

Karakteristik af Kineserne

af Arthur H. Smith

Trykt og publiceret hos "North China Herald" Office 1890 Shanghai.

Mellem de fire have er alle brødre.

Confucian Analects, XII, v. 4.

Det rette studie af menneskeheden er mennesket.

Paven.

Det videnskabelige studie af mennesket er den sværeste af alle videnskaber.

O. IV Holmes.

Vi er overbeviste om den maksime, at for al ret dømmekraft af enhver mand eller ting er det nyttigt, ja essentielt, at se hans gode egenskaber, før vi taler om hans dårlige.

Carlyle.

Kapitel Oversigt

[Kapitelloversigten er ikke klikbar, brug venligst ctrl+f tasterne og indtast evt. romertallet for det ønskede kapitel](#)

Forord

I. Enhed i Variationerne - Variation i Enheden

II. Solidaritet

III. Social Solidaritet

IV. Ansigt

V. Evne til at Absorbere

VI. At Spise

VII. Økonomi

VIII. Hunger efter Gevindst og Tørst efter Berømmelse

IX. Flid

X. Godtroenhed

XL Fredsommelighed

XII. Sociale Tyfoner

XIII. Frygt for at Vække Anstød

XIV. Høflighed

XV. Godgørenhed

XVI. Tilsidesættelse af Tid

XVII. Tilsidesættelse af Nøjagtighed

XVIII. Talent for Misforståelse

XIX. Talent for at Være Indirekte

XX. Fleksibel Ufleksibilitet

XXI. Parasitisme

XXII. Fraværet af Nerve

XXIII. Tilsidesættelse af det Fundamentale

XXIV. Foragt for Udlændinge

XXV. Intellektuel Uklarhed

XXVI. Fravær af Offentlig Ånd

XXVII. Manglen på Fortidens Mindesmærker

XXVIII. Konservatisme

XXIX. Ligegyldighed over for Komfort

XXX. Tålmodighed og Vedholdenhed

XXXI. Fysisk Vitalitet

XXXII. Brug af Mellemmænd

XXXIII. Sønlig Hengivenhed

XXXIV. Fravær af Sympati

XXXV. Gensidigt Ansvar

XXXVI. Gensidig Mistro

XXXVII. Fravær af Oprigtighed

XXXVIII. Fravær af Altruisme

XXXIX. Polyteisme; Panteisme; Ateisme

XL. Konklusion

Forfatterens Forord

Når et vidne tager plads ved skranken, forventes han at fortælle sandheden, hele sandheden, og intet andet end sandheden. Mange vidner om kineserne har fortalt sandheden, men måske for få af dem er det lykkedes at fortælle intet andet end sandheden, og ingen af dem har nogensinde fortalt hele sandheden. Intet enkelt individ, uanset omfanget af hans viden, kunne på nogen måde kende hele sandheden om kineserne. Det nuværende bind af essays er derfor åbent for indsigelse fra tre forskellige synspunkter. Men først må det siges at ethvert forsøg på at formidle til andre en ide om kinesernes virkelige karakteristika, er forfængelig.

Mr. George Wingrove Cooke, Kina-korrespondent for London Times 1857-58, nød så god en mulighed som nogen forfatter om Kina indtil da for at se kineserne under forskellige omstændigheder, og gennem øjnene af velkvalificerede fik han hjælp til en retfærdig forståelse af folket. I forordet til hans offentliggjorte breve undskylder Mr. Cooke for sine manglende evne til at beskrive den kinesiske karakter som følger: *"I disse breve har jeg ikke introduceret noget udførligt essay om kinesisk karakter. Det er en stor undladelse. Intet tema kunne være mere fristende, intet emne kunne indbyde til bredere muligheder for geniale hypoteser, dybe generaliseringer og triumferende dogmatisme. Enhver lille kritiker vil nok fuldstændig foragte mig for ikke at have gjort noget ud af sådanne muligheder.*

Sandheden er, at jeg har skrevet om flere meget fine karakteregenskaber ved hele den kinesiske race, men været så uheldig at have folket for mine øjne på samme tid som mit essay, de sagde altid noget eller gjorde nogle ting, der stred så groft mod min hypotese, at jeg i sandhedens interesse brændte flere på hinanden følgende breve. Jeg kan tilføje at jeg ofte har talt om denne sag med de mest fremtrædende og ærlige sinologer, og har altid fundet dem klar til at være enige med mig i umuligheden af en opfattelse af en kinesisk karakter som helhed. Disse vanskeligheder opstår dog kun for dem, der kender kineserne i praksis; en smart forfatter, som er fuldstændig uvidende om emnet, kan let fremstille en strålende og uetisk analyse, som ikke burde lade noget tilbage at ønske bortset fra sandheden. En dag kan vi måske få den nødvendige viden til at give enhver af de iøjnefaldende modsætninger i en Kinesers sind den rette vægt og indflydelse på det almene hele. På nuværende tidspunkt, skal jeg i det mindste nøjes med at undgå skarpe definitioner, og beskrive en kineser ved hans mest fremtrædende kvaliteter."

Inden for de sidste tredive år har kineserne gjort sig selv til en faktor i mange landes anliggender. Han anses for at være ukuelig; opleves som uforståeligt. Han kan faktisk ikke blive ret forstået i

nogen andre lande end Kina, dog hersker stadig det indtryk at han er et bundt af modsætninger, der ikke kan forstås overhovedet. Men nu, hvor flere hundrede år af vort bekendtskab med Kina er forløbet, er der trods alt ingen åbenbar grund til at, hvad der faktisk er kendt om dets folk, ikke burde blive koordineret, ganske som enhver anden kombination af komplekse fænomener.

En mere alvorlig indvending mod denne særlige udgivelse er at forfatteren ikke har tilstrækkelige kvalifikationer til at skrive den. Den omstændighed, at en person har boet atten år i Kina er ikke mere en garanti for, at han er kompetent til at skrive om kinesernes karakteristiske kendetegn, end det faktum, at en anden mand i atten år været begravet i en sølvmine, er et bevis på, at han er en egnet person til at skrive en afhandling om metallurgi eller om bimetallisme.

Kina er en stor helhed, og en, der aldrig har besøgt mere end halvdelen af dets provinser, og som kun har boet i to af dem, er bestemt ikke berettiget til at generalisere for hele imperiet.

Disse artikler blev oprindeligt udarbejdet til North-China Daily News i Shanghai, uden henvisning til nogen større udbredelse. Nogle af emnerne er blev modtaget begejstret, med så stor interesse, ikke kun i Kina, men også i Storbritannien, i USA og i Canada, at udgiverne er blevet bedt om at gengive artiklerne i en mere permanent form.

En tredje indvending, som vil blive fremført af nogle, er, at dele af de her fremlagte synspunkter, især dem, der omhandler kinesernes moralske karakter, er vildledende og uretfærdige.

Det lange interval mellem den første udgivelse af disse essays og deres genudgivelse har givet mulighed, ikke kun for meget betydelige tilføjelser, men også for at indhente meninger med hensyn til de behandlede emner fra mange, som har været bosiddende i Kina i mange år, hvis kendskab til kineserne er meget større end forfatterens. Medens nogle udtrykte sig i væsentlig overensstemmelse med de her fremlagte synspunkter, er der andre, der let indrømmer den væsentlige sandhed i alt, hvad der har været fremlagt, men som mener, at visse gode træk hos kineserne, såsom munterhed, trofasthed, kærlighed til hjemmet og selskabelighed ikke har fået tilstrækkelig anerkendelse. At dette er en retfærdig kritik vil blive fuldstændig anerkendt i det afsluttende kapitel. Skulle læseren, idet han går videre, finde sig selv nødsaget til at forsvare kineserne, vil han meget mere sandsynligt komme frem til den virkelige sandhed, end hvis han accepterede enhver påstand uimodsagt.

Der kan ikke være nogen gyldig undskyldning for at undlade at kreditere kineserne for enhver af de mange gode egenskaber, som de besidder og fremviser. Samtidig er der fare for give efter for a priori-hensyn og give kineserne kredit for en højere praktisk moral end de med rette kan hævde - et onde ikke mindre alvorlig end vilkårlig fordømmelse.

Det er berettet om Thackeray, at han engang blev spurgt, hvordan det kunne være at de gode mennesker i hans romaner altid var dumme, og de dårlige mennesker intelligente. Hertil svarede den store satiriker, at han ingen hjerne havde over hans øjne.

Der findes et træsnit, der forestiller et egetræ, i hvis konturer betragteren inviteres til at finde en profil af Napoleon på øen St. Helena, stående med bøjet hoved og foldede arme. Efter langvarig betragtning mislykkes det ofte at finde en sådan profil, og vi mener, at der må være nogle fejl, men når det først er tydeligt påpeget, er det umuligt at se på billedet og ikke se Napoleon også. På samme måde er der mange ting at se i Kina, som ikke dukker op ved første betragtning, og mange af dem, der engang er fundet, bliver aldrig glemt.

Medens det har været umuligt at indføre en kvalifikationsklausul i hver sætning, der er generel i sin form, bliver læseren udtrykkeligt advaret om, at disse artikler ikke er beregnet til at være generaliseringer for et helt imperium, eller endnu mere omfattende sammendrag af hvad udlændinge har observeret og oplevet. Hvad de er beregnet til er blot at være et notat af det indtryk, som en iagttager har fået af nogle få ud af mange "Kinesiske Karakteristika." De er ikke ment som et portræt af det kinesiske folk, men derimod blot som trækul skitser af nogle træk ved det kinesiske folk, som de er blevet set af en observatør. Tilsammen udgør de kun en enkelt stråle, af hvilke et ubestemt antal kræves for at danne en fuldstændig stråle af hvidt lys.

De kan også betragtes som studier i induktion, hvor mange detaljer, hentet fra oplevelser ikke kun af forfatteren, men af forskellige andre individer på forskellige tidspunkter og ved forskellige lejligheder, er grupperet. Ud fra et tilstrækkeligt antal af disse oplysninger, bliver der udledt et generelt princip. Konklusioner kan betvivles eller benægtes, men sådanne oplysninger, som er citeret, kan ikke af den grund alene blive tilsidesat, idet de er, så vidt det vides, sandfærdige, og de skal i sidste ende medtages i enhver teori om kinesernes karakter.

I en af sine artikler gjorde afdøde hr. Stent den observation at i det nuværende stadie af vort samkvem med kinesere, er der tre måder, hvorpå vi kan få en vis viden om deres sociale liv, ved at studere deres romaner, deres ballader og deres skuespil. Hver af disse informationskilder har uden tvivl sine værdier, men der er ligeledes en fjerde, mere værdifuld end dem alle kombineret, en kilde, der ikke er åben for alle, der skriver om Kina og kineserne. Den er studiet af kinesernes familieliv i deres egne hjem. Som et distrikts topografi kan være meget bedre forstået på landet end i byen, således er det også med folkets karakteristika.

En udlænding kan leve i en kinesisk by i et årti, og ikke få så meget viden om folkets indre liv, som han kan erhverve sig ved at leve tolv måneder i en kinesisk landsby. Vi må betragte landsbyen som en enhed af kinesisk socialt liv, og det er derfor med udgangspunkt i en kinesisk landsby, at disse papirer er blevet skrevet. De har ikke til formål at repræsentere en missionærs synspunkt, men det er observationer af en iagttager, der ikke bevidst er fordomsfuld, som simpelthen fortæller, hvad han ser. Af denne grund henvises der ikke til nogen egenskaber ved kineserne, som kan modificeres af Kristendom. Det antages ikke, at kineserne har brug for kristendommen overhovedet, men hvis det viser sig, at der er alvorlige fejl i deres karakter, er det et rimeligt spørgsmål, hvordan disse mangler kan afhjælpes.

Det "kinesiske spørgsmål" er, som allerede bemærket, nu langt mere end et nationalt spørgsmål. Det

er internationalt. Der er grund til at tro at i det tyvende århundrede vil det blive et endnu mere presserende spørgsmål end i dag. Problemet vedrørende hvorledes en så stor del af menneskeheden kan forbedres, kan ikke være uden interesse for enhver, der ønsker det godt for menneskeheden. Hvis de konklusioner, som vi kan finde os ført til, er korrekte, vil de blive understøttet af en argumentation, som hidtil har været meget forsømt. Hvis disse konklusioner er forkerte, vil de, selv om de er understøttede, falde af sig selv!

Det er mange år siden, Lord Elgin gav sit velkendte svar på en henvendelse fra købmændene i Shanghai, men hans ord er sande og relevante i dag. *"Når de barrierer, der forhindrer fri adgang til landets indre, bliver fjernet, vil Vestens Kristne civilisationer finde sig selv ansigt til ansigt ikke med barbari, men med en gammel civilisation i mange henseender dekadent og uperfekt, men i andre ikke uden appel til vores sympati og respekt. I den rivalisering, der så vil opstå, bliver den kristne civilisation nødt til at retfærdiggøre sin måde blandt skeptiske og snilde mennesker, ved at gøre det klart, at en tro, som når til himlen, giver bedre garantier for den offentlige og private moral end en, der ikke hæver sig over jorden."*

Arthur H. Smith

Oversætterens Forord

Mit motiv til at oversætte Arthur H. Smiths beskrivelse af livet i Kina under Qing Dynasti, som han oplevede det fra 1872 til 1894, da "Karakteristik af Kineserne" blev udgivet, til dansk, var indledningsvis interesse, da jeg selv har haft forbindelse med Kina i kraft af mit arbejde som skibsinspektør.

Der er løbet meget vand i Den Gule Flod siden Qing Dynasti og man kan ikke uden videre gå ud fra at hvad Smith observerede og beskrev er gyldigt for nutidens kinesere. Jeg har haft mange gode kinesiske kolleger, som jeg ikke finder det rigtigt at tilskrive de ikke altid smigrende egenskaber – set fra et vestligt synspunkt - hvormed Smith beskriver kineserne generelt.

Men alligevel er jeg meget overbevist om at meget af hvad han observerede i slutningen af 1800-tallet findes stadig. Det er noget, som man bør være opmærksom på. For firmaer og enkeltpersoner, som har kontakt med Kina og kinesere er hans bog ikke alene nyttig - men helt uundværlig.

Jeg må sige at hvis jeg havde haft kendskab til bogen, da jeg første gang kom til Kina i 1998, ville jeg have været langt bedre stillet og i langt højere grad have været klar over, hvad jeg stod overfor.

For at udtrykke mig i Arthur H. Smiths typiske termer, så kan man ikke beskrive en fysisk genstands dimensioner uden en reference, et sammenligningsgrundlag, for eksempel et målebånd inddelt i centimeter. På samme måde kan man ikke beskrive og forstå den kinesiske civilisation under Qing dynastiet uden at have en reference, nemlig vor egen Vestlige Civilisation.

Siden Rousseaus "Tilbage til Naturen" har vestlige mænd typisk haft den ubevidste overbevisning at de skal ryste civilisationens lænker af sig og blot være "naturlige". De har i hovedsagen ikke

nogen ide om at deres adfærd og ideer er bestemt af en bestemt civilisation, og de føler ikke at det er særlig vigtigt at bevare denne.

Det er mit håb at læsere af "Karakteristik af Kineserne" vil komme til at værdsætte Vestens civilisation ved at komme frem til samme erkendelse som Smith, nemlig at Vestens tekniske og organisatoriske udvikling, som vi skylder vor rigdom, har udviklet sig på grundlag af en kristen kultur - overleveret helt fra middelalderen - som har understøttet den ordholdenhed, ærlighed og tillid mellem mænd, som er en afgørende forudsætning for økonomisk udvikling over alt i verden.

Det var netop Arthur Smiths mål at komme kineserne til undsætning og redde dem fra deres moralske elendighed ved at overbevise dem om kristendommens sandhed og derved skabe forudsætningen for den økonomiske udvikling, som var så påtrængende nødvendig for at bringe landet ud af dets ekstreme fattigdom.

Det lykkedes virkelig 1800-tallets kristne missionærer at skabe kristne samfund i Kina, som dog flere gange i den efterfølgende historie har været i alvorlige vanskeligheder.

Kinesisk kristendom er noget meget mere seriøst end vor egen lunkne folkekirke-kristendom, og den synes at have en meget stor appel til kinesere. Et muligt fremtidigt kristent Kina vil gå en stor fremtid i møde.

Der er mange andre aspekter at finde i bogen. Er det muligt at en civilisation degenererer og glemmer sine tidligere præstationer? Smith citerer Confucius og Odernes bog om musik, som skulle have været udført på forskellige instrumenter, som alle var fuldstændig glemt i Qing Dynasti Kina sammen med musikken og "teorien om musik".

Er vore dages europæiske rockkoncerter, hvor mange tusinde, som ikke selv synger eller spiller instrumenter, står i timevis og svajer monotont frem og tilbage til en buldrende støj, som havde de alle en hjerneskade, ikke udtryk for en sådan degenerering, en kulturel tilbagegang?

Ved oversættelsen har jeg været så loyal mod forfatteren, som overhovedet muligt, som en oversætter bør være. Dog har jeg indført en mængde linjeskift for at gøre det nemmere for moderne læsere.

Arthur Henderson Smith gik på pension i 1926, 54 år efter sin ankomst til Kina. Hans kone døde samme år. Han døde i Californien i 1932 i en alder af 87 år. "Chinese Characteristics" udkom i 1894. Der er ingen kendte copyright-begrænsninger i brugen af teksten.

Bent Hansen 02-10-2023

[Chinese Characteristics University of Macao](#)

I. Enhed i Variationerne - Variation i Enheden

Sir Rutherford Alcock bemærker om japanske templer, at de ligner meget negre, som ikke kan skelnes fra hinanden undtagen ved en nøje inspektion, som ingen er for ængstelige for at udføre.

For den overfladiske rejsende i Kina virker de store folkemængder, som han overalt ser omkring sig, næsten blottede for individualitet. De myldrende millioner fremstår som en bikube, som en tue af myrer, som en sværm af insekter i luften. De er totalt forskellig fra andre mennesker på planeten, men deres hårpiske, deres påklædning, deres ansigter, hvad der adskiller dem fra resten af den menneskelige race, tjener til at adskille den ene fra den anden.

Ej heller en forlænget tid til observationer gør det nemmere at kende dem fra hinanden. Selv for en opmærksom og erfaren udlænding synes mænd fra Canton, Foochow, Shanghai eller Tientsin at være meget ens. Måske bemærker han, at når man rejser nordpå øges den fysiske statur, men det ville ikke være mærkeligt, hvis han næsten intet andet bemærkede. Folket er alle kinesere, og hvorfor skulle de ikke se ud og være ens?

Men hvis vores opmærksomme og kloge rejsende slår sig ned et permanent sted; især hvis han er begunstiget med muligheder for at bo i mange forskellige byer og i mange provinser, opdager han hurtigt, at overfladiske forestillinger om kinesernes indbyrdes lighed er en fuldstændig fejltagelse. Mændene i de centrale provinser er meget forskellige fra mændene i syd, forskellige i fysisk udseende, i tale, i temperament. Begge er meget forskellige fra mændene nordpå, og når de først er blevet adskilt fra hinanden, bliver de aldrig igen forvekslet med hverandre. Den kinesiske vane, nedarvet i evigheder, med at vende tilbage til ens hjemlige provins og barndoms landsby, idet denne alene anses for at være "hjem", hvor ens forfædre er begravede, har udkrystalliseret sig i forskellige typer kinesiske karakterer, stive og ubøjelige.

Der er en karakter i en af Richters romaner, som antager at den første meridian går gennem hans eget kranium. Enhver kineser gør ubevidst det samme. Hans egen landsby, hans eget distrikt, hans eget præfektur, provins og land er hans, alle andre er "udenfor". (Hvilken mulig indvending kan der i øvrigt være mod at kineserne betegner udlændinge som "udenfor landsmænd", når dette er det sproglige udtryk, som de bruger, når de taler om deres egne landsmænd i forhold til enhver territorial inddeling mindre end et land, og den betegnelse som de selv omtales ved af andre kinesere?)

Men kineserne betragter ikke blot folk fra andre provinser som outsiders, de behandler dem med utilsløret foragt. Den kloge handelsmand og dygtige kunsthåndværker, som bor i Canton, tænker på dem, der kommer fra den nordlige del af imperiet som nordlige barbarer, men hans foragt bliver gengældt i overstrømmende mål af mændene fra nord, som altid tænker og taler om mænd fra Foochow og Canton, som sydlige barbarer. Begge forenes i latterliggørelse af deres lang-hovede, men ofte dårligt begunstigede naboer fra Shansi, hvis hænder er imod enhver mand, og hver mands hånd imod dem, men som altid synes at trives, idet de "ikke bekymrer sig om livet, men lægger vægt på vinding."

Dette ser ud til at være et generelt princip i hele imperiet - en kineser bliver aldrig betragtet som en "broder", fordi han kommer fra et sted inden for de "fire have", men som er en fremmed og en udlænding, fordi hans provins er en "uden for". Og hvis dette er sandt - om dem af ren kinesisk race, er det meget mere sandt om forholdet mellem dem og "de mærkelige folk", der i svundne tider strømmede ind i Kina i store mængder, og nu er bosat i små og store samfund i de rigeste dele af imperiet.

Ved første øjekast er en muhammedaner simpelthen en kineser, og intet mere. "Hans påklædning, hans arbejde, hans vaner, hans sprog og generelle miljø antyder intet om fremmedgørelse. Hans bryllupper, hans begravelser og hans mad kan være forskellige, men dette er ikke-vitale punkter. Men ved en nærmere undersøgelse ses muhammedanerne at være i en tilstand af mekanisk forening med kineserne, til forskel fra en kemisk. De er ikke kinesere, de har aldrig været og de vil aldrig blive det, og ingen forventer det eller antager at det burde være muligt for dem at blive det.

Disse er de aspekter, hvormed en beboer, forskellig fra en rejsende, ser Kina. som mange folkeslag, ikke et. Mange sprog, mange skikke, en bekymret grublen over hundrede (men ikke assimilerede) folk, forenet af en fælles litteratur, historie og regering, men stadig væsentlig forskellige.

Alligevel kan dette syn på Kina og kineserne med rette kritiseres som vildledende og utilstrækkeligt. På trods af de mange variationer i provinstyper, og på trods af forskelle på grund af lokale årsager, jo mere Kina betragtes i forhold til alle dets dele, jo mere opleves Kina som en enhed. Få rejsende har oplevet muligheden for at passere gennem alle atten eller tyve provinser af dette enorme land, men vi tager meget fejl hvis - i bevidstheden hos dem, der har rejst mest - følelsen af Kina som en egentlig enhed ikke er stærkere end følelsen af Kinas uenighed.

En klog ungdomsinstruktør tilrådede sine elever, når de blev rejsende, at observere, hvad der blev "taget for givet." I nogle provinser i Kina er to etagers-huse reglen, og i andre kun stråttækte. I nogle bliver de sidste konsonanter udtalt og i andre ikke; i nogle dominerer handel og i andre landbrug; i nogle er der dystre vintre, og i andre milde. Men vi må tro, at hvad vi allerede kender til Kina, og hvad der hver dag kommer mere og mere frem i lyset, har en tendens til at vise at hvad det kinesiske folk som helhed tager for givet; er det samme. Hvis dette syn på Kina er det rigtige, hvilket vi ikke har den mindste tvivl om, tyder det på vigtige beslutninger om fremtiden for denne store race. Kina har et presserende behov for reformer; herom kan der ikke være nogen tvivl.

Det begynder at virke, selv for dem, der på ingen måde har for vane at være optimistiske, som om at reformer kan være mulige - selv i Kina. Bevægelsen derhen imod er "i luften". Den kan ikke stoppes. Måske allerede i det nuværende århundrede, kan Kina have undergået transformationer større end nogen siden Ch'in Shih-Huang's dage, foreneren af landets små stater. Vil Kina holde sammen? Vil landet bevæge sig som helhed, eller som et stort isbjerg, bryde op i mindre stykker og forsvinde? Vi har tro på at de sammenhængende kræfter i Kina er stærkere end de splittende, og at Kina som en stor enhed vil indtage sin plads blandt Jordens mægtige nationer.

II. Solidaritet

Blandt den Angel-Saxiske race er ideen om at hver mand er et individ i sig selv - og skal i vid udstrækning behandles som sådan - fremherskende. Fordi en mand er en bankmand, følger det ikke at hans søn skal efterfølge ham i denne profession - eller i nogen anden. Ingen profession, intet erhverv eller livsgerning af nogen art er arvelig. En søn af en Konservativ kan være en Liberal, og en søn af en liberal en tory. Bortset fra den almindelige betydning, som alle menneskelige samfund tillægger solidaritet, har vi i Vesten meget lidt, som kan forbindes med dette udtryk. Individet er den sociale enhed.

I Kina er det helt anderledes. Forfædrene er opregnet langt tilbage med bestemte vilkår for hver generation. Relationer er komplicerede og præcise, med en kompleksitet og præcision, som for en fremmed er distraherende og forvirrende.

Det sociale faktum af stor betydning er at enhver kinesisk familie er praktisk talt forankret til det sted, hvor den bor, og at den altid har været rodfæstet på denne måde, er i sig selv næsten uforståelig for de omstørfende vesterlændinge, som har besøgt halvdelen af klodens lande, ikke usandsynligt med henblik på at bosætte sig.

Det kinesiske sociale liv løber i riller, eller rettere i hjulspor, og i meget gamle hjulspor. En mand i Kina er en del af en gigantisk social maskine, blot et tandhjul, et af mange hjul, og fra oldgamle tider og indtil nu har der altid været kutyme for at hjulene bevæger tandhjulene, aldrig for tandhjulet at kontrollere hjulene! Faktisk den blotte masse, der skal flyttes, gør det umuligt for nogen bestemt del at flytte nogen familie som en helhed, undtagen langs linjer og på planer, hvortil det sociale maskineri allerede er justeret. En kinesisk familie er som en bunke kartofler - man kan ikke komme til nogen af dem, uden en proces, hvorved alle bringes til syne.

De kloge og praktiske forfædre, som lagde den plan, som den kinesiske race skulle styres efter, forstod perfekt denne egenskab ved deres folk og har brugte den til det yderste. Imperiet er (teoretisk) en stor helhed med et hoved, der styrer efter Himlens dekretter. Hvert niveau fra imperiet som helhed, ned til den enkelte og kollektive familie, er ligeledes en enhed, hvoraf delene er gensidigt indbyrdes afhængige og gensidigt ansvarlige for hinanden. I hvilken grad denne teori og praksis om ansvar for andre bliver understøttet, bliver vi hele tiden mindet om, mere af hændelser i det daglige kinesiske liv end af de retssager, der er registreret i enkeltstående selvafslørende dokumenter offentliggjorte i *Peking Gazette*.

Lad læseren løbe gennem en årgang af denne unikke publikation, og mentalt sammenligne de principper - som tilsyneladende hersker i trufne afgørelse ved behandling af sager, uanset om de udspringer af ødelæggende oversvømmelser af Den Gule Flod, eller fra åbenlyse sager om drab på familiemedlemmer - med vestlige ideer. Han vil få en lærerig billedserie af hvorledes den kinesiske teori om solidaritet fungerer i praksis. Men det er ikke alene i de naturlige forhold, eller i de mere kunstige politiske forhold, at kinesisk solidaritet er manifesteret. Der synes i den kinesiske natur at være en iboende egenskab for kombination, forenet med en kraftig tendens til at kombinere, hvad der kan være svært at sammenligne med enhver anden race.

Laug er en opfindelse, som på ingen måde er speciel for Kina, men hvor er der nogen købmandsslag med stærkere sammenhængskraft, end dem i Kina? Faktisk synes det ikke blot at være sammenhængskraft, men en slags kemisk forbindelse. Konfronteret med så enorme tiltrækningskræfter er en udlænding hjælpeløs; forvirret og overlistet af en kvalitet, der fungerer som atmosfærens tryk, nemlig tryk i alle retninger, og som det virker lige så håbløst at modstå.

Der er af og til sammenstød laug imod laug, og i behandling af disse er vestlige sædvaner og procedurer i praksis værdiløse. Sådanne konflikter giver koloni-regeringer såsom i the Straits Settlement og Hong Kong sager af ekstrem delikatesse og besvær. Man behøver heller ikke gå til imperiets yderste grænser for at sikre illustrationer af de principper, som vi har navngivet. Vi finder dem på mange måder i vore egne forretningssteder og hos tjenerskabet i vore egne hjem. En kok, en "boy", en kuli, kommer til nogle (usynlige) kriser i deres karriere og forlader os. Af de ni grunde, som han måske ikke usandsynligt giver til dette skridt, vil de otte overhovedet ikke have nogen relevans, og den niende vil ikke være den rigtige ledetråd. Det er faktisk umuligt at fastslå præcist, hvorfor han gør, som han gør.

Måske kender han ikke sig selv. Men en ting ved han, og det er at han skal rejse. Og det gør han. Sandheden er at i det okkulte sociale maskineri, som han er en del af, har han gennem mange omdrejninger været presset mod et andet tandhjul og smidt ud af "gear". En kineser er altid en del af maskinen - ikke maskinen selv.

Eller hvis han er et meget vigtigt hjul og drejer resten, så gør solidariteten sig på imponerende vis gældende i en ny form. Vi har hørt om kinesiske aktieselskaber, hvor solidaritet havde en hel del for meget at sige. Faktisk er solidaritet i kinesisk forstand, og individuel ligestilling i vestlig forstand næppe kompatibel.

Denne væsentlige og betydningsfulde kvalitet i det kinesiske samfund har stor betydning for vurderingen af fremtiden for kinesiske reformer. Så længe Kina forbliver i den tilstand, som hun har været gennem så mange tidsaldre, er solidaritet inkarnationen af inerti. Men hvis hun begynder at vise tegn på, hvad den afdøde Marquis Tseng kaldte en "opvågning", er der håb om at hvis hun engang vågner, vil hun blive lysvågen.

Hun kan ikke vække sig selv fra århundreders sløvhed på en dag eller på et årti. Heller ikke når hun er vågen, vil hun bruge, lad os håbe, det meste af sin energi, - som Marquisen synes at forvente - på materielle ressourcer såsom arsenaler og flåder, men snarere på intellektuel og moralsk regenerering, og rehabiliteringen af de energier, som engang gjorde Kina stort, og gennem hvilket hun alene kan håbe at genvinde sin storhed og placere sig blandt tidens mest førende nationer.

III. Social Solidaritet

Vi har allerede talt om det kinesiske folks solidaritet som helhed. Vi skal nu overveje en lignende egenskab hos de konstituerende dele det kinesiske samfund, som relaterer til hverandre.

Det er vanskeligt for en vesterlænding, som er vant til en form for samfund hvor alt er i en mere eller mindre flydende tilstand at forestille sig tilstandene i det kinesiske samfund, hvor alt og hver person er i en fast og generelt uændret position. I et vestligt land, skønt indbyggerne i den samme landsby kan være velkendte med hinanden, er deres interesse i andres anliggender sjældent intens, undtagen i tilfælde af disse, der af natur er sladdervorne og gør det til en beskæftigelse at samle og udbrede små nyheder om deres naboer.

Der er ingen hindring for en grænseløs inkquisition i vores naboers anliggender, hvis vi er således disponeret. Hans hus er åbent, og hans gård er fuldt synlig. Men som regel har de fleste af os i de vestlige lande meget mere interessante samtaleemner end rent personlige og lokale forhold. Den daglige avis bringer hele verden til vores morgenbord, og i nærvær af det Irske land spørgsmål, den forestående krig mellem Tyskland og Frankrig, det tyrkiske og ægyptiske spørgsmål og en mængde andre, mister vor nabos strid med sin kusk, eller afskedigelsen af en vred kok, deres tiltrækning som spørgsmål for eftertanke og diskussion.

I Kina er alt helt anderledes, hvert hus er omgivet af en høj mur, og har ingen vinduer til gaden. Det første indtryk er at ekstrem afsondrethed og privatliv må være reglen. Den orientalske ide synes at være at efterligne den eksklusive snegl, og trække sig tilbage i sig selv og efterlader den forvirrede verden på gaden i undren over hvad der foregår bag de døde mure og spærrede døre.

Men et meget kort bekendtskab med det kinesiske liv er tilstrækkeligt til at vise at vægge har ører, og at det, der foregår indenfor, er lige så velkendt, som var det dagligt forkyndt fra hustagene.

I Kina er et "privat hus" ukendt. Alle kan gå ind hvor som helst, og hvis der er den mindste provokation, vil han gøre det. I en tæt befolkning samles en menneskemængde let hvor som helst. Hver enkelt i denne mængde er ikke bare nysgerrig, men han er overbevist om at dette at vide, hvad der foregår, ikke blot en rettighed (Som der i enhver sind aldrig nogensinde findes nogen tvivl om at han har), men en streng pligt, og en pligt, som han vil opfylde.

Ikke blot hobens, men måske også en velklædt og lærd kinesers uophørlige indtrængen ind i det "private hus", som en udlænding har slået sig ned i, betragtes som en uundgåelig utilsigtet hændelse. Ingen tænker på at gøre indsigelse mod det, lige så lidt som han ville gøre indsigelse mod sollysets indtræden, når døren må efterlades åben; Og i orientalske lande må dørene ikke være lukkede, for at der ikke kommer dårlig snak. "Hvad foregår der indenfor, som han ikke tør indrømme sine medborgere?"

Det angelsaksiske spørgsmål til en ubuden gæst ville være; "Hvad har du at gøre her?" Orientalerens svar ville være: "Hvad har du gang i siden du vil holde mig ude?" Det er tydeligt at angelsakserens og kineserens adfærd er styret af sociale teorier, som er radikalt forskellige.

Der er ingen aviser i Kina. Der er ingen emner af generel og menneskelig interesse til at tiltrække opmærksomhed, undtagen hvad der er lokalt og personligt, og dette er derfor hovedobjekter for

tanker og samtale. Hvert kinesisk individ, som allerede nævnt, er blot et tandhjul i et stort system af maskiner. Han har en stor familie, talrig udover enhver beskrivelse eller erindring. Hans kone har mange flere. Hans gifte børn bidrager til den stadig ekspanderende cirkel.

Når han er tres år gammel, vil en mand være i familie med hundreder og atter hundreder af individer, som hver især er helt bevidst om forholdet og glemmer eller ignorerer det ikke (som det ofte er tilfældet i de vestlige lande). Ikke blot hele denne hær af slægtninge føler sig berettiget til at kende alle detaljerne i ens anliggender, men slægtninge til slægtninge - en sværm som forgrener sig i det uendelige - vil måske gøre det samme. Hvis manden er en dommer, eller han er rig, vil de helt sikkert gøre det.

Man kan ikke tage på en forretningsrejse for at sælge vandmeloner, for at købe muldyr, for at indkræve en gæld uden alle hurtigt vil vide alt, hvad der er værd at vide. Hvor meget jord ejer hver mand, hvornår er det købt, hvornår pantsat, hvornår indløst, hvor meget brugte han på sin moders begravelse, og på sin søns bryllup, hvor afholdt er hans svigerdatter i den landsby, som hun har giftet sig ind i, hvor meget nedslag han fik hos firmaet, som udlejer brude-bærestole. Alle disse ting og tusind flere, er kendte af alle og de glemmer aldrig, at kende dem, vi gentager, det er en social pligt.

Hvis man rejser og kusken vander sine dyr, standser en tilfældig fodgænger, som han aldrig har set før og aldrig vil se igen, for at spørge hvor du kommer fra, hvor du skal hen og hvor meget der skal betales for rejsen. En tigger, som du har givet nogle få mønter, vil omgående blive interviewet for at fastslå størrelsen af dit bidrag. Ethvert klammeri af enhver slags, kommer før eller senere til gaden, og for og imod vil alle blive kendte. Fredsstifteren tilbyder af sig selv sin tjeneste, fordi han fuldstændig forstår begge sider i alle sager og er upartisk. Skønt to mænd på et marked gør deres forhandlinger med fingrene skjult i de rummelige ærmer, vil det være helt usædvanligt, hvis naboerne ikke til sidst finder ud af aftalens vilkår.

Hvis dette er tilfældet med private anliggender, hvordan må det så ikke være med offentlige anliggender. Der er ingen hemmeligheder i Kina. Alle stimler sammen alle vegne - hvis det ikke er synligt, så "bag skærmen". Enhver, der kan få adgang til dem, læser hvert et telegram, han kan se. Han læser "private" breve på samme måde. "Hvad!" udbryder man, "ikke lade en se?" Der må være forræderi, list og bedrag i alt, hvad der ikke er tilgængeligt for alle.

Denne tingenes tilstand er ikke blot næsten uforståelig for den fremmede, men ofte højst irriterende. Det bør dog minde ham på altid at være på vagt. Vi er omgivet af en tavs sværm af tilskuere, som ofte synes ubevidste om vores eksistens. Men de er kun tavse i vores nærvær, de er overhovedet ikke ubevidste om vores nærvær. Alt bliver bemærket; hvad en ved vil snart blive alment kendt. Dette kloge kinesiske ordsprog gælder for os alle: "Hvis du ikke ønsker at det skal blive kendt at du gør det, så gør det ikke."

IV. Ansigt

Ved første øjekast kan intet være mere irrationelt end at kalde det som deles med hele den menneskelige race, en "karakteristik" af kineserne.

Men ordet "ansigt" i Kina betyder ikke simpelthen den forreste del af hovedet, men er bogstaveligt talt et "mangfoldigt forbindelse navneord for mangfoldighed", med flere betydninger, end vi vil være i stand til beskrive, eller måske endda at forstå. Nogle gange betyder det visning for tilskuere - for Kineseren er altid antaget at være i et samvær med tilstedeværende tilskuere - af visse betingelser, som fører andre til at gøre ham ære. Ifølge dette synspunkt er det næsten synonymt med "berømmelse" eller "omdømme" (ming), men ideen om den iscenesættelse-effekt er aldrig fraværende.

En mandarin, som får en indskrevet tablet præsenteret for sig ved sin afrejse, modtager "ansigt" af sådan en gave. Alt, hvad der spontant tilbydes, og som ikke kunne afkræves, giver modtageren en mængde "ansigt" proportional med betydningen af gaven og af dem, der overrækker den. Men da gensidighed er iboende i præsentationen, er det den første konsekvens at alt således givet ikke blot bør anerkendes, men anerkendes passende.

Kun få udlændinge kan formodes at tage stilling til, hvad der er en passende anerkendelse af en kinesisk gave. Men ikke at anerkende den på en passende måde, ville være at annullere gavens virkning, og det vil få modtageren til at "tabe ansigt". De fleste udlændinge, der har meget med kineserne at gøre, kan være sikre på at de før eller senere vil blive lokket ind i denne komplicerede labyrint af, hvad der kan være en passende anerkendelse af en kinesisk gave.

En gave kan ikke fuldstændig afvises. Det kan ikke altid afvises delvist - især hvis det er et nytår, og giveren lader bringe en masse kunstige blomster og en hilsen; så bliver kulien, der bringer dem til konsulens dør, betalt en mexicansk dollar for sit besvær. Kulien er glad, men konsulen er irriteret. Alligevel ønsker han ikke at tabe ansigt, og derfor underkaster han sig til afpresningen.

At takke nej til en særlig forberedt gave, som for eksempel en tablet, eller endda et par skriftruller, kan virke meget stødende, medmindre det gøres, medens sagen stadig er i sin vorden - og dette er for åbenlyse grunde generelt umuligt.

Vi er vidende om en sag, hvor nogle få kinesere besluttede at præsentere en udlænding for et symbol af denne art, som udlændingen besluttede ikke at acceptere. Når et enkelt skridt er taget i affæren, er det for sent ifølge kinesiske ideer at afvise, for de manges vilje skal respekteres. Så inskriptionen blev købt, og der blev gjort forberedelser til at præsentere den, da til donorenes forfærdelse den stædige udlænding, som ikke havde nydt fordel af en uddannelse, hvori en bog om anstændighed indgik, afviste absolut at modtage den.

Her var et tilfælde af det uimodståelige projektil, skabt til at ramme et usårligt mål. Gaven kunne ikke leveres tilbage, og den grove udlænding ville ikke modtage den. I denne krise indvilligede

mellemmanden, som hidtil havde taget vare på projektet, i at tage ansvaret for det, med samtykke af begge parter, de potentielle givere og den, der ikke ville være modtager. Efter et vist forløb af tid, blev den modbydelige gave i det skjulte sendt til den (teoretisk uvillige) modtagers bopæl og stukket ned i en ubrugt skuffe. Dermed havde giverne sendt den - et eller andet sted, medens modtageren (i teorien) aldrig havde modtaget den, og hvad der er af største betydning, begge parter "ansigt" blev reddet!

I en lang række tilfælde, der konstant forekommer i kinesiske sociale relationer, er "ansigt" ikke synonymt med ære, meget mindre med omdømme, men det er et teknisk udtryk, som angiver en bestemt relation instinktivt opfattet af en kineser, men næsten uforståelig for den stakkels udlænding. Springerens i kinesisk skak har samme diagonale bevægelse som i det vestlige spil - et træk fremad og to til siden - eller omvendt. Men hvis der sker at der er en brik på feltet, der ligger i springerens indre vinkel kan den ikke røre sig. Dette - er vi informeret om - fordi den anden brik "infiltrer" hestens ben. Som det usynlige check, er den det mystiske noget, der sætter en person i stand til at genvinde "ansigt."

Antag for eksempel, at spørgsmålet handler om en enkes ejendom, nogen har anlagt en retssag, mod hendes disposition deraf, skønt den tydeligvis er enkens fulde ret, idet der ikke er arvinger, hælder dommeren til fordel for enkens parti, og efter at have konstateret, at der intet sikkert bevis er for enkens mands død (skønt død i femten år), stadfæster han enkens ret til ejendommen, med det væsentlige forbehold, at hvis manden dukker op igen, skal ejendommen være hans! Dette redder anklagerens "ansigt" og efterlader ham med et uafgjort spil.

Den mest overfladiske gennemgang af rapporter om kommissioner - udpeget til at undersøge embedsmænds adfærd - som offentliggjorte i Peking Gazette, illustrerer styrken af gebyrer i redning af "ansigt".

Vi finder, siger de i virkeligheden, for at tage et nyligt eksempel, at betjenten var uskyldig; han gjorde det helt rigtigt, alle de mistænkelige omstændigheder kan forklares med naturlige og nemme forhold. (For hvilken dom kan være modtaget 5.000 Tls.) Men - da A.B.'s dydskvalitet ikke var høj nok til at forhindre, at der blev talt om ham, anbefaler vi at fratage ham hans knap og fastholde ham på hans post. På denne måde opretholdes en omhyggelig balance af "ansigt" hele vejen rundt.

For en tjener, der skal afskediges, betragtes det måske som en skændsel, bestemt et tab af "ansigt". Hvis han får nys om hensigten, vil han højst sandsynligt redde sit "ansigt" ved at nægte at udføre en simpel opgave, rejse en storm over en bagatel og trække sig tilbage i triumf med sit "ansigt" intakt.

En som er død af skam har et "tykt ansigt" eller får fjernet huden på sin pande (som i afstraffelsen af Ling-ch'ih,) for at skjule sit ansigt. At redde sit "ansigt" og miste sit hoved, ville ikke virke så attraktivt for en vesterlænding som for en kineser. Alligevel har vi hørt om en distriktsdommer, som fik lov som en særlig tjeneste at blive halshugget i sine embedsklæder for at redde sit "ansigt".

V. Evne til at Absorbere

En tidligere konsul ved en af flodhavnene havde for skik at fortælle om et eksperiment, som han iværksatte for at bevise overfor en skeptisk ven, at den person, der virkede som tjener på konsulatet, var fuldstændig ærlig. En stor æske cigarer blev eksponeret i en af de værelser, som han havde ansvaret for, og indholdet nøjagtigt optalt. Det overfladiske arrangement var omhyggelig udtænkt, således at en cigar ikke kunne tages uden at forstyrre ordenen.

Næste dag blev cigarerne diskret talt, men selvom arrangementet ikke var blevet forstyrret, nåede antallet ikke op til tællingen dagen før, idet der var en cigar mindre. Konsulen mente, at dette var en uhensigtsmæssig tilfælde, og gentog forsøget i en uge, med samme resultat, på hver af flere følgende dage.

Hvad vi nu har at sige om den kinesiske evne for "absorption" relaterer sig til fænomener af en anden slags. Alle har bemærket, at efter en regn, står vandet i vandpytter på jorden, og alle har lagt mærke til at efter endnu længere tid bliver det ikke ved med at stå på jorden. Dette siges at skyldes absorption. Enhver ved, at når kamfer lægges væk med flannel om foråret, kan det ikke findes om efteråret. Det er blevet absorberet. Alle er klar over, at alle verdens floder holdes fyldte fra det store hav, simpelthen ved absorptionens kraft.

Der var engang en tid, hvor "Udlændingen i det fjerne Cathay" var en fælles fjende. Den tid er forbi for altid, og udlændingen er nu en fælles ven med alle mennesker omkring ham, af den grund at han har, hvad de alle vil have, og har en overflod af det.

Vi refererer ikke, som allerede forklaret, til udlændingens værdigenstande. Med hensyn til disse lærer han hurtigt at være forsigtig og placerer dem i en tjeners eller personlig assistents varetægt, og som regel bliver der taget fremragende vare på dem alle. Og hvis på noget tidspunkt nogen af dem skulle blive savnet, kan de savnede artikler, takket være systemet med ansvar, generelt enten bringes til veje eller tabet kan godtgøres.

Ethvert udenlandsk etablissement har et stort udvalg af artikler uden særlig værdi i sig selv og ofte slet ingen værdi - for deres ejer, men meget værdsat af kineserne. Sådanne er tomme dåser, som burde samle sig i høje stakke, men som aldrig akkumulerer, af den grund at de undergår absorption af kineserne, for hvem de er meget nyttige. Det samme sker med indpakninger af enhver slags. Lærredstasker, som engang indeholdt ris og kaffe, har kun kort levetid. æsker forsvinder, bruges "til optænding". Petroleumsdåser, så grimme for det fremmede blik, er mindre frastødende for hans fælles venner, kineserne. Hans måtter er lige noget for gradvist forbrug og de mindskes umærkeligt, som en sommers tussmørke. Hans lager af bænke, beregnet for særlige nødsituationer, bliver synligt mindre. De er blevet (midlertidigt) "lånt" på grund af helt særlige situationer af en ven af en ven af tjenerens svoger, ligesom Johnsons sixpence, skal de ikke returneres. Flittig forespørgsel, hvis påbegyndt i tide, vil føre til inddrivelse af en vis procent af dem, men ikke til frembringelse af alle. De blev "lånt" under helt særlige nødlidende omstændigheder af en vens af en ven af tjenerens svoger. Han vil lede efter dem og få dem tilbage, "chop, chop".

Ved fremkomsten af den tidlige sommers varme brise er stængerne, som støtter sommermåtte-baldakinen, ikke alle på deres plads. Tjeneren ved ikke, hvem der kunne have fjernet dem - heller ikke du. Men en ting er vi begge fuldstændig klar over, hvilket er, at vi vil aldrig se disse særlige stænger igen. Samme proces med mere eller mindre gradvis forsvinden finder sted i køkkener hos os alle, den eneste forskel er, at nogle af os er klar over det, og nogle af os er ikke. Af og til er en særlig artikel ikke til at finde. Tjeneren har intet med det at gøre, og kokken er blevet skiftet ud og han har overhovedet ikke set den.

Skifte af tjenere er et godt tidspunkt at være opmærksom på alle slags husholdnings-genstande. Vandkanderne er tilsyneladende få i antal, men tjenerne låner aldrig sådanne ting, og tænker at den ene blev taget af en udenlandsk nabo. Græs og ukrudt i din gård er venligt samlet for dig, af personer hvis tilstedeværelse du ikke ønsker, og ikke usandsynligt på tidspunkter, hvor din opmærksomhed er rettet mod andre ting. Dine venner hjælper med at komme ind i dit blomsterbed, ikke snigende, men åbenlyst og synligt.

Du tøver med at råbe til en velklædt kineser, som hjælper sig selv til noget af frugten, som han får øje på, når han forlader din ejendom; men umiddelbart tænker du at han er mærkelig. Det er han slet ikke, det er dig, der er mærkelig, for Blomsterlandets skikke er i nogle henseender en smule afslappet, og dette er et eksempel.

En af vores venner fik besøg af nogle kinesere, da han ikke var hjemme, men det betød ikke noget - blot et spørgsmål om detaljer - da selskabets leder selv følte sig "hjemme" i det fremmede hus. Da værten vendte hjem, var det for at finde de kinesiske besøgende, ledet af en herre, under meget intime omstændigheder i et af skabene, hvor de beundrede nogle fine eksemplarer af fremmede løg fæstnet på en snor, som en af gæsterne hjalp sig selv til og lagde ved siden af sin stol, indtil han skulle forlade huset. Udlændingen var en anelse irriteret - som udlændinge har det med at være - og da hele det kinesiske selskab tilfældigvis trådte af et øjeblik, tog han roligt løgene, lagde dem tilbage i skabet, låste døren og fjernede nøglen.

Da gæsterne rejste sig for at gå, følte en af dem efter løgene, og blev meget forvirret over ikke at finde dem. Så snart han nåede hjem, sendte han sin tjener med et kort, hvori han tiggede om tre løg!

Der er intet som at vænne sig til tingene. Det blev bemærket af en med en bred horisont at man kan vænne sig til næsten alt undtagen at blive ramt af lynnedslag. Når du bliver klar over, at nogen venter i baghold og forsøger at dyrke din jord, skal du angive, at du ikke ønsker den dyrket - undtagen under din ledelse. Hvis du gør dig umage med at forklare vaskeriarbejderen at du ikke ønsker at han skal bære dit undertøj, medens det er i hans varetægt, vil han måske tage hintet og bruge andre menneskers i stedet. Men vær sikker på, at uanset dine forholdsregler, kan du aldrig undslippe den kinesiske evne for at absorbere.

Kineserens ubevidste motto er omkvædet i den gamle skotske sang, "Alt, hvad der er dit, er mit, Jeannie." Når du derfor finder din ejendom uskyldigt "annekteret", som amerikanerne siger, husk da, hvis du kan, at det er ikke tabt, men kun gået bort før tiden, og at indenfor de fire have er alle

brødre, især den fremmede.

Lad os afslutte med et lille godt råd. Du skal ikke have så mange ting, så vil der ikke være så meget, som andre mennesker gerne vil have. Vær på vagt. Udenlandsk skødesløshed inviterer kinesere til "annektering." Prøv at tage det filosofisk. Det siges at det ikke er så svært at tage tingene, som de kommer, at skille sig af med dem, når de forsvinder. Efterlign den Kentucky-mands robuste heltemod, som kun havde en skjorte, og derfor var han nødt til at gå i seng, når den skulle vaskes. Medens han var således beskæftiget, fandt en ivrig kalv tøjet og spiste det. Efter at have hørt om sin ulykke, bemærkede den filosofiske ejer "Den som har, må miste."

VI. At Spise

På en bestemt banegård i et vestligt land, hvilket det kunne være uheldigt at nævne, har jernbanens embedsmænd for vane på faste tidspunkter at råbe meddelelsen: "*Fem minutter til forfriskninger.*" Følgende legende er placeret i en iøjnefaldende position, som skal have til formål at virke på den rejsendes sind, "*Fem minutter er lang tid, hvis du bruger hvert sekund*"

Det ville det være vanskeligt at vælge en enkelt sætning af samme længde, som mere slående angiver forskellen mellem Vestlig civilisation og Kinas, end den, som vi har citeret.

Hvis livets problem i Kina blev reduceret til spørgsmålet om at spise for at leve eller at leve for at spise, ville en kineser ikke være længe i tvivl. Faktisk ville der slet ikke være tvivl om det.

Det er sandt, at der er et meget gammelt klassisk diktum, som bekræfter at overmennesket ikke har sine tanker på mad, men på ideer.

Men det skal huskes, at dette ordspil blev ytret for lang tid siden, og at det ikke udsiger noget om nogen undtagen overmennesket, en race af væsener, som, hvis de nogensinde har eksisteret i Kina, er nu, ligesom kæmpedovendyr, dinosaurer og flyveøgler, der kun kendes i museernes gipsafstøbninger, snarere en vag tradition, uden en eneste knogle som bevis.

Nutidens almindelige kinesere mediterer ikke over ideer, men han mediterer om mad. Hvis man hører et brudstykke af en kinesisk samtale hvor som helst, og begynder at udrede emnet, vil resultatet vise, at enten er emnet mad eller også er det penge generelt set i forhold til deres kapacitet som leverandør af mad.

Indkøb af fødevarer i Kina er en alvorlig sag; faktisk er det det eneste alvorlige spørgsmål i livet, sammenlignet med hvilket alle andre forhold svinder ind til ubetydelighed. Når man tænker på den enorme mængde af mennesker, der skal forsørges, virker det ikke så mærkeligt at der på ethvert tidspunkt er millioner i Kina, som ikke ved, hvad det vil sige at få et fuldt måltid, og som egentlig er i en tilstand af kronisk sult. I lyset af de magre fremtidsmuligheder kan man ikke undre sig over at

spisning antager en dominerende rolle, som vi er fremmede overfor i de lande, som vi kommer fra.

Med hensyn til at spise tøver vi ikke med at erklære at den kinesiske civilisation er langt forud for vores. Kineserne anerkender elementet af tid i forbruget af mad, som vi ikke gør. Arbejdet, siger de klogt, kan fremskyndes, men ikke mad.

Skønt de på ingen måde tager hensyn til udlændinge i denne henseende, så dog indbyrdes. Meddelelsen om, at enhver spiser, betragtes som en gyldig undskyldning for at han forsinker næsten hvad som helst i næsten ethvert omfang. Kineserne ser ud til instinktivt at forstå at dette er en lige så tilfredsstillende undskyldning som den berømte franske dame, som bad om at blive undskyldt til en, som ringede hende op, da hun var "beskæftiget med at dø!"

Hvad end de abstrakte fordele måtte være af en vegetarisk kost, kan det ikke siges, at kinesernes kost kan beundres i enhver henseende, hvis vi tager det generelt, hvis vi tager de almindelige og lavere klasser som en prøve. Men trods sin grovhed, og dens hyppige mangel på den fornødne næringskvalitet, spises den på en måde, som er en stille formaning til de rastløse og over-ængstelige udlændinge, som har alt for travlt, og som også har deres sind fuld af et væld af andre emner, end at få gavn af sin mad.

Hvis kvaliteten af almindelig kinesisk mad ikke er i top standard, bliver dette rigeligt kompenseret ved forbrug af sådanne mængder, som ville virke utrolig, hvis vi ikke dagligt var vidne til fakta.

I vestlige lande vil en invitation til en middag meget sandsynligt blive betragtet som "kedelig", og dette helt uafhængigt af madens fortjenester, som vi på ingen måde kender på forhånd. Men en lang erfaring med kinesiske vaner gør det ikke muligt at huske et enkelt tilfælde, hvor accepten af en invitation til at spise blev givet med noget, som lignende modvilje. Tværtimod i Kina er kunsten at sikre sig sådanne invitationer en "fin kunst", og den, der altid og overalt kan udføre den, betragtes som en meget mere ønskværdig model end det legendariske "overmenneske", hvis tanker er på for højt et plan for mad.

Det er umuligt ikke at beundre, og måske på en generel måde at misunde det ægte velbehag, hvormed et selskab af kinesere sætter sig til et festmåltid. De har nydt det i forventning, som børn nyder julen, de nyder den som den skrider frem. Langvarig (og for en Vesterlænding, træls) kan den være, og de nyder den i tilbageblik, indtil mindet om den er dæmpet af en anden lignende lejlighed.

Håb er blevet defineret som "en følelse udstillet i logren med en hunds hale, mens den venter på et ben"; Efter vores mening er det også fint manifesteret i det højtidelige øjeblik, hvor alle de kinesiske gæster er samlet om "de otte feer's bord", med deres spisepinde i vejret i en samtidig pause, medens værten råber i toner af højeste glæde, "kom, kom, kom," hvorpå deres lyksalighed begynder. Der er, eller burde være, ingen tvivl om at fordøjelsesorganerne var beregnet til at give glæde ved deres øvelse, og hvis dette er tilfældet, gentager vi at kineserne her er langt tættere på livets ideal, end vi er.

Hvis kineserne ved, hvordan man spiser, ved de også, hvordan man skal tilberede deres mad. Vi mener selvfølgelig ikke, kære læser, at du er glad for kinesisk madlavning. Det er vi heller ikke. Samtidig kan vi ikke være blinde for det faktum, at med hensyn til at udnytte de midler, som er til deres rådighed, er kineserne langt forud for de fleste vestlige folkeslag. Detaljerne givet i Confucius' Analekter viser, at "Mesteren", omend han var et "Overmenneske" på ingen måde var hævet over god madlavning. Han ville ikke spise hvad der ikke var i passende stand til at blive spist, og dette i sig selv ville have tendens at vise, at havde Confucius overlevet til nutiden, og taget en tur til visse lande, som vi kunne navngive (men ikke vil), ville han have haft nogle hårde øjeblikke!

Kineserne ved nok, hvordan de skal bringe deres mad på bordet i den stand, den skal spises. Vi gør ikke. En kinesisk embedsmand, der havde været bæret med en invitation til en middag på det britiske konsulat, fortalte bagefter, hvorledes den engelske "Great Man" stod ved bordenden og med et gigantisk sværd skar ud af den enorme klump oksekød, der blev stillet foran ham. Der stod rækker af tjenere tæt omkring, og som den besøgende, iagttog de processen, og de var alle for vante til det for at værdsætte forestillingens udsøgte absurditet.

Er der nogen god grund til at en vært skal bestå en praktisk eksamen med hensyn til hans viden om sammenlignende anatomi i nærværelse gæster? Er det en sublim pligt i det nittende århundredes civilisation at vente, medens en mand på et ubelejligt tidspunkt gør, hvad hans tjenere kunne have gjort bedre på et passende tidspunkt?

Tænk på den akutte tortur, det har været - ja, og som de, som er hjerteligt inviteret til at indtage æressædet dagligt udsættes for, nemlig at dissekere en død gås, ikke sjældent, som vi ved, med det resultat at de deponerer den i skødet på den dame, der sidder ved siden af, som selvfølgelig smiler og siger, at det ikke betyder noget! Intet af den slags finder nogensinde sted i Kina, og alene af denne grund er vi parate til at vedstå at i spisning, madlavning og udskæring er kineserne mere civiliserede end vi er.

VII. Økonomi

Ordet økonomi betegner den regel, som huset bør bringes i, især med hensyn til forholdet mellem udgifter og indtægter. Økonomi, som vi forstår denne term, kan vises på tre forskellige måder: ved at begrænse antallet af ønsker, ved at forebygge spild, og ved justering af kræfterne på en sådan måde, at lidt repræsenterer ganske meget.

På hver af disse måder er kineserne frem for alt eminente udi økonomi.

En af de første ting, der imponerer den rejsende i Kina, er folkets ekstremt simple kost. Langt hovedparten af befolkningen synes at være afhængig af nogle få artikler, såsom ris, bønner i forskellige tilberedninger, hirse, grøntsager og fisk. Disse, og et par andre ting, udgør basis for utallige millioner, pyntet kan det være på festdagene eller andre særlige lejligheder, med lidt kød.

Nu hvor der gives så meget opmærksomhed i de Vestlige lande på udformningen af måder at sammensætte nærende mad til de meget fattige, til en minimums-omkostning, er det ikke uden interesse at lære det utvivlsomme faktum, at i Kina, i almindelige år, er det sagtens muligt at sammensætte sund mad i rigelig mængde til en pris for hver voksen på højst to cent om dagen. Selv under hungersnød har tusindvis af mennesker været holdt i live i flere måneder for en udgift på højst halvanden cent om dagen.

Dette indebærer at i Kina findes generelt en høj grad af færdighed i tilberedning af mad, som vi allerede har omtalt. Dårlig og grov, som deres mad ofte er, ulækker og frastødende, som det ikke sjældent forekommer en udlænding, er det umuligt ikke at erkende det faktum, at i madlavning og servering af hvad de har, overgår kineserne mestre i den kulinariske kunst. Specielt, Mr. Wingrove Cooke rangerede dem under franskmændene og over englænderne (og han kunne have tilføjet amerikanerne.) Om de virkelig skal regnes under nogen af disse nationaliteter, er vi på ingen måde så sikre på, som Mr. Cooke kan have været, men deres overlegenhed i forhold til nogle af dem er uomtvistelig.

I de få simple artikler, som vi har nævnt, er det indlysende, at selv ud fra et et videnskabeligt fysiologiske synspunkt har kineserne truffet et klogt valg af deres basisfødevarer. Grundigheden af deres måde at tilberede deres mad, og den store variation, hvormed disse få bestanddele konstant bliver tilberedt på, er kendt af alle, der har ofret den mindste opmærksomhed på kinesisk madlavning.

Endnu en kendsgerning af ekstrem betydning påtvinger sig ikke vores opmærksomhed, men kan let verificeres. Der er meget lidt spild i tilberedning af kinesisk mad, og alt bliver behandlet i den hensigt at gøre så meget nytte som muligt. Hvad der er tilbage, efter at en almindelig kinesisk familie har afsluttet et af deres måltider ville kun repræsentere en lille brøkdel af nettoomkostningerne til maden. Som illustration af denne generelle kendsgerning er det blot nødvendigt at et blik på den kinesiske hundes eller kattes fysiske tilstand. Det er disse dyrs ulykkelige funktion at "ernære" sig af efterladenskaberne fra mennesker, og deres liv kan karakteriseret som en monoton, langtrukken og "fattig" døds kamp.

Befolkningen i nye lande er legendarisk sløset, og vi er ikke det mindste i tvivl om, at det ville være muligt at ernære tres millioner asiater i forholdsvis luksus, med de materialer som dagligt spildes i et land som USA, hvor det er let at tjene til livets ophold. Men vi kunne tænke os at se hvor mange mennesker, som kunne spise sig fede af hvad der er tilbage efter at lige så mange kinesere har "spist sig mætte", og tjenerne og børn alle har haft deres ture med resterne!

Det er et faktum, som ikke kan undgå vor opmærksomhed at menneskene i dette land, som en race, ikke er begavet med den ekstreme kræsenhed med hensyn til mad, som ofte udvikles i de vestlige lande. Alt er fisk, der kommer i deres garn, og der er meget lidt, som ikke kommer der før eller senere.

I de nordlige dele af Kina bruges hesten, muldyret, oxen og æslet universel, og i store områder får man kamelen til at gøre sine pligter til fulde. For nogle af vores læsere vil det utvivlsomt se ud som om økonomien er drevet for langt ud, når vi nævner, at det er almindeligt at spise alle disse dyr, så snart de ikke kan mere, uanset om dødsårsagen er en ulykke, alderdom eller sygdom. Dette gøres som en selvfølge, og giver ikke lejlighed til nogen som helst bemærkning, og vanen opgives heller ikke, fordi dyret eventuelt er død af en eller anden epidemisk sygdom, såsom lungebetændelse hos kvæg. Sådant kød anses ikke for at være så sundt som kød fra dyr, der er døde af andre sygdomme, og denne sandhed afspejler sig i de lavere priser, der bliver krævet, men det hele bliver solgt, og det hele bliver spist. Visse forstyrrelser af de menneskelige organismer, hvor sådant sygt kød er bleven brugt, er velkendte blandt folket, men det bliver uden tvivl anset for mest økonomisk at spise kødet til reducerede priser og løbe risikoen for konsekvenser, som, det skal siges, på ingen måde er konstante.

Døde hunde og katte bliver underlagt de samme absorptionsprocesser som døde heste, muldyr og æsler. Vi har været personligt bekendte med to tilfælde, hvor landsbyboere kogte og spiste hunde, som var blevet forgiftet med vilje med stryknin, for at slippe af med dem. Ved en af disse lejligheder, var en betænksom nok til at konsultere en udlænding om det sandsynlige resultat, men da dyret "allerede var i gryden", kunne de overlevende ikke beslutte sig for at give afkald på den luksus ved en fest, og ingen skade syntes at være kommet af deres eftergivenhed!

Et andet eksempel på kinesisk økonomi i forhold til tilberedning af mad, findes i den pæne tilpasning af materialet i kokekedlerne til kravene fra det nødvendige brænde. Det sidstnævnte er knapt og kært og består almindeligvis af intet andet end stilke og rødder af afgrøderne, hvilket giver en hurtig flamme, som hurtigt forsvinder. For at imødekomme sagens behov, er bunden af kedler lavet så tynde som muligt, og kræver meget forsigtighed håndtering.

Hele sagen med at samle det uundværlige brændstof er et yderligere eksempel på økonomi i en ekstrem form. Ethvert lille barn, der ikke kan andet, kan i det mindste samle brænde. Den enorme hær af brændstofsamlere, som i efteråret og vinteren spredes over landet, efterlader ikke et strå af ukrudt efter de sultne tænder på deres bambusriver. Drengene bliver sendt op i træerne for at slå efterårets blade ned med køller, som om de var kastanjer, og selv strå er næppe tilladt fritid til at vise hvilken vej vinden blæser, inden en eller anden driftig samler har "annekteret" dem.

På en af de vigtigste landeveje i imperiet, så vi engang en kinesisk kvinde lidt foran vores vogn, åbenbart ved at samle noget op fra vejen, og bagefter fægte vildt med armene på en vild forbydende måde, som en skuespiller, når hun skriger "Falske troldmand, En vaunt!" Da vi kom nærmere, blev det tydeligt, hvad kvinden var ved at gøre. Ved et tilfælde havde hun set en bunke gødning på vejen (som sandsynligvis stødte op til jord tilhørende hendes familie) som hun havde samlet op i hænderne og spredt over den tilstødende jord på en sådan måde, at det kunne gøre den største nytte og samtidig skuffe de professionelle gødningssamlere, som myldrer overalt.

Det var et imponerende instinkt for økonomi, som fik kvinden til at gøre dette, og hver

sparsommelig kinesisk husmor er på sin egen måde lige så økonomisk. Hun ved, hvordan man får mest muligt ud af sine materialer. Hendes kjole er ikke i dens mønster, eller dens design ødsel som hendes søstres i de vestlige lande, men alt er planlagt for at spare tid, kræfter og materiale. Det mindste skrot af udenlandske ting er altid velkommen hos en kinesisk kvinde, som vil få det til at dukke op igen i former, som er nyttige om end ikke skønne, på måder som et helt parlament af forfatterinder af "Domestic Economies" aldrig ville have drømt om.

Hvad der ikke kan bruges et sted, er helt sikkert netop den rette ting for en anden, og den mindste bagatel af ting er tilstrækkelig til binding af en sko. Den godgørende person i London eller New York, der forærer det tøj væk, som han ikke længere har brug for, nærer et vildt håb om, at det måske ikke er midlet til at få modtagerne til at virke fattige, og således vil gøre mere skade end gavn. Men den, der giver lignende artikler væk i Kina, selvom de ting, der bruges der og måden at bruge det på er så radikalt anderledes fra vores, har en velfunderet tillid til at nytten af den pågældende artikel endelig er begyndt, og den vil ikke blive udtømt før der ikke er noget tilbage af det hvormed det kan forenes med andre materialer.

Kineserne præsenterer ofte deres venner for smigrende inskriptioner skrevet på papir, løst fastgjort på et stykke silke. Den løse fastgørelse er tradition i stedet for mere permanent indsættelse, for at modtageren, hvis han vælger, på et senere tidspunkt kan fjerne inskriptionen, når han vil have et meget brugbart stykke silke!

Mange af frugterne af kinesisk økonomi er slet ikke tiltalende for vesterlændinge, men vi kan ikke lade være med at indrømme det ægte i arten af det krav, der kan bygges på dem. I dele af kejserriget, især (mærkeligt at sige) i nord, strejfer børnene af begge køn omkring i kostumet fra Edens Have i mange måneder af året. Dette kommer af at det betragtes som mere behageligt for dem, men det primære motiv er økonomi.

Den stride knirken fra den enorme hær af kinesiske trillebøer skyldes fraværet af de få dråber olie, som kunne stoppe den, men som aldrig stopper den, fordi til dem, som er begavet med "en fravær af nerver" er knirken billigere end olie.

Det samme kan observeres med henvisning til de personlige vaner, der dannes så stor en kontrast mellem de kinesiske og japanske folk. Hvis en Japaner emigrerer, står det i hans kontrakt, at han skal forsynes dagligt med så mange liter varmt vand, hvori han efter skik næsten kan koge sig selv. Kineserne har også deres badehuse, men størstedelen af kineserne folk kommer aldrig i nærheden af dem, og har faktisk aldrig set et. "Vasker du dit barn hver dag?" spurgte en nysgerrig udenlandsk dame en Kinesisk mor, som blev set kaste skovle fulde af støv over hendes afkom, og så tørre det af med en gammel kost. "Vaske ham hver dag," var det indignerede svar, "han er aldrig blevet vasket siden han blev født!" For kineserne generelt, vil det motto, som blev sat i en sæbeforhandler vindue: "Billigere end snavs" (cheaper than dirt) aldrig kunne blive gjort forståelig.

En konsul inviterede en vis Tao t'ai til middag, hvor Konsulens hustru var til stede. Da selskabet

havde sat sig, observerede hustruen tilfældigvis, at der var lagt en snavset serviet foran hendes gæst og undskyldte. "åh," sagde han og rullede sit ærme op og viste en ubeskrivelig underklædning, "den er en virkelig meget renere end min skjorte".

Kineserne betragter utvivlsomt den gennemsnitlige udlænding, som det er sagt, at italienerne betragter englænderne, som de kalder "sæbe-spildere". Vask af tøj i Kina af og for kineserne findes bestemt, men det er i en meget afdæmpet skala, og i sammenligning med det, vi kalder renlighed, kan det næsten ignoreres. Materiale-økonomi har meget at gøre med dette da vi ikke kan undgå at tænke, at mange kinesere værdsætter rene ting lige så meget, som vi gør, og nogle af dem er modeller for pænhed, omend forbundet med tunge ulemper.

Det er på grund af økonomiinstinktet at det generelt er umuligt at købe noget færdiglavet værktøj. Du får delene ind en "rå" form, og juster selv håndtagene med videre. Det er generelt billigere at gøre dette selv, end at få det gjort, og da alle har denne opfattelse, skal intet have færdiglavet. Køb af husdøre illustrerer det samme princip. De sælges på de større markeder. Disse døre er ufuldstændige, og faktisk ret ubrugelige uden en stang til at fastgøre dem med. Men i det mindste i nogle distrikter er den fremherskende praksis at sælge døre uden sådanne stænger, og køber skal selv sætte dem i. I bunden af dørene er en bevægelig karm, som bruges som bænk. I et dårligt år bliver mange huse revet ned for at tømmeret og træværket kan blive solgt. I sådanne tilfælde har vi fundet ud af, at brugte døre ikke har den bevægelige karm, som blev efterladt hjemme, og i hvis sted en ny skal laves for en vis udgift. Har de solgt karmen til andre? spørger vi. "Nej, den kunne ikke bruges og blev smidt til side."

Vi har talt om økonomiske justeringer af materialer, for eksempel som det lys der findes i almindelige huse, hvor et svagt lys som skal koster næsten ingenting, er arrangeret til at sprede sit mørke over to lejligheder ved at blive placeret i et hul i skillevæggen.

De bedste eksempler på sådanne justeringer findes i kinesisk fremstillingsvirksomhed, såsom vævning af alle slags stoffer, arbejder i keramik, metal, elfenben og så videre. Industrier af denne art synes ikke at forekomme os som eksempler på opfindsomhed, så meget som de illustrerer kinesisk økonomi. Der kan udtænkes mange bedre måder at lave kinesisk arbejde på end de måder, de anvender, men ingen, der gør at ubetydelige materialer strækker længere end de gør hos kineserne.

De ser ud til at kunne næsten alt ved hjælp af næsten ingenting, og dette er et kendetegn generelt for deres produktioner, uanset om de er enkle eller komplekse. Det gælder for deres jernstøberier i en ganske lille skala i en lille gård, såvel som for en kogeserie med stærke og perfekte træk, lavet i en time ud af en bunke muddersten, med ubestemt varighed, i drift perfekt og koster ingenting.

Intet bedre og mere karakteristisk eksempel på økonomi med materialer til at udføre store opgaver, kunne findes selv i Kina, end ordningerne, eller rettere hele manglen på ordninger til håndteringen af den enorme mængde korn, som sendes som tribut til Peking. Dette kommer op ad Peiho fra

Tientsin, og bliver losset ved T'ung-chou. Det ville overraske en "kornhandel" købmand at finde ud af, at alt maskineriet, som er nødvendig til losning, opmåling og fjernelse af dette bjerg af ris og hirse, simpelt hen er en hær af kulier forsynet med kasser, formet som en keglestub, som er "skæppe"-målene, og et ubestemt antal sivmætter. Kun dette og intet mere. Måtterne spredes på jorden, kornet losses og opmåles, kommes i sække og sendes af sted, og måtterne tages op. Kejserens "Corn Exchange" er blot en mudret flodbred!

På en amerikansk tobaksplantage er en af de største udgifter bygningen af de lange og omhyggeligt konstruerede skure til tørring. I kinesiske tobaksfarme er der ingen udgift overhovedet til dette formål. Skurerne er lavet af strå, og når de er slidte, er materialet lige så godt for brænde som nye strå. Når tobakken er plukket, bliver de kraftige stive strå stående. Halmreb er spændt langs disse strå og på rebene hænges tobaksbladene, som tages ind om natten fastgjort til reb, som tøj hængt på en tørresnor. Med hensyn til enkelthed og effektivitet kunne denne indretning næppe overgås.

Enhver opmærksom beboer i Kina vil være i stand til at tilføje yderligere til disse tilfældige illustrationer af et kinesisk socialt faktum, men måske intet mere karakteristisk eksempel kunne nævnes end tilfældet med en gammel kinesisk kvinde, som blev fundet humpende afsted på en smertefuld langsom måde, og på forespørgsel blev det konstateret, at hun var på vej hjem til en slægtningens hjem, for at dø et sted bekvemt i nærheden af familiens gravsted, og dermed undgå udgiften til kistebærere for så lang vej!

VIII. Hunger efter Gevinst og Tørst efter Berømmelse

Kineserne har ikke markeret sig som psykologer, men de har slået ind på en populær teori, som dog afviger en del fra vestlige ideer, og er i Kina nærmest antaget som et tankens aksiom. I stedet for det sammenfiltrede spind af motiver, som vi anerkender som hovedkilder til menneskelig handling, har kineserne blot to - jagten på vinding og søgen efter berømmelse. Disse er de to øjne, som en kineser betragter livet med, og når hver af dem er tilpasset dets fokus, formodes undersøgelsen af al menneskelig aktivitet at være komplet.

Med mulig undtagelse af efterkommere af Abraham, synes kineserne at være besat af stærkere kommercielle instinkter end nogen anden eksisterende race. De har en fantastisk evne til at opnå gevinst, selv de mest ubetydelige, som for eksempel er repræsenteret ved at skrabe rusten fra en nål. I deres eget allegoriske sprog er en mand, der er opsat på at sikre sig enhver fordel, selv ganske lille, repræsenteret ved ham, som bliver kastet i kedlen af kogende olie, som den kinesiske Rhadamanthus kaster sine ofre i, og kæmper for at få den yderste kant, for der er det en lille smule mindre varmt end i midten!

Kineserne er på ingen måde det eneste folk, hos hvem instinktet for jagten på vinding er højt udviklet, men hos dem føres den med en højere tonehøjde, mere ensartet udøvet og fungerer som en mere potent kraft end hos de fleste andre racer. Dette er enhver med det mindste kendskab til Kinas liv overbeviste om.

Men sult efter vinding, så udbredt i Kina, modificeres af en anden kraft lige så stærk men meget mindre iøjnefaldende, en tørst efter berømmelse. Hvis vi endog overfladisk betragter betingelserne for Kinesisk liv, bliver det tydeligt, at vejene til, hvad vi betragter som "berømmelse" ikke er meget tilgængelige for sønner af Han. Det er ikke let for en kineser at opfinde noget nyt, meget sværere at få det i brug. Og hvis han gjorde det, ville den eneste konsekvens være at opfindelsen ville blive patroniseret, og opfinderen ukendt.

Videnskabens veje er alle lukkede for de uvidenskabelige kinesere, men selv hvis de alle var åbne, i et land uden patentlovgivning, og uden tidsskrifter, kunne de ikke føre til berømmelse. Heller ikke litteratur tilbyder et bedre felt. Der er allerede langt flere bøger end den læsende offentlighed enten har råd til at købe eller kan absorbere, og i ethvert land må antallet af forfattere være ubetydeligt. En kineser har ikke mulighed for at blive kendt som rejsende - han kan ikke for alvor overveje en udflugt til ækvator- eller polarområdet - og hvis han gjorde det, ville resultatet ikke blive berømmelse. Han kan ikke håbe på at blive valgt til noget, for der er ingen valg. Kort sagt, han er lukket inde i en eneste avenue til at erhverve en grad, civil eller militær, ved eksamen-konkurrencer, og i denne aktivitet synes hans chancer for succes at være omkring to ud af hundrede. Ham, der lykkes med dette, endda i den laveste Grad af "Blomstrende Talent", roses og bæres, misundes af hundredvis af mindre succesfulde konkurrenter, og af tusinder, der ikke engang kunne konkurrere. Men det er tydeligt at sådan en lille mulighed er fuldstændig utilstrækkelig i forhold til kravet fra en passion så kraftfuld og så alt gennemtrængende som kinesernes tørst efter berømmelse.

Bortset fra et vellykket studie (og ofte inkluderet) er den eneste vej til berømmelse i Kina forbrug af penge, og det er derfor, vi betragter længslen efter berømmelse som en slags antipodal eller som en komplementær kraft, som endda modificerer kærligheden til gevinst, der akkumulerer, hvad kærligheden til berømmelse bruger.

Peking Gazette er fyldt med vidnesbyrd, der fortolkes som overdragelse af Kejserlig hæder til mænd og kvinder for en lang række fortjenester - nogle af dem af en meget negativ karakter, såsom ikke at have giftet sig eller har overlevet til en høj alder. Det ydre aspekt af alt dette er yderst poetisk og patriarkalsk, men det praktiske aspekt af det er simpelthen et spørgsmål om penge. Nogen skal have "opnået opmærksomhed" for at få hæderstegnet præsenteret, og i vigtige tilfælde er det, hvad maskinmestre betegner som lejer - også meget praktiske lejer - som skal smøres for at sikre succes, og måske smøres generøst og gentagne gange, indtil der ikke er nogen friktion.

Den simpel-mindede rejsende ser en kostbar og kunstfærdigt udskåret sten "til minde om" en eller anden jomfru, enke eller lærd, og erfarer, at den blev rejst på "Kejserens ordre". Dette får ham til at antage at kejseren betalte stenhuggerens regninger (eller fik nogle andre til at gøre det), og præsenterede strukturen for objektet af hans gunst. Som Kaiser Wilhelm skænker et guld kors. Denne Kejser derimod gjorde intet af den slags. Hvad han gjorde var at autorisere det begunstigede emne, eller "hans arvinger, administratorer eller fuldmægtige" til at udføre arbejdet på egen hånd og på egen bekostning at indskrive de uvurderlige tegn, som meddeler at kejseren "beordrede" det. At et intenst praktisk folk som kineserne, hvis overskud akkumuleres i sådanne små dråber at det virker - som at "spise suppe med en gaffel", umuligt at få nok - skulle være villigt til at ofre hvad som

helst for en sådan "berømmelse", som en portal, eller en beskrivelse på en tablet, er en illustration af deres tørst efter berømmelse.

Men sådanne tegn på kejserlig gunst er sjældne. Den store skare må nøjes med en sådan lokal berømmelse, som kan opnås ved titulære hædersbevisninger tildelt for bidrag til offentlige arbejder, eller ikke at have gjort det, med elegante bryllupper, dyre begravelser og store fester. Der er næppe nogen grænser for sådanne udgifter, og det er ikke ualmindeligt at finde personer, der faktisk har reduceret sig til fattigdom for at "købe et navn." Og forudsat at slutningen er sikret, betragtes de investerede penge som brugt klogt og godt.

Det er blevet klogt sagt, at den sande måde at ophøje et folk på er at lære dem nye ønsker; hvad kineserne nødvendigvis har brug for er et bredere udsyn, og en forståelse for at den virkelige "gevinst" for den enkelte er alles gevinst. De skal tænke på sig selv som bogstaveligt en "kropspolitik", for først da kan der tilføres en "offentlig ånd!" Og især har de brug for at handle på en af de kloge af deres ordsprog: "Gør, hvad du burde gøre, og se ikke på fjerne resultater."

IX. Flid

Flid defineres som sædvanlig omhu i enhver ansættelse - konstant opmærksomhed på opgaven. I denne Verdens tidsalder er flid en af de højest værdsatte dyder, og den er en som uvægerligt aftvinger respekt.

Da hr. Burlingame, i sin egenskab af Kinas udsending til de vigtigste af Vestens fremmede nationer, holdt sin tale i New York, som tiltrak så megen opmærksomhed på hans enestående mission, sagde han til købmændene, der gav ham en banket, idet han talte om kineserne, "Jeg siger, det er en stort folk, det er et høfligt folk, det er et tålmodigt folk, det er et besindigt folk; det er et flittigt folk." I det mindst i dette sidste prædikat var hr. Burlingame utvivlsomt præcis; kineserne er frem for alt et flittigt folk.

Et folks flid kan groft sagt siges at forene de tre dimensioner længde, bredde og tykkelse; eller, for at bruge et andet udtryk, kan den siges at have to kvaliteter nemlig udbredelse og en af intension. Med kvaliteten af længden, mener vi den betyder den tid, hvori fliden udøves. Med kvaliteten af bredden mener vi antallet af personer om hvem prædikatet flittig rimeligt kan anvendes. Ved intension mener vi den mængde energi, der udvises i den "vanemæssige flid" og i "stadig opmærksomhed på opgaven".

Det samlede resultat vil være produktet af disse tre faktorer. Det er langt fra altid tilfældet, at den afslappede rejsendes indtryk og de gamle beboeres indtryk er de samme. Men der kan ikke være nogen tvivl om at tilfældige rejsende og beboere, som har været der i lang tid, vil være enige i en dyb overbevisning om det kinesiske folks flid. Det allerførste indtryk, som en nyankommen får af kineseren, får ham til at tro, at dette folk i sociale forhold udfører det maksime, som John Wesley har peget på som reglen for en vellykket kirke; "det hele, og altid ved det".

Lediggang er ikke iøjnefaldende i Kina. Enhver ser ud til at lave noget. Der er selvfølgelig masser af velhavende personer, om end de blot udgør en mikroskopisk brøkdel af samfundets helhed, som rigeligt kan leve uden at arbejde, men deres liv er normalt ikke af en art, som er synligt udefra for udlændingen. Velhavende mennesker i Kina trækker sig almindeligvis ikke tilbage fra forretning, men helliger sig den med samme slags opmærksomhed, som da de var fattige.

Kineserne klassificerer sig selv som lærde, landmænd, arbejdsmænd og købmænd. Lad os betragte hver af disse underopdelinger af samfundet, og se, hvad de betyder for menneskers flid.

Det bliver stadig sværere for vestlige mennesker at se med sympati på en sådan uddannelsesordning som den kinesiske. Dens hoved-defekter vil sandsynligvis ikke blive overset, men en af dens funktioner er til enhver tid skabt for at tiltrække opmærksomheden - den har ingen reelle belønninger, bortset fra for flid. De mange bagdøre, som altid er åbne for dem, der har penge til at købe grader, synes velegnet til at dæmpe eventuelle studerendes iver, men dette er ikke hovedeffekten af salget af stillinger.

I alle provinser klages der over at der er langt flere kvalificerede kandidater til hver stilling, end der er stillinger, som skal besættes. Alle eksamen-lokaler, fra de laveste til de højeste, synes at være evigt overfyldte, og antallet af dem som konkurrerer i et enkelt præfektur stiger ofte til over ti tusind. Når vi overvejer mængden af mentalt slid, som den blotte adgang til en af disse eksamener involverer, får vi en levende opfattelse af kinesernes intellektuelle flid.

Standardheltene flid nævnes i de trefoldige klassikere, de studerer ved lyset af en gløde-orm, eller de bandt deres bøger til hornene på oxen, som trak ploven, bliver efterlignet i dag, med forskellige grader af tilnærmelse, af tusinder i alle dele af Kina. I mange tilfælde begynder denne flid at forsvinde med den første succes af første grad, men kineserne betragter overhovedet ikke sådan en som en lærd, men forbeholder denne ærestitel til dem, der holder sig på den smalle og tornede sti, indtil deres udholdenhed til sidst bliver kronet med succes. I hvilket andet land end Kina, ville det være muligt at finde eksempler på en bedstefar, søn og barnebarn, som alle konkurrerer i den samme eksamen for samme grad, og som endelig i en alder af firs år til sidst opnår at blive belønnet for alder og ukuelig udholdenhed med den længe eftertragtede ære?

I foråret 1889 dukkede forskellige rosende artikler op i Peking Gazette, der fortalte om gamle kandidater ved provinsernes eksamener. Generalguvernøren berettede, at ved efterårs eksamen i Foochow, bestod ni kandidater over firs år, og to over halvfems de foreskrevne prøver, og indsendte essays, i hvilke kompositionen var god og håndskriften fast og tydelig. ældre kandidater, siger han, som har gennemgået et interval på tres år fra opnåelse af deres bachelorgrad, og som har deltaget i de tre sidste eksamener for den højere grad, får ret til en æresbevisning, hvis det ikke lykkes fjerde gang.

Guvernøren i Hunan rapporterede på samme måde tretten kandidater over firs år, og en over halvfems, som alle "gik gennem hele ni dages prøvelse, og skrev essays, som var perfekte og

præcise i diktionen og viste ingen tegn på alderdomssvækkelse."

Men selv denne forbløffende rekord blev overgået i provinsen af Anhui, hvor femogtrediven af konkurrenterne var over firs år gammel og atten over halvfems! Kunne et hvilket som helst andet land have råd til et syn som dette?

Hvis en lærds liv i Kina er et med utrættelig flid er bondens ikke mindre. En bondes arbejde er som en husholderske, det bliver aldrig færdigt. Med undtagelse af en forholdsvis kort periode midt om vinteren i alle de nordlige provinser synes der aldrig at være en tid, hvor der ikke blot er noget at lave, men en hel del af det. Det er uden tvivl mere eller mindre sandt for landbrug overalt, men den kinesiske landmand er flittig med en flid, som det ville være svært at overgå. Man bliver ofte mindet om den fortvivlede plantage negers vantro, for hvem nogen havde beskrevet Himlen som et hvilested - selv for de sorte. Til dette gav han det ikke unaturlige svar: "Det kan du ikke få en nigger til at tro på, hvis de ikke kan finde på andet for de stakkels niggere at gøre, vil de sætte dem til at skubbe skyerne sammen!" Inden for den kinesiske bondes horisont, er der altid skyer, mere eller mindre tætte, og ikke en af dem behøver ikke et energisk skub.

Det, som gælder for bondeklassen, er sandt med stadig større vægt på den simple arbejder, som er drevet af konstant og kronisk gensyn med ulven ved sin dør, han må tilbringe sit liv i et evigt slid. Som bonden skænker den mest omhyggelige opmærksomhed og omsorg på hver eneste stilk af kål, plukker forsigtigt hvert mindste insekt af, således til sidst, og således trætter de uophørlige sværme ved sin egen større udholdenhed, således er arbejderen på udkik efter den mest ubetydelige mulighed for et arbejde, for at han kan have noget til maven og til sin ryg, og for andre maver og rygge, der er helt afhængige af ham.

Dem, der har lejlighed til at rejse hvor vogn-veje findes, vil ofte være nødt til at stå op kort efter midnat, og fortsætte deres rejse, for sådan er skik og brug. Men uanset hvornår han er på vej, er der små grupper af bønder, der patruljerer vejene, med fork i hånden og kurv på ryggen, og holder øje med mulighederne for at samle lidt gødning. Når der ikke er andet arbejde, der presser på, er dette en uforanderlig og en udtømmelig ressource.

Det er på ingen måde ualmindeligt at se dem, der er hårdt presset, finde midler til at understøtte sig selv i to forskellige men beslægtede linjer af erhverv. Således skifter pramdragerne fra Tientsin, hvis forretning er ødelagt af lukningen af floder, til den hurtige is-slæde, hvormed det er muligt at transportere hurtigt til en minimal pris. På samme måde bruger det meste af landbefolkningen i nogle distrikter al den tid, som kan afses undtagen for landbrugsarbejdets krav, til fremstilling af hatte eller i fletning af fletninger, som nu er sådan en stor eksportvare.

Kinesiske kvinder ses ikke ofte uden en skosål i hånden på hvilken de hele tiden tager sting, selv mens de taler sladder ved indgangen til deres gyder, eller måske har de en rulle af bomuld, som de spinder. Men ledige er de ikke.

Den utrættelige aktivitet i de klasser, der har været nævnt matcher godt med de handlende, og deres ansatte. En købmands ekspedients liv, selv i de vestlige lande, er ikke et, der ligner en spadseretur i parken, men sammenlignet med en kinesisk kontorist er det ren lediggang. For sidstnævntes arbejde har ingen ende. Hans ferier er få, og hans opgaver tunge, selvom de kan være afbrudt af perioder af forholdsvis sløvhed.

Kvaliteten af forlængelse, som vi har talt om, gælder for antallet af dem, der er arbejdsomme, men det gælder også for omfanget af de arbejdstimer, som bliver udført i den branche, som vi har set, er meget stor.

Men der skal lægges vægt på en anden træk ved kinesisk flid endnu ikke nævnt, de tidlige og sene tidspunkter, som den udføres i. Den kinesiske dag begynder i en mørk time, ofte ikke længe efter midnat. Kejseren holder sine daglige audienser på en tid, hvor ethvert hof i Europa er svøbt i Morpheus omfavelse. For en vesterlænding virker dette ganske enkelt uforklarligt, men for en kineser forekommer det uden tvivl som den mest naturlige ting i verden. Og Himlens Søns opførsel efterlignes mere eller mindre tæt af undersåtterne i alle dele af hans imperium. Om det er kobberarbejdere i Canton, sølvpapir-arbejderne i Foochow, træskærererne i Ningpo, rismøllearbejderne i Shanghai, bomuldsrensere og arbejderne i trædemøllerne til at male mel i de nordlige provinser, kan de alle høres sent om natten, og på et uhyggeligt tidspunkt om morgenen. Længe før dagslys, støder den rejsende på en landmand, der allerede har tilbagelagt en afstand på mange kilometer fra sit hjem, et sted hvor han er på sin post og venter på dagslysets komme, på hvilket tidspunkt han vil begynde salget af sit kål! På det tidspunkt en Vesterlænding har spist morgenmad, er et kinesisk marked næsten forbi.

Der er få mere signifikante kontraster end der opleves på en spadseretur langs Bund i Shanghai, klokken halv seks en sommermorgen. Den fornemme europæer, som byggede disse paladser, som strækker sig på linje langs havnefronten, og hvori han gør sin forretning, er i øjefaldende ved sit totale fravær, men asiaterne er i gang for fuld kraft, og har været det i lang tid. Det vil tage timer før vesterlændingen på sin gåtur vil begynde at mænges med kineserne på fortovene og med luksuriøs lethed komme ind i deres arbejdsrunde. På det tidspunkt vil den indfødte have afsluttet det halve af sin dags arbejde.

Sir John Davis havde helt ret i sine kommentarer om kineserne i *Den fornøjede arbejder* som et tegn på, at deres regering har formået at sikre dem stor tilfredshed med deres betingelser. Denne kvalitet af deres arbejde er en af de mest slående karakteristikker, og for at blive forstået skal man iagttage det længe og virkelig værdsætte den.

Man kan ikke lade være med at forudsige et tidspunkt, hvor den hvide og den gule race vil komme i en skarpere konkurrence end det endnu er tilfældet. Når den uundgåelige dag kommer, hvem af dem skal da blive nødt til at trække det korte strå?

Der er tilbage at sige et ord om kvaliteten af intension, altså stadig opmærksomhed på opgaven ved

kinesisk flid. Kineserne er asiater, og de arbejder som sådanne. Det vil være forgæves at forsøge at om-modellere denne virile race til vor egen model. For os forekommer de bestemt at mangle i den hjertelighed, som vi værdsætter så højt. Angelsakseren behøver ikke skriftlige vink for at sætte ham i stand til at se vigtigheden af at gøre med hans magt, hvad hans hånd finder på at gøre, men kineserne kan ikke ændres til at ændre sit tempo, selvom de kombinerede religioner og århundreders filosofi blev bragt til ham. Han har profiteret af årtusinder akkumulerede erfaring og som Homers guder, har han aldrig travlt.

Sikkert - hvis Salomon havde ret i sin økonomiske maksime, at de flittiges hånd skaber rigdom, burde kineserne være blandt de mest velstående af jordens folk. Og det ville de uden tvivl have været, hvis der var en balance af dyder hos dem, i stedet for, som vi ser, et iøjnefaldende fravær af nogle af de grundlæggende egenskaber, som uanset at de opregnes som "konstante dyder" hovedsagelig er "konstante" ved deres fravær.

Når, på hvilken som helst måde, disse egenskaber af ærlighed og oprigtighed, skal blive genoprettet i deres teoretiske plads i den kinesiske moralske bevidsthed, da (og ikke før) vil Kinesere høste den fulde belønning for deres uovertrufne flid.

X. Godtroenhed

Godtroenhed defineres som parathed til at tro uden tilstrækkelige beviser. Som regel ser Kineserne ud til at være enestående ufølsomme overfor nødvendigheden af at vurdere den relative værdi af beviser, og de er meget lidt opmærksomme på behovet for dette. Resultatet er naturligvis at de er nemme ofre for bedrag, med hensyn til spørgsmål, om hvilke vi burde antage at midlerne til at dømme er inden for rækkevidde for alle.

Ifølge ærkebiskop Whateley, er vejen til at undgå godtroenhed, eller vantro - for de er korrelater - at lytte til og acceptere de bedste beviser, og at tro og undlade at tro af gode grunde. Det er præcis, hvad kineserne ikke gør, og hvad de på ingen måde kan gøre, så længe de ikke har noget instinkt for afvejning af beviser, og ingen tilstrækkelige kriterier for at afgøre, hvad der er og hvad der af gode grunde ikke er. I nærværelse af vestlig videnskabs forvirrende resultater føler kineserne sig som var de på havet. De ser kræfter i arbejde, hvis natur de er totalt uvidende om, og de ser ingen grund til at stille spørgsmålstejn ved ethvert påstået resultat.

Eksempler på denne egenskab, vil fremstå for alle. For nogle år siden havde en af legationerne i Peking en vogn, som var udstyret med stærke fjedre, designet til at lette de frygtelige stød, som man altid bliver udsat for når man rejser i hovedstaden. En af de kinesere, der havde det bedste muligheder for at kende karakteren af innovationen, blev hørt at forklare, at dette var en opfindelse, hvormed køretøjet kunne drives frem uden hjælp fra muldyret, som han formodede at være blot et ornament, en ren hyldest til traditionen.

Kineserne har dog altid været klar over fordelene ved udenlandsrejser skønt de kan næppe siges at

være en nation af rejsende og de accepterer let resultaterne, reelle eller formodede, fra dem, hvis observationer har været mere omfattende end deres egne. Dette fører dem ofte til fejlslutninger, men fejl, som de deler med hele menneskeheden.

Hvis der er et punkt, hvorpå de Vestlige nationers dom er forenet, er det troen på naturens ensartethed, og at kendsgerningerne vedrørende denne ensartethed kan forklares. Med hensyn til dette vigtige emne er det kinesiske intellekt dog ikke på nogen måde klar, faktisk er det nogle gange meget tåget. Det er på ingen måde ualmindeligt at møde lærde, hvis talent, målt efter konkurrenceeksamen, er blevet vurderet til at være "blomstrende", som forhører sig i al oprigtighed, om der også i Deres ærede land er en sol og en måne.

Vi har set et folkeligt publikum samlet ved vejkanterne for at se på udlændingene, helt tilfredse med oplysninger om, at i de vestlige lande er planterne de samme som i Kina, bortset fra at de har den særlige egenskab altid at vokse med rødderne i luften, og frugterne i jorden. Meddelelsen tiltrak ikke mere interesse end en statistik over dybden af havet eller afstanden til Venus. Da de britiske tropper besatte Nordkina, så de kinesiske soldater for første gang udenlandske damer ridende på ryggen af ponyer. Dette enestående syn, gav anledning til fortællingen - utvivlsomt troet indtil i dag - at der er en slags vestlige kvinder, som kun har et ben!

En bondekone udtrykte den opfattelse, at den bemærkelsesværdige hvidhed af udenlandske børn skyldes deres mødres praksis med at slikke dem hver dag, som katte gør med deres killinger! Udenlandske aviser, der indeholder tegninger beregnet til at være humoristiske, er meget dårligt tilpasset til cirkulationen i Kina. En intelligent muhamedaner forespurgte en udenlandsk læge i Kina med hensyn til levestedet for folk med vinger, der bor i træer. På forespørgsel viste det sig, at hans ideer var baseret på billeder, som han havde set på en tændstikæske!

I Sir Frederick Bruces dage var der en fin stor hund i den britiske legation i Peking, hvis alder vakte kinesernes nysgerrighed. De blev fortalt, som en spøg, at den var - som det mest ansete Kinesisk keramik - "Ta Ming", det vil sige et Ming dynasti produkt. Denne efterretning blev modtaget på en måde, der ingen tvivl efterlod om, at det var accepteret, og var uden tvivl sat i samme kategori som mange andre ekstraordinære og noget overraskende ting, som de indfødte dagligt var nødt til at lægge mærke til.

Kineserne har en vedvarende tro på eksistensen af regioner, der ikke er besøgt af mennesker, en tro, der er analog med børns tro på et "eventyrland". Udlændinge bliver ofte spurgt, om der ikke er lande, hvor der *kun er kvinder*, andre hvor indbyggernes hoveder er som hundes. I et tilfælde blev denne tro bekræftet i en kinesisk kvinde, som tilfældigvis så et udenlandsk illustreret magasin, indeholdende politiske satiretegninger, der viste visse individer som hunde. "Åh, det er sikkert," bemærkede hun, "de lever i hundehoved-riket." En tjener, der åbnede en dåse med split makrel var overrasket over at den kun havde et øje og så videre. En ældre tjener forsikrede ham, at dette var en "gammel skik" hos nogle fremmede fisk!

En anden enestående kinesisk forestilling, baseret på meget citeret bog, er en tro på, at der er et land, hvor beboerne har huller helt igennem maven. Vi har hørt om en højst usympatisk udlænding, som blev forespurgt herom af en kineser, og straks besluttede at der bestemt er sådan et rige. "Og hvor er det?" blev han spurgt. "I Kina," lød svaret. Kineseren, der havde stillet spørgsmålet insisterede på at det kunne det ikke være, da han aldrig havde hørt om sådan en ting. "Tag frakken af," lød svaret, og "og jeg vil vise dig." Manden gjorde som forlangt, hvorpå udlændingen rettede observerende sine øjne opmærksomt på midten af mandens maveregion, foregav meget skuffet, og sagde. "Ah! jeg ser at du har fået det syet sammen"

Kinesernes godtroenhed er den frugtbare jord for den store hær af sælgere af alle varianter af medicin, hver hævdede at kunne helbrede enhver sygdom, som den menneskelige krop er underlagt. Det er også den vigtigste egenskab for de utallige buddhistiske og taoistiske præster, hvis eksistens afhænger af at udnytte denne mine i videst muligt omfang. Med hvilken fatal succes deres indsats er blevet kronet, er indlysende for selv den mest overfladiske observatør.

Der er en mængde godtroenhed i de vestlige lande, ikke på grund af mangel på videnskabelige fakta, men på grund af en overflod af dem. En generation, der har været vidne til udviklingen af damp, og begyndelsen af den endnu mægtigere elektricitets regeringstid, er parat til at tro næsten alting. Den berømte historie, kendt som "Måne-hoax," er et eksempel på denne slags, som kan forlænges i det uendelige. Medens vi smiler ad godtroenheden hos vore uuddannede venner blandt kineserne, vil vi gøre klogt i at overveje om vi trods alt er så meget deres overmænd i kunsten præcis at skelne i regionerne af det vage og lidet kendte.

Det er umiddelbart indlysende, hvor vigtig en faktor kinesernes godtroenhed er og altid kan blive i deres samkvem med fremmede nationer. De mest irrationelle forestillinger findes vidt og bredt med hensyn til vores evne til det onde eller det gode. Det synes overhovedet ikke usandsynligt, at to mænd, der undersøger Den Gule Flods bred, kan være mestre i Feng-shui, som har indyndet sig hos de intetanende embedsmænd, og har til hensigt at omdanne et helt præfektur til en lille kugle, og drage afsted med den, til deres afsidesliggende land. Den enestående ihærdighed i troen på brugen af menneskelige øjne som en ingrediens i fremstilling af sølv, er et eksempel på de mindst egnedes overlevelse.

Overbevisninger af denne type er ikke et produkt af ræsonnementer, og de kan ikke fjernes ved rationalisering. Et angreb med ræsonnementer mod en sådan fjende er lige så virkningsløst som affyring af et batteri af artilleri ind i en skotsk tåge. Projektilerne er uimodståelige, og baner sig vej gennem den eftergivende masse, med uendelig lethed. Men tågen forbliver på samme sted, og af samme tæthed som før. Men skønt en tåge ikke kan forstyrres af affyring af artilleri, ej heller ved viften af en million koste, kan en stærk jævn brise fuldstændig sprede den. Den nye kraft udefra, som Kina har brug for til at sprede århundreders tåger, findes kun findes i en brise af kristen civilisation.

XI. Fredsommelighed

Det første indtryk, som den rejsende får ved at besøge Det kinesiske Kejserrige er af størrelse. Kina virker stort, faktisk for stort. Det samme gælder det Asiatiske kontinent. Det er blevet kritiseret for i alle henseender at være i for stor skala. Dets plateauer er for brede, dets bjerge for høje, dens floder for store, dets befolkninger for enorme, dets hungerkatastrofer for ødelæggende.

Professor De Morgan har bekræftet, at det tyske sprog har syv dødelige synder - "for mange bøger skrevet på sproget, for mange sætninger i et bind, for mange ord i en sætning, for mange stavelser i et ord, for mange bogstaver i en stavelse, for mange streger i et bogstav, for meget sort på en gang."

På samme måde kan det kinesiske Kejserrige betegnes ved at det indeholder for mange lande, dets lande har for mange provinser, dets provinser for mange præfekturer, dets præfekturer for mange distrikter, dets distrikter for mange landsbyer, dens landsbyer for mange familier, og dets familier for mange personer.

Det vrimler med millioner. Hvor der er en tilstrækkelig udstrækning af vand, vil det flyde over, og området vil blive amfibie for ikke at sige akvatisk. Hvor som helst der er bjerge, graver disse millioner sig ned i urenheder og fordybninger, som en orm i et æble.

Der er et aspekt af denne befolkningstæthed, som vi er blevet så vant til at det ikke formår at imponere os, som det ellers burde. Det er den kinesiske races komparative fredsommelighed. Måske vi skal ikke sige "relative fredsommelighed", men "superlativ fredsommelighed". Hvilken kraft holder disse enorme masser af mennesker fra at flyve i struben på hinanden og hengive sig til en luksus af gensidig udryddelse? Vi tror Mr. Meadows havde ret i at sige, at det skyldes udbredelsen af moralske kræfter som i den kinesiske civilisation har erstattet fysiske kræfter.

Vi glemmer ikke de frygtelige klan-kampe, som provinsen Kuangtung især er kendt for, og i hvilke egentlige slag opstår, hvilke forårsager tab af hundredvis af menneskeliv.

I forhold til disse sociale tyfoner, er det almindelige lovmaskineri ubrugeligt. Mandarinen er helt klar over dette, og tænker ikke på at komme imellem den sociale saks' skarpe klinger, men venter velovervejnet indtil de igen er parallelle, dukker op på scenen og vifter med fredens og ordens banner. Hvad beviser disse begivenheder? At medens kantoneserne og måske mænd fra Fukien er klanbevidste og krigeriske, er kineserne som helhed ikke sådan. De er fredelige. Kineserne kæmper med fårekylinger og haner, men har de hundekampe og tyre kampe?

Har nogen af vore læsere nogensinde set to kinesere på randen af et skænderi medens tilskuerne med udråb af vild nydelse opfordrer dem til at fortsætte: "På ham!", "Ned med ham!", "Lav hakkekød af ham!" og lignende? Danner de en ring, råber om "fair play", og insisterer på, at uoverensstemmelsen skal afgøres her og nu ved ren råstyrke, manden med de største biceps, og den tungeste næve, skal være den "bedste" mand? Intet af den slags har vi nogensinde observeret, og er det for meget at sige, at det kommer vi aldrig til at observere?

Tætheden af befolkningen og det sammenfiltrede interessefællesskab, fører virkelig til konstante skænderier og stridigheder med alle grader af vold. Relativt set er det dog få af disse, der kommer til legemlig vold, og af den vold er en forholdsvis lille del alvorlig. For de fleste er et kinesisk skænderi en udskældnings konkurrence, simpelt sprog og høj stemme. En uendelig lille del af deltagerne i kinesiske konfrontationer bliver alvorlig invalideret, i andre henseender end at de er blevet hæse ved at brøle uophørligt.

Vi bør blive overrasket over at høre, at nogen nogensinde har set en kinesisk folkemængde ægge på kombattanter. Hvad vi alle har set, hvad vi altid forventer at se, ved vi alle. Det er den øjeblikkelige og spontane optræden på scenen af fredsstifteren. Han er dobbelt, måske firdobbelt. Hver af fredsstifterne griber en brølende krigerisk mand og beroliger ham med gode råd. Så snart han finder sig selv i sikkerhed i fredsstifterens magt bliver den forventet stærkeste i kampen dobbelt rasende. Han har fornuftigt udskudt at miste kontrollen over sig selv, indtil der er en anden klar til at tage kontrollen, og så bliver han overvældet af spasmer af tilsyneladende raseri, utvivlsomt uskadelig både overfor sig selv og andre.

I sine mest rasende øjeblikke er en kineser modtagelig for "fornuft", som han ikke kun har en teoretisk, men meget praktisk respekt for. Hvem har nogensinde set en kombattant vende om og rive sig løs fra den dygtige fredsstifter, som holder ham fra at flyve på sin fjende? Dette er det afgørende punkt i kampen. Endog i sit raseri erkender kineseren fredens ønskelighed - i det abstrakte - kun tænker han i sit konkrete tilfælde, at fred er uopnåelig. Fredsstifteren dømmes anderledes og trækker næsten altid den krigeriske bagtaler væk, som råber tilbage mod sin modstander i ondartet trods, medens han går.

Det er denne fredelige egenskab hos kineseren, der gør ham en værdifuld social enhed. Han elsker orden og respekterer endda lovgivningen, når den ikke i sig selv er respektabelt. Af alle asiatiske folkeslag er Kinesere nok de letteste at regere, når de styres efter retningslinjer som de er vant til. Et socialt maskineri så kompliceret som det i Kina, må ofte knirke, og nogle gange bøje under ekstremt pres. Alligevel går det sjældent i stykker under belastningen, for ligesom den menneskelige krop, er den kinesiske politiske krop forsynet med små sække af smørevæsker, som tilsættes, en dråbe ad gangen, præcis når og hvor de er ønskede.

Der er uden tvivl andre former for civilisation, som i mange eller i de fleste punkter er overlegne i forhold til Kinas, men måske er der få, der ville modstå den spænding, som det kinesiske samfund i evigheder har været underlagt, og det kan være at der er ingen, som er bedre berettiget til at kræve den velsignelse, der engang blev udtalt over fredsstifterne.

XII. Sociale Tyfoner

Ordet "tyfon" (kinesisk ta-fung, "stor vind") betegner en slags voldsomme storme, som opleves langs kysten af Tongking og Kina, såvel som på Japans sydøstlige kyst. De adskiller sig fra

lignende storme i andre dele af verden i deres voldsomhed. Der er en pludselig depression på barometeret, som nogle gange falder to eller tre tommer på en time. I centrum af stormen kan barometeret falde til 28 eller endda til 27. Den destruktive karakter af tyfonen skyldes den enorme forskel i atmosfærisk tryk mellem nærliggende steder, og den deraf følgende hurtighed af udsvinget.

Da havniveauet er højest i midten, sker det ofte at tyfonen er ledsaget af en høj bølge, som fører ødelæggelse med sig og ikke sjældent skyller skibe op på stranden til betragtelig afstand fra havet. De, som har været vidne til den destruktive energi af en af disse elementernes krampetrækninger, kan aldrig glemme indtrykket af den enorme kraft, der så pludselig bliver kaldt til handling.

Det sker nogle gange, at når alle barometriske angivelser peger på sandsynlighed for en tyfon, finder nogle pludselige og uventede forandringer sted i kræfternes retning, og faren driver over lige så hurtigt som den kom. Tyfonens naturhistorie ved Kinas kyst, i dens opståen, udvikling, destruktive energi, og hyppige spredning, er analog til et socialt fænomen som finder sted blandt det kinesiske folk.

I et land fyldt med så tæt en befolkning som Kina, kan detaljerne i de processer, hvorved befolkningen holdes i orden, aldrig være ligegyldige eller uinteressante.

En udlænding bosiddende i Syrien, vant til rasende sammenstød mellem de uensartede folk i de lande, der styres af den unævnelige tyrk, stillede en, som tilbragte sit liv blandt kineserne, det naturlige og velovervejede spørgsmål, *"Hvordan det er muligt, at forhindre de utallige millioner i Kina i at dræbe hinanden?"* Hvis kineserne ikke, som allerede påpeget, var fødte fredsommelige, ville ingen love og intet regeringsmaskineri være tilstrækkeligt til at skabe den grad af orden, som vi nu engang er vidner til.

For i hovedsagen at forstå hvorledes den normale fredelige orden i det kinesiske samfund først bliver afbrudt og derefter genoprettet, må vi overveje den naturlige udvikling af et kinesisk skænderi i dets fremkomst, dets udvikling, dets kulminationen og dets afslutning.

Blandt en befolkning af sådan eksempelløs tæthed, hvor familier ofte er af stor størrelse og lever tæt sammen i snævre kvarterer, er det umuligt, at lejligheder til skænderier ikke findes over alt. *"Vask og tør sammen - elsk og skændes sammen,"* siger det hjemlige gamle engelske ordsprog. Kineserne, som har så mange ting til fælles, finder det forholdsvis let at leve op til dette ordsprogs lære. *"Hvor mange er der i din familie?"* spørger du din nabo. *"Mellem ti og tyve munde,"* svarer han. *"Og har i alt til fælles?"* spørger du. *"Ja,"* er det mest almindelige svar.

Her er så femten eller tyve mennesker, som sandsynligvis repræsenterer tre, hvis ikke fire generationer, der lever af indkomsten af samme virksomhed eller gård, en indkomst, som alle har sat i et fælles aktiv, og alle familiemedlemmers behov skal opfyldes af udelukkende af denne fælles ejendom.

Hvor er det samfund, som er i stand til at modstå den belastning, som det udsættes for under forhold som disse? Bedsteforældrene er måske pensionerede, og klager over at den grove mad er smagløs, og kræver noget bedre. Sønlig hengivenhed eller oftere den ydre skal af den, forhindrer at en indvending blot hviskes, men der er indre mumlen, som siger at de gamle er ved at blive "grådige". Brødrene bidrager med hver deres tid og styrke til fællesskabet, men svigerinderne er et element af den største betydning, og det er meget vanskeligt at harmonisere dem. Den ældre svigerinde nyder i nogen grad at tyrannisere over de yngre, og den yngre er naturligvis jaloux på den ældres beføjelser. Hver stræber de efter at lade deres mænd føle, at i dette ejendomsfællesskab er han den eneste, som er noget værd.

De følgende linjer er en oversættelse af et lyrisk digt, som vidner om karakteren af de her beskrevne problemer:

*"Den lillebror blev skubbet til side, indtil han
kom til at tænke*

*Hans ældre brors naturlige hjerte, farven på
Indiens blæk;*

*For når vore naboer holder fest, siger han,
hvordan kan det så være*

*At vi altid skal blive hjemme, og du
skal altid gå?*

*Sølv, som du sætter pris på, og som du samler
alt imens*

I årernes løb vil der samle sig en formidabel bunke,

*Og hvem skal passe hvem, beder jeg, når vi endelig skal
dele?*

*Hvorfor vi skal lide alt tabet, og derefter blive skubbet
til side!"*

Uden tvivl må der selv i de bedst regulerede familier være mange lejligheder til velbegrundede klager og gensidige beskyldninger. Den yngre generation af børn udgør en produktiv kilde til hjemlige ubehageligheder. Problemer af denne natur er langt fra ualmindelige i velordnede hjem i Vestlige lande - hvor meget mere må der ikke være i kinesernes komplekse og kompakte liv? Det er en generalisering fra oldtiden, at "de svagere må ofre alt"; men hvor, som i Kina, de svage er ekstremt svage, og de stærke er ekstremt stærke, er det nødvendigt for samfundets bevarelse, at når

den stærkere faktisk har skubbet de svagere mod væggen, bør førstnævnte forhindres i at knuse sidstnævnte fuldstændig.

De midler, hvormed kineserne søger at opnå dette mål, er todelte, nemlig "ballademageren" og "fredsstifteren". Udtrykket "ballademageren" er vedtaget, ikke som en passende, men som måske den mindst upassende ækvivalent til den kinesiske sætning "ta-ch'ao-tzu". Den iboende ide i dette udtryk er den om råben, forstyrrelse og tumult.

Angelsakseren, der har en klage, søger instinktivt at få den imødegået, og at straffe, hvis han kan, den person, som klagen skyldes. Orientalerens instinkt og herunder kineserens er først og fremmest at lade verden som helhed vide, at han har en klage.

I Dickens' "American Notes," er en beskrivelse af en rejse foretaget for mere end fyrré år siden, på tværs af Alleghany-bjergene til Ohio floden. De ulykkelige passagerer, der skulle have været ombord på to flodbåde var på den mest uforsvarlige måde alle ført ombord på kun en overfyldt båd. De rejsende - der synes at være amerikanere, så ud til at have været for sløve til at gøre krav på deres rettigheder - protesterede ikke på andre måder end ved et negativ brokken.

Imidlertid dukkede en høj skikkelse op på dækket, som talte, medens han gik frem og tilbage, idet han ikke rettede sine bemærkninger mod nogen bestemt, men snarere til Universet som helhed. Han kløvede en sti blandt folkene på dækket, og talte som følger: *"Det her kan passe dig, det kan det, men det passer ikke mig. Det kan alt sammen være meget godt for down-easters, og mænd vokset op i Boston, men det passer på ingen måde mig; og der er ikke to meninger om dette; og det siger jeg dig. Nu er jeg fra Mississippis brune skove, er jeg, og når solen skinner på mig skinner det lidt. Det glimter ikke, hvor jeg bor, det gør solen ikke. Nej. Jeg er en brun skovmand, det er jeg. Jeg er ikke en Johny Kage. Der er ingen åleglatte typer, hvor jeg bor. Vi er barske mænd der. Hellere, hvis down-easters og mænd fra Boston synes om dette, er jeg glad for det, men jeg er født og vokset op som den type, Nej. Det her firma trænger til en lille reparation, det gør det. Jeg er den forkerte slags mand for dem, det er jeg. De kan ikke lide mig, det kan de ikke. Det her hober sig op som bjerge, det her."*

"Det er umuligt," siger hr. Dickens, *"for mig at sige, hvilken fantastisk betydning var skjult i denne brune skovmands ord, men jeg ved, at de andre passagerer så på ham med en slags beundrende rædsel, og at båden øjeblikkeligt blev lagt tilbage til kajen."*

Denne "brune skovmand", selv om han kom fra Mississippi, var i temperament en orientaler. Han havde opdaget, som alle orientalerne har gjort for evigheder siden, at en følelse af uretfærdig behandling, som enhver anden vare, mindskes ved at blive delt med andre. Det er baseret på dette princip at en kineser, der er blevet forurettet, går på gaden og brøler med al kraft. Denne opførsel kaldes "råber en klage" (han-yuan), eller "hallooing" gaden (han-chieh).

En lille dreng, der blev sendt ud for at samle gødning, lænede sin fork mod en bygning og gik

indenfor. Da han kom ud, var hans fork væk, og han begyndte at græde bittert. "*Har du halloøet?*" blev han spurgt: "*Gå og halloo.*" Han stillede sig derfor i udkanten på kanten af det overfyldte marked og skreg lige så højt som han var i stand til i intervallerne af sin hulken: "*Hvem har taget min gødningsfork?*"

Praksis med halloøing skelnes meget sjældent fra en anden kunst, som kineserne har ført frem til en vis grad af perfektion, kun kendt blandt orientalerne - kunsten at håne. I det øjeblik et skænderi begynder høres denne slags skældsord udstødt i en beskidt strøm, hvortil intet i det engelske sprog tilbyder nogen parallel, og med en ondskab og intensitet, der lyder som Billingsgates fiskekællinger.

Den mindste kontakt er ofte tilstrækkelig til at fremkalde en strøm af sådanne fornærmelser, som en berøring fremkalder den elektriske gnist, og den er i konstant og næsten universel brug af alle klasser og begge køn, altid og overalt.

Det er en almindelig klage at kvinder bruger et endnu mere modbydeligt sprog end mænd, og at de fortsætter med det længere, retfærdiggør aforismen om at hvad kinesiske kvinder har tabt i deformationen af deres fødder synes at være blevet erstattet af deres tungefærdighed. Børn som lige har lært at tale lærer dette grove og uforskammede ordforråd af deres forældre og bruger det ofte mod dem, hvilket betragtes som ekstremt morsomt.

Brugen af dette sprog er for kineserne blevet en slags anden natur. Det er ikke begrænset til nogen specifik klasse. Litterære kandidater og embedsmand af alle grader op til de allerhøjeste, bruger det lige så frit som deres kulier, når de bliver provokeret. Det bruges endda af almindelige mennesker på gaden, som en slags drille-hilsen, og bliver som sådan returneret med venlighed.

Vestlige forbandelser er nogle gange ikke højlydte, men dybe, men Kinesiske forbandelser er intet, hvis ikke de er højlydte. Et engelsk bandeord er en bevinget kugle, kinesiske forbandelser er en kugle af snavs.

Meget af dette krænkende sprog betragtes som en slags besværgelse eller forbandelse. En mand der har fået fjernet aksene fra sin hirsemærk, står ved indgangen til den gyde, som fører til hans bolig, og hælder salver af forhånelser på den ukendte (dog ofte ikke uanede), gerningsmand. Denne procedure anses for at have en dobbelt værdi, først som et middel til at underrette offentligheden om sit tab og hans deraf følgende raseri, der således frigør hans sind; og dernæst som en forebyggende, der har til formål at sikre ham mod gentagelse af forbrydelsen. Den skyldige befinder sig (teoretisk) i baghold, lytter med noget i retning af ærefrygt til de forfærdelige bebrejdelser, der bliver rettet mod ham. Han kan naturligvis ikke være sikker på, at han ikke bliver opdaget, hvilket ofte er tilfældet.

Måske ved den forurettede udmærket, hvem det var, der stjal hans ting, men nøjes med en offentlig udsældning som en formel meddelelse om, at den skyldige enten er kendt eller mistænkt, og vil

gøre klogt i at undgå gentagelse af sin handling. Hvis han bliver provokeret for meget vil den forurettede, forkyndes det således stiltiende, gengælde.

Dette er den kinesiske teori om offentlig udskældning. De indrømmer ærligt, at det alene ikke stopper tyveri, og at det ikke nødvendigvis forhindrer gentagelse, da tyven eller gerningsmanden blandt en stor befolkning på ingen måde er sikker på at vide at han er blevet udskældt. Praksis med at "udskælde gaden" er ofte udført af kvinder, som sidder på det flade tag på huset og skriger i et væk i timevis ad gangen, eller indtil deres stemmer svigter.

En respektabel familie ville ikke tillade en sådan forestilling, hvis de kunne forhindre den, men i Kina som andre steder, er en rasende kvinde et væsen, som er svært at holde tilbage. Forhånelser leveret på denne måde følgende generelle principper, tiltrækker ringe eller ingen opmærksomhed, og man kommer nogle gange over en mand i indgangen til en gyde eller en kvinde på taget, som skriger så de er røde i ansigtet, med ikke en eneste tilhører i sigte. Hvis dagen er en varm dag hyler den forurettede så længe han (eller hun) kan få vejret, og fortsætter dernæst med at afkøle sig selv med en vifte, og vender derefter tilbage og angriber med fornyet raseri.

Hvis et kinesisk skænderi overhovedet er voldeligt, er det nærmest umuligt at det skulle afsluttes uden en mere eller mindre personlig bagvaskelse. Engelske rejsende i det sydlige Europa har bemærket de latinske racers forbavselse over den ufravigelige vane en indbygger på de britiske øer har, nemlig at slå ud fra skulderen, hvis han kommer i kamp. Kineserne har ligesom italienerne - sjældent lært at bokse, eller hvis de har lært det, er det ikke videnskabelig boksning.

Kinesernes første og vigtigste ressource, når tingene kommer til ekstremiteter, er at gribe deres modstanders hårpisk, stræbende efter at trække så meget hår ud som muligt. I ni kampe ud af ti, hvor der kun er tale om to parter, og hvor ingen af parterne kan gribe noget våben, udvikler "kampen" sig ganske enkelt til en hårtræknings kamp.

Men før dette har udviklet sig til noget, som ligner skaldethed, vil tredje parter med sikkerhed gribe ind og tage hver af kombattanterne, og med magt adskille dem ved at trække dem væk fra hinanden, medens de begge giver udtryk for ondskab og trods ved hver især at råbe hånende fornærmelser tilbage mod deres modstander og tilsyneladende gør de mest voldsomme anstrengelser for at befri sig selv, hvori han dog generelt er meget forsigtig med at det ikke skal lykkes.

Det er allerede blevet bemærket at det synes aldrig at falde en kineser ind at slå den person, der holder ham i skak, han hverken udtrykker eller føler den vrede, som for en angelsakser under samme omstændigheder ville være uundgåelig.

Hvis læseren ønsker at undersøge en beretning (åbenbar fotografisk nøjagtig) af den virkelig orientalske adfærd, som Kinesere kalder ta-ch'ao-tzu eller "lave oprør", lad ham vende sig mod det kapitel enogtredivende i Første Mosebog.

Jakob havde arbejdet for Laban i lang tid og havde akkumuleret meget kvæg og havde ægtet Labans to døtre. Men da forholdet mellem onklen og nevøen hyppigt var "*anstrengt*", mente Jacob, at det var klog politik at snige sig væk på et tidspunkt, hvor Laban var væk hjemmefra, og tage sine hustruer og hjerne med sig. Det varede tre dage før Laban, der havde travlt med sin fåreklipping, hørte at Jakob var rejst, og der gik endnu en uge, før Laban kunne indhente ham. Da han gjorde det, var han dobbelt irriteret over at - ud over sine andre forseelser - skulle Jakob have stjålet Labans husguder. Med en virkelig orientalsk indignation over at være kaldt en tyv, opfordrer Jakob Laban til at ransage sin lejr, idet han lover at den, der har husguderne, skal dø, men den snedige Rachel sørgede for at sidde på husguderne og reddede således sin mands "face" og sit eget liv. Så Laban "*fandt dem ikke*".

På dette tidspunkt var Jakob meget vred (vers 36) og "*gik i rette med Laban*". Jakobs ytringer, hans hustruers og Labans, blev bestemt ikke lavet løbende, som fortællingens form ville føre en, som er ubekendt med orientalske måder, til at antage. Ordene i teksten er blot substansen i hver sides argumenter, udtalt, når taleren kunne få ørenlyd.

Inden Jakob var kommet halvt igennem det andet af de syv vers (36-42) som beskriver hans indignerede tale, afbrød Laban ham med hånden i vers 43, "*Alt, hvad du har, er virkelig mit, dine hustruer er mine døtre, og disse får mine hjerne, du kom til mig tomhændet, du er ingenting undtagen gennem mig.*"

Alle disse bemærkninger blev udvekslet, uanset det faktum, anført af Laban selv til Jakob, at han var blevet advaret i et syn om ikke at tale til Jacob: "*tal ikke til Jakob, hverken godt eller ondt!*"

Inden Jacob var begyndt at fremføre sit svar til Laban, styrtede hans hustruer Lea og Rachel (uanset sidstnævntes sene midlertidige handicap) ud af deres telte, med hår pjuksket og lignede et par pjaltede palmemåtter, skrigende højt af deres stemmers fulde kraft. Indholdet af deres indsigelser er givet i vers 14 til 16; "*Vi har intet med ham at gøre - han har solgt os - han har snydt os - han vil tage, hvad Gud har givet os igennem vores ægtemand - han har ransaget os - han har vanæret os,*" og så videre.

En sådan hjemlig tyfon synes at være ødelæggende, sådan et skænderi umuligt at forsones. Langt fra! Parterne er orientalere og ikke angelsaksere. Efter grundigt at have frigjort deres sind fra alle aspekter af emnet, begyndte de gradvist at køle af. Enten gennem "freds-taler" om hovedmændene eller uden dem, begynder de at belære hinanden om fornuft (shuo-li), "*Kom, kom, (vers 44), lad os være rimelige; lad os gå på kompromis. Tag dit kvæg og dine flokke - vær god mod mine piger - gift dig ikke mere med andre folks piger - lad os stable en stor bunke sten op til som vidnesbyrd.*" Med denne forståelse, og det uundgåelige måltid (vers 54) som skal markere forsoningen af alle orientalske tvister, tæppet falder, og parterne går hver sin vej.

XIII. Frygt for at Vække Anstød

Ingen tilstrækkelig forståelse af det kinesiske sociale system er muligt, før vi har sat os ind i kendsgerningerne vedrørende solidaritet, som er et af dets mest markante træk. Dette afsnits emne har vi allerede behandlet til en vis grad, men det er nu nødvendigt at vende tilbage til det mere detaljeret.

Det har allerede været påpeget, at med hensyn til de sociale forhold befinder kineserne sig i størst mulig afstand fra tingenes tilstand i de fleste vestlige lande, idet fleksibilitet, snarere end fasthed, synes at være reglen.

Lad os antage et tilfælde med en udlænding bosiddende i Kina, som kommer fra uanset hvilket af de vestlige lande repræsenteret her. Han har været i Kina i længere tid, men han har nok ikke tænkt sig blive her i resten af sit naturlige liv. Når han har nået nogle fjerne grænser, kan han forvente at vende tilbage til sit fødeland. Når han gør det, hvor vil han da slå sig ned? Hvor som helst hans interesser, hans bekvemmelighed eller hans smag dikterer ham det, og det er ikke mere sikkert at han vil tage til landsbyen, hvor han tilfældigvis er født, end det er at han vil tage til nogen anden landsby, og meget mindre sandsynligt at han vil finde sig til rette i den landsby hvor hans kone tilfældigvis er født. Hvis han har en "ejendom" kan dette bestemme hans bevægelser, og igen kan han ikke usandsynligt afhænde sin ejendom, og købe en andetsteds i en fjern del af landet.

Alt dette, må vi gentage er fuldstændig anderledes i Kina. I dette land er der hengivenhed til en fast plads, borgeren er repræsenteret ved bien, som, selv om den flyver så vidt omkring, altid vender tilbage til sin bikube til sidst.

Vestlige mennesker kan snarere afbildes som de uansvarlige græshopper, der ligesom Lille Jo "går videre", og ofte ikke ser ud til at have nogen særlig tilknytning til et sted fremfor et andet, undtagen som behovet for faciliteter til at leve i udlandet måtte diktere.

Således er kineseren praktisk talt forankret til et punkt på overfladen af denne udstrakte planet, og selvom han måske har bred erfaring om andre regioner er kun dette ene sted hjemmet. Det følger af disse betragtninger, at det store flertal af hele befolkningen, som ikke rejser, vil aldrig have andre ideer end dem, som er forbundet med deres hjem. De samme personer, som var deres naboer, da de var børn, er deres naboer nu. Ingen flytter ind, ingen flytter ud. Samfundets teint ændrer sig kun ved at de gamle og ofre for sygdom eller ulykker forsvinder, og ved tilføjelse af den uophørlige strøm af små. Alle tilhører den samme landsby og ofte samme familiekreds.

I en sådan tingenes tilstand er det uundgåeligt at der på en generel måde ikke burde være hemmeligheder. Alle ved alt om alle andre, og til gengæld ved alle alt om ham. I en ideel samfundstilstand er et sådant fællesskab af information og interesser uden tvivl idyllisk. Men det kinesiske samfund er meget langt fra at være idyllisk, og det praktiske resultat af de sociale fakta, som vi nu overvejer, er i høj grad at eksponere hvert menneske i det kinesiske samfund for mange menneskers magt, og der findes ingen garantier af nogen art for brugen af denne magt.

De former for skade, som en person kan påføre en anden i Kina er ekstremt forskellige, men de kan groft opdeles i to klasser, private og offentlige. Til den første klasse hører de utallige måder, hvormed de, der har penge eller anden ejendom kan tilføjes skade ved ødelæggelse af ejendom ved brand, skader på stående afgrøder og mange andre lignende handlinger. Erstatningsansvar for krænkelse af denne art er generelt direkte proportionalt med værdien af ens ejendele, medmindre man har en eller anden metode til at forsvare sig, som en slags social lynafleder, som skal modtage stødet, og absorbere chokket eller endda få det til at reagere.

Til dette formål er der flere arrangementer, nogle af dem meget geniale, men på trods af dem alle, er den risiko, som alle, der har noget at tabe, nødvendigvis må løbe, meget stor.

Under overskriften om hvad der kan kaldes offentlige skader kommer hele kataloget over lidelser, som i Kina er forstået i udtrykket "retssag", et navneord som er ladet med en fantastisk rigdom og variation af betydninger. Lad læseren et øjeblik tænke på de utallige skarer, som han overalt ser omkring sig i Kina og så reflektere over, at der ikke er en af alle disse, mand, kvinde eller barn, der ikke kan risikere at blive kastet ned i elendighedens dyb, ved den pludselige optræden af en retssag, som han bliver trukket ind i, det kan være uden hans egen skyld, men med omfattende konsekvenser, som kan betyde fuldstændig ruin.

Tilfælde af disse ruinerende retssager forekommende konstant overalt, og i lyset af de muligheder, som de involverer, er det ikke mærkeligt, at alle kinesere er naturligt mistænksomme især i forhold til dem, som de ikke kender, idet de frygter at ondskab vil komme nådesløst over dem fra en eller anden uventet kant.

Der er en historie om et selskab af hærofficerer i Indien, som bugner med alle former for krybdyr. Selskabet camperede ude om natten, og i løbet af denne lykkedes det en giftig slange at sno sig selv om en af mændenes krop. Sidstnævnte blev vækket ved at mærke dette væsen svaje over sig, medens dets tunge spillede ud med hyppige mellemrum, og hele dens holdning signalerede trods. Den uheldige mand turde ikke ytre en lyd eller gøre en bevægelse, hvilket ville have været ensbetydende med øjeblikkelig død, men var nødt til at ligge stille som et lig, medens han iagttog denne giftige slange i en periode på tre timer, indtil en kammerat heldigvis vågnede, og med et heldigt "snap skud", blæste hovedet af krybdyret med sin revolver.

Denne anekdote giver en glimrende illustration af den situation, hvori mange kinesere tilbringer deres liv. Der er til alle tider i nærheden af en mægtig og dødbringende fjende, som kan kaste sig over dem til hver en tid, hvilket kan få katastrofale konsekvenser. Derfor har kineserne udviklet et instinkt for hemmeligholdelse, hvilket ofte er et af de markante træk ved deres sociale liv.

En mand, som de ikke kender, er tilbøjelig til at være en fjende i forklædning, og under alle omstændigheder vil det være mere sikkert at betragte ham som en sådan, indtil det modsatte er bevist. Således går det til at på trods af at det ofte er påpeget at i Kina ved alle alt, er intet sværere end at fastslå med sikkerhed, hvad alle kender til.

"Der er ingen hæk, der udelukker vinden," som ordsproget siger, det vil sige, at der ikke er noget, der kan holde "vinden" (rygter) fra at spredes. Men den diskriminerende kinesiske vind blæser kun gennem visse hække, og den, der ikke kender hemmeligheden - som bådsmændene bekender sig til - at "kalde vinden" - må vente i lang tid for at finde ud af, hvad der kendt af alle, undtagen ham selv, og bliver ført med hver brise.

"Face" er så vigtig en faktor i kinesisk liv at ingen ønsker at bringe sin egen fred i fare ved at pådrage sig fjendskabet af enhver, der har "ansigt", og den mand, der kan samle det største udvalg af personer af alder, rang, rigdom og prestige, er manden, som ingen på nogen måde vil fornærme.

Det officielle liv i Kina er i høj grad et spil, hvor disse elementer er kortene, som ærmerne er godt fyldte med. Den mand, der har flest af dem, eller som kan bruge dem, som han har, med den bedste effekt, er manden, der for tiden vil vinde spillet, hvilket vil sige at han får alt hvad han kan få, og beholder alt hvad han har fået. Alligevel, medens dette i hovedtræk repræsenterer, hvad vi ikke tøver med at kalde en sandhed, er det ikke hele sandheden, for i Kina er man sjældent i stand til at kende ethvert emne i dets helhed.

Et andet mærkeligt aspekt af dette emne er det bemærkelsesværdige fænomen i den kinesiske regering, kendt som censorerne. Her er en betydelig mængde mænd, som er formodes at handle i deres egne idealers interesse, og som, når de ser nogen uregelmæssighed hos enhver embedsmand, selv hos selve Himlens Søn, formodes at gøre det kendt for Kejseren, der (som alle andre embedsmænd) således altid befinder sig i nærværet af en kronisk dommedag, som han selv er udsat for, selvom han er den eneste dommer i enhver sag.

De forudgående sandsynligheder vedrørende den kinesiske sociale struktur synes at være imod opfindelsen af en sådan domstol som Censoratet, såvel som imod dens effektive handling, når den er konstrueret. Dog kan der ikke være tvivl om af det lidt, der får lov til at komme igennem filteret i det halvt gennemskeelige medie, Peking Gazette, at disse embedsmænd virkelig i nogle tilfælde trods en stor mængde skævheder, og nogle gange ser ud til at glæde sig over at give så meget fornærmelse som muligt til alle berørte. Men dette kan trods alt ikke være andet end en slags giv-og-tag-ordning, underlagt de love, der synes at styre de mest almindelige kinesiske transaktioner.

De praktiske forhold, som kinesernes frygt for at vække anstød hos deres landsmænd, giver anledning til hos udlændinge, er mange og vigtige. De styrer vore ansatte i en grad, som ofte er undervurderet. Vi har besluttet at opsige en tjener, som vi har noget imod, og mentalt besluttet at forfremme en, der er mere værdig i hans sted, da til vores ærgrelse begge tjenere forsvinder på en gang og for evigt, en af dem uden tilregnelig årsag. Ved dette mener vi ingen årsag, som vi kan henføre, skønt enhver anden tjener ved at den anden tjener rejste væk, ikke fordi han ville det, men fordi den første ikke ville tillade ham at blive. Alle sammen har fundet ud af, at en kinesisk lærd i udenlandsk tjeneste ikke kan erstattes af en anden, så længe han faktisk ikke er blevet sendt væk. Der er et solidt grundlag for det almindelige ordsprog: "Hvis det gamle ikke går, kommer det nye ikke," det vil sige at han ikke tør gøre det.

Det princip, som vi overvejer, hjælper med at forklare, hvad der må være gået op for mange personer på et eller andet tidspunkt i løbet af deres erfaringer med Kina, meget specifikt, at når et tilfælde af nogen kompleksitet opstår, er det nærmest umuligt at komme "til bunds" i fakta.

Årsagen er fuldstændig enkel. Der er ofte ingen fakta, og ikke sjældent er der, som lodserne siger, "ingen bund". Det faktum, at en person, som vi tilfældigvis er bekymret for er en gambler, eller en opiumsryger, er højst sandsynligt, men vi kan ikke bevise det. Det er en af de hemmeligheder, hvis størrelse måles ved antallet af mennesker, der er med i den, men fakta, velkendte som de er, vil med held blive hemmeligholdt for en udlænding i lang tid, hvilket, som allerede nævnt illustrerer vanskeligheden ved at komme frem til en berøgt sandhed. Der kan være en stor mængde elektricitet i luften, og rigelige beviser på dets tilstedeværelse, medens det endnu er svært at materialisere dem til en gnist, som skal give lys.

Kinesernes hemmelighedsfulde vaner i forhold til sager, som kan give anledning til problemer for dem selv, gør fuldbyrkelse af kinesisk retfærdighed i bedste forstand til en sag meget anderledes end vi er vant til. Det synes som om kineserne intet kendskab har til beviser i vores forstand, og de ser ud til at være ligeglade med dette.

Mange af de Kinesiske retsprocesser ligner den praksis, der siges at være almindelig hos franske elskere, som, når de bliver trætte af hinanden skriver en notits, hvori der blot står: "Farvel, jeg ved alt." Der er normalt nok, som kan vides, så hermed er sagen afsluttet.

Det er generelt sikkert at antage at selv om en bestemt anklage ikke kan blive tilstrækkeligt understøttet, kan andre lige så slemme være sande, og sandheden findes ikke ved en minutiøs undersøgelse, men ved en afvejning af sandsynligheder, kombineret med en stor procentdel af skarpsindigt gæt.

En døende mand blev anbefalet af præsten at "forsage djæveln og alle hans gerninger," til hvilket han gav det tankevækkende svar: "Jeg skal af sted til et fremmed land, og jeg ønsker ikke skabe mig fjender der!" Kineseren er i et land, som han forstår for godt til at skabe sig selv unødvendige "fjender" - især hvis det blot er for at behage en udlænding.

XIV. Høflighed

Der er to ret forskellige aspekter, ud fra hvilke de kinesiske og orientalske folks høflighed generelt kan anskues, den ene af påskønnelse, den anden af kritik.

Angel-Saxeren føler ingen tvivl om at mange dyder, som vi er glade for, minder om os selv, og blandt dem er at finde en meget stor procentdel af "fortiter i re", men en meget lille procentdel af "suaviter i modo".

Når vi derfor kommer til Orienten og finder at det enorme asiatiske kontinents store befolkning så er langt vore overmænd i kunsten at smøre den friktion, som med sikkerhed opstår i samkvemmet

mellem menneske og menneske, fyldes vi med den beundring, som er en hyldest af dem, der ikke kan gøre noget, til dem, der kan gøre det nemt og godt. Den mest fanatiske kritikere af kineserne er tvunget til at indrømme, at de har bragt praksis i høflighed til et niveau af perfektion, som ikke kun er ukendt i Vestlige lande, men forud for erfaring, er utænkkelig, og næsten ikke til at forestille sig.

I Klassikerne bliver vi mindet om at ceremonireglerne er tre hundrede, og adfærdsreglerne, tre tusinde. Under en belastning som denne ville det virke, som om var det urimeligt at håbe på fortsættelsen af en race af mennesker, men vi opdager meget hurtigt, at kineserne har fundet på at lave deres ceremonier, som de har lavet deres uddannelse, til et instinkt snarere end en dyd eller færdighed. Dette folks geni har gjort den punktlighed som i vestlige lande er henvist til brug i domstole og det diplomatiske livs samkvem, til en del af rutinen i den daglig kontakt med andre.

Vi mener ikke at kineserne i deres hverdag er bundet af sådan en indviklet og kompleks masse af regler, som vi har nævnt, men at reglerne, som et sæt ferietøj, altid skal tages på, når anledning opstår, hvilket sker på visse tidspunkter, som kineserne genkender takket være et fejlfrit instinkt.

Ikke at vide, hvad han skulle gøre ved sådanne lejligheder, ville for en kineser være lige så latterligt som at en uddannet mand i et vestligt land, ikke var i stand til at sige, hvad ni gange ni er.

Vanskeligheden ved vestlig påskønnelse af kinesisk høflighed, er at vi har sådanne ideer i tankerne, som er inkorporeret i definition, der udsiger, at "høflighed er ægte venlighed, venligt udtrykt." Således må det være i opfattelsen hos en civilisation, der har lært at betragte den enkeltes velfærd som (teoretisk) lig med alles velfærd, men i Kina er høflighed ikke noget af denne art. Det er et ritual af teknikaliteter, der ligesom alle tekniske detaljer er vigtige, ikke som indikatorer for en tilstand i sindet eller hjertet, men som en individuel del af en kompleks helhed.

Hele teori og praksis i brugen af æresbegreber, forvirrende, for ikke at sige at det kan drive en vestlig mand til vanvid, er simpelthen at disse udtryk er med til at holde de faste forhold af gradueret rangfølge for øje, som betragtes som afgørende for bevarelsen af samfundet. De tjener også som smørevæsker, som allerede bemærket, til at mindske friktionen ved menneskers samvær.

Hver forudgående årsag har sin virkning, og hver efterfølgende virkning sin årsag, og når både årsag og virkning er på det rigtige sted er alt godt. Det er ligesom et spil skak, hvor den første part meddeler: "Jeg flytter min ubetydelige konges bonde, to felter." Hvortil hans modspiller svarer: "Jeg flytter min ydmyge konges bonde på samme måde." Hans antagonist meddeler derefter: "Jeg angriber din ærede konges bonde, med min foragtelige konges ridder", og så videre gennem spillet. Spillet bliver ikke påvirket ved anvendelse af adjektiverne, men lige som den skakspiller, som måtte være ude af stand til at annoncere sit næste træk ville gøre sig selv latterlig, ved at forsøge, hvad han ikke forstår, så vil kineseren, der måtte være uvidende om den rette ceremonielle svar på et givet træk, blive til grin for alle, fordi i kinesernes tilfælde er adjektiverne *spillet i sig selv*, og ikke at kende dem, er at vide ingenting.

Samtidig varierer stivheden i kinesisk etikette direkte med afstanden fra de centre, hvor det er mest essentielt, og når man kommer blandt landlige mænd, selvom der er det samme påskønnelse af dens nødvendighed, finder man på ingen måde den fortrolighed med de detaljerede krav, som findes i en bybefolkning.

En indisk avis fortæller om et spil tennis på græs, spillet i Simla, at efter de faste spillere var gået til aftensmad, blev kulien, der kom for at hente boldene, overrasket over i skumringen at se en hel flok mennesker, der beskæftigede sig med at slå og gribe, med al den gejst som er karakteristisk for eksperter. Idet han undrede sig over hvem de kunne være, gik han lidt nærmere og opdagede at de var aber, som ofte havde overværet spillet fra toppen af tilstødende træer, og som nu vovede at "bære en hånd" selv. Da de blev opdaget, flygtede aberne til toppen af træerne, idet de havde proppet så mange af boldene som muligt ind i deres rummelige munde, som souvenirs for deres indvielse i samfundets måder. Man bliver nogle gange mindet om denne hændelse ved landlige mænds opførsel, som har mere teoretisk bekendtskab med reglerne for det sociale spil; end praktisk erfaring med det.

Men det må samtidig indrømmes, at der er meget få kinesere, der ikke ved, hvad der skal gøres på et givet tidspunkt uforlignelig bedre end de mest kultiverede udlændinge, som i sammenligning med dem blot er et spædbarn som bærer våben.

Generelt, med mindre han har en lang forudgående erfaring, er han fyldt med hemmelig rædsel, for at komme til at tage et forkert skridt, og dermed forråde den overfladiske natur af hans viden. Det er denne tydelige og selverkendte manglende evne til at overholde selve alfabetet af Kinesisk ceremoniel høflighed, som gør at de uddannede klasser i Kina ser med sådan utilsløret (og ikke unaturlig) foragt på "Barbarerne", som ikke forstår "den runde og den firkantede", og som, selv når de er blevet gjort bekendt med skønheden i det høflige liv, manifesterer sådan foragtelig dyb ligegyldighed, såvel som sådan uovervindelig uvidenhed.

Høflighed er blevet sammenlignet med en luftpude. Der er intet i den, men det letter stødene vidunderligt. På samme måde er det kun rimeligt at tilføje, at den høflighed, som kineserne udøver mod udlændingen (såvel som meget af den, som han viser sit eget folk) oftere er foranlediget af et ønske om at vise at han virkelig forstår de rigtige tiltag, der skal foretages, end af et ønske om at gøre det, der vil være i overensstemmelse gæstens ønsker. Han insisterer på at tænde en ild, som du ikke ønsker, for at lave en kop te til dig, som du afskyr, og som fylder dine øjne med røg, og din hals med en fornemmelse af at have slugt et afkog af marshmallows; men værten har i det mindste etableret den påstand, at han ved, hvordan en gæst burde behandles, og hvis gæsten ikke er tilfreds, så meget des værre for gæsten.

På samme måde som den landlige vært, som mener, det er hans pligt at have den ydmyge lejlighed, hvor du skal indkvarteres, fejlet og (billedligt) garneret, udskyder denne proces, indtil du allerede er ankommet, og på trods af dine bønner om at lade være, vil han ikke, selvom han udsætter dine øjne for evighedens støv, som han pisker op. Riternes Bog fortæller måske, at et rum skal fejes, og fejes

skal det uanset hvilken smerte den rejsende derved pådrages.

Samme regel gælder ved fester, disse rædsler for de uindviede (og ikke sjældent også for de indviede), hvor den ivrige vært er flittig med at stable de ting på din tallerken, som det er godt for dig at kunne lide, uanset det faktum, at du ikke vil have dem, og ikke kan sluge en bid af dem. Så meget desto værre for dig, ser han ud til sige, men en ting er han sikker på, der kan ikke udsættes noget på hans værtskab. Ingen skal kunne beskylde ham for ikke at have lavet rigtige bevægelser på de rigtige tidspunkter. Hvis udlændingen ikke kender spillet, er det hans egen sag, ikke værtens.

Det var ifølge dette princip, at en kinesisk brud, hvis pligt det var blevet til at besøge en udenlandsk dame, bevidst vendt hende ryggen til sidstnævnte, og viste hende respekt i en fuldstændig anden retning til hendes værtindes forbløffelse og ærgrelse. Ved efterfølgende forespørgsel viste det sig, at bruden havde udført sin k'o-t'ou mod nord, fordi det er retningen mod kejserens bolig, uden at der blev taget hensyn til den omstændighed, at den person, som bruden skulle vise sin respekt var i den sydlige side af rummet. Hvis den fremmede dame, ikke vidste ikke nok til at tage plads i den rigtige side af rummet, anså bruden det ikke for sit problem; hun ville i det mindste vise, at hun vidste i hvilken retning hun skulle banke sit hoved!

En udlænding, der var blevet inviteret til et bryllup, hvor brød-kager blev serveret i overflod, observerede, at når festen var godt fremskreden, blev der serveret en bakke indeholdende kun to eller tre brødkager, som prangende blev tilbudt som værende varme (hvis nogen foretrak dem sådan). De blev først tilbudt udlænding som æresgæst, der blot afslog dem med tak. Af en eller anden uforklarlig grund så dette ud til at kaste en slags dysterhed over forløbet, og bakken blev trukket tilbage uden at blive tilbudt nogen anden.

Det er skik at hver gæst ved et bryllup bidrager med et fast beløb til udgifterne til lejligheden. Det var skik at indsamle disse bidrag, medens gæsterne stadig sad ved bordet, men da det ikke ville være i overensstemmelse med kinesiske ideer om anstændighed at bede en gæst om hans bidrag, blev det gjort under dække af at give ham varme brødkager. Alle forstod denne høflige fiktion, undtagen den dårligt informerede udlænding, hvis afslag gjorde det upassende for alle andre at yde deres bidrag på dette tidspunkt.

Ved et efterfølgende bryllup, hvortil han var inviteret i samme familie, var denne udlænding, belært af dyre erfaringer, interesseret i at høre ceremonimesterens bemærkning til gæsterne mere direkte end nogen vesterlænding, "Dette er stedet for dem, der har konti her at komme ind og afregne dem".

Efter alle moderationer er foretaget for de kedelige omhyggelige og ofte irriterende bagatelagtige detaljer, som kineseres høflighed tager hensyn til, og for alt det, som foreskrives i regulativerne, er det stadig sandt, at vi har meget at lære af kineserne i emnet socialt samkvem. Det er fuldstændig muligt at bevare vores oprigtighed, uden at bevare al vores bryskhed, og Vestens solide uafhængighed ville blive desto bedre med en blanding af en vis mængde orientalsk høflighed.

Der er dog mange vesterlændinge, som aldrig kan blive bragt til at se på sagen i dette lys. En bekendt af forfatteren har opholdt sig så mange år i Paris, at han ubevidst overtog denne hovedstads manerer. Da han langt om længe vendte tilbage til London, havde han for vane at tage hatten af, og bukke høfligt for hver ven, han mødte. Ved en lejlighed gengældte en af de sidstnævnte hans hilsen med den noget usympatisk observation, "*Se her, gamle mand, ingen af dine franske abetricks her*". Lykkelig er den mand, der er i stand at kombinere alt det, der er bedst i øst og i vest, og som kan gå trygt alene på den gyldne middelvejs smalle og ofte tornede sti.

XV. Godgørenhed.

Kineserne har sat begrebet godgørenhed øverst på deres liste over De Fem Konstante Dyder. Det skrifttegn, der betegner dette er sammensat af symbolerne for "Mand" og "To", hvilket formodes at antyde den opfattelse, at godgørenhed er noget, der bør udvikles ved kontakt mellem to mennesker.

Det er unødvendigt at bemærke at den teori, som karakterens form synes at favorisere, overhovedet ikke er underbygget af det faktiske liv blandt kineserne, da disse fakta skal læses af den intelligente og opmærksomme iagttager.

Ikke desto mindre er det langt fra sandt, som en overfladisk undersøgelse synes at indikere, at der blandt kineserne ikke er nogen godgørenhed, skønt dette ofte er blevet forudsagt, af dem, der burde kende sandheden.

"Følelsen af medlidenhed," som Mencius minder os om, *"er fælles for alle mennesker,"* udtrykt på mange forskellige måder. Den buddhistiske religions milde og i nogle henseender virkelig barmhjertige lære, har ikke været uden en synlig virkning på det kinesiske folk. Der er desuden blandt kineserne, på alle måder et stærkt praktisk instinkt, og når opmærksomheden, uanset hvilken årsag, en gang er blevet rettet mod "udøvelse af dyd", er der en stor variation i de måder hvor der med sikkerhed er rigelige muligheder for at udøve velvilje.

Blandt de former for velvilje, som har anbefalet sig selv til kineserne kan nævnes etableringen af hittebarns hospitaler og tilflugtssteder for spedalske og ældre med videre. Da Kina er et land, som for alle praktiske formål (bortset fra udvælgelsen af Peking-sinologer) er ganske fri for folketællinger, er det er umuligt at fastslå, i hvilket omfang disse former for godgørende frivillige handlinger finder sted, men der er farligt lidt at fortælle, så de må være relativ sjældne, det vil sige med hensyn til de enorme befolkning, og den enorme koncentration af denne befolkning i kæmpe bistader, hvor behovene er størst.

De store suppekøkkener, som bliver sat op hvor som helst og overalt, når store oversvømmelse eller hungersnød gør det nødvendigt, er velkendte fænomener, samt donation af vintertøj til dem, der er nødlidende. Det er ikke kun regeringen, som engagerer sig i disse aktiviteter, men folket samarbejder også på en yderst troværdig måde, og det er ikke ualmindeligt at store summer således er blevet fornuftigt brugt.

Vi henregner ikke til kinesernes godgørelse sådanne foreninger, som de provinsielle klubber til pleje af dem, der kan være nødlidende langt fra hjemmet, og som ikke kan vende tilbage uden denne hjælp, eller som er døde og ikke på anden vis kan blive sendt hjem for at blive begravet. Dette er en almindelig forretningstransaktion af forsikrings karakter, og bliver sandsynligvis anset som sådan af kineserne selv.

Udover de almindelige institutioner allerede nævnte og andre lignende; er der selskaber, som skænker kister til dem, der er for fattige til at købe dem, indsamler menneskelige knogler, som i tidens løb er blevet blotlagt, og som igen skal begravnes på passende måde, og som samler papir, hvorpå skrifttegn er skrevet eller trykt, så det kan brændes, for at redde den afdøde fra vanhelligelse.

Nogle steder skænkes der også plastre af mystisk karakter til alle ansøgere, der tilbydes (teoretisk) gratis vaccination og "dydsbøger" er til salg til en pris under kostprisen, eller endda givet væk. Til elementer i denne klasse skal tilføjes de konstante donationer til den hær af tiggere, som er Kinas forbandelse og hjælp til flygtninge, som er en mere respektabel slags tiggere.

Efter at have nævnt nogle af de mest fortjenstfulde former for kinesisk godgørelse, er det kun rimeligt at specificere de ulemper, som ledsager dem. For det første er sådanne faste institutioner som sygehuse og så videre, som bemærket, relativt sjældne. De findes i mange af de store havnebyer, og måske i de store byer i det indre langs handelsruterne, men eksisterer de i det hele taget, i nogen steder undtagen i de allerstørste byer? I så fald er det sikkert at de er enestående diskrete, for aldrig hverken ser eller hører man noget til dem.

Den samme observation skal gøres med hensyn til andre organiserede velgørende organisationer, de er få i antal, og rækkevidden af deres handlinger er korte. Igen, med undtagelse af sådanne institutioner, som er nævnte, er de almindelige former for kinesisk godgørelse yderst sporadiske.

Når en stor ulykke indtræffer, som den store hungersnød eller oversvømmelsen af Den Gule Flod, kommer regeringen, lokalt eller generelt, til fronten med en større eller mindre grad af hurtighed, og forsøger at hjælpe ofrene. Men i stedet for at gøre dette i nogen ensartet og omfattende skala, sådan som den evige gentagelse af nødvendigheden kan synes at tyde på, bliver det gjort på en interimistisk måde, som om begivenheden aldrig før er sket, og måske aldrig vil ske igen.

Yderligere er omsorgen for flygtningene desuden generelt forsømt netop på det tidspunkt, hvor de har allermest brug for hjælp, nemlig i det tidlige forår, hvor de efter at være blevet svækket af deres langvarige lidelser, og ved grusom overbefolkning er mest udsatte for sygdom.

Det er da at de bliver sendt afsted, med lidt rede penge for at finde vej hjem som de bedst kan, og for at komme tilbage til deres normale tilstand og liv. Grunden til dette er nemt indse. Regeringen ved, at de vil dø af pest, hvis de forbliver hvor de er, indtil det varme vejr kommer, og deres undergang hver for sig forekommer embedsmændene at være et mindre iøjnefaldende onde end

massedød.

Den samme ånd kommer til udtryk i den mærkværdige udbredelse af en velgørenhed, som er kendt som la-pa-chiu. Denne præstation kan i de fleste henseender betragtes som et typisk eksempel på kinesisk godgørenhed. På den ottende dag af den tolvte måne (kaldet "la-yueh") er det skik og brug for alle, der har opsparret en sum af godgørende impulser, som ikke har haft nogen mulighed for deres tilfredsstillelse, at give de mest rigelige donationer suppe af den allerbilligste og ringeste kvalitet til alle der kommer i løbet af dagens tolv timer "vær den samme mere eller mindre". Dette kaldes "udøvelse af dyd", og anses for at være en måde at opsparre gode gerninger. *

* Oprindelsen af denne fejring ser ikke ud til at være almindelig kendt. Som en forklaring på nogle mærkværdige detaljer i de observerede ceremonier er noteret følgende uddrag af Shih Poo, som er et gammelt kinesisk dokument, som vil være af interesse for nogle: -

"Den 8. af den 12. måne i dette år, den 29. december, var årsdagen for den dato, hvor Buddha formulerede sine doktriner og gav dem til Verden. For at fejre denne begivenhed har det længe været sædvane for den Kejserlige Husholdning at give en pengegave til visse ærede lamaer bosat i hovedstaden, som til gengæld præsenterer en blandet grød, lavet af bønner, ris, frugter og så videre, otte ingredienser i alt, almindeligvis kaldet La-ba-zhou."

"I år, efter gentagelsen af begivenheden, den præsenterede den kejserlige husstand for lamaerne i Yung Ho klosteret Tls. 500, som nominelt er den sum, der kræves til tilberedning af den ovenfor beskrevne grød. Om eftermiddagen dagen før var den sædvanlige grød blevet behørigt tilberedt af lamaerne, og to officerer af højeste rang blev delegeret til at inspicere den samme, og tidligt næste morgen blev denne grød ærbødig hældt i en træspand, hvis inderside var forgyldt. Som et dække til denne spand, blev brugt et stykke gul satin med dragefigurer broderet i guld. Denne spand med dens indhold blev derefter båret ind i paladset, for at blive modtaget af Hans Kejserlige Majestæt og medlemmerne af det kejserlige Husstand."

Hvis året tilfældigvis er et, hvor høsten er rigelig, har de, der bor på landet, måske ingen ansøgere til deres grove foder, da selv de fattigste folk har det lige så godt eller bedre derhjemme. Denne omstændighed fører dog ikke til aflysning af tilbuddet, og slet ikke til erstatning med noget af bedre kvalitet. Tværtimod, donorerne annoncerer deres hensigter med samme ihærdighed som i andre år, for ikke at sige med større, og når dagen er gået og ingen har bedt om en eneste skål af den rige vælling tilberedt for dem, hældes det blot i de ødelagte krukker, som bruges til svinetrug, og den velhavende mand med den praktisk godgørenhed trækker sig tilbage for at hvile med den stolte tilfredsstillelse, at ligegyldigt hvorledes det end måtte være med de stakler, der ikke ville komme til hans gilde, har han i hvert fald gjort sin pligt endnu et år, og kan med god samvittighed posere som en mand af praktisk godgørenhed og dyd. Men hvis, på den anden side, året skulle være dårligt, og korn steget til en fabelagtig pris, så undlader denne samme mand med midler og dyd at udsende eventuelle meddelelser om "praktisk dyd" netop dette år med den begrundelse at han ikke har råd til det!

Vi har allerede henvist til donationerne til tiggere, af hvem man næsten overalt ser en sværm. Også denne donation har karakter af en forsikring. I byerne er tiggerne, som det er velkendt, organiseret i laug af en meget magtfuld art, langt stærkere end nogen, som de kan konfrontere, og af den grund har tiggerne intet at tabe og intet at frygte, for de står ikke alene.

Den butiksejer der skulle nægte en donation til en trofast og samvittighedsfuld tigger, efter at sidstnævnte har ventet i rimelig tid, og har bedt om, hvad Geneve-voldgiftsmændene kaldte "due diligence", vil blive udsat for en invasion af en horde af udsultede stakler, som ville gøre livet til en byrde for selv en flegmatisk kineser, og som fuldstændig ville forhindre enhver forretnings-transaktion, indtil deres konstant stigende krav blev opfyldt. Både kræmmere og tiggerne forstår dette udmærket, og det er af denne grund, at godgørelse af denne art flyder i en stabil, men dog lille strøm.

Det samme princip, med åbenlyse ændringer, gælder for de små donationer til den uophørlige strøm af flygtninge, som ofte ses så mange steder. I alle disse tilfælde vil det blive observeret at formålet på ingen måde er til gavn for personen hvem "godgørelsen" er rettet imod, men gevinsten ved den ydede donation er en fordel for giveren.

Hver genstand for kinesisk velgørelse betragtes som en "Little Joe", og hovedformålet for dem, der har noget med ham at gøre, er at gøre det temmelig sikkert at han vil "move on".

Til de andre handicap for kinesisk godgørelse skal tilføjes denne store, at det er næsten umuligt for enhver virksomhed, uanset hvor god den er eller hvor presserende situationen er, at undslippe de lammende virkninger af det kinesiske system af afpresning, som er lige så velorganiseret som enhver anden del af den kinesiske regerings ordninger. Det er ikke nemt at have viden om alle detaljer vedrørende driften af enhver almindelig kinesisk velgørelsesorganisation, men tilstrækkeligt er blevet observeret under en så speciel krise som en stor hungersnød, til at gøre det sikkert at folkets dybeste nød ikke er nogen hindring for den mest skammelige spekulation fra de embedsmænds side, der er betroet udbetalingen af midler til lindring. Og hvis sådanne skandaler finder sted under disse omstændigheder, når offentlighedens opmærksomhed er mest fokuseret på nøden og dens lindring, er det ikke svært at formode, hvad der sker, når der ikke er noget udefrakommende kendskab til hverken de indbetalte midler eller om deres brug.

Vi har gentagne gange henvist til den komparative ubetydelighed af omfanget af kinesisk velgørelse. Men hvor begrænset dens rækkevidde er, betragtet i lyset af de Vestlige landes resultater, kan bedst forstås ved en undersøgelse af indholdsfortegnelsen i et så beundringsværdigt værk som Dr. Fabers bog om den Vestlige Civilisation, udgivet på kinesisk under titlen "Fra Vest til øst."

Sådanne institutioner som asyl for åndssvage, for sindssyge, for døvstumme og for forskellige slags sygdomme, sammen med en mængde andre, må for kineserne synes at være, ligesom produkter af en usædvanlig livlig fantasi, der ikke minder dem om noget, som de nogensinde har set eller hørt om.

Når de kommer til at lære mere om den vestlige civilisation, af hvilke alt for ofte kun den værste side trænger ind på dem, vil det bestemt forekomme dem ikke så lidt bemærkelsesværdigt, at hele Kristenheden er spækket med institutioner, som ikke har nogen sidestykke uden for af kristenheden,

og så vil det måske falde dem ind at spørge ind til begrundelsen for en så væsentlig kendsgerning. De kan føres til at bemærke den antydende omstændighed, at det kinesiske skrifttegn for godgørelse, i modsætning til de fleste af dem, der vedrører følelser, som generelt har et hjerte tegn, er skrevet **uden hjertet**. Den dyd, det står for, er også for ofte udøvet uden hjerte, med de generelle resultater, som vi har bemærket nogle af. Den sindstilstand, hvori praktisk filantropi bliver et instinkt, som kræver mulighed for at eksponere sin virkemåde, når som helst behovet for det opfattes klart, kan siges at være næsten fuldstændig manglende blandt kineserne. Det er ikke, virkelig, en menneskelig udvikling. Hvis den skal skabes blandt kineserne skal det være med den samme proces, som har gjort den til en integreret bestanddel af livet i Vestens lande.

XVI. Tilsidesættelse af Tid

Det er en maksime for vor tids udviklede civilisation at "tid er penge." Det moderne livs komplicerede arrangementer er sådan, at en forretningsmand i åbningstiden er i stand til at gøre en mængde forskellige forretninger, som i det seneste århundrede ville have krævet et uendeligt større tidsforbrug.

Damp og elektricitet har skabt denne ændring, og det er en forandring, som den angelsaksiske race på forhånd var forberedt på ved sine konstitutionelle tendenser. Uanset hvad der måtte have været vore forfædres vaner, når de havde lidt eller intet at lave undtagen at spise, drikke og kæmpe, har vi svært ved at forestille os en periode, hvor vor race ikke var præget af den ubesindige energi som altid har drevet individerne videre til at gøre noget nyt, så snart noget andet er færdigt.

Der er en væsentlig forskel på kineseres og af angelsaksernes hilsner. Førstnævnte siger til sin kammerat, som han tilfældigt møder: "Har du spist ris?" Det sidstnævnte spørger: "Hvordan gør du?" At gøre er den normale tilstand for den ene, som spisning er normaltilstanden for den anden. Denne følelse, som for os er blevet en anden natur, at tid er penge, og - under almindelige omstændigheder - skal forbedres indtil det sidste sekund, er kineserne, som de fleste orientalerne, enestående fri for.

Der er kun tolv timer i den kinesiske dag, og navnene på disse timer angiver ikke kun det punkt, hvor en af dem giver plads til en anden, som når vi siger klokken tre, men betegner ligeledes al den tid, der er omfattet af denne tolvtedel af en dag, som hver af dem repræsenterer. På denne måde beskriver udtrykket "middag", som synes så bestemt som noget, hele perioden fra klokken 11 til klokken 1.

"Hvad er klokken?" spurgte en kineser i vort påhør, *"når det er middag ved månen?"* Udtrykt i et mindre tvetydigt sprog, var spørgsmålet, som han tilsigtede at fremsætte, dette: *"Hvad er tiden om natten, når månen er ved meridianen?"* Lignende usikkerheder præger næsten alle de tids-udtryk, der forekommer i ethvert sprog om hverdagslivet. "Solopgang" og "solnedgang" er lige så bestemte, som noget andet i kinesisk kan forventes at være, selvom det bruges med stor fleksibilitet, men "midnat" lige som "middag", betyder intet særligt, og den almindelige opdeling af natten i "vagter"

er lige så vag med undtagelse af den sidste, som ofte forbindes med fremkomsten af dagslys.

Uden for byerne eller måske i nogle få større byer bemærkes dagens inddelinger ikke, og i byerne er vagterne af mere eller mindre usikker varighed. Kineserne, som et folk, kender intet til de bærbare ure, som vi betegner med dette navn, og kun den mindste brøkdel af dem, der virkelig ejer ure, administrerer deres aktivitet efter dem, selvom de får urene rensset med få års og almindeligvis holder dem gående.

De almindelige folk er ganske tilfredse med at betegne deres tid ved solens højde, som på forskellige måder beskrives som et, to eller flere "flagstænger", eller hvis dagen er overskyet, kan man nå frem til et generelt resultat ved at observere sammentrækningen og udvidelsen af pupillen i en kats øje, og et sådant resultat er præcist nok til alle almindelige formål.

Den kinesiske brug af tid, svarer til nøjagtigheden af deres mål for dens gang.

Ifølge en beskrivelse af Sydney Smith er verden opdelt i to klasser af personer, antediluvianerne og postdiluvianerne. Blandt de sidstnævnte er der gjort den opdagelse at menneskets tidsalder ikke længere udstrækker sig i de århundreder, der grænser til et årtusinde, og derfor studerer de kompression og tilpasning til deres miljø. Antediluvianerne derimod kan ikke bringes til at indse at Methusalems tid er forbi, og de fortsætter med at leve som om livet stadig udspandt sig på den kontinentale plan som i patriarkernes dage.

Kineserne skal regnes blandt disse "antediluvianere". En god kinesisk historiefortæller, som for eksempel er ansat i en te butik for at tiltrække og fastholde kunder, minder en om Tennyson's "Brook". "Mænd kan komme, og mænd kan gå", men han fortsætter "for evigt", fortsætter "for evigt!"

Det samme gælder teatraliske udstillinger, som nogle gange varer i dagevis, selvom de svinder til ubetydelighed i sammenligning med Siams, hvor vi er blevet forsikret af dem, der hævder at have overlevet en af dem, at de er kendte for at vare i to måneder sammenlagt!

Kinesiske jonglørers bedrifter er overordentlig smarte, når de er godt klaret, og meget morsomme, men de har en fatal defekt, de er så langtrukne med vanvittig samtale mellem deltagerne, at længe før de er færdige, vil den udenlandske tilskuer have fortrudt at han nogensinde blot svagt indvilligede i at patronisere dem.

Ikke mindre formidable, men langt mere, er de uendelige kinesiske højtider (som vi i en anden forbindelse allerede har omtalt) med deres næsten utrolige antal og variation af menuer, som vækker rædsel og fortvivelse hos alle, der har oplevet dem, vi mener alle udlændinge, for hos kineserne er disse underholdninger kun for korte. Et af deres mest eftertænksomme ordsprog bemærker, at "*Der er ingen fest i verden, som ikke må ophøre til sidst,*" skønt for den ulykkelige barbar lokket i en af disse fælder, går denne håbefulde generalisering ofte tabt i fortvivelse over den specifikke.

Fra sine tidligste år er kineseren grundigt vant til at gøre alt på den antediluvianske plan. Når han går i skole, går han hele dagen, som strækker sig hele perioden fra solen står op til mørkets frembrud med en eller to pauser til mad. Hverken elever eller mester har nogensinde hørt om noget som helst andet system, har.

Eksamenerne for grader strækker sig over flere dage og nætter, for alle grader, og selv om de fleste af kandidaterne oplever meget besvær ved et så irrationelt forløb, ville det være svært at overbevise nogen af dem om dets iboende absurditet som en test af intellektuelle præstationer.

Produkterne af de således uddannedes sind lugter som de processer, som de har gennemgået. Selve det kinesiske sprog, må vi uden tøven bemærke, er essentielt temmelig antediluvian, og kræver Methusalehs alder for at tilegne sig det. Det er lige så retfærdigt at sige om de gamle kinesere, som om de gamle romerne, at hvis de har været tvunget til at lære deres eget lands sprog ville de aldrig have sagt eller skrevet noget af værdi!

Kinesiske historier er antediluvianske, ikke kun i deres forsøg på at gå tilbage til den ujævne kant af nul som et begyndelsespunkt, men i den uendelige længde af den træge og uklare strøm, som de bærer i deres barm, ikke kun med tidligere tiders enorme frodighed, men også med træ, hø og stubbe udover alle grænser. Kun en relativ tidløs race kunne enten læse eller digte sådanne historier. Kun kinesisk hukommelse kunne gemme dem væk i sin rummelige "bug".

Men under ingen omstændigheder er den kinesiske ligegyldighed i forhold til tidsforløb mere irriterende for en udlænding, end når lejligheden er en social invitation. I vestlige lande er det skik at sådanne begivenheder har visse grænser, som de ikke må strække sig udover. I Kina er der dog ingen grænser. Så længe værten ikke tilbyder sine gæster overnatning, skal gæsten blive ved med at tale, selvom han er ved at falde om af træthed.

Ved at invitere udlændinge kan kineserne på ingen måde indse at der er et element af tid, som er dyrebart. I timevis vil de sidde sammen og bidrage med få eller ingen af deres egne observationer, og på ingen måde tilbyde en mulighed for at tage af sted.

Den fremragende præst, som havde som motto ordsproget: *"Manden, der vil se mig, er den mand, jeg ønsker at se,"* ville have ændret dette diktum materielt set, hvis han havde boet længere tid i Kina. Efter at have oplevet visse erfaringer af denne art, ville han ikke usandsynligt have fulgt en anden travl præsts eksempel, som i sit arbejdsværelse hængte det iøjnefaldende motto *"Herren velsigne din færd ud!"*

Alene at fortælle om sin forretning synes ofte at koste en kineser en mental skruenøgle af voldelig karakter. I lang tid siger han ingenting, og det kan han holde ud i en periode tilstrækkeligt til at slide ti europæeres tålmodighed op. Når så han åbner munden, indser han sandheden i ordsproget, som siger, at *"det er let at gå til bjergene for at kæmpe mod tigre, men at åbne munden og sige en ting - det er svært!"*

Lykkelig er den udlænding, der som afdøde Dr. Mackenzie, fandt ud af en fast respons til kinesiske gæster, vennerne, "der kommer, men aldrig går", og spildte tiden som tilhørte hans hospitalsarbejde, idet han plejede at sige til dem: "*Sæt jer ned og lad som om I er hjemme, jeg har presserende sager, og I må have mig undskyldt.*" Endnu gladere ville han blive, hvis han var i stand til at efterligne den naive simpelhed hos en studerende i kinesisk, som efter at have lært et par sætninger, ønskede at eksperimentere med dem på læreren, og som derfor fyldte ham med forbløffelse ved at bemærke i slutningen af en lektion, "*Åbn døren! Gå!*"

XVII. Tilsidesættelse af Nøjagtighed

Opmærksomheden har allerede været rettet mod, at det første indtryk, som en udlænding får af kineserne, er det af ensartethed. Deres fysiognomi ser alle ud til at være af en type, de synes alle at være klædt i blå, "hængslerne" i de nationale øjne, ser ikke ud, som om de var "sat lige på" og ligheden mellem en kinesisk hårpisk og en anden, er som ligheden mellem et par ærter, der kommer fra samme bælg.

Men meget hurtigt vil selv den mest uopmærksomme rejsende erfare at uanset, hvad der ellers kan blive forudsagt om kineserne, kan man ikke med sikkerhed antage et fuldstændigt niveau af ensartethed. Sproget i to distrikter, uanset hvor nærliggende, varierer på nogle interessante og måske uforudsigelige måder. Den slags afvigelser akkumuleres, indtil de anses for at være ensbetydende med en ny "dialekt", og der er ingen mangel på dem, der alvorligt vil forsikre os om at der i Kina tales et stort antal forskellige "sprog", omend skrifttegnene er de samme.

Vi bliver ofte mindet om et ordsprog, der er gældende blandt kineserne, som siger at med hensyn til skikke er de ikke ens over en afstand på ti *li*. Det er faktum at det er umuligt at ignorere enestående tilfælde ved hvert sving på vejen.

Det er fundet at der er en lignende mangfoldighed i de standarder for kvantitet, hvis absolutte uforanderlighed livets komfort i vestlige lande findes at afhænge af.

Eksistensen af en dobbelt-standarder af enhver art, som ofte er til stor ærgrelse for en vesterlænding, er en lige så stor glæde for kineserne. To slags kontanter, to slags vægte, to slags mål. Dette forekommer ham naturligt og normalt og på ingen måde åben for indsigelse.

En mand, der solgte kød-dumplings, blev spurgt, hvor mange af disse dumplings var lavet på en dag; hvortil han svarede, at de brugte cirka "hundrede (kinesiske) pund mel," det ukendte forhold mellem denne mængde mel og det resulterende antal dumplings blev fornuftigvis overladt til spørgeren selv at formode.

På samme måde giver en landmand, der bliver spurgt om vægten af en af sine okser, et tal, som synes alt for lavt, indtil han forklarer, at han har undladt at medtage knoglerne!

En tjener som blev spurgt om hans højde, nævnte et mål, som var latterligt utilstrækkelig til at

dække hans længde, og efter at være bleven udspurgt nærmere, indrømmede, at han havde udeladt alt over sine skuldre! Han havde engang været soldat, hvor højden af mænd til kravebenene er vigtig i tildelingen af hvilke byrder de skal bære. Og da en kinesisk soldat for alle praktiske formål er komplet uden hans hoved var dette udeladt.

Af en anden slags var en opmåling udført af en bonde, som vi for nylig mødte, og som bekræftede at han boede "halvfems li fra byen", men ved krydsforhør indvilligede han i en nedsættelse, da han medregnede både vejen til byen og tilbage, den virkelige afstand var, som han indrømmede, kun "*femogfyrre li en vej*".

Det mest iøjnefaldende eksempel på denne variation i Kina, ses i metoden til opgørelse af de messing-konter, som udgør den eneste valuta i imperiet. Overalt er det et decimalt system, som er det nemmeste af alle systemer at regne med, men ingen er nogensinde sikker, før han har stillet særlige forespørgsler, om hvor mange stykker af messing konter, som man skal regne for hundrede et hvilket som helst bestemt sted. Man behøver ikke at udstrække sine rejser over en meget stor del af de atten provinser, for at finde at dette tal varierer, og det varierer med en lovløshed, som intet kan forklare, fra det fulde hundrede, som er den teoretiske "streng", til 99, 98, 96, 83 (som i Shansis hovedstad), ned til 33, som i den østlige del af provinsen Chihli, og muligvis til et stadig lavere antal andre steder.

Det samme er sandt, men i en mere forværret grad om den vægt, som sølv sælges med. Ikke to steder har den samme "ounce", medmindre det er ved et uheld, og hvert sted har et stort udvalg af forskellige ounce'r til den fremmedes ekstreme forvirring og det sikre tab for alle undtagen dem, der handler med sølv, og den til endeløs irritation hos alle ærlige personer, som der er mange af, selv i Kina.

Motivet for fortsættelsen af dette monetære kaos er indlysende, men vi er for nuværende kun bekymrede over den kendsgerning at det eksisterer.

Det samme gælder universelt for mål af alle slags. En skæppe (*tou*) et sted er ikke den samme som på noget andet sted, og den fordel, der konstant tages af denne kendsgerning i forbindelse med de krav, som er forbundet med opkrævningen af korn-skatten, kunne let medføre politiske uroligheder blandt et mindre fredeligt folk end det kinesiske.

Det er langt fra sandt, at "*En pint er et pund, over hele verden,*" i Kina er en "pint" ikke en pint, og et "pund" er heller ikke et pund. Ikke kun varierer det teoretiske grundlag, men det er en meget almindelig praksis (som i saltmonopolet, for eksempel) at fastsætte en fuldstændig vilkårlig standard, såsom tolv ounces, og kalde det et pund (*catty*). Køberen betaler for seksten ounce, og modtager kun tolv, men da det er åbenlyst og udføres af alle forhandlere indenfor samme område, er der således ikke tale om svindel, og hvis folk overhovedet tænker på det, er det kun som en "gammel skik" i salthandelen.

En lignende usikkerhed hersker i opmålingen af jord. I nogle distrikter er en "acre" halvt så stor som i andre? og dem der tilfældigvis bor på grænsen mellem sådanne variationer, er forpligtet til at føre et dobbelt sæt opmålinger, en for hver slags "acre".

Det er aldrig sikkert at genbruge nogen erklæring (som rejsende i Kina konstant ledes til at gøre) med hensyn til prisen for hver "catty" af korn eller bomuld, inden man først har orienteret sig om hvilken slags "catty" de har på dette sted. Det samme gælder for statistikker over mængden af enhver afgrødes udbytte per "acre", som ikke sjældent bliver præsenteret i uvidenhed om det afgørende faktum, at "acre" ikke er en fast defineret enhed.

At en lignende tilstand hersker med hensyn til enheder, der bruges til at måle afstand, er alle rejsende i Kina parat til at vidne om. Ved rejser over land, når afstanden er angivet i "mil" (*li*), er det altid nødvendigt at konstatere om "milene" er "store" eller ikke!

At der er et *vist* grundlag for skøn vedrørende afstande, benægter vi ikke, men hvad vi benægter er, at disse skøn eller målinger er nøjagtige eller ensartede. Det er, så vidt vi ved, en universel oplevelse, at i samme øjeblik man forlader en stor kejserlig hovedvej, bliver "milene" "lange". Hvis 120 *li* udgør en god dagsrejse på hovedvejen, så vil det tage lige så lang tid at tilbagelægge 100 *li* på landeveje, og i bjergene vil hele dagen blive brugt til at tilbagelægge ikke mere end 80 *li*.

Desuden er opgørelsesmetoden ofte baseret, ikke på absolut afstand, selv i kinesisk forstand, men på den relative sværhed ved at komme frem. Således bliver der "halvfems *li*" til toppen af et bjerg, hvilken afstand faktisk kun kan måles til halvdelen og dette antal vil blive fastholdt med den begrundelse, at det er lige så besværligt at gå disse "halvfems *li*", som det ville være at tilbagelægge denne distance på jævnt underlag.

En anden noget ejendommelig kendsgerning viser sig med hensyn til lineære mål, nemlig ved at afstanden fra A til B er ikke nødvendigvis den samme som afstanden fra B til A! Det er forgæves at citere euklidiske postulater om, at "mængder, der er lig med den samme mængde er lig med hinanden." I Kina skal denne erklæring ændres ved indsættelse af en negation. Vi kunne nævne et afsnit af en af de vigtigste hovedveje i Kina, som fra nord til syd er 183 *li* i længde medens den fra syd til nord er 190 *li*, og enestående nok gælder dette uanset hvor ofte du berejser den, og uanset hvor omhyggeligt opmålingen udføres! *

*Siden dette blev skrevet, har vi fundet i Mr. Baber's *Travels in Western China* en bekræftelse af dette synspunkt. "Vi hørte for eksempel med vantrø øren, at afstanden mellem to steder afhang af hvilken ende man startede fra; og alle informanterne, som blev separat adspurgte, ville give det samme skøn. Således ville der fra A til B enstemmigt være en mil, mens der fra B til A med lignende enstemmighed ville blive tre. En forklaring på dette givet af en intelligent indfødt var denne: Da fragt betales på grundlag af så og så mange kontanter per mil, er det indlysende, at en kuli bør betales en højere sats, hvis vejen er op ad bakke. Nu ville det være meget besværligt at justere en lønskala, som varierer med vejens stigninger. Det er meget mere bekvemt for alle parter at antage, at vejen er vanskelig eller de stejle steder er længere. Dette er, hvad der er blevet gjort, og disse konventionelle afstande er nu alt, hvad den rejsende kan opnå information om. "Men" protesterede jeg; "efter samme princip skal vådt vejr forlænge vejen, og der skal det være længere om

natten end om dagen." "Meget sandt, men lidt ekstra betaling justerer dette." Dette system kan være praktisk for de indfødte, men den rejsende finder at det er en konstant irritation. Skalaen for afstande er noget i retning af dette: På jævn vej, en standard mil kaldes to *li*; på almindelige bakkede veje, ikke meget stejle, kaldes en mil fem *li*; på meget stejle veje kaldes en mil femten *li*. De indfødte i Yunnan, som er gode bjergbestigere, har en tendens at undervurdere afstanden på jævn jord, men der er så lidt af det i deres land, at den fremtidige rejsende næppe behøver at bekymre sig med denne overvejelse. Det vil være tilstrækkeligt at antage at fem lokale *li*, undtagen i på meget stejle strækninger, som værende en mil."

Et andet intellektuelt fænomen er beslægtet med dette, nemlig det i Kina er det ikke sandt, at "helheden er lig med summen af alt dets dele." Dette er især tilfældet ved flod rejser. Efter forespørgsel skønner du at der er "fyrre *li*" til et punkt forude. Efter mere omhyggelig analyse viser disse "fyrre" sig at være sammensat af to gange "atten", og du bliver slået med stumhed ved udsagnet om, at "fire niere er 40, er det ikke?" På samme måde "tre atten" bliver "tres" og så videre generelt.

Vi har hørt om et tilfælde, hvor en kejserlig kurer ikke kunne tilbagelægge en vis vejlængde inden for det tidsrum, som er tilladt i henhold til reglen; og det blev fremført til hans forsvar at de "tres *li*" var "store". Da dette var en fair indvending, beordrede magistraten afstanden opmålt, hvor efter den fandt ud af, at den i virkeligheden var "treogfirs *li*", og det er den fortsat regnet for at være lige siden.

Under disse omstændigheder kan det ikke være et spørgsmål om overraskelse at finde ud af at reguleringen af standarder er en ting, som hvert individ forstår for sig selv. Stål-mageren bevæger sig rundt på gaderne og indsætter de små prikker (kaldet "stjerner"), i henhold til præferencerne hos hver enkelt kunde, som ønsker at have mindst to vægte, en til køb og en til salg. En standard vægt, medmindre den måske er gammel, kan man ikke have, for hele skalaen af standarder befinder sig i en flydende tilstand, kun fixeret af hver efterfølgende køber.

Den samme generelle sandhed illustreres af udsagnene med hensyn til alder, en særegenhed, som er et nationalt træk ved kineserne. Selvom det er nemt at fastslå sin alder nøjagtigt, ved dyret, der styrer det år, hvori han er født, og til hvilken han derfor "tilhører", er intet mere almindeligt end at høre den vildeste tilnærmelse til nøjagtighed. En gammel mand er "halvfjerds eller firs år gammel," når du med sikkerhed ved at han var halvfjerds for kun et år siden. Faktum er, at i Kina bliver en person "firs", i det øjeblik han holder op med at være halvfjerds, og dette "generelle gennemsnit" skal tages i betragtning, hvis præcision er ønsket.

Vanen med at regne med "tiere" er dybtliggende, og fører til megen uklarhed. Nogle få mennesker er "ti eller tyve", nogle "få tiere" eller måske "altid mange tiere" og en strengt nøjagtig opregning er en af de sjældneste oplevelser i Kina.

Den samme vaghed strækker sig opad til "hundreder", "tusinder" og "myriader", som er den praktiske grænse for kinesisk optælling. Større nøjagtighed, end hvad disse generelle udtryk betegner, er kinesere ligeglade med.

Ved deres afrejse til hjemlandet, blev en herre og hans hustru, der havde boet flere år i Kina, af deres kinesiske venner præsenteret for to smukke ruller med skrifttegn, ikke beregnet for dem selv, men for deres gamle mødre - de eneste overlevende forældre - som tilfældigvis var på nøjagtig samme alder. En af indskrifterne henviste til "Lykke, stor som havet", og til "Alderdom, grøn som de evige fyrretræer," med en hentydning i mindre tegn ved siden af til at modtageren havde opnåede "syv årtiers glæde." Den anden rulle indeholdt blomstrende sprog af lignende karakter, men med små tegn ved siden som komplementerede damen for at have nydt "seks årtiers herlighed." Efter at have behørigt beundret rullerne, vovede en af de personer, hvis moder således blev hædret, at spørge hovedaktøren i præsentationen hvorfor, i betragtning af at den ens alder af de to mødre var kendt, at en blev tildelt halvfjerds år og den anden kun tres. Den gennemgribende karakter af svaret var at hvis man på begge sådanne skrifter skrev den identiske sætning, "syv årtier," ville det se ud som om forfatteren var helt uden originalitet.

En af de indledende anstødssten for den studerende i kinesisk er at finde et tilfredsstillende udtryk for identitet, som adskiller sig fra lighed med. Hele det kinesiske tankesystem er baseret på en række antagelser, der er forskellige fra dem, som vi er vant til, og de kan dårligt begribe den mani, som synes at besidde vesterlændinge, med at konstatere og registrere alt med ufejlbarlig nøjagtighed. Kineserne ved ikke hvor mange familier der er i hans fødeby, og han ønsker ikke at vide det. Hvorfor noget menneske kan ønske sig at vide dette antal er for ham en uløselig gåde. Det er "et par hundrede", "flere hundrede" eller "ikke så få", men en fast og bestemt antal har det aldrig været vil aldrig blive.

Den samme mangel på præcision, som kendetegner kineserne brug af tal, er lige så iøjnefaldende i deres brug af skrevne og endda af trykte tegn. Det er ikke nemt at anskaffe et billigt eksemplar af enhver kinesisk bog, som ikke bugner af falske skrifttegn. Nogle gange er det skrifttegn, som er anvendt mere kompleks end det, der burde have været brugt, hvilket viser at fejlen ikke skyldtes et ønske om at spare arbejdskraft, men det er snarere at tilskrive det faktum, at almindelig nøjagtighed anses for uden betydning.

En lignende skødesløshed i notation træffes i langt større overflod i almindelige breve, hvor et skrifttegn ofte bliver erstattet af et andet, som repræsenterer samme lyd, fejlen skyldes lige så meget analfabetisme som skødesløshed.

Lige gyldighed i forhold til præcision kommer ingen steder mere åbenlyst til udtryk end i adressen på breve. Et almindelig kinesisk brev er adresseret med fed skrift til "Min Fader Store Mand", "Kærlige Moder Store Mand", "Forfædres onkel Store Mand," "Dydtige yngre Bror Store Mand," og så videre, generelt uden nogen antydning til navnet på den "Store Mand", som brevet er adresseret til.

Det forekommer bestemt enestående, at en eminent praktisk folk som kineserne skulle være så upræcise i forhold til deres egne personnavne, som denne observation indikerer at de er. Det er meget almindeligt at finde disse navne somme tider skrevet med et skrifttegn, og somme tider med et andet, og hver af dem, bliver vi informeret om, vil svare.

Navnene på landsbyer er ikke mindre usikre, somme tider optræder de i to eller endda tre helt forskellige former og ingen af dem indrømmes at være mere "rigtige" end en anden. Hvis det ene skulle være en anerkendt korrupsion af et andet, kunne det bruges i flæng, eller det korrekte navn kunne bruges i officielle papirer, og det andet i almindelig tale, eller igen, det korrumpere navn kunne bruges, som et adjektiv dannes med den originale betegnelse, en sammensat titel.

Kineserne mangler desværre uddannelser, som indebærer et mere eller mindre intimt bekendtskab med kemiske formler, hvor den mindste præcision er fatalt nødvendig. Den første generation af kinesiske kemikere vil formentlig miste mange af fagets udøvere, som et resultat af processen med at blande "nogle få tiere af korn" med noget med "flere tiere korn" af noget andet, konsekvensen vil blive et uventet jordskælv.

Kineserne er i stand til at lære minutiøs præcision i alle ting, lige så vel som noget andet folk nogensinde har været - ja mere end det, for de er udstyret med uendelig tålmodighed - men hvad vi har at bemærke om dette folk er, at de, som de nu er sammensat, mangler kvaliteten nøjagtighed, og de forstår ikke, hvad det er.

Hvis dette er et sandt udsagn om en "sand kendsgerning", synes to slutninger at være legitime. For det første skal der være megen opmærksomhed på denne egenskab i vores undersøgelse af kinesiske historiske optegnelser. Vi kan let snyde os selv ved at tage kinesiske angivelser af tal og mængder for, hvad det aldrig har været meningen at de skulle være, nemlig nøjagtige. For det andet skal der være en bred margin i forståelse af alle varianter af, hvad der er værdigt til titlen, kinesisk "folketælling".

Helheden er ikke større end dens dele, uagtet kinesisk opremsning synes at vise det modsatte. Når vi grundigt har overvejet, hvad en kinesisk "folketælling" indebærer, skal vi være helt klar til at sige om det, som det blev bemærket i USA's Højesteret af en snu skotte, der havde en stærk erkendelse af "*lovens herlige usikkerhed*", nemlig at den er "*det sidste gæt på sagen!*"

XVIII. Talent for Misforståelse

Denne bemærkelsesværdige evne hos det kinesiske folk bliver først observeret, når udlændingen kender sproget godt nok til at bruge det til kommunikation af tanker. Til sin smertefulde overraskelse finder han ud af, at han ikke bliver forstået. Han vender derfor tilbage til sine studier med øget flid, og efter en række år, bliver han i stand til tillidsfuldt at vove at tiltale offentligheden eller ethvert individ heraf, om diverse emner. Hvis personen som han henvender sig til er en totalt fremmed, især hvis han aldrig før har mødt en udlænding, vil taleren have mulighed for at få den samme smertelige overraskelse, som da han holdt sin jomfrutale i denne tunge.

Den, som han taler til, forstår det åbenbart ikke. Han forventer åbenbart ikke at forstå, øjensynligt er han ikke opmærksom på hvad der siges, gør sig overhovedet ingen anstrengelser for at følge det, men afbryder dig simpelthen ved at sige, "Når du taler, forstår vi det ikke." Han smiler overlegent,

som en der overværer en døvstums kamp for at ytre velformuleret tale, og som om han ville sige: "Hvem troede at du kunne blive forstået? Det kan være din ulykke og ikke din skyld at du ikke er født med en kinesisk tunge, men du burde tåle dine handicap, og ikke bekymre os med dem, for når du taler, forstår vi dig ikke."

Det er umuligt altid at fastholde en uforstyrret sindsro i situationer som denne, og det er naturligt at vende voldsomt mod sin modstander og spørge: "Forstår du, hvad jeg siger?" "Nej," svarer han, "jeg forstår dig ikke!"

Endnu et trin i oplevelsen af kinesisk misforståelses magt er nået, når ordene bliver tydeligt nok forstået, men tanken bliver skjult takket være en tilsidesættelse af detaljer, selvom den dog ikke går helt tabt.

"Udlændingen i det fjerne Cathay" skal ligge inde med et rigeligt lager af sætninger, som skal betyde "på denne betingelse", "betinget", "Forstået på den måde" og så videre. Det er rigtigt at der ikke synes at være sådanne sætninger, og heller ikke nogen anledning til at bruge dem, føler kineserne, men med udlændingen er det anderledes. Det samme gælder med hensyn til notationen af tider. Kineserne er lige glade med dem, men udlændingen er tvunget til at tage sig af dem. Af alle emner af menneskelig interesse i Kina er det, som mest skal beskyttes mod misforståelser, penge. Hvis udlændingen udbetaler denne vare (som ofte synes at være udlændingens principielle funktion, set ud fra et kinesisk synspunkt) er førdatid tiden "en militær nødvendighed". "Når du har gjort dit arbejde, vil du modtage dine penge." Men der er ingen førdatid tid på kinesisk eller nogen anden tid. En kineser siger simpelthen: "Arbejd, få penge," det sidste er den vigtigste ide, der bor i hans sind, "tidsrelationen" er fraværende. Derfor når han skal gøre nogen ting for en udlænding, ønsker han sine penge med det samme, for at han kan "spise", formodningen er at hvis han ikke var snublet over jobbet hos denne udlænding, skulle han aldrig mere have spist noget!

Evig årvågenhed, må vi gentage, er i Kina den pris, som vi må betale for immunitet mod misforståelser om penge. Hvem skal og hvem skal ikke modtage dem, til hvilken tid, i hvilke beløb, hvad enten det er i sølvbarrer eller messingkontanter, hvilken kvalitet og vægt af førstnævnte, hvilket antal af sidstnævnte skal accepteres som en "streng"; disse og andre lignende punkter gør at det er moralsk umuligt at have en for bestemt og fast forståelse.

Hvis sagen er om en kontrakt, ifølge hvilken en bygmester, en compradore eller en bådsmand fra hans side er forpligtet til at udføre bestemte ting, gøre noget, levere visse artikler, vil intet omfang af rettidig omhu og præcision i forklaringer forhindre at det går galt.

"Klar og tydelig fra begyndelsen, bagefter ingen uenighed" er kinesernes fornuftige ordsprog. Men chancerne er, at efter at ens opfindsomhed er blevet udmattet i foreløbige aftaler, vil der opstå nogle lejligheder til misforståelser. Hvad enten de pågældende kinesere tilfældigvis er uddannede lærde eller uvidende kulier, gør ingen forskel. Alle kinesere er begavet med et instinkt for at drage fordel af misforståelser. De finder dem, som en januar nordenvind finder en revne i en dør, som vandet

finder en lækage i et skib, øjeblikkeligt og uden synlig indsats.

Den angelsaksiske race er i nogle henseender enestående tilpasset til at udvikle dette kinesiske talent. Som de gamle persere hovedsageligt blev undervist i to discipliner, nemlig at trække den lange bue, og tale sandhed, således er Angel-Saxerne hurtigt af kineserne opfattet som havende et talent for sandhed og retfærdighed, såvel over for fjender som mod venner. For Kinesere, må disse egenskaber virke lige så enestående som den jødiske vane med at indstille alle militære operationer hver syvende dag, uanset hvor hårdt pressede de måtte være, må have virket på Romerne under Titus, og denne ene excentricitet viser sig lige så nyttig for kineserne som den anden gjorde for Romerne.

Udenlandsk samkvem med Kina i århundredet efter 1860 var en lang illustration af det kinesiske talent for misforståelser, og de efterfølgende år har på ingen måde udtømt dette talent. Historien om udenlandsk diplomatisk forbindelse med Kina er stort set en historie om forsøgte forklaringer på forhold, der har blevet bevidst misforstået. Men i disse eller i andre tilfælde, er den oprindelige overbevisning om, at en udlænding vil gøre, som han har lovet, dybt forankret i det kinesiske sind, og blomstrer lige meget hvilke isolerede undtagelser fra reglen som nødtvungen observeres.

Også tilliden til, at en udlænding vil handle retfærdigt; (også på trods af nogle private og mange nationale eksempler på det modsatte) er lige så fast. Men givet disse to fikspunkter, har kineserne et omdrejningspunkt, hvorfra de kan håbe på at bevæge den mest stædige udlænding. "Du sagde sådan og sådan". "Nej, det sagde jeg ikke". "Men jeg forstod, at du sagde sådan. Vi forstod alle at du sagde sådan. Undskyld vores dumhed, og betal venligst pengene, som du sagde at du ville." Dette er substansen i tusindvis af argumenter mellem kinesere og udlændinge, og i syvoghalvfems ud af hundrede tilfælde betaler udlændingen pengene, som kineserne vidste, at han ville for at synes strengt sandfærdig såvel som strengt retfærdig. I de resterende tre tilfælde, må der udtænkes andre midler for at opnå et resultatet, og af disse tre vil to lykkes.

Eksempler på hverdagens misforståelser om alle emner fører sig selv frem i stimer til den erfarne læser, for deres navn er legio. Kulien får besked på at trække ukrudtet op i din have og skåne de dyrebare græstotter, der lige er begyndt at spire, og hvori du i en vision ser den græsplæne, som du længes efter. Den skødesløse bøffel tager en hakke og hakker alle grønne ting op, som han ser, laver en vildmark og kalder det fred. Han "forstod ikke". Kokken blev sendt en lang vej til det eneste tilgængelige marked med instruktioner om at købe en karpe og et ungt fjerkræ. Han vender tilbage uden fisk, og med tre seje gæs, som var, hvad han troede du bad ham om. Han forstod dig ikke. Budbringeren, der blev sendt lige før posthusets lukning med en vigtig pakke med breve til det franske konsulat, vender tilbage med et notat i en "chit-bog" om at brevene ikke kunne modtages. Han har bragt dem til det belgiske konsulat (måske fordi Belgien er nærmere end Frankrig), og posthuset var lukket. Han "forstod" dig ikke.

På den tid da "Tract Societies in China" blev dannet, blev det anset tilrådeligt at vælge visse kinesere til publikationsudvalget for at sikre deres mere helhjertede samarbejde. En af lederne i

selskabet, en dygtig kinesisk lærd, forklarede en af de nyvalgte kinesiske lærere om den ære, som sidstnævnte modtog ved hans valg til denne stilling, og også det nye selskabs natur og funktioner. Efter der var givet en fuldstændig forklaring, og der var gået tilstrækkelig tid til at sagen kunne falde til rette i den kinesiske lærers indre bevidsthed, henvendte han sig til sin meddeler og spurgte ham, om den lærer havde ret i sin forståelse af, at han var inviteret til udarbejde en traktat, der beskriver fordelene ved et sådant samfund, som der var blevet talt om!

Det er ofte meget svært for et almindeligt kinesisk sind - som en moderne amerikansk talemåde, der tilsyneladende stammer fra brugen af hestevogne, udtrykker det - at "fange". En udlænding, der havde tilbragt en kort tid i hovedstaden, mødte en flok kameler, blandt hvilke var en baby kamel. Idet han henvendte sig til føreren af vognen, der i mange år havde været ansat af udlændinge, sagde han: "Når du kommer tilbage til huset, så sig til min lille dreng at han skal komme ud og se på denne lille kamel, da han aldrig har set en før, og det vil gøre ham meget." Efter et betydeligt forløb af tid, hvor ideen, som i det sidste tilfælde, var i langsom gæring, svarede føreren af vognen eftertænksomt: "Hvis du skulle købe kamelen, kunne du ikke opdrætte den - den ville helt sikkert dø!"

Forfatteren var engang til stede ved en gudstjeneste på kinesisk, da taleren (en missionær) behandlede emnet Naamans helbredelse. Han forestillede sig scenen, da den store syriske general ankom til døren til Elisas' hus og repræsenterede tjenerne, der stræbte for at få adgang til deres herre. Idet han kæmpede for at gøre dette så billedligt som muligt, råbte taleren dramatisk, stadig på vegne af de syriske tjenere: "Portvogter, åbn døren. Den syriske general er kommet!"

Til talerens overraskelse, forsvandt en mand på en af de bagerste bænke på dette tidspunkt, som var han blevet skudt ud af en kanon, og det viste sig efterfølgende, at det ikke lykkedes for ham at "fange." Denne person havde lidt under en misforståelse. Han var portner for lokalerne, og var uvidende om hvad der var sket før, og da han pludselig hørte sig selv anklaget, havde han skyndt sig ud med prisværdig hurtighed, for at lukke Naaman ind!

Ikke mindre fejlagtigt var indtrykket hos en anden tilhører til en missionær i en af de centrale provinser, hvilken sidste ønskede at gøre et dybt indtryk på sit publikum ved at vise med en lysbillede-fremviser et stærkt forstørret billede af en meget almindelig parasit. Da den gigantiske krop af dette krybdyr, der meget lignede en egyptisk krokodille, blev kastet op på lærredet, forkyndte en af de tilstedeværende tilskuere i ærefrygt hviskende sin ide: "Se, dette er den store udenlandske lus!"

XIX. Talent for at Være Indirekte

En af de intellektuelle vaner, som vi angelsaksere er mest stolte af, er det at gå direkte til marven af et emne, og når vi har nået det, siger vi præcis, hvad vi mener.

Uden tvivl må der foretages betydelige reduktioner i ethvert krav om en sådan vane, når vi tænker på brug af høflighed i samfundet og diplomatiet, men det forbliver stadig i hovedsagen sandt, at

instinktet for retlinjethed er det styrende, omend betydelig modificeret af særlige omstændigheder.

Det kræver ikke noget langt kendskab til enhver asiatisk race, for at overbevise os om at deres instinkter og vores på ingen måde er de samme - faktisk at de er modsatte poler. Vi skal ikke lægge vægt på overflødigheden af æresbegreber i alle asiatiske sprog som vi tilfældigvis kender, hvoraf nogle i denne henseende er uendeligt mere omfattende end kinesernes.

Vi vil heller ikke lægge vægt på brugen af omskrivninger, perifraser og hvad der eventuelt kaldes aliasser for at udtrykke ideer, der er helt enkle, men som ingen ønsker at udtrykke med enkelthed. Således kan en lang række udtryk bruges på kinesisk for at indikere at en person er død, og ikke et af udtrykkene er skyldig i den brutalitet, som er at sige det, og brugen af omskrivningen er heller ikke afhængig af om den person, der henvises til, er en kejser eller en kuli, uanset hvor udbredte de anvendte termer kan afvige i de to tilfælde. For tiden er vi heller ikke bekymrede over kvaliteten af rigtigheden af sproget undtagen på en meget generel måde. Når alle er enige om at bruge ord i en "Pickwickian forstand," og alle forstår, at alle andre gør det, er de spørgsmål der opstår, ikke om sandhed, men om metode.

Ingen langvarig erfaring med kineserne er påkrævet for at gøre en udlænding i stand til at komme frem til den konklusion at det er umuligt at forstå, hvad en kineser mener ved blot at høre, hvad en han siger. Dette vedbliver at være sandt, uanset hvor dygtig han måtte være blevet i det dagligdags sprog - så han måske forstår hver sætning, og måske, i værste fald, nedskriver hvert skriftegn, som han har hørt i en given sætning; og alligevel er han måske ude af stand til at bestemme præcist, hvad taleren havde i tankerne. Årsagen til dette må naturligvis være, at taleren ikke gav udtryk for, hvad han havde i tankerne, men noget andet mere eller mindre beslægtet med dette, hvorfra han ønskede at hans mening eller en del af den, skulle udledes.

Udover et kompetent kendskab til det kinesiske sprog, er store slutningsevner afgørende for enhver, der med succes skal handle med kineserne, og uanset hans evner i denne retning, vil han i mange tilfælde stadig komme på afveje, fordi disse evner ikke er lig med, hvad der kræves.

Som illustration af dette altgennemtrængende fænomen i kinesisk liv, lad os igen tage som illustration en sag, der ofte forekommer blandt dem, der er de tidligste, og ofte på ingen måde de mindst vigtige repræsentanter for hele nationen - vore tjenere.

En morgen dukker "tjeneren" op med sit sædvanlige udtryksløse ansigt, blot for at nævne, at en af hans "tanter" er syg, og at han er forpligtet til at give afkald på det privilegie at arbejde for os i et par dage, medens han er fraværende for at udføre sin pligt med at forhøre sig om hendes tilstand.

Nu følger det ikke med sikkerhed af en anmodning som denne, at "tjeneren" ikke har nogen tante, at hun ikke er syg, og at han ikke har nogle mere eller mindre fjerne ideer om at gå og se til hende, men det er mildt sagt meget mere sandsynligt, at "tjeneren" og kokken har haft en eller anden misforståelse, og da sidstnævntes prestige i dette tilfælde var den største af de to bruger hans rival den forblommede intimiderings metode at han anerkender fakta i sagen og trækker sig tilbage for at

give plads til den anden.

En person, der har gjort dig en tjeneste, som det på dette tidspunkt var umuligt at arrangere en pengebetaling for, afslår høfligt men bestemt de drikkepenge, som du mener at det er rigtigt at sende ham som tegn på din forpligtelse. Det, som han siger er at det ville krænke alle de fem konstante dyder for ham at acceptere noget som helst fra dig for en så ubetydelig tjeneste, og at du gør ham uret ved at tilbyde det, og du ville vanære ham ved at insistere på hans accept af dette. Hvad betyder det? Det betyder, at hans håb om, hvad du ville give ham, blev ødelagt af lidenheden af beløbet; og at han ligesom Oliver Twist "vil have mere".

Eller det er muligt at den virkelige mening er at skønt pengene er attråværdige, er der en sandsynlighed for at du på et fremtidigt tidspunkt vil have i din magt at give ham noget, der vil være endnu mere ønskeligt, og for hvis erhvervelse den nuværende betaling ville være en hindring, derfor foretrækker han at lade det være et åbent spørgsmål, indtil et sådant tidspunkt for hans eget bedste træk er indlysende.

Hvis kineserne således bliver bevogtet, når de taler om deres interesser, følger det af den universelle frygt for at vække anstød, at de vil være mere forsigtige med at tale om andre, når der er en mulighed for at der kan opstå problemer som følge heraf. Glade som de er for sladder og al slags småsnak, skelner kineserne med en klar intuition mellem tilfælde, hvor det ikke vil være klogt at være for kommunikerende, og under disse omstændigheder, især hvor det drejer sig om udlændinge, er de graven for hvad end de tilfældigvis ved. I et væld af tilfælde kunne de apatisk udseende mennesker, som vi er omgivet af, give os "pointer", som ville medføre en betydelig ændring i vores adfærd over for andre, hvis vi var vidende om dem. Men medmindre de tydeligt ser på hvilken måde de kan drage fordel af resultatet og beskyttes mod risici, vil tilbageholdenhedsinstinktet sejre, og vores venner vil bevare en agnostisk tavshed.

Intet er mere underholdende end at iagttage opførslen hos en kineser, der har besluttet sig for, at det er bedst for ham at give en antydning om noget ugunstigt til en anden. Hvis kommunikationen føres i klar og umiskendelig tale, må tingene i sandhed være gået meget langt. Hvad der langt mere sandsynligt vil ske er at han i forblommede og indirekte vendinger antyder noget, der ikke kan, som ikke må fortælles. Vores informant ser sig uroligt omkring som om han frygtede en spion i baghold. Han sænker stemmen til en mystisk hvisken. Han løfter tre fingre på den ene hånd som for svagt at fremkalde skyggen af opfattelsen om, at den person, om hvem han ikke taler, men gestikulerer, er den tredje i familien. Han kommer med vage indledende bemærkninger, der synes at føre frem til en afsløring af tilsyneladende betydning, og lige som han kommer til klimaks, stopper han pludselig, undertrykker prædikamentet, hvorpå alt afhænger, nikker sigende, som for at sige: "*Nu* ser du det, gør du ikke", alt imens den stakkels uoplyste udlænding hele tiden intet har forstået, bortset fra at der på intet tidspunkt var noget som helst at forstå. Det vil heller ikke være mærkeligt, hvis din "informant" (falskt kaldet således) efter at have arbejdet tingene op til dette klimaks efterlader dig lige så meget i mørket, som du var, da han fandt dig, idet han antyder at på et andet tidspunkt vil du forstå at han har ret!

Ønsket om at tilbageholde dårlige nyheder så længe som muligt og at kommunikere dem i en forklædt form, er et træk, som kineserne deler med resten af menneskeheden. Men "takt og tone" blandt kinesere kræver, at dette bedrag skal udføres i et omfang, som bestemt forekommer os på en gang overraskende og meningsløs.

Vi har kendt en glad bedstemor, der uventet var kommet over en hviskede samtale mellem et par venner, der var ankommet udtrykkeligt med det formål at fortælle hende nyheden om et barnebarns sørgelige død væk fra hjemmet, for at blive forsikret om at de kun diskuterede en smule sladder, dog inden for en halv time kom hele sandheden frem.

Vi har kendt en søn, som vendte hjem efter et fravær på flere måneder, som blev tilrådet af en ven i den sidste landsby, som han passerede inden han nåede frem sit hjem, *ikke* at blive og se en teaterforestilling, hvorfra han udledte, og med rette, at hans moder var død!

Vi fik engang betroet et kinesisk brev til videresendelse til en person i stor afstand fra hjemmet, brevets budskab var at under hans fravær var mandens kone pludselig død, og da naboerne opdagede, at ingen var i nærheden, som kunne forhindre det, havde de hjulpet sig selv til hver en genstand i huset, som bogstaveligt talt blev overladt til ham tomt og ødelagt. Alligevel var der på ydersiden af dette brev skrevet med store skrifttegn de præcise ord, "Et fredeligt familiebrev!"

Ingen bedre illustration af dette emne kunne anføres end de forblommede vendinger, hvori der refereres til gifte kvinder både af medlemmer af hendes familie og andre. Sådant en kvinde har bogstaveligt talt intet navn, men kun to efternavne, hendes mands og hendes moders familie. Hun omtales som "moder til den og den". En kineser i dit bekendtskab taler således om "den lille sortes moders sygdom" (Hei-hsiao-ta-niang). Måske har du aldrig hørt på nogen måde, at han havde en "Lille Sort" i sin husstand, men han tager den for givet, at du bør vide det.

Men imidlertid, hvis der ikke er børn, så er sagen mere pinlig. Måske bliver kvinden kaldt "Tante" til en "Lille Sort" eller en anden perifrase. Ældre gifte kvinder tøver ikke med at tale om deres "Udenfor" (Wai-fou), hvilket betyder den, der har ansvaret for ting uden for huset, men en ung gift kvinde, som ikke er velsignet med børn, er nogle gange udsat for hårde trængsler i forsøg på at henvise til sin mand uden at antyde forbindelsen i ord. Nogle gange kalder hun ham sin "lærer", og i en sag, som vi har hørt om, blev hun drevet til den desperate løsning at døbe sin mand med navnet på hans virksomhed, "Oliemølle siger sådan og sådan!"

Mr. Giles nævner en berømt kinesisk general, som på sin vej til krigen, bukkede dybt for nogle frøer i en mose, som han passerede, og ønskede, at hans soldater skulle forstå at disse krybdyrs tapperhed er beundringsværdig. For en gennemsnitlig vesterlænding kan det måske synes, at denne general forlangte "store evner for slutninger" af sine tropper, men måske ikke større end der ville kræves af den fremmede, hvis lod er kastet i Kina.

På tiden for et nyligt kinesisk nytår, hvor det var tid for den årlige betaling af gæld, gjorde en bekendt, da han mødte forfatteren, visse fagter, som syntes at have en dyb betydning. Han pegede

med sin finger mod himlen, dernæst mod jorden, så mod den person, som han henvendte sig til, og sidst på sig selv, helt uden at tale et ord. Der var bestemt ingen undskyldninger for at misforstå fremlæggelsen af dette forslag, selvom vi skammer os over at sige, at vi undlod at tage det for sin fulde værdi. Han troede at det ikke ville være vanskeligt at udlede af hans pantomime, at han ønskede at låne lidt penge, og at han ville gøre det så hemmeligt, at kun "Himlen", "Jorden", "Du" og "Jeg" ville vide det!

Et eksempel på det kinesiske talent for at være indirekte er at de på grund af deres komplekse ceremonielle regler er i stand til at vise stor disrespekt for en anden ved metoder, som for os virker enormt absurde. Måden at folde et brev kan for eksempel udgøre en udsøgt fornærmelse. Undladelsen af at hæve et kinesisk skrifttegn over linjen af andre tegn, kan være en større ydmygelse, end det ville være på engelsk at stave navnet på en person uden store begyndelsesbogstaver.

I socialt samvær kan man være uhøflig uden at sige et ord som kunne vække anstød; som ved ikke at komme en ankommen gæst i møde på det rigtige tidspunkt, eller ved at undlade at ledsage ham over den afstand, der passer til hans tilstand; udeladelse af enhver af et væld af simple handlinger kan formidle en slet skjult fornærmelse, som øjeblikkeligt genkendes som en sådan af en kineser, selvom den stakkels uvidende udlænding har været offer for sådanne ydmygelser utallige gange og aldrig har vidst at han ikke var blevet behandlet med udsøgt respekt!

Som allerede bemærket håner alle kinesere hinanden, når de er vrede, men de, hvis litterære talenter er tilstrækkelige til opgaven, kan glæde sig over at formidle en fornærmende mening ved en så delikat antydning, at den virkelige betydning umiddelbart helt undslipper observation, idet den kræver tid for at blive fordøjet, som den kvalmende kerne i en sukker-overtrukket pille. Således betyder sætningen "tung-hsi" bogstaveligt "øst-vest" - Men lyder som "en ting", og at kalde en person "en ting", er fornærmende. Men den samme ide bliver formidlet ved at være indirekte, ved at sige, at personen ikke er "nord-syd", hvilket indebærer, at han er "øst-vest", det vil sige "en ting".

Den vidunderlige frugtbarhed hos selv de mest udprægede analfabeter i evnen til at finde på improviserede plausible undskyldninger må have slået alle. Ingen andre end en udlænding ville nogensinde tænke på at tage dem seriøst, eller som noget andet end en passende foranstaltning til at bevare ens "ansigt".

Og selv hos den mest kritiske udlænding kræves ingen almindelig evne til at forfølge, nu i luften, nu i vand og nu i mudderet, dem, for hvem den mest karrige brug af sandhed er blevet en fast vane. Og selv når de er drevet op i et hjørne har de mest uvidende kinesere et fast og sikkert forsvar, som aldrig fejler, hvilket er at han kan falde tilbage på sin uvidenhed i fuld sikkerhed om derved at undgå konfrontation. Han "vidste ikke", han "forstod ikke," som er tvillinge-undskyldninger, der ligesom næstekærlighed "dækker over en mængde synder".

Ingen bedre og mere frugtbar illustration af vores tema kan findes, end det, der er udstillet i de

daglige numre af Peking Gazette. Intet steds er vanen med, hvad der i et klassisk ordsprog hedder "at pege på en hjort og kalde den en hest", ført til større fuldkommenhed og udført i en mere generøs skala. Ingen steder er det mere sandt, selv i Kina, at "ting ikke altid hvad de ser ud til" end igennem denne vidunderlige linse, som er semi-ugennemsigtig, selvom den dog lader mere lys falde på den kinesiske regerings virkelige natur end alle andre lyskilder tilsammen.

Hvis det er en generel sandhed at en kineser vil være mest tilbøjelig til at give nogle andre end de egentlige grunde til at gøre noget som helst, kræver det stor dygtighed at gætte, hvad der menes med hvad der siges, og dette findes der ingen steder mere perfekte eksempler på end i det kinesiske officielle liv, hvor formalitet og kunstighed er bragt til højeste niveau.

Når en hel spalte af det "ledende tidsskrift" i Kina er optaget af en beskrivelse af nogle ældre mandariners forskellige smerter og lidelser, og disse mandariner hungre og tørster efter at trække sig tilbage fra Hans Majestæts tjeneste, hvad betyder alt dette? Når hans indtrængende bøn om at blive afløst bliver afvist, og han får besked på at gå tilbage til sin stilling med det samme, hvad betyder det? Hvad indebærer de lange levnedsbeskrivelser med hensyn til rapportering af de faktiske forhold? Når en høj embedsmand som er anklaget for en eller anden åbenlys forbrydelse bliver fundet - ifølge den trykte nekrolog - at være uskyldig, men skyldig i noget andet tre nuancer mindre alvorligt, betyder det, at forfatteren af nekrologen ikke fordømmer i tilstrækkeligt omfang, eller er den pågældende embedsmand virkelig skyldig i disse særlige ting? Hvem kan afgøre det?

Vi er faste i overbevisningen om, at den person, der kan granske en kopi af Peking Gazette, og medens han læser hvert dokument kan danne sig en tilnærmelsesvis korrekt forestilling om hvad de egentlig handler om, ved mere om Kina, end man kan lære af alle værker om dette imperium, der nogensinde er blevet skrevet. Men er der ikke grund til at frygte, at når den tid kommer, hvor enhver udefrakommende barbar kan opnå et sådant niveau af forståelse af Kina som dette indebærer, så vil vi være lige så meget ude af stand til at forstå hvad han mener, som var han en rigtig kineser?

XX. Fleksibel Ufleksibilitet

Det er allerede blevet bemærket, at den første viden, som vi erhverver om kineserne er afledt af vore tjenere. Uden at de er klare over det, og ikke altid til vores tilfredshed, er de vore tidligste lærere i den indfødte karakter, hvilket betyder i ofte brugte udtryk og ikke i forhold til symboler men beslutninger, og erfaringerne derved har vi ofte svært ved at glemme.

Men efterhånden som vore erfaringer med kineserne bliver mere omfattende, opdager vi at de konklusioner, som vi ufølsomt var blevet tilskyndet til i vores omgang med en meget snæver kreds af tjenere, er blevet slående bekræftet af vores bredere viden, for på en vis måde kan det siges at hver kineser er indbegrebet af hele racen.

Den særlige egenskab, som vi nu skal forholde os til, skønt ikke helt tilfredsstillende beskrevet af

den paradoksale titel, der synes at komme tættest på et passende udtryk, kan let gøres forståelig ved en meget lille beskrivelse.

Af alle de tjenere, som er beskæftigede i et udenlandsk etablissement i Kina, er der ingen, der så fuldstændig holder husstandens fred i sine hule hænder, som kokken. Han udstråler personificeringen af respekt, da han får at vide af husets nye herskerinde, hvilke metoder hun ønsker at han skal bruge, og hvilke metoder hun mest eftertrykkeligt *ikke* ønsker anvendt.

Han samtykker med en vindende hjertelighed i alt, hvad der er fastsat som regler for etablissementet. Han bliver for eksempel udtrykkeligt advaret om at den tidligere kok havde en dårlig vane med at sætte brødet i ovnen før det var passende hævet, og da dette var en af de detaljer, som husets herskerinde følte sig forpligtiget til at insistere på, måtte han og husets herskerinde skilles. Hertil reagerer kandidaten muntert og viser herved at hvad end hans andre fejl måtte være, synes stædighed ikke at være en af dem.

Han får at vide, at hunde, dagdrivere og rygning ikke vil blive tolereret i køkkenet, hvortil han svarer, at han hader hunde, har aldrig lært at ryge og da han er en forholdsvis fremmed, har han kun få venner i byen, og ingen af dem er dagdrivere.

Efter disse indledninger begynder hans pligter, og det varer kun et par dage, før det opdages, at denne kok er en art "blodbror" til den sidste i disciplinen ufuldkomment ophævet brød, at der er et uvist antal personer, som kommer går i køkkenet, mange af dem i selskab af hunde, og at en ikke særlig svag lugt af gammel tobak er et af etablissementets permanente aktiver. Kokken indrømmer hjerteligt, at brødet ikke er helt lig med hans bedste, men at det *ikke* skyldes ufuldkommen æltning. Han er meget specifik på dette punkt. De fremmede, der ses i køkkenet, er visse "rejsefæller" af kulien, men ingen af dem havde hunde, og de er alle væk nu og vil ikke vende tilbage - selvom de ses igen næste dag. Ikke en af tjenerne ryger nogensinde, og lugten må være kommet over muren fra en mand i Toldvæsenets etablissementet, hvis tjenerer er frygtelige rygere. Kokken er personificeringen af rimelighed, men da der ikke er noget at ændre, ved han ikke, hvordan han skal ændre det.

Den samme tingenes tilstand gør sig gældende med kulien, der er sat til at klippe græsset med et udenlandsk segl, lyst og skarpt. Han modtager det med et smil af godkendelse, og ses senere på dagen udføre arbejdet med et kinesisk høstredskab, hvilket er lidt gammelt jern omkring fire tommer i længden, monteret på et kort håndtag. "Det gamle," synes han at sige, "er bedre."

Vaskemanden er forsynet med en udenlandsk vaskemaskine, som sparer tid, sæbe, arbejdskraft og frem for alt det tøj, der skal vaskes. Han er forsynet med en patentvrider, som ikke kræver styrke, og ikke beskadiger tekstilerne. Vaskemaskinen og vrideren efterlades ligeledes i "uskyldig ledighed", og vaskemanden fortsætter med at skrubbe og vride tøj til laser og pjalter, som i tidligere dage.

Evig årvågenhed er prisen for at forsvare innovationer af denne natur. Gartneren får besked på at reparere en forfalden væg ved at bruge nogle adobe-sten, som allerede er ved hånden, men han synes, det er bedre at bruge træernes grene begravet en fod dybt i toppen af væggen, og udfører arbejdet i overensstemmelse hermed, og hvis han bliver spurgt vil han forklare metodens overlegenhed.

Budbringeren, som er ansat til at bringe en vigtig post til et sted flere dages rejse væk, modtager sine pakker sent om aftenen, så han kan starte næste morgen ved daggry. Næste eftermiddag ses han i en nabogyde, og da der bliver sendt bud efter ham og spurgt, hvad han mener, oplyser han os, at han var nødt til at tage en dag og vaske sine strømper!

Det er den samme oplevelse med den vognmand, som du har hyret for en dag. Han får besked på at køre en bestemt rute, hvilket han accepterer som alle andre i de formodede tilfælde, og tager dig ad en helt anden rute, fordi han har hørt fra en forbipasserende fremmed, at den første ikke var så god. Kokke, kulier, gartnere, vognmænd, - alle er enige om at mistro *vores* dømmekraft, og have overlegen tillid til deres egne.

Det samme sæt af fænomener observeres konstant, hvor som helst der er et udenlandsk apotek og hospital. Patienten er undersøgt omhyggeligt og ordineret til at få sin medicin i et specificeret antal doser, hvilke instruktioner bliver gentaget tre gange for at undgå fejl med hensyn til måden og tidspunkter hvor den skal tages. For ikke at glemme detaljerne, vender han tilbage en eller to gange for at være sikker, går derefter hjem og sluger to dages doser i en slurk, fordi kurens fortræffelighed må være direkte proportional med dosis.

De mest minutiøse og eftertrykkelige advarsler mod at forstyrre en gipsbandage er ikke tilstrækkelig til at forhindre dens summariske fjernelse, fordi patienten ikke ønsker at blive en "skildpadde", og få en hård skal til at vokse i hans hud.

Det er ikke en meget betryggende refleksion, men det er en, der synes at være rigeligt understøttet af iagttagelse, nemlig at i et apotek synes den mest uvidende assistents mening (og er derfor) for en gennemsnitlig patient lige så værdifuld som den ansvarlige læges, selvom den førstnævnte måske ikke er i stand til at læse et skrifttegn, kender ikke navnet på et lægemiddel, og heller ikke symptomerne på nogen sygdom, og selvom sidstnævnte kan have været dekoreret med alle bogstaverne i alfabetet af medicinske titler, og har haft en generations erfaring. Alligevel kan et hint fra portneren eller kulien være tilstrækkeligt til at sikre fuldstændig tilsidesættelse af lægens anvisninger, og antagelsen af noget bestemt tåbeligt og muligvis fatalt.

Hidtil har vi talt om tilfælde af manglende fleksibilitet, hvor udlændinge er indblandede, for det er dem, som hurtigst tiltrækker vor opmærksomhed, og som besidder den mest praktiske interesse for os. Men jo mere vores observation er rettet mod kinesernes forhold til hinanden, gennem hvilke, hvis noget steds, deres sande dispositioner skal manifesteres, jo mere forstår vi at tingenes tilstand som beskrevet af det udtryksfulde Kinesiske ordsprog, "udadtil er, indadtil er det ikke" (yang-shih-

yin-fei) ikke er enestående. Kinesiske tjenere er eftergivende og imødekommende overfor kinesiske herrer, som kinesiske tjenere er det overfor udenlandske herrer, men de har ingen ide om ikke at gøre tingene på deres egen måde, og det er ikke usandsynligt, at deres herrer aldrig et øjeblik antager at deres ordrer vil blive bogstaveligt adlydt.

En udenlandsk arbejdsgiver kræver at hans medarbejdere gør præcist, som de får besked på, og fordi de ikke gør det, er han i en tilstand af kronisk fjendtlighed over for nogle af dem. En ven af forfatteren, som havde i sin ansættelse en af den talrige klasse af tjenere, der kombinerer ekstrem trofasthed med ekstrem egenrådighed - og dermed gør sig selv til en uundværlig nødvendige pestilens - beskriver gerne det dilemma, hvori den herre af sådanne tjenere ofte bringes i, når han nævnte at han med hensyn til den særlige tjener var i en tilstand af kronisk ubeslutsomhed, om hvorvidt han skulle dræbe ham eller hæve hans løn!

Den kinesiske herre ved udmærket, at hans ordrer vil blive ignoreret på forskellige måder, men han forventer at dette er uundgåeligt, som man kan afsætte en reserve til tab på debitorer eller tillade en dårlig virkningsgrad ved friktion i mekanik.

Den samme større eller mindre tilsidesættelse af ordrer ser ud til at være fremherskende ned igennem alle de forskellige rangklasser af kinesiske embedsmænd i deres relationer til hinanden op til den allerøverste ledelse. Der er flere motiver, som alle kan føre til tilsidesættelse af instruktioner, såsom personlig indolens, et ønske om at tilgodese venner, eller, mest potent af alt, den magnetiske indflydelse af kontanter.

En amtmand, der boede et sted, hvor vandet er brakt, beordrede sin tjener at tage en vandvogn og hente vand fra en flod flere kilometer væk. Tjeneren gjorde intet af den slags, men kørte blot til en landsby, hvor han vidste at vandet var fersk og forsynede amtmanden med lige så meget som han ønskede af denne væske, hvorved han sparede to tredjedele afstanden, og til fuld tilfredshed for alle parter. Selv hvis amtmanden med sikkerhed havde vidst, at han var ulydig, er det ikke sandsynligt at han ville have ytret så meget som en hvisken om emnet så længe vandet var godt. I Kina er "katten der fanger rotten er den gode kat".

Intet kan måle sig med succes. Frygten for at vække anstød og det medfødte kinesiske instinkt for at undgå forstyrrelser ville forhindre forseelser som inkluderer ulydighed i at blive rapporteret, selvom fem hundrede mennesker måske kendte hemmeligheden. Det var en typisk kinesisk tjener, som havde fået besked på at tømme vandet fra en cisterne over i noget som kunne gemme det til fremtidig brug, og det viste sig at han havde hældt det hele ned i en brønd! Således lykkedes det ham at bevare skinnet af overensstemmelse, med den mest absolutte negation af alle praktiske hensyn.

Det er let at se, hvordan en sådan unddragelses-politik kan komme i kollision med retfærdighedens krav. Magistraten dømmes en kriminel til at bære en tung trækrave i en periode på to måneder, undtagen om natten, hvor den skal fjernes. Ved fornuftig brug af kontanter, "hvor de vil gøre mest

gavn", bliver denne ordre om at forbryderen bliver dekoreret med den mobile gabestok kun udført på sådanne tidspunkter, hvor magistraten ankommer til og forlader yamen. På alle andre tidspunkter er den kriminelle ganske fri for denne modbydelige byrde.

Har magistraten ikke mistanke om at hans dom vil blive tilsidesat ved bestikkelse, og vil han ikke han smutte ud af bagdøren for at frembringe det eksplicite bevis på ulydighed? Overhovedet ikke. Magistraten er selv kineser, og han vidste, da dommen blev afsagt, at den ikke ville blive eksekveret og med dette i tankerne gjorde han afsoningstiden dobbelt så lang, som den ellers kunne have været.

Det ser ud til at være et eksempel på forviklingerne ved officielle forretninger i alle afdelinger, hvilket udlændinge løbende observerer. Den højere embedsmand beordrer den lavere til at sikre at et bestemt trin er taget. Den lavere embedsmand melder respektfuldt, at det er blevet gjort. I mellemtiden er der overhovedet ikke blevet gjort noget. I mange tilfælde dette er enden på sagen. Men hvis der er et fortsat pres fra et eller andet sted, og ordrene haster, overfører den lavere embedsmand trykket til dem, der er endnu lavere, og kaster skylden på dem, indtil pressesets momentum er opbrugt og så fortsætter tingene som før. Dette kaldes "reform", og ses ofte i stor skala, som i den krampagtige undertrykkelse af salg af opium og dyrkning af valmuer, med resultater, som er kendte af alle.

Der er uden tvivl dem, for hvem kineserne synes at være mest "stædige" folk, og for dem vil et sådant adjektiv som "fleksibel", som vi har brugt til at karakterisere kinesernes "ufleksibilitet" virke enestående upassende. Ikke desto mindre må vi udtrykke den overbevisning, at kineserne er langt fra at være de mest genstridige af alle folkeslag, og at de faktisk er langt mindre stædige end angelsakserne.

Vi kalder dem "fleksible", fordi de med en "fasthed" som muldyr, forener en kapacitet for tilpasning, som angelsakseren ofte mangler.

En vis distriktsdommer viste sig meget hindrende for traktaten om udlændinges rettigheder inden for hans jurisdiktion, og blev indrapporteret til Taotai af kredsen, og gennem ham til Hans Excellence Li Hung-chang, som prompte beordrede denne lokale dommer til at rette sine fejl, som han gjorde med yndefuld lethed, idet han blot humoristisk bemærkede til den udlænding, der havde givet ham så meget besvær, "Så du indbragte mig for generalguvernøren, gjorde du?", som en, der havde tabt et parti skak, kunne bemærke: "Det burde jeg har vundet, hvis du ikke havde taget en dronning med en bonde."

Ingen bedre illustration af kinesernes talent for "fleksibilitet" kan citeres, end deres evne til yndefuldt at modtage en irettesættelse. Blandt den angelsaksiske race er det en tabt kunst, eller rettere det er en kunst, der aldrig blev opdaget. Men kineseren lytter tålmodigt, opmærksomt, endda hjerteligt, mens du opregner hans egne mangler for ham, han samtykker muntert og tilføjer: "Det er min skyld, jeg har skylden." Måske takker han dig endda for din venlighed mod sit uværdige jeg, og lover, at de enkeltheder, som du har specificeret, skal straks, grundigt, permanent blive reformeret.

Du ved godt at disse smukke løfter er "blomster i spejlet og den lyse måne i vandet," men på trods af deres flygtige natur, er det umuligt ikke at blive blødgjort derved, og dette, skal det bemærkes, er hvad de er beregnet til.

Få sammenligninger af den slags rammer målet mere præcist end den, der sammenligner kineserne med at være bambus. Den er yndefuld, den er overalt nyttig, den er smidig og den er hul. Når østenvinden blæser, bøjer den sig mod vest. Når vinden ikke blæser bøjer den sig overhovedet ikke. Bambusplanten er en art af græs. Den er nemt at binde knuder i græsser. Det er svært, på trods af dets smidighed, at binde knuder i bambus-planten.

Intet i naturen er mere fleksibelt end et menneskehår. Det kan trækkes ud i en stor procentdel af sin længde, og når trækraften trækkes ophører, trækker det sig straks sammen igen. Det bøjer i enhver retning alene på grund af sin egen vægt. Der er en vis hårvækst på mange menneskehoveder, hvilket består af bestemte totter, ret vedholdende i deres vækst-retning og generelt umulige at ændre. Sådanne vækst kaldes i folkemunde et "ko-slik", og da det ikke kan kontrolleres må de resterende hår, hvor mange de end måtte være, arrangeres i overensstemmelse hermed. Hvis planeten, hvorpå vi bor, betragtes som et hoved, og de mange nationer, som hår, er den kinesiske race er et ærværdigt ko-slik, som kan blive kæmmet, klippet og eventuelt barberet, men som med sikkerhed vil vokse ud igen ligesom før, og det er ikke sandsynligt at dets generelle retning kan ændres.

XXI. Parasitisme

Det engelske ord "parasit" er afledt af et klassisk udtryk, som betyder at leve sit liv på bekostning af en anden, og dette ord og dets afledninger har fundet vej til det moderne Europas sprog, for at betegne en social kendsgerning, der ikke har nogen grænse for tid eller sted. Hvor som helst der er rige og fattige, store og små, dem med magt og dem, der ikke har magt, der vil tilstande af parasitisme udvikle sig i større eller mindre grad.

Men under de sociale forhold i Kina er holdninger, som får nogle til at knytte sig til andre som afhængige, talrige, og fristelserne til at gøre det er stærke, samtidig med at de kontrollerer i et sådant system, som findes i vestlige lande, er næsten helt fraværende i Kina. Gentagne gange er opmærksomheden blevet rettet mod kinesernes solidaritet i det sociale liv som nøglen til mange af deres egenskaber. Det er i social solidaritet at kinesisk parasitisme har sin stærkeste rod og sine mest iøjnefaldende illustrationer.

Lad os ikke glemme at en kinesisk familie ikke består, som en "familie" gør i vore tanker, af en mand, hans kone og deres børn. I Kina betegner "familie" et væld af personer med samme efternavn, som nedstammer fra de samme forfædre. Politiske omvæltninger kan have ført til et brud i forbindelsen mellem nutiden og fortiden, men efter hver sådan afbrydelse begynder familien igen sine processer med ekspansion, akkumulering og forgrening.

Lad os forestille os en familie - for indledningsvis at bruge udtrykket i mere begrænset forstand -

som tæller fem sønner og tre døtre. Faderen har flere brødre og søstre, og moderen har ligeledes sine brødre og sine søstre. De otte børn vokser op, og i en tidlig alder bliver der arrangeret ægteskaber for dem alle, de fem unge mænd kommer med deres fem små brude ind i "gården", hvor der skal stilles beboelsesrum til rådighed for deres familieudvidelser. En udenlandsk folketællingsstatistiker ville nu rapportere seks "familier" i stedet for en, men den udenlandske folketællingsstatistiker ville tage fejl. Det er meget sandsynligt, at hele denne sammensatte familie vil fortsætte som før med at "have alle ting fælles" og endda, selv om de har delt deres jord, således at hvert ægtepar dyrker hver sin del, udgør de stadig en "familie", og bliver anset som sådan af andre.

Ved de otte børns ægteskaber er "familien" bragt i intimt forhold til otte andre "familier", som hver igen har sin egen kreds af forbindelser og relationer, og hver af disse relationer bærer en mere eller mindre vigtig del af de anliggender, som tilhørte den originale "familie", som er vores udgangspunkt.

Hvis skæbnen ikke længere smiler til en af disse talrige familier, kan denne omstændighed ikke undgå at påvirke enhver familie, som den er forbundet med ved ægteskab.

Hvis en af disse beslægtede familier bliver rig, vil pulseringerne af denne nyerhvervede rigdom nødvendigvis kunne mærkes ud til den yderste kreds af forholdet, hvad enten det er skabt af blod eller af ægteskab.

I løbet af nogle få år vil de otte børn være omringet af en stor høst af småbørn, og dermed kommer en hel hær af børnebørn ind i den hurtigt voksende cirkel, og lidt senere vil hvert af disse børn vil blive et problem både med hensyn til sit eget underhold og med hensyn til at frigøre nogle midler til at hjælpe med at støtte "familien". Velstående forældre vil ikke have vanskeligheder med at løse dette problem let og tilfredsstillende, men i en så stor kreds, som vi nu har taget i betragtning, vil den andel af dem, der vil være uafhængige af hjælp udefra, være lille. Og hvis hjælp kræves, hos hvem skal den søges, hvis ikke fra dem i den brede kreds af slægtninge og forbindelser, som bedst er i stand til at give det?

Det instinkt for selvstændighed, som fører en ung mand af den angelsaksiske race til at foragte hjælp fra sine rige slægtninge, og som styrker hans arm og klarer hans hjerne, medens han på sin egen måde kæmper i livets kamp, er for en kineser helt utænkeligt.

I tilfældet med Sakserne er det til dels et spørgsmål om arvelige egenskaber, men det er på grund af arv muliggjort af et passende miljø. England er et ungt land sammenlignet med Kina, men det er bliver mere og mere vanskeligt for hvert årti for en ung mand i England, uden hjælp fra venner eller indflydelsesrige forbindelser af nogen art, at skabe sin egen vej. Uden tvivl kan det lade sig gøre, og det vil også blive gjort i århundreder, som kommer, dog under stigende vanskeligheder. Men England har en pragtfuld række af kolonier, og der er det Indiske Imperium, som så meget af det bedste blod på de britiske øer har flydt ind i gennem langt mere end et århundrede. Der er hæren og flåden, som modtager så meget af den britiske ungdoms rastløse ambitioner.

Ingen af disse veje, og heller ingen andre, der ligner dem, er åbne for en ung kinesisk mand, og heller ikke, hvis de alle var åbne, har han de instinkter, der ville sætte ham i stand til at udnytte dem, eller hvis han havde, ville han ikke være i stand til udnytte dem, fordi det kinesiske samfund er konstitueret, som det er, hvilket vil sige at kineserne forbliver kinesiske.

Den engelske dreng, der løber væk, går til søs, rejser over hele verden, lærer mere eller mindre om alt, hvad der er dårligt, kommer tilbage som en Robinson Crusoe efter tyve års fravær, med en høst af erfaringer og sække med spanske dubloner. Den kinesiske dreng, der løber væk, styrer med præcision mod et sted, hvor der er en slægtning, en fra samme by eller bekendt, som han kan knytte sig til, indtil de finder noget for ham at gøre. I ni ud af ti tilfælde ved familien med rimelighed sikkerhed, hvor de kan finde deres bortløbne søn ved at overveje hvilke tilgængelige steder han har onkler, fætre eller venner.

Det er dette universelle træk ved parasitisme, som er skyld i en stor del af vanskeligheden ved at introducere vestlige opfindelser i Kina. Den kløgtige kineser, helt klar over de værdifulde praktiske resultater, som vil følge af at tilegne sig visse udenlandske innovationer, frygter med god grund at se en hær af udlændinge, som er tilkaldte for at introducere de nye opfindelser, fede sig på den hårdt tjente rigdom af det Himmelske Imperium. I stedet for at underkaste sig dette, beslutter de kun at indføre sådanne nyskabelser, som er absolut nødvendige, og kun gradvist og overlade administrationen af den nye virksomhed til en så kompetent kinesisk ledelse, som man kan have. Da kinesere er et eminent praktisk folk, er der ingen mangel på administrativt talent, men der er ingen mand i Kina, uanset hans administrative eller andre talenter, som ikke er belejret af trængende slægtninge, som han ikke kan ryste af sig, selv om han ville.

Nepotisme og parasitisme er de normale ledsagere af karrieren for enhver embedsmand i Kina, men uanset hvor meget det forekommer kineserne at være en selvfølge at det burde være sådan i det officielle liv, er det ikke tilfredsstillende for aktionærene eller til fordel for hvad vi kalder "udenlandske ideers" indtog i det kinesiske imperium, når de samme principper findes at være gældende i ledelsen af dampskibsselskaber og miner.

Det ville være naturligt at antage at de officielle lister vedrørende Manchuer berettigede til at hæve offentlige midler ville være overvåget med største omhu, men erfaringen viser, at i ivrig kamp for tilværelsen er den kloge kineser den race overlegen, som tilsyneladende har erobret ham.

I en redegørelse fra Revisionsrettens direktør, offentliggjort i Peking Gazette i løbet af året 1883, fremlagdes for Hans Majestæt forslag til bekæmpelse af de "fire hovedmisbrug" i organisationen af bannermænd, og giver i øvrigt en yderst fremragende illustration af vores emne. "Kinesernes indtog i bannerne," siger han, "skal stoppes. De registre over bannermænd, der udarbejdes ved udgangen af hvert år, er beregnede til at kontrollere falske indføringer og det således unødige forbrug af rationer. *På nuværende tidspunkt er halvdelen af bannermændene kinesiske, uvidende om deres formodede Manchu afstamning og om Manchu.* Dette er sket ved at de kinesiske undermennesker, som fører registret, introducerer deres sønner som sønner eller børnebørn af enker. Bagefter køber de embede

og går til eksamen, ganske som var de bannermænd. Der er nogle tilfælde af kinesiske kontorarbejder, hvis sønner er soldater i bannerne. Medmindre man undersøger det, vil der opstå uendelige tilfælde af misbrug." Det er væsentligt at der intet siges om at rense listerne med de bedrageriske navne, som allerede er tilmeldte.

Hele Kinas officielle system er intet andet end et udvidet og kompliceret eksempel på parasitisme. Embedsmænd, der er ansat af regeringen, betales kun en bagatel for deres ydelser, som ofte er af en meget besværlig og utaknemmelig karakter. Alt hvad de modtager ud over denne ringe ydelse skal sikres ved en mere eller mindre blidt pres på hver side, et pres som udlændinge har givet navnet "klemmer".

Sådanne klemmer, i form af afpresning, udføres fra oven og nedad, som impulsen af bevægelse forplanter sig ned gennem hjulene og tandhjulene på en maskine, indtil hver del er sat i bevægelse, underlagt sit eget tryk og sin egen friktion, og i hvert tilfælde er friktionen en uundgåelig bestanddel af maskinens funktion. I et kinesisk ordsprogs allegorisk sprog hedder det "De store fisk spiser de små fisk, de små fisk spiser insekterne, og insekterne spiser vandplanter og mudder." Dette system er på ingen måde begrænset til Kina, for det blev beskrevet af Swift for hundrede og halvtreds år siden i hans velkendte linjer:

"Så observerer naturforskere en loppe.
Har mindre lopper som sit bytte;
Og disse har stadig mindre at bide dem;
Og sådan fortsætter det ad infinitum."

Hvis kinesiske embedsmænd er tvunget af vilkårene i deres eksistens til at være parasitter, gælder det samme i endnu højere grad den horde af følgere, der knytter sig til hver person i embedet, og uden hvem han ikke kunne bevæge sig et skridt. Selvom disse assistenter er uundværlige i udøvelsen af imperiets offentlige virksomhed, modtager mængder af dem systematisk, ikke kun ingen løn, men betaler ofte pæne honorarer for privilegiet at beklæde deres positioner. Hvordan de refunderer sig selv med renters rente, kan konstateres ved at interviewe enhver kineser, der har været viklet ind i en retssag, og ved at få en detaljeret beretning fra ham om de personer, til hvem og for hvad han betalte de "klem", som han har været udsat for på alle stadier af sagen.

Men selv hvis det skulle være muligt for en kineser på grund af sjælden forsigtighed og held at undgå al retsforfølgelse gennem hele sit naturlige liv, ville parasitterne sørge for at finde ham med uregelmæssige mellemrum, og opkræve afgifter hos ham for såkaldte offentlige forretninger, såsom at levere vogne, dyr, både og materialer til reparation af flodbredder og en mængde af lignende formål. Disse "klemmer" er ligesom andre mere eller mindre systematiseret og bliver taget som en selvfølge.

Parasitismens system er en bestanddel af den normale rutine i kinesernes uddannelser. Forholdet mellem lærer og elev er langt mere intimt end noget, som vi kender, og en person, der engang har

været en andens lærer, kan formode at have et slags krav på ham, så længe han lever. Hvis læreren er fattig og i nød, som det er tilfældet hos en stor procentdel af kinesiske lærere, kan han få hele sit underhold ved at strejfe omkring og opkræve små bidrag fra sine tidligere elever. Hvis dette er utilstrækkelig, hvilket ikke er usandsynligt, bliver en fattig lærer en "omvandrende lærd", som nogle af munkene i middelalderen, og modtager en bagatel i almisse ved hvert skolehus, hvor han stopper.

Det forhold, at to personer har studeret sammen under samme lærer eller har været eksamineret for en grad på samme tid, repræsenterer et krav, hvorpå hjælp i nød løbende bliver baseret.

Ja, parasitismen bliver drevet til et sådant niveau at der overalt er smarte vagranter, som strejfer omkring og stifter bekendtskaber, insinuerer sig selv ind i andres anliggender, finder ud af hvor deres pårørende bor og hvem de er, for at opsøge de af dem, som synes at være besværet værd, og præsentere sig selv som venner af deres venner, opnå en lille fordel i form af et måltid eller et overnatningssted eller begge dele.

Hele mængden af buddhistiske og taoistiske præster i Kina er en organiseret hær af parasitter. Deres aktie i handelen er det ukuelige menneskelige tilbedelsesinstinkt, og ved hjælp af dette alene er de i stand til at overtale de kloge og praktiske kinesere til at støtte præsterne til at opnå et liv i en sådan lethed og sammenlignelig luksus, som kun en lille del af befolkningen er i stand til at opnå. Udover at modtage indkomsten fra den jord, som er givet til templerne, går præsterne efter hvede- og efterårshøst rundt hos hver familie i landsbyen og opkræver en skat bestående af et større eller mindre bidrag i korn, i tilfælde af afslag vil det helt sikkert medføre dramatiske konsekvenser.

Derudover bliver hver præst godt betalt i mad og i penge for sin service i templerne på særlige dage eller ved begravelser. Når man sammenligner det kinesiske folks flid og økonomiske sans med de udstillede fænomener i præstens liv er det ikke mærkeligt, at en digter har sagt "Solen står højt over bjergklostret, men præsten er endnu ikke stået op; af dette indser vi, at berømmelse og vinding ikke er lig med sløvhed."

Det sidste eksempel på social parasitisme i Kina, som vi er nødt til at nævne, er klassen af tiggere spredt med en frygtindgydende ensartethed over hele imperiet. De er det overfladiske bevis på eksistensen af en dybtliggende sygdom i det kinesiske samfund. Hvordan Kinas fattigdom kan lindres og med tiden afskaffet, kan vi ikke diskutere nu, men det er et problem, som er værdigt til enhver filantrops og statsmands opmærksomhed.

XXII. Fravær af Nerver

Det er et meget væsentligt aspekt af den moderne civilisation, som kommer til udtryk i de forskellige anvendelser af ordet "nervøs". Dets oprindelige betydning er "besidder nerve; senet; stærk; kraftfuld." En af dets afledte betydninger, og den, som vi langt mest hyppigt møder, er "At have svage eller syge nerver; er tilbøjelig til eller lider af unødigt ophidselse af nerverne; lader sig let begejstre; svag."

Den varierede og komplekse fraseologi med hvilken de særegne faser af nervesygdomme kommer til udtryk er på dette tidspunkt blevet velkendt i vores ører som dagligdags ord. Der er ingen tvivl om civilisation, som den fremtræder i sin moderne form, har tendens til at skabe unødigt nervøs spænding, og at nervesygdomme er relativt mere almindelige, end de var for et århundrede siden.

Men det, vi nu har at sige, vedrører ikke dem, der er særligt udsat for nervesygdomme, men den generelle masse af Vesterlændinge, som, selv om de ikke er i nogen specifik tilstand af sygdom eller dårligt helbred, dog på en lang række forskellige måder konstant bliver mindet om at deres nervesystemer er en meget iøjnefaldende del af deres legemes organisation.

Vi hentyder kort sagt til mennesker, der er "nervøse", og vi udvider dette udtryk til at omfatte alle vores læsere og i vi forstår generelt alle de mennesker, der bor i de lande, hvorfra vi kommer. For den angelsaksiske race virker det i hvert fald et som en selvfølgelighed, at de, som lever i en tid med damp og elektricitet, nødvendigvis må være i en anden tilstand med hensyn til deres nerver, end dem, der levede i de gamle langsomme dage med at sejlskibe, og postvogne. Vores tid er en tidsalder med ekstrem aktivitet. Det er en hastværkets tidsalder. Der er ingen fritid for blot at spise, og nerverne holdes i en tilstand af konstant spænding; med resultater, som er tilstrækkelig kendte. Forretningsmænd i vores tid lever i en ivrig rastløs stemning (i hvert fald dem, der gør deres forretninger i vestlige lande), som om de forventer hvert øjeblik at modtage et telegram - som de ofte gør - hvis indhold kan påvirke deres forretninger på en skæbnesvanger måde.

Vi forråder denne ubevidste sindstilstand i et væld af handlinger. Vi kan ikke sidde stille, men bevæger os uroligt. Vi fingerer med vores blyanter, medens vi taler, som om vi i dette øjeblik hurtigt burde indikere noget, før det for evigt er for sent. Vi gnider vores hænder sammen, som om vi forbereder os på en eller anden seriøs opgave, som vil kræve al vor energi. Vi roterer med tommelfingrene, vi vender vores hoveder med den hurtige bevægelse som er karakteristisk for vilde dyr, som synes at frygte, at de har overset noget farligt. Vi har en følelse af, at der er noget, som vi burde gøre lige nu, og som vi straks skal dykke ned, så snart vi har ekspederet seks andre affærer af endnu mere presserende betydning.

Effekten af at overanstrenge vores nerver viser sig i en generel spænding, og ikke hovedsageligt i sådanne symptomer som "spillemandskrampe", "telegrafkrampe", "skribentkrampe" og lignende. Vi sover ikke, som vi gjorde engang, hverken med hensyn til længden af søvnen eller kvaliteten. Vi bliver vækket af ubetydelige årsager, og ofte af dem, der er irriterende trivielle, såsom en fugls kvidren i et træ, en tilfældig lysstråle, som trænger ind i vores mørke rum, en dør, som bevæger sig i svag vind, lyden af en stemme, og når søvnen en gang er afbrudt, det er vist bort. Vi har taget vores daglige liv med os til hvile, og resultatet er, at vi ikke har nogen reel hvile. I en tid, hvor det er blevet en slags aforisme, at en bank aldrig vil lykkes før den får en præsident, der tager den med i seng, er det let at forstå at medens aktionærene høster fordelene, er det dårligt for præsidenten.

Vi har således fuldt ud nævnt disse velkendte fakta i hverdagens vestlige liv, for at pege på den store kontrast til dem, som man kan undgå at se, og også føle, når han begynder at blive bekendt

med kineserne.

Det er ikke særlig almindeligt at dissekere døde kinesere, selvom det uden tvivl er blevet gjort, men vi hører ikke om nogen grund til at antage at nervernes anatomi hos den "mørkhårede race" adskiller sig i enhver væsentlig henseende fra den kaukasiske. Men selvom nerverne hos en kineser sammenlignet med en vesterlænding, kan være, som geometrikerne siger "lignende og lignende beliggende," er intet tydeligere end at deres nerver er af en meget anden art end dem, vi er velkendte med.

Det lader ikke til at gøre nogen særlig forskel for en kineser hvor længe han forbliver i en stilling. Han vil skrive hele dagen som en automat. Er han håndværker, vil stå han samme sted fra den årle morgen til aftenens skumring, hvor han arbejder på sin vævning, hans forgyldning, eller hvad han end måtte være, og gør det hver dag uden nogen variation i monotonien og tilsyneladende uden nogen speciel bevidsthed om at der er nogen monoton, der skal varieres.

På samme måde som kinesiske skolebørn udsættes for et omfang af indespærring, uden aflastning af frikvarterer eller ændring af arbejdet, som hurtigt ville drive vestlige elever til randen af sindssyge. Selv spædbørn ligger som passive i mødrenes arme - som så mange mudderguder - i stedet for at vride og vende sig som vore børn begynder at gøre, så snart de er født. Og i en senere alder, hvor vestlige børn ville konkurrere med aberne i deres vildeste narrestreger, vil kinesiske børn ofte stå, sidde eller sidde på hug i samme stilling i lang tid.

Det ser ud til at være et fysiologisk faktum, at for kineserne er motion overflødig. De kan ikke forstå den mani, som synes at gribe alle klasser af udlændinge uden undtagelse, at gå, når der intet ønske er om at gå nogen steder, meget mindre kan de begribe impulsen til at ræse hen over landet med fare for sit liv, en sådan enestående forestilling som er kendt som en "papir jagt" eller det motiv, som tilskynder mænd med god social position, til at stå hele eftermiddagen i solen og forsøge at banke en baseball til et sted hvor den skal være utilgængeligt for nogle andre personer, som på den anden side, kæmper for hurtigt at fange den samme bold for at "dræbe" en anden person på hans "base!" Hvorfor skulle nogen dødelig udføre handlinger som disse, når han rigeligt har råd til at hyre kulier til at gøre dem for ham, er - gentager vi - i det væsentlige uforståeligt for en kineser, og det bliver heller ikke mere begribeligt for ham, fordi han har hørt det forklaret mange gange.

En af de mest perfekte eksempler på kinesisk fysisk aktivitets automatiske natur, som vi kender, er processen med hamring hos en tandlæge. Dem, der har været tvunget til at underkaste sig denne form for tortur, ved hvor svært det er i ethvert vestligt land at få en person til at hamre, som skal levere sine slag i en jævn rækkefølge og med en ensartet vægt. Det kræver lang øvelse på en lang række ofre, før noget, der ligner et stabilt gennemsnit, kan opretholdes. Se nu den næsten automatiske udførelse af assistenten på den første tandlægeklinik som en barsk skæbne driver dig til i Kina. Assistenten er meget nær en ideel maskine, og han er ikke bevidst om at han i det hele taget bruger sit nervesystem overhovedet!

Indenfor emnet søvn etablerer kineseren den samme forskel mellem ham selv og vesten, som i de allerede angivne emner. Generelt er han i stand til at sove overalt. Ingen af de ubetydelige forstyrrelser, som driver os til fortvivlelse, irriterer ham. Med en mursten som pude kan han ligge ned på sin seng af stængler, eller mudder-mursten eller rattan, og sove de retfærdiges søvn, uden henvisning til resten af skabelsen. Han behøver ikke at have sit værelse mørklagt, og han kræver heller ikke, at andre er stille. "Spædbarnet, der græder om natten" kan fortsætte med at græde, for alt hvad han bekymrer sig om er at det ikke forstyrrer ham. I nogle regioner synes hele befolkningen at falde i søvn som ved et almindeligt instinkt (som en bjørn i dvale) i de første to timer af sommer-eftermiddage, og det gør de hver dag, uanset hvor de opholder sig.

I to timer efter middag er universet ved sådanne begivenheder lige så stille som to timer efter midnat. I det mindste for de fleste arbejdende mennesker og også for mange andre er stillingen under søvnen uden betydning. I Kina ville det være let at rejse en hær på en million mænd -nej på ti millioner- testet ved konkurrence-undersøgelser, i forhold til deres evne til at falde i søvn på tværs af tre trillebøre, med hovedet nedad, som en edderkop, deres mund vidt åben og en flue indeni!

Udover dette skal vi tage højde for det faktum, at i Kina ser vejtrækning ud til at være valgfrit. Der er ingen steder nogen ventilation, som er værd at nævne, undtagen når en tyfon blæser taget af en bolig, eller når en familie tvinger ejeren til at brække huset ned for at sælge tømmeret.

Vi hører meget om hvor tæt kineserne lever sammen, men tæt sammenstuvning er kinesernes normale tilstand, og de synes ikke at være generet af det overhovedet, eller i så ubetydelig grad at det næppe fortjener omtale. Hvis de havde været udstyret med angelsaksiske nerver, ville de føle sig lige så elendige som vi ofte antager at de gør.

Den samme frihed fra nervernes tyranni er udstillet i den kinesiske evne til at udholde fysisk smerte. Dem, der har noget bekendtskab med operationerne på hospitaler i Kina, ved hvor almindeligt, eller rettere hvor næsten universelt det er, for patienterne uden at røre en mine at udholde en grad af smerte, som den stærkeste af os ville skrumpede ind i rædsel overfor.

Det ville være nemt at udbrede dette emne alene i en afhandling, men det må vi forbigå, og blot henlede opmærksomheden på en bemærkning af George Eliot i et af hendes breve. "Det højeste kald og valg", siger hun; - uden tvivl irriteret af teologiske formler, som hun ikke havde smag for - "er at undvære opium og at bære smerte med klarøjet udholdenhed". Hvis hun har ret, kan der ikke være nogen tvivl om, at de fleste kinesere i det mindste har gjort deres sikre kald og valg.

Mrs. Browning bemærkede at "Observation uden sympati er tortur." Således er det uden tvivl for personer, som er følsomt disponeret, som den fornemme digterinde, såvel som en mængde andre af hendes race. Vi bliver alle hurtigt trætte af at blive stirret på af sværme af nysgerrige kinesere, der myldrer omkring en udlænding på ethvert sted, hvor udlændinge ikke almindeligvis holder til.

Vi erklærer ofte, at vi vil "gå fra forstanden", hvis vi ikke på en eller anden måde kan sprede dem,

der ikke gør os nogen anden skade end gøre os til genstand for usympatisk observation. Men for kineseren, er denne instinktive følelse hos vesterlændinge fuldstændig uforståelig. Han er ligeglad med, hvor mange mennesker der ser på ham, eller hvornår, eller i hvor lang tid, og han kan ikke lade være med at føle mistanke om at der må være noget galt med personer, der ærgrer sig så voldsomt over at blive iagttaget.

Det er ikke alene, når han sover, at en Vesterlænding kræver stilhed, men mest af alt, når han er syg. Så, hvis aldrig før, kræver han at blive fri for irritation forårsaget af unødvendige lyde. Venner, sygeplejersker, læger konspirerer alle for at sikre denne mest nødvendige betingelse for helbredelse. Og hvis bedring ikke længere kan forventes, så får den lidende mere end nogensinde lov til at være så meget i fred som omstændighederne tillader.

Intet i de kinesiske vaner repræsenterer en større kontrast til Vesterlændinges, end kinesernes adfærd over for hinanden i tilfælde af sygdom. Meddelelsen om begivenheden er et signal for alle varianter af raids mod patienten; fra alle retninger, i et antal proportionalt med sygdommens alvor. Stilhed bliver der ikke et øjeblik tænkt på, og mærkeligt at sige, ingen ser ud til at ønske det. Postyret som ledsager ankomst og afrejse af så mange gæster, arbejdet med at underholde dem, ventetiden hos dem, der frygter at et dødsfald snart skal finde sted, og især forvirringen forårsaget af præster, præstinder og andre, for at drive onde ånder væk, udgør et miljø, hvorfra døden ville være en lykkelig flugt for de fleste europæere. Vesterlændinge kan ikke undlade at sympatisere med den fornemme franske dame, som der er allerede henvist til, der sendte besked til en beundrer om at hun "bad om undskyldning, da hun var i gang med at dø." I Kina ville en sådan undskyldning aldrig blive tilbudt, og hvis den blev ville den ikke blive accepteret.

Det er tilbage at tale om den angst og de bekymringer, som menneskeheden overalt er underkastet i denne distraherede verden. Kinesere er ikke blot lige så udsatte for disse onder som alle andre mennesker, men langt mere. Betingelserne for deres sociale liv er sådan, at der i en given region altid er en stor andel, der befinder sig på ruinens ujævne rand. En ubetydelig formindskelse af nedbør betyder sult for hundredtusinder. En lille smule stigning i nedbøren betyder ødelæggelse af deres hjem ved ubønhørlige oversvømmelser, hvilket problem der ikke findes nogen kendt løsning for.

Ingen kineser kan vide sig sikker på ikke at blive inddraget i en retssag er i sikkerhed for sammenfiltringen af en retssag, som, selv om han kan være fuldkommen uskyldig, vil forårsage hans ruin.

Mange af disse ulykker ikke blot ses, men deres snigende og vedvarende natur opfattes som den gradvise krympning af jernsvøbet. For os er intet mere forfærdeligt end den øjeblikkelige forventning af en ulykke, som ikke kan undgås, og som kan medføre alt det forfærdelige. Kineserne står over for disse ting, måske fordi de synes at være deres normale tilstand, med en "klarøjet udholdenhed," som er et af de mest bemærkelsesværdige fænomener hos racen. De, der har været vidne til den fuldstændig lydløse sult i tider med ødelæggende hungersnød hos millioner, vil være i

stand til forstå, hvad der menes hermed. For at blive fuldt ud forstået, skal det ses, men uanset i hvilken skala, er det lige så svært for en Vesterlænding virkelig at forstå det, som det er for en kineser virkelig at forstå den ide om personlig og social frihed, som angelsakseren har arvet og udviklet.

Uanset fra hvilket synspunkt vi betragter dem, er kineserne og må vedblive med at være mere eller mindre en gåde for os, men vi skal ikke gøre noget forsøg på at forstå dem, før vi i vores sind helt har begrebet at sammenlignet med os, er de begavede med "fravær af nerver."

Hvad konsekvenserne af denne afgørende egenskab vil blive i fremtidig interaktion mellem denne race og vor egen - en interaktion, der sandsynligvis vil blive mere voldelig som årene går - skal vi ikke vove at gætte på.

Vi er kommet til at tro, i det mindste generelt, på overlevelsen af de bedst egnede. Hvilken er bedst tilpasset til at overleve i det tyvende århundredes kampe, de "nervøse" europæere, eller de utrættelige, altgennemtrængende og flegmatiske kinesere?

XXIII. Tilsidesættelse af det Fundamentale

Det ser ud til at være en generel defekt i kinesernes arkitektur, at i opførelsen af deres bygninger er fundamentet den del, som får mindst opmærksomhed, og på hvilken den mindste del af udgifterne afholdes.

Millioner og millioner af mennesker i Kina ser aldrig et bjerg i hele deres liv eller blot en bakke. Hvor der ikke er bjerge, vil sten med sikkerhed være meget dyrt, og til byggeformål må det siges være praktisk talt ukendt så vidt det angår hovedparten af befolkningen. Den næstbedste erstatning er mursten, men på grund af den høje pris på brændstof er kinesiske mursten næsten forudbestemt til at være meget ufuldkomment bagte. Mudderet som de består af kastes løst i formen, overfladen bliver skrabet til et groft niveau, og når murstenen er tilstrækkelig soltørret til at klare transport, placeres den i ovnen. På grund af det faktum, at den ikke er blevet presset, og at den kun er blevet halvt brændt, er den færdige mursten fuld af hulrum, og er næsten så porøs som en svamp.

Alle steder hvor jorden indeholder soda, som det er tilfældet på en stor del af de store sletter, bliver soda suget op ved kapillærkraften og ind i murstenene og også ind i den overliggende struktur, som gradvist skaller væk ved bunden til den kommer til at ligne en væg af ost, der har været vedvarende gnavet af rotter. For at modvirke denne udvikling indføres forskellige materialer såsom strå, tynde brædder og lignende over fundamentet. Men disse er blot palliativer og gør meget lidt for at hindre opløsningen, som ofte er så hurtig, at det efter få år bliver nødvendigt at forny fundamentet lidt ad gangen uden at forstyrre den overliggende mur.

Udover murstenenes iboende defekt, tilføjer kinesiske bygherrer næsten uvægerligt to andre, en udgravning for fundamentet af ufuldstændig dybde, og brugen af en meget utilstrækkelige mængder af kalk. Det er ikke ualmindeligt at se en murstensmur lagt næsten på jordens overflade og ikke

sjældent med ingen kalk overhovedet, i situationer hvor en udenlandsk entreprenør ville grave en rende, fem fod dyb og bruge kalk i ton.

Den udenlandske entreprenør tilstræber holdbarhed, medens den kinesiske bygherre lader sig styre af materialeøkonomi. Den der ønsker at se et eksempel på sådanne defekte konstruktioner i enormt omfang, i en situation, hvor man ville have kigget efter mere grundigt arbejde, kan blot gå et par miles langs bunden af muren som omgiver den kejserlige by i Peking.

Det synes som om de eneste kinesiske konstruktioner, som er sikre på at blive passende bygget, er pantelånernes, som i virkeligheden er en slags af skattekasse, hvor sikkerheden er af stor betydning.

Denne generelle karakteristik af kinesisk arkitektur, som har så stor betydning ved at modvirke holdbarheden af gamle bygninger, er analog med en intellektuel kendsgerning i den kinesiske natur. Kinesere udviser en iøjnefaldende mangel på matematisk træning. De går ikke ud fra simple postulater og derfra udleder en sammenhængende serie af sandheder, som hver enkelt umiddelbart føles forbundet med hvad der er gået forud ved et link, der ikke kan brydes.

Det er svært at forestille sig en kinesisk eksamen for graden af Blomstrende Talent, eller Udvalgte Mand, i hvilken spørgsmål i logikkens videnskab skulle udgøre en bestanddel. Det er svært at forestille sig at kinesiske sind bevidst tvinger sig selv til at formulere lovene om identitet, modsigelse og det udelukkede tredje, dog er det ganske sikkert at komplet anerkendelse af påstandene om at "A er lig med A," og "A er ikke ikke-A" ville for en stor del med et slag gøre en ende på hvad enhver kineser antager at han tror om bestemte emner.

Grunden til, at kinesere så muntert forener troen på absolut modstridende udsagn, er ikke at de er uimodtagelige for de tankeløse, som styrer resten af menneskeheden, men at disse modsætninger ikke har nogen mulighed for at blive anerkendt som sådanne på grund af ondskabsfulde mentale tilsløringsprocesser.

Kinesere har intet definitionsinstinkt i vores strenge forstand med afgrænsning, udvælgelse af visse prædikater, som bekræftes, og negering af alle andre. De er ikke analytiske, og det er ofte overordentlig vanskeligt at forstå den proces, hvorved de er kommet til bestemte konklusioner, eller blot at forstå processens trin, hvis det tilfældigvis lykkes os at opdage nogle af dem. De tager hele tiden for givet selve de ting, som efter vor mening kræver det mest uimodsigelige bevis, og bruger megen opfindsomhed til at uddybe non sequiturs, som ikke har nogen som helst bevisværdi.

Moderne retspraksis har udviklet en interessant og selvkonsistent teori om lovene for bevis, som gradvist er blevet formet af praksis gennem generationer af domstole. Beviser er direkte, eller de er indicier, de er tilladte eller uantagelige, de er relevante eller de er irrelevante. Hver af disse betegnelser er kommet til at have en mere eller mindre veldefineret og teknisk betydning, og de talrige regler for modtagelsen af beviser, reducerer gennemførelsen af en stærkt anfægtet sag i en moderne domstol til en art skakspil, hvori, selv om trækkene ikke kan forudses, alt skal være i

overensstemmelse med de strenge regler, som styrer spillet, og som aldrig bliver vil blive tilsidesat af nogen dommer til fordel for nogen som helst person.

Sammenlign alt dette med procedurerne ved en kinesisk domstol, selv når (som det nogle gange sker) magistraten er retfærdig og ønsker at gøre, hvad burde gøres. Alle mulige beviser er tilladt, der er intet så irrelevant at det bliver udelukket af denne årsag, store områder, der burde undersøges for at komme frem til sideordnede fakta, ikke blot bliver ikke undersøgt men overhovedet ingen tænker på at gøre det, og det vil ikke være mærkeligt, hvis sagen endelig bliver afgjort på grundlag af nogle mindre vigtige underordnede spørgsmål, samtidig med den fuldstændige ignorering og tilsidesættelse af det oprindelige syn på det forhold, som oprindeligt forårsagede retssagen.

Disse kommentarer til kinesiske retssager, som nødvendigvis frembringer ideer om retfærdighed hos enhver læser, skal ikke forstås som en henvisning til vanskeligheden ved at sikre en uafhængig dommer og en retfærdig rettergang. Det emne frister de fleste til den mest omfattende behandling, men hvad vi nu har at sige vedrører påstanden om at det kinesiske sind er i en sådan forfatning at uanset hvor retfærdig dommeren er, ville der ikke være nok tilbage af sagen til at udgøre en polstring i ladningen i en forlader riffel hvis en britisk appeldomstol havde mulighed for at revidere en Kinesisk retssag!

Et glimrende eksempel på kinesernes tilsidesættelse af det fundamentale findes i deres historie. I stedet for at behandle deres races forhistoriske periode som et område, der ikke kan udforskes med sikkerhed, og om hvilken ingen positive bekræftelser kan laves, synes det "at gamle kinesiske forfattere fra en periode forud for grundlæggelsen af Han-dynastiet, har hengivet sig til en sprudlende fantasi i opremsningen af lange rækker af dynastiske herskere, for at udfylde de myriader af tider, som sagnet siger er forløbet, siden Himlens og Jordens magter først forenede sig for at frembringe mennesket som ejer af Kinas jord." Mr. Mayers, fra hvem denne iagttagelse er citeret, fortsætter med at bemærke at "selv kinesiske forfattere lægger ikke virkelig vægt på udtalelser afgivet af antikkens fabulanter vedrørende forhistoriske epoker og dynastiske linjer. Det er kun i næste grande division af legendariske optegnelser - Yao og Shun tidsaldrene og deres efterfølgende - at der opstilles krav om noget som ligner ægthed; og selv her ville de strengere krav i europæisk kritik kræve beviser, som indfødte historikere er tilfredse med at give afkald på."

Det unødvendigt at påpege hvor forskellig denne ånd er fra den vestlige nøjagtighed.

Der er en historie om en Newfoundland bonde, der pralede af tætheden af tåge i sit land, og som bevis fortalte, at han havde en gruppe mænd, som arbejdede med at lægge tagsten på en lade og tågen var dengang så tyk, at de uforvarende lagde tag fyrre fod ind i den, før de opdagede deres fejl!

Kineserne har lagt tag baglæns ind i antikkens tåger i nogle tusinder af år, og har aldrig opdaget punktet, hvor historiens tag og mytens tåge forenes. Ikke så sært at et af deres ordsprog erklærer at i stedet for at tro på alt hvad der er i historiens bog, ville det være bedre at der ikke var nogen historiebog.

Det, der er sandt inden for kinesernes historiske horisont, er endnu mere iøjnefaldende, når vi betragter det grundlag, hvorpå de populære religioner i imperiet formodes at hvile. Taoisme og buddhismen har hver deres historie, og disse historier er uden tvivl kendte af nogle få udvalgte i inderkredsen af deres præstedømme. Men generelt set, heller ikke præsterne kender eller bekymrer sig om noget som helst med hensyn til forhistorien af den sekt, hvortil de er knyttet som parasitter. At spørge af en taoistisk præst om betydningen af en obskur passage i Tao Teh Ching er en opgave for overmennesker, når vi på forhånd ved at præsten ikke kan læse et skrifttegn af nogen slags.

Bekymrer en gennemsnitlig buddhistisk præst sig om, hvorvidt Buddha levede seks hundrede år før Kristi tid, som nogle hævder, eller kun to hundrede år, eller om han overhovedet nogensinde har levet?

For tilhængere af disse præster er spørgsmålene om oprindelse, af historisk udvikling, af relativ betydning og forrang for deres respektive doktriner ikke blot ikke-eksisterende, men når sådanne spørgsmål bliver rejst, kan de ikke formuleres således at de synes at være vigtige, og kan kun med besvær formuleres til at være forståelige.

Det samme er tilfældet med hensyn til forhistorien af de utallige hemmelige sekter, som findes overalt i imperiet. Tilhængere af disse samfund har ingen ide om, hvornår de blev startet, ej heller af hvem eller med hvilket formål, de bekymrer sig heller ikke det mindste om nogen af disse punkter. Standarden af "dydens praksis", hvad end den er i enhver form for organisation, der tilbyder en metode til at praktisere dyd, vil blive patroniseret af dem, der tilfældigvis er indstillet på at bidrage med lidt af deres opsparing, og for hvem, denne lære fremstår så god som nogen anden. Enhver art af en guddommelighed, der synes passende til at udøve en gunstig indflydelse i enhver given retning vil blive patroniseret, ligesom en mand, der tilfældigvis har brug for en ny paraply, går til en butik, hvor de har sådanne varer til salg. At spørge ind til forhistorien af den guddommelighed, der således tilbydes, falder ikke mere en kineser ind, end det ville falde en englænder i paraplybutikken ind at udforske oprindelsen af paraplyer, og hvornår de først kom i almindelig brug.

Det er ikke ualmindeligt at møde lærde afhandlinger om spørgsmålet om antallet af buddhister og taoister i Kina. Efter vores opfattelse er dette spørgsmål nøjagtig parallelt med en undersøgelse af antallet af personer i Det Forenede Kongerige, der bruger ti-penny søm sammenlignet med antallet af dem, der spiser grønne bønner. Enhver, der ønsker at bruge et ti-penny søm, vil gøre det, hvis han kan få det, og dem der kan lide bønner og har råd til at købe dem, vil formodentlig forbruge dem.

Sagen er ikke anderledes i Kina med hensyn til de to mest fremtrædende "doktriner". Nogle kinesere, der ønsker en buddhistisk præsts tjenester, og som har råd til at betale for ham, vil ansætte præsten og dermed være "en Buddhist." Hvis han vil have en taoistisk præst, vil han på samme måde sende bud efter ham, og det gør ham til "Taoist". Det har ingen betydning for kineserne, hvem af de to han ansætter, og det vil ikke være usandsynligt at han ansætter begge på en gang, og dermed samtidig være "en Buddhist" og "en Taoist."

Det er blevet sagt med rette at der er en ting, der er værre end ren ateisme, og det er fuldstændig ligegyldighed med hensyn til om ateismen er sand. I Kina er polyteisme og ateisme blot modsatte facetter af den samme form, og er mere eller mindre bevidst anset for sande af skarer af uddannede kinesere, og uden følelse af selvmodsigelse.

Det er den absolutte ligegyldighed over for de dybeste åndelige sandheder i menneskets natur, som er det mest melankolske kendetegn ved det kinesiske sind, dets klare accept af en krop uden en sjæl, af en sjæl uden ånd, af en ånd uden liv, af et kosmos uden en årsag, et univers uden en Gud.

XXIV. Foragt for Udlændinge

Det er svært for den europæiske rejsende, der besøger byen Canton for første gang, at indse det faktum, at dette kinesiske marked har nydt regelmæssigt samkvem med europæere i en periode, som er længere end tre hundrede og tres år. I langt størstedelen af denne tid var der meget lidt i nogen vestlig nations adfærd i deres forhold til Kina, som vi har nogen grund til at være stolte af.

Kinesernes normale holdning til folk i andre lande, der valgte at komme til Kina, for hvilket som helst formål, har været som de gamle grækere holdning til enhver nation, som ikke var græsk, nemlig at betragte og behandle dem som "barbarer." Det er kun siden 1860 at en særlig klausul i traktaterne bestemte at det skrifttegn, der betyder "barbar", og som de havde haft for vane at bruge i officielle dokumenter som synonymt med ordet "udenlandsk", ikke længere skulle være tilladt.

Det skal altid huskes i forbindelse med kinesernes opførsel over for lande udenfor i Vesten at kineserne i evigheder havde været omgivet udelukkende af det mest iøjnefaldende mindreværd og er således blevet smigret på den mest farlige, og derfor den mest plausible og effektive, måde. Idet de fandt at udlændingene, med hvem de kom i kontakt, skiftevis kunne lokkes og mobbes til at indordne sig efter kinesernes ønsker, blev sidstnævnte kun bekræftet i deres instinkt af ubeskrivelig overlegenhed og handlede uvægerligt efter denne teori, indtil de ved erobringen af Peking blev tvunget til at gøre det anderledes.

Siden dengang, på trods af at det er mindre end en generation siden, er sket store forandringer er kommet over Kina, og det kunne formodes, at nu omsider ville fremmed civilisation og udlændinge blive værdsat af kineserne til deres fulde værdi.

Intet meget udvidet eller intimt bekendtskab med det kinesiske folk er der dog nødvendigt for at overbevise en oprigtig observatør om at den nuværende normale holdning i kineserne sind, officielt og uofficielt, over for udlændinge, ikke er respektfuld. Hvis kineserne ikke føler en egentlig foragt for os, føler de og manifesterer ofte en fuldkommen og utilsigtet følelse af nedlæthed. Det er dette fænomen, som vi nu skal behandle.

Den første ejendommelighed, som kineserne lægger mærke til med hensyn til udlændinge, er deres påklædning, og heri tror vi at ingen vil hævde at vi har meget, som vi kan være stolte af. Det er

rigtigt at alle varianter af det orientalske kostumer forekommer os at være klodsede, løst hængende og begrænsende for "personlig frihed", men det er fordi vores krav til aktiv bevægelse er helt anderledes end ethvert orientalsk folk.

Når vi overvejer orientalske påklædningsformer, tilpasset til orientalerne, kan vi ikke undgå at anerkende det utvivlsomme faktum, at for orientalerne er denne klædning præcist egnet.

Men når orientalerne, og især kinesere, undersøger vor påklædning, finder de ikke noget som helst at beundre, og meget der fremkalder kritik, for ikke at sige latterliggørelse. Det er et krav til orientalsk dragt, at den skal være løs, og skal være draperet på en sådan måde at den skjuler kroppens konturer. En kinesisk herre iklædt en kort jakke ville ikke vove at vise sig offentligt, men udlændinge i stort tal konstant ses i alle udenlandske bosættelser i Kina, iklædt, hvad der passende kaldes "monkey jackets".

Den udenlandske korte jakke, den dobbeltradede korte frakke (hvor ikke en eneste knap er i brug), og især den hæslige og formløse abort, kaldet en "frakke", er alle lige så uforståeligt for kineserne, især fordi nogle af disse beklædningsgenstande ikke er beregnet til at dække brystet, hvilken er den mest udsatte del af kroppen, hvor de uansvarlige mangler er gjort endnu mere eksponerede ved en udsækning i en vest, som viser en stribe linned. Enhver udlænding i Kina ses at have to knapper sikkert fastgjort til svale-halen af hans frakke, hvor der aldrig er noget at knappe, og hvor de er lige så lidt pyntelige som nyttige.

Hvis den mandlige udlændings klædning for en gennemsnitlig kineser synes irrationel og latterlig, så er det langt mere tilfældet med de udenlandske damers. Den krænker kinesiske ideer om anstændighed på mange forskellige måder. Taget i sammenhæng med det frie samkvem mellem kønnene, som er karakteristisk for den vestlige civilisation, er det ikke mærkeligt at kineserne, der kun dømmes ud fra traditionelle standarder for hvad der er passende, grundigt misforstår og groft misfortolker, hvad de ser.

Udenlandsk uvidenhed om det kinesiske sprog er en frugtbar lejlighed til en følelse af overlegenhed hos en del af kineserne. Det gør ingen forskel at en udlænding kan være i stand til at tale hvert af det moderne Europas sprog flydende, hvis han ikke kan forstå, hvad der bliver sagt til ham af en uvidende kinesisk kuli, vil kulien som konsekvens foragte ham.

Det er sandt, at ved at gøre dette vil kulien blot yderligere illustrere sin egen uvidenhed, men hans følelse af overlegenhed er ikke mindre reel på trods af dens utilstrækkelige grundlag. Hvis udlændingen kæmper med sit miljø og bestræber sig at beherske folkets sprog, vil han konstant føle ved den luft af foragt, hvormed selv hans egne tjenere hørbart vil bemærke til hverandre, "åh, han forstår ikke!" når den eneste hindring for forståelse ligger i den uklare udtalelse fra kineseren selv. Men kineseren anerkender ikke dette faktum eller hvis han skulle gøre det, ville det mindske hans følelse af medfødt overlegenhed. Denne generelle tilstand fortsætter i det uendelige for alle studerende i kinesisk, for uanset hvor meget man ved, er der altid et stort område, som han ikke kender.

Det synes at være en generel oplevelse, men ikke nødvendigvis en universel, at udlændingen i Kina, efter de har overstået de indledende stadier af sin erfaring, får meget lidt kredit for hvad som helst, som han tilfældigvis ved, men snarere miskrediteres for de ting, som han ikke ved. Den kinesiske bedømmelse af værdien af den viden som udlændinge udviser i det kinesiske sprog og kinesisk litteratur kan illustreres ved en bemærkning af Dr. Johnsons med hensyn til kvinders prædiken, som han erklærede at være som en hund, der går på bagbenene - det er ikke godt klaret, men det er en overraskelse at finde at det overhovedet bliver gjort!

Udenlandske uvidenhed om kinesernes skikke er en anden årsag til en følelse af overlegenhed fra kinesernes side. At nogen skulle være uvidende om, hvad de altid har vidst, synes dem næsten "utroligt".

Den kendsgerning, som allerede er nævnt, at en udlænding ofte ikke ved hvornår han er blevet afvist af kinesiske indirekte metoder, fører kineserne til at se på deres uvidende offer med bevidst foragt.

Hånlig ligegyldighed over for hvad "de indfødte" muligvis tænker om os, bringer sin egen passende og tilstrækkelige straf. Hvilken respekt vil kineserne sandsynligvis føle for de "købmandsfyrster", og "solide mænd" fra Vesten når en af deres store firmaer, antager en kinesisk titel, som svarer til at udråbe sig selv som en "barbarisk bank?"

Mange kinesere kommer til at føle en ubevidst underholdende interesse over for udlændinge, kombineret med en følelse af overlegenhed, sådan som hr. Littimer betragtede David Copperfield, som om han mentalt konstant gentog: "Så ung sir, så ung".

Det gælder ikke for alle stadier af ens oplevelser i Kina, for erfaring akkumuleres mere eller mindre hurtigt for kloge observatører, som udlændinge i Kina næppe er. Alligevel, uanset hvad omfanget af ens erfaring, er der masser af detaljer i forhold til sociale forhold, som man nødvendigvis må være uvidende om, af den simple grund at han aldrig har hørt om dem, og der må være en første gang for hver erfaring.

Udlændinges manglende evne til at gøre, hvad enhver almindelig kineser kan gøre med den største lethed, får kineserne til at se ned på os. Vi kan ikke spise, hvad de spiser, vi kan ikke tåle solen, vi kan ikke sove i en menneskemængde, i larm, eller uden luft at indånde. Vi kan ikke ro en af deres både, og vi kan heller ikke råbe "Yi! Yi!" til en af deres muldyrspane, på en sådan måde, at dyrene vil gøre alt hvad vi ønsker. Det er velkendt, at den britiske hærs artilleriafdeling på vej til Peking, blev efterladt fuldstændig hjælpeløs nær Ho-hsi-wu, på grund af de indfødte vognmænds desertering, for ikke en mand i de britiske styrker var i stand til at overtale de kinesiske dyr til at tage et enkelt skridt!

Manglende evne til at tilpasse sig *Kinesiske ideer og idealer* i ceremonier så vel som hvad vi anser for vigtigere sager, får kineserne til at føle en slet skjult foragt for en race, som de tror ikke vil og ikke kan bringes til at forstå "anstændighed". Det er ikke således at en udlænding ikke kan bukke,

men han finder det generelt svært at lave et kinesisk buk på den kinesiske måde, og den vanskelighed er lige så meget moralsk som fysisk.

Udlændingen føler en foragt for ceremonielle regler, som han ofte udtrykker på en tilsyneladende useriøs måde. Han har ingen tålmodighed, hvis han har magt til det, vil han ikke bruge tyve minutter i et høfligt slagsmål, hvis resultat er forudset af begge sider med absolut sikkerhed.

Udlændingen ønsker ikke at bruge sin tid på at tale tomme fraser "den halve dag". For ham "tid er penge", men det er det meget langt fra for en kineser, for i Kina har alle en overflod af tid, og meget få har nogen penge. Endnu har ingen kinesere nogensinde lært at når han slår tiden ihjel, er det godt at sikre sig, at det er tid, som tilhører ham, og ikke nogen anden.

Med denne disposition til at afvise så meget som muligt overflødig ceremoniel, fordi den er usmagelig, og fordi den tid, som forbruges derved, kan bruges mere behageligt på andre måder, er det ikke mærkeligt at udlændingen, selv i sine egne øjne, gør en ringe figur i sammenligning med en ceremonielle kineser.

Sammenligner en kinesisk embedsmands lange flydende klædning, yndefulde bevægelser og hans hele fremtræden med hans udenlandske besøgendes akavede buk og hilsner. Det kræver al kinesernes medfødte høflighed at forhindre dem i direkte at le ved synet af kontrasten. Det skal i den forbindelse bemærkes, at intet bidrager så effektivt til den instinktive kinesiske foragt for udlændingen, som den åbenlyse foragt, som sidstnævnte føler for det officielle ceremoniel, så kært for orientaleren.

Hvad må den kineser ikke have tænkt i sit stille sind, som fik at vide at han skulle skue den "store amerikanske kejser", og som så general Grant i borgerlig dragt med en cigar i munden, gående hen ad en åben gade? Forestil dig en udenlandsk konsul, som er sammenlignelig med en kinesisk Taotai, der foretager en rejse til en provinshovedstad for at forhandle med guvernøren i den hensigt at bilægge en international tvist. Tusinder er samlet på bymuren for at se optøget af den store fremmede stormand, en procession, som viser sig at bestå af to vogne og rideheste, konsulens tjenere en tolk, en kineser, der fungerer som budbringer (*t'ing-ch'ai*), og en anden som kok! Er det noget under, at orientalerne, som stirrer på sådan en scene, ser med en nysgerrighed, som først ændrer sig til ligegyldighed, og så til foragt?

De detaljer, hvori vi anser os selv for at være uimodsigeligt overlegne i forhold til kineserne, gør ikke det indtryk på dem, som vi forventer, og som vi kunne ønske os. De anerkender, at vi er deres overmænd inden for mekaniske påfund, men mange af disse opfindelser bliver betragtet i et lys, hvori vi burde se en tryllekunstners kunstgreb, nysgerrighed, uforklarlighed og ubrugelighed. For ser vore resultater ud til at skyldes en form for overnaturlig kraft, og det huskes at Confucius nægtede at tale om magi.

Hvor inderlig ligegyldige kineserne føler sig med hensyn til den vidunderlige praktiske anvendelse af damp og elektricitet, har en hær af skuffede entreprenører, der har været i Kina, opdaget. Med få

undtagelser ønsker kineserne ikke (selvom de kan blive tvunget til det) udenlandske modeller for noget som helst. De bekymrer sig ikke om sanitet, ventilation og ej heller for fysiologi. De vil gerne have nogle, men på ingen måde alle, resultater af vestlige fremskridt, uden at underkaste sig vestlige metoder. Hellere end at underkaste sig vestlige metoder, vil de med glæde give afkald på resultaterne. De vil have alt, uanset hvad, der har en direkte umiskendelig tendens til at gøre Kina formidabelt som en "magt", medens resten må vente, og hvis der ikke var en Zeit-geist eller Spirit-of-the-Age, overlegen i forhold til nogen kineser, måtte andre forbedringer vente længe.

Kineserne ser ikke ud til at være meget imponerede over enkelte udlændinges utvivlsomme evner i praktiske discipliner. Saksere beundrer manden som "kan", og som Carlyle var så glad for at bemærke, de gør ham til og kalder ham "Konge". En udlændings færdighed forekommer kineserne at være morsom og måske fantastisk, og de vil på ingen måde glemme eller undlade at stille krav til den, næste gang de vil have noget gjort, men de betragter så langt fra udlændingen i denne henseende som en model for efterligning, det er sandsynligt, at ideen ikke engang kommer ind i kraniet på en ud af ti tusind Kinesere. For dem fortsætter den ideelle lærde at være et litterært fossil, der har lært alt, glemt intet, taget flere grader, arbejdet hårdt for ikke at sulte og med flere centimeter lange kløer på hænderne ikke kan gøre noget som helst (undtagen at undervise), som kan holde sjæl og krop sammen, for "Det højere udviklede Menneske er ikke et redskab."

Vestlige nationer, taget som helhed, imponerer ikke uddannede Kinesere med en følelse af sådanne nationers overlegenhed i forhold til Kina. Denne følelse blev beundringsværdigt eksemplificeret i svaret fra hans Excellence Kuo, tidligere kinesisk minister i Storbritannien, da dr. Legge havde fortalt ministeren, at efter hans - Dr. Legges - mening, var Englands moralske tilstand højere end Kinas. Efter at have holdt pause for at overveje denne dom i dens konsekvenser, svarede Hans Excellence meget berørt: "Jeg er meget overrasket." Sammenligninger af denne art kan ikke udføres med succes, på en overfladisk måde, og mindst af alt fra et diplomatisk synspunkt. De involverer et intimt bekendtskab med begge nationers indre liv og en evne til at værdsætte virkninger af utallige årsager i den gradvise multiplikation af virkninger. Det langt fra at være vores formål nu at gå ind i enhver sådan sammenligning.

Man troede engang at med vestlige opfindelser kunne Kina tages med storm. Knive, gafler, strømper og klaverer blev sendt til Kina fra England, under indtryk af at dette imperium var ved at blive "europæiseret". Hvis der nogensinde havde været en tid, hvor det kinesiske imperium skulle tages med storm på denne måde, ville den tid have været for længe siden, men der var aldrig sådan en tid. Kina er ikke et land, og kineserne er ikke et folk, der skal tages med storm, eller med hvad som helst. Den eneste måde at sikre den kinesiske races solide og permanente respekt for vestlige folk som helhed er ved overbevisende objektive lektioner, der viser at den kristne civilisation som helhed og i detaljer, producere effekter, som ikke kan matches af den civilisation som Kina allerede besidder. Hvis denne overbevisning ikke kan skabes, vil kineserne fortsætte, og ikke uden grund, med at føle og vise både nedlædning og foragt i alle deres forhold til udlændinge.

XXV. Intellektuel Uklarhed

Når vi taler om "intellektuel uklarhed" som en kinesisk karakteristik, ønsker vi ikke at blive forstået således at vi bekræfter at det er en ejendommelighed ved kineserne, eller at alle kinesere kan karakteriseres således. Taget som helhed synes det kinesiske folk rigeligt at være i stand til at holde stand med enhver race, der eksisterer i dag, og de udviser bestemt ingen svaghed i intellektuel styrke, ej heller nogen tendens til en sådan svaghed. Men samtidig skal man huske på at uddannelse i Kina er begrænset til en meget snæver kreds, og at de, der kun er ufuldkomment uddannede eller slet ikke er uddannede, i kraft af det kinesiske sprogs struktur er udsatte for, hvad der af advokaterne kaldes en "tilskyndelse til lovovertrædelsen", i anklagen for enhver mest åbenlys intellektuel uklarhed, som de kan være disponeret til at være skyldige i.

Kinesiske navneord, som det på dette tidspunkt er kendt af flere, ser ud til ikke at kunne bøjes. De er ganske fri for "køn" og "kasmus". Kinesiske adjektiver har ingen gradbøjning. Kinesiske verber er ikke hæmmet af nogen "tid", "bestemt eller ubestemt", "køn" eller "ental eller flertal". Der er ingen genkendelig forskel mellem navneord, adjektiver og verber, for ethvert skrifttegn kan bruges vilkårligt i enten egenskab (eller mangel på egenskab) uden at der stilles spørgsmål. Vi har ikke til hensigt at klage over at kineserne sprog ikke tilskynder til at formidle menneskelig tankegang, heller ikke at der er en bred vifte af menneskelig tankegang, som det er svært eller umuligt at gøre forståeligt på det kinesiske sprog (selvom dette forekommer at være en sandhed), men kun at insistere på at sådan et sprog, således konstrueret, inviterer til "intellektuel uklarhed" som sommervarmens glød forsigtigt bejler til eftermiddagshvilen.

Intet er mere almindeligt i samtale med en uddannet kineser end at opleve ekstreme vanskeligheder med at finde ud, af hvad han taler om. Til tider synes hans bemærkninger at bestå udelukkende af prædikater, som er vævet sammen på en indviklet måde, hele massen synes - som Mahommeds kiste - at hænge frit i luften, ikke knyttet til noget som helst. I talerens tanker er udeladelsen af en nominativ som værende uden betydning. Han ved, hvad han taler om, og det falder ham aldrig ind at denne noget vigtige information ikke formidles til hans tilhørers sind ved en eller anden form for intuition.

Det er bemærkelsesværdigt, hvordan de fleste kinesere efter lang tids øvelse er blevet ekspert gættere, ved at læse en betydning i ord, der ikke formidler den, ved den simple praksis at levere subjekt eller prædikater hvor de tilfældigvis mangler. Det er ofte det vigtigste ord i hele sætningen, som er udeladt, ledetråden til denne kan være helt ukendt. Der er meget ofte intet i sætningernes form, talerens kropssprog, hans tonefald, eller i nogen ledsagende omstændigheder, som indikerer at subjekt har ændret sig, og alligevel opdager man pludselig, at taleren nu ikke taler om sig selv, som han gjorde for et øjeblik siden, men om sin bedstemor, som levede Tao Kuangs tidsalder. Hvordan han kom dertil, og også hvordan han kom tilbage igen, står ofte tilbage som et uløseligt mysterium, men vi ser denne bedrift udført hver dag.

For en kineser er der ikke noget mere bemærkelsesværdigt i et usynligt spring uden forudgående varsel, fra et emne, en person, et århundrede til det andet, end i evnen hos en mand, der iagttager et

insekt på vinduesruden, til samtidig at observere, uden at aflede øjnene det mindste, en flok kvæg på en fjern bakke, beliggende i samme synslinje.

Det faktum, at kinesiske verber ikke har nogen tider, og at der intet er til at markere overgange i tid eller faktisk i sted, bidrager ikke til at tydeliggøre ens opfattelse af iboende uklarhed. Under sådanne omstændigheder er det bedste den stakkels udlænding kan gøre, hvis han ønsker at bevare sin værdighed eller i det mindste at følge sporet af de forsvundne tanker, at begynde en række kateketiske undersøgelser, som en grænsejæger, der baner sig vej gennem en uvejsom skov med en økse. *"Hvem var denne person, som du taler om nu?"* Når det er konstateret, er det muligt at fortsætte med at forespørge, *"Hvor var det?"*, *"Hvornår var det!"*, *"Hvad gjorde de ved det?"*, *"Hvad skete der så?"* Ved hvert af disse spørgsmål vil din kinesiske ven stirre på dig med et forvirret og måske bønfaldende blik, som var han i tvivl hvorvidt du havde skilt dig af med alle dine fem sanser. Men en vedholdende forfølgelse af denne silkestråd af kategorisk forespørgsel, vil udgøre Ariadnes ledetråd til at frelse en fra mangel en håbløs labyrint.

For den uddannede kinesere vil enhver ide komme som en overraskelse, som det på ingen måde er sikkert, at han ikke er fuldstændig uforberedt på. Han forstår det ikke, for han forventer ikke at forstå, og det tager ham en betydelig tid at få sådanne intellektuelle kræfter, som han har, i stand til i det hele taget at kunne bruges. Hans sind som en rusten gammel glatboret kanon, monteret på en gammel forfalden vogn, som kræver megen anstrengelse, før den kan sigte på noget, og så vil den helt sikkert ikke gå af.

Når en person bliver stillet et simpelt spørgsmål, som for eksempel "Hvor gammel er du?" stirrer han tomt på spørgeren og spørger til gengæld, "jeg?". Hvortil du svarer, "ja, du." Til dette svarer han med en mobilisering af sine mentale energier efter chokket, "Hvor gammel?" "Ja, - hvor gammel?" Endnu en gang justerer han fokus, han spørger: "Hvor gammel er jeg?" "Ja", siger du, "hvor gammel er du?" "otteoghalvtreds," svarer han afmålt, idet hans kanon nu er i funktionsdygtig stand.

På samme måde, hvis nogen banker på porten om natten, og vogteren spørger "Hvem er det?" det forudsigelige svar vil være "jeg", uanset at intet "jeg" kan gennembore en lukket dør.

Et fremtrædende eksempel på intellektuel uklarhed er den almindelige vane med at annoncere selve kendsgerningen som en årsag til denne kendsgerning. " Hvorfor kommer du ikke salt i brødkager?" spørger du en kinesisk kok. "Vi kommer ikke salt i brødkager" lyder forklaringen. "Hvordan kan det være at med så meget og så smuk is i din by, ingen af den opbevares til sommer?" "Nej, vi gemmer ikke is til sommer i vores by." Hvis den latinske digter, der observerede, "Lykkelig er den, der er i stand til at kende tingenes årsager," havde boet i Kina, kunne han have ændret sin poesi, så den lød: "Ulykkelig er manden, der bestræber sig på at finde ud af årsagerne til tingene."

Et andet tegn på intellektuel sløvhed er manglende evne til i et almindeligt sind til at opfatte en ide og derefter give den videre til en anden i sin oprindelige form. At fortælle A noget, som han skal

fortælle B, for at C derved kan styre sine handlinger, er i Kina en af de mest usle aktiviteter. Enten vil beskeden over hovedet aldrig blive leveret, fordi de berørte parter ikke forstod at den var af betydning, eller den når C i en sådan form at han ikke kan begribe den, eller i en form, der fuldstændig afviger fra originalen.

At antage, at tre tandhjul i et så kompliceret stykke maskineri er i stand til at virke ind i hverandre uden en sådan friktion, at det stopper processerne, er at nære et meget vildt håb. Selv hjerner med betydelig intelligens finder det er svært at acceptere og derefter give en ide videre uden tilføjelse eller formindskelse, ligesom klart vand er sikker på at bryde billedet af en lige pind, som om den var en knækket.

Illustrationer af disse særheder vil møde den opmærksomme udlænding omkring hvert hjørne. "Hvorfor gjorde han det?" udspørger du med hensyn til en eller anden absurd handling. "Ja," er det kortfattede svar.

Der er et vist talord i konstant brug, som er en irriterende del af vage svar. Det betyder både det spørgende. "Hvor mange", og det bekræftende "flere." "Hvor mange dage (chi-jih) har du været her?" spørger du. "Ja, jeg har været her i flere dage (chi-jih)" er svaret.

Af alle tvetydige ord i det kinesiske sprog er det personlige (eller upersonlige) pronomen t'a sandsynligvis det mest tvetydige. Det betyder promiskuøst "han", "hun" eller "det". Nogle gange udpeger taleren emnet for sine bemærkninger ved vagt at vinke sin tommelfinger i retning af den omtalte persons hjem, eller mod et punkt, hvor man sidst hørte om ham. Men oftere anses enkeltstavelses ordet t'a for at være fuldt ud tilstrækkeligt som en relativt stedord, som et demonstrativt pronomen og som et specificerende adjektiv.

Under disse omstændigheder vil en kinesers tale være ligesom vidneudsagn i en engelsk domstol, som beskrev et slagsmål i følgende termer: "Han havde en pind, og han havde en pind, og han slog han, og han slog han, og hvis han havde slået han så hårdt som han slog han, han havde han dræbt han, og ikke han han."

"Hvorfor kom du ikke, da du blev tilkaldt?" vover du at udspørge en særlig forsømmelig tjener. "Ikke af nogen grund," (pu yin wei shen ma yuan ku) svarer han med hvad der synes at være oprigtig præcision.

Den samme tilstand af mental forvirring fører til en lang række handlinger, ofte pinlige og for et velordnet vestligt intellekt altid irriterende. Kokken gør det til rutinemæssig praksis at bruge det sidste op af hvad der måtte være i hans varetægt, og derefter servere det næste måltid minus nogle ufravigelige bestanddele. Når han bliver spurgt om hvad han mener med det, svarer han finurligt at der ikke var mere. "Hvorfor bad du så ikke om mere i tide?" "Jeg bad ikke om mere," er hans tilfredsstillende forklaring.

Manden til hvem du har betalt en sum kontanter til afvikling af hans tilgodehavende for besværet

med at låse dit pengeskab op og foretage ændringer med omhyggelig omhu, sidder og snakker i "den halve dag" om diverse emner og bemærker så nonchalant: "Jeg har endnu et tilgodehavende foruden dette." "Men hvorfor fortalte du mig ikke det, da jeg havde pengeskabet åbent, så jeg kunne gøre det hele op på en gang?" "Åh, jeg troede, at dette tilgodehavende og det andet ikke havde noget at gøre med hinanden!"

På samme måde en patient i et ambulatorium, der har taget en liberal ydelse af lægens tid, trækker sig tilbage til venteværelset, og når døren næste gang åbnes, rejser sig for at gå ind igen. Efter at have fået at vide, at hans sag er blevet afgjort, bemærker han med dejlig enkelhed: "Men jeg har en anden sygdom forskellig fra den!"

Mange sådanne fænomener i kinesisk liv kan minde en om en bemærkning i en af Charles Reades romaner at "Mennesket mangler ikke intelligens, men de har en intellektuel defekt - de er idioter!" En kinesisk uddannelse sætter på ingen måde dens besiddere i stand til at forstå et emne på en omfattende og praktisk måde. Det er populært antaget i vestlige lande, at der er visse prædikanter, om hvem det sandfærdigt kan bekræftes, at hvis deres tekst havde kopier, ville prædikenen ikke afspejle det. Det samme fænomen kan findes blandt kineserne, i form af en ejendommelig og påfaldende særhed.

Kinesiske hunde er som regel ikke venlige i jagten på ulve, men når en hund ses løbe efter en ulv, er det ikke usandsynligt at hunden og ulven vil bevæge sig, hvis ikke i modsatte retninger, så i det mindste vinkelret på hinanden. En kinesisk taler i jagt på et evigt tilbagetrækkende emne er ikke uden lighed med denne skrå jagt. Han får hyppigt færtten, og nu og da ser han ud til at være ved at indhente det, men han trækker sig tilbage til sidst, meget træt, uden at være kommet over det i nogen del af talens forløb.

Kineserne mener, at hvis hovederne af to personer, skyldige i ægteskabelig utroskab, lægges i en balje med vand og får lov til at flyde, så vil de mødes, og at dette er et positivt bevis på skyld (omend det ligner for meget anvisningerne på at identificere kroppen af en person fundet druknet, ved "en markant hindring i hans tale.") En kinesisk talers bestræbelser på at fremlægge sit tema synes ikke ulig dette eksperiment med de to hoveder; begge parter synes at være til stede i en flydende tilstand, men de mødes ikke, undtagen ved et uheld og da kun et øjeblik. Men med alle deres mangler er det tvivlsomt om kineserne er syndere, som overgår resten af menneskeslægten i denne henseende, skønt de på grund af deres fatale evne til blot at tale flydende, bestemt ser ud til at gøre det.

Kina er landet med skarpe kontraster, de meget rige og de elendige fattige, de højt uddannede og de fuldstændig uvidende, lever side om side. Dem, der både er meget fattige og meget uvidende, som er skæbnen for millioner, har faktisk så indsnævret en horisont at intellektuel forvirring er obligatorisk. Deres eksistens er blot som en frøs i en brønd, for hvilken selv himlen viser sig kun som en stribe af mørke. Mange sådanne personer har aldrig været ti mil fra deres fødested og har ingen forestilling om andre livsbetingelser end dem, de altid har været omgivet af. For mange af

dem virker det endda som den instinktive nysgerrighed, der er fælles for alle racer, ligger i dvale eller er forringet.

Mange kinesere, der ved at en udlænding er kommet for at bo indenfor en kilometers afstand fra deres hjem, tænker aldrig på at spørge, hvor han kom fra, hvem han er, eller hvad han ønsker. De ved, hvordan de skal kæmpe for en tilværelse og de kender intet andet. De ved ikke om de har tre sjæle, som det for tiden antages, eller en, eller ingen, og så længe sagen ikke har nogen relation til prisen på korn, kan de ikke se, at det har nogen som helst betydning. De tror på et fremtidigt liv, hvor de onde vil blive forvandlet til hunde og insekter, og de tror også på ren og simpel udslettelse, hvor kroppen bliver til støv, og sjælen - hvis der skulle være en - forsvinder ud i luften.

De er det ultimative resultat af de kræfter, der producerer, hvad der i de vestlige lande kaldes en "praktisk mand," hvis liv består af to afdelinger, en mave og en pengetaske. Sådant en mand er den sande positivist, for han kan ikke bringes til at forstå noget, som han ikke kan se eller høre, og han har ingen som helst ide om årsager som sådan. Livet er for ham blot en række kendsgerninger, for det meste ubehagelige kendsgerninger, og vedrørende alt hvad der er ud over dette er han på en gang ateist, polyteist og agnostiker. Lejlighedsvis smider han sig udstrakt på jorden og giver et madoffer i tilbedelse af noget, som han ikke ved hvad er, nok til at tilfredsstille afhængighedsinstinktet, men om dette instinkt finder dette udtryk vil i høj grad afhænge af hvad der er skik og brug hos dem som omgiver ham. I ham er alene det fysiske element i menneskets liv blevet næret med den fuldstændige udelukkelse af det psykiske og åndelige. Den eneste metode, hvormed sådanne skabninger kan reddes fra deres sløvhedstilstand er ved en transfusion af et nyt liv, som skal åbenbare den ophøjede sandhed som udtrykt af den gamle patriark: "Der er en ånd i mennesket", for kun således kan "den Almægtiges inspiration give dem forståelse."

XXVI. Fravær af Offentlig Ånd

Ode Bogen, en af de ældste af kinesernes klassikere, indeholder følgende bøn, der formodes at blive ytret af bønderne: "Må det først regne på vore offentlige marker, og derefter også komme til vores private." Hvad der end måtte have været sandt for Chou-dynastiets palmerige dage og dem som gik forud, kan der ikke være tvivl om, at der i dag bliver bedt meget lidt, enten af bønder eller enhver anden privatperson, for regn som "først" skal falde på "offentlige marker".

Den kinesiske regering, som vi ofte er mindet om, er patriarkalsk i sin natur og kræver sønlig lydighed fra sine undersåtter. En plantage neger, der havde hørt ordsproget, "Enhver mand for sig selv og Gud for os alle," undlod at gengive den præcise nuance af dens tanke i hans egen modificerede version, som lyder: "Enhver for sig selv og Gud for sig selv!" Denne nye form af et gammelt ordsprog indeholder i en nøddeskal substansen i den gennemsnitlige kinesers synspunkter med hensyn til de magter der måtte være. "Jeg for mit vedkommende er forpligtet til at passe på mig selv", synes han at tænke, hvis han virkelig skænker nogen som helst tanke på regeringen, og "regeringen er gammel nok og stærk nok til at passe sig selv uden min hjælp."

Regeringen er på den anden side, selv om den er patriarkalsk, meget mere optaget af at passe patriarken, end på af at passe på patriarkens familie. Generelt vil den gøre meget lidt, hvortil den ikke er tvunget af fare for at hvis den intet gør i første omgang så skal den gøre så meget mere på et senere tidspunkt. Folket erkender klart, at det potentielle tab af skatter er det drivende motiv i regeringens bestræbelser på at afbøde katastrofer som for eksempel de konstante digebrud af de utæmmelige floder. Hvad folket selv gør i bestræbelse på at forhindre katastrofer af denne art skyldes selvopholdelses-instinktet, for folket gør således for at være sikre på at arbejdet er udført, og for at undslippe også de talløse skatte-inddrivninger, som med sikkerhed vil blive de ufravigelige ledsagere af regeringens energi lokalt anvendt.

Der kunne ikke vælges mere typisk eksempel på regeringens forsømmelse af offentlige anliggender og af fraværet af offentlig ånd blandt folket, end kinesiske vejes tilstand. Der er rigelige beviser i forskellige dele af imperiet på at der engang eksisterede store kejserlige hovedveje, der forbandt mange af de mest vigtige byer, og at disse hovedveje var brolagte med sten og afgrænset af træer. Ruinerne af sådanne veje findes ikke kun i nærheden af Peking, men i sådanne fjerntliggende egne som Hunan og Szechuen. Der skal være brugt enorme summer på deres konstruktion, og det ville have været forholdsvis nemt at holde dem i stand ved passende reparationer, men dette er overalt blevet forsømt, så ruinerne af sådanne hovedveje udgør alvorlige hindringer for at rejse, og sporene er blevet forladt af ren nødvendighed. Det antages at dette forfald af de store trafikårer fandt sted i den lange periode med forstyrrelser før slutningen af Ming-dynastiet, og i begyndelsen af nutidens Manchu-dynasti, men tages alt fornødent hensyn til politiske uroligheder er to hundrede og halvtreds år bestemt en periode, som er tilstrækkelig lang til at genoprette imperiets arterier. Ingen sådan restaurering har hverken fundet sted eller blevet forsøgt, og konsekvensen er tingenes tilstand, som også for os er velkendte.

Regeringens holdning matches nydeligt af folkets, som hver og en er i en position, der ikke føler noget ansvar eller omsorg for, hvad der sker med offentlig ejendom, så længe han personligt ikke er taberen. Faktisk er selve opfattelsen af at vejene, eller noget andet, hører til offentligheden fuldstændig fremmed for det kinesiske sind. "Floderne og bjergene" (det er imperiet) formodes at være den nuværende kejsers ejendom, som han vil beholde så længe, som han kan. Vejene er også hans, og hvis der skal gøres noget ved dem, så lad ham gøre det. Men den største del af vejene tilhører ikke kejseren, i nogen anden forstand end hvori bøndernes gårde tilhører ham, for disse veje er blot smalle strimler agerland viet til brug for dem, der ønsker at bruge dem, ikke med samtykke fra ejeren af jorden, for han blev aldrig spurgt, men på grund af den tvingende nødvendighed.

Hele vejen hører til en eller anden bondegård, som betaler skatter af denne, som enhver anden jord, skønt ejeren ikke får mere fordel af dens brug end nogen anden gør. Under disse omstændigheder er det åbenbart landmandens interesse at begrænse vejene så meget han kan, hvilket han gør ved et udvidet system af grøfter og diger designet til at gøre det svært for enhver en til at krydse noget andet end den smalle stribede land, som er uundværlig for kommunikation. Hvis den kraftige sommerregn skyller en del af agerlandet ud i vejen, går bonden ud til vejen og graver sin jord ud igen, en proces, der kombineret med naturlig dræning og de uophørlige støvstorme, til sidst

resulterer i at gøre vejen til en kanal. Hvad vi mener med "retten til vej" har ingen kineser den mindste opfattelse af.

Rejsende på Peiho-floden, mellem Tientsih og Peking, har undertiden bemærket små flag i floden, og ved forespørgsel konstateret, at de angav de steder, hvor torpedoer var blevet udlagt, og forbipasserende både forventedes at undgå dem! En afdeling af kinesiske tropper beskæftiget med artilleri praksis har været kendt for at øve deres kanonild direkte på tværs af en af imperiets førende hovedveje, til stor afbrydelse af færdslen og til rædsel for dyrene knyttet til vognene, hvilket resulterede i en alvorlig ulykke ved at de løb løbsk.

En mand, der ønsker at læsse eller losse sin vogn, efterlader den midt på vejbanen, medens processen foregår, og den, der ønsker at benytte vejen, må vente til processen er afsluttet. Hvis en bonde har lejlighed til at fælde et træ, tillader han det at falde hen over vejen, og rejsende må blive på stedet til stammen er hakket op og fjernet.

Landdistrikternes gratis og nemme måder bliver godt modsvaret af inddragelser af byernes gader.

De brede gader i Peking er pakket med boder og butikker, som ikke har nogen ret til at være der, og som skal fjernes summarisk, hvis kejseren tilfældigvis passerer den vej. Så snart Kejseren er gået forbi, er boderne tilbage på deres gamle steder. De smalle passager, der fungerer som gader i de fleste kinesiske byer er overfyldte med enhver form for håndværksmæssig obstruktion. Slagteren, barberen, den omflakkende kok med sin omrejsende restaurant, tømreren, bødkeren og utallige andre håndværkere, planter dem selv langs den lille gyde, som pulserer af livet i en stor metropol, og de gør alt hvad de kan for at danne en koagulerende klump. Selv kvinderne tager deres dyner frem og spreder dem på gaden, for de har ingen plads så bred i deres snævre boliger. Der er meget lidt, som kineserne overhovedet gør, som ikke på et tidspunkt bliver udført på gaden.

Ej heller er hindringerne for færdsel kun af midlertidig natur. Tømreren efterlader en bunke enorme træstammer foran sin butik, farveren hænger sine lange klædebylte op, og melhandleren sine strenge af nudler på tværs af hovedfærdselsåren, for pladsen ud for hver butik, tilhører ikke en imaginær "offentlig" ejer, men ejeren af butikken. Tanken om, at dette påståede ejerskab af alleerne beregnet for færdsel skulle medføre tilsvarende opgaver i form af reparationer, er ikke en, som det kinesiske sind, i dets nuværende udviklingsstadium, overhovedet er i stand til at acceptere. Ingen enkeltperson, selv om han skulle være disponeret til at reparere en vej (hvilket aldrig ville ske) har tiden eller materialet at gøre det med, og at mange personer, som skulle arbejde sammen med dette formål for øje, vil være fuldstændig udelukket, for hver ville være i dyb angst for at han skulle gøre mere af arbejdet, og modtage mindre af fordelene end nogle andre personer.

Det ville være meget let for hver lokal magistrat at kræve af landsbyerne, som ligger langs med hovedvejene eller inden for en rimelig afstand af disse, at holde de vigtige rejse-pulsårer fremkommelige i næsten alle årstider, men det er tvivlsomt, om denne ide nogensinde er opstået i nogen kinesisk embedsmands sind.

Ikke alene føler kineserne ingen interesse for det, der tilhører "offentligheden", men al sådan ejendom, hvis den er ubeskyttet og tilgængelig, er udsat for tyveri. Brostenene føres bort til privat brug, og firkantede stænger af teglsten, der vender mod bymuren, forsvinder gradvist. En mur, der omsluttede en udenlandsk kirkegård i en af Kinas havne blev ført bort, indtil der ikke var en mursten tilbage, så snart det blev opdaget at stedet ikke var under opsyn af nogen bestemt person. Det er ikke mange år siden en ekstraordinær sensation blev afsløret i det kejserlige palads i Peking ved opdagelsen af at kobbretagene på nogle af bygningerne i den forbudte by var blevet udsat for omfattende røverier. Det er en almindelig observation blandt kineserne, at inden for de atten provinser, er der ingen, som bliver snydt som kejseren.

Spørgsmålet om kineserne har nogen patriotisme bliver ofte rejst, og det er ikke et spørgsmål, der kan besvares i et ord. Der er uden tvivl en stærk nationalfølelse, især blandt de litterære klasser, og meget af den fjendtlighed, der udvises over for udlændinge og deres opfindelser, skal spores til denne følelse. Men at nogen betydelig mængde kinesere er motiveret af et ønske om at tjene deres land, fordi det er deres land, bortset fra udsigten til vederlag, er et forslag, der vil kræve meget mere bevis, end der endnu er blevet ført, for at sikre dets accept af enhver, der kender kineserne.

Det behøves ikke at anføres at en kineser kunne være patriotisk, uden at tage megen interesse i et tartardynastis skæbne, som er det nuværende, men der er den bedste grund til at tro, at hvad end dynastiet tilfældigvis måtte være, ville følelsen i nationens masse være den samme, som den er nu: en følelse af dyb ligegyldighed.

Nøglen til dette syn på offentlige anliggender blev fremført af Confucius selv i en betydningsfuld sætning fundet i Analekterne; "Mesteren sagde: Den, der ikke er på et kontor, bekymrer sig ikke om planer for administration af dets pligter." Efter vor mening er disse betydningsfulde ord til dels resultatet, og i meget høj grad årsagen til kinesernes forfatningsmæssige uvilje mod at interessere sig for sager, som de på ingen måde er ansvarlige for.

M. Huc giver et glimrende Eksempel på denne ånd, hvortil enhver læser vil være i stand til at drage paralleller. "I 1851, i den periode, hvori kejseren Tao Kuang døde, var vi på rejse på vejen fra Peking, og en dag, hvor vi havde bestilt te på en kro i selskab med nogle kinesiske statsborgere, forsøgte vi at få en lille politisk diskussion i gang. Vi talte om den nylige kejserens død, en vigtig begivenhed, som selvfølgelig må have interesseret alle. Vi udtrykte vor bekymring over sagen om arvefølgen til den kejserlige trone, arvingen til hvilken endnu ikke var offentliggjort. "Hvem ved," sagde vi, "hvilken af kejserens tre sønner vil blive udpeget til at efterfølge ham? Hvis det skulle være den ældste, vil han da følge den samme politik? Hvis den yngre, er han stadig meget ung, og det siges, at han er udsat for modsatrettede indflydelser af to modstående partier ved hoffet; til hvilken vil han læne sig?"

Vi fremførte kort sagt alle slags; hypoteser, for at stimulere disse gode borgere til at gøre nogle observationer. Men de lyttede næppe til os. Vi fremførte anklagen igen og igen for at fremkalde en eller anden mening om spørgsmålet, der virkelig forekom os af stor betydning. Men til alle vore pikante forslag svarede de ved at ryste på hovedet, puste dunster af røg ud og tage store slurke te.

Denne apati var virkelig begyndt at provokere os, da en af disse værdige kinesere, rejste sig fra sin plads, kom og lagde sine to hænder på vore skuldre på en ganske faderlig måde og sagde, snarere smilende end ironisk, "Hør på mig, mine venner! Hvorfor skal du bekymre dit hjerte og trætte dit hoved med alle disse forfængelige antagelser? Mandarinerne skal tage sig af statens anliggender, det bliver de betalt for. Lad dem så tjene deres penge. Men lad os ikke plage os selv med det, der ikke vedrører os. Vi skulle være store fjolser at ville gøre politisk forretning for ingenting." "Det er meget i overensstemmelse med fornuften," råbte resten af selskabet; og derpå gjorde de os opmærksom på, at vores te var ved at blive kold og vore piber var gået ud."

Når man husker, at ved angrebet på Peking i 1860 var den britiske hær var udstyret med muldyr købt af kineserne i provinsen Shantung; at Tientsin og Tungchow kapitulerede for egen regning og indvilligede i at give briterne og franskmændene hvad som helst de ønskede, hvis disse byer ikke blev forstyrret, at det meste uundværlige kuli arbejde for de udenlandske allierede blev udført af kinesiske undersætter hyret til formålet i Hong Kong, og at da disse samme kulier blev fanget af den kinesiske hær, blev de sendt tilbage til de britiske rækker med deres hårpiske skåret af, er det ikke svært at forstå at patriotisme og offentlig ånd, hvis sådanne ting overhovedet eksisterer i Kina, ikke betyder hvad disse ord betyder for angelsaksere.

Det var en typisk kineser, der havde kommandoen over en Kinesisk krigs-junke i krigen i 1842, som gik ombord på en af briterne kanonbåde, før fjendtlighederne begyndte, og bad om at se kaptajnen. Da han mødte denne officer, fortsatte den kinesiske kommandant med at bemærke, at han selv var en "god ven" af den britiske kaptajn, og han var ikke i tvivl om, at sidstnævnte også var en "god ven" af ham. Under disse omstændigheder var hans forslag at siden det er åbenbart var uønsket, at en "god ven" skulle skade en anden "god ven" skulle hver kaptajn, når det forestående angreb begyndte, kun lade sine våben med "ildfysik", og ingen kugler. Dette, sagde han, ville lave "meget støj, masser af røg" og de derved opnåede fordele ville være indlysende og gensidige!

Lad læseren forestille sig, hvis han kan, at en kinesisk dreng, der lever af at sælge tjørnebær slik og ristede jordnødder, efter at have hørt om hans majestæt T'ung Chins død, sætter en plakat på sin kurv, som visse drenge i samme tilstand gjorde i USA da præsident Garfield døde, med teksten: "Vi sørger over vort lands tab!"

På en af bjergkæderne i en folkerig provins i Kina er der et sted, som den rejsende, hvis rejse følger for hurtigt efter regnen, vil have svært ved at passere. På en side af hovedvejen står et gammelt tempel for krigsguden, og på den modsatte side er ruinen af en af middelalderens vagttårne, som engang stod med korte afstande langs de vigtigste rejseruter. Mellem disse to strukturer henligger et fuldstændig ufremkommeligt morads. Betydelig sammenhæng!

I det fjerne ses telegraftrådens edderkop linje, som for evigt vil gøre vagttårnet forældet, og også krigsguden. Lykkeligt ville det være for Kina, hvis de slanke ledninger, som nu forbinder de vidt adskilte dele af imperiet, kunne blive et synligt symbol på en nyskabt offentlig ånd, som skulle animere den politiske ånd, og give den et liv og en kraft, som nu er ukendt.

XXVII. Manglende Evne til at Bevare Håndgribelige Mindesmærker fra Fortiden

Der findes ingen nation, som har større respekt for antikken, og med mere grund end kineserne. Men der er intet land, hvor det er muligt at finde så få materielle levn fra den fjerne fortid, som i Kina. Vi har allerede talt om "kinesisk sult efter berømmelse" såvel som "tilsidesættelse af det fundamentale". Vi skal nu rette vor opmærksomhed mod det forhold, som disse to egenskaber har til hinanden, og deres forbindelse med instinktet for konservatisme.

Kineserne er meget ivrige efter at overføre viden til deres efterkommere samt at oplyse deres samtidige om, hvad der plejer at gøre dem selv, deres familier eller deres dynasti stort eller bemærkelsesværdigt. Dette er en impuls, som de deler med resten af den menneskelige race. Midlerne, hvormed de søger at opnå dette mål, er opførelsen af mindetempler, mindeportaler (P'ai-fang), sten- eller trætavler, og under Ming-dynastiet brugen af stenfigurer af mænd og dyr langs veje til gravpladser.

På grund af den hurtige ødelæggelse, der overgår enhver form for bygning bygget efter en kinesisk plan og af ødelæggelsen af offentlige veje, som vi allerede har omtalt er der strengt taget ingen gamle templer i Kina, for intet kinesisk tempel kan holde til elementerne mere end højst et par snese år, når det giver, før det gør plads til en ny og revideret udgave, hvis det ikke helt forsvinder.

Ligesom frugttræer har templer en bestemt levetid, og hvis den skal forlænges, skal de evigt podes, eller nye skud skal dyrkes fra et frø. De lakerede tabletter af træ, som er så dekorative, når de er nye, og så dystre når de er gamle, og som spiller en så vigtig rolle i at tilfredsstille det kinesiske ønske om "ansigt" og "berømmelse," har kun en begrænset varighed og forsvinder derefter for altid.

Langt mere permanente er de portaler, som er opførte for de store lærde, berømte officerer, dydige enker og jomfruer, som kan være således bærede at få ret til dem med kejserlig gunst. Når disse strukturer er lavet af godt tilhuggede sten, er af den mest fordelagtige størrelse og godt beliggende, er de den fineste repræsentation af kinesisk arkitektur, man kan finde i imperiet.

En velhavende borger i Paris, London eller New York, som ønskede at give disse byer en gave, som skulle formidle et præcist og attraktivt syn på, hvad kineserne kan præstere i ornamentik, kunne ikke gøre noget bedre end at bestille en af disse P'ai-fangs, og få den sat op i en offentlig park, hvor den ville blive beundret i mange generationer. Kineserne bruger overdådige summer på disse strukturer, som kan ses i uhyre antal netop i forhold til nærheden af en forsyning af sten.

Hvis sten ikke kan fremskaffes bliver portalerne lavet af træ, som for eksempel i Peking, og der kræves ikke meget mere end en generation for at reducere dem til en tilstand af ruin. Som alle andre kinesiske strukturer giver de efter i bunden, de høje stolper begynder at hælde i forskellige retninger, medens lakken skaller af som om de havde en overdreven form for spedalskhed, og store dele af det komplicerede dekorative træværk øverst ser ud til at være på randen til at falde af.

Det samme sker i de tilfælde hvor portaler er lavet i sten, men i en mere imponerende skala. Selvom de er bygget af materialer, der burde holde i århundreder, og selvom de er stillet op med store omkostninger, er det sjældent at finde eksemplarer, som er tredive år gamle og alligevel i god stand. Fundamenterne synker, de stærke jernklemmer giver efter, de tunge tværklodser af sten rives ud af deres taphuller og revner. Hver skade ser ud til at starte fra dets sokkel, og selv om den rejsende kan være interesseret i at finde ud af konstruktionernes alder, eller at studere den mærkelige indskrift som findes, er hans første og instinktiv angst at komme ud fra undersiden af den, før den falder. Det er umuligt at lade være med at spekulere på hvor lang tid der vil gå før denne afsindige konstruktion falder sammen, og om tilfældighedsloven vil tillade den at falde uden at dræbe nogen.

Hvis komparativ korthed af eksistens er sand for så massive strukturer som portalerne, så er det er meget mere tilfældet med hensyn til de stentavler, som udgør det almindelige middel til formidling af berømmelse til eftertiden. Hvis de opføres i stor skala, står de på ryggen af en gigantisk skildpadde, symbolet for lang levetid, og synes i første omgang tilpasset til at udføre den opgave, som de er pålagte, at forevige berømmelse i "hundrede generationer", hvis ikke i "ti tusind antikke epoker". Men den samme ondskabsfulde konstruktionsmåde, eller rettere ødelæggelse, som behersker tabletten, portalen og templet behersker også stentavlerne. Fundamentet er utilstrækkeligt og før eller senere falder de alle sammen. Skildpadden halshugges af alderens nedslidning og begravnes op til hals stumpen i jord, medens den dyrebare berømmelses-bærende skrifttavle er tilbøjelig til at ligge på jorden eller er knust i mange stykker, idet berømmelsen således er blevet administreret indgivet i det, som lægerne kalder "afmålte doser". Eller hvis tabletten som helhed stadig er intakt, kan den danne sædet på en vejside restaurant, et dørtrin eller endda fortovet på en bro.

Under alle omstændigheder er indskriften skåret så utydelig at den er næsten eller fuldstændig ulæselig. Den rejsende kan gennemrejse halvdelen af provinserne i Kina, kan undersøge enhver ærværdig tablet, som han ser, og dog ikke finde en, der går længere tilbage end det Mongolsk dynasti (for 500 år siden), undtagen i nogle "Skove af Tabletter" i en stor by, under særlig opsig.

Vi begyndte med at bemærke, at ingen nation har større respekt for antikken end kineserne, men der er en stor kontrast mellem denne elendige fattigdom af mindesmærker fra fortiden og den overstrømmende rigdom af disse i de gamle nu uddøde imperiers byer i den anden ende af det Asiatiske kontinent, Babylon, Nineve og Baalbek. I stedet for høje søjler af porfyr, består ruinerne af en gammel kinesisk by af en ubegrænset mængde af stumper af fliser og murbrokker.

Den eneste måde at identificere stedet for en så gammel by, som for eksempel Kublai Khans Khanbalik nær Peking, er at finde jordhøjene, som giver det blotte omrids af, hvad der engang var en af verdens store hovedstæder.

Khanbalik var en forholdsvis moderne by. Hvordan situationen var i Yin, T'ang og Sung dynastiernes gamle hovedstæder sammenlignet med de byer, der nu findes i nabolaget, vil den rejsende finde det meget svært at konstatere, for i Kina er der mest bogstavelig talt ingen

fortsættende by. At kineserne ønsker at huske beliggenheden af gamle steder, fremgår af det faktum at i de historiske dele af imperiet; er det almindeligt at finde inskriptioner over byporte, som bekræfter, at dette var den "gamle" sådan og sådan i Chou dynasty. I nogle tilfælde holdes denne tradition i live blot ved at klistre en strimmel rødt papir over en lille købstads port med skrifttegn, der formidler meddelelsen, selvom det er umuligt at finde en enkelt person, der kan give den nøjagtige placering af den antikke by.

Imidlertid, medens bevarelsen af den historiske viden om den fortid, som kineserne har så stor respekt for, ikke kan overdrages til templer, portaler eller tavler, af de grunde, som vi allerede har angivet, kan den forventes at være bevaret i form af omhyggeligt udarbejdede kort, der viser den gamle, den mellemliggende og den nye betegnelser for steder, som i to eller tre årtusinder har været historiske.

Værker af denne art findes bestemt. En af dem kan glæde sig over den formidable titel, "Li Tai Yii Ti Yen Ko Hsien Yao T'u", eller kort over det kejserlige territorium under successive dynastier med deres ændringer. Dette ser ud til at være præcist, hvad den studerende, der ønsker at genoplive den mægtige fortid, ønsker, og han sætter sig for at undersøge de tres eller halvfjerds kort med tillid til at nu skal omsider mørket over de svundne tider rulles væk, og lyset skal bryde frem i stedet.

Andre steder har vi talt om den kinesiske "tilsidesættelse af nøjagtighed", og disse kort giver friske illustrationer af denne egenskab, uanset hvad de end måtte levere med hensyn til den gamle geografi.

De er tegnet med det formål at vise både de gamle og de moderne navne på samme tid, førstnævnte med sort blæk og sidstnævnte med rødt. Da skalaen på kortene ikke er stor, er resultatet af denne plan at rigtig mange oldgamle navne, som burde noteres, bliver fortrængt, og da kinesiske skrifttegn optager betydelig plads, er et andet tilfældigt resultat at de sorte skrifttegn overskriver de røde, hvilket fører til udslettelse af sidstnævnte.

Ikke kun dette, men omfattende noter og forklaringer er trykt, hvor det tilfældigvis passede korttegnerens indfald eller bekvemmelighed i stedet for at blive sat i kanten af kortene, hvor der altid er omkring en tredjedel af pladsen ledig. De dækker fuldstændigt hundreder af kvadratkilometer af territorium, og i flere tilfælde bogstavelig talt stempler sådanne vigtige byer som Si-ngan Fu og Peking med hele det tilstødende land ud af eksistens. Imidlertid er disse ufuldstændigheder ubetydelige i sammenligning med en anden, som besejrer selve det formål, som et kort er lavet for, nemlig at anskueliggøre den relative beliggenhed af steder på jordens overflade. For eksempel er det umuligt at afgøre hvor mange stater, som er repræsenteret under De Krigende Kongedømmers Periode, eller hvor deres grænser var.

Lad os for eksempel antage, at vi ønsker at finde beliggenheden af staten kaldet Yen, "Svalernes Kongerige", og dens hovedstad, Kublai's Khanbalik, det moderne Peking. Ikke langt fra den gamle Yen, var det gamle Yu-chou, det moderne Tungchow, som ligger omkring tolv miles øst for

hovedstaden.

Nu ved en minutiøs granskning af omkring 45 af disse kort, opdager vi at på atten af dem er ingen af byerne Yen og Yu overhovedet markeret. På otte af de resterende kort er Yen noteret, men ikke Yu, på andre Yu men ikke Yen, og kun på ni kan begge dele blive fundet. At dømme kun ud fra disse fænomener ville man antage, at disse gamle byer havde været som et moderne roterende fyrtårn, kun synligt i visse intervaller og med stor uregelmæssighed.

Men det er ikke alt. Nogle gange kaldes Yen for Yen Kuo (Staten Yen), og nogle gange synes det kun at være byen. På kortet, der repræsenterer "De Syv Kongeriger", er Yen er draget omkring en geografisk grad østpå og ligger oppe på Den Kinesiske Mur, medens det nogle århundreder senere er gået lige så meget mod nordvest, selvom de stadig holder sig til Den Kinesiske Mur og kaldes "østlige Yen", hvilket ved dets hurtige flugt fuldt ud retfærdiggør dets navn, "Svalehovedstaden".

Men hvis Yen var omflakkende, var Yu-chou det ikke mindre, og de ti gange, hvor det dukker op, formår det at lave et komplet kredsløb omkring det moderne Peking, idet det dukker op nu mod øst, derefter i syd, sydvest, nordvest og nord. Dens bevægelse ligner noget stjernebilledet Ursa Majors omdrejning om Polarstjernen dog i omvendt retning. Men det må dog have været noget tid før denne uberegnelige bane blev vedtaget, for på et af de tidligere kort er Yu-chou er draget omkring syv grader mod øst og bliver opdaget roligt beliggende på kanten af det, der nu er grænsen mellem Korea og Shinking!

Det er, vi gentager, en enestående tankevækkende omstændighed at et folk så usædvanligt konservativt med hensyn til fortiden som kineserne, skulle have så få varige monumenter eller offentlige arbejder. Alt, hvad der kan siges at komme under denne overskrift, er Den Kinesiske Mur, Den Store Kanal, bymure og floddæmninger.

Den Kinesiske Mur er uden tvivl et vidunderligt monument for menneskelig energi, og det er blevet bemærket, at det er den eneste kunstige struktur Hvilket ville fange opmærksomheden i en hastig undersøgelse af Jordens overflade. Men Den Kinesiske Mur har været genstand for konstante fornyelser; så det er umuligt at bestemme den virkelige alder af nogen bestemt del, og over en stor del af dens forløb er den reduceret til en bunke murbrokker.

De samme spørgsmål om identitet af struktur, som der forekommer i forhold til Den Kinesiske Mur, bliver konstant fremsat i forbindelse med de mange hundrede bymure over hele imperiet. Kun få af dem kan bevises at være af nogen stor alder, da de alle sammen har været genstand for konstante fornyelse af de ydre beklædninger, og mange af dem er blevet flyttet fysisk fra et sted til et andet med uregelmæssige mellemrum.

Canal Grande er et værk, som antyder en høj grad af civilisation under det mongolske dynasti, som regerede, da den blev gravet på et tidspunkt, hvor der ikke fandtes kanaler af betydning i Europa. Men den har for længst fået lov at gå til grunde, en ødelæggelse, som blev fremskyndet af det store

T'ai-p'ing-oprør og af katastroferne forårsaget af ændringen i forløbet af Den Gule Flod for mere end tredive år siden.

Den beskrives stadig ofte som "sejlbar for skibe med den største lasteevne" og som "forsynet med granit gennem en stor del af sit forløb". Men den rejsende, der ser den nordlige endestation af "Grand Canal" ved Tientsin, bliver skuffet over at opdage, at den smalle strøm, der går under det navn ikke er en kanal og ikke er storslået. Skulle han forlænge sine rejser tre hundrede miles videre til byen Lin ch'ing-chou i Shantung, ville han finde at den sande "Grand Canal" blot er en muddergrøft, en rod (16,5 feet) eller to i bredden, knap nok med vand til at flyde en mudderpram!

Flodvolde af betydelig ælde findes i Kina i stort antal og i store længder. Den fuldstændige forsømmelse, som de normalt efterlades i, bliver i regntiden erstattet af de mest hektiske reparations-anstrengelser for at holde dem i stand.

Der er meningsforskelle om spørgsmålet om nytten af disse værker, men der kan ikke være uenighed om påstanden at det er bemærkelsesværdigt at Den Kinesiske Mur, Grand Kanal, bymure og floddæmninger bør udgøre "det kinesiske folks eneste krystalliserede og akkumulerede arbejder gennem alle aldre af deres bosættelse i Kina."

XXVIII. Konservatisme

Det gælder for kineserne i højere grad end for nogen anden nation i historien, at deres guldalder er i fortiden. Selv oldtidens vismænd talte med den dybeste ærbødighed om endnu ældre "gamle" vismænd. Confucius erklærede at han var ikke en ophavsmand, men en formidler. Det var hans mission at samle op, hvad der engang havde været kendt, men længe ignoreret eller misforstået. Det var hans omhyggelige troskab i udførelsen af denne opgave, samt den store dygtighed hvormed han udførte den, der gav Mesteren hans ekstraordinære greb om folk af hans race.

Det er hans forhold til fortiden, lige så meget som kvaliteten af hans undervisning, det udgør Confucius' krav på den højeste rang blandt hellige mænd.

Det er Confucius' teori om moral at en god hersker vil gøre sit folk til gode mennesker. Fyrsten er fadet, folket er vand; hvis fadet er rundt, bliver vandet rundt, hvis fadet er firkantet, så vil vandet også blive firkantet. Ud fra denne teori er det ikke mærkeligt at alle dyderne menes at have blomstret i de dage da model-herskere eksisterede.

Den mest uvidende kuli vil lejlighedsvis minde os om, at i "Yao og Shuns" dage var det ikke nødvendigt at lukke dørene om natten, for dengang var der ingen tyve, og hvis en genstand gik tabt på hovedvejen, så var det den førstkommandes pligt til at vogte over den, indtil den næste kom til og overtog vagten og således skiftevis, indtil ejeren ankom, som altid fandt sin ejendom fuldkommen intakt. Det er et almindeligt at sige at nutiden er ringere end fortiden indenfor områderne godgørelse og retfærdighed; men i krænkelser af samvittigheden kan fortiden ikke

konkurrere med nutiden.

Denne tendens til at forringe nutiden er på ingen måde begrænset til Kina, eller til kineserne, men findes over hele jorden, men alligevel synes det i det himmelske imperium at have opnået en oprigtighed af overbevisning, der ikke har sin lige andre steder. Alt det bedste i oldtiden menes at have overlevet i litteraturen, som nutiden har arvet, og det er årsagen til at denne litteratur betragtes med en sådan ublandet dyrkelse.

Det ortodokse kinesiske syn på de kinesiske klassikere viser sig at være meget det samme som den ortodokse kristne opfattelse med hensyn til de hebraiske skrifter; de formodes at indeholde alt hvad der er højest og bedst af fortidens visdom, og at indeholde alt, hvad der er tilpasset til nutiden såvel som til gamle dage.

At det skulle være nødvendigt at supplere de kinesiske klassikere med noget som helst, tror en god konfucianer lige så lidt på, som en god kristen tror at supplerende tilføjelser til Bibelen er ønskelige eller forventelige. Både kristne og konfucianere er enige om den generelle antagelse, at når en ting er så god som den kan være, vil det være forgæves at forsøge at gøre den bedre.

Det er antikkens litteratur, som har formet den kinesiske nation, og har skabt et regeringssystem, som, uanset dens øvrige kvaliteter, har vist sig at besidde vedholdenhed. Da selvopretholdelse er nationernes første lov, ganske som hos individerne, er det ikke enestående, at en form for regering af uovertruffen varighed har vist sig at være så godt tilpasset til sit formål, at den burde betragtes med en ærbødighed beslægtet med den, der følte for klassikerne.

Det ville være en mærkelig opdagelse, hvis det lykkedes en lærd studerende af kinesisk historie at konstatere og forklare de processer, hvorved den kinesiske regering blev til, hvad den er.

Hvis de processer nogensinde skulle blive opdaget, tror vi at det med sikkerhed vil blive tydeliggjort, hvorfor der har været så få af de interne revolutioner i Kina, som alle andre folkeslag har været udsat for.

Der findes en historie om en mand, der byggede en stenmur seks fod bred og kun fire fod høj, og da han blev spurgt hvad hans grunde var til så speciel en procedure, svarede han, at det var hans mål, at når muren blæste omkuld, skulle den blive højere end den var før! Den kinesiske regering er på ingen måde ude af stand til at blive blæst omkuld, men den er en terning, og når den vælter, falder den simpelthen således at en anden flade kommer til at vende nedad, og det ydre udseende, såvel som den indre substans, vil være den samme, som den altid har været.

Gentagne erfaringer med denne proces har lært kineserne, at dette resultat er lige så sikkert, som at en kat vil falde på sine fødder, og overbevisningen er ledsaget af en højst underforstået tro på den guddommelige visdom hos dem, der planlagde og byggede så klogt og så godt. At foreslå forbedringer ville være sidestillet med kætteri. Derfor er det blevet til at de gamles ubestridte

overlegenhed hviler på den faste grund af underlegenheden hos dem, der kommer efter dem.

Med disse overvejelser klart i mente er det ikke svært at forstå begrundelsen for, hvad der umiddelbart synes at være kinesernes blinde og stædige tilslutning til fortidens måder. For kineserne, som for de gamle romere, kan ideerne om manerer udskiftes med ideer om moral, for de har samme rod og er i deres essens identiske. For dem er en invasion af deres skikke en invasion af de regioner, som er mest hellige.

Det er ikke nødvendigt på grund af denne effekt, at skikkene skal forstås i deres ultimative relationer, eller rent faktisk, bogstavelig talt overhovedet forstås. De bliver resolut forsvaret af et instinkt magen til det, der får en bjørn til at forsvare sine unger. Dette instinkt er ikke blot et kinesisk instinkt, men det tilhører menneskets natur. Det er dybsindigt blevet bemærket, at millioner af mænd er klar til at dø for en tro, som de ikke fatter, og på grund af principper, som de ikke regulerer deres liv efter.

Kinesiske skikke, ligesom det kinesiske sprog, er på en eller anden måde blevet etableret på en for os ukendt måde. Ligesom menneskets tale modstår skikke forandring, når de først er etableret. Men forholdene hvorunder kinesiske skikke og sprog udkrystalliserede sig i deres form er ikke helt ens mellem to steder. Derfor har vi de forvirrende variationer som er beskrevet i det almindelige ordsprog allerede citeret i en anden forbindelse nemlig at skikkene er forskellige for hver ti mil.

Derfor har vi også de forvirrende dialekter. Når først skikken eller dialekten er blevet fast, ligner den gips, som er størknet, og selvom den kan være brækket, kan den ikke ændres. Dette er i hvert fald teorien, men ligesom andre teorier må den gøres tilstrækkelig elastisk for at passe til fakta, som er, at ingen skik og brug nødvendigvis er udødelig og givet bestemte forhold, kan der ske en ændring.

Ingen bedre illustration af denne sandhed kunne gives, end den, som man kan hente fra det nuværende dynastis erfaring med at indføre en helt ny hårstil blandt deres kinesiske undersåtter. Det burde have været uundgåeligt at et så iøjnefaldende og håndgribeligt symbol på underkastelse var blevet bittert bekæmpet, endda til døden, af et stort antal Kinesere, men Manchuerne beviste, hvor godt de var egnede til den store opgave, som de havde taget på sig, ved deres fastholdelse af det krav, som de en gang havde stillet, på en gang et symbol på og en test af loyalitet. Resultatet er det, vi alle ser.

Det kinesiske folk er nu mere stolte af deres hårpiske end af ethvert andet kendetegn ved deres påklædning og den rasende fjendtlighed mod Manchuerne edikt er kun overlevet i turbanerne hos de indfødte i provinserne Canton og Fukien, engang indført for at skjule den nationale skændsel.

Indførelsen af den buddhistiske religion i Kina lykkedes kun ved hjælp af krigsførelse af den mest målbevidste karakter, men da den har slået fuldstændig rod, fremstår den lige så meget som en indfødt religion som taoisme, og ikke mindre vanskelig at fortrænge.

I forbindelse med skabelsen af kinesiske skikke, hvad end de er, kan man let fornemme den underliggende antagelse at uanset hvad de er, er de rigtige. En lang tids etableret brug er således et tyranni. Af utallige individer, der følger skik og brug, er ikke en eneste interesseret i oprindelsen eller årsagen til handlingerne. Hans opgave er at indordne sig, og han indordner sig.

Graden af religiøs hengivenhed i forskellige dele af imperiet er uden tvivl meget forskellig, men intet kan være mere sikkert end at de "tre religioners" ritualer udføres af millioner, som er lige så forarmede i alt, hvad der burde kaldes tro, som de har kendskab til de egyptiske hieroglyffer. Som svar på enhver henvendelse vedrørende grunden til en bestemt religiøs rutine handling, er intet mere almindeligt end at modtage to svar: det første er at hele området med kommunikation med guderne er blevet overleveret fra de gamle, og må derfor være på det mest solide grundlag; det andet er at "alle" gør det, og derfor må den pågældende indordne sig.

Som allerede nævnt, da vi behandlede emnet solidaritet, i Kina er det maskineriet, som flytter tandhjulene, og ikke tandhjulene som flytter maskineriet. Selvom dette fortsat er sandt altid og overalt, er det også sandt, at den blotte skal af overensstemmelse er alt, hvad der kræves.

Ifølge hr. Gilmour er det skik i Mongoliet for alle, som har råd til det, at bruge snus og tilbyde det til sine venner. Alle er forsynet med en lille snusdåse, som han frembringer hver gang han møder en ven. Hvis personen med snusdåsen tilfældigvis ikke har mere snus, forhindrer det dog ikke præsentationen af snusdåsen, som hver gæst tager en bevidst, men helt igennem imaginær pris af, og returnerer den til ejeren.

Det synes ikke at være "god tone" at bemærke at dåsen er tom, men ved at overholde de korrekte anvendelsesprocedurer, bliver værtens "ansigt" frelst, og alt er ifølge helt anerkendt præcedens. I mange vigtige detaljer er det ikke anderledes med kineserne. Livet kan for længst være udslukt, men koralrevet består, vejene til at undgå skibbrud skal nidkært respekteres.

Da emnet høflighed var blev behandlet, rettede vi opmærksomheden mod en kinesers beslutsomhed om at gøre hvad han anser for at være det "rigtige" på det "rette" tidspunkt, og på den "rigtige" måde, uanset andre omstændigheder, udelukkende for at gøre det uomtvisteligt klart, at han ved hvad den ting er. Det er denne ånd, der resulterer i at værne om tomme flasker med form, som om de var fyldt med alle lugte af Araby den Velsignede.

Således en mand, som havde været patient på et udenlandsk hospital i mange uger, stillede sig frem på et tidspunkt, hvor alle udlændingene var samlet, og begyndte at udføre en udførlig salaam for en af dem. Hans hilsen blev returneret, med spørgsmålet, "Forlader du os så?" Patienten reagerede ikke på dette spørgsmål, men vendte blot om og udførte sin respektfulde ærbødigheds-ceremoni for en anden udlænding og derefter for en tredje.

Da henvendelsen var blevet gentaget to gange, kastede han til sidst ud i, hvad dramatikerne kalder en "sidespring", med den effekt, at han efter at have fuldendt sine kropsbøjninger for alle hospitalsansatte, skulle han være i stand til at tale men ikke før. Ved at høre dette forlod udlændingene ham

og gik i gang med deres gøremål, men de havde ikke gået tyve skridt, før man hørte patienten råbe efter dem i en bønfyldende tone, "Gå ikke, gå ikke, jeg vil tale til dig!" Dette var et typisk eksempel på ceremoniel konservatisme.

Mange udlændinge i Kina, som er helt villige til at indordne sig til kinesiske ideer med hensyn til kinesiske anliggender, men bryder sig ikke om at støde på kinesiske ideer med hensyn til anliggender, som ikke er kinesiske. Det er ofte meget svært at forhindre kinesiske venner i at oversvømme et udenlandsk foretagende den første dag i januar, med henblik på "årets hilsen", selvom huset kan være fyldt af udenlandske gæster, og skønt foretagendets leder helt afgjort ikke ønsker at få sit udenlandske år "hilst" på den kinesiske måde og har gjort meget ud af at gøre dette klart på forhånd. Men hans kinesiske venner er ligeglade med, hvad han vil. De ved, hvad han burde ønske sig, og hvad han skal have, hvilket er en passende hilsen til hans nytår.

Selv medens disse bemærkninger bliver nedfældet på papir, har familiens kinesiske tjenere, som (desværre) lige gjort den opdagelse at det er udenlandsk nytår, leveret en rettidig illustration af denne nationale egenskab ved at optræde i samlet flok for at "hilse året" kl. 4.05 om eftermiddagen!

Ikke væsentlig anderledes var den liberale konservatisme hos en indfødt ekspert i forfatterens ansættelse, som undskyldte på forhånd for at have ringet til sine protektorer tre dage efter det kinesiske nytår, med den begrundelse, at den elegante (lånte) beklædningsgenstand, som han skulle optræde i, ville være i brug i løbet af de første tre dage af dens rette ejer!

Den faste beslutsomhed om at udføre bestemte handlinger på bestemte måder, og på ingen andre måder, er ikke speciel for Kina. Kulier i Indien bærer sædvanligvis byrden på deres hoveder og anvender det samme princip for fjernelse af jord til jernbaner. Da entreprenørerne erstattede dette med trillebøer, flyttede kulierne blot disse til toppen af deres kranier. Kulier i Brasilien bærer byrden på samme måde som dem i Indien. En udenlandsk herre i det først nævnte land gav en tjener et brev, som skulle postes, og blev overrasket over at se ham sætte brevet på hovedet og lægge en sten på for at holde det på plads.

Det præcise lighed i mentale processer afslører en lighed i årsag, og det er en meget potent sag i kinesiske anliggender. Det fører til mangfoldige tilfælde af imitationer, som vi alle er så velkendte med, som når en kok på prøve knækker et æg og smider det væk hver gang han laver en budding, for ved første lejlighed da han blev vist, hvordan man laver en budding, var et æg tilfældigvis dårligt; eller når skrædderen sætter en lap på et nyt sæt tøj, fordi et gammelt sæt, som blev givet ham som et mål, tilfældigvis var dekoreret således.

Historier af denne art er uden tvivl ofte ment som harmløse overdrivelser i en kinesisk karakteristik, men de repræsenterer med stor troskab virkeligheden.

Enhver, som kender til kinesiske vaner, vil være i stand til at anføre eksempler på en hengivenhed til procedurer, som forekommer os ubegribelige, og som virkelig er sådan, indtil vi begriber det

postulat, som ligger til grund for handlingen.

I et land, der strækker sig over omkring femogtyve breddegrader, men i hvilken vinter pelse tages af, og stråhatte tages på, ifølge en fast regel for hele imperiet, ville det være mærkeligt, hvis ikke præcedens var en slags guddommelighed.

I områder, hvor den eneste varme i husene under den kolde vinter, kommer fra den sparsomme ild under "ovnsengen" eller k'ang, er det er ikke ualmindeligt for rejsende, som er blevet fanget i en pludselig "forkølelssesnap", at finde ud af at ingen argumenter kan få udlejeren af kroen til at tænde op i k'ang, fordi det endnu ikke er sæson for opvarmning af k'ang!

Kinesiske kunsthåndværkeres modvilje mod at antage nye metoder er tilstrækkeligt kendt for alle, men måske få selv af disse konservative er mere konservative end lederen af en virksomhed, som har arbejdere ansat til at brænde mursten i en ovn, der med alt hvad dertil hørte, var en udlændings ejendom og tilhørte ikke de mænd, som arbejdede med det. Da der var anledning til at bruge en slags firkantede mursten, som var større end dem, der tilfældigvis var på mode i denne region, beordrede udlændingen at der skulle produceres nogle større mursten. Alt, hvad der var nødvendigt til dette formål, var simpelthen at forbedringen af en træbakke, på størrelse med "den nødvendige mursten", der bruges som form. Da murstenene skulle leveres, skete det ikke, og værkføreren, som havde modtaget ordrerne, blev stillet til ansvar for sin forsømmelse, nægtede at være part i enhver sådan nyskabelse, idet han som tilstrækkelige grund forsikrede at under hele himlen findes ingen sådan form som denne!

Det er ikke sandsynligt at konservatismens betydning for forholdet mellem udlændinge og Kina og kineserne et øjeblik vil blive tabt af syne for enhver, hvis lod er kastet i Kina, og som har den mindste interesse i dette mægtiges imperiums fremtidige velfærd.

Den sidste fjerdedel af det nittende århundrede synes bestemt til at blive en kritisk periode i kinesisk historie. En god aftale med megen ny vin tilbydes kineserne, som ikke har andre midler til dets modtagelse, end et varieret udvalg af meget gamle vin-skind. Takket være kinesernes instinktive konservative natur er meget lidt af den nye vin indtil videre blevet accepteret, og for denne lille del er nye flasker under forberedelse.

Kinas nuværende holdning til Vestens lande er tøvende og afventede. På den ene side er der kun lidt begær efter det, som er nyt, og på den anden side overhovedet ingen lyst og heller ingen villighed til at opgive det gamle. Som vi ser gamle mudder hytter, der for længe siden burde være vendt tilbage til deres oprindelige jord, støttet af klodsede muddersøjler, der blot udskyder det uundgåeligt fald, således ser vi gamle skikke, gammel overtro og gammel udtjent religion, stillet op og afstivet for at de skal gøre de samme pligter som hidtil. "Hvis det gamle ikke går, kommer det nye ikke", bliver vi fortalt, og ikke uden sandhed.

Forandringsprocessen fra det ene til det andet kan længe modstås, og kan så komme pludselig. På et

tidspunkt, hvor det først blev foreslået at indføre telegraf, rapporterede generalguvernøren for en kystprovins til kejseren at folkets fjendtlighed mod innovation var så stor, at ledningerne ikke kunne sættes op. Men da krig med Frankrig var nært forestående, og anlæggelsen af linjen var besluttet på et helt andet grundlag, satte provinsmyndighederne prompte telegrafledningerne op og så til at de blev respekteret.

For ti år siden troede mange at feng-shui overtroen var en næsten uovervindelig hindring for introduktionen af jernbaner i Kina. Den allerførste korte linje, konstrueret som en sidelinje til K'ai-p'ing kulminerne, gik gennem en stor kinesisk gravplads, idet gravene blev fjernet for at give plads til den, som det ville være sket i England eller i Frankrig. En enkelt inspektion af den derved todelte kirkegård var tilstrækkelig til at frembringe overbevisningen om at feng-shui aldrig kunne stå i vejen for et lokomotiv, når problemet blev indsnævret til en styrkeprøve mellem "vind-vand" og damp. Erfaringerne fra den nylige udvidelse af denne første linje viser tydeligt, at selv om økonomiske overvejelser kan forsinke indførelsen af jernbaner, er geomantisk overtro til dette formål ret virkningsløs.

Foreningen af det konservative instinkt med evnen til krænkelse af præcedens er synlig i vigtige kinesiske anliggender.

I Kina er intet princip mere fast forankret end dette at når en af hans forældre dør, skal en embedsmand trække sig fra sit embede. Dog imod hans gentagne og "grædende" protester, bliver den mest magtfulde undersåt i imperiet befalet af tronen til at fortsætte med at vie sin opmærksomhed på de indviklede detaljer i den vigtigste plexus af pligter, der findes i imperiet, gennem alle årene som skulle have udgjort hans sørgende pensionering efter hans moders død.

Intet princip synes at være mere fast etableret i Kina end at en fader er sin søns overordnede; som altid skal vise ham ærbødighed. Lige så veletableret er princippet om at kejseren er hævet over alle sine undersåtter, som altid skal vise ham ærbødighed. Når det derfor, som på nuværende tidspunkt, sker at der fra en sidelinje antages en ung Kejser, hvis fader stadig lever, ser det ud til at være uundgåeligt, at faderen enten skal begå selvmord eller gå i permanent pensionering. Således blev det antaget at da Kuang Hsu besteg tronen, ville det blive enden for Prins Ch'un. Dog under sidstnævntes sygdom aflagde hans søn, kejseren, gentagne besøg hos sin underordnede-overordnede, faderen; og nogle modus vivendi er man nået frem til, da denne samme fader har vigtige embeder under sin søn.

Som allerede bemærket leder det konservative instinkt kineserne til at lægge unødigt vægt på præcedens. Men ret forstået, og forsigtigt brugt, er dette en stor beskyttelse for udlændinge i deres omgang med et så følsomt, så stædigt og så konservativt et folk. Det er blot nødvendigt at efterligne den kinesiske metode, at tage ting for givet, at antage eksistensen af rettigheder, som ikke udtrykkeligt er blevet tilbagekaldt, at forsvare dem forsigtigt, når de bliver krænkede, og *holde fast med alle midler*. Derved, som i tilfældet med retten til udlændinges ophold i Peking, udlændinges ret til at opholde sig i landets indre, og i mange andre tilfælde, er klog konservatisme det sikreste

forsvar. Det truende rev, som engang syntes så uoverkommelig en barriere for navigation, tilbyder, når det en gang er blevet gennemsejlet, en lagune af fred og ro på den indre side, sikker mod storme og bølger, der forgæves slår imod det.

Kineserne frigør sig aldrig et øjeblik fra den ide Napoleon udtrykte, da han pegede på pyramiderne og råbte til sine soldater: "Fyrre århundreder ser ned på jer!" Men når vi betragter det abstrakt, og især når vi står overfor de konkrete pinligheder, der opstår af kinesisk vilje til at være i overensstemmelse med deres store historiske baggrund, vil de fleste af os sympatisere med synspunktet hos en lille pige, som havde skændtes med sin broder om hvem af dem, der var født tidligst på dagen. Moderen besluttede, at broderen blev født klokken to om morgenen, og hans søster klokken syv. "Jeg er lige glad," lød hendes svar, "hvad nytter det at være født, før det er tid til at stå op?"

XXIX. LigeGYldighed over for Komfort og Bekvemmelighed

I det, vi nu har at sige, må det fra begyndelsen forudsættes at alt, hvad der bliver bekræftet af kinesisk ligeGYldighed over for komfort og bekvemmelighed, er ikke i forhold til orientalske, men til vestlige standarder. Hovedformålet er at vise, hvor fuldstændig forskellige disse standarder er.

Lad os først rette vores opmærksomhed et øjeblik mod kineserne klædning. Da vi talte om kinesisk foragt for udlændinge, havde vi allerede lejlighed til at nævne, at vestlige beklædningsformer har meget lidt, som er attraktivt for kineserne; vi er nu tvunget til at indrømme, at det modsatte er lige så sandt.

For os synes det bestemt enestående, at en stor nation skal være forenet af en så unaturlig skik som at glat barbære hele den forreste del af hovedet, hvilket efterlader det blotlagt, som naturen åbenbart har tilsigtet at beskytte. Men siden kineserne blev tvungen til at antage denne skik ved spidsen af sværdet, og da det, som allerede bemærket, er blevet et tegn og en prøve for loyalitet, behøves det ikke at forklares nærmere i denne forbindelse, end at gøre opmærksom på det utvivlsomme faktum, at kineserne selv ikke føler noget ubehag ved denne praksis, og ville sandsynligvis være overordentlig uvillige til at vende tilbage til Ming-dynastiets tonsur.

De samme overvejelser gør sig ikke gældende for kinesernes vane med at gå barhovedede næsten alle årstider, og især om sommeren. Hele nationen bevæger sig rundt i sommermånedernes gloende varme, medens de holder den ene arm i vejret, hvormed de holder en åben vifte i en sådan vinkel, at den blokerer en del af solens stråler. Men dem, der i nogen del af deres liv holder en paraply i deres hænder for at afværge varmen, skal blot udgøre en højst ubetydelig del af befolkningen. Medens mænd ofte ved visse lejligheder bærer hatte, har kinesiske kvinder, så vidt som vi har iagttaget, ingen anden slags hovedbeklædning end dette, som set fra et usympatisk vestligt synspunkt slet ikke virker, men er beregnet til at være dekorativt.

En af de meget få krav til komfort, ifølge kinesiske ideer, er en vifte, det vil sige i den sæson, hvor

det er muligt at bruge et sådant tilbehør som komfort. Om sommeren er det ikke ualmindeligt at se kulier, næsten eller ganske blottet for tøj, der kæmper for at føre en tungt lastet salt-junke op ad strømmen medens de vifter sig energisk. Selv tiggere svinger ofte med ødelagte vifter.

Det er et af den kinesiske civilisations uforklarlige fænomener at dette folk, som formodes oprindeligt at have været pastoralt, og som bestemt viser en høj grad af opfindsomhed i at gøre brug af naturens gaver, aldrig har lært at væve uld på en sådan måde at det kan bruges som tøj. De eneste undtagelser fra dette generelle forhold, som vi er bevidste om, er de vestlige dele af imperiet, hvor uldstoffer fremstilles i et vist omfang. Men det er mest ekstraordinært at kunsten at fremstille sådanne varer ikke skulle være blevet almindelig set i lyset af det store antal får, der siges at være, især i de bjergrige egne.

Det menes, at i oldtiden før bomuld blev introduceret, blev beklædnings-genstande lavet af nogle andre vegetabiliske fibre, såsom siv. Hvad det end måtte have været, er det sikkert, at nationen på nuværende tidspunkt som helhed er absolut afhængig af bomuld.

I de dele af imperiet, hvor vinterkulden er streng, bærer folk en mængde vattøj næsten tilstrækkelig til at fordoble hovedparten af deres kroppe. Hvis et barn iklædt dette kostume tilfældigvis falder, er han ofte lige så fuldstændig ude af stand til at rejse sig, som var han blevet spændt fast i en tønde. Vi hører aldrig kineserne klage over ubehaget ved sådanne klodsede klædninger. De har ikke følelsen af ubehag. Imidlertid er det sikkert at ingen angelsakser gerne ville tolerere manglerne ved en sådan påklædning, hvis han på nogen måde kunne blive fri for det.

I forbindelse med vinterens tunge beklædning, må den totale mangel på enhver form for undertøj nævnes. For os synes det svært at opretholde eksistensen uden uldent undertøj, som ofte skiftes. Kineserne er ikke bevidste om et sådant behov.

Deres tunge vattøj hænger ligesom rundt om deres kroppe i så mange poser at der efterlades gabende åbninger, hvorigennem kulden kan trænge ind til kødet, men de har ikke noget imod denne omstændighed, selvom de er klare til at indrømme, at det ikke er ideelt.

Kinesiske sko er lavet af tekstiler, de er altid porøse og absorberer fugt ved den mindste lejlighed. Når vejret er koldt holder dette fødderne mere eller mindre afkølede hele tiden. Kineserne har virkelig en slags olierede støvler, der er designet til at holde fugten ude, men ligesom mange andre bekvemmeligheder, er brugen af dem begrænset til nogle ganske få på grund af prisen.

Det samme gælder for paraplyer som beskyttelse mod regn. De er en luksus, og betragtes på ingen måde som nødvendigheder.

Kinesere, som har pligt til at udsætte sig for vejret, synes som udgangspunkt ikke at det er vigtigt, og bestemt ikke nødvendigt, at skifte tøj, når de er blevet helt våde, og synes ikke at ubehaget ved at lade deres tøj tørre på kroppen overhovedet er en alvorlig sag.

Medens kineserne beundrer udenlandske handsker, har de ikke deres egne, og selvom klodsede vanter ikke er ukendte i det yderste nord, ses de sjældent.

En af de mest irriterende egenskaber ved kinesisk enklædning, set fra et udenlandsk synspunkt, er fraværet af lommer. Den gennemsnitlige vesterlænding kræver et stort antal af disse for at opfylde sine behov. Han kræver brystlommer i frakken til sine notesbøger, lommer bagved til sine lommelærklæder, lommer i sin vest til blyant, tandstikker og så videre, såvel som til sit ur, og i andre tilgængelige positioner til opbevaring af hans lommekniv, hans nøglebundt og hans pung. Hvis udlændingen også er forsynet med en lommekam, en foldelineal, en proptrækker, en støvleknop, en pincet, et præcist kompas, en foldesaks, en kugle, et lommespejl og en fyldepen, ville det ikke gøre ham til en enestående undtagelse fra hans race.

Efter at have vænnet sig til den konstante brug af disse artikler, kan han ikke undvære dem. Derimod har kineseren få eller ingen af sådanne ting; hvis han blev præsenteret for dem, ville han ikke vide, hvor han skulle gøre af dem. Hvis han har et lommelærklæde, er det stukket ned ved hans barm, og det samme er et barn, som han skal bære rundt på. Hvis han har et papir af en vis betydning, løsner han forsigtigt remmen, som binder hans bukser til hans ankel, lægger papiret ind der og går videre. Hvis hans klædning har udvendige poser, stikker han blot papiret i uden at løsne noget. I begge tilfælde, hvis båndet løsnes uden hans viden, vil dette papir gå tabt - en konstant begivenhed. Andre depoter for sådanne artikler er folderne på de lange ærmer, når de foldes tilbage, en opslået skygge på en hat eller mellemrummet mellem kasketten og hovedet. Mange kinesere øver sig i at sikre en bekvem, omend noget udmattende forsyning af rede penge, ved altid at binde en mønt i det ene øre.

Den vigtigste middel til sikkerhed for ting, båret personligt, er bæltet, hvortil en lille pung med tobakspose, pibe og lignende genstande er fastgjort. Hvis bæltet arbejder sig løst, risikerer tingene at gå tabt. Nøgler, overskæg-kamme, og et par gamle kontanter, er fastgjort til nogle fremtrædende knapper på klædningen.

Hvis den almindelige kinesers daglige påklædning forekommer os forkasteligt er hans natlige klædning i det mindste fri for kritik på grund af sin kompleksitet, for han klæder sig blot af til skindet, ruller sig ind i sin dyne, og sover de retfærdiges søvn. Nattøj har han eller hun har intet af. Det er faktisk registreret, at Confucius "krævede, at hans soveklædning skulle være halvt så lang som hans krop." Det antages dog at henvisningen i denne passage er til en kappe, som mesteren bærer, når han fastede, og ikke til en almindelig natklædning; men det er under alle omstændigheder sikkert, at moderne kinesere ikke efterligner ham i hans natkåbe og faster ikke, hvis de kan undgå det.

Selv nyfødte babyer, hvis hud er overordentlig følsom over for de mindste temperaturændringer, bliver skødesløst lagt under sengetøjet, som kastes tilbage, når moderen ønsker at vise spædbarnet for tilskuere. Den pludselige kuldegysning, som denne absurde praksis forårsager, tænkes af

kompetente dommere at være ganske tilstrækkelig til at redegøre for det store antal kinesere, der dør i kramper inden de har afsluttet den første måned af deres eksistens. Når børn er vokset større, bliver de, i stedet for at blive forsynet med bleer, i nogle områder iklædt et par todelte poser, delvist fyldte med sand, hvilken ide er tilstrækkelig til at fylde brystet hos blødhjertede vestlige mødre med rædsel. Belæsset med dette mærkelige udstyr er det stakkels barn forankret til et sted, ligesom frøen, som var "belæsset" med bukkeskud. I de særlige egne, hvor denne skik gør sig gældende, betegner den almindelige tale en person, der udviser lille praktisk viden, som en, der endnu ikke taget ud af sine "jordbukser!"

Kinesisk ligegyldighed over for, hvad vi mener med komfort, udstilles lige så meget i deres huse som i deres klædning. For at forstå denne påstand, er det nødvendigt at tænke på dem, hvis forhold gør dem i stand til at indrette sig som de gerne vil og ikke de fattige, som er tvunget til at eksistere, som de kan. Kineserne bryder sig ikke om træernes skygge rundt om deres huse, men foretrækker meget pæle beklædt med måtter. Dem, der dog ikke har råd til sådan en luksus, og som nemt kunne have et taknemmeligt skygge træ i deres gårdhave, planter ikke noget af denne slags, men nøjes med kernegranater eller nogle andre prydbuske. Når gårdhaven bliver utålelig på grund af den voldsomme varme, går de ud og sætter sig i gaden, og når det bliver uudholdeligt, trækker de sig tilbage til deres huse igen.

Få huse har norddør overfor hovedindgangen på sydsiden. Et sådant arrangement ville muliggøre et gennemtræk og noget mindske hundedagenes elendighed. Når de bliver spurgt hvorfor en sådan bekvemmelighed ikke er mere almindelig, er det hyppige svar at "vi har ikke norddøre".

Nord for den syvogtredive breddegrad er det almindelige sovested for kineserne en k'ang, en hævet "murstensseng" sammensat af adobe mursten, og opvarmet af ilden til madlavning. Hvis der ikke er nogen opvarmning fremstår den kolde jord for en udlænding som højdepunktet af ubehag. Hvis ilden tilfældigvis er for kraftig, vågner han i den sidste del om natten og føler, at han gennemgår en stegeproces. Under alle omstændigheder vil graden af varme ikke være konstant hele natten igennem. Hele familien er samlet på denne forhøjning. Materialet, som den er opbygget af, bliver befængt med insekter, og selv om adobe murstenene årligt fjernes er der ingen måde at sikre sig immunitet mod disse uvelkomne gæster, som er faste beboere af væggene i alle klasser af boliger.

Udlændinges kendskab til kinesiske parasitter har ikke tendens at fremkalde tolerance hos dem, som det har været tilfældet hos kineserne. En udenlandsk dame, der var i et værelse sammen med et selskab af kinesiske kvinder, mødte et eksemplar af pediculus capitis, som åbenbart var gået vild. Da hun holdt den op, spurgte damen alvorligt: "Hvis lus er dette?"

Der er andre alment udbredte dyreangreb, som de fleste kinesere er meget fortrolige med, men der er få, der synes at betragte parasitter som et onde, som kan forebygges, selvom det er muligt, eller overhovedet anerkender dem som et onde. Nettene som bruges til at holde de bevingede plager i skak, er uden for økonomisk rækkevidde for alle på nær en lille brøkdel af byens befolkning, og så vidt vi ved er der sjældent hørt om dem andre steder. Sandfluer og myg er sandelig følt som en

alvorlig gene, og nogle gange bliver der gjort svage anstrengelser for at uddrive dem ved at brænde aromatiske urter, men disse skadedyr generer ikke kineserne en tusindedel så meget som de irriterer os.

Et af de typiske tilfælde af forskellige standarder for komfort mellem os selv og kineserne er i opfattelsen af hvad en pude burde være. I vestlige lande er en pude en pose med fjer, beregnet til at støtte hovedet. I Kina er en pude en støtte til nakken, enten en lille skammel af bambus, en blok af træ eller mere almindeligt en mursten. Ingen Vesterlænding kunne bruge en kinesisk pude på den kinesiske måde uden tortur, og det er ikke mindre sikkert at ingen kinesere ville tåle de poser, som vi bruger til dette formål, under sit hoved i ti minutter.

Vi har talt om det enestående faktum, at kineserne overhovedet ikke væver uld. Det er endnu mere uforklarligt, at de ikke tager nogen interesse i de fjer, som de plukker i så store mængder fra de fjerkræ, som de spiser. Det ville være overordentlig let at lave polstret sengetøj ved at bruge fjer som polstring, og prisen på fjerene ville være ringe eller ingenting, da de ellers får lov til at blæse væk og undslippe nyttiggørelse i den ellers strenge kinesiske økonomi. Men bortset fra salg til udlændinge, kender vi ikke til nogen nytte, som sådanne fjer er til for tiden, bortset fra at de større bliver løst bundet til pinde som støvfjernere.

For en vesterlænding er den ideelle seng på en gang elastisk og fast. Det bedste eksempel på sådanne er måske dem, der er lavet af det, der er kendt som "vævet wire", som i de senere år er kommet i sådan et almindeligt brug.

Men da et af de fineste hospitaler i Kina blev møbleret med disse luksuriøse apparater, følte den godhjertede læge, der havde planlagt deres anskaffelse, væmmelse ved at finde at så snart han vendte ryggen til, kravlede de patienter, der var stærke nok til at gøre det, fra deres elastiske senge ned på gulvet, hvor de følte sig hjemme!

Kinesiske huse er næsten altid dårligt oplyst om natten. Den indfødte vegetabiliske olie lugter yderst ubehageligt, og skaber kun tilstrækkelig belysning til at gøre mørket synligt. De store fordele ved petroleum er faktisk anerkendt, men på trods af dem er det stadig sandt, at over enorme områder bliver olie, lavet af bønner, bomuldsfrø og jordnødder, ved med at blive brugt, længe efter petroleum er blevet kendt, simpelthen på grund af styrken af konservativ inerti, bakket op af dyb ligegyldighed over for den større komfort ved at kunne se klart sammenlignet med næppe at kunne se overhovedet.

Kinesiske møbler slår en vesterlænding som værende klodsede og ubekvemme. I stedet for de brede bænke, som vore forfædre plejede at hvile på, er kineserne generelt tilfredse med meget smalle, og det vil ikke være overraskende, hvis nogle af benene er løse, eller de er placerede så de tipper den uforsigtige person af, der sætter sig, når der ikke er nogen i den anden ende.

Dr. Williams bemærker, at kineserne er den eneste asiatiske nation som bruger stole, men ifølge

vores ideer, er kinesiske stole modeller for ubehag. Nogle af dem er lavet efter et mønster som var herskede i England i Dronning Elizabeths dage eller Dronning Annes, høje, lige i ryggen og uforholdsmæssigt kantede. De mere almindelige er formet, så de kan rumme personer som vejer omkring to hundrede og halvtreds pund, men styrken af stolene er på ingen måde proportioneret med størrelsen, og de går hurtigt i stykker.

De største indvendinger, som vesterlændinge har mod kinesiske boliger, er uden tvivl fugten og kulden. Vi har andet steds talt om de grundlæggende fejl i byggeriets opførelse, herunder økonomisering i fundamentene. Det uundgåelige og permanente resultat er fugt. Gulve af jord, eller af ufuldkomment brændte mursten er for de fleste udlændinge ikke kun kilder til stort ubehag, men ekstremt sundhedsskadelige. Ikke mindre irriterende er de løse døre, som hviler på drejetappe. De dobbelte døre tillader den kolde luft at trænge ind på hver side, øverst og nederst. Også selvom revnerne er klistret til med kraftigt papir, er en dør kun en ufuldkommen beskyttelse mod det bitre vintervejr, for ingen vil lukke den.

Det er næsten umuligt at lære kinesere at holde en yderdør lukket om vinteren. Det opslag, som en forretningsmand satte på ydersiden af sin kontordør, "Alle lukker dørene undtagen dig," ville være en grov løgn i Kina, hvor ingen lukker en dør.

For en vesterlænding synes en kinesisk bolig om vinteren altid som en thesaurus af ubehag, på grund af fraværet af kunstig varme. Langt de fleste mennesker, selv hvor vintrene er strenge, har ingen anden varme end den lille mængde, der er opnået fra det brændsel, der brændes for madlavningen, og som føres til k'ang.

Dette er punktet for minimalt ubehag i etablissementet, men for vesterlændinge, der ønsker at føle en positiv varme fra nogle kilder, der spreder sig i taknemmelige strømme over hele kroppen, er en kinesisk k'ang på en kold nat en meget utilstrækkelig erstatning for "skorstens-hjørnet" eller for ovnen.

I områder, hvor kul er tilgængeligt bruges det faktisk som brændsel, men sammenlignet med hele landet er disse distrikter meget begrænsede, og den røg, som altid slipper ud i rummet fylder det gradvist med kulsyre gas.

Trækul er meget sparsomt brugt endda af dem, der sidder i gode forhold, og faren ved dens uforsigtige brug, som ved brugen af kul, er meget stor.

Husene er så ubehagelige, at selv i hjemmet, hvis vejret er koldt, har beboerne ofte alt det tøj på, som det er muligt at tage på.

Når de er udendørs, har de ikke mere at tilføje. "Fryser du?" spørger vi dem, selvfølgelig," lyder det konstante svar. De er aldrig i hele deres liv blevet kunstigt opvarmet i vestlig forstand. Om vinteren ser deres blod ud til at være som vand i floderne, stivnet i overfladen, og bevæger sig kun som en træg strøm nedenunder. I betragtning af disse egenskaber ved kinesiske boliger, er det ikke

underligt, at en vis Taotai, der havde været i udlandet, bemærkede, at i USA havde fangerne i fængslet mere behagelige forhold end hans yamen.

Da vi talte om det kinesiske fravær af nerver, havde vi allerede lejlighed til at påpege den kinesiske ligegyldighed over for trængsel og støj. Så snart vejret bliver koldt, klumper kineserne sig sammen for at holde varmen som var det en selvfølge. Selv i hundedagenes dyb er det ikke ualmindeligt at se både lastet med så mange passagerer, at der må knap være plads til at sidde eller ligge. Ingen vesterlændinge ville tolerere en sådan trængsel, men kineserne ser ikke ud til at have noget imod det.

Vesterlændinge vil gerne have deres boliger i nogen afstand fra de nærmeste naboer, for ventilation og for privatlivets fred. Kinesere kender intet til hverken ventilation eller privatliv, og de synes ikke at værdsætte disse forhold, når de er realiseret*.

*Mange kinesere, som bor hele deres liv i boliger, i hvilke de følsomme udlændinge, som Coleridge i Köln, opregner måske "tooghalvfjerds dårlige lugte, alle veldefinerede, og adskillige stanke," er dog meget irriterede på mange lugte, som de møder i fremmede huse. De væmmes ikke ekstremt meget ved lugten af petroleum (hvilket måske ikke er overraskende), men de viser ofte afsky over for det, som vi anser for at være vores mest sarte blomster. En udenlandsk dame, som venligt havde bragt nogle få oversete kinesiske piger fra deres beskidte og frastødende hjem med sig til sin egen dagligstue for at de skulle lære at læse, fandt dem en dag holdende sig for næsen, fordi huset var gennemtrængt af en duft af frisk ristet kaffe, som de erklærede for at være en frygtelig lugt". Vi har hørt om en kinesisk sygeplejerske, som eftertrykkeligt nægtede at sove i samme skibskahyt som børnene under hendes pleje med den begrundelse at de "lugter alle som får!"

Hver lille kinesisk landsby er bygget efter planen for en by uden nogen plan. Boligerne ligger med andre ord klumpet sammen, som om jord var alt for værdifuldt. Den uundgåelige effekt er dog at hæve prisen på jord, ligesom i en by, skønt af ganske forskellige årsager; Derfor de snævre gårdspladser, trange boliger og usund overbefolkning, selv hvor der er rigelig plads lige ved hånden og til moderate priser.

En kinesisk gæst på en kinesisk kro nyder den travlhed, som ledsager en samtidig ankomst af et langt vogntog og falder i søvn, så snart han har spist sit aftensmåltid. Hans rejsefælle fra vestlige himmelstrøg ligger vågen den halve nat og lytter til tre snese muldyrs skryde, varieret med spark og hvin, som varer så længe, som han bevarer sin bevidsthed. Disse lyde veksles af slag på en kæmpe træ-rangle, og af hundenes kraftige gøen.

Det er ikke ualmindeligt at se så mange som halvtreds æsler i en krogård, og det pandemonium som de er årsag til om natten kan man kun svagt forestille sig. Kinesere er ikke uvidende om, som M. Hue har nævnt, at dette dyrs skryden kan stoppes ved at binde en mursten til dets hale, men gentagne henvendelser formår ikke at fremkalde information om et enkelt tilfælde, hvor det faktisk er blevet gjort. Forklaringen er den simple at en kineser er ganske ligeglad med om halvtreds æsler skryder enkeltvis, samtidigt eller slet ikke.

Sandsynligvis ville ingen Vesterlænding forblive neutral i et sådant spørgsmål.

At denne følelse ikke er begrænset til noget bestemt lag i den Kinesiske sociale skala, kan udledes af den omstændighed at hustruen til den ledende statsmand i Kina på et tidspunkt havde omkring hundrede katte i vice-kongens Yamen!

Den buddhistiske religion er ansvarlig for kinesernes modvilje mod at gøre en ende på pariahundenes elendige eksistens, som alle kinesiske byer er befængt med, dog dette karaktertræk, som således udstilles, er ikke så meget kinesisk som orientalsk.

Mr. J. Ross Browne, der engang var minister i de Forenede Stater med ansvar for Kina, udgav et underholdende bind af rejse beskrivelser i østen, prydet med egne tegninger. En af disse forestiller, hvad der så ud til at være en kongres af alle varianter af magre og skæve hunde, som blev angivet som "en generel opfattelse af Konstantinopel". Den samme tegning ville gøre god fyldest som en skitse af mange kinesiske byer.

Kineserne ser ikke ud til at opleve noget alvorligt ubehag ved den hensynsløse og ukuelige gøen fra denne enorme hær af fordømte, og de tager heller ikke meget hensyn til de virkelig store farer, der opstår fra gale hunde, som man ikke sjældent er stødt på. Under sådanne omstændigheder er den anerkendte kur ofte at binde noget af hundens hår ind i såret, hvilket har forårsaget en mærkelig analogi til den praksis, der må have været anledningen til vort ordsprog at "håret af den samme hund vil kurere." Hundens død ser ikke ud til at være nogen del af dette.

De fleste af de allerede nævnte tilfælde vedrører kinesisk ligegyldighed over for komfort. Det ville ikke være svært at citere lige så mange flere, der indebærer tilsidesættelse af bekvemmelighed, men nogle få eksempler vil være tilstrækkeligt.

Kineserne er stolte af at være en litterær nation, faktisk verdens mest litterære nation. Penne, papir, blæk og blækplader kaldes de "fire dyrebare ting", og deres tilstedeværelse udgør en "litterær enhed".

Det er bemærkelsesværdigt, at ikke en af disse fire uundværlige artikler bæres på personen. De er på ingen måde sikre på at være ved hånden, når det ønskes, og de er alle fire aldeles ubrugelige uden et femte stof, nemlig vand, som kræves til at gnide blækket op. Pennen kan ikke bruges uden betydelig forudgående manipulation for at blødgøre dens sarte hår, den er meget tilbøjelig til at blive skadet ved ukyndig håndtering, og holder kun forholdsvis kort tid. Kineserne har ingen erstatning for pennen, sådan som blyanter, og hvis de havde dem ville de heller ikke kunne bibeholde dem i funktionel stand, da de ikke har nogen penneknive og ingen lommer, hvori de kan bæres.

Da vi tidligere talte om kinesernes økonomiske formåen bestræbte vi os på at yde dem retfærdighed for deres store evne til at opnå fremragende resultater med meget utilstrækkelige midler, men det er ikke desto mindre sandt, at sådanne arbejdsbesparende anordninger, som man så konstant møder i

de vestlige lande, er ukendte i Kina.

På et moderne hotel i Vesten skal man blot skubbe til noget eller trække i noget, og så får man, hvad man vil have - varmt eller koldt vand, lys, varme eller service. Men på det fineste herberg i de atten provinser, ligesom alle ringere indkvarterings-steder, må en gæst, når han er bevidst om et uopfyldt behov, gå til sin lejligheds yderdør, og råbe af fuld kraft i et forgæves håb om at blive hørt på grund af sin stemmekraft.

Mange artikler, som konstant efterspørges af kineserne, kan ikke fås, når man ønsker det, men kun når forhandleren tilfældigvis samtidig aflægger sit uregelmæssige besøg. På alle andre tidspunkter, kunne man lige så godt finde sig selv efterladt i det indre af Sudan, hvad angår udbuddet af aktuelle behov.

I byen bærer alle en lanterne om natten, men i det mindste i nogle byer kan man kun få lanterner når den omrejsende kræmmer bringer dem rundt, og de, der vil have dem, køber på sådanne tidspunkter, som vi gør hos en mælkemand eller en forhandler af frisk gær.

Den procentdel af hele befolkningen, som bor i kinesiske byer, kan ikke være stor, og på landet er denne begrænsning af trafikreglen og ikke undtagelsen. I nogle distrikter er det for eksempel kutyme at sælge tømmer til husbygning i den anden måne, og de samme træstammer bliver ofte slæbt rundt i landet fra et stort marked til et andet, indtil de enten sælges eller bringes tilbage til deres udgangspunkt.

Men skulle en uerfaren person være så overilet at ønske at købe tømmer i den femte måne, vil han snart finde ud af, hvorfor den viseste af orientalerne bemærkede at "der er en tid til ethvert formål under himlen."

Få ulemper ved det himmelske imperium gør et hurtigere og mere uudsletteligt indtryk på et Vestligt sind end hele fraværet af "kloaksystemer". Når som helst, der har været et forsøg på at udrette noget i retning af dræning, som i Peking, bliver de resulterende onder meget større end dem, de var designet til at helbrede.

Lige meget hvor længe man har boet i Kina, forbliver man i en mental tilstand af spænding, ude af stand til at afgøre det mest interessante spørgsmål, så ofte stillet, hvilken er den mest beskidte by i imperiet? En gæst fra en af de nordlige provinser, pralede over for en beboer i Amoy med at i krænkelser af sanserne kunne ingen by i det sydlige Kina måle sig med nordens. Med henblik på at afgøre dette omstridte punkt, blev byen Amoy grundigt gennemkørt, og den blev fundet at være uventet ren - det vil sige for en kinesisk by at være. Jaloux på hans adopterede hjemms overlegenhed hævdede Amoy-beboeren at han blev taget i en unfair situation, idet en kraftig regn for nylig havde gjort meget for at vaske gaderne!

Den rejsende tror, han har fundet den værste kinesiske by, når han har inspiceret Foochow, men han

bliver sikker på det, når han besøger Ningpo, og bliver dobbelt sikker ved at ankomme til Tientsin. Alligevel vil det trods alt ikke være mærkeligt, hvis han inderligt tilbagekalder, når han med åbenhed og upartiskhed gennemgår påstandene om Peking!

De tre punkter, som det vestlige sind med sikkerhed vil lægge hovedvægt på, når han overvejer ulemperne ved den kinesiske civilisation, er fraværet af postfaciliteter, vejenes tilstand og valutaens stilling.

Der findes selvfølgelig private firmaer, hvorved breve og pakker kan overføres fra visse steder i Kina til visse andre steder, men deres funktioner er yderst begrænsede, og sammenlignet med hele imperiet er de områder, som de betjener, ubetydelige.

Vi har allerede talt om kinesiske veje, da vi diskuterede fraværet af offentlig ånd. Når vejret er dårligt begrænser kineserne sig til deres boliger. Det er fordi den kinesiske klædning - især de kinesiske sko - er som de er blevet beskrevet, og fordi de kinesiske veje er - som vi ved at de er. I vestlige lande taler vi om en unintelligent person, som en, der ikke ved nok til at gå ind, når det regner, men i Kina burde man hellere sige om sådan en, at han ikke ved nok til at blive inde, når det regner.

En af de mest almindelige skrifttegn i det kinesiske sprog, som bruges til at betegne imperativ nødvendighed, er sammensat af to dele, som betyder "stoppet af regnen". Med mulig undtagelse af officiel tjeneste er ideen om at ethvert menneske har funktioner, hvis udlevelse kan harmoniseres med den hurtige nedbør af fugt i den ydre atmosfære, en ide, der kun kan blive introduceret til de fleste kinesiske kranier ved en trepanering-proces.

Ikke engang offentlige forretninger haster nødvendigvis, siger ordsproget. Vi har hørt om et kinesisk fort, af utvivlsom styrke, med en yderst vigtig beliggenhed, bevæbnet med de mest komplicerede krigsvåben, såsom Krupp-våben og forsynet med udenlandsk trænedede tropper, hvor vagtposterne på grund af regn alle fornuftigvis trak sig tilbage til vagthusene og efterlod ikke en eneste mand i syne nogen steder. De blev "stoppet af regnen!"

Tientsin-massakren i 1870 kunne have været firedoblet i grusomhed, hvis ikke en rettidig regn havde forsinket desperadoerne, som allerede på vej til bebyggelsen. En bærbar bruser ville være et af de mest perfekte forsvar, som en udenlandsk rejsende i de fjendtlige dele af Kina kunne ønske sig. Vi er helt sikre på at en jævn strøm af koldt vand leveret fra en to tommer dyse ville sprede den mest voldelige pøbel, som nogensinde er set af en udlænding i Kina i løbet af fem minutter.

Shrapnel ammunition ville være langt mindre effektiv, for mange ville stoppe for at samle de brugte skud op, medens koldt vand er noget, som enhver kineser fra Han-dynastiet og til vor tid udviser den samme aversion imod som en kat. Eksternt eller internt administreret, betragter han det som lige så fatalt.

Kineseren har lært at tilpasse sig til sit miljø. Han underkaster sig med eksemplarisk tålmodighed sådanne gener, som han møder, fordi han godt ved at de er uundgåelige.

Emnet kinesisk valuta kræver ikke et kort afsnit, men et omfattende essay, eller rettere en bog. Dens kaotiske excentriciteter ville drive enhver vestlig nation til vanvid i en enkelt generation, eller mere sandsynligt ville sådanne gigantiske onder hurtigt frembringe deres egen kur.

Da vi talte om tilsidesættelse af nøjagtighed nævnte vi et par af de mere fremtrædende ærgrelser. Hundrede kontanter er ikke hundrede og tusinde kontanter er ikke tusind, men et andet og totalt usikkert antal, som kun kan konstateres ved erfaring. I store dele af imperiet tæller en kontant for to, det vil sige, det er tilfældet i antal over tyve, så når man hører, at han skal betales fem hundrede kontanter, forstår man, at han vil modtage to hundrede og halvtreds stykker, minus den lokale reduktion, som uophørligt skifter forskellige steder. Der er en konstant sammenblanding af små eller falske kontanter, hvilket fører til uundgåelige stridigheder mellem forhandlere af enhver vare.

Med ujævne mellemrum bliver de lokale dommere slået af ondskaben ved denne fornedrelse af valutaen og udsender strenge proklamationer imod det. Dette giver sværmen af underordnede i magistratens yamen en mulighed for at lægge pres på alle vekselbutikker i distrikterne, og at gøre alle forretnings-transaktioner mere eller mindre vanskelige. Priserne stiger med det samme for at imødekomme det midlertidige behov for rene kontanter. Så snart den betalende malm i denne åre er opbrugt, og der ikke bliver arbejdet på den i nogen grad, vender de dårlige kontanter tilbage, men priserne falder ikke.

Altså den ukuelige lov, som siger at den dårligere valuta uddriver den bedre, bliver aldrig et øjeblik suspenderet. Kontanternes tilstand bliver værre og værre, indtil, som i nogle dele af provinsen Honan, alle går på markedet med to helt forskellige sæt af kontanter, en af dem består af den almindelige blanding af godt med dårligt, og den anden består udelukkende af falske mønter.

Visse artikler betales kun med falske kontanter. Men med hensyn til andre varer er det et spørgsmål om en særlig forhandling, og derfor er der for disse artikler en dobbelt markedspris.

For enhver vesterlænding er det indlysende ved et blik at enorme tab må følge af sådan en tilstand, selvom kineserne er så vant til besvær af denne art, at de synes næsten ubevidste om dens eksistens, og ondskaberne mærkes kun som atmosfærens tryk mærkes.

Kinesiske kontanter er eftertrykkeligt "filthy lucre". De kan ikke håndteres uden forurening. Strengene på fem hundrede eller tusinde (nominelle) stykker, er yderst tilbøjelige til at gå i stykker, hvilket indebærer stort besvær med at tælle og genbinde. Der er ingen ensartethed i vægt i de nuværende kobberkontanter, men alt er både omfangsrigt og tungt. Kontanter, som svarer til en mexicansk dollar i værdi, vejer ikke mindre end otte pund avoirdupois. Et par hundrede kontanter er alt, hvad alle kan bære rundt med i de små tasker, der er ophængt ved bæltet til dette formål.

Hvis det er ønskeligt at bruge en større sum end et par strenger, bliver transporten en alvorlig sag. Tabene på transaktioner i sycee ingots er altid fantastiske, og den person, der bruger dem, bliver uundgåeligt snydt både ved køb og salg. Hvis han bruger kvitteringer fra vekselerer, er vanskeligheden ikke meget mindre, da disse fra en region er enten helt ubrugelige i en anden region ikke langt væk, eller de vil kun blive accepteret med stor rabat, medens den person, der til sidst tager dem for at indløse dem, har udsigt til en vis kamp med furierne i vekseler-butikken, hvor kvitteringerne blev udstedt, med hensyn til kvaliteten af de kontanter, som skal betales for dem. Under disse alvorlige handicap er det et vidunder at kineserne i det hele taget er i stand til at drive forretning; og alligevel, som vi dagligt er vidner til, er de så vant til disse ærgrelser, at det synes at deres byrde næppe føles, og den eneste alvorlige klage over denne byrde kommer fra udlændinge.

Det er meget almindeligt for rejsende gennem en kinesisk landsby, at se et æsel ligge i fuld længde fastgjort til en stolpe med en stærk rem ført rundt om dets hals. Men i stedet for at justere sig selv til længden af sin rem, slæber dyret sig ofte til den yderste grænse af sin tøjring og læner sig tilbage med hovedet i en vinkel på 45 grader, dets nakke strakt på en sådan måde at den truer med forskydning af nakkehvirvlerne. Vi undrer os hvorfor det ikke brækker nakken, og endnu mere over hvilken fornøjelse der kan være i dette tilsyneladende forsøg på at gøre det. Intet Vesterlandsk æsel ville opføre sig på en sådan måde. Læseren, som indtil videre har fulgt os gennem disse utilstrækkelige illustrationer af vores emne, vil huske på at den kinesiske race, selvom tilsyneladende i en tilstand af halvkvælning, forekommer sig selv at være i en forholdsvis komfortabel tilstand, hvilket blot vil sige at den kinesiske standard for komfort og bekvemmelighed og den standard, som vi er vant til, er vidt forskellige, hvilket er den påstand, vi begyndte med.

Det er ikke usædvanligt at høre personer, der har et betydeligt kendskab til kineserne og deres måder, især med hensyn til de aspekter, som netop har tiltrukket sig vor opmærksomhed, forsikre os om at kineserne ikke er civiliserede! Dette er en meget overfladisk og fejltagtig dom og skyldes en ufilosofisk forvirring mellem civilisation og komfort.

I betragtning af den nuværende tilstand i Kina, hvilken er meget, hvad den var for tre århundreder siden, er det er godt at se på de forandringer, som vi selv har gennemgået, for kun således kan vi nå frem til en retfærdig sammenligning. Vi kan ikke tænke på Miltons, Shakespeares og Elizabeths England, som et uciviliseret land, men intet er mere sikkert end at det for de fleste af os skulle vise sig at være en højst utåleligt opholdssted.

Hr. John Richard Green, som har gjort så meget for at belyse det engelske folks historie, var den første til at bemærke at det er fra Elizabeths regeringstid, at vi daterer fremkomsten af det begreb, som nu forekommer os en særlig engelsk, nemlig begrebet hjemlig komfort.

De adelige herrer med deres mænd, boede i triste bjerge, i snavs og mørke. Dørene var dårligt tilpassede. Vinduesskodderne gabede og lukkede vinden ind. Kul var lidet kendt i det femtende århundrede, og den store adelige sal havde i midten et kæmpe bål af træ og kvas. Ofte fik røgen lov til at slippe ud gennem et hul i taget. Gulvet var dækket med siv. De ædle herrer og damer spiste med fingrene og kastede knoglerne på gulvet under bordet, og lod hundene rode sig frem til dem.

Snavset, der således akkumuleredes, blev ofte meget plagsomt, før gulvet blev fejtet. Knapheden på brændsel gjorde ofte de mudderklædte hytter på landet, hvor skorstene var sjældne, bitterligt kolde om vinteren. Byernes stråttækte hytter brød ofte i brand; og den hurtige ødelæggelse af hele gader skabte den største elendighed, da beskyttelse med brandforsikring var ukendt.

Det fremgår af Paston-brevene, at en sådan ting som en lille fjerseng blev anset for at være værdig til at blive nævnt i et egentligt testamente. Fælles redskaber blev overført fra generation til generation, en værdig borgerinde efterlod sig således "en stor lerkrukke, der havde været min mors." Hustruer havde en livsvigtig interesse i "husholdningsting", som artikel for artikel blev testamenteret til slægtninge og venner for at de skulle have dem efter hustruens død.

De rigdomme, som således blev efterladt til arvinger, er sådan nogle som en halv gallon målepotte og en kvart potte, nogle tænger og en bælg. Hatten var en fransk opfindelse, som ikke kom i brug i England før midten af det femtende århundrede. Paraplyer blev længe latterliggjort som et tegn på kvindelighed. Købmanden, som rejste fra marked til marked, og pilgrimmen, var de eneste nyhedsbærere.

Der var kun lidt kommunikation mellem den ene del af riget og den anden, og mennesker boede fra barndom til alderdom i den samme snævre kreds, hvori de var fødte. I dagene før betalingsveje havde en vogn med fire heste, som var hyret for seks dage, ret til at hvile fire dage ud af seks på grund af vejenes chokerende tilstand. Vi læser om at muddret var så sejt og klæbende at hestenes sko bestandigt blev løsnet fra deres hove, at det var nødvendigt at lade en smed eller beslagsmed ledsage en gruppe ryttere medbringende et stort lager af hestesko og søm.

Hoteller eller kroer har først deres oprindelse fra midten af det fjortende århundrede. Rejsende varmede sig ved et bål af kvas og fandt et leje på en bunke halm. Themsens bredder var slimede af mudder ved lavvande og byens slagteriaffald blev smidt i floden.

Londons gader var ikke brolagte, fugtige og snavsede selv i tørt vejr. De var fulde af snavs og affald. Glenter og ravn blev værdsat som ådselædere, og når lugten blev for generende, tændte man bål for at afværge pesten, som i almindelighed lurede i byens gyder og kroge.

Det er overflødig at hentyde til de mangfoldige og komplekse årsager til de så forbløffende ændringer på De Britiske øer inden for de seneste tre århundreder. Endnu mere vidunderlig er den radikale revolution, som inden for de sidste halvtreds år har fundet sted i standarden for komfort og bekvemmelighed. Hvis vi var tvunget til at vende tilbage til vore oldeforældre og bedsteforældres rå levevis, ville det være et spørgsmål, om livet for os ville være værd at leve.

Tiderne har ændret sig, og vi har ændret os med dem. I Kina har tiderne tværtimod ikke ændret sig, og heller ikke folket. Standarden for komfort og bekvemmelighed er det samme nu, som den har været i århundreder. Når nye betingelser opstår, vil disse standarder uundgåeligt ændre sig. At de nogensinde vil blive de samme som dem, som vi har vænnet os til, er imidlertid hverken forventet eller ønsket.

XXX. Tålmodighed og Vedholdenhed

Udtrykket tålmodighed omfatter tre helt forskellige betydninger. Det er den dyd eller kvalitet at vente længe, uden klage, vrede eller utilfredshed. Det er styrken ved at lide eller tåle enhver ondskab i stilhed eller med sindsro - rolig udholdenhed. Det er også brugt som et synonym for vedholdenhed.

Ved første øjekast er det indlysende at den gruppe af kvaliteter, som der her henvises til, har en meget stor betydning for de menneskers liv, som de tilhører.

Ulempen som følge af en separat og en særskilt undersøgelse af individuelle kinesiske karakteristika er ingen steder mere indlysende end i hensynet til kvalitetene af tålmodighed og udholdenhed. Disse karakteristika af kineserne er uadskilleligt forbundet med deres komparative "fravær af nerver," med deres "tilsidesættelse af tid", og især med kvaliteten af "flid", ved hvilke den nationale tålmodighed og udholdenhed er mest iøjnefaldende og mest effektivt illustreret.

Hvad der allerede er blevet sagt om disse emner, vil have tjent at fremhæve en af de vigtigste dyder i den kinesiske karakter, men den uundgåelige overfladiske behandling, som er en følge af en sådan tilfældig omtale, fortjener at blive suppleret med en mere omfattende præsentation.

Blandt en tæt befolkning som i det kinesiske imperium, er livet ofte reduceret til dets laveste vilkår, og det er de vilkår som bogstavelig talt er en "kamp for tilværelsen". For at leve er det nødvendigt at have midlerne til at leve, og disse midler skal hver enkelt skaffe sig for sig selv, så godt han kan. Dyb fattigdom og en hård kamp for midlerne til overlevelse vil aldrig af sig selv gøre noget menneske flittigt, men hvis en mand eller en race er begavet med instinkt for flid, er det et forhold, som mest effektivt vil være tilbøjelige at udvikle arbejdsomhed.

De samme forhold vil også have tendens til udviklingen af økonomisk sans, der, som vi har set, er en fremtrædende kinesisk kvalitet. Disse forhold udvikler også tålmodighed og vedholdenhed. Jægeren og fiskeren, der ved, at deres levebrød afhænger af at deres bevægelser er snigende og forsigtige og den tålmodighed, hvormed de venter på deres mulighed vil være snigende, forsigtig og tålmodig, uanset om de tilfældigvis hører til de af menneskehedens racer som er klassificerede som "civiliserede", til dem, der kaldes "halvciviliserede", eller til dem, som er kendt som "vilde".

Kineserne er en race, som i evigheder har været på jagt for livets ophold under de mest ugunstige forhold, og de har således lært at kombinere de mest civiliserede folks aktive flid med de Nord Amerikanske Indianeres passive tålmodighed.

Kineserne er villige til at arbejde i meget lang perioder for meget små belønninger, fordi små belønninger er meget bedre end ingen. Evighedens erfaringer har lært dem at det er meget svært at gøre flid til et springbræt til de videre muligheder, som vi i Vesten er kommet til at se på som de naturlige resultater. De er "naturlige" resultater kun i den forstand at når passende forhold er fundet, vil disse resultater følge.

Med en befolkning på fem hundrede for hver kvadratmil er det næppe nødvendigt at observere at en af betingelserne for en praktisk verifikation af ordsproget om, at flid og sparsommelighed er lykkens to hænder, er ikke til stede.

Men kineseren er tilfreds med at slide for sådanne belønninger, som han måske kan få, og i denne tilfredshed illustrerer han sin tålmodigheds dyd.

Det er berettet om afdøde General Grant at han ved sin hjemkomst fra den tur rundt om jorden, hvor det formodes, at han havde set flere mennesker end noget andet enkelt individ nogensinde havde gjort, blev spurgt, hvad der var det mest bemærkelsesværdige, som han så. Han svarede straks at det mest ekstraordinære syn, som han nogen steder så, var synet af en lille kinesisk forhandler, som ved sin skarpe konkurrenceevne udkonkurrerede en jøde.

Observationen var af stor betydning: Det jødiske folks kvaliteter er på dette tidspunkt velkendte og har ført til de mest overraskende resultater, men jøderne er trods alt kun en lille brøkdel af den menneskelige race. Kineserne er derimod en betydelig procent af hele jordens befolkning. Jøden som blev udkonkurreret af kineseren, adskilte sig formodentlig ikke på nogen væsentlig måde fra enhver anden jøde.

Resultatet af konkurrencen ville nok have været den samme, hvis konkurrenternes identitet havde været anderledes, for det er moralsk sikkert at den succesrige kineser ikke adskilte sig i noget væsentligt fra millioner af andre kinesere, som måske kunne have været i hans situation. Det er i sine selvopholds-egenskaber, at kineseren udmærker sig i verden. Vi har allerede nævnt den stille vedholdenhed, som tilskynder en kinesisk studerende til at blive ved år efter år med at deltage i eksamenerne, indtil han enten tager sin grad i en alder af halvfems eller dør i forsøget.

Ingen belønninger, der er sandsynlige at opnå, og heller ingen der er mulige, kan i sig selv forklare denne ekstraordinære udholdenhed. Det er en del af de medfødte egenskaber, som kineserne er udstyret med, og er analoge med hjortens hurtighed eller ørnens skarpe syn. En lignende egenskab observeres hos den ringeste tigger ved en butiksdør. Han er ikke en velkommen gæst, selvom han hyppigt dukker op. Men hans tålmodighed er usvigelig, og med sin udholdenhed vinder han uvægerligt sin beskedne belønning, en enkelt messing mønt.

Der er en historie om en araber, hvis turban blev stjålet af en eller anden ukendt person, hvorpå taberen af denne vigtige beklædningsgenstand straks begav sig til stammens begravelsesplads og satte sig ved indgangen. Da han blev spurgt om sin grund til denne mærkelige opførsel, og hvorfor han ikke forfulgte tyven, gav han det rolige og karakteristisk orientalske svar: "Her må han komme til sidst!" Man bliver ikke sjældent mindet om denne overdrivelse af passiv vedholdenhed, ikke kun i individuelle kineseres adfærd, men også i regeringens handlinger.

Kejser K'ang Hsi's lange og pragtfulde regeringstid, som varede fra 1662 til 1723, gjorde hans navn mere berømt end enhver anden asiatisk monark. Alligevel var det i dennes, den største af kinesiske

herskeres, regeringstid at den kinesiske patriotiske pirat Ching Ching-kung, bedre kendt under navnet Koxinga, hærgede kysterne i provinserne Kuangtung og Fukien i en sådan grad at regeringsjunkerne var totalt ude af stand til at hamle op med ham.

Under disse omstændigheder gav K'ang Hsi den drakoniske ordre at alle de mennesker, der boede i denne udvidede kystlinje, skulle trække sig tilbage til det indre til en afstand af tredive li eller omkring ni mil, i hvilken afstand de var ude af rækkevidde af sådanne stærke angreb, som denne tilhænger af den gamle tingenes orden var i stand til at udføre. Denne mærkelige befaling blev generelt adlydt, og havde ret stor succes med at opfylde sit formål. Koxinga trak sig tilbage, forvirret i sine planer og nøjedes med at drive hollænderne ud af Formosa, og blev til sidst adlet under titlen den "Sø-dæmpende Hertug", og på den måde blev han på en gang pacificeret og udslettet.

Enhver udlænding, der læser denne enestående beretning må nødvendigvis samtykke til kommentaren af forfatteren til "Kongedømmet i Midten" i at en regering, som var stærk nok til at tvinge et sådant antal maritime undersætter til at forlade deres byer og landsbyer og trække sig tilbage ind i landets indre med så store tab, burde have været stærk nok til at udruste en flåde og gøre en ende på angrebene på disse isolerede hjem.

Endnu et eksempel på den kinesiske regerings vedholdenhed er ikke mindre bemærkelsesværdigt, og er stadig i frisk erindring blandt udenlandske beboere i Kina. I året 1873 etablerede den kinesiske general Tso Tsung-tang sig i Barkoul og Hami, efter at have være blevet sendt af regeringen for at bestræbe sig på at sætte en stopper for det store muslimske oprør, som havde spredt sig som en steppebrand over hele det vestlige Kina og Centralasien, idet det begyndte som blot en gnist.

Vanskelighederne, der skulle overvindes, var så store at de fremstod næsten uoverkommelige. Den gang var det almindeligt at møde artikler i den udenlandske presse i Kina, der latterliggjorde både Tso's forehavende og regeringens idioti i bestræbelsen med at skaffe penge ved låntagning, for at betale de tunge krigsudgifter der således var opstået. Inden for et år efter sin ankomst til de oprørske distrikter, marcherede Tsos hær på hver side af de høje T'ien-shan i parallelle kolonner, idet den drev oprørerne foran sig.

Da de nåede et land, hvor forsyningerne var utilstrækkelige, blev hæren forvandlet til en landbrugskoloni og sat til at opdyrke jorden med henblik på at dyrke afgrøder til deres fremtidige proviant forsyning. Ved således skiftevis at plante og marchere, udførte Tso's "landbrugshær" sit arbejde grundigt, en præstation som har været anset for at være blandt "den mest bemærkelsesværdige i ethvert moderne lands annaler."

Det er tilbage at tale om den kvalitet af kinesisk tålmodighed, som for os forekommer den mest bemærkelsesværdige af alle - dens evne til at vente uden at klage, og at tåle med rolig udholdenhed. Det er blevet sagt, at den sande måde at teste et menneskes virkelige disposition på er at studere

hans adfærd, når han er kold, våd og sulten. Hvis denne er tilfredsstillende, tag den pågældende person, "varm ham, tør ham, og fyld ham op, og du har en engel."

Aktuel litteratur giver ofte indtrykket af at det er lige så farligt at møde en englænder, der er frataget sin middag, som at møde en hun bjørn frarøvet sine unger, og det er ikke let at forstå, hvorfor den sandhed, som ligger til grund for dette udsagn, ikke kan anvendes for alle angelsaksere og ikke blot for indbyggere på de Britiske øer.

Med hele vor pralede civilisation er vi slaver af vore maver. Forfatteren så engang omkring hundrede og halvtreds kinesere, hvoraf de fleste var gået flere mil for at være med til en fest, møde en grusom skuffelse. I stedet for, som forventet at kunne sætte sig ned til festen omkring klokken ti, som for mange af dem var tiden for dagens første måltid, blev de på grund af en kombination af uforudsete omstændigheder tvungen til at trække sig til side og fungere som tjenere for omtrent lige så mange individer, der spiste med det velbehag og den nydelse, som er et træk ved den kinesiske civilisation, hvor den er langt forud for vor egen.

Før det måltid, som de havde ventet så længe og så tålmodigt på, kunne blive serveret, opstod endnu en forsinkelse, som var uforudset som den første, og langt mere irriterende. Hvad gjorde disse hundrede og halvtreds skuffede personer da?

Hvis de havde været indbyggere på de Britiske øer, eller endda i nogle andre "nominelt kristne lande", ved vi godt, hvad de ville have gjort. De ville have demonstreret deres sure utilfredshed, og de ville have brugt hele dagen, indtil klokken tre om eftermiddagen, da det endelig blev muligt at sætte sig ned, med at knurre mod deres uheld og snerre af deres omgivelser generelt.

De ville have vedtaget fyrige beslutninger og skrevet et brev med fem "Now, Sirs," til London Times. De hundrede og halvtreds kinesere gjorde intet af den slags og var ikke blot i godt humør hele dagen, men forsikrede gentagne gange deres værter med åbenlys oprigtighed og med ægte høflighed at det var uden betydning at de måtte vente, og at den ene gang var for dem nøjagtig lige så god som en anden!

Kender læseren tilfældigvis til nogen form for vestlig civilisation, som ville have modstået en så pludselig og alvorlig belastning som denne?

At kinesiske nerver er helt anderledes end dem, hvormed vi er begavet, er allerede blevet vist, men det beviser ikke at den "tykhudede Turanian" er en stoiker, ligesom Nord Amerikanske indianere.

Kineserne bærer deres dårligdomme, ikke kun med mod, men hvad der ofte er langt sværere, med tålmodighed. En Kineser, der havde mistet synet på begge øjne, besøgte en udenlandsk læge for at få at vide om synet kunne genoprettes, og sagde blot at hvis det ikke kunne genoprettes, kunne han holde op med at bekymre sig om det. Lægen fortalte ham, at der ikke kunne gøres noget til hvilket manden sagde: "Så er mit hjerte roligt."

Hans var ikke hvad vi kalder resigneret, meget mindre præget af fortvivlelsens ligegyldighed, men havde blot den egenskab, som gør os i stand til at "bære de dårligheder, som vi har".

Vi er kommet til at anerkende bekymring som en kilde til ødelæggelse i vores moderne liv, rusten som tærer på klingen, langt mere end den hårdeste brug kan ødelægge den. Det er godt for kineserne at de er begavet med evnen til ikke at bekymre sig. For at tage racen som helhed, så er der forholdsvis få, der ikke har nogle meget praktiske grunde til dyb angst. Udstrakte distrikter i dette frugtbare imperium er periodisk udsat for tørke, oversvømmelser og som følge heraf hungersnød. Sociale katastrofer, såsom retssager, og anden modgang er endnu mere frygtede, fordi de ubestemte hænger over hovederne af tusinder, men denne kendsgerning ville aldrig blive opdaget af iagttageren.

Vi har ofte spurgt en kineser, hvis besiddelse af hans jord, hans hus og nogle gange hans kone var omstridt, hvad udfaldet ville blive. "Der vil aldrig blive fred," lyder et almindeligt svar. "Og hvornår kommer sagen til en afgørelse?" "Hvem ved?" er det hyppige svar, "det kan være tidligt eller det kan være sent, men der vil med sikkerhed komme masser af problemer." For livet under sådanne forhold, hvad kan være et bedre udrustning end en uendelig evne til tålmodighed?

Den manifestation af kinesisk tålmodighed, som sandsynligvis vil gøre det stærkeste indtryk på en udlænding er den, som ulykkeligvis så ofte ses i alle dele af imperiet, når de ulykker, som der netop er blevet henvist til, har realiseret sig i enormt omfang. De provinser i Kina, som udlændinge er mest bekendte med er sjældent helt fri for katastrofer som følge af oversvømmelser, tørke og deraf følgende hungersnød. Erindringen om de frygtelige lidelser under hungersnøden 1877-78, som involverede utallige millioner af mennesker, vil ikke forsvinde hurtigt fra hukommelsen hos dem, der var vidner til denne nødsituation.

De elendigheder, der blev påført vidstrakte egne ved oversvømmelsen af Den Gule Flod ved dens pludselige skifte af flodleje, har overgået al beregning og forstand. Nogle af de fineste dele af flere forskellige provinser blev ødelagt, og frugtbar jord blev begravet og lagt øde under en favn dyb blændende sand. Tusindvis af landsbyer er blevet udslettet, og de elendige indbyggere, der var undsluppet døden ved oversvømmelse, blev dreven frem som vandrere på jordens overflade, uden hjem og uden håb.

Store masser af mennesker, pludselig ruineret og reduceret til desperation uden deres egen skyld, er ikke behagelige objekter for nogen regering. Selvopretholdelse er den første naturlov, og hvad er mere naturligt end at dem, der uden forebyggelige årsager pludselig blevet kastet ud i sult, skulle hjælpes ved at tvinge dem, der har mad, til at dele med dem, der ikke har noget?

Selvom det er rigtigt at i nogle store byer, hvor de fattige var mest forsamlede, blev nødhjælp gennemført på en vis måde, er det også rigtigt, at denne hjælp var begrænset i mængde, kortvarig, og gav kun lille lindring hos en ganske lille procentdel af dem, der led den værste nød.

Regeringen føler sig kun i stand til at gøre en bagatel for at forlænge livet for dem, der lider under store katastrofer. Regeringen gør ikke noget som helst for at genvinde deres jord, genopbygge deres huse og genoptagelse af livet under nye forhold. Hvis den eftergiver sine skatter, gør den alt, hvad folk forventer, og ofte eftergiver den dem ikke, før distriktsdommeren igen og igen har demonstreret, at intet kommer ud af ingenting.

For en udlænding fra Vestens lande, hvor det revolutionære råb om "Brød! brød! eller blod!" er blevet velkendt, er det svært at forstå, hvorfor horderne af hjemløse, sultende og desperate flygtninge, der strejfer om i provinser, der er ramte af oversvømmelser eller hungersnød, ikke falder over distriktsdommeren i den region, hvor de er blevet ruineret og kræver en form for hjælp.

Det er sandt at magistraten ville være ret magtesløs til at give dem hvad de kræver, men han ville blive tvunget til at gøre noget, og dette ville blive præcedens for noget mere. Hvis det ikke lykkedes ham at "berolige" folk, ville han blive fjernet, og nogle andre embedsmænd sat i hans sted.

Til gentagne og presserende forespørgsler hos kineserne om den store hungersnød, med hensyn til hvorfor sådanne planer ikke blev iværksat var det ufravigelige svar ordene, "Tør ikke." Det er forgæves at argumentere som svar på denne udtalelse, at man kunne lige så godt blive dræbt for oprør, om end uretfærdigt, som at sulte ihjel - nej - meget bedre. Svaret er stadig det samme, "Tør ikke, tør ikke."

Der synes at være to grunde til at Kinesere ikke slår ind på en sådan kurs. De er de mest praktiske mennesker, og planens nytteløshed bliver instinktivt erkendt, og derfor ville det være næsten umuligt at opnå det nødvendige sammenhold. Men vi må tro at hovedårsagen er kinesernes ubegrænsede kapacitet for tålmodig udholdenhed. Dette er dette som er årsagen til en af de mest melankolske scener, som man kan se i Kina, nemlig tusindvis af personer, der stille og roligt sulter ihjel, inden for rækkevidde af overdådig overflod.

Kineserne er så vant til dette mærkelige syn, at de er hærdede imod det, som gamle veteraner ser bort fra slagets rædsler. De, der lider under disse onder, har hele deres liv været konfronteret med dem, om end på lidt afstand. Når katastrofen kommer, bliver den derfor accepteret som både uundgåeligt og umulig at gøre noget ved.

Hvis dem, der bliver ramt af den, kan trille deres familier på trillebørene afsted til en region, hvor de kan tigge sig til en fattig overlevelse, vil de gøre det. Hvis familien ikke kan holdes sammen, vil den spredes og samle op, hvad de kan, og genforenes, hvis det lykkes dem at klare sig igennem nøden.

Hvis ingen lettelse er at få lige ved hånden, vil hele karavaner tigge sig gennem en rejse på tusind mil midt om vinteren til en eller anden provins, hvor de håber at finde at afgrøderne har været bedre, at arbejdskraft er mere efterspurgt, og at chancerne for at overleve er større.

Hvis oversvømmelserne er aftaget, vender den apatiske bonde tilbage til sit hjem længe nok til at

skrabe et hul i mudderet, idet det stadigt for blødt til at bære vægten af et dyr for pløjning, og i dette lille hul lægger han behændigt lidt hvedekorn og går igen sin luskede vej og tigger om et underhold indtil hans lille høst vil være moden. Hvis Forsynet favoriserer ham, bliver han igen en bonde, og ikke længere en tigger, men med den klart anerkendte mulighed for ruin og sult aldrig langt væk.

Det har altid været anset for at være et stærkt argument for sjælens udødelighed, at dens fineste kræfter ofte ikke finder nogen passende mulighed for udfoldelse i dette liv. Hvis dette er et gyldigt argument, er der ingen grund til at udlede at den kinesiske races uovertrufne tålmodige udholdenhed skulle være designet til noget ædlere formål end blot at sætte dem i stand til modigt at tåle de almindelige lidelser i livet og elendigheden ved gradvis udsultning? Hvis det skal være historiens lære at de stærkeste overlever, så må en race med sådan en egenskab, bakket op af en pragtfuld vitalitet, sandelig have en storslået fremtid.

XXXI. Fysisk Vitalitet

Den fysiske vitalitet, som danner en så vigtig baggrund for andre kinesiske karakteristika, fortjener overvejelse i sig selv. Den må betragtes i fire aspekter; den kinesiske races reproduktive kraft, dens tilpasning til forskellige omstændigheder, dens lange levetid og dens restituerende kraft.

Det er allerede gentagne gange blevet bemærket, at det første indtryk, som den rejsende får af det kinesiske livs fænomener, er indtrykket af overfløddighed. Kina ser ud til at være fyldt med mennesker. Det ser ud til at være sådan, fordi det er sådan.

Japan ser også ud til at have en stor befolkning, men det kræver ikke et særligt analytisk øje at opfatte at den tætte befolkning i Japan ikke har nogen proportion til den tætte befolkning i Kina. Med hensyn til den relative og absolutte befolkningstæthed ligner Kina mere Indien end noget andet land. Men menneskene og sprogene i Indien er mange og forskellige, medens befolkningen i Kina, med nogle undtagelser, der ikke væsentligt påvirker sagen, er en og den samme.

Dette første indtryk af overbefolkning bliver bekræftet overalt, uanset i hvilken del af dette vidstrakte imperium vi sætter vores fod. Hvor befolkningen i virkeligheden er sparsom kan det påvises at dette generelt skyldes årsager, som nemt kan forklares. De frygtelige indhug forårsaget af T'aip'ing oprøret, fulgt af det kun lidt mindre destruktive Muhamedanske oprør, og den næsten uden sidestykke enestående hungersnød i 1877-78, der strakte sig over fem provinser og reducerede Kinas samlede befolkning, måske med mange snese af millioner.

Krigens synlige ødelæggelser bliver ikke så hurtigt repareret, som de ville være blevet i vestlige lande på grund af kinesernes store modvilje mod at forlade deres forfædres hjem og rejse ind i nye regioner. Ikke desto mindre er det ikke svært at opfatte at de ødelæggende kræfter, uanset hvor destruktive de er, ikke er så stærke som de genopbyggende kræfter.

Med nogle få årtiers fred og gode afgrøder, vil næsten alle dele af Kina, tror vi, komme sig efter de katastrofer, som i løbet af dette århundrede er kommet i sådanne bataljoner. Tegnene på denne

genrejsning er synlige for enhver og påtvinger sig en iagttagers opmærksomhed, hvad enten han ønsker eller ikke ønsker at overveje det.

Har nogen af vores læsere nogensinde været i nogen del af det kinesiske imperium, hvor de mest iøjnefaldende objekter i byerne og landsbyerne ikke var flokke af kinesiske børn, om hvilke, Charles Lamb siger i sin beklagelse af mødrenes overdrevne stolthed, "hver blindgyde sværmer?"

Det er en af de stående mysterier i det kinesiske samfund, hvorledes sådan en stor hær af børn bliver fødet og klædt, men man skal huske godt på at mange af dem er til en vis grad ikke bliver "fødet og klædt", med andre ord at den mest ekstreme fattigdom tilsyneladende ikke har nogen tendens til at mindske den kinesiske befolkning.

Den eneste permanente og effektive kontrol af den hurtige stigning i den kinesiske befolkning ser ud til at være bekræftet brug af opium, en fjende af den kinesiske race mere dødbringende end krig, hungersnød og pest kombineret.

Det er på ingen måde nødvendigt for at få en kvalificeret ide om kinesernes multiplikationskraft at antage befolkningen i Kina er langt større i antal end i noget andet land. Også selvom vi tager det laveste skøn på omkring to hundrede og halvtreds millioner er pointen rigeligt fastlagt, for spørgsmålet er ikke om det blotte antal personer, men om stigningstakten. I fravær af nogen statistikker, må vi nøjes med at drage konklusioner på en generel og upræcis måde, men heldigvis er det næsten umuligt at gå galt i denne sag. Kineserne gifter sig i en meget tidlig alder, og ønsket for eftertiden er den ene herskende lidenskab, hvor den kinesiske race ved siden af kærligheden til penge er mest enige.

Vi kan sammenligne kinesernes tilsyneladende befolkningsvækst på ethvert tidspunkt, med befolkningens tilstand i Frankrig, hvor stigningsraten er den laveste i hele Europa, og hvor 73 kommuner i fire år sammenlagt viste et absolut fald i antallet af indbyggere. Sådanne fakta har oppisket den alvorligste frygt for fremtiden for det store land.

Kineserne derimod viser ikke flere tegn på race forfald end angelsakserne. Den tidligst registrerede kommando givet af Gud til menneskeheden var at de blev instrueret i at "blive frugtbare og talrige og opfylde jorden". Som en lærd professor engang bemærkede, den ordre "er blevet adlydt og det er Guds eneste befaling, der er blevet adlydt," og for intet land er dette mere sandt end for Kina.

Som vi allerede har haft gentagne lejligheder til at bemærke strækker det kinesiske imperium sig over et stort område i bredde- og længdegrader og inkluderer næsten alle slags jordbund, klima og produktion.

Kineserne ser ud til at trives lige så godt i den subtropiske region, den subarktiske region eller alle steder ind imellem. Uanset hvilke forskelle der observeres, ser det ud til at være på grund af selve regionens karakter og dens evne til at opretholde befolkningen, snarere end nogen iboende forskel i

befolkningens evne til at tilpasse sig til en region i stedet for en anden.

De emigrerende dele af det kinesiske folk kommer fra et relativt lille område i provinserne Kuangtung og Fukien, men hvor end de rejser hen, til Indien, Burma, Siam, Ostindien, Stillehavsøerne, Australien, Mexico, USA, Vestindien, Mellemamerika eller Sydamerika, hører vi aldrig om at de undlader at tilpasse sig til deres miljø med vidunderlig og øjeblikkelig succes, uanset hvorledes det måtte være.

Hvad vi dog hører er at deres tilpasning er så hurtig og så perfekt, deres flid og deres økonomiske sans så overlegen i forhold til de indfødte i disse lande, deres solidaritet og kraften i deres gensidig samhørighed så fænomenal, at det er nødvendigt for resten af den menneskelige races tryghed, at "kineserne skal gå!"

Under disse omstændigheder er det bestemt mest heldig for freden i sindet hos den del af menneskeheden, som ikke er kinesisk, at dette folk som helhed ikke begynder at emigrere i stor skala. Hvis den østlige del af det asiatiske kontinent havde været fuld af ukuelige mennesker, som længtes efter at vende deres energi mod resten af planeten, som Central Asien var i middelalderen, er det svært at se, hvad der ville blive af enten os eller vor doktrin om at kun de stærkeste overlever. Det fuldstændige fravær af nogen form for statistik gør det umuligt at tale om det kinesiske folks livslængde på enhver anden måde end den mest generelle. Alle observatører vil sandsynligvis være enige i konklusionen om at der ikke er nogen del af Kina, hvor der ikke er overordentlig mange gamle mennesker. De gamle bliver altid behandlet med stor respekt, og alderdommen anses for at være en overordentlig stor ære, og regnes som den fremmeste af de fem varianter af lykke.

Den ekstreme omhu, der tages for at bevare nøjagtigheden i registreringer af fødselsdatoen, ned til den præcise time, fører til præcise udsagn, når der er nogen anledning til sådan præcision, omend den almindelige tællemetode, som det har været nævnt, er så løs og unøjagtig.

Vidnesbyrd i form af tabletter på gravsteder kan fortælle om en betydelig grad af lang levetid blandt almuen, men undtagen i nærheden af forsyninger af sten, er disse tavler ikke til at finde som mere end den mindste brøkdel af hele antallet af grave, således at uanset hvad der ellers kunne drages af slutninger fra dem som beviser, er tabletter praktisk talt værdiløse.

Det er ikke almindeligt at høre om kinesere, der er mere end hundrede år gamle*, men på grund af mangler, som begrænser optælling af meget gamle, der kunne være udført hvor som helst, hvis tilstrækkelig tilskyndelse blev tilbudt, må vi vurdere antallet som meget stort. Faktisk når den overordentlig ufuldkomne ernæring af de fattige, som udgør så stor en del af befolkningen i Kina, bliver taget i betragtning, bliver det et vidunder, hvordan så mange mennesker overlever til så høj en alder.

*I nogle dele af Kina er der en stærk fordom mod at være fuldt hundrede år gammel. I nogle tilfælde har personer været kendte for at præsentere sig som værende 99 gennem flere år; muligvis er den uklare

mentale reference til den gamle mand, som Confucius slog på skinnebenene med en stav, og om hvem han sagde: "gammel, og dog vil han ikke dø."

Det er velkendt at i alle vestlige lande gennem det dette århundrede har den gennemsnitlige levetid har været konstant stigende. Dette skyldes den øgede opmærksomhed på livets love, forbedring af midlerne til at forebygge sygdom og forbedring af midlerne til behandling af dem. Man skal huske, at i Kina derimod, synes livsbetingelserne ikke at variere meget fra, hvad de var, da Columbus opdagede Amerika. Hvis den sociale og medicinske videnskab kunne gøre for Kina, hvad der er blevet gjort for England inden for de seneste halvtreds år, ville antallet af meget gamle mennesker i det nævnte land helt sikkert blive meget stærkt forøget.

Den fuldstændige uvidenhed om lovene for hygiejne, som karakteriserer næsten alle kinesere, og deres tilsyneladende foragt for disse love, selv når de bliver forståede, er velkendt for alle udlændinge, som bor i Kina. For en udenlandsk observatør er det et stående problem, hvorfor de forskellige sygdomme, som denne uvidenhed og trods af naturens love inviterer til, ikke fuldkommen udrydder kineserne.

Medens et stort antal mennesker i Kina hvert år dør af sygdomme, som er helt forebyggelige, er det faktum at antallet af sådanne personer ikke er uendeligt meget større, et argument for at kineserne har en fantastisk evne til at modstå sygdom og til at komme sig over dem. I det totale fravær af de vitale statistikker som vi allerede så ofte beklageligt har henvist til, er vi nødt til at stole på udlændinges registrerede observationer, som på grund af det stadigt stigende antal udenlandske ambulatorier og hospitaler år for år bliver mere talrige og mere værdifulde.

At analysere og tabulere medicinske rapporter udstedt blot i et enkelt år, med henblik på at illustrere kinesernes restituerende kraft, ville være en meget nyttig opgave, og resultatet ville helt sikkert præsentere emnet på en frisk og kraftfuld måde. Vi må dog være tilfredse med redegørelsen for blot nogle få tilfælde for illustration, hvoraf to fandt sted inden for forfatterens viden, medens den tredje er taget fra de offentliggjorte rapporter fra et stort hospital i Tientsin. Hele styrken i tilfælde af denne art afhænger af det utvivlsomme faktum, at de på ingen måde er isolerede og helt usædvanlige tilfælde, men er sådanne, som kunne matches af observation af rigtig mange af vore læsere.

For flere år siden, medens han boede i et hus med en kinesisk familie, hørte forfatteren en eftermiddag de mest sørgelige skrig under vinduet, hvor der var anbragt en stor bikube, lavet af adobe mursten og åben i bunden. En lille dreng, fjorten måneder gammel, legede i gården og så i denne åbning, hvad der lignede et bekvemt legehuse, som han uvidende kravlede ind i. Barnets hoved var barberet helt glat og var meget rødt. Bierne, som enten ærgrede sig over den usædvanlige indtrængen, eller de forvekslede den skaldede isse med en enorm pæon, angreb straks hovedet og begyndte at stikke. Før han kunne fjernes, havde barnet fået mere end tredive stik. Barnet græd kun nogle få øjeblikke, og blev derefter lagt på k'ang og faldt i søvn. Ingen medicin af nogen art var ved hånden, intet blev anvendt på huden. I løbet af natten var barnet helt stille, og den næste dag var der ingen spor tilbage af hævelsen.

I året 1878 blev en vognmand, som var ansat hos en udenlandsk familie i Peking angrebet af den hærgende tyfusfeber, hvoraf så mange døde. På den trettende dag, da sygdommen nåede en krise, blev patienten, som faktisk havde været meget syg, overordentlig voldelig, og udviste flere mænds styrke. Tre personer fik til opgave at holde øje med ham, som alle blev udmattede af deres arbejde. Om natten til denne dag var patienten bundet til sengen for at forhindre hans flugt. Medens vagterne alle sov, lykkedes det han at løsne de bånd, som han var bunden med og slap ud af huset helt nøgen. Han blev savnet omkring kl. 3, og ejendommens bygninger blev ransaget, inklusive brøndene, som man frygtede, at han kunne have styrtet sig ned i.

Han blev sporet til muren omkring ejendommen, som var ni eller ti fod i højden, og som han havde bestegt ved at klatre op i et træ. Han sprang eller faldt til jorden på ydersiden af denne mur, og straks begav han sig til voldgraven lige inden for den store mur som adskiller tartarbyen Peking fra den kinesiske by. Her blev han fundet to timer senere, idet hans hoved var kilet fast mellem to opretstående jernstænger, som forhindrer passage gennem en vandstrøm under muren. Da han lidenskabeligt havde krævet at blive taget til dette sted for at afkøle sin feber, var det tydeligt, at han havde været i denne situation i lang tid. Da han blev bragt hjem viste det sig at hans feber var fuldstændig ophørt, og skønt plaget af gigt i benene fik han en langsom men sikker bedring.

En Tientsin-mand, omkring tredive år gammel, havde haft for vane at tjene til livets ophold ved at samle brugte granathylstre rundt om på det terræn, hvor kinesiske tropper udførte artilleriøvelser. Ved en lejlighed fik han fat i en granat, da han forsøgte at åbne den, eksploderede den og blæste hans venstre ben af. Han blev indlagt på hospitalet, og der blev foretaget en amputation under knæet.

I stedet for at blive helbredt for denne farlige måde at skaffe en prekær indtjening på, vendte manden tilbage til det så hurtigt som muligt, og omkring seks måneder senere, under lignende omstændigheder, fandt endnu en eksplosion sted, som blæste hans venstre hånd af omkring to centimeter over håndledet, hvilket efterlod et pjaltet sår. Den øverste del af højre arm blev alvorligt svedet af krudt. Der var dybe flænger over næseryggen, og på overlæben; på højre kind havde han fået punktvis sår, som resultat af eksploderende granatstykker, på højre øvre øjenlåg, på den bagerste kant af øjenbrynsbuen og på højre håndled. Der var også et dybt snit på højre skinneben, der blottede knoglen.

Efter at have modtaget disse alvorlige kvæstelser, lå manden i en halvt bevidstløs og hjælpeløs tilstand i fire timer udsat for solens varme. En mandarin, der tilfældigvis så ham, bestilte nogle kulier til at bære ham til hospitalet, idet han selv ledsagende dem to mil. Bærerne blev tilsyneladende trætte af deres byrde og så snart mandarinen var væk, kastede de den elendige fattige i en grøft for at dø.

Skønt meget udmattet af blodtabet formåede han at kravle op og hoppe fem hundrede meter til en kornbutik, hvor han fandt en stor kurv med mel, som han væltede med sin sunde arm og viklede sig ind i. For at slippe af med ham bar ejerne af butikken ham i kurven til hospitalets port, hvor han

blev efterladt udenfor for at dø.

Skønt i en tilstand af ekstremt sammenbrud og svag puls, på grund af tabet af så meget blod, havde patienten ingen mental svækkelse og var i stand til at tale forståeligt. Han havde været afhængig af opiums rygning, en omstændighed, der ikke har været gunstige for helbredelse. Dog med undtagelse af diarree på den femte og sjette dag og lette anfald af malaria, havde patienten ingen dårlige symptomer og forlod hospitalet med et træben, fire uger efter hans indlæggelse.

To mænd talte engang om brugen af tobak, hvilket en af dem erklærede for at være "en langsom gift". Dette afviste den anden med henvisning til sin egen bedstefars sag, der efter at have brugt tobak hele sit liv; var sund og rask i en alder af halvfjerds. Slet ikke forvirret over dette tilfælde svarede den første taler: "Du kan stole på at hvis din bedstefar ikke havde brugt tobak, kunne han have været firs i dag!"

Hvis et folk, begavet med en sådan fysik som kineserne, blev skånet for virkninger af krig, hungersnød, pest og opium, og hvis de ville være lidt opmærksomme på lovene for fysiologi og hygiejne, og blev regelmæssig ernæret med passende mad, er der nogle grunde til at tro, at de alene ville være tilstrækkelige til at opfylde hovedparten af planeten og mere til.

XXXII. Brug af Mellemmænd

I en moderne romanforfatters værker er der en historie om en vis Yankee skibskaptajn, der blev skibbruden, men som reddede sig i en af bådene med skibets instrumenter og en forsyning af proviant. Mens kaptajnen sejlede rundt i farvandet i Stillehavet, synede han en hval, som det lykkedes ham at dræbe med en harpun takket være stor dygtighed og lang erfaring i denne kunst.

Da det var umuligt at tage sådan en genstand på slæb efter en hvalbåd, faldt det kaptajnen ind at overføre sig selv og sine mænd fra båden til hvalens ryg, hvorfra han tog daglige observationer som fra et dæk. Efter at have flydt rundt i på denne måde i nogen tid blev kaptajnen set af et hvalfangerskib, som han havde forventet at blive, hvis kaptajn hørte den mærkelige historie om det skibbrudne mandskab, og så, da det kom til forretning, foreslog at købe hvalen, som den første kaptajn vidste, han ville gøre.

Dialogen mellem de to kaptajner er givet, som den ordret må have fundet sted, og er som følger:

Første kaptajn - "Hvad vil du give?"

Anden kaptajn - "Hvad vil du tage?"

Første kaptajn - "Hvad vil du give?"

Anden kaptajn - "Hvad vil du tage?"

"Hvad vil du give?"

"Hvad vil du tage?" og så videre over en halv side.

Intet kunne illustrere en større kontrast mellem de vesterlandske og de kinesiske metoder at drive

forretning på, end en samtale som denne!

Ifølge Kinesisk ide og praksis kræves det for at afslutte en handel, ikke to, som vort ordsprog siger, men tre, de to principielle agenter og en tredje, som står imellem dem, og som derfor er "mellemanden". Denne person er ikke blot en bekvemmelighed, han er en nødvendighed. "Hvis der ikke er nogen skyer på himlen," siger det kinesiske ordsprog, "vil der ikke falde regn på jorden; hvis der ikke er nogen til at stå imellem, kan forretninger ikke finde sted."

Skikkene er uden tvivl meget forskellige i forskellige dele Kina med hensyn til detaljerne i dagligdags anliggender, men der lader til at være generel enighed om reglen, som siger at når noget af konsekvens skal ske i form af køb eller salg, kræves der mere end to personer til at gennemføre transaktionen. Det er sandt for overdragelse af jord, køb af dyr og salg af enhver betydelig mængde af jordens produkter.

I et vestligt land går en mand hjem til sit middagsmåltid, møder ved et tilfælde en ven og siger til ham, "Forresten, hvad vil du sælge den 40 acre grund for?" Hans ven svarer, at han mener, at det er halvtreds dollars per acre værd. Den anden mand havde tænkt på at tilbyde fyrre, men efter ti minutters samtale bliver de enige om at "dele forskellen" med en pris på femogfyrre dollars. Parterne går ind i en bank, en af dem udsteder en check for beløbet, skøderne udfærdiges samme eftermiddag, registreres den næste formiddag mod et ubetydeligt gebyr og overførslen er gennemført.

I Kina opnås samme mål ved en langsom diplomatisk proces. Nogen skal først forespørge på en fordækt måde med hensyn til sandsynligheden for at det pågældende stykke land kan købes. Disse indledende aktiviteter skal gennemføres med stor diskretion, for i Kina er det en selvindlysende regel af stor betydning at "landets bønder i landsbyerne er født perverse; jo mere du ønsker at købe, jo mere bestemt ønsker han ikke at sælge."

Men under forudsætning af at jorden overhovedet kan fås, følger der en lang og ofte en uendelig serie af interviews mellem mellemanden og de principielle agenter, hvor hver part skiftevis rykker frem og trækker sig tilbage, behændigt manipuleret af mellemanden, hvis interesse det er at få sagen bragt til en succesfuld afslutning for at han kan få sin procentdel. Det gør ingen forskel hvis køber og sælger er naboer, kun adskilt af en mur, eller medlemmer af samme familie. Sådan et forhold gør det så meget mere uundværligt at mellemanden griber ind, thi ellers kunne sagen ikke engang blive nævnt imellem dem, som man bestandig får at vide.

Og hvorfor, vover du at spørge, kan en køber og en sælger, som kender hinanden godt, ikke gøre deres egne forretninger på første hånd, og spare omkostningerne til en mellemand? Fordi de to agents interesser, bliver du mindet om, er direkte modsat hinandens, medens mellemandens interesser er identiske med hver parts. Oversat til almindeligt engelsk, betyder dette blot at de to parter ikke har tillid til hinanden, men accepterer at stole på mellemanden, for at hvis der opstår noget problem, som der sikkert ville gøre uden ham, kan hver part have en ansvarlig person, hvis

virksomhed og hvis interesse det skal være at justere affæren, og bringe den til afslutning.

Selvom den pågældende sag var meget enklere end salg af jord, ville den efter al sandsynlighed kræve mellemmænd. En mand har en stor overflod af majroer, men har ingen søde kartofler. Hans næste dør-nabo i landsbyen har masser af kartofler, men ingen majroer. Hver af dem ønsker både kartofler og majroer. Men i stedet for at afgøre sagen med et venligt ord over muren efter morgenmaden, vil hver af dem gå til markedet, som ligger i en afstand af flere mil, tage sine majroer eller sine kartofler med og hvis den anden mand ønsker at købe disse grøntsager nu og der, kan han gøre det.

"Men hvorfor," spørger du, "ville det ikke være nemmere at bytte rødderne derhjemme, og sparer tid og besvær med at transportere dem?" Af den grund, at medmindre grøntsagerne bliver taget til markedet, vil det være fuldstændig umuligt at sige, hvad prisen burde være, og den ene eller den anden part kan blive snydt."

Ingen af dem af dem stoler på den anden, og enhver ved, at den eneste måde at være sikker på, at der ikke tages nogen fordel af ham, er at bringe sagen til voldgift for den brede offentlighed, i form af et almindeligt markedssalg, hvor resultatet af købernes initiativer og sælgernes afslag, er de facto markedspriser.

I et land, hvor markedsrapporter praktisk talt er ukendte, og hvor hvert sted og hver tid er så adskilte, som det er muligt fra hvert andet sted og hver anden tid, er mellemanden en absolut nødvendighed.

Det skal tilføjes, at den kinesiske mellemands procenter ikke ser ikke ud til at være unødigt tyngende, skal vi sige fem procent, hvilket giver en lærerig kontrast til de tilfælde, som årligt rapporteres som forekommende i et stort korn marked som Chicago, hvor bonden tager sin hvede med på markedet, og nogle gange finder at efter at have betalt jernbanerne for transport, siloerne for opbevaring, og mellemanden for salg, har han ikke blot ingen penge på hånden, men står i mærkbar gæld til de velgørere, som velvilligt har taget hans afgrøde ud af hans hænder! Det var i sådan et tilfælde som dette at en gammel bonde bemærkede, at han tænkte at den "mellemand" stod for nær den anden ende!

Hvis mellepositionen af en mellemand er afgørende for gennemførelse af en ejendomsoverdragelse, er han ikke mindre vigtig i en af livets vigtigste handlinger, nemlig at arrangere ægteskaber.

I Odernes Bog bliver vi to gange informeret om at som øksen er nødvendigt for at skære i træ, så en mellemand nødvendig for at sikre sig en kone. Denne erklæring er af særlig interesse, da den viser den oldgamle oprindelse af skikken med at ordne disse sager gennem en tredjepart. Årsagerne, der gjorde det til en nødvendighed dengang gør det til en nødvendighed nu, for der synes ringe grund til at tænke at kineserne i alle disse tidsaldre har ændret sig væsentligt. Det er ganske praktisk at have en mellemand, en ven eller slægtning til en af parterne, og i så fald føler den part, hvis ven er

mellemand, en grad af sikkerhed med hensyn til sine egne interesser, som ellers ville være udelukket.

Professionelle matchmakers' omdømme er generelt dårligt, deres eneste formål er at opnå foreningen, uanset egnetheden eller de reelle ønsker hos parterne. Alligevel på trods af den konstante svindel, som begås af disse mellemmænd, som kun handler for økonomisk gevindst, udfører de en overraskende stor procentdel af matchmaking. Den opfattelse at to familiemedlemmer, som er direkte interesserede i en mulig forening, skulle, uden hjælp i form af indgriben udefra, arrangere detaljerne mellem dem, forekommer kineserne utænelig, som at en person, der står overfor at krydse en flod skulle insistere på at svømme, når der allerede er en god bro.

At forældre arrangerer giftemål for deres børn uden henvisning til sidstnævnte, er en selvfølge, og det gøres ofte, når børnene er helt små og nogle gange før de er født. Hvis forældrene ikke lever, bliver det de pårørendes pligt at tilse, at en match af en eller slags bliver forhandlet.

Dette kan godt gøres, selv hvis den unge mand er tusind mil væk. Hvis der skulle ske det under hans fravær at der blev arrangeret et giftemål for ham, på stedet hvor han befinder sig af nogle andre parter, så er han faktisk blevet gift, så tillader loven dette noget uregelmæssige ægteskab at bestå og pigen, som var blevet forlovet med ham i hans hjem, bliver genforlovet med en anden.

Et af de første spørgsmål, som Kinesiske kvinder spørger udenlandske damer, med hvem de er blevet fortrolige, er hvem der arrangerede deres ægteskaber for dem og hvordan det er muligt for dem at leve i så store afstande fra deres svigermødre! Efter at have hørt at udenlandske damer arrangerer deres egne ægteskaber, og at de ofte modtager et brev fra en eller anden mand, som spørger, om damen vil eller ikke vil give samtykke til at blive den fremtidige hustru til nævnte mand, har vi set et værelse fuld af kinesiske kvinder og piger udbryde i skrig af ukuelig latter.

Der er intet i ægteskabsskikke hos den mest vilde stamme på planeten, som forekommer os så absurd, som vores skikke ser ud til at forekomme den gennemsnitlige kineser. Det er ikke til at undre sig over at kineserne ser med større eller mindre mistænksomhed på giftemål, der er kommet i stand på sådan en fantastisk måde, for en af deres ordsprog siger "at arrangere ægteskaber for os selv uden ens forældres påbud og uden intervention af en mellemand ville gøre os alle til tyve!"

Da vi talte om kinesernes fredsommelighed i beskrivelsen af det, vi har kaldt "sociale tyfoner", har opmærksomheden allerede været henledt på at det kinesiske samfund er meget langt fra at være i en tilstand af ligevægt. Den overdrevne solidaritet i det kinesiske sociale liv, de indviklede og vidt forgrenede forbindelser, de kompakte boliger, hele mangfoldigheden af interesser repræsenteret af dem, der er i den nærmeste forbindelse med hinanden, kombineret med den dybe fattigdom hos en stor procentdel af det hele befolkningen, forklarer i tilstrækkelig grad det ubestridelige faktum at Kinesiske boliger er fulde af skænderier og hjemlige ubehageligheder. Disse varierer fra de mindste bagateller op til disse orkaner, som ødelægger et hjem og reducerer hele familier til ruin, et resultat

der på ingen måde er ualmindeligt.

Men der er næppe en af disse talrige sager, i hvilke tjenester fra en "fredstaler" (shuo-ho-ti), eller en anden mellemmand ikke bliver den uundværlig betingelse, hvorpå det er muligt at sikre et modus vivendi. Deres tjenester, der ofte involverer opgaver af de mest irriterende og utaknemmelig slags, er generelt ydet gratis, og det er ikke ualmindeligt for dem at de er forbundne med betydelige omkostninger, som de ikke modtager kompensation for, udover bevidstheden om at have udført en fortjenstfuld handling.

Den kvalifikation, der er mest nødvendig for at kvalificere en til tjenester af denne art, er ikke rigdom, hvilket er sjældent, ej heller en litterær grad, som er stadig sjældnere, ej heller tyngden år, skønt dette kan være en vigtig hjælp, men *evnen til at tale*. Den flydende taler, fuld af årsager som et kødæg, gode til at citere oldtidens ordsprog, som har mange ressourcer og lang tids erfaring bag sig fra hvilke han er i stand til at citere fortilfælde - sådan en mand er overalt efterspurgt, og vil, som ordsproget siger, blive gråhåret før sin tid, på grund af de ængstelser, som han vil påtage sig for at rette op på andres skænderier.

Heldigvis kan ethvert kinesisk samfund tilbyde sådanne mænd, og det arbejde, som de udfører, er meget vigtigt, men ikke altid værdsat til sin fulde værdi. Millioner af mulige retssager er standset i opløbet, eller i det mindste undertrykt i de tidlige stadier, ved disse venlige intervenienters anstrengelser, som, idet de selv er fri for lidenskab, er i stand til klart at se det ønskelige i fred og forsoning.

Det sker konstant, at netop disse mænd, som har udmærket sig ved deres parathed til at hjælpe andre ud af deres problemer, falder i lignende vanskeligheder selv, for den parate taler vil sikkert før eller siden støde nogen, og dermed bringe problemer over sig selv.

Ved disse lejligheder bliver den mand, der blot på det seneste "talte fornuft" med sine naboer, da han ikke selv havde noget på spil, nu med besvær skærmet mod nogle overilede voldshandlinger af andre "fredstalere", der har taget ham i forvaring, og dermed bliver den gæld, som tilkommer ham for nogle tidligere ydelser, nu tilbagebetalt i naturalier. "Der er ingen," siger det kinesiske ordsprog, "som kan undgå at være forpligtet mod andre." Det kinesiske skrifttegn, som betyder at forpligte sig, betro, bevilge, spørge, er et meget vigtigt skrifttegn og et, hvis brug er tydelig i ethvert forhold i livet.

Det er berettet om Sir Edwin Landseer at en svinehandler, som han kendte, engang spurgte ham om han kendte Dronningen. "Hvorfor, ja," svarede han, "alle kender dronningen." Men, hvad svinehandleren mente, var ikke den generelle viden, som er almindelig hos alle hendes undersåtter, men om hun var en talende bekendt. Efter at blive informeret på dette punkt og spurgt, hvorfor han stillede spørgsmålet, svarede svinehandleren: "Jamen herre, du kan se, der må være så meget svinegylle på Buckingham Palace og den slags steder, som højst sandsynligt bliver smidt væk og min kone og jeg tænker at hvis du bare ville sige et ord eller to til dronningen, som er en rigtig

venlig dame, siger alle og enhver, ville hun ville give sine ordrer om at jeg kunne komme og bringe gyllen væk med min tønne hver uge." Svinemanden havde skabt sig en omfattende opfattelse af, hvad kineserne mener med skrifttegnet t'o. Det betyder at få en anden til at gøre for dig, hvad du ikke kan gøre for dig selv.

Faciliteterne for kommunikation mellem alle samfundsklasser i vestlige lande ved hjælp af postsystemet gør det vanskeligt for os umiddelbart at opfatte den radikalt anderledes tingenes tilstand i Kina. Her er der absolut ingen måde, hvormed man kan få et ord i øret på en magistrat, undtagen ved at blive undersøgt i åben ret, en prøvelse, hvor blot tanken skaber kolde gys ned ad ryggen på selv de passive kinesere. Postsystemet er der ingen af. En skriftlig besked kan ikke sendes, og ville ikke blive leveret, medmindre de underordnede medarbejdere ved porten blev gjort bekendt med ærindets karakter og behørigt bestukket.

At stoppe en embedsmand i hans stol er et ekstremt og ikke særlig tilfredsstillende skridt; når dette er gjort en gang, og intet svar opnået, er andrageren i en dårligere tilstand end før. En person i en land-telegrafstation, som ønsker at sende en besked, er ikke mere absolut afhængig af telegrafoperatøren, end den almindelige kineser er af den ven, der er bekendt med de juridiske skridt, der skal tages, og hvad der er af langt mere værdi, ved, hvordan man tager dem ordentligt. Sådant en mand er nålen, uden hvilken tråden ikke kan komme ind - båden uden hvilken floden kan ikke krydses. Hvert stadie af en kinesisk retssag illustrerer kinesernes fuldstændige afhængighed af mellemmand, ved hvem alene disse væsentlige skridt kan tages. Selve anklagen kan ikke nedfældes på papir uden hjælp af en sagkyndig, og fra det tidspunkt, hvor sigtelsen er oprettet, til det tidspunkt, hvor den endelige dom er afsagt, er der ikke et øjeblik, hvor sagsøgerne ikke er tvunget til at sætte sig selv i hænderne på dem, gennem hvem alene de ønskede resultater kan blive sikret.

Vi behøver ikke at minde læseren om at hele den kinesiske regerings organisation er et gigantisk eksempel på anvendelse af mellemmand. Systemet involverer ikke kun gradueringer af ekstrem kompleksitet, men indgriben fra medlemmer på hvert niveau er en nødvendighed for dem, der håber at stige op nedefra. Forholdet mellem en, der ønsker at forbedre sin officielle stilling, og den person, gennem hvem han håber at opnå dette mål, er som forholdet mellem vandet og fisken; hvis det første tørrer ind, dør den anden.

Ansættelsen af mellemmand er afgørende for udlændingen i Kina, i en grad langt ud over, hvad der er sandt for en indfødt kineser.

Blandt tjenerne er der ofte nogen, der er det medium, hvorigennem alle ordrer kommunikeres til resten. Intet kan gøres uden ham, hverken af de andre tjenere, eller af husets herre. Han kan blive forskudt fra sin stilling ved en voldsom omvæltning, men så længe han holder den, er han suveræn. Det samme fænomen ses i alle former for handel, hvor telaugene, silkelaugene og andre forhandlere kommer i forbindelse med udlændinge. I alle sådanne tilfælde er der på den kinesiske side den perfekte solidaritet, som vi så ofte har haft anledning til at tale om.

Når som helst udlændingens interesser og hans kinesiske forhandlere kommer i kollision, opstår der deadlock, og ligesom andre låse kan denne kun åbnes med kombinations-nøglen, som altid er i hænderne på kineserne.

Overvej et øjeblik, hvad enten udlændingen er en købmand, konsul, missionær eller rejsende, hvor lille en del af det han gør i Kina, som kan gøres effektivt, for slet ikke at sige gøres, uden hjælp af nogle kinesere. At kæmpe imod denne uundgåelige nødvendighed, er kun at gøre os selv latterlige, for vi kan lige så lidt modstå atmosfærens tryk. Vor dygtighed vil vise sig, ikke i forsøget på at undvære den uundværlige, men i brugen af denne for at nå mål, som uden dennes hjælp ville have været uopnåelige.

XXXIII. Sønlig Hengivenhed

At diskutere kinesernes karakteristika uden at nævne sønlig hengivenhed er udelukket. Men kinesisk sønlig hengivenhed er ikke et let emne at behandle. Disse ord, ligesom mange andre, som vi er tvungne til at bruge, repræsenterer blandt kineserne en følelse, der er meget anderledes end den, som vi er vant til at knytte til dem, og en følelse, som ikke nøjagtigt kan oversættes til noget engelsk udtryk.

Dette gælder også for en lang række udtryk, der bruges i kinesisk, og af ingen mere end det ord, der normalt oversættes til ceremoni (*li*), hvormed sønlig hengivenhed er tæt forbunden. For at illustrere dette, og samtidig skabe baggrund for, hvad vi har at sige under diskussion om karakteristik, kan vi ikke gøre det bedre end at citere en passage fra M. Callery (citeret i *Riget i Midten*): "Ceremoni er indbegrebet af hele det kinesiske sind; og efter min mening er Riternes Bog i sin essens den mest nøjagtige og komplette monografi, som beskriver Kina selv, som det har været i stand til at give til andre nationer."

Dets følelser, hvis det har nogen, bliver tilfredsstillet ved ceremoni; dets pligter udføres ved ceremoni; dets dyder og laster beskrives ved ceremonier; skabte væsenernes naturlige relationer knytter sig i det væsentlige til ceremonier - med et ord, mennesket er ceremonielt et moralsk, politisk og religiøst væsen i sine mangfoldige forhold til familien, samfundet og religionen."

Alle må være enige om at Dr. Williams' kommentar til denne passage viser, hvor "ringe en beskrivelse "ceremoni" er for den kinesiske ide om *li*, for denne omfatter ikke kun den eksterne adfærd, men involverer de rigtige principper, hvorfra al ægte etikette og høflighed udspringer."

En af de mest tilfredsstillende metoder til at tilegne sig kinesernes syn på sønlig hengivenhed ville være at finde den instruktion, som indeholder dette emne i de Fire Bøger og i de andre Klassikere, især i "Klassisk Sønlig Hengivenhed". Dette er allerede blevet gjort af langt bedre forfattere, især af hr. Faber i hans "Systematisk Forståelse af Confucius' Doktriner", samt i en monografi viet til dette emne. Vor nuværende formål er blot for at rette opmærksomheden mod doktrinen, som den bruges i praksis af kineserne, hos hvem sønlig hengivenhed, i den betydning, som de forstår det, ikke blot er

et skrifttegn, men en ejendommelighed. Hvis de synspunkter, der præsenteres, ikke stemmer overens med nogle af vores læses synspunkter, skal det huskes, at kinesisk sønlig hengivenhed er mangesidet, og de samme ting ses ikke i alle situationer, heller ikke af alle observatører.

Ved missionærkonferencen afholdt i Shanghai i året 1877 blev et papir om forfædre dyrkelse oplæst af Dr. Yates, i hvilken han indbefattede resultaterne af sine tredive års erfaring i Kina. I en af de indledende sætninger i dette udførlige essay, fortsætter forfatteren, efter at have talt om at forfædre tilbedelse blot skal betragtes som en manifestation af sønlig hengivenhed, med at sige "udtrykket "sønlig" er vildledende, og vi bør vogte os for at blive bedraget af dette. Af alle de mennesker, som vi har nogen viden om, er kinesernes sønner mest ubønhørlige, ulydige mod forældre og vedholdende i at få deres egen vilje lige fra det tidspunkt, hvor de er i stand til at give deres ønsker til kende."

Dr. Legge, den fornemme oversætter af de kinesiske klassikere, som trak sig tilbage fra Kina efter treogtredive års erfaring, har citeret denne passage fra Dr. Yates, med det formål mest eftertrykkeligt at tage afstand fra den, idet han erklærer at hans oplevelse af kineserne har været fuldstændig forskellig. Dette illustrerer blot den velkendte sandhed, at der er plads til ærlig meningsforskel blandt mænd, som der er blandt termometre, og at et korrekt mening kun kan nås ved at kombinere resultater, der ser ud til at være absolut uharmoniske, til en helhed, der skal være endnu mere omfattende end nogen af dens dele.

At kinesiske børn ikke har nogen virkelig disciplin, at de ikke lærer at adlyde deres forældre, og at de som regel ikke har nogen ide om prompte lydighed, som vi forstår det, er en mest utvivlsomt faktum bekræftet af bred erfaring.

Men at disse ustyrede eller halvstyrede børn ikke i de senere år generelt udviser sådanne resultater, som vi skulle have forventet, synes ikke desto mindre at være sandt.

Kineserne tænker og siger at "Det skæve træ vil rette sig, når det vokser sig stort," hvilken metafor betegner troen på at børn, når de vokser op, vil gøre de ting, som de bør gøre.

Imidlertid, i spørgsmålet om sønlig adfærd synes der virkelig at være grundlag for denne teori måske i forhold til andre pligter. Anledningen til dette fænomen synes at ligge i den kinesiske doktrin om sønlig hengivenheds natur, måden hvorpå den undervises og den vigtighed, som overalt er givet til den. Det siges i "Klassisk Sønlig Hengivenhed" at "der er tre tusinde forbrydelser, som straffes med en eller anden af de Fem Straffearter; og af disse er ingen større end ulydighed mod forældre." Et af de mange direkte modsatte ordsprog i almindelig cirkulation siger som følger: - "Af de hundrede dyder er den sønlige adfærd den vigtigste, men den skal bedømmes efter hensigter, ikke efter handlinger, for dømt efter handlinger ville der ikke være en sønlig søn i verden."

Kineserne bliver udtrykkeligt indlært at en defekt i enhver dyd, når den spores til dens rod, er mangel på sønlig hengivenhed. Den, som krænker anstændigheden, udviser mangler i sønlig

adfærd. Den, som tjener sin fyrste, men er ikke loyal, mangler sønlig hengivenhed. Den, der er øvrighed uden skyldig respekt for sine pligter, udviser mangler i sønlig hengivenhed. Den, der ikke udviser ordentlig oprigtighed over for sine venner, mangler sønlig hengivenhed. Den, som ikke er modig i kamp, mangler sønlig hengivenhed. Således ses læren om sønlig adfærd at omfatte meget mere end blot handlinger, og skal regnes blandt motiverne, idet den bringer kendskab til hele den moralske væren.

I den folkelige forståelse menes det egentlige grundlag for dyden, sønlig adfærd, at være taknemmelighed. Dette understreges i "Klassisk Sønlig hengivenhed", og i De Hellige Edikers kapitel om emnet, som nøje følger Tseng Tzu's lære. Begrundelsen for sørgeperioden på tre år findes, ifølge Confucius, i det utvivlsomme sociale faktum, at "i de første tre år af dets eksistens, er barnet ikke tilladt at forlade sine forældres arme," som om den ene periode på en måde var en udligning for den anden.

Det unge lam er ordsprogligt en type sønlig adfærd, for det har nåden til at knæle, når det suger hos sin moder. Sønlig hengivenhed kræver at vi skal bevare de kroppe, som vore forældre gav os, ellers vil vi synes at ringeagte deres venlighed. Sønlig hengivenhed kræver, at vi skal tjene vores forældre, medens de lever, og tilbede dem, når de er døde. Sønlig hengivenhed kræver at en søn følger i sin faders fodspor.

"Hvis han i de tre år ikke ændrer sig fra sin faders måde," siger Confucius, "kan han kaldes sønlig". Men hvis forældrenes måder er åbenlyst forkerte, forbyder sønlig hengivenhed ikke et forsøg på deres reformation, hvilket følgende citat af Dr. Williams, fra Riternes Bog vidner om: "Når hans forældre tager fejl, skal sønnen med en ydmyg ånd, behageligt ansigt, og blide toner, påpege det for dem. Hvis de ikke modtager hans irettesættelse, skal han stræbe mere og mere efter at være pligttopfyldende og respektfuld over for dem indtil de er tilfredse, og så skal han igen påpege deres fejl. Men hvis det ikke lykkes ham at behage dem, er det bedre, at han fortsætter med at gentage irettesættelserne, end at tillade dem at gøre skade på hele afdelingen, distriktet, landsbyen eller nabolaget. Og hvis forældrene, irriterede og utilfredse, tugter deres søn, så blodet flyder fra ham, ja da må han ikke vove at nære den mindste forargelse; men bør tværtimod behandle dem med øget respekt og pligttopfyldenhed." Det må frygtes at i de fleste vestlige lande ville formaning af forældre på disse vilkår få lov til at falde ind under "hændeligt dødsfald", og det er ikke til at undre sig over at vi ikke hører meget om det selv i Kina!

I de Konfucianske Analekters anden bog finder vi optegnelser af flere forskellige svar, som Confucius gav med hensyn til sønlig hengivenheds natur, idet hans svar varierede efter spørgernes omstændigheder.

Det første svar, som nævnes, er til en officer fra staten Lu og er komprimeret i det kortfattede udtryk, "wu-wei", som han tilsyneladende efterlod i spørgerens sind, som en slags frø, der skulle udvikles over tid gennem eftertanke; ordene "wu-wei" betyder simpelthen "ikke ulydig," og det er naturligt, at Mang I, embedsmanden, som havde spurgt, forstod dem således. Men Confucius havde,

ligesom siden resten af sit landsmænd, et "talent for at være indirekte," og i stedet for at forklare sig til Mang I, ventede han til nogen tid senere, da en af Confucius' disciple kørte ham ud, da gentog mesteren Mang I's spørgsmål til denne discipel, og gav også svaret.

Da disciplen, hvis navn var Fan Ch'ih, hørte ordene "wu-wei," spurgte meget naturligt, "hvad mente du?" hvilken gav mesteren den fornødne mulighed for at fortælle, hvad han virkelig mente med følgende ord: "At når forældrene er i live, skal de tjenes med sømmelighed, at når de er døde, skal de blive begravet med anstændighed, og at der skulle ofres til dem efter anstændighed." Samtalen mellem Confucius og Fan Ch'ih var af førstnævnte beregnet til at lede sidstnævnte til at indberette den til Mang I, som dermed ville opdage, hvad der var meningen at der skulle udledes af ordene "wu-wei!"

I andre af mesterens svar på spørgsmål om hvad der skulle betegnes som sønlig hengivenhed, lagde Confucius vægt på kravet om at forældre skulle behandles med ærbødighed og tilføjede at når de ikke blev behandlet således, men blot fik fysisk pleje, var det for dem på niveau med den pleje, der gives til hunde og heste.

Disse passager er blevet citeret i denne sammenhæng for at vise at forestillingen om at sønlig hengivenhed i høj grad består i imødekommenhed af forældrenes ønsker, og i at levere dem, hvad de har brug for, og hvad de ønsker, er en meget gammel ide i Kina. Confucius siger udtrykkeligt "Nutidens sønlige hengivenhed betyder (kun) støtte af ens forældre," hvilket antyder at i oldtiden, som han var så glad for, og som han ønskede at genoplive, var det anderledes.

Der er gået mange tidsaldre siden disse samtaler med mesteren fandt sted, og hans lære har haft tid til at trænge ind i marven af det kinesiske folk, som den faktisk har gjort. Men hvis Confucius var i live i dag, er der god grund til at tro at han ville bekræfte mere eftertrykkeligt end nogensinde at "Nutidens sønlige hengivenhed betyder kun støtte af ens forældre."

At den folkelige samvittighed reagerer på erklæringen om kravet om sønlig hengivenhed, som på ingen anden pligt, har vi allerede observeret, men i samme forbindelse burde det være klart forstået, hvad denne sønlige hengivenhed formodes at betyde.

Hvis ti uuddannede personer, taget tilfældigt, blev spurgt hvad de mener med at være "sønlig", er det helt sandsynligt at ni af dem ville svare, "at det betyder, at man ikke må gøre sine forældre vrede," altså fordi de ikke bliver ordentligt serviceret. Eller i en mere fortættet form, er sønlig hengivenhed "wu-wei", "ikke ulydig", hvilket er hvad mesteren sagde det er, omend han brugte ordene i "en pickwicksk mening."

Hvis nogen af vores læsere ønsker at se denne teori i en praktisk form, lad dem genkalde sig de fireogtyve eksempler på sønlig hengivenhed, udødeliggjort i den velkendte lille bog kaldet ved dette navn.

I et af disse tilfælde aflagde en dreng, der levede i "efter Han-dynastiet"? i en alder af seks, besøg

hos en ven, hos hvem han blev trakteret med appelsiner. Den fremmelige ungdom udførte ved denne lejlighed den almindelige kinesiske bedrift at stjæle to appelsiner ved at gemme dem i ærmet. Men da han lavede sine afskedsbuk, rullede frugten ud og efterlod drengen i en pinlig situation, som han dog kunne håndtere. Knælende foran sin vært, gjorde han den mindeværdige iagttagelse, som har gjort hans navn berømt i næsten to årtusinder: "Min mor elsker appelsiner meget, og jeg ville have dem til hende." Da denne drengs far var en officer af høj rang, vil det forekomme en vestlig kritiker at drengen kunne have haft andre muligheder for at tilfredsstille hendes lyst til appelsiner, men for kineserne er drengen et klassisk eksempel på sønlig hengivenhed, fordi han i denne tidlige alder var betænksom mod sin mor, eller måske blot hurtigt til at finde på en undskyldning.

En anden dreng fra Chin-dynastiet på otte år, hvis forældre ikke havde myggenet, fandt på det glade middel at gå i seng meget tidligt, ligge helt stille hele natten, ikke engang bruge en vifte, for at familiens myg kunne mætte sig på ham alene, og lade hans forældre sove i fred!

En anden dreng fra samme dynasti, boede hos en stedmor, der ikke kunne lide ham, men da hun var meget glad for karper, som ikke fås i om vinteren, fattede han den uretfærdige plan at tage sit tøj af og lægge sig på isen, hvilket gjorde sådant indtryk på en stime af karper, der havde observeret forløbet nedefra, at de lavede et hul i isen og sprang frem en efter en for at blive tilberedt til gavn for den rasende stedmor!

Ifølge den kinesiske lærdom skal et af tilfældene af ufilial adfærd findes i "egoistisk tilknytning til hustru og børn." I det allerede citerede kapitel af Det Hellige Edikt er denne adfærd nævnt i samme forbindelse som gambling, og formaningerne mod hver enkelt synd er af samme art.

Det typiske eksempel på ægte sønlig hengivenhed blandt de fireogtyve, som lige er nævnt, er en mand, der levede i Han-dynastiet, og som, da han var meget fattig, fandt ud af at han ikke havde tilstrækkelig mad til at ernære både sin moder og sit barn på tre år. "Vi er så fattige," sagde han til sin kone, "at vi ikke engang kan forsørge mor. Desuden deler den lille mors mad. Hvorfor ikke begrave barnet? Vi får måske et andet, men hvis moder skulle dø, så kan vi ikke få hende igen." Hans kone turde ikke modsætte sig ham, og følgelig blev der gravet et hul mere end to fod dybt, hvor en vase af guld blev fundet med den passende indskrift at Himlen skænkede denne belønning til en sønlig søn. Hvis den gyldne vase ikke var blevet fundet, ville barnet være blevet begravet levende, og i følge læren om sønlig hengivenhed, som almindelig forstået, med rette. "Egoistisk tilknytning til kone og børn" må ikke hindre mord på et barn for at forlænge dets bedsteforældres liv.

Kineserne mener at der er tilfælde af hårdnakked sygdom hos forældre, som kun kan helbredes ved at tilbyde dem en portion af kødet af en søn eller en datter, som skal tilberedes og spises af forælderen uden kendskab til oprindelsen. Medens de gunstige resultater ikke er sikre, er de meget sandsynlige. Peking Gazette indeholder ofte henvisninger til sager af denne art.

Forfatteren er personligt bekendt med en ung mand, der skar en skive af sit ben for at helbrede sin

mor, og som fremviste arret med en gammel soldats undskyldelige stolthed. Medens sådanne tilfælde uden tvivl ikke er særlig almindelige, er de nok ikke overdrevent sjældne.

Det vigtigste aspekt af kinesisk sønlig hengivenhed er angivet i et ordsprog af Mencius, at "der er tre ting, som er usønlige, og ikke at have nogen efterkommere er den største af dem."

Nødvendigheden af efterkommere udspringer af nødvendigheden af at ofrene til forfædre fortsættes, som dermed gøres til den vigtigste pligt i livet. Det er af denne grund at enhver søn skal giftes i en så tidlig alder som mulig. Det er på ingen måde ualmindeligt at finde en kineser som er bedstefar, når han er seksogtrediv.

Manglende mandlige børn nævnes som den første blandt de syv årsager til skilsmisse fra en hustru. Nødvendigheden af mandlige børn har ført til systemet med konkubinater med al dets medfølgende elendighed. Det giver en grund, der er særdeles rationel for det kinesiske sind, til den største glæde ved sønners fødsel, og en tilsvarende depression i anledning af fødslen af døtre. Det er dette aspekt af den kinesiske doktrin, som er ansvarlig for en stor del af den enorme mængde barnemord, som vides at finde sted i Kina.

Denne forbrydelse er meget mere almindelig i det sydlige Kina end i nord, hvor den ofte synes at være helt ukendt. Men det skal huskes, at vanskeligheden ved at sikre nøjagtige oplysninger om alle emner står i lige forhold til de offentlige følelser imod dem. Antallet af uægte børn kan aldrig være lille, og der er overalt det stærkeste motiv til at ødelægge alle sådanne, uanset køn.

Selv hvis de direkte vidnesbyrd om ødelæggelsen af livet for kvindelige spædbørn i nogen region var meget mindre, end de er, vil det være en moralsk kendsgerning at et folk, blandt hvem den levende begravelse af et barn på tre år for at muliggøre støtte til dets bedstemor anses for en hengiven sønlig handling, umuligt kan sige sig fri for skylden for at ødelægge livet for uvelkomne kvindelige spædbørn.

Der er allerede blevet henvist til teorien om kinesisk sorg over forældre, som formodes at vare tre fulde år, men som i praksis barmhjertigt er forkortet til syvogtyve måneder. I Confucian Analects' syttende bog læste vi om en af mesterens disciple, som kraftigt argumenterede mod de tre år som en sørgeperiode, idet han fastholdt at et år var nok. Hertil gav mesteren det endelige svar at den højerestående mand ikke kunne være lykkelig uden fulde tre års sorg, men hvis netop denne discipel troede at han kunne blive glad ved at forkorte den til et år, kunne han gøre det, men mesteren betragtede ham åbenlyst som "ingen gentleman".

Overholdelsen af denne sørgeperiode har forrang for alle andre pligter overhovedet, og svarer til en udskæring af lige så meget af sønnernes levetid, hvis de tilfældigvis er i statsansættelse.

Der er tilfælde, hvor der udvises ekstrem sønlig hengivenhed ved at sønnen bygger en hytte nær moderens eller faderens grav, hvor han bor i hele sørgetiden. Den mest almindelige måde hvorpå dette gøres er ved kun at overnatte ved graven, medens de i dagtimerne passer de almindelige

erhverv som sædvanligt.

Men der er nogle sønner, som ikke vil nøjes, men ønsker intet mindre end hele ceremoniellet, og følgelig vælger landflygtighed for sig selv i hele perioden uden at beskæftige sig med noget andet end at være optaget af sorg. Forfatteren er bekendt med en mand af denne slags, hvis ekstreme hengivenhed mod sine forældres grav foruroligede hans sind så lang en tid at det gjorde ham til en ubrugelig byrde for hans familie.

For kineserne er en sådan handling meget prisværdig, uanset dets konsekvenser, som slet ikke tages i betragtning. Den ceremonielle pligt anses for at være absolut og ikke relativ. Det er ikke ualmindeligt at møde sager om personer, der har solgt deres jord til den sidste brøkdel af en hektar, og endda brudt huset ned og solgt tømmeret, for at skaffe penge til en passende begravelse for en eller begge forældre.

At sådan en adfærd er en social fejl, kan få kinesere bringes til at forstå, og ingen kinesere kan bringes til at indse dette. Det er i overensstemmelse med kinesisk instinkt. Det er i overensstemmelse med *li*, eller anstændighed, og derfor var det utvivlsomt det, der burde gøres.

Abbe' Hue giver af egen erfaring et fremragende eksempel på den ceremonielle sønlige adfærd, som er kineserne så kær. Medens Abbe' boede i det sydlige Kina fik han i løbet af det første år af hans ophold i dette imperium mulighed for at sende en budbringer til Peking, og han fik den ide at en kinesisk skolemester i hans ansættelse, hvis hjem var i Peking, måske gerne ville gribe denne sjældne mulighed for at sende en besked til sin gamle moder, som han ikke havde hørt fra i fire år, og som ikke vidste, hvor hendes søn befandt sig.

Da han hørte at kureren snart skulle af sted, kaldte læreren på en af sine elever, som sang sine lektier i det næste rum. "Her, tag dette papir og skriv mig et brev til min moder. Spild ikke tiden, for kureren afgår straks." Denne procedure slog M. Hue som enestående, og han spurgte, om knægten var bekendt med lærerens mor og fik at vide, at drengen ikke en gang vidste at der var en sådan person. "Hvordan skal han så vide, hvad han skal skrive, uden at have fået det at vide?" Til dette gav skolemesteren det endelige svar: "Ved han ikke ret godt hvad skal man sige? I mere end et år har han studeret litterær komposition, og han er bekendt med en række velklingende formuleringer. Tror du ikke at han helt godt ved, hvordan en søn bør skrive til en moder?" Eleven vendte snart tilbage med brevet ikke blot skrevet færdigt, men forseglet, læreren tilføjede blot overskriften med egen hånd. Brevet ville have passet lige godt til enhver anden moder i imperiet, og enhver anden ville have været lige så glad for at modtage det.

Omfanget af sønlig adfærd fra kinesiske børns side mod deres forældre vil variere mellem to steder. Uden tvivl kan begge ekstremer findes overalt.

Drab på en af forældrene eller anden nær slægtning er ikke almindelige, og sådanne personer er normalt sindssyge, selvom det ikke gør nogen forskel i den grusomme straf, som de lider. Men

blandt almuen, som stønner i dybeste fattigdom, er nogle barske behandlinger af forældre uundgåelig.

På den anden side er frivillig udskiftning af en fader med en søn i tilfælde af dødsstraf kendt for at forekomme, og sådanne tilfælde er stærke vidnesbyrd om sønlig hengivenhed til en forælders oprigtige og instinktive kraft. Selvom denne forælder kan være en dyb kriminel.

For en vesterlænding, frisk fra familielivets noget for løse bånd, som det ikke sjældent gør sig gældende i nominelt kristne lande, tilbyder teorien om kinesisk sønlig adfærd nogle meget attraktive træk. Den respekt for alderen, som den involverer er meget gavnlig og kunne med fordel dyrkes af angelsaksere generelt. Når en søn bliver myndig i vestlige lande, går han hvorhen han vil, og gør hvad han vælger at gøre. Han har ikke nødvendigvis forbindelse med sine forældre eller de med ham. For kineserne må sådanne skikke fremstå som en udvokset kalvs eller føls opførsel over for koen og hoppen, passende nok for dyr, men på ingen måde i overensstemmelse med *li* som anvendes på menneskelige væsener.

En opmærksom overvejelse af sagen set fra kinesernes standpunkt vil vise, at der er rigelig plads til forbedring i vor egen sociale praksis, og da de fleste af os virkelig lever i glashuse, vil vi gøre klogt i ikke at kaste hensynsløst med sten.

På den anden side vil det alligevel være tomgang at diskutere den kinesiske sønlige hengivenhed uden mest eftertrykkeligt at gøre opmærksom på dens fatale skavanker i flere detaljer. Denne doktrin synes at have fem radikale fejl, to af dem negative, og tre af dem positive.

Den har flere bind om børns pligter over for forældre, men ikke et ord om forældres pligter overfor børn. Kina er ikke et land, hvor det flyder med den slags rådgivning.

Sådan rådgivning er der meget brug for overalt, og det har altid været således. Det var en inspireret visdom, der førte apostlen Paulus til at kombinere de fire søjler i det ideelle hjem i et par korte sætninger adresseret til hans Colossian kirke. "Mænd, elsk jeres hustruer, og vær ikke hårde mod dem." "Hustruer, I skal underordne jer under jeres mænd, som det sømmer sig i Herren." "Børn, adlyd jeres forældre i alt, for sådan skal det være i Herren." "Fædre, I må ikke tirre jeres børn, så de mister modet."

Hvad er der i hele den Confucianske moral, som blot et øjeblik kan konkurrere med den praktiske visdom i disse vidtrækkende principper? Den Kinesiske doktrin har intet at sige på vegne af sine døtre, men alt på sine sønners vegne. Hvis det kinesiske øje ikke i evigheder havde været farveblind om dette emne, ville det ikke have undladt at opdage denne grove krænkelse af den menneskelige natur.

Med et heldigt køn bliver spædbarnet en familieguddom. Med et uheldigt køn bliver det en frygtet byrde, der er tilbøjelig til at blive ødelagt, og sikker på at blive foragtet. Den kinesiske doktrin om

sønlig hengivenhed sætter hustruen på et underordnet plan. Confucius har intet at sige om hustruers pligter i forhold til deres mænd, eller mænds i forhold til hustruer.

Kristendommen kræver at en mand forlader sin fader og moder og holder sig til sin hustru. Konfucianisme kræver at en mand holder sig til sin fader og moder og tvinger sin hustru til at gøre det samme. Hvis forholdet mellem manden og hans forældre er i konflikt med forholdet mellem den mand og hans hustru, skal den sidstnævnte som den ringere og underordnede i relationen skal give efter.

Hele det kinesiske samfunds struktur, som er modelleret efter den patriarkalske plan, har alvorlige onder. Den tilskynder til undertrykkelse af nogle af det naturlige hjertets instinkter, for at andre instinkter kan dyrkes til en ekstrem grad. Det resulterer i den næsten fuldstændige underordning af de yngre under dem, som er ældre, gennem hele livet. Det forkramper sindet hos dem, som er udsat for dets jerntryk, og modvirker udvikling og sund forandring. *

*Al kinesisk lov og etik kredser om den tidligste styreformens ene simple tanke om faderen, som har kontrol over sin husstand, og børn, som adlyder deres forældre; en ide som er skabt til at gøre sin pligt i alle faser af det officielle liv, selv i forhold til den kejserlige trone, hvor folkets fader sidder; og dens oprindelige religion er centreret om tilbedelse af forfædrene. Du ser ingen fremkomst af sociale og politiske ideer, men en enorm samling af forskellige anvendelser af denne ene ide om forholdet mellem en fader på den ene side og en uvidende kvinde med spædbørn på den anden. For ideen om forholdet mellem fader og søn i Kina er ideen om faderen og det lille barn, og er ikke engang avanceret til tanken om at når sønnen er vokset op til manddom, bliver han en mand, og hans fader er en anden mand; medens barnet er et barn for evigt. Den fuldvoksne udviklede søns mandige styrke må bøje sig for sin faders ord eller for en senil farfars mumlen; og således forbliver en fuld halvkugle af ideer og pligter ukendte, medens den anden halvdel bliver udviklet og anstrengt og strakt til monstrøsitet.

Men et forhold forud for forholdet mellem forældre og børn, som er det store princip for al sand sociologi, ignoreres, givet i begyndelsen af Bibelen og grundlæggende i al progressiv civilisation, nemlig ligestillingen mellem kønnene. Manden er den første af de to i husstandsranng, og når barnet er udvokset er det ikke længere et barn, men en mand, som kan tage sig en hustru, og disse to kan så stifte en ny familie.

"I Kina er kvinden intet andet end et supplement til manden og barnet er et appendiks." (C.S. Eby, D.D. Tokio, Lectures 1883)

I sin beretning om en rejse til Wu T'ai Shan, offentliggjort i hans bind om Kinas Religioner, taler Dr. Edkins om et sted, hvor en omrejsende vaccinator, der gør sine runder og opkræver otte hundrede kontant for hver for vaccination af drenge, og fire hundrede kontant for at vaccinere piger! Til en højere pris ville piger slet ikke være bleven vaccineret.

Den grundsætning i den kinesiske doktrin, der får sønlig adfærd til at bestå for eftertiden er ansvarlig for en lang række dårligheder. Den fremtvinger adoption af børn, uanset om der er tilstrækkelige midler til deres understøttelse eller ej. Den fører til tidlige ægteskaber, og frembringer millioner af mennesker, som på grund af den yderste fattigdom knap nok kan holde sjæl og krop sammen. Den er den effektive årsag til polygami og konkubinater, altid og uundgåeligt en forbandelse. Den er udtrykt og indbegrebet i dyrkelsen af forfædrene, som er den kinesiske races egentlige religion.

Dette system af forfædres tilbedelse, når det er rigtigt forstået i sin sande betydning, er et af de tungeste åg, som et folk nogensinde er blevet tvunget til at bære. Som påpeget af Dr. Yates, i det essay, som der allerede er blevet refereret til, er hundredvis af millioner af levende kinesere grumt underkastet de utallige tusinder af millioner døde. "Generationerne af i dag er lænket til fortidens generationer."

Forfædre tilbedelse er den stærkeste garanti for den blytunge konservatisme, som opmærksomheden allerede er blevet rettet mod. Hvordan er det muligt for Kina at tilpasse sig de helt nye forhold, hvorunder hun befinder sig i denne sidste fjerdedel af århundredet, før konservatismen har modtaget nogle dødelige sår?

Hvordan er det muligt at Kina skulle kunne tage et enkelt reelt skridt frem, medens generationerne af dem, som har forladt scenen, fortsat bliver betragtet som de sande guddommeligheder af det kinesiske folk?

Vi mener at den sande rod til den kinesiske praksis af sønlig hengivenhed er en blanding af frygt og kærlighed til sig selv, to af de mest kraftfulde motiver, som kan virke på den menneskelige sjæl.

Ånderne skal tilbedes på grund af den magt, som de har til at udøve ondskab. Fra det confucianske synspunkt var det mesterens kloge leveregel at "at respektere åndelige væsener, men at holde sig på afstand af dem, kan kaldes visdom." Hvis ofringerne forsømmes, vil ånderne blive vrede. Hvis ånderne bliver vrede, tager de hævn. Det er bedre at tilbede ånderne som forsikring. Dette synes at være en koncentreret beskrivelse af den kinesiske teori om alle former for tilbedelse af de døde.

Mellem de levende er ræsonnements-processen lige så enkel. Hver søn har gjort sine sønlige pligter over for sin fader og kræver det samme af sine egne sønner. Det er det, børn er til for. På dette punkt er holdningen klar. "Træer bliver plantet for skygge, børn avles for alderdommen." Hverken forældre eller børn har nogen illusioner om dette emne. "Hvis du ingen børn har til at tilsmudse sengen, vil du ikke have nogen til at brænde papir ved din grav." Hver generation betaler den gæld, som opkræves af den generation, der gik forud for dem, og opkræver til gengæld fra den generation, der kommer efter dem til den allersidste skilling. Sådan bliver sønlig hengivenhed gentaget fra generation til generation og fra en tidsalder til den næste.

Forskere er ikke enige i spørgsmålet om hvorvidt kineserne i en dunkel fortid engang erkendte den sande Gud. Hvis de nogensinde har gjort det, er den viden bestemt mest effektivt blevet tabt, som en inskription på en gammel mønt, nu dækket med den akkumuleret rust gennem årtusinder. Det er en melankolsk kommentar til den overdrevne kinesiske hengivenheds-lære at ikke blot indeholder den ingen henvisning til et Højeste Væsen, men at den ikke på nogen måde fører til en erkendelse af hans eksistens.

Forfædre tilbedelse, som er det mest komplette og ultimative udtryk for af denne sønlig hengivenhed, er fuldkommen i overensstemmelse med polyteisme, med agnosticisme og med

ateisme. Den gør døde mænd til guder, og dens eneste guder er døde mænd. Dens kærlighed, dens taknemmelighed og dens frygt er kun for jordiske forældre. Den har ingen opfattelse af en Himmelsk Fader, og føler ingen interesse for en sådan, når Han bliver gjort kendt. Enten vil kristendommen aldrig blive indført i Kina eller forfædre tilbedelsen vil blive opgivet, for de er modsætninger. I den dødelige kamp mellem dem, vil kun den stærkeste overleve.

XXXIV. Fravær af Sympati

Opmærksomheden er allerede blevet rettet mod det aspekt af kinesisk liv, som er omfattet af begrebet godgørenhed, den allerførste af de såkaldte konstante dyder. Der er dog en anden synsvinkel, hvorfra dette spørgsmål kan anskues. Godgørenhed motiveres af ønsket om noget godt, sympati er medfølelse.

Kinesere er ofte godgørende, selvom de bedømt med vestlige standarder, sjældent synes at være det. Det har hidtil været bemærket at det tilsyneladende motiv for en stor procentdel af kinesernes godgørenhed er de refleksmæssige fordele, som sådanne handlinger forventes at sikre til manden, der hengiver sig til sine godgørende impulser.

Når vi lægger vægt på dette motiv, følger vi kun i kinesernes fodspor. I nogle af de bøger, der har opfordringer til "dyd" som deres udtrykkelige budskab, åbnes en konto, hvor den enkelte anklager sig selv for enhver dårlig handling, som han kan huske, og krediterer sig selv for enhver god handling. Balancen mellem de to udviser til enhver tid hans status i den kinesiske Rhadamanthus' bogføring.

Som så ofte bemærket, viser dette system med gengældelsesbogføring tydeligt kinesernes praktiske karakter, så vel som deres konstante og ukuelige tendens til at opfatte det næste liv, hvis der er et, som blot en forlængelse og en forstærkning af den nuværende eksistenstilstand.

Dette syn på det fremtidige liv er Buddhistisk, og hvor vagt og utilstrækkeligt det end måtte være, er det langt at foretrække frem for konfucianismens rene agnosticisme, som ikke kender livet, hævder ikke at vide noget om døden eller den tilstand, som den er en introduktion til. Vores nuværende emne, der forudsætter at kineserne, som allerede forklaret, praktiserer en vis mængde mild godgørenhed, er at illustrere den hypotese at det er let at se at de har en mangel på sympati.

En af manifestationerne af denne karakteristisk af kineserne, som tidligst tiltrækker vor opmærksomhed, er deres holdning til dem, som på nogen måde er fysisk deforme. Ifølge en populær tro skal de lamme, de blinde, især dem, der er blinde på kun et øje, de døve, de skaldede og de skeløjede undgås. Det ser ud til at være antagelsen, at fordi den fysiske natur er defekt, må den moralske natur være det på samme måde.

Så vidt vores observation viser det bliver sådanne personer ikke behandlet med grusomhed, men de vækker meget lidt af den sympati, som er så frit og så spontant udbredt i vestlige lande. De anses

for at være bleven udsat for en straf for en eller anden hemmelig synd, en teori nøjagtigt i overensstemmelse med de gamle jøders.

Den person, som er så uheldig at blive stemplet med en naturlig defekt eller en erhvervet skavank, vil ikke komme langt uden at blive mindet om det. En af de mildeste former for denne praksis er den, hvori særegenheden anvendes som en beskrivelse på en sådan måde, at den tiltrækker offentlig opmærksomhed.

"Fantastisk ældre bror med koparrene," siger en ekspedient i et apotek til en patient, "hvilken landsby kommer du fra?" Vi har set en mand hilse på en ven, som han mødte for første gang efter Nytåret, med ordene "Koparrene, jeg hilser dig!" Det vil ikke være enestående, hvis den mand, hvis øjne er plaget af skelen, hører en observation som at "når øjnene ser skævt er hjertet skævt;" eller hvis manden, der ikke har hår på hovedet, bliver mindet om at "ni ud af ti skaldede mænd er bedrageriske, og den sidste ville også være det, hvis han ikke havde været dum." Sådanne naturens misfostre som albinoer udgør en udtømmelig kilde til enhver art af billige vittigheder, som aldrig ser ud til at blive afbrudt et øjeblik. Den uheldige indehaver af ejendommeligheder som denne må stille sig tilfreds med en levetid præget af denne behandling, og han må være glad, hvis hans temperament tillader, at han bestandigt kan lytte til sådan tale, uden til gengæld at blive rasende og sur.

Den samme overdrevne ærlighed udvises over for dem, der udviser psykiske defekter. "Denne dreng," bemærker en tilskuer, "er idiotisk." Drengen er nok slet ikke "idiotisk", men hans uudviklet sind kan let blive ødelagt af den konstante gentagelse i hans nærværelse af den påstand, at han ikke har noget sind overhovedet.

Dette er den universelle metode til behandling af alle patienter ramt af nervesygdomme, eller faktisk af alle andre. Alle deres ejendommeligheder, detaljerne i deres adfærd, de omstændigheder ved hvilke sygdommen formodes at være opstået, de symptomer, der følger dens udvikling, er alle offentlig ejendom, og er alle beskrevet detaljeret i tilstedeværelse af patienten, som skal være grundigt vant til at høre sig selv beskrevet som "skør", "halvklog", "har skøre ideer" osv. osv.

I den forbindelse skal nævnes et højst iøjnefaldende træk hos kineserne, hvis forestillinger om "sømmelighed" bliver så groft krænket af det, som de ser af vesterlandsk samfund. Kinesiske ideer om etikette kræver at mænd og kvinder bør holde sig på afstand af hinanden, selvom de tilfældigvis er medlemmer af samme familie. En betydelig del af opmærksomheden hos en Vesterlænding, hvis liv skal tilbringes i Kina, skal for nogen tid være afsat til at lære, hvilke særlige handlinger som med alle midler bør undgås, for ikke at chokere kinesiske fordomme.

Dog vil kinesiske mænd og kvinder tale med hinanden, ikke sjældent i andres tilstedeværelse, med den største frihed om emner, som i vestlige lande overhovedet aldrig ville blive nævnt. Kinesernes tilsyneladende følsomhed med hensyn til forholdet mellem kvinder og mænd er et ceremonispørgsmål, som ikke har nogen mærkbar effekt på samtalens emne, meget mindre på

tankerne.

Blandt et folk, for hvem fødslen af mandlige børn er så afgørende et spørgsmål, er det ikke overraskende, at tilfælde af barnløshed er en konstant anledning til hån og bebrejdelser, ligesom det i oldtiden blev sagt om profeten Samuels mor, at "hendes rival plejede at provokere hende alvorligt for at irritere hende, fordi Herren havde lukket hendes livmoder." Hvis det formodes af en eller anden grund, eller uden grund, at en moder stille og roligt har kvalt et af sine børn, vil det ikke være mærkeligt hvis meddelelsen om samme sker offentligt til en fremmed.

En irsk jury påstås engang at have afsagt en dom for at en person var "død ved besøg af Gud, under mistænkelige omstændigheder." Når nogen talte om en sag af denne slags blev forfatteren informeret af en "fælles ven" af begge parter om at den overlevende søn havde *røget sin far ihjel*, en udtalelse, som der ikke syntes at være grundlag for uanset hvad.

Den universelle kinesiske praksis med at håne er allerede nævnt. Det beskidte sprog, der anvendes, er hinsides al beskrivelse. Alligevel har selv skældsord sin æreskodeks, og det betragtes ikke som "god tone" under udslyngning af disse forhånelser mod en anden, at berøre hans faktiske fejl, men snarere at henregne ham til den mest uværdige oprindelse, og at udvise foragt mod hans forfædre.

Anvendelsen af dette sprog mod en anden betragtes med rette som en stor fornærmelse og en alvorlig forseelse, men pointen i fornærmelsen består ikke i brugen af et sådant sprog i nærværelse af en anden, heller ikke principielt i dens anvendelse på ham, men i tabet af "ansigt", som denne anvendelse af sådanne udtryk indebærer.

Den rigtige undskyldning for begåelsen af denne lovovertrædelse er ikke at personen, som har gjort sig skyldig i den, har nedværdiget sig selv og har udført en skændig handling, men at det var forkert af ham at anvende disse vendinger mod den pågældende på dette tidspunkt. Når dette er blevet tilfredsstillende indrømmet, er alle parter igen på det rette grundlag med hensyn til offentligheden, og begges "ansigt" er behørigt bevaret.

Side om side med den punktlige ceremoni, som er det kinesiske hjerte så kært, findes den tilsyneladende manglende evne til at opfatte at nogle ting kan være ubehagelige for andre personer, og derfor bør undgås. Det er rigtigt at et populært ordsprog påbyder undervurdering af en persons alder, og påskønnelse af værdien af, hvad han end måtte have købt, men som mange andre kloge ordsprog bliver disse retningslinjer meget forsømt i praksis.

En skolelærer, hvis hustru havde været nødt til at arbejde sent for at få hans tøj til nytår klar i tide, bar det i triumf idet han aflagde sine visitter. Ved et tilfælde havde hans hustru lavet en ubetydelig fejl i tilskæringen, men havde dygtigt skjult den med en pæn søm behændigt strøget ned over. Vennerne, som læreren besøgte, beundrede tøjet, men bemærkede med det samme: "Der var det ikke nok," og pegede på den pressede søm som bevis. Da det var tidspunktet for den årlige kinesiske helligdag, fik konen lov at slippe for tæsk, hvilket hun ellers uundgåeligt ville have fået.

En kinesisk ven, som ikke havde den mindste ide om hvad der ville være manglende høflighed, bemærkede til forfatteren at da han første gang så udlændinge, virkede det mest ekstraordinært, at de havde skæg, der nåede hele vejen rundt om deres ansigter, ligesom aber, men han tilføjede beroligende: "Det er jeg ret vant til nu!"

Læreren, der i nærvær af sine elever bliver udspurgt med hensyn til deres kapacitet, svarer, foran dem alle, at den nærmest døren er langt den kvikkeste, og vil blive en kandidat, når han bliver tyve år gammel, men de to ved det næste bord er helt sikkert de dumme børn, han nogensinde har set. At sådanne observationer har nogen reflekseffekt på eleverne, falder aldrig for et øjeblik nogen ind.

Det blev engang foreslået at en mand, der siges at være "en fremmed for de finere følelser", skulle have en introduktion.

Hvis en udlænding skulle have været alvorlig påvirket af den spiritus, som han havde indtaget under sine visitter, ville han sandsynligvis ikke nævne det, næste gang han optrådte på samme tider og steder. Vi har dog hørt om en Taot'ai, som antydede overfor en konsul, at det var bedst at være fornuftig ved sådanne lejligheder, idet han ledsagede sin bemærkning med ordene: "Jeg blev faktisk meget fuld sidste gang jeg var her."

En af de mest karakteristiske måder, hvorpå kinesernes mangel på sympati manifesterer sig er i den behandling, som brude modtager på deres bryllupsdag.

De er ofte meget unge, altid frygtsomme og generte og er naturligt rædselsslagne over pludselig at blive skubbet frem foran fremmede. Skikkene varierer meget, men der lader til at være en generel ligegyldighed over for det stakkels barns følelser ved således at blive udsat for offentlighedens blikke. Nogle steder er det tilladt for enhver, der ønsker det, at trække stolens gardiner til side og stirre på hende. I andre regioner finder de ugifte piger at det er en kilde til ivrig nydelse at placere sig selv på en passende position, som bruden går forbi, for at kaste håndfulde hørfrø eller avner på hende, som stædigt vil klæbe til hendes omhyggeligt olierede hår i lang tid. Når hun kommer ud af stolen, hjemme hos hendes nybagte svigerforældre, bliver hun udsat for samme slags kritik som en nylig købt hest. Det er ikke svært at forestille sig hvilke følelser, der fremkaldes hos hende.

Kinesernes hele familieliv illustrerer deres mangel på kvalitativ sympati. Ikke et forældrepar ud af halvtreds bekymrer sig overhovedet om hvad deres børn foretager sig, når deres hjælp i arbejdet ikke er nødvendig. Få fædre har den mindste tanke om hvad deres børn lærer, når de er i skole eller tænker nogensinde på at besøge skolehuset for at finde ud af det.

Dette er en af mange grunde til at det er så almindeligt at finde personer, der har gået i skole i årevis, men som ikke kan læse ti på hinanden følgende tilfældigt udvalgte skrifttegn.

Nogle gange bruger elever to år til det, som fejlagtigt kaldes at studere, og kommer ikke igennem Trimetrical Classic. Der er meget store forskelle på forskellige husstande, og derfor er

generalisering ud fra sagens natur usikker, men det er let at se at de fleste kinesiske hjem, der overhovedet kendes, på ingen måde er lykkelige hjem.

Det er umuligt at de skulle være det, for de mangler den følelse af enhed, som for os forekommer så afgørende for det virkelige hjemmeliv. En kinesisk familie er generelt en sammenslutning af individer, der er uløseligt bundet sammen, har mange fælles interesser, men også mange meget forskellige. Resultatet er ikke vores ide om et hjem, og der er ikke sympati.

Den dybe fattigdom blandt folkets masser i det Kinesiske Empire, og den frygtelige kamp, der konstant foregår for at sikre sig selv den nøgneste forsørgelse, har gjort dem yderst bekendte med ynkelige udstillinger af lidelse af enhver tænkelig art. Uanset hvad en kinesers godgørende impulser end måtte være, er han ifølge sagens natur fuldstændig hjælpeløs overfor at aflaste selv en tusindedel af den elendighed, som han ser om sig hele tiden, elendighed som forøges mange gange i ethvert år med særlig nød.

En tænksom kineser må erkende den fuldstændige nytteløshed af de midler, som er afsat til at lindre nød, uanset om det er af individuel venlighed eller ved statslig indblanding.

Selv i bedste fald virker alle disse metoder blot som symptombehandling og gør absolut intet for at fjerne sygdommen. Deres udøvelse er beslægtet med samfund, som distribuerer små stykker is blandt ofrene for tyfus - så mange ounces til hver patient, uden hospitaler, ingen behandling, ingen medicin og ingen sygepleje. Det er derfor ikke så mærkeligt, at kineserne ikke er mere godgørende på praktiske måder, men snarere mærkeligt at med total mangel på system, på forebyggelse og på overvågning, at godgørelse overhovedet fortsætter.

Vi er bekendte med det fænomen at selv de mest kultiverede personer bliver påvirket af konstant kontakt med elendighed, som de ikke har magt til at afhjælpe eller hindre, for dette er illustreret i enhver moderne krig. Det første syn af blod forårsager en synkning af de epigastriske nerver, og gør et uudsletteligt indtryk. Men dette forsvinder hurtigt og efterfølges af en komparativ følelsesløshed, som er en evig overraskelse, selv for ham der oplever det.

I Kina er der altid en social krig, og alle er for vante til dens sygelige virkninger til at give dem mere end en kort opmærksomhed. Instinktet for at lindre nød er en ukendt eksotisk følelse i Kina. En dreng ligger på en mødding i et anfald, hans hævede træk er dækket med snavs og fluer, medens hele landsbyens befolkning er beskæftiget med deres sædvanlige arbejde i fuldkommen ligegyldighed - det er en form for elendighed i mange former, som ses overalt. Dette repræsenterer stadiet i hvilken hjælp kunne redde liv, hvis der var nogen hjælp.

En drengs døde krop ligger på en mark, halvt fortæret af hunde, som selv nu er i gang med at indtage deres forfærdelige måltid, inden for en halv mils afstand af hvor tyve mennesker er på arbejde i markerne. Dette repræsenterer de sidste stadier, hvor hjælp for evigt er umulig.

Hver af disse syn, set på en rejse i en af de centrale provinser, er, skal vi gentage, typiske, og en forståelse af årsagerne til sådanne fænomener er en fuldstændig forståelse af nogle af det kinesiske folks dybeste behov.

Der er tilbage at tale om den mest iøjnefaldende af alle de mange udstillinger af den kinesiske mangel på sympati, hvilken er at finde i deres grusomhed. Det er populært antaget af kinesere, at muhammedanerne i Kina er mere grusomme end kineserne selv. Hvordan det end er, kan der ikke være nogen tvivl i sindet på enhver, der kender kineserne at de udviser en ligegyldighed over for andres lidelser, som sandsynligvis ikke matches af noget andet civiliseret land.

Det har allerede været nævnt at børn i hjemmet er hjemme er næsten helt overladt til sig selv. Men i det øjeblik deres uddannelseskariere er begyndt, vil dette mildhedens herredømme ophøre. Trimetrical Classic, den mest almindelige af Imperiets lærebøger for mindre børn, indeholder en linje som anviser at undervisning uden strenghed er en fejl hos en lærer.

Medens dette motto bliver meget forskelligt efterlevet alt efter pædagogens temperament og hans elevs sløvhed, er stor hårdhed bestemt almindeligt. Vi har set et lærd frisk fra en underviser, som kæmpede for at få sine elever ind i eksamensessays' mysterier, idet førstnævnte fremviste et udseende som havde han været igennem et gadeslagsmål. Hans hoved dækket af sår og strømme af blod. Det er ikke sjældent, at elever falder hen i anfald af heftig gråd på grund af den mishandling, som de bliver udsat for fra vrede læreres side. På den anden side er det ikke usædvanligt for mødre, hvis børn er så uheldige at blive udsat for sådanne anfald, at slå dem i disse paroxysmer, som udtryk for den ekstreme afsky, som sådanne ubejlejlige anfald ophidser til. Det er ikke svært at forstå at mødre, der kan slå børn, fordi de falder i krampeanfald, vil behandle ethvert af deres børn med grusomhed, når de er irriterede ved særlig provokation.

De kinesiske konkubiner har en overordentlig bitter skæbne. De hjem, som de findes i - heldigvis relativt få i antal - er scener for uophørlige skænderier og åben krigsførelse. Et af de seneste tidsskrifter, som er kommet frem indeholder en artikel af en indbygger i Kina med bred erfaring, som indeholder følgende passage: "Byens magistrat, hvor jeg bor, var en velhavende mand, en stor lærd, en doktor i litteratur, en dygtig administrator, godt bekendt med alle de gode belæringer i klassikerne; men han ville lyve og bande og røve og torturere folk i ethvert omfang for at tilfredsstille sine onde lidenskaber. En af hans medhustruer stak af; hun blev fanget, bragt tilbage, afklædt, hængt op fra en bjælke ved hendes fødder og grusomt og alvorligt pryglet."

I en beretning offentliggjort i Peking Gazette for et par år siden viste guvernøren i Honan i øvrigt tilfældigvis, at medens der i lovens øjne er ansvar for drabet på et barn af en forælder, er dette ugyldiggjort af bestemmelsen om at selv om en gift kvinde forsætligt og ondsindet skulle myrde sin unge svigerdatter kan morderinden frigøre sig for ansvar ved en pengebetaling. Den anmeldte sag var den, hvor en kvinde havde brændt pigen, der blev opdraget til at blive hendes søns kone, med røgelsespinde, derpå brændt hendes kinder med en rødglødende tang og til sidst kogt hende ihjel i en kedel fuld af skoldende varmt vand. Andre lignende tilfælde, hvis kilde sætter deres ægthed uden

for tvivl, er omtalt i samme notat.

Sådanne ekstreme barbarier er sandsynligvis sjældne, men tilfælde af grusom behandling, der er så grove at de fører til selvmord eller til forsøg på selvmord, er så hyppige, at de tilskynder til lidt mere end forbigående kommentarer.

Forfatteren er personligt bekendt med mange familier, hvor disse hændelser har fundet sted, og endda medens disse linjer bliver nedfældet på papir, fremkommer detaljer om en andet eksempel givet af en moder, som ønsker sympati i hendes problemer. I dette tilfælde udøvede svigermoderen, hvis familie bestod kun af hende selv, hendes søn og hendes søns hustru, et sådant tyranni over de to sidste, at de aldrig fik lov til at spise eller sove sammen. Hvis sønnen ønskede at behage sin mor, gjorde han det ved at slå sin kone. Sidstnævnte blev anklaget for at have tilegnet sig en tråd til eget brug, som ikke tilhørte hende, og blev således mishandlet som følge heraf at hun kastede sig i en brønd, hvorfra hun blev reddet af sin mand.

Hendes moder bragte hende til det udlændinge hjem, hvor moderen var ansat som sygeplejerske, og efter at datteren havde tilbragt et par dage i denne afsondrethed, bemærkede hun med en bitter henvisning til hendes tidligere opholdssted at "det var så fredeligt, at det virkede som himlen!"

Svigerdøtres lidelser i Kina burde være emnet for et kapitel snarere end for et kort afsnit. Når det bliver husket at alle kinesiske kvinder gifter sig, og generelt gifter sig unge, idet de i en betydelig del af deres liv er under absolut kontrol af en svigermor, kan vi få nogle vage forestillinger om den utålelige elendighed som svigerdøtre, som bor i familier, hvor de bliver misbrugt, bliver udsat for.

Forældrene kan absolut intet gøre for at beskytte deres gifte døtre andet end at protestere mod de familier, som de har giftet sig ind i og kræve en dyr begravelse, hvis døtrene faktisk skulle være bleven drevet til selvmord. Hvis en mand skulle skade sin kone alvorligt, eller endda dræbe hende, kan han undslippe alle juridiske konsekvenser ved at hævde at hun var "usønlig" over for hans forældre. Unge hustruers selvmord er, må vi gentage, overdrevent hyppige, og i nogle regioner kan næppe findes en håndfuld landsbyer, hvor der ikke har nylig har fundet sted. Hvad kan være mere sørgeligt end en moders bebrejdelser til en gift datter, som har forsøgt selvmord, men er blevet reddet; "Hvorfor døde du ikke, da du havde en chance?"

Der er nogle forbrydelser begået i Kina, for hvilke gerningsmændene ofte ikke bliver stillet for en magistrat, blandt andet på grund af vanskeligheden og omkostningerne ved at sikre en dom og til dels på grund af skam over omtalen. Mange sager om utroskab behandles således i henhold til loven om privat hævn. I sådanne tilfælde bliver gerningsmanden angrebet af en stor gruppe mænd efter det velkendte kinesiske princip, at "når der er mange personer, er deres prestige stor." Nogle gange bliver mandens ben brækket, nogle gange hans arme, og meget ofte bliver hans øjne ødelagt af at blive gnedet med brændt kalk. Forfatteren har kendt flere tilfælde af denne art, og de er bestemt ikke ualmindelige.

En meget intelligent kineser, selv ikke ukendt med vesterlandske tænkemåder, udtrykte uforfalsket overraskelse, da han hørte en udlænding protestere imod denne praksis som en forfining af

grusomhed, og bemærkede, at i Kina anses denne metode til at håndtere en kriminel for at være *"ekstremt mild"*, da han således blot er lemlæstet for livet, når han virkelig burde dræbes.

Det er sjældent at høre om tilfælde, hvor det er lykkedes ofret for sådanne overgreb at få en klage behandlet for en dommer. Beviset imod ham ville være overvældende, og ni embedsmænd ud af ti ville nok mene, at den mand, der var blevet således behandlet havde fortjent det hele og mere til. Også selvom manden skulle vinde sin sag (teoretisk) ville han ikke være bedre stillet end før, men snarere desto værre, da hans naboers irritation blot ville være øget, og hans liv ville ikke være sikkert.

Det må forstås at på trods af menneskelivets hellighed i Kina, er der omstændigheder, hvor det er meget lidt værd. En af de forbrydelser, som er mest irriterende for kineserne, er tyveri. I en overfyldt befolkning, altid på kanten af ruin, betragtes dette som en trussel mod samfundet kun mindre alvorligt end mord. På hunger-nødhjælpens tid fandt en af distributørerne en sindssyg kvinde, som var blevet kleptomani, lænket til en kæmpe møllesten, som om hun var en gal hund.

Hvis en person bliver kendt som tyv eller på andre måder er til offentlig gene, er han i fare for at blive afskaffet ved en summarisk proces, som ikke adskiller sig væsentligt fra det tidlige Californiens lynch pøbler og årvågenhedsudvalg. Nogle gange gøres dette ved at stikke, men den mest anvendte metode er at begrave levende.

Uden tvivl er der dem, der antager, at dette udtryk blot er en talemåde, som når man (ifølge nogle) siges "at sluge guld." Det er tværtimod en meget alvorlig realitet. Forfatteren er bekendt med fire personer, der blev truet på livet på denne måde. I to tilfælde blev de bundet som en forberedelse, og i et tilfælde blev gruben faktisk gravet, og i alle tilfælde blev begravelsen kun forhindret ved indgriben fra et ældre medlem af den angribende part.

Et andet tilfælde forekom i en landsby som er forfatteren velbekendt. En ung mand, der var kendt at være sindssyg, var en uforbederlig tyv. En gruppe landsbyboerne, som udelukkende tilhørte hans egen familie "rådførte sig" med hans moder, og som et resultat af deres overvejelser blev han bundet, et hul lavet i isen, der dækkede floden, der flyder nær landsbyen, og den unge mand blev kastet i.

I de år, hvor de aftagende bølger af det store T'ai-p'ing-oprør spredte sig over så stor en del af Kina, var spændingen intens overalt. På den tid blev en fremmed på den blotte mistanke grebet og udsat for en streng undersøgelse. Hvis han ikke kunne gøre regnskab for sig selv på en måde som tilfredsstillende hans fangevogtere, blev det hårdt for ham. Inden for få hundrede yards fra dette sted, hvor disse linjer bliver skrevet, fandt to sådanne tragedier sted, men for lidt mere end tyve år siden.

Magistraterne fandt sig næsten magtesløse i at håndhæve loven, og udstedte semi-officielle meddelelser til folket om at gribe alle mistænkelige typer.

Landsbyboerne så en mand komme på en hest, der så ud som om han var hjemmehørende i en anden provins, og som ikke kunne give fyldestgørende forklaring på hvor han kom fra. Hans sengetøj bliver fundet at være fyldt med smykker, som han åbenbart havde plyndret et sted fra, manden blev bundet, der blev der gravet en grube, og offeret blev skubbet ned i den.

Medens dette var i gang, så man en anden fare på tværs af markerne på en skrækslagen måde, og der behøvedes blot forslag fra nogle tilskuere om at han sandsynligvis var en medskyldig, for at sikre at det andet offer led samme skæbne som det første. I nogle tilfælde blev de fremmede tvungen til at grave deres egne grave.

Enhver indfødt i de af Kinas provinser, som primært blev påvirket af lovløsheden i disse lovløse tider, gammel nok til at huske omstændighederne, vil vidne om at tilfælde af denne art var for mange til at blive husket eller optalt.

I terrorsens epoke forårsaget af den mystiske afskæring af hårpiske i år 1877, syntes en intens panik at have præget en stor del af imperiet, og der kan ikke være nogen tvivl om at mange personer, der var mistænkte, blev gjort op med på denne måde.

Sådanne perioder med panik er under visse betingelser fælles for alle racer, og må ikke udelukkende tillægges kineserne som et unikt fænomen. Men for at forstå disse udbrud er det nødvendigt at gøre sig helt klart hvad kineserne er i stand til, når de ikke er under noget ekstraordinær pres.

Følgende episode vil illustrere emnet meget godt. Det skete i en landsby inden for ti miles afstand fra, hvor forfatteren levede i mange år. Detaljerne blev leveret af en beboer i en tilstødende landsby, som selv var deltager i nogle af de indledende procedurer. Selvom det skete for tredive år siden, er den frisk i hukommelsen hos alle overlevende fra den generation i en afstand på tyve mil hele vejen rundt. Selve forekomsten har givet anledning til et ordsprog på vers, bestandigt citeret. Der er ingen tvivl om nogen af kendsgerningerne, selvom det er at håbe, at de ikke let bliver matchet, men på dette punkt er det ikke muligt at være sikker.

En mand ved navn Wang var berygtet som en "sortben" og en dårlig karakter, han levede i kriminel intimitet med sin søns kone. Han havde pådraget sig alle sine naboers fjendskab både fjern og nær. Men han var rig. Han var indehaver af en kontantbutik i distriktsbyen og stod i spidsen for de lokale tropper, for hvilke landsdommeren havde ansvaret for indkaldelse.

Han var en person af en sådan betydning at da hans mor døde, deltog distrikt magistraten selv i begravelsen, tilføjede på den afdødes tavle prikken, der ændrer skrifttegnet for "Konge" til tegnet for "Herre" og hjalp også til ved ofringerne til de døde.

En protege af manden Wang kom i en strid om en kurv fuld af gødning, som han havde sagt ja til at købe, men som en anden i stedet havde sikret sig. Den samlede værdi af materialet var omkring femten cents. Efter at have udskældt manden, der havde købt hans læs gødning, blev protegen

pryglet. Han flygtede til manden Wang, som straks påtog sig hans forsvar, og med "Landsbyens tapre" angreb han familien til den mand, der havde pryglet hans protege, og anrettede alvorlige skader.

Den klan, som denne familie tilhørte, hedder Li og er en stor en, og den besluttede at hævne fornærmelsen. I hemmelighed samledes de gang på gang, kun for at opdage, at deres fjende var blevet advaret og skjulte sig i byen ved sin butik. Efter mere end et år var gået, blev en hemmelig besked bragt til Li familien om at deres fjende havde vovet at besøge sit hjem.

Han blev angrebet ved daggry, og efter lang modstand brød man ind i huset. Wang kæmpede med raseri og var en stor og stærk mand og en kandidat i militær praksis (Wu-hsiu-ts'ai). Men han blev overmandet af en stor mængde, bundet sikkert og båret til et sted i kort afstand fra hans hjem, hans krop dækket af mere end tre hundrede sår, mange af dem alvorlige.

I begyndelsen havde han trodset sine overfaldsmænd og udskældt dem med ekstrem bitterhed, men da han fandt sig selv prisgivet deres nåde, bad han om at blive skånet og tilbød dem enhver tilfredsstillelse, som de måtte kræve. Men de var så grundigt irriterede over hans lange og berygtede karriere såvel som over hans stærke modstand, at de nægtede at lytte til et ord, og fortsatte bevidst med at grave hans øjne ud med en bambus skraber. Men da de fandt denne utilstrækkelig til deres formål, anskaffede de en saks, som blev stukket ind i hvert øje og arbejdet rundt, som en støder i en morter, indtil det blev antaget, at han for evigt var ude af stand til at identificere sine overfaldsmænd. Men for at han ikke alligevel skulle vidne imod dem, forsøgte hans barbariske fjender at trække hans tunge ud, men da det ikke lykkedes nøjedes de med at skære den i strimler, for at gøre tale umulig.

Da det begyndte at regne blev han efterladt, men idet de så sig tilbage, forstod de at han stadig havde nok syn til at skelne vejen til sit hus, som han forsøgte at kravle henimod. Derefter genoptog hans fjender angrebet, gentog processen med at stikke øjnene ud og efterlod ham næsten livløs. Han blev båret til byen og døde kort efter i ekstrem smerte.

Resultatet af den retssag, som blev anlagt af hans elendige hustru, er lærerig. Et enkelt medlem af Li familien trådte frem og overgav sig frivilligt og svor på at han alene havde udført gerningen. Han blev gentagne gange undersøgt af magistraten, som naturligvis var ganske klar over de virkelige kendsgerninger. Denne embedsmand, som var godt tilfreds med at slippe af med en så formidabel fjende, afsluttede midlertidigt sagen, ved blot at slå den tilståede morder et par gange på munden. Distriktets magistrat holdt ham i Yamens fængsel i tre år og derefter blev han frigivet. Dermed afsluttede karrieren for en lokal bølle. Det er sandsynligt, at anledningen til mange af de "klankampe", som karakteriserer de sydlige provinser, har en vis lighed med denne sag.

Det sidste eksempel, der skal nævnes på det iøjnefaldende "fravær af sympati" fra kinesernes side, er deres strafsystem.

Ud fra en undersøgelse af den juridiske kodeks i imperiet er det ikke let at fastslå, hvad der er og hvad der ikke er i overensstemmelse med lov, for sædvane synes at have sanktioneret mange afvigelse fra vedtægternes bogstav.

En af de mest betydningsfulde er det enorme antal slag med en bambus stok, som de konstant tyr til. Ofte ti gange det tal, der er nævnt i loven, og nogle tilfælde hundrede gange så mange. Vi har ikke plads til blot at nævne de forfærdelige torturer, der bliver påført kinesiske fanger i retfærdighedens navn. De kan findes opregnet i ethvert godt arbejde om Kina, såsom *The Middle Kingdom*, eller *Hue's Travels*.

Sidstnævnte forfatter nævner at have set fanger på vej til yamen, med deres hænder naglet til vognen, hvori de blev befordret, fordi konstablerne havde glemt at medbringe lænker. Det er umuligt for en udlænding, der husker hvad afdøde Sir Harry Parkes og hans kammerater led i yamen hos Straffenævnet i Peking, og reflekterer over de scener, som denne frygtelige domstol må være konstant vidne om, at passere indgangen til dette fængsel uden at gyse.

Intet illustrerer mere påstanden om, at skønt kinesere har "indvolde", har de bestemt ingen "barmhjertighed", end den bevidste, rutinemæssig grusomhed, som alle kinesiske fanger bliver udsat for, som ikke kan betale for deres løsladelse.

Det er mindre end et år siden at pressen i Shanghai kronikerede behandlingen af to gamle fanger i yamen i denne by ifølge en dom afsagt af distriktsdommeren for at have black-mailed en ny fange. De modtog mellem to tusinde og tre tusinde slag med en bambusstok og fik deres ankler knust med en jernhammer. Er det er mærkeligt, at det kinesiske ordsprog råder de døde til at holde sig ude af helvede og de levende til at holde ud af Yamen? *

*En kineser, der praktiserer jura i USA, Mr. Hang Yen-chang, har i en artikel om administration af loven i Kina offentliggjort i *Christian Union*, et førende religiøst tidsskrift, citerer, hvad der heri før har været sagt om det kinesiske "Fravær af Nerver", og bemærkede, at disse afstraffelser af kineserne ikke af dem selv betragtes som grusomme. Medens vi ikke kan tilslutte os dette synspunkt, må det ikke glemmes, at kineserne er, hvad de er, deres love og skikke er, som de er. Det ville sandsynligvis være fuldstændig urealistisk at indføre nogen væsentlig forbedring af deres straffe, uden en gennemgribende reformation af det kinesiske folk som enkeltpersoner. Fysisk magt kan ikke sikkert opgives, før en moralsk magt er ved hånden, tilstrækkelig til at indtage dens plads.

Siden de forudgående afsnit blev skrevet er en forventet bekræftelse af nogle af de afgangne udsagn fremgået i en højst uangribelig kilde. Det følgende er et uddrag fra en oversættelse af Peking Gazette af 7. februar 1888. Kommentarer er overflødige: -

"Guvernøren i Yunnan oplyser, at i nogle af landdistrikter i denne provins har landsbyboerne en forfærdelig skik med at brænde til døde enhver mand taget i at stjæle majs eller frugter på markerne. De tvinger samtidig mandens slægtninge til at skrive under på et dokument, der giver deres samtykke til, hvad der gøres, og får dem derefter til at tænde ilden med deres egne hænder, for at afskrække dem fra efterfølgende at indgive en klage. Nogle gange kræves denne forfærdelige straf for at bryde en enkelt gren eller stilk, eller anklagerne er falske og til trods derfor bliver mænd

dræbt. Denne frygtelige praksis, som virker utrolig, når det bliver hørt, kom i brug i Yunnan-oprørets tid; og på trods af myndighedernes konstante indsats siden er det ikke lykkedes at udrydde den.

Sidste efterår opstod et tilfælde af den slags i Ch'ii-ching præfektur. En aften gik en mand ved navn Peng Chao-sheng ned for at se til sin egen mark. Hans vej førte ham langs med en plet med majs, der tilhører en anden mand. Da han passerede trak han en majs kolbe af. Ejeren så ham og gjorde anskrig, hvorpå han tabte kolben og flygtede.

Ejeren gik og fortalte det til sin udlejer, hvorpå denne foreslog at tyven skulle brændes. Da de to mænd var blevet enige næste morgen, forelagde de sagen for en forsamling af landsbyboerne. Da sagen var så ubetydelig, rådede nogle til at man skulle lade den falde, men der blev ikke lyttet til deres mening.

Den følgende dag greb de to mænd deres offer og bandt ham. Den stakkels moder kom med alle sine slægtninge og tiggede om nåde. Hun tilbød at gøre soning ved at overføre hele sin ejendom til fællesskabet; men alt hvad hun kunne sige var til ingen nytte. Mændene nægtede at imødekomme hende og beordrede hende til at give sit samtykke til mordet på skrift, idet de truede hende med at de ellers ville slå også hende ihjel.

Overmandet af frygt bad hun en fremmed, en rejsende læge, som ikke kan identificeres, til at skrive det påkrævede dokument til hende. De stablede så en bunke kvas op på et tomt sted uden for landsbyen, og næste dag ved middagstid bar de manden ud og lagde ham bundet på den. Kvinden blev tvungen til at tænde ild til ris knipperne, og hendes søn blev brændt ihjel.

Bagefter, så snart hun kunne, sneg hun sig til byen og gav oplysninger til myndighederne. De to mænd blev omgående anholdt. En af dem, udlejeren, døde i fængslet, medens den anden blev sendt til provinshovedstaden til retssag.

Skribenten fandt at i det femtende år af Ch'ien Lung (A.D. 1750), blev det efter anmodning fra guvernøren i Szechuan dekretet at i tilfælde af, at nogen bliver brændt ihjel af en gruppe af mænd, bør hovedforbryderen henrettes på en langvarig måde og deltagere i forbrydelsen halshugges. Udlejeren, som i dette tilfælde var hovedforbryder, var allerede død. Hans medgerningsmand blev dømt til øjeblikkelig halshugning, og denne dom er blevet fuldbyrdet uden forsinkelse."

Inden for et par uger efter fremkomsten af denne beretning i Peking Gazette, indeholdt en af de førende kinesiske aviser, en detaljeret redegørelse for en skik, som siges at eksistere i distriktet Lien-chiang, beliggende inden for jurisdiktionen af præfekturet Foochow.

Hvis en kvindes mand dør, kan hans slægtninge insistere på at hun begår selvmord ved at hænge sig, for at følge ham ind i en anden verden. Tre dage før den fastsatte dato for dette påtvungne enke-selv mord, afholdes en fest, hvorunder alle mandens slægtninge bruger alle argumenter og

opfordringer til at få hende til at efterleve denne skik. Skulle hun samtykke, som hun altid er tvungen til at gøre, bliver hun placeret i en sedan-stol og båret i et pompøst optog til lyden af gongonger og andre musikinstrumenter gennem alle hovedgaderne, til en platform som allerede er forberedt, flere snese fod i højden, på hvilken hun bliver båret op placeret siddende på en stol. Slægtningene og vennerne nedenunder hilser offeret ved at gøre nu k'o-fou, og det er kutyme selv for embedsmænd at gå derhen for at komme med en hilsen.

Når denne ceremoni er forbi, bliver et reb ophængt i en overliggende bjælke, enken placerer den om sin egen hals, og en af hendes brødre trækker den anden ende af al kraft og kvæler hende. Når det er gjort, bliver hun begravet, og der ansøges kejseren om lov til at skænke et eller andet ærefuldt mindesmærke, for at mindes hendes offer, som fejlagtigt bliver rapporteret som frivilligt.

Derfor er der næppe en familie i Lien-chiang, som ikke kan prale af en "dydig enke" og hele landet er besat med p'ai-lous rejst til ære for dem.

For omkring ti år siden, blev det registreret at en ny præfekt, der ankom for at administrere denne del af landet, blev meget forbavset, da han hørte om denne skik, og kort efter sin ankomst modtog han en invitation til at være til stede ved en sådan begivenhed for at gøre en k'o-fou i fuld officiel påklædning. Han afviste først, men da han blev opfordret af adelen og de ældste til at gå, besluttede han at være til stede ved denne ene lejlighed for at se, hvad der ville ske.

Dog så snart han havde præsenteret sig for enken på platformen begyndte hun at råbe og stampe og give ethvert bevis på, at hun ikke døde som et villigt offer. Bevæget til voldsom indignation ved dette syn, arresterede den gode præfekt hendes ældre slægtninge, naboerne og den lokale konstabel, og tildelte flere hundrede slag med bambus stok til hver, mandens fader blev desuden straffet med cangue, og moderen blev slået på munden.

Præfekten udstedte en proklamation, der strengt forbyder sådanne tvungne enke-selv mord i fremtiden, men denne blev kun adlydt i umiddelbar nærhed af byen, og frembragte ingen reformation i landområdet lidt fjernere derfra.

"Ak," skriver avisen, hvorfra dette er oversat, "Hvorfor har ingen energisk embedsmand igen anstrengt sig for at stoppe denne grusomme praksis?"

Kina har mange behov, blandt hvilke hendes førende statsmænd regner hære, flåder og arsenaler. For hendes udenlandske velyndere er det tydeligt, at hun har brug for en valuta, jernbaner og videnskabelig undervisning.

Men mon ikke en dybere diagnose af imperiets forhold indikerer at et af hendes dybeste behov er mere menneskelig sympati? Hun har brug for at føle den sympati med barndommen, som i atten århundreder har været racers og folkeslags mest udsøgte besiddelser uden at de dog vidste det.

Hun har brug for at føle sympati med hustruer og med mødre, en sympati, som atten århundreder har gjort så meget for at udvikle og uddybe. Hun har brug for at føle sympati med mennesket som menneske, at lære den kvalitet af barmhjertighed, der falder som den milde regn fra himlen, to gange velsignet ved at velsigne den, der giver og den, der tager, den guddommelige medfølelse, som Seneca erklærede for at være "en sindets last" - men som kristendommens indflydelse har dyrket, indtil den er blevet den smukkeste plante, der nogensinde har blomstret på jorden, den dyd, i hvilken mennesket mest ligner Gud.

XXXV. Gensidigt Ansvar og Respekt for Loven

Et af de mest karakteristiske træk ved det kinesiske samfund er det, som er indbegrebet af ordet "ansvar", et ord som bærer mening med sig og favner et væld af betydninger, som vestlige lande er totalt fremmede for. I de lande er, som vi godt ved, individet enheden, og nationen er en stor samling af individer. I Kina findes enheden i det sociale liv i familien, landsbyen eller klanen, og disse er ofte defineret på en udskiftelig måde.

Tusindvis af kinesiske landsbyer omfatter udelukkende personer med samme efternavn og de samme forfædre. Indbyggere har boet på samme sted lige siden de begyndte overhovedet at leve og kan spore en ubrudt afstamning mange hundrede år tilbage til den sidste store politiske omvæltning, som for eksempel Ming-dynastiets fald, eller dets etablering under Hung Wu.

I en sådan landsby kan der ikke være et sideværts familieforhold, der er mere fjernt til siden end "fætter" og hvert mandligt medlem af en ældre generation er enten en far, en onkel eller en slags "bedstemor". Nogle gange er elleve generationer repræsenteret i samme lille landsby.

Dette indebærer ikke, som man kunne antage, ekstrem høj alder for enhver repræsentant for de ældre generationer. Kineserne gifter sig unge, gifter sig gentagne gange, ofte sent i livet, og adopterer konstant børn. Resultatet er sådan et virvar af pårørende, at uden særlig udspørgen og minutiøs opmærksomhed på særlige skrifttegn, der bruges til at skrive navnene på alle, der tilhører den samme "generation", er det umuligt at afgøre, hvem der udgør "den opvoksende generation", og hvem der udgør den generationen, som opstod for længe siden.

En gammel mand, næsten halvfjerds år gammel, bekræfter, at en ung mand på tredive år er hans "bedstefar." Alle de talrige "fætre" af samme generation kaldes "brødre", og hvis den forvirrede udlænding insisterer på nøjagtighed og spørger, om de er "ægte brødre", vil han ikke sjældent blive oplyst med det svar, at de er "ægte brødre og fætre." Forfatteren stillede engang et spørgsmål af denne slags, og efter nogen tøven svarede personen, som jeg henvendte mig til: "Hvorfor, ja, du kan kalde dem ægte brødre."

Disse punkter er kun delemner under den generelle overskrift, kinesisk "social solidaritet", som et meget utilstrækkeligt kapitel allerede er viet til. Det er denne solidaritet, som danner det grundlag,

som det kinesiske ansvar hviler på. Faderen er ansvarlig for sin søn, ikke kun indtil sidstnævnte opnår en myndighedsalder, men så længe livet varer, og sønnen er ansvarlig for sin fars gæld. Den ældre bror har et klart ansvar for den yngre bror, og "familiens overhoved" - normalt den ældste repræsentant for den ældste generation - har ansvar for hele familien eller klanen. Hvad disse ansvarsområder faktisk er, vil dog afhænge af omstændighederne.

Skikke varierer meget, og den "personlige ligning" er den vigtigste faktor, som ren teori ikke tager højde for. Således kan "Klanens overhoved" i en stor og indflydelsesrig familie, der omfatter mange litterære mænd, hvoraf nogle er lokale stormænd og måske kandidater, være en gammel mand, der hverken kan læse eller skrive, og som aldrig i sit liv har været ti mil hjemmefra.

En ældre broders indflydelse på en yngre, eller faktisk ethvert ældre medlem på et yngre medlem af samme familie, er af den mest direkte og positive slags og er fuldstændig uforenelig med, hvad vi mener med personlig frihed. Den yngre broder er ansat som tjener og ønsker at opgive sin plads, men hans ældre broder vil ikke lade ham gøre det. Den yngre broder ønsker at købe en vinterbeklædning, men hans ældre bror mener, at den koster for meget, og vil ikke tillade ham at afholde udgiften.

Også medens disse bemærkninger bliver nedfældet på papir bliver rapporteret en sag om en kineser, som har en række sjældne gamle mønter, som en udlænding ønsker at købe. For at ejeren ikke skal nægte at sælge - som det er den kinesiske måde, når man tilfældigvis har, hvad en anden gerne vil have - foreslår mellemmanden, der gjorde opdagelsen, til udlændingen at han skulle sende en gave bestående af udenlandsk candy og andre småting til ejeren af mønterne's *onkel*, ved hvilket et sådant indirekte pres vil blive lagt på mønternes ejer at han vil blive nødsaget til at opgive dem!

Der er en burlesk fortælling af en for os ukendt oprindelse, som fortæller at en rejsende i et vestligt land engang stødte på en meget gammel mand med et langt hvidt skæg, som græd bitterligt. Slået af dette enestående syn, standsede den fremmede og spurgte den gamle mand, hvad han græd over, og blev overrasket over at blive fortalt at det var fordi hans fader lige havde pisket ham! "Hvor er din fader?" "Derovre," lød svaret. Idet han red i den angivne retning, fandt den rejsende en meget ældre mand, med skæg meget længere og hvidere end den anden. "Er det din søn?" spurgte den rejsende. "Ja det er." "Har du pisket ham?" "Ja, jeg har." "Hvorfor?" "Fordi han var fræk over for sin bedstefar, og hvis han gør det igen, vil jeg piske ham noget mere!" Oversat til det kinesiske livs betingelser, forsvinder det burleske.

Næst efter familiemedlemmers ansvar for hinanden kommer naboernes gensidige ansvar for andre naboer. Om disse "naboer" er eller ikke er beslægtede, gør ingen forskel i deres ansvar, som udelukkende afhænger af nærhed. Dette ansvar er baseret på teorien om at dyd og last er smitsomt. Gode naboer vil skabe gode naboer, og dårlige naboer vil få andre til at ligne dem.

Mencius' moder flyttede tre gange, for at finde et eftertragtet kvarter. For en vesterlænding frisk med de republikanske ideer, som dominerer angelsakserne, ser det ud som et spørgsmål af ringe

eller ingen betydning, hvem hans naboer er, og hvis han er bosiddende i en by, kan han bo i en bolig i et år i uvidenhed om blot navnet på familien ved siden af. Men i Kina er det anderledes. Hvis der finder en forbrydelse sted, har naboerne gjort sig skyldige i noget, der svarer til, hvad engelsk lov kalder "medviden om forbrydelsen", som består i at de kendte til en kriminel hensigt, men de rapporterede den ikke. Det er forgæves at svare "Det vidste jeg ikke." Du er en "nabo", og derfor må du have vidst det.

De procedurer, der tages i brug, når forbrydelsen at dræbe en forælder er blevet begået, giver en slående illustration af den kinesiske teori om ansvar. Som det allerede har været nævnt i omtalen om sønlig hengivenhed, påstås det i sådanne tilfælde ofte at den kriminelle er sindssyg, og det må han faktisk være, for den, der frivilligt udsætter sig selv for "døden ved udskæringsprocessen", når han kan undslippe den ved selvmord må være sindssyg.

I en beretning offentliggjort i Peking Gazette for et par år siden, rapporterede guvernøren for en af de centrale provinser i forbindelse med en sag om partner-mord at han havde ladet alle naboernes huse rive ned på grund af deres grove pligtforsømmelse ved ikke at udøve en god moralsk og reformatorisk indflydelse på forbryderen! Sådant et forløb ville sandsynligvis forekomme en gennemsnitlig kineser lige så eminent rimelig.

I nogle tilfælde, når denne forbrydelse har fundet sted i et distrikt, bliver, foruden alle personers straffe, dele af selve bymuren delvist revet ned eller modificeret i form, et rundt hjørne bliver erstattet af et firkantet, eller en port flyttet til et nyt sted, eller endda lukket fuldstændigt.

Hvis forbrydelsen skulle gentage sig flere gange i samme distrikt, hedder det sig at hele byen vil blive jævnet med jorden, og en ny grundlagt andetsteds, men herom har vi ikke hørt nogen sikre eksempler.

Som den næste over naboerne kommer landsbykonstaben eller fogeden (tirpad), hvis funktioner er af meget forskellig art, nogle gange begrænset til en enkelt landsby, og nogle gange udvidet til mange. I begge tilfælde er han kommunikationsmediet mellem den lokale magistrat og folket, og er altid tilbøjelig til at komme i problemer af en hvilken som helst af utallige årsager, og kan blive slået til en gele af en nidkær embedsmand, for ikke at rapportere hvad han umuligt kunne have vidst.

Umådelig højt over landsbyernes konstabler står herredsdommere, der, hvad folket angår, er langt de vigtigste embedsmænd i Kina. For folket under dem er de tigre. For embedsmændene over dem er de mus. En enkelt lokal magistrat kombinerer funktioner, som burde fordeles på mindst seks forskellige embedsmænd. Mange af dem har ikke nogen som helst interesse i den funktion, som de er bleven udpeget til, bortset fra at presse alt ud af den, hvad der kan gøres til udbytte.

Med hensyn til arten af deres mangeartede og uoverensstemmende opgaver, er de i høj grad afhængige af deres sekretærer og andre underordnede. Da de har så meget at lave, kan det ikke

undgå at disse embedsmænd, selv med de bedste hensigter, kommer til at begå adskillige fejl, og mange ting kan gå galt, som de vil blive holdt ansvarlige for. Amtmanden kaldes *chih-hsien* eller den, der "kender distriktet", og som alle kinesiske embedsmænd han skal have et udtømmende kendskab til alting inden for hans jurisdiktion, som er et vidensobjekt, og en ubegrænset kapacitet til at forhindre, hvad der bør forhindres.

For at gøre denne viden mulig, og på grund af de lokale konstabler, er hver by og landsby opdelt i nogle grundlæggende enheder, sammensat af ti familier hver. Ved hver dør hænger en plakat eller tablet, hvorpå er indskrevet navnet på familiens overhoved, og antallet af individer, som den omfatter.

Dette registreringssystem, analogt med den gamle saksiske tiende og hundrede, gør det let at fastlægge det lokale ansvar. I samme øjeblik en mistænkelig fremmed optræder i et distrikt tilhørende et tiende, bliver han straks rapporteret til lederen af tiendet af den, der først ser ham. Gennem tiendehovedet meldes han straks til den lokale konstabel, og af den lokale konstabel til distriktsdommeren, som straks tager skridt "strengt at gribe og hårdt at straffe."

Ved den samme enkle proces bliver alle lokale forbrydelser, ikke forårsaget af "mistænkeligt udseende fremmede", men af fastboende, øjeblikkeligt opdaget, før de er udklækkede som åbenlyse handlinger, og således bliver folkets rene moral bevaret fra den ene tidsalder til den anden.

Det er indlysende, at sådanne reguleringer som disse kun kan være effektive i en samfundstilstand, hvor fast bopæl er reglen. Det er også tydeligt, at selv i Kina, hvor den mest ekstreme form for af opholdsfasthed findes, er tiendeordningen i høj grad kun en juridisk fiktion.

Nogle gange i en by, hvor ingen husker at have set dem før, blomstrer det pludselig frem med ti-familie-tabletter på hver dørstolpe, hvilket indikerede ankomsten af en distriktsdommer, som agter at håndhæve reglerne.

Nogle steder kan disse tabletter kun observeres i vinterhalvåret, for det er den årstid, hvor dårlige typer er flest og farligst. Men så vidt vores viden rækker, er systemet som sådan kun lidt mere end en teoretisk reminiscens, og selv når det gennemføres er det sandsynligvis blot en formalitet. I praksis, bliver det ikke generelt gennemført, og i det mindste i nogle provinser kan man tilbagelægge tusinder af mil i månedsvis, og ikke finde ti-familie-tabletter sat op i mere end en procent af byerne og landsbyerne langs ruten.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at det kinesiske tiende system er tæt forbundet med den såkaldte folketælling. Hvis hver døråbning viser en nøjagtig liste, konstant korrigeret med hensyn til antallet personer i hver familie; hvis hver lokal konstabel har nøjagtige kopier af listerne over alle tiende inden for sit område; hvis hver herredsdommer har nøjagtige optællinger til sin rådighed af alle disse tal er det lige så nemt at sikre en komplet og nøjagtig folketælling i imperiet, som at udføre en addition af en lang talrække, for en helhed er lig med aggregatet af alle dets dele.

Men disse er store hvis'er, og faktisk ingen af betingelserne er til stede. Tabletteerne er ikke-eksisterende, og når den lokale magistrat lejlighedsvis bliver bedt om de totaler, der burde være der, har hverken han eller de talrige konstabler, som han er helt afhængig af, den mindste interesse i at sikre nøjagtigheden, hvilket i sagens natur er vanskeligt.

Der er ingen klemme at hente i en folketælling, og alene af denne grund er en ægte kinesisk folketælling blot en opdigtet fantasi. Selv i de mest oplyste vestlige lande synes forestillingen om at en folketælling er ensbetydende med beskatning at være uudslettelig, men i Kina er den mistanke, som den vækker, så stærk at af denne grund alene, medmindre tiendeordningen blev udført med ensartet nidkærhed alle steder og til enhver tid, være så stor at en nøjagtig optælling vil være en umulighed.

Det er en tilbagevendende begivenhed at en lokal dommer kan være skyldig i alle former for forseelser, som han overhovedet ikke kommer i problemer med eller slipper omkostningsfrit fra ved hjælp af indflydelsesrige venner eller ved at afholde en fornuftig udgift i sølv, og dog alligevel mister sin stilling på grund af noget, der er sket inden for hans jurisdiktion, som han ikke kunne have forhindret.

Hvordan ansvarssystemet fungerer inden for domænet af alle på hinanden følgende grader af embedsmænd, er det unødvendigt at illustrere i detaljer. Mange eksempler kan findes i næsten hver udgave af oversættelserne fra Peking Gazette.

For et par måneder siden var nævnt en sag, hvor en vagtsoldat havde stjålet omkring tredive kasser med kugler, som var i hans varetægt, og solgt dem til en tinstøber, som formodede at de var kasserede fra overskudslagre. Soldaten fik hundrede slag og blev forvist til en straffekoloni ved imperiets grænse. En underofficer, hvis pligt det var at inspicere lagrene, blev dømt til firs slag og afskediget fra tjenesten, skønt han fik lov til at slippe for straffen mod en pengebetaling. Køberne af materialet blev betragtet som uskyldige i enhver anklage, men fik i henhold til generelle principper fyrre slag af den lette bambus. Den ansvarlige løjtnant blev afskediget, for at blive stillet for retten for hans "medvirken i sammenslutning" i tyveriet, men han forsvandt fornuftigvis. Den bestyrelse, som rapporten var stilet til, blev anmodet om at bestemme den straf, der skulle idømmes den ansvarlige general for hans andel i sagen. Således er hvert individ et led i en kæde, som følges op til det allersidste led, og intet led kan undslippe ved at påberåbe sig uvidenhed eller manglende evne til at forhindre forbrydelsen.

Endnu mere karakteristiske eksempler på kinesisk ansvarlighed er leveret af de beretninger, der årligt fremkommer i Peking Gazette, der rapporterer udbruddet af en eller anden flods uundgåelige oversvømmelse.

I sagen om en oversvømmelse i Yung-ting-ho i provinsen Chihli i løbet af sommeren 1888 kom vandet ned fra bjergene med en hastighed som i en vandmølle. Embedsmændene synes straks at være kommet til stede og have risikeret deres liv ved at kæmpe for at gøre det, der var fuldstændig

uden for menneskers magt. De var hjælpeløse som myrer under et afløb fra en tagrende under en sommer byge. Men dette forhindrede ikke Li Hung-chang i at anmode om, at de straks skulle fratages deres knapper, eller frataget deres rang uden at blive fjernet fra deres poster (en yndet måde at udtrykke kejserlig utilfredshed), og generalguvernøren afsluttede konsekvent sin rapport med den sædvanlige anmodning om, at hans eget navn skulle sendes til straffenævnet for fastsættelse af en straf, der skulle idømmes ham for hans medvirken i affæren.

På samme måde blev det nylige svigt af de dæmninger, der er bygget for at bringe Den Gule Flod tilbage til dens gamle leje, signalet til nedværdigelsen og forvisningen af et stort antal embedsmænd fra guvernøren og nedad i provinsen Honan.

Ansvarsteorien føres opad med ufortrødent konsistens til selve Himlens Søn. Det er ikke noget usædvanligt ved at kejseren i sine offentliggjorte edikter bekender sine mangler til Himlen ved at påtage sig skylden for oversvømmelser, hungersnød og udbrud af revolutioner, for hvilket han beder Himlen om tilgivelse. Hans ansvar over for Himlen er lige så reelt som hans officerers ansvar over for ham selv. Hvis kejseren mister sin trone, er det fordi han allerede har mistet "Himlens dekret", som formodentlig er overført til hvem som helst, der kan fastholde imperiet.

Det aspekt af den kinesiske doktrin om ansvar, som er mest frastødende for vestlig tankegang, findes i den orientalske praksis med at udslette en hel familie for en forbrydelse begået af et af dets medlemmer.

Mange tilfælde af denne art blev rapporteret i forbindelse med T'ai'ing-oprøret, og for mere nylig tilføjede familien til høvdingen Yakub Beg, som ledede muhamedanernes oprør i Turkestan, en andet.

Disse grusomheder er dog ikke begrænsede til tilfælde af åbenlyst oprør. I året 1873 blev "en kineser anklaget og dømt for at have brudt åben en slægtning af den kejserlige families grav for at berøve kisten visse guld- sølv- og jadeprydelser, som var blevet begravet i den. Hele den kriminelle familie, bestående af fire generationer, fra en mand mere end halvfems år gammel til et kvindeligt spædbarn kun få måneder gammelt, blev udryddet. Således led elleve personer døden for en forseelse. Og der var ingen beviser for at nogen af dem havde part i, eller blot kendte til hans forbrydelse."

Den kinesiske teori og praksis om ansvar har ofte været nævnt som en af årsagerne til de kinesiske institutioners udødelighed. Den smeder jernlænker rundt om hvert medlem af det kinesiske samfund, hvorfra det er umuligt, at han skulle bryde løs. Den krænker konstant ethvert retfærdighedsprincip ved at straffe alle grader af embedsmænd såvel som privatpersoner for hændelser, som de ikke havde nogen del i, og som, som i eksemplet netop citeret, de var aldeles uvidende om.

Den er den direkte årsag til den bevidste og systematiske forfalskning i alle rækker fra de

allerlaveste til de allerhøjeste. Det er ikke i den menneskelige natur at afgive sandfærdige rapporter om begivenheder, når den, der skriver dem, vil blive straffet hårdt og uretfærdigt som konsekvens af sådanne indberetninger.

Misbruget på grund af dette princip vil alene være tilstrækkeligt til at forklare en stor del af den dårlige retspleje i Kina, som så ofte har påkaldt sig vor opmærksomhed. Alligevel, medens vi er slået over de åbenlyse krænkelse af retfærdighed, som det involverer, er det umuligt at være blind for dets fortræffeligheder. I vestlige lande, hvor alle skal være uskyldige indtil han er bevist at være skyldig, er det overordentligt vanskeligt at pålægge en bestemt person ansvar.

En bro bryder sammen med et tungt tog af vogne fyldte med passagerer, og en efterforskning finder ikke nogen ansvarlige. En høj bygning falder sammen og knuser snesevis af mennesker, og medens arkitekten bliver kritiseret, viser han, at han gjorde det bedste, han kunne med de midler, der var til hans rådighed, og ingen hører nogensinde om at han er blevet straffet.

Hvis et pansret skib kæntrer eller et militært felttog mislykkes, fordi ordentlige forberedelser ikke blev gjort, eller ikke gjort i tide, holdes overbevisende taler, som redegør for fejlene i det system, der gjorde sådanne begivenheder mulige, men ingen bliver straffet.

Kineserne er langt bag os i deres opfattelser af offentlig retfærdighed, men måske skulle vi være kloge og lære den gamle lektie af dem igen om at alle bør holdes strengt ansvarlige for deres egne handlinger for at bevare sikkerheden i det politiske legeme?

Forholdet mellem den kinesiske ansvarsteori og udlændinge i Kina er et emne, som vi alle kender. Den "tjener" i hvis hænder alt er betroet, og som skal gøre rede for hver ske, gaffel eller kuriosum, stewarden, der tager det generelle ansvar for dine anliggender og ikke lader andre end sig selv snyde dig, compradoren, der besidder enorm magt, men som er individuel ansvarlig for hvert stykke ejendom og for hundredvis af kulier - disse typer har vi stadig med os, og det skal vi altid have, så længe vi har noget at gøre med kineserne.

Kroejere i Kina er ikke kendt for åbenlyse dyder af nogen art, især med hensyn til fremmede rejsende. Alligevel har vi kendskab til en kinesisk kroejer, der løb en halv mil efter en udlænding, medbringende en tom sardindåse, som han troede var en glemt genstand af værdi. Han vidste at han var ansvarlig, i modsætning til amerikanske hotelejere, der køligt underretter deres gæster om at "indehaveren ikke er ansvarlig for støvler efterladt i hallen for at blive pudset."

Ansvar for karakter, adfærd og gæld hos dem, som de anbefaler eller introducerer, er en social forpligtelse af anerkendt styrke, og en, som udlændinge som beskæftiger sig med kinesere, nødvendigvis må lægge vægt på. Det faktum, at en leder, i en hvilken som helst stilling, er "ansvarlig" for enhver undladelse eller instruktion hos alle sine underordnede, udøver over hele rækken af led i kæden, en ejendommelig indflydelse, som har været instinktivt værdsat af udlændinge i hele deres lange historie med kinesere.

Der er traditionel historie om en ledende kompradore i en bank, som i "tidligere dage" blev stillet til ansvar, fordi "tjeneren" havde ladet en myg snige sig ind bag bankdirektørens myggenet!

Hvis kineserne finder ud af at en udlænding er uvidende om sine medarbejders ansvar, eller ser bort fra det, vil det ikke tage dem lang tid at handle på denne opdagelse på yderst ubehagelige måder.

En af kinesernes mange beundringsværdige egenskaber er deres medfødte respekt for loven. Om dette element i deres karakter er virkningen af deres institutioner eller årsagen til dem, ved vi ikke. Men hvad vi ved er at kineserne af natur og ved uddannelse er et lovlydigt folk. Vi har allerede refereret til denne egenskab ved at tale om den nationale dyd, tålmodighed, men den fortjener særlig opmærksomhed i forbindelse med de kinesiske teorier om gensidigt ansvar.

I Kina er hver mand, kvinde og barnet direkte ansvarlige over for en anden, og denne vigtige kendsgerning taber ingen et øjeblik af syne. Selv om en skulle "gå langt og flyve højt" kan han ikke undslippe, og det ved han meget vel. Selvom han selv skulle flygte, kan hans familie ikke gøre det. Visheden om dette gør i sandhed ikke en dårlig mand god, men det forhindrer ham ofte i at blive ti gange værre.

Sammenlign den iboende kinesiske respekt for loven med den ånd - ofte manifesteret, hvor republikanske institutioner blomstrer mest, og manifesteret - skal det siges - af dem, hvis fortilfælde mindst ville få os til at forvente det. Universitetslove, kommunale bekendtgørelser, statslige og nationale love, bliver lige så stille trodset, som om påstanden om personlig frihed var et af de største behov, i stedet for er et af tidens væsentligste farer.

Det betragtes med rette som en af de alvorligste anklager mod den kinesiske transaktion af offentlige forretninger af enhver art, at alle ikke kun ignorerer uærlige handlinger, som det er hans pligt at forhindre og afsløre, men at den offentlige og private samfunds forfatning er sådan at alle må finde sig i sådanne handlinger.

Men er det mindre skændigt at mænd af uddannelse og dannelse i kristne lande, såvel som de ukultiverede, stille og roligt ignorerer eller bevidst tilsidesætter landets love som ved fælles overenskomst, som om det nu var et sikkert påvist faktum at en lov er mere hædret, når den brydes end når den overholdes?

Hvordan skal vi ellers forklare eller forsvare eksistensen i vore lovbøger af mangfoldige love, som hverken ophæves eller håndhæves, love, der ved deres uregelmæssige ikke-eksisterende eksistens, har tendens til at bringe al lovgivning i almindelig foragt? Med hvilke midler skal vi forklare den alarmerende stigning af kriminalitet i mange vestlige lande i løbet af de sidste tredive år?

Hvordan skal vi forklare den iøjnefaldende ligegyldighed over for det hellige menneskeliv, hvilket utvivlsomt er et kendetegn ved nogle vestlige lande? Det er forgæves at dogmatisere i forhold til

sager, som ud fra sagens natur er uden for statistikkens rækkevidde. Alligevel må vi bestemt tilstå en overbevisning om at menneskeliv er sikrere i en kinesisk by end i en amerikansk by - sikrere i Peking, end i New York.

Vi mener, at det er mere sikkert for en udlænding at krydse det indre af Kina, end for en kineser at krydse det indre af USA. Det skal huskes, at Kinesere som helhed er lige så uvidende som alle andre indvandrere i USA, og ikke mindre udsat for fordomme. De er, som vi konstant ser det, ideelt materiale for pøbler. Vidunderet er ikke at sådanne udbrud finder sted, men at de ikke er forekommet hyppigere og ikke har været mere fatale for udlændinges liv.

Det er en kinesisk grundsætning, at Himlen er påvirket af menneskers handlingerne og menneskers ånd. Effektiviteten af selvlemlæstelsen på vegne af forældre afhænger af dette princip, hvortil der er blevet refereret i afsnittet om sønlig hengivenhed. At dette er en korrekt teori, er vi ikke parate til at fastholde, men bestemte fakta fortjener at blive nævnt, som synes at understøtte den.

Den geografiske beliggenhed og udstrækning af Kinas atten provinser har en markant lighed med den del af Amerikas Forenede Stater, som ligger øst for Rocky Mountains. Den uberegnelige excentricitet af klimaet i USA er som Marjorie Fleming bemærkede om multiplikationstabellen, "mere end den menneskelige natur kan tåle." Det var Hawthorne, der observerede fra New England, at det har "intet klima, men kun vejrets tilfældige luner."

Sammenlign vejret i Boston, New York eller Chicago med tilsvarende steder på samme breddegrad i Kina. Det er det ikke således at Kina ikke er, som geograferne plejede at forsikre os om vedrørende USA, "underlagt ekstreme varme og kuldegrader," for på Pekings breddegrad spænder termometeret over omkring hundrede grader Fahrenheit, som burde give tilstrækkelig variation af temperaturer for enhver dødelig. Men i Kina følger denne vekslen mellem varme og kulde ikke hinanden med den hensynsløse og uoverskuelige lovløshed som er bevidnet i den store republik, men med en jævn og uforstyrret rækkefølge, der passer til et gammelt og patriarkalsk system.

Den kejserlige almanak er den autoriserede eksponent for den trefoldige harmoni, der eksisterer i Kina mellem Himmel, Jord og Menneske. Om den kejserlige almanak er lige troværdig i alle dele af kejserens udstrakte domæne, ved vi ikke, men i de regioner, som vi tilfældigvis er fortrolige med, er almanakken i sig selv en signal-service. På det tidspunkt, der er markeret for fremkomsten af foråret, dukker foråret op. I flere forskellige år har vi bemærket at dagen, som falder på "efterårets fremkomst" var kendetegnet ved en markant ændring i vejret, hvorefter "sommerens" gloende varme ikke mere vendte tilbage. I stedet for at tillade frosten at lave uregelmæssige og ødelæggende brud på ordenen i hver af årets måneder - som det alt for ofte er tilfældet i lande, hvor "demokrati" hersker - kalder den kinesiske kalender en af sine fireogtyve "årstider" for "frost-fald". For nogle år siden faldt denne "årstid" den 23. oktober. Indtil den dag havde der ikke været den mindste frost. Om morgenen den dag var jorden dækket af hvid rim, og fortsatte med at være således dækket hver morgen derefter.

Vi har noteret disse overensstemmelser i nogle år, og har sjældent observeret en variation på mere end de sædvanlige tre nådedage med undtagelse af året 1888 i den nordlige del af Honan, hvor frosten faldt elleve dage før planlagt tid. Men yderligere undersøgelser viste at dette var en ren lokal uregelmæssighed, utvivlsomt på grund af den depraverende indflydelse fra det store digebrud ved Den Gule Flod kun få kilometer væk. Med genoptagelsen af den kejserlige kontrol over denne vildfarne strøm, kan disse brud på den klimatiske ensartethed forventes at forsvinde.

Det er ikke kun den livløse natur, der i Kina er modtagelig for fornuft og lov, men også den levende natur. Vi har bemærket gennem nogle år at på en bestemt dag i det tidlige forår var vinduesrammerne prydet med adskillige fluer, hvor der i mange måneder ikke var set fluer, og ved hver lejlighed har vi tillidsfuldt henvendt os til den kejserlige almanak og konstateret at netop denne dag var karakteriseret ved "opvågning af insekter"!

Det er blevet bemærket, at der i den engelsktalende races blod er en vis lovløshed, hvilket gør os intolerante over for regler og rastløse under begrænsninger.

"Vore stærke engelske forfædre," siger Blackstone, "anså det for under en fri mands værdighed at møde op eller udføre enhver anden handling på det præcise tidspunkt, som er fastsat," Men på grund af denne egenskab hos vores duelige forfædre, kunne læren om personlig frihed og menneskets rettigheder have ventet længe på at blive antaget.

Men nu hvor disse rettigheder har fået sig tåleligt godt etableret, kunne da vi ikke fornuftigt lægge noget mere vægt på vigtigheden af at underordne den enkelte vilje det offentligt gode og lovens majestæt? Og har vi ikke i disse retninger noget at lære af kineserne?

XXXVI. Gensidig Mistro

Det er en indiskutabel sandhed at uden en vis mængde gensidig tillid, er det umuligt for menneskeheden at eksistere i et organiseret samfund, især i et samfund så højt organiseret og så komplekst som Kina. Hvis man antager, at dette er et aksiom, bliver det ikke mindre nødvendigt at rette vor opmærksomhed mod en række fænomener, som, hvor uharmoniske de end synes i forhold til vor teori, er tilstrækkelig reelle for dem, der kender Kina.

Meget, hvad vi skal have at sige om kinesernes gensidige mistænksomhed, er på ingen måde ejendommeligt for dette folk, men er snarere et træk, som de har til fælles med alle orientalerne, dog er manifestationerne af dette utvivlsomt meget modificeret af de geniale kinesiske institutioner. Hele emnet er tæt forbundet med det gensidige ansvar, som allerede er blevet drøftet.

Intet er mere tilbøjeligt til at vække mistanke, ikke blot hos kineserne, men hos ethvert menneske, end den fare at han kan blive stillet til regnskab for noget, der ikke har nogen som helst forbindelse med ham selv, men hvis konsekvenser kan være de mest alvorlige.

Den første manifestation af denne kroniske mistanke, der er fremherskende i Kina, som tiltrækker en fremmeds opmærksomhed, er eksistensen i alle dele af imperiet af høje mure, som omslutter alle byer.

Det faktum, at ordet for by på kinesisk svarer til en by omgivet af mure, er lige så betydningsfuld som den kendsgerning at i det latinske sprog betyder ordet, der betegnede hær, også øvelse eller træning.

Imperiets love kræver at hver distrikts by, såvel som enhver by af højere rang, skal være omgivet af en mur af en specificeret højde. Ligesom andre love er denne bestemmelse bogstavelig talt meget forsømt, thi der er mange byer, hvis mure får lov til at smuldre til et sådant forfald, at de overhovedet ikke udgør nogen beskyttelse, og vi kender til en distriktsby invaderet af T'ai-p'ing-oprørerne og besat af dem i mange måneder, hvis mure skønt aldeles ødelagte slet ikke blev restaureret i mere end et årti derefter. Mange byer har kun en svag muddervold, utilstrækkelig til at holde selv de lokale hunde ude, som klatrer over den efter behag.

Men i alle disse tilfælde er anledningen til disse afvigelser fra tingenes ideelle tilstand simpelthen landets fattigdom. Når som helst der er en alarm om problemer, er det første skridt at reparere murene. Udførelsen af sådanne reparationer skaber en bekvem måde at uddele bøder til embedsmænd eller andre, der har gjort sig selv for rige på for kort tid.

Det faste fundament, hvorpå alle de mange bymure i Kina hviler, er den mistillid, som regeringen nærer til folket. Medens kejseren i teorien kan være sit folks fader, og hans underordnede kaldt "fader og moder embedsmænd", forstår alle parter udmærket, at disse er rent tekniske betegnelser, som plus og minus, og at det reelle forhold mellem folket og dets herskere er det mellem børn og en stedfar.

Hele Kinas historie ser ud til at være fyldt med oprør, hvoraf de fleste tilsyneladende kunne have været forhindret af rette handlinger fra den generelle regerings side, hvis de var gjort i tide.

Regeringen forventer ikke at handle i tide. I mellemtiden rejser befolkningen sig langsomt, som regeringen vidste de ville, og embedsmændene trækker sig straks tilbage til inden for disse færdige befæstninger, som en skildpadde i dens skal eller et pindsvin ind i dens kugle af fjerpinde, og forstyrrelsen overlades til den langsomme mobilisering af tropperne.

De høje mure, der omslutter alle ejendomme i kinesiske, som i andre orientalske byer og stæder, er et andet eksempel på samme træk af mistænksomhed.

Hvis det er pinligt for en udlænding at vide, hvorledes man taler til en kineser om sådanne steder som London eller New York uden utilsigtet at formidle forestillingen om at de er "byer beskyttet af mure", er det ikke mindre vanskeligt at få kinesere, som måske kan være interesserede i vestlige lande, til at forstå, hvordan det kan være at folk i disse lande ofte ikke har nogen som helst

indhegninger omkring deres ejendomme. Den umiddelbare, men dog uberettigede, slutning fra kinesernes side er at i sådanne lande kan der ikke være nogen dårlige karakterer af nogen art.

Den næsten universelle sammenklumpning af den kinesiske landbefolkning i landsbyer, som i virkeligheden er miniaturebyer, er en anden illustration af trækket gensidig mistro. Objektet er beskyttelse, ikke mod en fremmed fjende, men mod hinanden. De eneste undtagelser fra denne form for sammenklumpning af kinesiske boliger, som vi kender, er i tilfælde af nogle bjergrige regioner, hvor jorden er så gold, at den ikke er i stand til at understøtte mere end en eller to familier, folkene er så fattige at de ikke har frygt for tyve, og i provinsen Szechuan, hvor, som hr. Baber nævner, "bonden og hans arbejdere lever, må det siges, uden undtagelse i bondegårde på deres jord, og tendensen er til adskillelse snarere end til samling af boliger." Hvis denne undtagelse fra hovedreglen blev gjort, fordi forventningen om fred i den afsidesliggende provins menes at være større end i andre, som Baron von Richthofen har foreslået, har det, som hr. Baber bemærker, vist sig at være en forventning, der har lidt mange og alvorlige skuffelser - skønt efter en lang forudgående fred - i T'ai-p'ing revolutionens dage.

En meget betydningsfuld illustration af den kinesiske, og også orientalske, mistro fundet i det sociale liv skal ses i teorien og praksis i forhold til kvinden. Hvad den teori udsiger, er tilstrækkelig kendt. Medens kinesiske kvinder har usammenligneligt mere frihed end deres søstre i Tyrkiet eller i Indien, * kan den kinesiske respekt for kvinder ikke vurderes som stor. Universal uvidenhed hos kvinder, universel underordning, eksistensen af polygami og konkubinater - det er ikke gode forberedelser til den respekt for kvindelighed, som er en af de smukkeste kendetegn ved vestlig civilisation.

*Eksistensen af denne frihed skal dog ikke bedømmes ud fra overfladiske indikationer. En dame, der boede nogle år i den indiske by, Delhi, og efterfølgende i hovedstaden i provinsen Shansi, bemærkede at normalt var færre kinesiske kvinder at se på gaderne i byen sidstnævnte by, end indiske kvinder på gaderne i den førstnævnte. Alligevel er denne omstændighed slet ikke i modstrid med sandheden af det udsagn, hvortil denne note er vedhæftet.

Det ville være let at citere folkelige udtryk som illustration af de synspunkter, som kineserne generelt har om kvinder, og som kan betragtes som generationers erfaring gennem lange tider. Der bliver talt om hende, som om det er hendes natur at være ond, kortsynet, og ikke til at stole på - hun anses for at være en inkarnation af jalousi, som i sætningen, "det er umuligt at være mere jaloux end en kvinde," hvor ordet "jaloux" antyder og er beregnet til at antyde et andet ord, der betyder "giftig" som udtales på samme måde. Denne teori er godt inkorporeret i et vers i gammel kinesisk poesi, hvoraf de følgende linjer er en oversættelse: -

"Slangens mund i den grønne bambus,
Den gule gede-hams halepil;
Ubetydelig den skade disse kan gøre;
Mere giftigt er en kvindes hjerte."

Disse synspunkter er i øvrigt eksemplificeret med en fin og ubevidst upartiskhed i selve det kinesiske sprogs struktur på en måde, som ofte har pådraget sig opmærksomhed.

En fremragende lærd i kinesisk undersøgte som svar på en anmodning fra forfatteren, omhyggeligt en liste på hundrede og femogtredive af de mere almindelige skrifttegn, som er skrevet med det tegn som betegner kvinde, og fandt ud af, at fjorten af dem formidler en betydning, som kan klassificeres som "god", såsom ordene "god", "dygtig" og lignende. Af de resterende er femogtredive dårlige, og seksogfirs neutrale i betydning. Men dem, der er klassificeret som dårlige, indeholder nogle af de mest krænkende ord i hele sproget. Tegnet for kvinde kombineret med det, som betegner skjold, betyder "svigagtig, bedragerisk, skurkagtig, forræderisk, egoistisk", medens tre kvinder i kombination formidler ideerne om "utugt, utroskab, forførelse, intrigant".

Der siges at være to grunde til, at folk ikke stoler på hinanden, for det første fordi de ikke kender hinanden, og for det andet, fordi de gør. Kineserne tror, at de har begge disse grunde til mistillid. Og de handler derefter.

Medens kineserne er begavet med en kombinationsevne, som nogle gange synes at ligne foreningen af kemiske atomer, er det nemt at konstatere ved omhyggelig undersøgelse hos de rette kilder og på de rette tider, at kineserne på ingen måde stoler på hinanden på den implicite måde, som de ydre fænomener synes at antyde. Medlemmer af samme familie er konstant ofre for gensidig mistanke, som blæses op af de kvinder, der har giftet sig ind i familien, og som svigerinder er i stand til at gøre meget, og som ofte gør hvad de kan, for at opdne til jalousi mellem deres mænd med hensyn til fordelingen af udbyttet af det fælles arbejde. Der blev henvist til dette emne da vi talte om det, som vi har kaldt "sociale tyfoner".

For ikke at uddybe dette aspekt af hjemmelivet, som i sig selv kan optage et kapitel, går vi videre til den samme generelle tingenes tilstand blandt dem, der ikke er forenet af det kinesiske familielivs komplekse bånd.

En gruppe af tjenere i en familie står ofte over for hinanden i et forhold, som kan kaldes væbnet neutralitet, altså hvis de ikke er blevet introduceret af en, som er ansvarlig for dem alle. Hvis der kommer noget for dagen, som er til ulempe for nogen af dem, vil hans første spørgsmål til sig selv ikke være: "Hvordan fandt herren ud af det?" men "*hvem fortalte ham om mig?*" Selv om tjeneren godt er klar over, at hans skyld er blevet bevist, vil hans første tanke være at vise at nogle andre tjenere bærer nag til ham.

Vi har kendt en kinesisk kvinde, som ændrede farve og forlod et værelse i stor indignation ved at høre høje stemmer i gården, fordi hun troede at når der var en vred diskussion *måtte* den må handle om hende. Men i virkeligheden var sagen om en bunke hirsestilke købt som brændsel, for hvilken en forhandler krævede for høj en pris.

Det er denne form for mistanke, som blæser på uenighedens ild, som næsten med sikkerhed vil opstå, når en tjener uventet er blevet afskediget. Han har mistanke til alle undtagen sig selv, er

sikker på at nogen har talt dårligt om ham, insisterer på at blive fortalt beskyldningerne mod ham, selvom han ved, at der er en halv snes grunde, hvoraf enhver af dem ville retfærdiggøre hans øjeblikkelige afskedigelse. Hans "ansigt" skal sikres og hans mistænkelige natur skal tilfredsstilles. Disse hændelser finder sted i kinesiske familier såvel som i udenlandske familier med kinesiske tjenere, men ikke i samme grad, fordi en kinesisk tjener har lært, hvor langt han kan gå i forhold til udlændingens gode natur, som han aldrig ville gøre i tilfælde af en kinesisk familie. Det er af denne grund at så mange udlændinge har kinesiske tjenere i deres ansættelse, som de burde have afskediget for længe siden og ville have afskediget, hvis de havde turdet.

De ved, at det blotte forslag af en sådan ting vil være som at forstyrre en hvepsere, den centrale figur i hvilken vil være den anklagede og "vanærede" tjener, og de har ikke modet til at slå et slag for friheden, for ikke at i tilfælde af at det mislykkedes, de skulle blive værre stillet end før.

Der er en historie om en østrigsk by, som i middelalderen blev belejret af tyrkerne, og som var lige ved at blive indtaget. På et kritisk tidspunkt kom en østrigsk pige til at tænke på et antal bistader, som hun med det samme fremskaffede og væltede ud over muren på tyrkerne, som nu næsten var nået op til brystværnet. Resultatet blev en hurtig nedstigning fra tyrkernes side, og byens redning.

En kinesers taktik ligner ofte den østrigske piges og hans succes er hyppigt et signal til den slags forstyrrelse, der er sådan, som en latinprofessor sagde om en storm at den ville man meget hellere "møde per alium?" end "møde per se". Ikke underligt, at ordsproget lyder "hvis du ansætter en, skal du ikke mistænkeliggøre ham; hvis du har mistanke til ham, så lad være med at ansætte ham." Den kinesiske måde i sådanne tilfælde er simpelthen at lukke øjnene og lade som om man ikke ser, men for en udlænding kan det måske ikke være så enkelt og nemt at gøre.

Vi finder det nødvendigt at indskærpe vore børn, når de bliver gamle nok til at blande sig i verden for deres egen regning, at det er godt ikke at være for fortrolig med fremmede. Denne slags forsigtighed behøver ikke at blive formidlet til kineserne i deres tidlige år; thi det indtages med deres modermælk. Det er et ordsprog om at en mand ikke må gå ind i et tempel alene, og at to mænd sammen ikke bør se ned i en brønd. Og hvorfor, spørger vi i overraskelse, skulle en mand ikke gå ind på en tempelplads alene? Fordi præsten kan benytte lejligheden til at gøre det af med ham! To mænd bør ikke stirre ned i en brønd sammen, for hvis en af dem står i gæld til den anden, eller har noget i sin besiddelse, som den anden ønsker, kan den anden gribe lejligheden til at skubbe sin ledsager ned i brønden!

En anden klasse af eksempler på gensidig mistro er dem som opstår i de almindelige anliggender i hverdagslivet. Der er en frihed og et fravær af tvang i vestlige lande, som i Kina er påfaldende fraværende. For os virker det som en selvfølge den enkleste måde at gøre noget på er af den grund den bedste. Men i Kina er der forskellige og helt andre faktorer, som der skal tages hensyn til.

Selvom det er sandt med hensyn til alt andet, mærkes det mest i henseende til to forhold, som er alfa og omega i de fleste kineseres liv - penge og mad. Det er meget svært at overbevise en kineser om

at en sum penge, som eventuelt er blevet lagt i hænderne på en anden for at blive delt mellem mange personer, er blevet delt efter den teoretiske plan, thi han har ingen erfaring med nogen delinger af denne slags, og han har omfattende erfaringer med delinger, i hvilke forskellige fradrag i form af klemmer har været de fremtrædende træk.

På lignende måde er det meget svært at lave en ordning efter hvilken en kineser skal stå for madforsyningen til flere andre i hvilken der ikke, hvis der foretages en nærmere undersøgelse, ser ud til at de, der modtager maden, antager at den, der giver den, holder en vis del tilbage for eget brug. Utilfredsheden i sådanne tilfælde kan muligvis være helt undertrykt, men der er ingen grund til at tænke at mistanken ikke findes, fordi den ikke viser sig på overfladen. Faktisk er det kun en udlænding, der ville rejse spørgsmålet overhovedet, for kineserne forventer denne tilstand lige så sikkert, som de regner med friktion i maskineri og med lige så god grund.

Hvis noget skal gennemføres, der kræver samråd og tilpasning, vil det ikke virke i Kina, som det gøres i ethvert vestligt land, blot at sende en besked, der skal leveres til den pågældende persons hjem, med den virkning at meddele at sådanne vilkår kunne arrangeres. Hovedpersonen skal selv gå, og han skal møde hovedpersonen hos den anden part. Hvis sidstnævnte ikke skulle være hjemme, skal besøget gentages indtil han findes, for ellers kan ingen være sikre på, at sagen ikke er blevet fordrejet ved dens transmission gennem andre medier.

Vante som kineseren er til at blive betroet alle slags ærinder for deres venner, som nævnt i kapitlet om brug af mellemmand, er der dog nogle ærinder, især dem, der vedrører udlændinge, som de ikke ønsker at påtage sig.

En kinesisk lærer i forfatterens ansættelse var blevet bedt om at finde en tjener, hvis tjenester ikke længere var påkrævet, og meddele ham dette faktum. Han modtog opgaven med en nedslået mine og vendte snart tilbage for at sige at han frygtede at der var overgået ham en midlertidig glemsel af kinesisk natur. Det uundgåelige spørgsmål stillet af den person, der modtager meddelelsen, ville være, "hvorfor bringer denne mand mig dette ord?" Og ingen mulige forklaringer ville nogensinde have overbevist tjeneren, hans venner, hans arvinger, administratorer eller fuldmægtige om at den pågældende lærer ikke på nogen måde var medvirkende til at forstyrre denne tjeners "risskål".

Der er hyppigt blevet henvist til kinesernes sociale solidaritet. I nogle tilfælde kan hele familien eller klanen alle synes at have fingrene i den særlige tærte, der tilhører en enkelt person i familien. Men en person med et andet efternavn, hvis han er en klog person, vil være omhyggelig med ikke at stikke nogen af sine fingre i den, for at de ikke skal blive brændte.

Det er i sandhed et ordsprog at det er svært at give råd til en, hvis efternavn er anderledes end ens eget. Hvad mener denne fyr med at blande sig i mine anliggender? Han må have et motiv, og den tages for givet at motivet ikke er godt. Hvis dette er sandt for dem, der er livslange naboer og venner, hvor meget mere er det ikke sandt for dem, som blot er outsiders, og som ikke har særlige relationer til de personer, som de henvender sig til.

Skrifttegnet for "udenfor" har, som allerede andetsteds bemærket, i Kina et omfang og en betydning, som kun kan forstås i grader. Den samme slags indvendinger, som gøres mod en udlænding, fordi han kommer fra et "udenfor" land, bliver gjort mod en landsbyboer, fordi han kommer fra en "udenfor" landsby. Dette er en sandhed med meget større vægt hvis outsidersen kommer fra ingen ved hvor, og ønsker ingen ved hvad. "Hvem ved, hvilket stof denne fyr har i sit græskar?" er den forsigtige kinesers uundgåelige spørgsmål i forhold til en nylig ankommen.

Hvis det sker for en rejsende at han kommer på afveje og ankommer til en landsby efter mørkets frembrud, især hvis det er sent, vil han ofte opleve, at ingen blot vil komme ud af sit hus for at give en enkel vejledning. Under disse omstændigheder vandrede forfatteren en gang rundt i flere timer, ude af stand til at få en af de mange kinesere, der var blevet tilbudt en belønning til at fungere som guide, endstige blot at lytte til forslaget.

Det er ikke enhver form for civilisation, der understreger pligten til gæstfrihed mod fremmede. Og endda i lande, hvor teorien er anerkendt, vil der være mange, der vil sympatisere med de robuste Yorkshire husmand, som bemærker til sin kammerat: "Jeg siger, Bill, hvem er den fyr dernede?" "Kender ham ikke." "Jamen så smid en mursten mod ham."

Mange af Salomons ordsprog med hensyn til forsigtighed over for fremmede, få en ny betydning efter faktisk kontakt med orientalerne, men kineserne har udviklet deres forsigtighed til et punkt, som det vil være svært at overgå. Hvis en mand er blevet sindssyg og har forvildet sig hjemmefra, og hans venner gennemsøger landskabet i håb om at høre noget fra ham, ved de godt at chancerne for at finde spor efter ham er ringe. Men hvis han har været på et bestemt sted, men er forsvundet, vil hans eftersøgere naturlige spørgsmål være, hvad gjorde du med ham? Dette kan føre til problemer, og derfor er den sikreste metode, som med sikkerhed vil blive brugt, hvis spørgeren er en udlænding, at erklære total uvidenhed om hele affæren.

I det antagne tilfælde var forespørgeren en udlænding, men ikke sjældent vil det samme ske, som vi har lært af erfaring, når en kinesisk fremmed forsøger at finde en mand, der er velkendt.

I et tilfælde af denne art spurgte en fremmed, hvis udseende antydede at han var indfødt fra en tilstødende provins, om vej til landsbyen hos selve den mand, som han søgte. Men da han ankom, blev han skuffet over at finde ud af at hele landsbyen enstemmigt bekræftede at ingen sådan mand var kendt der, og at de aldrig havde hørt om ham. Denne altomfattende falskhed var ikke bevidst opdigtet af nogen på forhånd, for det var der ingen mulighed for, men blev samtidig udført af en hel landsby fuld af mennesker med det samme ufejlbarlige instinkt som fører præriehunden til at dykke ned i sit hul, når nogle ukendte objekter kommer til syne.

I alle tilfælde af denne art er det de små variationer i den lokal dialekt som virker som en ufejlbarlig test af hvilken generel region man stammer fra. Det er håbløst for en mand at hævde at være indfødt af et distrikt, hvis udtale afviger med aldrig så lidt fra hans egen, thi hans tale forbander ham.

Ikke blot vil en fremmed have svært ved at få et fingerpeg om, hvor en mand befinder sig, hans mulige forretninger, uden at hans forespørgsel rejser øjeblikkelig og generel mistanke, men det samme kan være sandt, som vi også har haft gentagne lejlighed til at erfare, med hensyn til en hel landsby.

For ikke længe siden sendte forfatteren flere kinesere for at finde visse andre kinesere, som i lang tid havde været under behandling på et udenlandsk hospital. Meget få af dem kunne overhovedet findes. I et tilfælde, hvor en mand dristede sig til at føre samtale med de fremmede, angav han kun sit efternavn, som var en stor klan, men nægtede bestemt nægtede at afsløre sit navn eller "stil".

I et andet tilfælde trak en landsby, som budbringerne søgte, sig vedvarende tilbage foran dem, som en ignus fatuus, et blålys, for til sidst at forsvinde sammen med alle spor deraf, uden at den overhovedet var bleven fundet! Dog var de fremmede sandsynligvis en gang inden for en afstand af en mil eller to af den, ligesom i sagen, som der netop er bleven henvist til om den fremmede, som ikke kunne finde manden, som han ledte efter, og det viste sig at han havde været inden for halvtreds meters afstand fra hans bolig på det tidspunkt, hvor han blev forvirret.

En iøjnefaldende illustration af kinesernes instinktive genkendelse af eksistensen af deres egen gensidige mistro findes i modviljen mod at blive efterladt alene i et værelse. Hvis det skulle ske vil en gæst ikke usandsynligt udvise en rastløs opførsel og vil måske slentre ud i gangen, for lige som at sige, "lad være med at mistænke mig; Jeg tog ikke dine ting, som du ser; Jeg vendte ryggen til dem." Det samme observeres nogle gange, når en selvbevidst kineser inviterer en udlænding.

Intet er så sikkert til at vække den mest voldsomme mistanke hos kineserne, som en persons død under omstændigheder, som i nogle henseender er ejendommelige. Vi vil have anledning til at henvise dertil i anden forbindelse.

Et typisk eksempel på dette er en gift datters død. Selvom, som allerede nævnt, forældrene er magtesløse til at beskytte hende, medens hun lever, er de i nogen grad mestre over situationen, når hun er død, hvis der noget som helst, som nogen form for mistanke kan knyttes til.

Hendes selvmord er en lejlighed, hvor pigens forældre ikke længere vil indtage deres ordsproglige holdning, med at holde hovedet nede, men tværtimod holde deres hoveder oprejst, og faktisk tvinge deres egne betingelser igennem. Afvisningen af at komme til en forståelse med pigens familie under sådanne omstændigheder ville blive straffet med en lang og irriterende retssag, hvis motiv i første omgang ville være hævn, men hovedspørgsmålet ville i sidste ende blive bevarelsen af pigens families "ansigt".

Det er et gammelt ordsprog i Kina at når man går gennem en frugthave, hvor der dyrkes pærer, er det godt ikke at justere sin hue, og når man passerer gennem en melon mark, er det ikke tid at snøre ens sko. Disse vise talemåder repræsenterer en generaliseret sandhed. I det kinesiske sociale liv er det strengt nødvendigt at gå varsomt, og man kan ikke være for forsigtig. Dette er grunden til, som

vi har set med henvisning til "frygten for at vække anstød", at kineserne er så grundlæggende tilbageholdende til tider, som forekommer os så dårligt valgte.

De ved, som vi ikke kan vide, at den mindste gnist kan tænde en ild, der vil hærge tusind acres. I overvejelsen af disse multiplicerede fænomener, i forbindelse med hvilke der trods alt er øvet meget ufuldkommen retfærdighed, bliver vi ofte blevet mindet om en anekdote, som vi tror er fortalt om Dr. Nott, engang præsident for Union College i staten New York. Den gamle herre havde fået anlagt en blomsterhave i beundringsværdig stil, med bede i alle de rigtige former, og smukke terrasser med strålende blomster, der alle vidnede om gartnerens dygtighed og ikke mindre om ejerens smag. Imidlertid, på selve aftenen efter dens fuldførelse havde en del svin trængt ind i haven, hvor de hele natten havde fornøjet sig selv til deres egen glæde. Om morgenen, da præsidenten kom ud for at nyde sin hjernes og sine hænders værk, blev han mødt med det mest deprimerende skue af ruin. Efter at have betragtet de ødelagte blomsterbede og de geniale terrasser i nogen tid i stilhed, gjorde han omsider denne betydningsfulde observation: "Jamen, man kan jo aldrig ligge på snavs, der passer til et svin."

Kinesernes kommercielle liv illustrerer deres gensidige mistro på mange forskellige måder. Hertil har der allerede været henvist, da vi talte om "brug af mellemmand."

Hverken køber eller sælger stoler på hinanden, og hver især mener af den grund at hans interesser varetages ved midlertidigt at tillade at hans anliggender tages ud af hans egne hænder, til en tredje persons, som er strengt neutral, fordi hans procenter kun opnås ved gennemførelsen af aftalen. Ingen transaktion overhovedet betragtes som gennemført før "forhandlingspenge" er betalt. Hvis sagen er en mere omfattende, skal noget skrives, for "snak er tom, medens mærket af en pen er endeligt."

Blandt de utallige transaktioner hos et merkantilt folk som kineserne, vil der selvfølgelig være mange undtagelser fra reglen, men i dette tilfælde, som i andre, bekræfter undtagelsen reglen. De kaotiske tilstande på sølvmarkedet i Kina skyldes til dels den dybt rodfæstede mistro, som kontant-butikker føler mod deres kunder, og som kunderne nærer over for kontant-butikker, og i hvert tilfælde med den bedste grund. Hver hakket mønt i det sydlige Kina, hvert stykke hakket sølv i nogen del af Kina, er vidne om dette store og kommercielle folks mistænksomhed; ivrige som de er til at udføre en handel, er de endnu ivrigere i deres modvilje mod at gøre det.

Har læseren nogensinde haft lejlighed til at genopfylde hans beholdning af kontanter ved at forsøge at sælge sølv i en kinesisk by efter mørkets frembrud, når butikkerne har lukket for natten? Selve kendsgerningen at en kunde, om den er kinesisk eller udenlandsk gør ikke nogen forskel, ønsker at sælge sølv på sådan et tidspunkt, er i sig selv mistænkelig, og det vil ikke være overraskende, hvis hver butik i byen successivt skulle give det vise råd at vente til i morgen.

Banksystemet i Kina ser ud til at være meget omfattende og indviklet, og vi ved fra Marco Polo, at pengesedler har været i brug fra meget gammel tid. Men de er ikke på nogen måde universelle i

deres forekomst, og alle synes at have et yderst begrænset omfang af cirkulation. Bankerne i to byer ti mil fra hinanden vil ikke modtage hinandens sedler, og med en meget god grund.

Det er allerede blevet nævnt, at en køber forventes og faktisk er nødt til at søge hen til regulære markeder, hvis han ønsker at købe noget, uanset det besvær, som derved kan opstå. Skulle de gøre det på nogen anden måde ville både køber og sælger blive bytte for dyb angst for at den aftalte pris skulle vise sig at have været en eller to kontanter mere eller mindre, end det ellers ville have været tilfældet.

Hvis en vare ønskes uden for sæsonen, eller når den ikke normalt er en handelsartikel, er disse pinligheder på deres maksimum.

Således havde en ven i et landdistrikt i løbet af måneden september lejlighed til at købe et par bundter stilke af sorghum eller høj hirseplante. Nu i denne særlige sæson bliver den slags brændsel normalt ikke solgt, for den er kun lige modnet, og da den bliver opgjort efter vægt, hvilken er unødigt stor, da stilken stadig er stadig grøn, ønsker ingen at købe. Der er på den tid af året således ingen markedspris. Den samlede værdi af det ønskede materiale var kun en brøkdel af en dollar. Flere kinesere holdt lange og livlige debatter om sagen, og kom til sidst til den enstemmige konklusion, at der efter omstændighederne var og ikke kunne være nogen fastsat pris. Den eneste mulige løsning for udlændingen, der insisterede på at få stilke på en årstid, hvor alle kendte præcedenser forbød salget, var at han på en senere dato skulle levere den samme mængde stilke tilbage, som han nu uregelmæssigt lånte!

Den høje kinesiske rente, som spænder fra fireogtyve til seksogtrediven procent eller mere, er et bevis på manglen på gensidig tillid. Størstedelen af denne afpresningsøvelse repræsenterer ikke betaling for brugen af penge, men forsikring mod risiko, som er meget stor. Den næsten totale mangel på sådanne former for investeringer, som vi er så fortrolige med i vestlige lande, skyldes mere den generelle mistillid til hinanden mennesker imellem end den manglende udvikling af ressourcerne i imperiet.

"Livets anliggender afhænger af tillid," og dette er grunden til at en stor klasse af "anliggender" i Kina for en lang tid at komme vil være adskilt fra deres hængsler, til stor til skade for folkets interesser.

Et mærkeligt eksempel på kinesisk kommerciel mistro blev givet for et par måneder siden af et afsnit i de amerikanske aviser, der redegjorde for tingenes tilstand i kinesernes koloni i byen New York.

Den kinesiske organisation adskiller sig formentligt ikke fra andre byer, hvor kineserne har etablerede sig. De har deres egen kommunale bystyre, og tolv førende kinesere er deres embedsmænd. De opbevarer kommunens penge og papirer i et kæmpestort skab af jern, og for at skabe absolut sikkerhed er pengeskabet låst med tolv tunge (kinesiske) messing-hængelåse, alle på

række, i stedet for de komplicerede og smukke kombinationslåse, brugt i New Yorks banker.

Hver af de tolv medlemmer af kinesernes byråd har en nøgle til en af disse hængelåse, og når pengeskabet åbnes skal alle tolv være til stede for at sørge for op låsning af sin egen hængelås.

En af disse fornemme Rådmænd, der uheldigt døde, var anledning til at kommunen blev kastet ud i den største forvirring. Nøglen til hans hængelås kunne ikke findes, og hvis den var blevet fundet, blev det sagt, at ingen da ville vove at træde i den afdødes plads, på grund af en overtroisk frygt for at den døde mand ville være jaloux på sin efterfølger og ville fjerne ham ved den samme sygdom hvoraf han selv var død.

Selv begravelses regningerne kunne ikke betales før der havde fundet et særligt valg sted til besættelse af den ledige plads.

Denne lille hændelse er i sandhed et vindue, hvorigennem de, der vælger at gøre det, kan se nogle af kinesernes fremtrædende karaktertræk - klart illustreret som kapacitet for organisation, kommercielle evner, gensidig mistro, ubegrænset godtroenhed og stiltiende foragt for Vestens mænds institutioner og opfindelser.

Mr. Spurgeon er krediteret for den observation at hvis noget virkelig skal gøres, bør det ske ved at udpege et udvalg på to, og derefter lægge en af dem i seng. Denne plan kan tilpasses til Greenwichs længdegrad, men ikke til Kina. Her i landet ville manden, der blev lagt i seng, når han står op, mistænke den anden for at have udnyttet hans pensionering til at tilegne sig midlerne.

Strukturen i den kinesiske regering indeholder mange eksempler på virkningerne af manglende tillid. Eunukker er hovedsageligt et asiatisk fænomen, og de formodes at have eksisteret i Kina fra meget gammel tid, men i nutidens dynasti, er denne farlige klasse af personer blevet behandlet på en meget praktisk måde af Manchuerne, og frataget magten til at gøre den samme fortræd som i tidligere tider. Endnu et eksempel på behandlingen af den mistro, som uundgåeligt må opstå, når en sådanne uharmoniske elementer som erobrere og de erobrede skal koordineres i regeringen, er den enestående kombination af Manchuer og Kinesere i regeringens administration, samt den orden, hvorved formanden for en af de Seks Bestyrelser kan være næstformand for en anden. Ved disse kontroller og balancer er ligevægten i statsmaskineriet blevet bevaret.

Censuren, som vi ikke behøver at stoppe op for at kommentere, giver en anden illustration af den samme ting, på en forlænget og vigtig skala. Dem, hvis viden om de interne forhold i den kinesiske administrations arbejde berettiger deres meninger til at have vægt, forsikrer os om, at den samme gensidige mistanke, som vi har set som kendetegn ved kinesernes sociale liv, er ligeså karakteristisk for deres officielle liv. Det kunne faktisk ikke være anderledes.

Da den kinesiske natur er, hvad den er, kan høje embedsmænd ikke være andet end jaloux på dem, som er under dem, for det er fra dette område, at de må frygte deres rivaler. De lavere embedsmænd

derimod, er ikke mindre mistænksomme over for dem, som er over dem, for det er fra dette område at deres fjernelse kan ske til hver en tid. Der synes at være god grund til at tro, at både de højere og lavere embedsmænd er mere eller mindre jaloux på den store og magtfulde litterære klasse, og embedsmændene er overalt mistænksomme over for folket.

Denne sidste sindstilstand er godt dokumenteret af kendskabet til de mangfoldige halvpolitiske sekter, som gennemtrænger hele Imperiet.

En distriktsdommer vil kaste sig over den årlige sammenkomst af et afholds-samfund som det velkendte Tsai-li, som blot forbyder opium, vin og tobak, og udlevere deres forventede fest til de glubske "ulve og tigre" i hans yamen, ikke fordi det er bevist, at Tsai-li Selskabets formål er forræderisk, men fordi man officielt for længe siden har antaget, at det måtte være det.

Alle hemmelige selskaber bliver anset for forræderiske. Denne generaliserede mistanke afgør hele spørgsmålet, og når som helst anledning opstår, griber regeringen ind, anholder lederne, forviser eller udrydder dem, og dæmper dermed for øjeblikket sine mistanker.

Det er indlysende, at så kraftfuldt et princip som det, som vi overvejer, må være en solid forstærkning af den medfødte konservatisme, som allerede er blevet diskuteret, og således effektivt forhindre antagelsen af hvad der er nyt.

De folketællinger, som af og til udskrives af regeringen, forekommer ikke med tilstrækkelig hyppighed til gøre dem kendte for kineserne, selv i navn. De fremkalder altid en umiddelbar mistanke om at en eller lumsk bagtanke er i vente. Hvor reel denne mistanke er, illustreres af en hændelse, der fandt sted inden for to år i en landsby ved siden af den, hvor forfatteren levede.

En af to brødre, som hørte, at der var givet ordre til en ny folketælling, tog det for givet, at det betød tvangsudvandring.

Det er sædvanligt i sådanne tilfælde at lade en bror blive hjemme for at passe forfædrenes grave, men den yngste af de to, som forudså, at han måtte rejse, tog straks konsekvensen ved at redde sig selv fra en lang rejses udmattelse ved at begå selvmord og dermed forhindre regeringens planer.

Det er en blanding af mistænksomhed og konservatisme, som har gjort vejen for de unge kinesere, som er uddannede i USA, så fyldt med modgang og skuffelser, fra tidspunktet for deres tilbagevenden til i dag; det er samme kombination af kræfter, som viser sig i opposition til den uundgåelige indførelse af jernbaner i Kina; det er den samme ånd, som har styret sagen startet af guvernøren for de to Kuang-provinser i spørgsmålet om hans mønt.

Det forlød at det første maskineri til denne store innovation var designet således, at mønterne ville blive slået med et rundt hul i stedet for et firkantet. Dette var i sig selv nærmest en gudsbespottelse og garanti for fiasko, for er ikke den "runde og den firkantede" et klassisk udtryk for

fuldstændighed? Med hvilke midler kunne selv den magtfulde generalguvernør for De To Kuang forklare sit folk at det velkendte gamle firkantede hul var forsvunden? Det ville faktisk ikke være nødvendigt, for det er sikkert at hvad end hans ønsker måtte have været, ville folket ikke have haft noget at gøre med dette. Med store omkostninger blev der fremskaffet nye matricer, den "runde og firkantede" blev bragt ind i sin normale position, og reformen af valutaen fortsatte.

De samme eller endnu større forhindringer bliver lagt i vejen for åbningen af miner, som, hvis de arbejdede ordentligt, kunne gøre Kina hvad hun burde være, et rigt land. "Jorddragen" under jorden og spekulationer og mistro over jorden er endnu for meget for noget mere end de mest rudimentære fremskridtstrin i denne mest væsentlige retning.

Uanset hvor store fordelene kan være eller hvor indlysende, er det næsten umuligt at få nye ting indført, da en altomfattende mistænksomhed rynker på panden over dem. Dr. Nevius, som har gjort så meget på Chefoo for dyrkningen af en høj kvalitet af udenlandske frugter i Kina, frugter som synligt giver en enorm fortjeneste, har været nødsaget til at kæmpe imod denne mistænksomhed for hvert et skridt, og en mindre tålmodig og mindre filantropisk mand ville for længst have opgivet projektet i afsky.

Når overskuddet er en gang sikret, vil denne tingenes tilstand selvfølgelig gradvist forsvinde. Men problemerne er meget reelle, når projekterne sættes i værk, som for eksempel dem af den kejserlige søfartstold med hensyn til dyrkning af silkeorme eller te. Hvordan kan de, som er interesserede i disse sager - på trods af alle akkumulerede erfaringer fra tidligere tider - muligvis tro på at formålet med disse undersøgelser ikke er en skat, men fremme af produktionen og øgning af udbyttet af faglært arbejdskraft?

Hvem har nogensinde hørt om sådan noget, og hvem kan tro det, når han hører det? Holdningen hos Kineserne mod sådanne projekter som dette, kan bedst udtrykkes i det gamle hollandske ordsprog: "Godmorgen til jer alle, som ræven sagde, da han sprang ind i gåsestien!"

Det er tilbage at tale om dette emnes særlige forhold til udlændinge, og disse relationer er mange og forskellige. Emnet er intimt forbundet med godtroenhed, som allerede er kort og utilstrækkeligt behandlet. Den dybe mistænksomhed, som udlændinge betragtes med er ofte ledsaget af og måske i høj grad på grund af den dybt rodfæstede og uudslettelige tro på at udlændinge er i stand til at gøre de mest umulige ting med den største lethed.

Hvis en udlænding går ud et sted, hvor han ikke er blevet set så tit, udledes det at han inspicerer distriktets *feng-shui*. Hvis han undersøger en flod, er han ved at bestemme forekomsten af ædle metaller. Han formodes at kunne se et stykke ned i jorden, og til at rette øjnene mod, hvad der er mest værd at tage væk. Hvis han engagerer sig i nødhjælp, er det ikke for meget at antage at det ultimative mål må være at bortføre en stor del af distriktets befolkning og afhænde dem i fremmede lande.

Det er på grund af disse holdninger om *feng-shui*, at tilstedeværelsen af udlændinge på murene i kinesiske byer, så ofte har ført til uroligheder, og at højden af udenlandske bygninger i Kina skal reguleres lige så nidkært som forløbet af imperiets grænser.

Som vi allerede har nævnt ser det ud til at troen på naturens ensartethed mangler totalt i Kina. Mr. Baber nævner et ordsprog i Szechuan om en bestemt bakke hvor opium vokser uden på og kul indeni. Men dette er ikke blot de uvidendes forestillinger, thi Professor Pumpelly erklærer at en af de høje Embedsmænd i Peking fortalte ham det samme og brugte udtalelsen som et argument mod for hurtig udnyttelse af kulforekomster; hvis væksthastighed er ukendt.

Det er berettet om den afdøde statsmand, Wen Hsiang, at efter han havde læst Dr. Martins *Beviser for Kristendommen* blev han spurgt om hvad han mente om den. dertil svarede han at den videnskabelige del af arbejdet var han forberedt at acceptere, men *det religiøse afsnit*, i hvilket det bliver fastslået at jorden drejer rundt om solen, var mere end han kunne tro!

Hele emnet om udlændinges ophold i Kina er hinsides det kinesiske intellekt i dets nuværende udviklingstilstand. Da befolkningen i Szechuan så baron von Richthofen ride gennem landet på en måde som forekom dem vag og formålsløs, forestillede de sig at han var en flygtning fra et katastrofalt slag. Mange kinesere, der bagefter er kommet til at forstå de fremmede barbarer alt for godt, blev ved første blik af hans skikkelse grebet af hemmelig terror, især hvis han tilfældigvis skulle være høj.

Mange kinesiske kvinder er overbeviste om, at hvis de en gang frivilligt kommer ind i en udlændings bolig, vil den fatale trolddom virke, og de vil blive forhekset; hvis de endelig bliver overtalte til at gå ind, vil de ikke på nogen måde træde på tærsklen, og heller ikke se i et spejl, når det måtte være dem tilbudt, for således ville de forråde deres egen sikkerhed.

For et par måneder siden blev en ung kinesisk lærd fra en indre provins, hvor udlændinge er praktisk talt ukendte, med lidt besvær overtalt at komme til forfatterens lokaler for at hjælpe en nylig ankommen med tilegnelsen af sproget. Han blev et par uger, indtil han huskede, at hans moder trængte meget til hans sønlige omsorg, og forlod os idet han lovede at vende tilbage på en fast dato, men var aldrig set siden.

I hele den tid, som han var i udlændingens lokaler, tog denne kloge confucianist aldrig en slurk te, som blev bragt til ham med jævne mellemrum af tjenerne," ej heller spiste han et måltid på stedet, for at han ikke skulle indtage nogen besmittelse. Da en udenlandsk konvolut blev givet ham af en anden lærer, for at han eventuelt kunne ilægge i den det brev, som han havde skrevet til sin moder for at forsikre hende om at han indtil videre var i sikkerhed, og da det blev vist ham, hvordan den samme konvolut var selvforseglende med lidt fugt påført af tungen, forsvandt hans sinds nærvær ham ikke et øjeblik, og han bad udtryksløst *den anden lærer* om at udføre forseglingen, da han ikke var ekspert i det.

Det er denne sindsstemning, der leder til de vedvarende forestillinger med hensyn til kinesiske bøger trykt af udlændinge. Der er en udbredt overbevisning om at de er bedøvede, og duften af printerens blæk identificeres ofte som lugten af det "forvirrende lægemiddel", som er inkorporeret i deres sammensætning.

Nogle gange hører man, at det kun er nødvendigt at læse en af disse bøger, og straks er man slave for de fremmede. En lidt anderledes synspunkt blev taget af en ung mand, som vi for nylig har hørt, som efter at have læst lidt i en af disse traktater kastede den fra sig i rædsel og løb hjem og fortalte sine venner, at hvis man skulle læse den bog, og *fortælle en løgn*, ville man uundgåeligt komme i helvede!

Nogle gange har kolportører fundet det umuligt at give disse bøger væk, ikke som man kunne antage på grund af nogen fjendtlighed over for indholdet, hvorom intet var kendt, og som ingen bekymrede sig om, men fordi man frygtede, at gaven ville blive gjort til det grundlag hvorpå man kunne udføre en slags afpresning, på en måde, som for kineserne kun er alt for velkendt.

Den samme forudsætning fører til panik, hvis en udlænding uretfærdigt forsøger at oversætte navne på kinesiske børn, en simpel proces, som er kendt for at få eminent succes med at bane vejen for en kommende skole. Systemet med at romanisere kinesiske tegn skal i sine indledende stadier imødekomme denne indvending og mistanke. Hvorfor skulle en udlænding ønske at lære sine elever at skrive på en sådan måde, at deres venner derhjemme ikke kan læse, hvad de skriver? Alle forklaringer i verden vil ikke være tilstrækkelige til at gøre dette klart for en mistænksom gammel kineser, der ved, at det, der har været godt nok for generationerne, der er kommet før hans børn, er god nok for dem, og meget bedre end en opfindelse af en udlænding af ukendt oprindelse.

Man kan næsten sige, at der er tale om en generel indvending mod alt, hvad en udlænding foreslår, og ofte mod den tilsyneladende grund til at han foreslår det. Egenskaben "fleksibel ufleksibilitet" fører din kinesiske ven til at forsikre dig om at dit forslag er meget beundringsværdigt og meget absurd idet han bruger de mest intetsigende men mest utvetydige udtryk.

Sarkasme er et våben, som i hænderne på en udlænding overhovedet ikke er efter kinesernes smag. En udlænding, hvis viden om kinesisk på ingen måde var lig med de krav, som han ønskede at gøre på det, kaldte på engelsk i et anfald af dyb afsky over en eller anden unndladelssynd en af sine tjenere for en "humbug".

"Den skæbnesvangre pil nagede dybt i hans side", og ved første lejlighed bad tjeneren en dame, hvis kinesisk var fuldt ud lig med hendes krav på det, om at få at vide, hvad det rædselsfulde ord betød, som således var blevet anvendt på ham.

De mandariner, der konfiskerede blokkene til hr. Thoms oversættelse af Æsops fabler, var i samme sindstilstand som Peking tjeneren. Disse embedsmænd kunne ikke lade være med at opfatte en eller anden kryptisk mening i de talende gæs, tigre, ræve og løver, som bedst kunne tages i opløbet ved at

forbyde hele udgaven.

Nogle af de mest vedvarende tilfælde af kinesisk mistro over for udlændinge manifesteres i forbindelse med de mange hospitaler og apoteker, som nu er spredt over så stor en del af Kina. Blandt det store antal patienter er der mange, som udviser en implicit tillid og en rørende tiltro til den udenlandske læges dygtighed og gode vilje. Men der er mange andre, hvis følelser vi ved meget mindre om, undtagen som resultat af omhyggelig undersøgelse, der fortsat tror på de mest irrationelle rygter om udtrækning af øjne og hjerter til medicinsk brug, kirurgens uimodståelige tilbøjelighed til at reducere sine patienter til hakket kød, og den frygtelige medicin, der siges at være lavet på kinesiske børn i dybet af udenlandske kældre.

Et år eller to år med erfaringer om de udbredte fordele ved sådanne institutioner kunne forventes at sprede sådanne tomme rygter, som vinden spreder en tåge; men de fortsætter med at blomstre side om side med titusindvis af vellykkede behandlinger, som skimmelsvamp trives i varme fugtige steder i løbet af august måned.

Hele beretningen om udenlandsk forbindelse med Kina er en historie præget af mistænksomhed og bortforklaringer fra kinesernes side, medens den uden tvivl ikke har været fri for graverende fejl på udlændinges side. Det er en udmattende historie at gennemgå, og dets lektioner kan henvises til dem, der har fået til opgave at føre sådanne ofte utaknemmelige forhandlinger. Men da det ofte sker at private er forpligtet til at være deres egne diplomater i Kina, er det godt at vide, hvordan det skal gøres. Som en illustration vil vi give et eksempel på en sag, som vi tilfældigvis hørte om, der er en glimrende illustration.

Spørgsmålet var om leje af nogle lokaler i en indre by, hvortil en lokal embedsmand af forskellige årsager tog forbehold. Udlændingen præsenterede sig ved det aftalte interview, klædt i den kinesiske klædning og bevæbnet med de nødvendige materialer til skrivning. Efter den indledende samtale åbnede udlændingen langsomt for sit skrivemateriale, arrangerede sit papir, rystede sin pen, undersøgte sit blæk med en mine af intens optagethed. Den kinesisk embedsmand iagttog denne optræden med den skarpeste interesse og den livligste nysgerrighed. "Hvad laver du?" spurgte han. Udlændingen forklarede at han simpelthen ordnede sit skrivemateriale - "kun det og intet mere." "Skrivemateriale - for hvad?" "For at skrive dine svar ned," var svaret. Embedsmanden skyndte sig at forsikre sin udenlandske gæst at denne ekstremitet på ingen måde ville være påkrævet, *da ejendommen kunne sikres!* Hvordan kunne denne embedsmand være sikker på, hvor han næste gang skulle høre om dette mystiske dokument, hvis indholdet han umuligt kunne være vidende om?

Kina er et land fuld af vilde rygter, ofte af en karakter, som fylder hjertet med frygt. Inden for de sidste par måneder er en sådan tilstand blevet rapporteret blandt kineserne i Singapore, at jinricsha kulierne positivt nægtede at færdes gennem en bestemt gade efter mørkets frembrud, på grund af den overhængende fare for at få deres hoveder pludseligt skåret af på mystisk vis.

Imperiet bliver vel aldrig fri for sådanne rædselsepoker; for de implicerede er rædslerne lige så

virkelige som dem for pariserne under den franske revolution i 1789. Uendelig godtroenhed og gensidig mistænksomhed er de elementer i den grobund, hvori disse frygtelige rygter trives, og som de feder sig på.

Når de er imod udlændinge, har lang og smertefuld erfaring vist at de ikke må foragtes og ignoreres, men skal tages hånd om i de tidlige stadier af deres udvikling.

Ingen af dem kan gøre alvorlig skade, hvis de lokale embedsmænd blot var oprigtigt interesserede i at slå ned på dem. I deres ultimative resultat, når de er blevet tilladt at vokse ukontrolleret, vil disse rygter resultere i sådanne grusomheder som Tientsin-massakren. Alle dele af Kina er velegnede for deres hurtige udvikling, og der er næppe en provins, hvor de ikke i en eller anden form har fundet sted. For en fuldstændig fjernelse af disse udbrud er tidselement lige så nødvendigt som for resultaterne af de geologiske epoker. Den bedste måde at forhindre deres forekomst på er ved at overbevise kineserne med uimodsigelige argumenter at udlændinge er oprigtige i deres ønske om kinesernes bedste. Når dette enkle forslag en gang bliver fast etableret, så vil det for første gang blive sandt, at "inden for de fire have er alle brødre."

XXXVII. Fravær af Oprigtighed

I betragtningen af kinesernes karakteristika kan vi indtil videre formodes at have været på områder, hvor der er nogen generel konsensus. Vi er nu nået frem til en region, hvor vores konklusioner kan bestrides. Derfor er vi glade for at advare den tålmodige læser om at være på vagt, og ikke at lade sig vildlede af et synspunkt, som muligvis er utilstrækkelig og ensidigt, og i stedet bevise alle ting ved den eneste tilgængelige test, iagttagelse og erfaring.

Det kinesiske skrifttegn, som almindeligvis oversættes ved oprigtighed, er sammensat af de skrifttegn, der betegner menneske og ord. Dens betydning ligger på overfladen. Den er den sidste i rækken af de fem konstante dyder, opregnet af kineserne, og mange, som kender dem godt, mener at det faktisk er den sidste dyd, som i det Himmelske Imperium sandsynligvis vil blive fundet i noget betydeligt omfang.

Mange, der kender kineserne, er enige i professor Kidd i hans iagttagelse, idet han efter at have talt om den kinesiske doktrin om "Oprigtighed", fortsætter, "Men hvis denne dyd var blevet valgt som et nationalt kendetegn, ville den ikke blot trodse praksis, men udgøre den mest slående kontrast til eksisterende manerer. Så modsat er kinesernes offentlige og private karakter i forhold til ægte oprigtighed at en fjende kunne have valgt den som ironisk beskrivelse af deres adfærd i modsætning til deres præentioner. Et mere passende ironisk kendetegn end oprigtighed kunne ikke findes. Falskhed, dobbelthed, uoprigtighed og servil tilpasning til favorable omstændigheder, er de nationale træk, som er bemærkelsesværdigt fremtrædende."

Hvor meget denne dom er berettiget af kendsgerningerne i det kinesiske liv, kan vi måske bedre beslutte, når vi har overvejet disse kendsgerninger i detaljer.

Forbigående kan det bemærkes at skriftegnet, som betegner en ed, er sammensat af tegnet for ord og et tegn, som betyder at bryde, men vi lægger ikke vægt på denne omstændighed.

Vi har allerede antaget, at det er rimelig teori, og en, som vi må formode er støttet af kompetente lærdes udtalelser, at nutidens kinesere ikke adskiller sig i nogen stor udstrækning fra antikkens kinesere. Der kan næppe være tvivl om, at kinesernes standard og nutiden vestlige nationers standard med hensyn til, hvad der bør kaldes oprigtighed, er meget forskellige.

For en vesterlænding er der en betydning i hændelsen relateret til Confucius og Ju-pei, som er fundet i Confucian Analekter, som slet ikke er til at forstå for en konfucianist.

I Legges oversættelse er handlingen følgende: - "Ju-pei ønskede at se Confucius, men Confucius afviste at se ham med den begrundelse at han var syg. Da budbringeren med denne besked gik ud ad døren tog Confucius sit cembalo og sang til den, for at Ju-pei kunne høre det." Confucius' formål med dette var at undgå den ubehagelige opgave at sige, at Ju-pei's karakter ikke var sådan at Confucius ønskede at møde ham, og han valgte denne karakteristiske kinesiske måde at gøre det på.

At foregive sygdom for at formidle en ide indirekte er en klassisk procedure, som på ingen måde er begrænset til denne episode i Konfucius' liv. Mencius gjorde det samme ved forskellige lejligheder.

Beretningen om en af dem er særlig lærerig. Mencius var gæst i kongeriget Ch'i. Da han var en berømt filosof, var det op til ham enten at vise sin respekt ved hoffet eller ikke gøre det, som han foretrak. Hvis kongen ville spørge ham til råds, var det op til kongen at tage det første skridt og dermed vise sin respekt for Vismandens dyd.

Derefter begyndte et lille spil mellem kongen og Mencius for at se, hvem der kunne overliste den anden. Det var kongen, som tog det første træk ved at sende en budbringer til at sige at kongen var ved at besøge Mencius, men var blevet forkølet og turde ikke udsætte sig selv for vinden, og ville blive glad for at se Mencius ved sin reception næste morgen. Mencius svarede prompte med et modtræk, idet han sagde at han desværre selv var blevet utilpas, og derfor ude af stand til at komme til hoffet. For at vise, at hans påståede sygdom blot var en undskyldning, gik Mencius den næste dag ud for at aflægge et kondolencebesøg hos en tredjepart med det formål at kongen skulle høre om det og skulle forstå, at Mencius var klar over den respektløshed, som kongen havde udvist ved at bestrebe sig på at få Mencius til at komme til hoffet.

Idet Mencius protesterede mod det tilsyneladende upassende i disse forudgående begivenheder, svarede han alvorligt: "*I går var jeg dårlig*, i dag har jeg det bedre, hvorfor skulle jeg ikke aflægge dette besøg?"

I mellemtiden sendte kongen en budbringer for at spørge til Mencius' helbred og også en læge. Sønnen (eller nevø) af Mencius var fuldt ud situationen voksen, og han sendte bud til kongen om at skønt Mencius havde været syg dagen før, var han nu så meget bedre, at han allerede var gået til

hoffet, selvom det ikke var sikkert, at han var kommet frem ved denne tid. Efter at have sendt denne besked, sendte Mencius' nevø med det samme mænd i alle retninger for at finde Mencius og opfordrede ham til straks at gå til hoffet, for at opfylde nevøens udsagn.

Mencius ville dog ikke gøre noget af den slags, men gik til en af kongens officerer's hus, og overnattede der i den udtrykkelige hensigt at kongen klart skulle forstå at sygdommen blot var en fingeret.

Denne plan ville være blevet frustreret af nevøens løgn, hvis Mencius havde fulgt hans råd og gået fra sit kondolencebesøg til hoffet.

Officeren, som Mencius tilbragte natten med, havde en lang samtale med vismanden om fordelene ved denne procedure, men diskussionen mellem dem drejede sig udelukkende om spørgsmål om anstændighed og præcedens, og der var ingen henvisning overhovedet til moralen i at lyve for nemheds skyld. Der er ingen grund til at antage at nogen af de pågældende personer nogensinde tænkte på dette punkt, mere end en moderne Confuciansk lærer, der forklarer passagen til sine elever.

Der er ingen tvivl om, at de gamle kinesere var langt forud for deres samtidige i mange andre lande i instinktet for at bevare fortidens optegnelser. Deres historier er langstrakte, men utvivlsomt omfattende. Mange vestlige forfattere synes at nære den største beundring for kinesisk historie og har ubegrænset tillid til deres udtalelser.

Følgende paragraf er taget fra et essay af Dr. J. Singer, lektor på Universitetet i Wien, oversat og offentliggjort i China Review, juli 1888: - "Videnskabelig kritik har for længst anerkendt og i stadigt stigende omfang bevist den historiske pålidelighed af gamle dokumenter fra Kina. Richthofen, for eksempel, den seneste og den mest grundige opdagelsesrejsende i Kina, diskuterer de overraskende modstridende elementer, der udgør kinesernes karakter som et folk, ved at kontrastere deres strenge sandfærdighed i registrering af historiske begivenheder og deres alvor i søgen efter korrekt viden, når det drejer sig om statistiske fakta, med den absolutte og generelt sanktionerede tilladelse til at lyve og bedrage, der hersker overalt i Kina, i folkelige relationer og i diplomatiske forhandlinger."

Det bør tydeligt fastholdes i tankerne at historisk nøjagtighed kan fremstilles langs to meget forskellige linjer, fortællingen om begivenheder i passende rækkefølge og proportion, og forklaringen af disse begivenheder ved en analyse af karakterer og motiver.

Det siges af dem, der har kigget mest omfattende på kinesisk historie, at medens disse værker i førstnævnte tilfælde uden tvivl er langt forud for de tider, hvori de blev skrevet, medens i sidstnævnte er de på ingen måde tilpasset til at understøtte det indtryk af samvittighedsfuld nøjagtighed, som Dr. Singer formoder.

Uden at udtrykke nogen mening om et emne, som vi ikke har kendskab til, vil vi blot henlede

opmærksomheden på den enestående, hvis ikke hidtil usete, omstændighed, at en nation, som er blevet bekræftet i at hengive sig til en stadfæstet licens til at lyve, samtidig kan forsyne successive generationer af historikere, der er ærbødig over for sandheden, med pålidelige oplysninger. Mon ikke de samme lidenskaber, som har forvrænget historien i andre lande også opererer i Kina? Vil ikke de samme årsager give de samme virkninger i Kina som i resten af verden?

Vi har netop set at de, som hævder Kinesernes sandfærdighed i deres historie er klare nok til at indrømme at i Kina er sandheden begrænset til historien. Det er selvfølgelig umuligt at bevise at enhver kineser vil lyve, og vi har intet ønske om at gøre det, hvis det var muligt. Det stærkeste vidnesbyrd på dette punkt kan blive indsamlet fra kineserne selv, når deres samvittighed er blevet tilstrækkelig vækket, og deres opmærksomhed rettet mod sagen. Sådanne personer høres ofte sige om deres race, som Sydhavsøens høvding sagde om sit, "Så snart vi åbner vores mund, er en løgn født."

For os synes det dog ikke at kineserne lyver for at lyve, som nogle har formodet, men hovedsagelig af hensyn til visse fordele, som de ellers ikke ville få. "Ude af stand til at tale sandhed," siger Hr. Baber, "de er lige så meget ude af stand til at tro den."

En ven af forfatteren fik besøg af en kinesisk knægt, der havde lært engelsk, og som ønskede at tilføje et udtryk til sit ordforråd, som betyder "du lyver". Han fik sætningen at vide, men blev advaret mod at bruge den i samtale med en udlænding, da resultatet sikkert ville blive, at han ville blive slået ned. Han udtrykte uforfalsket overraskelse over denne mærkelige meddelelse, for efter hans mening formidlede ordene en betydning så harmløs som bemærkningen, "du laver sjov med mig".

Mr. Cooke, Kina-korrespondent for London Times i 1857, talte om Vesterlændinges antipati mod at blive kaldt løgnere, og bemærker, "Men hvis du siger det samme til en kineser, vækker du ingen følelse af forargelse i ham, ingen følelse af fornedrelse. Han benægter ikke kendsgerningen. Hans svar er: "Jeg vil aldrig turde lyve for deres Excellence." At sige til en kineser, "du er en gemen løgner, og du overvejer en løgn i dette øjeblik," er som at sige til en Englænder, "du er kendt som en spøgefugl, og jeg er sikker på du har en forfærdelig joke i dit hoved i dette øjeblik."

Kinesernes almindelige tale er så fuld af uoprigtighed, som dog ikke hæver sig til falskhedens værdighed, at det i næsten alle tilfælde er meget vanskeligt at kende sandheden. I Kina er det bogstavelig talt sandt, at et faktum er det sværeste i verden at få. *Man føler sig aldrig sikker på, at man har fået det hele at vide om noget som helst.*

Endog i tilfælde hvor en person søger din hjælp, som for eksempel i forbindelse med en retssag og ønsker at lægge sin sag helt i dine hænder, er intet mere sandsynligt, end at du efterfølgende vil opdage at flere vigtige detaljer tilsyneladende er blevet undertrykt ud fra et generelt instinkt for unndladelse og ikke af ond vilje, da personen selv må være den eneste taber ved denne undertrykkelse. Det hele kommer ikke ud før bagefter, uanset på hvilket tidspunkt du tager det op.

En person, der er godt bekendt med kineserne, vil ikke føle, at han forstår en sag, fordi han har hørt alt om den, men vil hellere tage de ting, som han har hørt, og kombinere dem med andre, og til sidst sammenkalde et råd af kineserne, som han stoler mest på, og afholde en slags undersøgelse af disse påståede fakta for at fastslå hvad de sandsynligvis virkelig indebærer.

Mangel på oprigtighed, kombineret med den mistænksomhed, som allerede er blevet diskuteret, forklarer den kendsgerning, at en kineser ofte vil tale i meget lang tid praktisk talt uden at sige noget som helst. Meget af kinesernes uforståelighed, hvad udlændinge angår, skyldes kinesernes uoprigtighed.

Vi kan ikke være sikre på, hvad de går efter. *Vi føler altid der er mere bag.* Det er af denne grund, at når en kineser kommer til dig og hvisker til dig på mystisk vis noget om en anden kineser, som du er meget interesseret i, er det ikke usandsynlig at du vil opleve en synkende fornemmelse i mavehulen. Du er usikker på, om den, der taler, fortæller sandhed, eller om karakteren af den, som han taler om, er brudt sammen.

Man har aldrig nogen sikkerhed for, at et kinesisk ultimatum er ultimativt. Denne påstand, så let formuleret, indeholder i sig selv kimen til mangfoldige bekymringer for den handlende, den rejsende og diplomaten. *Den egentlige grund til noget kan næppe nogensinde forventes at fremkomme,* og selv når den er angivet, kan man ikke være sikker på dette faktum. Hver kineser, den uuddannede ikke mindre end andre, er af natur en slags blæksprutte, i stand til at udgyde enhver mængde grumset blæk, som han kan trække sig tilbage i med den største sikkerhed for så vidt angår forfølgelse.

Hvis du bliver antastet på en rejse og inviteret til at bidrage til en ubemidlet persons rejseudgifter, som håber at udnytte et nyt felt, siger din medrejsende ikke, som du ville have gjort, "dine udgifter er ikke min sag, væk med dig," men "med et smil, der er barnligt og intetsigende," forklarer han, at dit budget strækker knap nok til eget forbrug - er virkelig ganske beskedent, og derfor vil du blive berøvet fornøjelsen af at bidrage til din medrejsende.

Vi har sjældent mødt en kinesisk portvagt, der vil sige til en kinesisk skare, hvad en udlænding har instrueret ham at gøre, "du *kan ikke* komme herind," men han vil i stedet fortælle at de ikke må komme ind *fordi den store hund vil bide dem.*

Der er få kinesere, der har nogen veludviklet samvittighed vedrørende emnet at holde en aftale. Denne karakteristika er forbundet med deres evne til at misforstå og med deres ignorering af tid. Men uanset den egentlige årsag til fejlen, er det interessant at se, hvilken række påståede grunde der findes for det.

Kineserne i almindelighed ligner manden, der blev anklaget for at have brudt sit løfte, og som svarede at det var uden betydning, da han kunne afgive en andet som vil være lige så godt. Hvis det er en fejl, som han bliver irrettesat for, flyder løfter om ændringer i klare strømme fra hans læber.

Hans erkendelse af at have gjort noget forkert er fuldstændig, faktisk for fuldstændig, og lader intet tilbage at ønske undtagen oprigtighed.

En kinesisk lærer var ansat til at nedskrive og kommentere kinesiske ordsprog. Efter at have nedskrevet et af de gamle på en meget fintfølede måde, gjorde han en anmærkning om at man aldrig må afslå en anmodning på en brat måde, men skulle tværtimod give det i en tvetydig form, dog uden at have til hensigt ikke at give afslag. Udsæt ham til i morgen, og så igen til en anden i morgen. "Således," bemærkede han i sin note, "trøster du hans hjerte!"

Har nogen af vores læsere nogensinde været modtagere af denne art af "trøst", givet på det kinesiske plan, og i så fald har de "nægtet at lade sig trøste" på Vesterlandsk plan? Så vidt vi ved, er det princip, som hyldes her, det, som generelt følges af kinesere, der har tilgodehavender for hvilke tilbagebetaling kræves. Ingen forventer at inddrive sin gæld til den tid, som han beder om den, og han bliver ikke skuffet. Men han bliver fortalt på den mest positive måde at han får den næste gang, og den næste og den næste.

Kineserne har et stærkt ønske om at sige, hvad du ønsker de vil sige, hvis de kan finde ud af, hvad det er. "Blev dette vand kogt?" spurgte fru en tjener, "det var ikke gennemkøgt" var svaret. "Har du ikke taget dette vand direkte fra vandkrukken?" var responsen. "Jo", var den uvillige indrømmelse.

Det er en kinesisk grundsætning at man ikke skal presse tingene til yderligheder, for således at få "for alvorlige realiteter". De har for længst gjort den opdagelse, som er så svær for angelsakseren at håndtere at "en ounce candy er et pund epitafium værd," således at deres monumenter for de døde, i modsætning til dem i vestlige lande, udmærker sig for deres ædruelighed og nøjagtigheden af deres udsagn.

Der er en historie om dramatikerens Sheridan, der kom ind i en kirke og efter at have forsøgt at komme ind i en kirkestol, fandt han at døren til stolen var låst. Da han vendte tilbage, blev han spurgt, hvorfor han var gået ind, og han svarede: "pudor vetat."

Den samme forhindring, som Sheridan humoristisk nævnte, forhindrer nogle gange kineserne i at fortælle sandheden, som i tilfældet med en velhavende kantonese på tidspunktet for krigen i 1842, som blev spurgt af en britisk officer hvorfor, siden Kina hævdede at være så avanceret, at det ikke havde nogen jernbaner. Han svarede med det samme: Kanton-siden har ikke fået - Peking-siden har fået." Det her var for næsten halvtreds år siden, og "Peking-siden" er stadig noget mangelfuld i denne henseende. Er det således at "skam forbyder", som den forbyder at fortælle sandheden?

En af de måder, hvorpå kinesernes indfødte uoprigtighed er manifesteret mest karakteristisk, er deres optræden over for børn, som læres at være uoprigtige, uden bevidsthed om kendsgerningen enten på deres egen side eller hos dem, der underviser dem. Før han er gammel nok til at tale, og når han kan knytte kun den vageste betydning til de ord, som han hører, får et barn at vide, at

medmindre han gør, som han bliver fortalt, vil et eller andet forrygende objekt, som siges at være skjult i ærmet på en voksen person, fange ham.

Det er ikke ualmindeligt at udlændinge bliver sat i stedet for det ukendte monster, og denne kendsgerning alene ville være tilstrækkelig til at forklare alle de dårlige ord, som vi ofte hører om os selv.

Hvorfor skulle ikke børn, der måske har været skræmte af vore angivelige vage rædsler, da de var unge, tude af os i gaderne, så snart de er blevet store nok til at opfatte, at vi ikke er farlige, men kun latterlige? Vognmanden, der er irriteret over gadedrengene, der råber efter hans udenlandske passager, råber til dem, at han vil fange flere af dem, binde dem bag på sin vogn og bære dem af sted. Bådsmanden, under lignende provokation, nøjes med den bemærkning, at han vil hælde skoldende vand på dem.

Udtrykkene: "Jeg slår dig. Jeg slår dig ihjel," forstås af et kinesisk barn med en vis erfaring at blive forstået som "Hold op med det!" Vi har hørt om lille udenlandsk frøken i de følsomme år, hvis tilknytning til en kinesisk sygeplejerske havde haft sin naturlige virkning, således at da barnet blev fjernet fra sin vugge på et tidspunkt, der ikke svarede til hendes følelser, kommenterede hun kompetent på kinesisk med flere ondskabsfulde kraftudtryk, "Jeg vil gennembore dig, jeg vil sparke dig, jeg vil spærre dig inde, Jeg vil slå dig, jeg vil slå dig ihjel!"

Det var i lyset af resultaterne af en opdragelse som denne at M. Hue, hvis sprog måske ikke er for stærkt for disse kendsgerninger, kommenterede karakteristika ved kinesiske børn, i ord, der kan genkalde de Quinceys udråb: "Hvordan må det dog føles at være et kinesisk barn!" "Kineserne har i almindelighed så meget forhastet dømmekraft og intelligens, at de er i stand til at udføre seriøse forretninger i en alder, hvor europæiske børn kun tænker kun på at lege, og skønt noget tilbøjelig til surhed og melankoli, bliver de unge indbyggere i det Himmelske Empire tidligt vant til livets realiteter. Børnene i de store byer lærer hurtigt at forstå kommercielle anliggender, industrielle spekulationer, og desuden alle komplikationer ved finansielle transaktioner, og bondelandets børn ved udmærket hvor meget en rismark vil producere, og lige så godt som en voksen mand kan de beregne overskuddet af dyrkning af morbær og te planter. Disse små materialister ser ud til at have nogle temmelig visne hjerter, og er på ingen måde bemærkelsesværdige for oprigtighed eller enkelhed, de har sjældent nogen ideer om gavmildhed eller ædle følelser, og på selve udseendet af deres snævre skrå øjne kan man se indikationer på useriøsitet, grådighed og snedighed."

Det skal tilføjes, at hvad M. Hue siger om den for tidlige udvikling af kinesiske børn, på ingen måde gælder for dem på landet, taget som en klasse, men for dem, som er født i byen. Mange af de førstnævnte vokser op uden nogensinde at komme i kontakt med en ide, der er værd at nævne, og i deres senere udvikling, frembringer de perfekte eksemplarer af "Intellektuel Uklarhed", som vi allerede har talt om.

Kinesernes høflighed har vi allerede om, omend meget utilstrækkeligt. Det er et emne, som er tæt

forbundet med det, som vi har under overvejelse. Vi må adskille kinesisk høflighed fra de ideer om oprigtighed og hjertelighed, som for os udgør charmen ved socialt samvær, for hvor oprigtige og hjertelige end kan være nogle gange, er disse ikke iboende kvaliteter ved deres høflighed.

Det er snarere en ceremoni, hvis korrekte udførelse er nødvendig for at placere en mand i det rette forhold til mennesker omkring ham. Det er som allerede bemærket, analogt med et spil skak, hvori en person, der ikke kender det rigtige træk, eller som af en eller anden grund ikke tager det, gør sig selv latterlig.

Hver mand formodes at spille sin rolle i det offentlige liv, en antagelse, som i Kina svarer til et faktum. Det er af denne grund at bevidst "høflighed" i Kina så ofte er sameksisterende med delvist skjult eller helt utilsløret foragt.

En mærkelig lærd, der tilfældigvis bliver kastet ind i andre lærdes samfund, vil straks blive udsat for prøvelsen i det, som vi har kaldt skakspil kamp. Hvis han i nogen del af proceduren afslører tegn på ikke at vide, hvad det næste træk skal være, vil hans inkvisitorer ikke tøve med at fælde den dom at han er en uvidende pretender.

"Jeg sagde sådan og sådan til ham, og i stedet for det rette svar sagde han sådan og sådan." Det er som en undladelse af at give den rette adgangskode til et hemmeligt selskab, eller adgangstegnet til strejkevagten, og vil naturligvis indikere at den pågældende skal anholdes som en mistænkelig person, der bestræber sig på at passere under falske forudsætninger!

Der er på kinesisk et helt ordforråd af ord, som er uundværlige for en, der ønsker at optræde som en "høflig" person, ord, hvori det, der tilhører taleren, behandles med hån og foragt, og hvad der vedrører den tiltalte, ærefuldt. Den "høflige" kineser vil referere til sin kone, hvis han bliver drevet til den ekstremitet overhovedet at omtale hende, som hans "kedelige torn" eller med en lignende elegant talemåde, medens den simple kineser, der fatter substansen i "høflighed", selv om han er uvidende om dens formelle udtryk, hentyder måske til ledsageren i hans glæder og sorger som hans "stinkende kvinde?"

Denne egenskab ved kinesisk etikette er ikke upassende præsenteret i en af deres egne fortællinger, i hvilken en inviteret besøgende sidder i et modtagelsesrum i sine bedste klæder og afventer sin værts ankomst.

En rotte, der havde forvildet sig op på bjælkerne ovenover, stak sin snude i en krukke med olie, som var blevet sat der for en sikkerheds skyld, og blev bange for den pludselige tilsynekomst af den besøgende, løb væk og forstyrrede derved oliekrugken, som faldt direkte ned på den besøgende og tilføjede ham et hårdt slag og ødelagde hans elegante tøj med olien.

Ligesom gæstens ansigt blev lilla af raseri over denne katastrofe, trådte værten ind. Efter de rette hilsner var bleven udført, gik gæsten videre til at forklare situationen. "Da jeg trådte ind i din ærede

bolig, og satte mig under din ærefulde bjælke, skræmte jeg uforvarende din ærede rotte, som flygtede og væltede din ærede oliekrug ned på mit ringe og ubetydelige tøj, hvilket er årsagen til mit foragtelige udseende i dit ærefulde nærvær."

At meget få udlændinge nogensinde kan få sig selv til at give Kinesiske invitationer på kinesisk måde, siger sig selv. Det kræver lang øvelse at bøje sig hjerteligt for en kinesisk skare som man går til et måltid og intetsigende bemærke: "Sæt jer alle sammen og spis" eller at svinge en kop te i en halvcirkel og ligesom den hæves til læberne, henvende sig til mængden og sige med dyb alvor, "Drik venligst alle".

Ikke mindre virkelig er den moralske vanskelighed ved i passende situationer at udråbe, "*K'o-fou, k'o-i'ou*," hvilket betyder, "Jeg kan, må, skal, kunne, ville, eller skulle (alt efter omstændighederne) udføre en *k'o-fou*; for dig" eller lejlighedsvis at udbryde "Jeg burde blive slået, jeg burde blive dræbt," hvilket betyder, at jeg har forsynet mig mod nogle detaljer i etikettereglerne; eller at stå af hesten midt i en ridetur, når du møder et tilfældigt bekendtskab og tilbyde ham, "Jeg vil stå af, og du skal ride," ganske uanset i hvilken retning du måtte være på vej mod eller procedurernes generelle irrationalitet.

Alligevel vil de fleste uvidende og ukultiverede kinesere ofte give sådanne invitationer, med en mine, der vækker beundring hos de fleste usympatiske Vesterlændinge, der ubevidst beundrer ham, som dem der ikke kan i forhold til den der kan.

Sådanne små ceremonier, som vi har haft gentagne lejligheder til at observere, er individets tvangsbidrag til samfundet som helhed, for at mindske friktion, og den, der nægter at bidrage, vil blive straffet på en måde, der ikke er mindre virkelig, fordi den er uklar. Altså, en vognmand der undlader at tage sin hårpisk ned fra hovedet og stige ned fra sin vogn, når han har lejlighed til at spørge om vej, vil ikke usandsynligt blive givet en forkert retning og desuden udskældt.

At være i stand til at bestemme, hvad der er det rigtige at gøre, når orientalerne tilbyder gaver, er i sig selv en videnskab, og muligvis lige så meget i Kina som i andre lande. Nogle ting må overhovedet ikke accepteres, medens andre ikke helt må nægtes, og der er generelt et bredt diskutabelt område, med hensyn til hvilket en udlænding ikke kan være sikker på andet end at, overladt til sin egen dømmekraft, vil han næsten ufejlbarligt gøre det forkerte.

Generelt, skal man være mistænkelig overfor tilbud om gaver, især dem, der i nogen henseende er særlig ekstraordinære. I denne klasse er dem, der er tilbudt i anledning af fødslen af en søn, med henvisning til at den klassiske påstand "Jeg frygter Grækerne, *selv* når de frembærer gaver," er universel og evigt passende. Der er altid nogle ting bag et sådant tilbud, som den hjemlige kineser siger om en rotte, der trækker en skovl, "den større ende er den, som er bagved," eller med andre ord, hvad der (stort set) kræves til gengæld er meget større, end hvad der er givet.

Mange af vores læsere har uden tvivl haft erfaring med hulheden i disse tilbud. Vi har selv haft lejlighed til at blive alt for fortrolige med detaljerne i en sag, hvor en kinesisk landsby tilbød nogle

få udlændinge en teaterudstilling, som et tegn på respekt, selvfølgelig med underforstået forståelse af at den burde anerkendes behørigt med passende fester. Da denne ære definitivt blev afvist, blev det foreslået at afsætte midlerne, eller rettere en lille del af dem, til opførelse af en bygning til offentligt brug, som med hensyn til den første landsby faktisk var færdig.

Straks efter dette blev aftalt, fortsatte elleve andre landsbyer, også dybt grebet af taknemmelighed for nødhjælp og lægehjælp, med at sende deputationer for at fremsætte formelle tilbud om teaterudstillinger, som de udmærket var klar over ville blive og skulle afvises. Repræsentanterne for hver landsby modtog efterretningerne om afvisningen af disse hæderfulde tilbud med den samme sørgelige overraskelse, hver af dem tilbød at omdirigere de pågældende midler til den offentlige bygning, som der allerede er henvist til, og hver enkelt af dem tillod sagen at falde på dette punkt, og der blev aldrig siden henvist yderligere til den af nogen af dem!

Det er ikke kun udlændinge, der plages på denne måde. Rige Kinesere, der har haft det uheld at blive gjort lykkelige, får nogle gange besøg af deres naboer med lykønskningssager af en ubetydelig karakter, såsom legetøj til en nyfødt arving, ubetydelige gaver, som praktisk talt er værdiløse, men som skal anerkendes med en fest - den ufravigelige og altid passende kinesiske respons.

Det er ved lejligheder som denne at de fleste, som ikke er eksperter i kinesiske anliggender, lærer at værdsætte sandheden i det Kinesiske ordsprog, som konstaterer at "når man spiser sit eget, spiser han, indtil tårerne bryder frem, men når han spiser andres mad, spiser han, indtil sveden flyder."

Det sker ofte under sådanne forhold at værten er forpligtet til at påtage sig mest den mest hjertelige fremtoning af velkomst, når han inderst inde ryster af et raseri, som umuligt kan udtrykkes uden tab af hans "ansigt", hvilket ville være endnu mere dødbringende end tabet af maden.

Dette peger på store klasser af udtryk, som kommer under den generelle betegnelse "ansigtssnak". Så meget af den ydre høflighed, hvormed udlændinge behandles af kinesere i deres ansættelse, især i store byer, er et rent påtaget skin, hvilket ses let ved at kontrastere adfærden hos de samme personer i den offentlige og private sfære.

Det siges, at en kinesisk lærer, der er en model af sømmelighed i hans udenlandske herres hus, ikke usandsynligt vil "skære ham død", hvis han møder den samme herre i Pekings gader, fordi hvis han bemærker ham på dette tidspunkt ville det føre til en offentlig anerkendelse af den kendsgerning at denne betydningsfulde kineser på en eller anden måde står i gæld til den udenlandske barbar for genopfyldning af kineserens risskål, en omstændighed, som imidlertid er velkendt, men må ikke indrømmes formelt, især ikke offentligt.

Det er meget almindeligt for en række kinesere at når kommer ind i et værelse, hvor der er en udlænding, hilser de på alle kineserne i værelset en efter en og ignorerer udlændingen totalt. Det er ikke usandsynligt at en kinesisk lærer smigrer sin udenlandske elev med information om at hans hørelse er bemærkelsesværdigt korrekt og hans udtale næsten perfekt, og at han snart vil

overgå alle sine samtidige i tilegnelse af sproget, helt samtidig med at visse ejendommelige fejl hos eleven ikke usandsynligt er et spørgsmål om sport mellem læreren og hans ledsagere. Generelt kan det tages for givet at den sidste person, der satte en rettesnor i sager om kinesisk udtale, er den lærer, der er ansat til dette formål.

En af de måder, hvorpå kinesernes formelle og hule høflighed manifesterer sig, er i frivillige tilbud om at gøre, hvad det er meget ønskeligt bør gøres, men som andre ikke kan eller ikke vil påtage sig. Hvis tilbuddet ikke bliver til noget, skal vi ikke blive skuffede, for det er ikke usandsynligt, at det er fremsat med den sikre viden om at det ikke kunne gennemføres, men "ansigtet" for den ven, som gav tilbuddet, er sikret.

Hvis der på lignende måde er uenighed om det beløb, der skal betales på en kro, vil din vognmand sandsynligvis stå frem som voldgiftsdommer, og beslutte at han selv vil betale forskellen, hvilket han gør ved at tage det nødvendige beløb fra din pengekasse. Eller hvis han skulle betale pengene af sine egne midler, ville han medregne det i sin regning for samme, og hvis han blev mindet om at han af egen vilje tilbød at betale, ville han svare: "Forventer du at manden, der deltager i begravelsen, også skal lade sig begrave i kisten?"

Der er en hel del ægte beskedenhed i Kina, uanset det virker som det modsatte, men der kan ikke et øjeblik være tvivl om at der ligeledes er en hel del hånlig beskedenhed, både fra mænds og kvinders side. Det er meget almindeligt at høre det blive sagt om en eller anden ubehagelig sag at den er fuldstændig unævnelig, at ordene er totalt udsigelige og så videre, når alle parter er helt klare over at dette er blot en form, der angiver modvilje mod at udtrykke en mening. Selve personerne, der bruger dette højtonede sprog, ville være klare nok til at anvende de grimme fordømmende udtryk, når som helst de blev ophidsede af vrede.

Falsk beskedenhed modsvarer af en falsk sympati, som består af tomme ord, men for dette er kan kineserne ikke bebrejdes, da de ikke har tilstrækkeligt materiale, hvorefter sympati for andre kan udvikles i nogen betydelig mængde og i længere tid. Men tom sympati er ikke så modbydelig for den gode smag, som den hån mod sympati og al sand følelse, der betragter døden med larmende lystighed.

Mr. Baber nævner en Szechuan kuli, som brød ud i et henrykt grin ved synet af to hunde, der fortærede et lig på slæbestien.

Mr. Meadows fortæller os at hans kinesisk lærer lo, så han måtte holde sig på siden ved hans mest konstante ledsagers morsomme død.

Det er ingen forklaring på disse mærkelige udstillinger, ofte observeret i tilfælde af forældre ved døden af børn, som de var glade for, at lang tids sorg har udtørret dets ydre udtryk, for der er en bred skelnen mellem en tavs sorg og den uhøflige hån af naturlig følelse, som krænker menneskehedens instinkter.

Det er, som vi ofte har haft lejlighed til at bemærke, flere hundrede år siden udlændinge begyndte at have kommercielle forbindelser med Kinesere. Der har været utallige vidnesbyrd om forretningsmæssig ærlighed hos dem, med hvem disse forbindelser har været holdt. Uden at generalisere i en grad, der kan være usikker, er det sikkert at sige, at der må være et godt grundlag for vidnesbyrd om denne slags. Som et eksempel på, hvad disse vidnesbyrd er, kan vi citere en tale af Mr. Ewen Cameron, leder af Hongkong og Shanghai Bank, ved den nylige anledning af hans farvel til Shanghai. "Jeg har henvist til den høje kommercielle status af udlændingenes fællesskab. Kineserne er på ingen måde bag os, selv i denne henseende kender jeg faktisk ingen mennesker i verden, jeg hurtigere ville fatte tillid til end den kinesiske købmand og bankmand. Selvfølgelig der er undtagelser fra enhver regel, men for at vise, at jeg har gode grunde til at komme med et så stærkt udsagn, kan jeg nævne at i de i de sidste femogtyve år har banken gjort meget store forretninger med kinesere i Shanghai, der beløber sig, må jeg sige, til hundreder af millioner af daler, og vi har endnu aldrig mødt en kineser som misligholder."

Om der er en væsentlig forskel mellem kinesisk forretning som udføres af engros, og den ved detailhandel, har vi ingen mulighed for at vide. Men uden at reducere det mindste af værdien af de vidnesbyrd, hvortil der henvises, er det et rimeligt spørgsmål, om en stor del af de nævnte resultater ikke skyldes det beundringsværdige system med gensidigt ansvar, som allerede er beskrevet, et system som vestlige nationer ville gøre klogt i at efterligne.

Det er kun naturligt, at udlændinge som handler med kinesere skulle benytte sig i videst muligt omfang af sådanne kommercielle sikkerhedsforanstaltninger, som eksisterer, og med sådanne resultater, som der er opnået, har kineserne utvivlsomt ret til den fulde anerkendelse.

Men efter at alle sådanne anerkendelser er givet, forbliver det sandt som bevidnet af en bred vifte af vidner, og af omfattende og langvarige observationer at handelen med kineserne er et gigantisk eksempel på national uoprigtighed.

En, der vidste, hvad han havde med at gøre, skrev en interessant essay om processen hvorved det lykkedes to kinesere at snyde hinanden i almindelig handel.

Forholdet mellem to sådanne individer er generelt som forholdet mellem Jakob og Laban, eller som den kinesiske frase siger, det er jernbørsten, der møder messingskålen.

Der er et populært ordsprog, som siger at sætte en dreng ind i handel er at ødelægge ham.

Falske vægte, falske mål, falsk valuta og falske varer, disse er fænomener, som det er svært at flygte fra i Kina. Selv i de store virksomheder, der opsætter iøjnefaldende skilte, hvorpå de offentligt meddeler at her vil man finde "ægte varer, rigtige priser, "med sikkerhed ikke to priser," men tingenes tilstand stemmer ikke overens med hvad de på overfladen synes. Det har vi på ingen måde til hensigt at bekræfte en påstand om at der ikke er nogen ærlighed at finde i Kina, men kun dette at så vidt vores erfaring og observation rækker, er det bogstaveligt talt umuligt at være sikker på at

finde det nogen steder. Hvordan kan det være anderledes hos et folk, der har så lidt respekt for sandheden?

Som svar på et spørgsmål tøver en velklædt lærd, der møder en udlænding, ikke med at bekræfte at *han ikke kan læse*, og så, da han har fået en lille bog at se i, tøver han ikke med at snige sig væk i mængden uden at betale de tre kontanter som er omkostningerne. Han har ingen følelse af skam ved sådan en procedure, men snarere en gysen af spænding og glæde over at have snydt den fjollede udlænding, som var så uklog at stole på en totalt fremmed mand.

Det er meget almindeligt for en mand, der køber noget af en udlænding, at give mindre kontanter end det rigtige beløb, med påstand om at han ikke har andre kontanter med sig. Da han får at vide, at der er en i hans øre i dette øjeblik, tager han den modvilligt ud, idet han føler at han er blevet bedraget. På samme måde vil en mand, der har brugt "en gammel halv dag" i forsøget på at få noget gratis, med den begrundelse at han er totalt uden penge, til sidst trække en streng med tusind kontanter frem og give dem til dig med en melankolsk mine, og anmode dig om at udtage det rigtige beløb. Men hvis han bliver troet, og får noget for ingenting, drager han af sted med en opstemt glæde i sit hjerte, som en, der har dræbt en slange.

Selvom det utvivlsomt er rigtigt, at mange af de onder, som er så iøjnefaldende i det kinesiske sociale liv også findes i vestlige lande, er det af yderste vigtighed klart at opfatte de væsentlige kontrastpunkter. En af disse tager vi for at være den allerede nævnte, den uoprigtighed i Kina, som vi ikke altid møder, men som vi altid skal have for øje. Tilfælde af dette er allerede blevet citeret i omtalen af andre emner, og andre kan der henvises til næsten ubegrænset.

En af de mest karakteristiske, og af den grund mest værd at bemærke, er den metode, som almindelige bryllupper og begravelser gennemføres på. I Kina involverer enhver af disse begivenheder forbrug af mange penge og en hel del mad. I hvert tilfælde betragtes familien, som skal sørge for festerne, af alle berørte personer, som en gås, der skal have fjernet så mange af sine dun som muligt.

Alle venner af familien antages at sende deres bidrag i form af penge eller mad, og hver enkelt, der sender enten penge eller mad ind, gør det til sin sag at overvåge at hvad han får at spise i størst muligt omfang er mere end hvad han har bidraget med.

I tilfælde med kvinder er dette nemt, for hver af dem deltager med et eller flere små børn, der som i andre dele af verden, er værternes terror og fortvivlelse. Køkkenet ligger i nogen afstand fra salen, hvori festmåltidet serveres, og ved disse lejligheder er det vel forstået, at alt, hvad enhver kan lykkes med at bære ud for sig selv, er på en måde lovlig plyndring. Pålidelige kilder har forsikret os om at i tilfælde af rige familier er det ofte sådan, at der bliver stjålet lige så meget, som der bliver spist. Selv tallerkenerne forsvinder ofte i forvirringen.

Men hvorfor, spørger den troskyldige udlænding, omgiver husets herre sig ikke med sine folk, så han kan være sikker på en retfærdig behandling? Svaret er, at dette er præcis roden til problemerne.

Ingen familie er så rig, at den ikke har en sværm af fattige slægtninge, og det er ved disse lejligheder at de høster de eneste fordele, som de kan opnå af deres slægtskab med dem, som har det bedre end dem selv. Hvis husets herre skulle udelukke dem fuldstændigt, ville de ikke kun stjæle på en anden måde, men de ville sørge for at gøre det på en sådan måde, at han ville blive vanæret over utilstrækkeligheden af hans forsyninger, en skændsel, som det næppe er nødvendigt at sige at han frygter mere end tabet af sit gods. Han er godt klar over denne tilstand og anser det for billigere at lade røverne få deres vilje, hvilket de altid gør.

Men dette er på ingen måde alt. Hver gæsts gaver sendes til et bestemt sted, hvor de løbende bliver registreret, så husets herre kan vide, hvor meget han har punget ud når affæren er slut. Den dygtigste til bogføring i landsbyen anmodes om at føre tilsyn med registreringen af gaverne, hvilket han generelt er villig nok til at gøre. Men han gør det ikke for ingenting. En stor del af pengene sendes i messing-konter, og det er nemt at lave en fejl i optællingen på et par hundrede og overføre balancen til buksebenet, hvor det aldrig vil blive set.

Nogle af pengene vil være kontant noter, og i så fald er det så meget lettere at skjule dem, og regnskabet vil blive opstillet således, at det skjuler underskuddet, eller et navn kan helt undlades, for gæsterne går ikke til værten med denne slags sager.

Hvis en gæst er på god fod med kontoføreren, er det nemt at foretage en indtastning af tusind konter, som ikke repræsenteres af tilsvarende midler og derefter "dække det ind" med resten, hvilket betyder at en gæst får kredit for et flot bidrag, som han aldrig har givet. Det er let at se hvordan alle disse ondt fuldstændig kunne forhindres. Hvis hver gæst, for eksempel, skulle medbringe et kort, som han efterlod hos værten selv, og derefter sende pengene med et lignende kort til kontoføreren, ville sidstnævnte ikke have mulighed for at begå små bedragerier, men i så fald ville gæsten blive fristet til at skrive et fiktivt beløb for stort for ham, hvilket bestemt ville rette mistanke mod regnskabsføreren. Desuden ville husets herre selv blive regnskabsfører hos en anden en anden gang, og han tvivler måske på, at det er helt i hans egen højeste interesse at kontrollere alt for tæt.

I alle dele af deres liv, familiære, politiske og nationale, handler kineserne efter antagelsen om at et for stærkt tryk med sikkerhed vil resultere i en eksplosion. Af denne grund bliver enhver forsigtig kineser ved hverdagens ordsprog, såvel som ved hans egne instinkter, forhindret i at presse ting til ekstremer.

Et interessant bind mangler at blive skrevet af nogen, der har den nødvendige viden om kinesisk teori og praksis om klemmer, en praksis, der strækker sig fra kejseren på hans trone til den laveste tigger i imperiet. Med den praktiske visdom for hvilken de har gjort sig så fortjenstfuldt bemærket, har kineserne reduceret denne aktivitet til et perfekt system, som lige så lidt kan undslippes, som man kan undslippe atmosfærens tryk. Ondskabsfuldt og demoraliserende som systemet er, er det ikke let at se, hvordan det kan afskaffes, undtagen ved en fuldstændig reorganisering af Imperiet.

Resultaterne af denne tingenes tilstand og af kinesernes karakteristiske egenskaber, som har ført til denne tilstand, er at det er meget svært for en udlænding at have med kineserne at gøre på en praktisk måde i enhver udvidet skala, og alligevel bevare sit omdømme - skulle han være så heldig at have et - som en "over mand".

Det er et selvbekræftende ordsprog, der konstant citeres, om at vognmænd, bådsmand, kroejere, kulier og mellemmand, uanset nogen specifik lovovertrædelse, alle rent principielt fortjener at blive dræbt. Forholdet mellem denne klasse af personer og andre som dem til udlændinge er ejendommeligt, for det er kendt at udlændinge vil affinde sig med mange byrder og ulemper, hellere end at skabe en "social tyfon", som de generelt mangler både smag og talent for. Men det er den "sociale tyfon", som i tilfælde af en formodet krænkelse af de grundlæggende værdier fra kinesernes side mod kinesere, som til sidst bringer den sociale atmosfære i en tilstand af ligevægt.

Han må være en sjælden mand, der ikke har nogen blind side, som de kinesere, der vælger at gøre det, ikke kan udnytte.

Ikke at være for mistænksom og ikke at være for tillidsfuld er en sjælden illustration af den gyldne middelvej. Hvis man blot udviser misbilligelse mod uoprigtighed og uretfærdighed, som den synes at kræve, vil kineserne, som er kloge iagttagere af den menneskelige natur, regne det til vores miskredit, som et tegn på "temperament", mens hvis vi fastholder en Buddhas rolige opførsel, som optaget i sit Nirvana, en opførsel, som ikke til enhver tid er let for alle temperamenter - vil vi omgående gøre os selv til egnede emner for yderligere og ubestemt udnyttelse.

En typisk kineser, som var i udenlandsk ansættelse, så en dag en kræmmer på gaden, som solgte små lerfigurer af udlændinge, dygtigt udførte og i passende dragt. Idet han stoppede op et øjeblik for at undersøge dem, sagde han til figur-sælgeren: "Åh, du leger med det her legetøj; jeg leger med de rigtige ting."

Det er unødvendigt at gøre mere end i forbifarten at antyde det faktum, at den kinesiske regering, så vidt det er kendt, viser sig at være et gigantisk eksempel på den egenskab, som vi diskuterer.

Eksempler kan findes gennem hele historien om udenrigs-relationerne med Kina, og man kan næsten sige i alt, hvad man ved om kinesiske embedsmænds forhold til folket. Et enkelt, men omfattende, illustration findes i disse dydige proklamationer, der er udstedt med en sådan usvigelig regelmæssighed, med en sådan overflod af superlativer, med en sådant ordvalg præget af intens lyksalighed, om alle varianter af emner og fra alle grader af embedsmænd. Der savnes kun en ting, nemlig virkelighed, for disse fine befalinger er ikke beregnet til at blive håndhævet. Dette er ganske forstået af alle involverede, på dette punkt er der ingen illusioner.

"En kinesisk statsmands livs- og statspapirer blomstrer som Rousseau's Confessions med de fineste følelser og de grimme gerninger. Han afhugger ti tusinde hoveder og citerer en passage fra Mencius om menneskelivets hellighed. Han stikker de penge i lommen, som han har fået til at

reparere en dæmning og oversvømmer dermed en provins, og han beklager den jord, der er gået tabt for dyrkerne af jorden. Han laver en traktat, som han hemmeligt erklærer for kun at være et bedrag for øjeblikket, og han erklærer sig som modstander af forbrydelsen mened."

Uden tvivl må der være retsindige og retskafne embedsmænd i Kina, men det er meget svært at finde dem, og naturen af deres miljø gør dem fuldstændig hjælpeløse i bestræbelser på at opnå det gode, som de kan have på hjerte.

Når vi sammenligner den faktiske tilstand hos dem, der har haft de bedste muligheder for at stifte bekendtskab med kinesiske klassikere, med læren fra disse klassikere, får vi en levende opfattelse af, hvor passive de i praksis har været med at bringe samfundet til deres høje standard.

Vi har allerede hentydet til det skrifttegn, der er oversat til "Oprigtighed" på listen over de Fem Konstante Dyder. Der er et andet skrifttegn, der findes i "Læren om middeelvejen", som også betyder oprigtighed, og med hensyn til hvilken, der har været mange misforståelser og diskussioner. I sit essay om kinesernes forestillinger angående Gud og ånder citerer Dr. Legge et værk af en Sung dynasti forfatter, hvis titel er *Den skarpsindige forklaring af de fire bøger*. "Oprigtighed," siger forfatteren, "er hængslet for Chung' Yung, og vi finder det for første gang i dette kapitel. Handynastiets lærde var alle uvidende om dets betydning." Forfatteren fortsætter derefter at udfolde historien om kritikken af dette ord, og opklarer endelig sagen ved følgende meddelelse: "Oprigtighed er ordensprincippet, ifølge hvilket det aktive-passive, urstof producerer og forvandler."

Reduktionen af det simple udtryk "oprigtighed" til et rent teknisk udtryk som "ordensprincippet", er bemærkelsesværdig. Det viser til hvilken ekstrem fortolkning kommentarerne blev kørt. Ikke underligt at pastor David Collie, den første oversætter af klassikerne, da han betragtede de ekstraordinære prædikater knyttet til "oprigtighed" i "Læren om middeelvejen", fortvivlet udbrød: "Hvad er denne oprigtighed?" og er det noget under, hvis denne usympatiske udlænding skulle opgive det som en Sphinx-gåde, og udlede af denne omstændighed at det, som siges "at have ingen lyd eller lugt", var der selv i klassisk tid ikke nok af til en test; eller han skulle antage ud fra dets prædikat om "fuldstændige uophørlighed", kombineret med dets praktiske ikke-eksistens, at det blot er et teoretisk udtryk, som skrifttegnet for uendelighed, der betegner "perfekt ligevægt og harmoni". Uanset hvad det var, er det i nutiden lige så uddødt som dodo, og uden større udsigt til genoplivning.

"Hvor mange kinesere har du nogensinde kendt, som du ville have implicit tillid til?" Dette spørgsmål skal forstås kun at relatere til dem, der ikke er kommet under nogen indflydelse udenfor almindelig kinesisk undervisning. Forskellige svar vil blive givet af forskellige personer efter deres erfaring, og i følge deres standard for bedømmelse af kinesisk karakter. De fleste udlændinge ville nok svare "nogle få", "seks eller otte", "et dusin" alt efter hvad sagen drejer sig om. Nogle gange vil svaret være, "fantastisk mange, flere end jeg kan huske." Men vi må tro at intelligente og analytiske iagttagere, som sandfærdigt kan give sidstnævnte svar, er overordentlig få i antal.

Det er altid klogt at observere, hvad et folk tager for givet og handler i overensstemmelse hermed. Som vi har set i diskussionen om gensidig mistænksomhed som en faktor i det kinesiske sociale liv, tager kineserne det for givet at de ikke skal stole på andre, af grunde som de godt forstår. Det er netop denne tingenes tilstand som gør Kinas fremtid så fuld af usikkerhed. Den regerende klasse som helhed er ikke den bedste, men den værste i imperiet. En intelligent Taotai bemærkede til en udlænding, "at embedsmænd under kejseren alle er dårlige mænd og burde dræbes, men det ville ikke nytte noget at dræbe os, da de næste magthavere ville være lige så slemme som os." Slangen, som det kinesiske ordsprog siger, kender sit eget hul, og det er en væsentlig kendsgerning, at den officielle regerende klasse i Kina er dybt mistroet af den næste klasse under den, den merkantile. Der er rigdom nok i Kina til at udvikle imperiets ressourcer, hvis der blot var den tillid, uden hvilken den frygtsomme kapital ikke vil komme ud af sit gemmested. Der er lærdom nok i Kina til alle dets behov. Der er ingen mangel på talent af enhver slags. Men uden gensidig tillid baseret på ægte oprigtighed, vil alt dette være utilstrækkelige til at genskabe Imperiet.

For et par måneder siden blev forfatteren konsulteret af en intelligent kineser, med hensyn til muligheden for at gøre noget for hjælp til et distrikt, som har store problemer med sine brønde, som er lavet på sædvanlig kinesisk måde, og foret indvendigt med en murstensbeklædning påbegyndt fra toppen, som sænkes efterhånden som brønden uddybes. Men i denne bestemt lokalitet er jorden af en sådan karakter at efter en tid *synker hele jorden og tager brønden og dens murstensbeklædning med* og efterlader kun et hul, som til sidst falder sammen og bliver tørt.

Enhver recept beregnet til at helbrede de dårligheder som Kina lider af og længe har lidt af er som forsøget på at afhjælpe de alvorlige problemer i dette uheldige distrikt i provinsen Chihli *fordi de ikke går dybt nok til at nå karakterens rødder*. Alt overfladisk behandling vil til sidst vise sig at være blot at begrave vognlæs af fremragende materiale i en Fortvivlelsens Sump.

XXXVIII. Fravær af Altruisme

Altruisme, som på det seneste er blevet et meget populært begreb i Vestlige lande, er defineret som "hensyn til andre, både naturlig og moralsk, hengivenhed til andres interesser, uselvskhed, imod egoisme."

De confucianske klassikere indeholder flere eksplicitte anerkendelser af princippet om, at det man ikke ønsker gjort mod sig selv, bør man ikke gøre mod andre. Dette er den gyldne regel i sin negative form, og er et af kinesernes moralske højvandsmærker. Ligesom hos andre menneskers kommer kinesernes praksis ikke op til deres teoretiske standard.

Hvad denne praksis er, og hvor meget den ikke overholder disse standarder, kan kun blive konstateret ved en bred undersøgelse af deres sociale liv. Hvor bred en sådan undersøgelse end er, vil den altid være åben for den indsigt, at den ikke er bred nok, for der kan ikke være nogen generalisering, der gør rede for mere end en uendelig lille del af selv de kendte fakta; og med hensyn til kinesernes sociale liv er der meget, som slet ikke er kendt, og meget mere som er kendt

ufuldkomment.

Det, som vi har at sige om dette emne, vil tage hensyn til detaljer om følgende aspekter af kinesisk liv: - Familien, Forholdet mellem naboer, de indbyrdes forhold mellem en landsby og en anden, kinesernes forhold til fremmede af deres egen race, embedsmændenes og regeringens forhold til folket og kinesernes generelle forhold til udlændinge.

Da dette er en af de vigtigste og ligeledes en af de sidste af kinesernes karakteregenskaber, som vi ønsker at henlede opmærksomheden på, må vi tale til læserens hensynsfulde opmærksomhed, og igen forsikre ham at vi ikke pludselig er nået frem til de fremlagte synspunkter, men de er resultaterne af den langsomme ophobning af beviser, som er for stærke og for varierede til at blive ignoreret eller modstået.

Man skal altid huske på, at befolkningen i Kina lever meget tæt. Katastrofer oversvømmelser, og hungersnød forekommer periodisk i næsten alle dele af imperiet. Det kinesiske ønske om at få efterkommere er så overvældende en lidenskab, at omstændigheder, som burde fungere som en effektiv kontrol af befolkningen, og som i mange andre lande ville gøre det, ser i Kina ud til at være relativt ineffektive til det formål.

De allerfattigste folk fortsætter med at gifte deres børn væk i en tidlig alder og disse børn får store familier, som om der var nogen mulighed for deres forsørgelse og understøttelse.

Resultatet af disse og andre årsager er at en stor del af befolkningen lever fra hånden til munden i den mest bogstavelige forstand. Dette kan siges at være den almindelige daglejers tilstand, og det er en tilstand, hvorfra der ikke synes at være nogen mulighed for at undslippe.

Ingen udlænding kan beskæftige sig længe med den almindelige kineser, som han møder overalt, uden med det samme at blive klar over, at næsten ingen har nogen rede penge. I det øjeblik hvad som helst skal gøres, er det første krav kontanter, som de, der skal gøre det, kan bruge til at få noget at spise, idet det må formodes at de intet havde indtil da.

Det er ofte meget svært selv for velstillede mennesker at rejse selv de mest moderate pengebeløb, når det pludselig bliver nødvendigt at gøre det. Der er en meget væsentlig talemåde, som ofte bruges om sådanne lejligheder, som taler om en mand, som er nødt til at skaffe et beløb til at føre en retssag, at arrangere en begravelse og lignende, som "at han gennemlever en hungersnød", det vil sige at opføre sig som en udsultet person i hans hastende og vedholdende krav om hjælp. Ingen andre end dem, der er velstående, forventer at kunne klare sager af denne art uden assistance.

Side om side med dette kroniske behov for penge, er det et korrelativt faktum at *den store masse af mennesker, som udlændinge kommer i kontakt med, synes at være mere eller mindre i dyb gæld.*

Det universelle nødvendighed af at låne penge opvejes af den universelle nødvendighed af at udlåne

dem. I betragtning af de store og konstante risici, der er forbundet dermed, er det forbløffende hvilke mængder penge, som bliver lånt og udlånt af alle klasser af mennesker. Dette er på grund af fraværet af sådanne investeringsformer, såsom sparekasser, der i vestlige lande skaber mulighed for rimelig sikker deponering indenfor rækkevidde af selv de fattigste mennesker.

Men det promiskuøse udlån af penge er ledsaget af en betingelse, som der allerede er refereret til, da vi talte om manglen på gensidig tillid, som skaber den høje rente. Medens tre procent eller endnu mere er en almindelig sats, er den krævede afgift i særlige tilfælde og i nødtilfælde meget højere, stigende - siges det - i nogle tilfælde af ødelæggende afpresning til en procent om dagen.

Håbløs fattigdom er den mest slående kendsgerning i det kinesiske imperium, og betydningen af denne kendsgerning for menneskers forhold til hinanden må være tydelige for selv de mest skødesløse observatører.

For nogle år siden rapporterede en embedsmand i en af staterne i Mississippidalen med ansvar for landbrugets interesser at der blev foretaget omhyggelige eksperimenter for at vise, hvilken form for fodring, som er mest rentabel i opdræt af svin. Der blev udvalgt to dyr i samme alder og størrelse. Den ene blev fodret med to og et kvart pund mad hver dag, og trivedes i markant grad. Den anden blev fodret kun to pund hver dag, og hvinede hele tiden. Det kvarte pund mad gjorde hele forskellen. Det er ikke så mærkeligt at når så mange kinesere aldrig får tilstrækkelig næring, at der nu og da er en, som "hviner hele tiden". Det eneste vidunder er at ikke flere af dem gør det.

Mennesker, der ikke har nogen synlige midler til deres underhold eller ingen midler, som overhovedet er tilstrækkelige, og som ikke aner, hvor deres næste måltid skal komme fra, udmærker sig ikke på nogen del af planeten for deres "altruisme". Resultatet af presset fra kampen for midlerne til livets opretholdelse og af de vaner, som dette pres skaber og fastholder, selv efter at det umiddelbare behov ikke længere er presserende, er at reducere livet til et hårdt materialistisk eksistensgrundlag, hvor penge og mad er de fremtrædende fakta. Penge og mad er faktisk de to brændpunkter i den kinesiske ellipse og det er omkring disse centre hele folkets sociale liv drejer sig.

Da vi talte om sønlig hengivenhed blandt kineserne, bestræbte vi os på at yde retfærdighed til de stærke moralske overbevisninger, som folk i almindelighed har med hensyn til pligten til korrekt behandling af de ældre. Måske er der intet andet emne, som den nationale samvittighed så hurtigt og så ensartet reagerer på. Men den, der har mulighed for et intimt bekendtskab med de indre aspekter af det kinesiske sociale liv, er godt klar over, at det ikke er ualmindeligt at finde forældre, der ikke får tilstrækkelig mad. Forfatteren er personligt bekendt med flere sådanne, og fakta er attesteret ikke kun ved bekræftelse af de gamle selv, men ved den generelle konsensus hos naboerne, der er i alle tilfælde er grundigt bekendt med detaljerne.

Sager om hårdhændet behandling af forældre, selv omfattet af at slå dem, kan høres ved omhyggelig og velovervejet undersøgelse, men de er bestemt ikke meget almindelige, og i sådanne

tilfælde er følelsen hos familien, klanen og landsbyen altid imod lovovertræderne, selvom de nogle gange slipper for straf.

I Hsien-distriktet, hvor forfatteren bor, har der været to tilfælde af denne art inden for de seneste år.

I et af dem, slog en mand sin egen mor, og tog derefter en pistol og skød på hende, men blev tvunget af den offentlige mening til at stikke af hjemmefra. Han vendte efterfølgende tilbage, gav en undskyldning gennem en onkel, og han og hans mor bor stadig sammen, og siden da har han aldrig en eneste gang prøvet at dræbe hende!

I en anden landsby kun et par mil fra denne, dræbte en velhavende mand faktisk sin far med en økse for ikke mange år siden, fordi han skammede sig over den gamle mands fattige udseende! I dette tilfælde blev den skyldige søn sendt til provinshovedstaden for retten og blev henrettet ved udsæringsprocessen.

På den anden side, i samme by som den mand, der skød på sin mor, bor en stum mand, hvis iver i omsorgen for sin gamle mor for længst har tiltrukket sig offentlig opmærksomhed; og ved hjælp af repræsentanter for den lokale magistrat, er den stumme mand blevet hædret ved at hænge en lakeret tablet over hans ydmyge dør, der bekræfter hans dyder.

I landsbyen, hvor disse linjer er skrevet, bor en gammel dame 72 år gammel, som i næsten en generation har været en flygtning fra sit hjem. Hun er fuldstændig blind og har været det i mange år, og alligevel forsøger hun at lave mad, gøre sine egne små indkøb, spinne tråd, som hun sælger på markederne, og møjsommeligt samle brændstof, et strå ad gangen, hvor end hun kan finde det.

Det er umuligt, selv for en kineser, at leve i en værre tilstand af "bitterhed" end denne gamle kvinde, hvis eksistens kun er blevet forlænget takket være nogle af hendes naboers venlighed. Alligevel har genstanden for denne venlighed to levende sønner, som i følge sidste beretning udmærket var klar over deres mors tilstand, som de aldrig har vist den mindste interesse, og med hvem de ikke engang har kommunikeret i mere end tyve år. *

* Siden dette afsnit blev skrevet, har en nevø af denne dame, selv en flygtning fra en region, som er blevet ødelagt af Den Gule Flod, tilfældigvis erfaret hendes opholdssted. Da hans tante forlod hjemmet var han kun et barn. Han havde nu kone og flere børn, og efter at have vandret vidt omkring, havde han fundet en midlertidig bolig i en landsby, kun få kilometer fra den, hvori hans tante fik sit hjem. Efter at have konstateret at hans moster stort set var støttet af naboernes venlighed, skyndte denne hengivne nevø sig at påberåbe sig sit slægtskab, og foreslog sin tante, at han skulle komme og bo hos hende, på hendes bekostning. Dette tilbud afslog hun klogeligt. Et par måneder senere rejste han til ukendte egne og efterlod sin kone og børn uden støtte af nogen art. De dukkede snart op i tantens landsby, og slog sig ned i hendes snævre bolig til hendes ekstreme sorg og fortvivlelse.

En tradition fortæller om en gammel dame, der bemærkede om læren om det totale fordærv at den er meget god, "hvis man bare lever op til den." Den samme observation kan gøres med henblik på retfærdigheden af kinesernes teori om sønlig hengivenhed.

Geo. D. Prentice, en fornemt Kentucky redaktør, havde et valgsprog, som sagde at manden var det vigtigste objekt i skabelsen, kvinden var blot "et sidespørgsmål". Sætningen udtrykker bogstaveligt en hustrus stilling i en kinesisk familie. For pigens familie er formålet med ægteskab at slippe for at forsørge hende. Formålet for mandens families side er at forplante sig. Disse formål er ikke i sig selv åbne for kritik, undtagen på grund af en for stor besættelse af emnet, menneskelige motiver. Men i Kina er der ingen, der hengiver sig til nogen illusioner om dette emne.

Det, som er sandt for ægteskaberne mellem dem i de almindelige samfundslag, gælder i højere grad sandt i de fattigere klasser. Det er en almindelig bemærkning med hensyn til en enke, der har giftet sig igen, at "nu vil hun ikke sulte." Det er et populært ordsprog, at en anden mand og en anden hustru er mand og kone kun så længe der er noget at spise; når fødevareforsyningen svigter, skifter hver enkelt, han eller hende, til at tage vare på sig selv.

I tider med hungersnød har det ofte været observeret tilfælde, hvor manden blot forlader konen og børnene og overlader dem til en elendig forsørgelse, eller til at sulte. I mange tilfælde blev svigerdøtre sendt tilbage til deres mødres familie for at blive forsørget der eller sulte, alt efter hvad omstændighederne måtte være. "Hun er din datter, pas selv på hende." I andre tilfælde, hvor distributører af hungersnødhjælp gav særlig mad til kvinder, der ammede små spædbørn, fandt man nogle gange at dette blev taget fra kvinderne og fortæret af mændene, selvom disse tilfælde sandsynligvis var enestående.

Selvom det åbenlyst ville være uretfærdigt kun at dømme et folk efter fænomenerne i sådanne år, som dem med stor hungersnød, har sådanne lejligheder en vigtig betydning, som en slags prøvesten, der tillader at de underliggende principper for det sociale liv kan konstateres med større nøjagtighed og sikkerhed end ved almindelige lejligheder.

Salg af koner og børn i Kina er en praksis, som ikke er begrænset til år med særlig nød, men i disse år bliver det udført i et omfang, der gør alle almindelige transaktioner af denne art til ubetydeligheder. Det er udmærket kendt hos dem, der er bekendt med virkeligheden, at i løbet af den tidlige del af indeværende år i mange distrikter ramt af hungersnød blot mindre alvorlige end dem for elleve og tolv år siden, er salget af kvinder og børn blevet gennemført lige så åbenlyst som salg af muldyr og æsler, den eneste væsentlige forskel er at de førstnævnte ikke blev drevet til markedet.

Under den store hungersnød 1878, som strakte sig over næsten alle dele af de tre nordligste provinser, samt længere sydpå opstod så stor en trafik af kvinder og piger, der blev eksporteret til de centrale provinser at nogle steder var det svært at leje en vogn, da de alle var blevet kontraheret til transporten af de nyligt indkøbte kvinder til de regionerne, som de var afhændet til.

Disse transaktioner må ikke forveksles med den handel med piger, der finder sted i Singapore og Hongkong og andre steder, og som det er så svært for Britiske officerer til at opdage og bryde op. I de tilfælde, hvortil der her henvises, bliver unge kvinder taget fra en region hvor de var i en tilstand

af sult, og hvor befolkningen var for talrig, til en region, der er blevet affolket af T'ai-p'ing-oprørerne, og hvor det i mange år har været svært at skaffe hustruer.

Det er det mest melankolske træk ved denne mærkelige situation, at tvangssalg af medlemmer af kinesiske familier til fjerne provinser sandsynligvis var det bedste for alle parter, og måske den eneste måde at bevare livet på både for dem, der blev solgt, såvel som for dem, der solgte dem.

Når vi taler om den kinesiske teori og praksis om sønlig hengivenhed, er der blevet henvist til den enestående perversion af menneskets natur, hvor fødslen af halvdelen af børnene i Kina af deres forældre betragtes som en ulykke. Døtre i Kina er fra begyndelsen af deres eksistens mere eller mindre uvelkomne.

Denne kendsgerning har en meget vigtig betydning for hele deres efterfølgende karriere, og giver mange væsentlige illustrationer af fraværet af altruisme.

Detaljerne om skikke i forskellige lokaliteter er meget forskellige, derfor er generaliseringer her som andre steder usikre, men principperne er uden tvivl stort set de samme. Den alder, hvori ægteskaber finder sted i Kina er meget tidligere end i Vestlige lande, selvom vi aldrig har hørt noget i Kina, som overhovedet er sammenlignelig med Indiens frygtelige børneægteskaber. Men i nogle regioner er det mode at gifte drengene i en alder fra femten til tyve eller endda yngre, medens de piger, som de bliver gift med, er flere år ældre.

Ingen vil give nogen forklaring på denne excentricitet, medmindre det er den, der er indeholdt i et populært ordsprog om manden, der køber et æsel og rider nær dets hals i stedet for tæt på halen på kinesisk vis - nemlig at "han kan bedst lide det på den måde." Men i tilfælde af voksne brude og for unge brudgomme, er årsagerne til praksis let at forstå, når det er konstateret.

Det er drengens familie, der "holder hovedet højt", og pigens familie må tage sådanne betingelser, som de kan få. En svigerdatter betragtes som en tjenestepige for hele familien, hvilket netop er hendes position, og når man skal have en tjenestepige, er det åbenbart ønskeligt at få en, der er stærk og velvoksen, og som allerede er blevet undervist i de hjemlige færdigheder såsom madlavning, syning og hvilke professioner der måtte være levebrød i den pågældende region, snarere end et barn, der har ringe styrke eller kapacitet.

Vi har således kendt til et tilfælde, hvor en yppig ung kvinde på tyve år blev gift med en dreng som bogstavelig talt kun var halvdelen af hendes alder, og i de tidlige år af deres ægteskabelige samliv havde hun fornøjelsen af at pleje ham da han var syg af kopper, som betragtes som en spædbarnssygdom.

Mødre og døtre, der fordriver deres dage i en kinesisk gårds snævre indespærring på det kinesiske livs betingelser, bliver ikke tilbøjelige til at mangle emner for uenighed, i hvilke de hengiver sig til krænkende sprog med en frihed, som hverdagens ubegrænsede former har en tendens til at fremme.

Det er et populært ordsprog, fuld af betydning for dem, der kender kinesiske hjem, at en moder kan ikke få en datter til at holde op med at være hendes egen datter ved at håne hende!

Når en datter en gang er gift, bliver hun betragtet som har hun ikke mere forhold til sin familie end dem, der er uadskillelige fra oprindelsesfællesskabet.

Der er en dybtliggende grund til at udelade døtre fra hele familieregistret. *Hun er ikke længere vores datter, men en andens svigerdatter.*

Den menneskelige natur vil gøre sig gældende ved at kræve besøg hos moderens hjem, med mere eller mindre hyppige mellemrum, ifølge de lokale skikke. I nogle distrikter er disse besøg meget talrige og meget langvarige, medens der hos andre synes at være skik for at gøre dem så få som muligt, og tilbøjelige til næsten fuldstændig suspension for lange perioder i tilfælde af dødsfald i familien.

Men uanset hvilke detaljer, gælder princippet om at svigerdatteren tilhører den familie, som hun er blevet en del af. Når hun kommer til sin moders hjem, gør hun det på et strengt forretningsmæssigt grundlag. Hun tager måske en mængde syning til sin mands familie med sig, som hustruens familie skal hjælpe hende igennem med.

Ved hvert af disse besøg ledsages hun af så mange af hendes børn som muligt, både for at hun kan tage sig af dem, og for at have dem af vejen, når hun ikke er ved hånden til at passe dem, og især for at få dem fodret på bekostning af mormors familie i så lang tid som muligt.

I regioner, hvor besøg af denne art er hyppige, og hvor der er mange døtre i en familie, er deres konstante razziaer i deres gamle hjem er en kilde til evig terror for hele familien, og en alvorlig skat på de fælles ressourcer. Af denne grund bliver disse visitter ofte frarådet af faderen og brødrene, men hemmeligt begunstiget af mødrene. Men da lokale skikke begrænser dem til visse perioder, såsom en bestemt dato efter nytår, særlige festdage med videre, kan besøgene ikke forbydes.

En træt kvinde, hvis beskæftigelse med at lave kødboller for salg på de daglige markeder altid har tvunget hende til at stå op længe før daggry, og som ikke sjældent fik besøg af sine gifte døtre med deres skarer af små, hvoraf nogle brugte natten til at vælte sig over deres stakkels bedstemor (fordi deres mødre "ikke kunne tage sig af så mange"), klagede til forfatteren over byrdens alvorlige natur. Til den naturlige forespørgsel, hvorfor hun ikke sendte dem hjem, når det blev besværligt, bemærkede hun med tydelig oprigtighed, "Det er ikke muligt for mig at få dem skubbet ud".

Når svigerdatteren vender tilbage til sin svigermor gælder det, som ordsproget siger om en tyv, at hun aldrig kommer tomhændet tilbage. Hun må bringe en gave af en slags til sin svigermor, generelt mad. Forsømmelse af dette etablerede ritual, eller manglende evne til at overholde det, vil snart resultere i dramatiske scener.

Hvis datteren er gift ind i en familie, som er fattig, eller som er bleven fattig, og hvis hun har brødre, som er gifte, vil hun opdage, at hendes besøg hos sin moder er, i lægeligt sprog, "kontra-indikeret". Der er krig mellem svigerdøtre i en familie og de gifte søstre af samme familie, som mellem Filistrene og Israels børn, som hver især betragter territoriet som helt deres eget og den anden part som ubudne gæster.

Hvis svigerdøtrene er stærke nok til at gøre det, vil de ligesom Filistrene opkræve en skat på fjenden, som de ikke helt kan udrydde eller køre ud. En kvinde, som forfatteren længe har været bekendt med fortalte ham for ikke længe siden, at gennem halvandet år var hun var blevet forbudt af sine brøders hustruer at komme på besøg hos hendes gamle mor, som var blind og ude af stand til at rejse de to eller tre miles nødvendige for at komme og se sin datter!

Grunden til denne embargo var datterens dybe fattigdom, idet hun ikke var i stand til at medbringe en gave, når hun kom, omend hun skulle have taget en gave med, når hun vendte tilbage til sin svigermor.

For at fremskaffe gaven, som vil gøre hendes besøg hos sin moders familie behagelig hele vejen rundt, bliver svigerdatteren nogle gange tvunget til at stjæle noget fra sin svigermoders familie. Når dette bliver opdaget, vil det resultere i "ubehag".

Hvis det ikke specifikt bliver opdaget, bliver det mistænkt, og kaldes ved det generiske navn "lækage-ved-bunden," i hentydning til vanskeligheden ved at opdage det og til alvoren af dens konsekvenser, hvis den fortsætter. Det er et ordsprog, at ingen familie kan tåle belastningen af en fortsat "bund-lækage". I en kinesisk *vittighed* mødes to gamle kvinder efter lang tids adskillelse og forespørger til hinandens familier. "Hvordan går det med din søn?" siger den ene, "og hvad slags svigerdatter har du?" "Min søns forretning er rimelig god," lyder svaret, "men svigerdatteren er dårlig - hun stjæler fra os for at give det til sin moder." "Og din gifte datter, "Hvordan går det med hende?" "Ah!" lyder svaret, "*Hvis det ikke var for den hjælp vi får fra hende, ville vi slet ikke kunne komme videre!*"

I forbindelse med fraværet af sympati blev der henvist til de kinesiske konkubiners bitre lod. Udtrykket, der bruges til at betegne forholdet mellem hustruer og konkubiner, er den meget udtrykfulde sætning, "nippe eddike." Det er velkendt som en "ting der bør undgås", og fra denne association er sætningen blevet brugt i den formildende omskrivning for eddike, som når en tjener, der forespørger en gæst på en kro, hvad han ønsker til sit måltid, spørger: "ønsker du den ting, der bør undgås?"

Men de sikre problemer i familien er på ingen måde begrænset til de tilfælde, hvor primære og sekundære hustruer bor i samme ejendom. Kineserne mener, at flere hustruers grave bør placeres i behørig afstand fra hinanden, indtil deres fælles mand er død, og da kan ligene tages op og placeres på hver side af ham. Teorien er at "i deres aske lever deres vante ild," og at spøgelserne af hustruer begravet således at de støder op til hinanden, med ingen indgribende ægtemand som fredsstifter,

ville være sikker på at opretholde en krig, som ville gøre livet for de overlevende medlemmer af familien næppe værd at leve. Ved første øjekast kan dette forekomme blot en mærkelig overtro, uden nogen særlig betydning for praktiske anliggender, men det er i virkeligheden en meget alvorlig sag, og en, der trænger ind i marven af ens eksistens.

Forfatteren kender en kineser, der ignorerede denne overtro og begravede sin anden kone ved siden af den første. naboerne til moderen til den anden kone, fyldte hendes øren med profetier om den mest dødelige katastrofe, hvis denne tingenes tilstand skulle tolereres. Hun og hendes venner kom til landsbyen, hvor den afdøde kvindes mand boede, protesterede kraftigt, truede og bad ham på skift om at flytte liget af sin afdøde kone væk fra den tidligeres vrede. De forsikrede ham at hans afdøde kones spøgelse konstant blev set i hendes fødeby, og at den vanskelighed var meget påtrængende. Af naturen havde manden et stædigt sind og blev irriteret over deres råben og nægtede at efterkomme deres anmodning, men gav til sidst samtykke til at ledsage dem til deres landsby og for at være vidne til den påståede fremkomst af spøgelsen, som han lovede at bringe til ophør. Han blev der i to dage, i løbet af hvilken tid der var helt stille, men han havde ikke gået en kvart mil på sin vej hjem, før end han blev indhentet i hast, med den påståede grund, at hans afdøde kones spøgelse var brudt løs igen. Da ingen ydre beviser blev tilbudt ham for den formodede ballade, nægtede han positivt at flytte liget, og sagen fik lov til at falde.

Det er allerede blevet bemærket andetsteds at kinesiske mænd betragter det som en selvfølge at de tæsker deres hustruer.

Et af de første spørgsmål, der stilles til udenlandske damer af kinesiske kvinder, som de bliver godt bekendt med, er "Slår han dig ikke?" Svarene modtages generelt med vantro! Ved en lejlighed, hvor disse forespørgsler var blevet foretaget og svarene lød som sædvanlig, kunne ingen af de tilstedeværende kinesiske kvinder prale af ikke at være blevet slået, undtagen den gamle bedstemor, der var mere end firs år gammel.

Hendes opskrift var den enkleste, men for en kinesisk kvinde sværest at gennemføre, nemlig at vide når hun skulle vare sin tunge. Det er nok gået op for meget få kinesiske kvinder at denne metode i det hele taget er mulig, eller de ville være i stand til at bruge den, hvis det var faldet dem ind. "Når man er ung og nylig gift", sagde den gamle dame, "kan din mand ikke lide at slå dig. Når man bliver ældre og får en flok børn kommer de alle sammen skrigende ud og laver sådan en opstandelse, hvis han slår dig, og det bryder han sig ikke om. Og når du er bleven gammel, bryder han sig ikke om at begynde med det for første gang, og der er du, og er aldrig bleven slået hele dit liv!"

Desværre er denne sunde hjemlige filosofi for de fleste teoretisk. Velvidende, at en af denne gamle dames sønner havde en kone, der var en torn i kødet, spurgte forfatteren engang lidt ind til deres ægteskabelige forhold, og konstaterede, hvad der faktisk var en sag, som var almindelig berygtet blandt indbyggerne i den store by, hvor hun boede, at disse forhold til tider var, hvad diplomaterne betegner som "anstrengt".

Manden var en mand af en vis uddannelse, mindre end fyrre år gammel, hans kone en kvinde noget højere end ham selv, og ikke ubehagelig af udseende. Der var aldrig noget i deres opførsel, der tydede på at de på nogen måde var forskellige fra nogen af deres naboer, hvilket de faktisk ikke var.

Denne halvlitterære mand fortalte os, at han havde slået sin kone utallige gange. Nogle gange havde han brugt en kølle, to fod lang og en tomme eller to i tykkelse, lavet af et særligt hårdt træ. Nogle gange havde han brugt en askeskraber, som tilfældigvis var det mest bekvemme våben. En gang slog han hende, indtil hans arm var bleven så træt, og hans krop skælvede. I hele denne tid råbte hun: "Mor, Mor!" men i samme øjeblik han stoppede, begyndte hun igen at udskælde ham, og han genoptog sin pryglen, og hun genoptog sine påkaldelser af sin "Niang."

Ved en af disse lejligheder havde hun været gravid, fire eller fem måneder henne. To dage efter sprang hun ned i en dyb brønd, men blev trukket op med et reb. Barnet levede, mærkeligt at sige, men blev kvalt i en alder af en måned, ved at blive ligget på.

Ved en anden lejlighed hængte hun sig selv med sit bælte, som gik i stykker og efterlod hende i en dyng på jorden, hvorfra hun nægtede at rejse sig.

På et andet tidspunkt spiste hun to håndfulde af et giftigt rouge-pudder, men der kom intet ud af det!

Endnu en kinesisk kvinde, kendt af forfatteren, følte sig dybt ydmyget over at have været bleven slået af sin mand. Til sidst blev hun opfordret til at tilgive ham og hun samtykkede, men erklærede, at hun aldrig ville blive begravet i samme gravplads som han - aldrig!

M. Hue fortæller en historie, som for mange af hans læsere må have synes som en fjollet historie, om en kinesisk mand, der havde en kone, som han havde levet lykkeligt sammen med i to år. Men da fik han den tanke at folk grinede af ham, fordi han aldrig havde slået sin kone. Skønt han ikke kunne finde nogen fejl hos hende, besluttede han sig for at begynde på en sådan måde at det ville imponere enhver tilskuer, og derfor slog han sin kone i en sådan grad at hun hverken kunne bevæge sig eller tale, og selvom hendes mand var venlig nok til at indrømme at han tog fejl, døde hun døde to dage efter i frygtelige kramper.

I kapitlet om fravær af sympati, blev der henvist til datter af en kvinde, som var ansat som sygeplejerske i en udenlandsk familie. Denne datters mand havde mishandlet hende alvorligt. Blot kort tid efter at denne beretning blev skreven, kom den unge kvinde igen i store problemer.

Hendes mand kom ind i huset en dag, da hun havde travlt med en eller anden huslig beskæftigelse og uden at vise nogen vrede i sin opførsel bad han hende om at tage tøjet af. Hun turde ikke afslå, og så han slog han hende grusomt med en tornet stok, indtil blodet løb. Hun blev mere rædselsslagen over denne oplevelse end over alt, hvad der var gået forud, på grund af den bevidste ondskab, og fraværet af en mulig årsag. En mand, der vil slå sin kone, indtil blodet strømmer fra hende, medens han dog er forsigtig med ikke at skade hendes tøj med tornene, vil ikke usandsynligt

slå hende, fordi han frygter naboernes latterliggørelse.

Inden for de seneste par dage er der blevet bragt besked til forfatteren om at hustruen til en yngre bror til en mand, der bor i ejendommen har slugt opium, og dermed begået selvmord. Hvorfor hun gjorde det? Fordi hendes mand slog hende. Og hvorfor havde hendes mand slået hende? Fordi hun havde irriteret naboerne over muren ved at håne dem. Og hvorfor hånede hun sine naboer? Fordi de havde hendes ejendom i deres besiddelse, og hun tog det for givet at de ikke vilde opgive det, og hævnede sig på forhånd ved at håne dem.

For at være mere eksplicit; æggene lagt af tamhøns bliver ofte betragtet af familiens kvinder som deres fordele. I dette tilfælde var en høne fløjet over muren til naboerne og var blevet hørt kagle, hvilket antydede, at den havde lagt æg derovre. Ingen ser ud til blot at have overvejet muligheden for at ægget kunne genvindes. Kvinden udskældte derfor naboerne med konsekvenser som allerede beskrevet. Værdien af ægget, med nuværende priser, var tre kontanter. Omtrent samtidig med, at dette skete, fandt en episode sted i en by mere end tusinde mil borte, hvori en Kineser dræbte en anden i en strid, der kun involverede en kontanter!

Som vi har bemærket, da vi talte om sønlig hengivenhed, er det en bestanddel af denne teori at de yngre regnes for relativ ringere end ældre. De bliver værdsat primært for, hvad de kan blive, og ikke for hvad de er. Således er praksis i Kina omvendt af de fleste vestlige lande.

Ifølge ordsproget er den yngste af tre rejsende skabt til at tage hovedparten af alle strabadser. Den yngste tjener er må over alt tage det almindelige slæb for resten. I den knugende fattigdom i folkemassen er det ikke mærkeligt, at selv en Kinesisk drengs ånd ofte gør oprør mod de uoverstigelige begrænsninger, som han finder sig fastklemt af, og at han ikke sjældent løber hjemmefra.

At han næsten uvægerligt styrer mod en eller anden slægtning eller ven, har vi allerede blevet bemærket, da vi talte om parasitisme. Men drengen som har besluttet sig for at stikke af, vil sjældent undlade at finde blot en lille tråd, hvormed han kan knytte sig til en anden. Årsagerne til denne adfærd hos drenge er forskellige, men så vidt vi har observeret, er andres hårde behandling af dem langt den mest almindelige.

I et land som Kina *har de fattige ikke tid til at være syge*. Familiens mænd er tilbøjelige til at behandle kvinders og børns lidelser som af uden betydning, og de får konstant lov til at udvikle sig til uhelbredelige sygdomme, fordi der ikke var tid til at behandle dem, eller fordi manden "ikke havde råd til det". *

* *Graden af interesse, som nogle kinesere føler for deres koner, bliver illustreret af en bemærkning til forfatteren, gjort af en mand, der uforsigtigt havde giftet med en enke med flere børn. Han forklarede det uønskede i at fortsætte med at bo i det skur, hvori familien havde indrettet deres midlertidige opholdssted, og som var blevet så alvorligt undermineret af de voldsomme regnskyl at det til enhver tid kunne falde sammen og dræbe beboerne. Han tilføjede undskyldende, "At knuse en voksen person (det vil sige hans kone) ihjel ville ikke være noget problem, men det ville være synd at smadre børnene!"*

I et tilfælde af en faders hårdhændede behandling af en søn, som vi tilfældigvis er bekendt med, flygtede knægten flere hundrede mil, til Tientsin, hvorfra han vendte tilbage efter en måneds fravær af den helt fantastiske grund at han ikke var i stand til at udholde lugten af den duftende storby!

I et andet tilfælde var en dreng for nylig kommet sig over en tyfus feber, besat af den glubende appetit, der er fælles for sådanne patienter, og da han fandt familiens grove sorte brød hårdt at spise, gik han til et lokalt marked og hengav sig til den luksus at bruge kontanter til en værdi af omkring tyve cents. For dette han blev hårdt irettesat af sin fader, hvorpå knægten stak af til Manchuriet, et usvigelig tilholdssted for drenge overalt i de nordøstlige provinser, og lod aldrig siden høre fra sig.

Det er allerede blevet sagt tilstrækkeligt til at gøre det klart at der i de fleste kinesiske hjem er rigeligt materiale til brande i hjemmet, hvis der bliver pustet tilstrækkeligt til ilden, og det er der desværre sjældent nogen permanent mangel på.

Kineserne er en meget snakkesalig race, og selv den kedeligste af dem kan blive veltalende i forsvar for sine rettigheder, reelle eller formodede.

En kvinde ved en Amerikansk domstol bad dommeren om at give hende en skilsmisse med den begrundelse at hun havde været gift i sytten år, og i al denne tid havde hendes mand "kæftet op konstant". Om hans måltid var eller var ikke klar, om hans knapper var eller var ikke påsyede, uanset forholdene havde han "kæftet op konstant".

Denne alvorlige kritik er gældende for mange hjem i "nominelt kristne lande," men for langt flere i Kina. Faktisk et tilfælde af præcist samme problem, som den netop citerede kvindes, kom til skribentens kendskab, angående en bekendt, som gjorde livet for sin svigerdatter til en byrde.

Anledningerne til denne uophørlige "kæften op" er lige så talrige som de genstande og interesser, som er forbundet med mennesker. Penge, mad, tøj, børn og deres skænderier, en kylling, en hund, noget eller intet, vil tjene som en som den første maske, som vil blive strikket i et kompliceret virvar af skænderier, som ikke vil gå langt uden krænkende og hånende ord af hån, som øger de stridendes raseri til det tidobbelte.

Da vi talte om de "sociale tyfoner" i det kinesiske liv, blev disse skænderier allerede fuldstændig beskrevet, og de behøver kun at blive nævnt her, for at illustrere den måde, hvorpå fravær af altruisme virker i detaljerne i hverdagen. Sådanne skænderier, hvor de stridende parter mister al kontrol over dem selv, råber ord om skændige overgreb i det højest mulige toneleje, og hopper op og ned i rasende vredesanfald i lighed med en islandsk gejsers periodiske udbrud, er endnu ikke forenelige med den "fredsommelighed", som vi har set som en karakteristisk kinesisk egenskab. Vandet, der hurtigt kommer i kog, når trykket af atmosfæren er unormalt lav, vil ligeledes hurtigt fryse under en pludselig sænkning af temperaturen. Det er det samme vand, men underlagt forskellige betingelser.

En af de mest gådefulde skrifttegn i det kinesiske sprog er det, der bruges til at betegne lidenskabers opståen, og som Sir Thomas Wade oversatte eufemistisk til "vrede-sag". Ordet ch'i er et meget

vigtigt ord i alle former for kinesisk filosofi og i det praktiske liv. "Ch'i" genereres, når en mand bliver meget vred, og kineserne mener, at der er nogle dødelige forbindelser mellem dette udviklede "vrede-stof" og det menneskelige system generelt, således at en voldsom lidenskab konstant bliver angivet som årsagen til alle varianter af sygdomme og lidelser, som for eksempel blindhed, hjertesvigt og så videre. *

* Siden dette afsnit blev skrevet, er en enestående illustration af resultaterne af uhæmmet ch'i kommet til skribentens kendskab. En mand, der bor i bjergene i det centrale Shantung havde en kone og flere børn, to af dem var meget små. I oktober 1889 døde hustruen. Dette gjorde manden meget vred - ikke, som han forklarede, som svar på et spørgsmål - fordi han var specielt knyttet til sin kone, men fordi han ikke kunne se, hvordan han skulle klare de små børn. I et heftigt anfald af raseri greb han en kinesisk barberkniv og lavede tre dybe snit i sit underliv, så flere fod indvolde trængte ud. Nogle af hans venner syede bagefter såret op med bomuldstråd. Seks dage senere havde manden endnu et udbrud af ch'i, og ikke kun rev han såret op, men han rev også det, der tilsyneladende var et stykke bindevæv af flere centimeters længde, ud og smed det væk. Ved hver lejlighed var han efterfølgende ude af stand til at huske, hvad han havde gjort. Fra disse frygtelige skader kom han sig alligevel, i en sådan grad at han et halvt år senere kunne gå flere hundrede kilometer til et udenlandsk hospital til behandling. Det abdominale sår havde delvist lukket sig og efterlod kun en lille fistel, men den normale funktion af tarmene var afbrudt. Han er et slående eksempel på den fysiske vitalitet, som vi allerede har rettet opmærksomheden imod.

Det er meget heldigt for kinesere, at de ikke har for vane at bære våben, for hvis de havde revolvere eller sværd som den tidligere samurai klasse i Japan, ville det ikke være muligt at forudsige mængden af fortræd, som den daglige udvikling af ch'i ville frembringe.

Når en mand eller en kvinde engang er blevet grebet af ideen om, at han er blevet dybt forurettet, er der ingen magt på jorden, der kan forhindre den pludselige og ofte fuldstændig ustyrlige udvikling af en vis mængde ch'i, eller rettere af en meget usikker mængde af det.

Vi har hørt om en mand, der søgte om dåb hos en gammel og erfaren missionær, og fik et meget bestemt afslag, hvorefter han fik fat på en kniv og truede med at angribe missionæren for at bevise sit krav om indvielsesritualet ved kampens prøvelser.

Heldigvis anbefaler denne metode til at indtage Himmeriget med vold ikke sig selv for de fleste nybegyndere, men det underliggende princip er et, der konstant bliver fulgt i alle varianter af Kinesisk socialt liv.

En gammel kvinde, der beder om økonomisk bistand og ikke vil tage "nej" for et svar, kaster sig på jorden foran din vognmands muldyr. Hvis hun bliver kørt over, så meget desto bedre for hende, for således er hun rimelig sikker på støtte på ubestemt tid.

En gammel heks, der bor i samme landsby som forfatteren, truede konstant med at begå selvmord, men skønt alle hendes naboer var villige til at hjælpe, syntes hun aldrig at nå sit mål. Til sidst kastede hun sig ud i et af landsbyens mudderhuller med det formål at drukne sig, men fandt til sin afsky, at vandet kun nåede hende op til halsen. Hun manglede en alsidig opfindelse, som ville have gjort hende i stand at anbringe hovedet under vand og holde det der, men stillede sig tilfreds med at *udskælde hele landsbyen* med hele sin stemmekraft som udtryk for hendes foragt. Næste gang

havde hun større succes.

Hvis der er begået en fejl, som der ikke er nogen lovlig oprejsning for, såsom mishandling af en gift datter ud over hvad skik og brug tilsiger, vil et selskab af de krænkedes venner besøge svigermors hus, og hvis der ydes modstand vil parterne udkæmpe en rasende kamp. Hvis der ikke ydes modstand, og de krænkende personer er flygtet, vil overfaldsmændene fortsætte med at smadre al service i huset, spejlene, vandkrukkerne og hvad som helst andet, som er skrøbeligt, og efter at have afreageret deres ch'i vil de undslippe.

Hvis deres komme er kendt på forhånd, vil det allerførste skridt være at fjerne alle disse artikler til en nabos hus.

En af de kinesiske aviser omtalte for nylig en sag, som fandt sted i Peking, hvor en mand havde arrangeret et bryllup med en smuk kvinde, som viste sig at være "en grim skaldet og ældre kvinde." Den skuffede brudgom blev yderst rasende, slog mellemændene, *udskældte hele selskabet* og smadrede brudens bryllupsudstyr. Enhver kineser ville have handlet på samme måde, hvis han stod i et sådant forhold til sit miljø, at han turde gøre det. *

"Det er rapporteret i Peking, at den nuværende kejser ikke var tilfreds med det valg af en kone, som var gjort for ham. Han havde så tit fået sine ønsker krydset af enkekejserinden, at ethvert valg, som var gjort af hende, ville have været ham usmageligt. Det hviskes også om at der har fundet scener sted i paladset ved en af hans undersåtters bryllup. "Når de fornemme handler, så vil deres undersåtter efterligne."

Det er efter at de foreløbige udbrud af ch'i har haft lejlighed til at aftage at "fredstaleren" - den nyttige faktor i kinesisk socialt liv - kan udføre sit arbejde. Nogle gange er disse mest vigtige individer så dybt engagerede i nødvendigheden af fred at selv når sagen er ikke noget, der vedrører dem personligt, er de villige til at gå fra den ene til den anden og gøre k'o-t'ous, nu til den ene side, og nu til den anden side, af hensyn til harmonien.

Forfatteren hørte det engang bemærket af en uddannet kineser med betydelig erfaring med sine landsmænd, at ud af ti familier af kinesiske brødre, var de ni fyldt med misundelse på dem, der var velstående. Uden at godkende sådan en generalisering, kan vi illustrere det med en sag, som vi tilfældigvis hørte om samme dag, hvor denne observation blev foretaget, og hvis detaljer blev rapporteret til skribenten af den primært forurettede.

To brødre arvede et kontor i en yamen. Den ældre broder havde vaner, der holdt ham i fattigdom, og ejendommen blev delt. På dette tidspunkt var kontoret mindre værd end det siden blev, og i delingen overtog den ældste bygningerne, medens retten til kontorarbejdet blev overladt til den yngre, som lejede lokaler til sit eget brug. I tidens løb havde den ældre bror formøbet sin ejendom, medens den yngre havde fremgang i udbyttet af sit kontor. Det fine tøj, som familien til den yngre broder var i stand til at bære, fremkaldte den ældstes misundelse, og han besluttede at tage hævn.

En udenlandsk dame, hvis hus tilfældigvis lå overfor den yngre broders bolig, blev forbavset en morgen, da hun krydsede gaden over at se en række trillebøre trukket op foran naboens dør, og

kulier med stave gå ind i gården. Det viste sig efterfølgende at historien om dette besøg var som følger. En stor gruppe mænd, indfødte i en by i nogen afstand, var lejet af den ældre broder og gik ind i gården en tidlig morgen, lige omkring det tidspunkt, hvor porten ville blive åbnet. Uden at sige et ord gik den ældre broder videre til den yngre broders værelse, hvor de slæbte ham ud fra hans seng, fuldstændig nøgen, ud i et ydre værelse, hvor han blev slået hårdt med køller og brændt kalk gnedet ham ind i øjnene med henblik på at reducere ham til en tilstand af blindhed, så det ville blive umuligt for ham at udføre kontorets opgaver.

Samtidig tog den ældre broders hustru, der havde fulgt sin mand, hustruen til den yngre fra hendes seng og slog hende med stor brutalitet og også gned brændt kalk ind i hendes øjne.

Trillebør mændene, som havde fået at vide at de var engagerede til en familieflytning, og som var i gang med at fragte den ulykkelige lilleboders bohave væk, fandt ud af at det virkelig var et familieskænderi og forsvandt fuldstændigt for at undgå ubehagelige juridiske komplikationer.

I tilfælde af et angreb af denne art er det bydende nødvendigt, at den lokale dommer skal undersøge skaderne på den overfaldne. Nogle af den kvæstede mands venner tog ham med til yamen. Det var omkring klokken syv om morgenen, men dommeren var opiumsryger og ville som mange embedsmænd ikke gøre nogen forretning før om aftenen.

I mellemtiden, gjorde den sårede mand, hvis øjne for tilskuerne syntes at være næsten ødelagte, intet for at fjerne noget af kalken fra sine øjne, for at "bevise" for hans forurettelse ikke skulle blive svækket, hvilket forløb er fuldstændigt i overensstemmelse med kinesiske ideer.

Efter at være blevet undersøgt af dommeren, blev manden taget til sit hjem omkring klokken ni om aftenen, da en udenlandsk læge blev tilkaldt. Han beordrede kalken vasket ud af øjnene, hvilket så blev gjort for første gang. En omhyggelig undersøgelse af kalken viste at den må have været delvist svækket på grund af pulveriseringen. Denne omstændighed skylder manden bevarelsen af sine øjne, til trods for den ødelagte tilstand, hvori de i første omgang så ud til at være. Det blev også konstateret at kalken var blandet med tobak for at gøre den mere skadelig.

Kvindens øjne var skadede, men ikke så meget, men hun var såret på grund af slagene og havde skreget så længe og så højt at hun midlertidigt havde mistet stemmen. Manden viste sig at være sort og blå over hele kroppen, og på den ene arm var dybe furer pløjet med hans overfaldsmænds fingernegle.

Da den angribende part så at trillebør mændene havde forladt dem, således at fjernelse af møblerne ikke længere var mulig, fortsatte de med det næstbedste, nemlig at ødelægge alle virksomhedens ejendele. De beklædningsgenstande, der var lette at transportere, blev pakket i bundter og båret væk.

En sag af denne art ser ikke ud til at behøve megen tid til sin retslige løsning, men hurtighed er langt fra et træk ved kinesisk retfærdighed. På det tidspunkt, hvor den yngre bror afgav sin udtalelse

til forfatteren, var der gået flere måneder, og sagen var blevet behandlet flere gange for herredsdommeren. Den ældre bror havde været holdt varetægtsfængslet i nogen tid, men de andre gerningsmænd var rejst til deres fjerne hjem. Det stjalne tøj var ikke fremskaffet, og ingen ville fortælle, hvor det var henne. Efter at sagen var trukket ud i flere måneder endnu, vil den sandsynligvis blive afgjort med et hult kompromis, og tingene vil gå videre meget som før.

Kinesiske moralske principper, de almindelige "Dydsbøger" og kejsernes "Hellige Edikter" bugner af formaninger om "overbærenhed", en dyd, som med rette kan bekræftes at være parathed til tilgivelse overlegen. Der er meget af denne latente overbærenhed blandt kineserne, som der er brug for at bevare samfundet fra undergang.

Den stærkeste sag, som vi har hørt om, kan tjene som en type. En tidligere ansat hos en velhavende mand faldt hen i raseri, udluftede al sin overflødige ch'i på gaden foran huset, frembragte en stor kniv, og med voldsomme trusler huggede den ind i etablissementets yderdør, og samtidig udskældte alle derinde på den mest skandaløse måde. Herren i huset var forsigtigt nok til at tillade dette raseri at dø hen af sig selv, hvorefter den forvirrede tjener gik ud og drak sig fuld, og døde i løbet af denne nat foran den rige mands dør. Under almindelige omstændigheder kunne dette være blevet brugt som et meget seriøst værktøj til at afpresse penge fra den rige mand, men under omstændighederne var det udelukket, og moralen var tydelig for alle - overbærenhed er en dyd, der er sikker på at blive belønnet.

Vi har lige bemærket at i det kinesiske liv kan hvad som helst tjene som årsag til et skænderi, eller i det passende metaforiske folkelige udtryk er der ingen suppeske, der ikke til tider slå kanten af kogekarret. Forfatteren så engang i en nabolandsby en forladt vingård, og den ide opstod at da disse vinstokke var fuldstændig forsømte og ubrugelige, måtte de kunne købes til en billig pris og overføres til en situation, hvor de ville blive mere værdsatte.

En indfødt i landsbyen, som var i forfatterens ansættelse, som havde talent for indviklet diplomati, blev pålagt at åbne forhandlingerne. Han udførte disse med dygtighed, og til rette tid blev vinstokkene leveret.

Men ingen transaktion af denne art er afsluttet i Kina før man har set enden på den, og ingen kan nogensinde sige, hvordan den vil blive.

Marken viste sig at være flere brødres ejendom, og handelen var gjort med en af dem. En af de andre brødre opdagede snart at det var en helligbrøde at skille sig af med vinstokke, som oprindeligt var blevet plantet af en nu afdød bedstefar. Hver af brødrene, som ikke havde været hovedmanden, havde det samme syn på sagen, nemlig at ved delingen af byttet var de i sandhed blevet utilstrækkelig tilgodeset.

For agenten, der stillede det oprindelige forslag, var den eneste måde at justere sagen på at skaffe yderligere midler, som han delte mellem de forskellige brødre og gav dem hver sin del privat, som

om de hver især var den eneste!

I tilfælde af denne art indtager mellemmanden en stilling som ikke kan misundes. Han vil ikke sjældent blive udskældt, simpelthen for ikke at hjælpe med en aftale, som ville have været det mest oprørende svindel. Dette er især sandsynligt i tilfælde, hvor det drejer sig om udlændinge, for det er da, at der forventes størst overskud.

Udlændinge selv bliver ofte udskældt bag deres ryg, især hvis de ikke taler kinesisk, fordi de ikke har brugt så mange penge som begærlige kroejere og andre havde forventet. I sådanne tilfælde, må udlændingens tjenere bære hovedparten af deres vrede og skuffelse.

For en kineser virker det uansvarligt at udlændinge tager det så køligt, når de bliver informeret om at de er blevet udskældt. "Og hvad så?" er det naturlige svar for en angelsakser. "Jeg kan holde det ud, hvis han kan?" Men for en kineser er manden, der er blevet udskældt, og som ikke føler smerte, en slags monster uden selvrespekt.

Udlændinges ligegyldighed over for sådanne beskyldninger bliver generelt betragtet som udtryk for grov inhabilitet og håbløs dumhed, og udlændingens manglende vilje til at skabe en stormende episode over hver bagatel, bliver henført til hans fuldstændige uvidenhed om "sømmelighed!"

Hvor let det er for den stakkels udlænding både at misforstå og at blive misforstået, bliver godt illustreret af en ven af forfatterens oplevelse under sit besøg i en kinesisk bank med en ejer, som han var på god fod med. I nabolaget havde der for nylig været en ødelæggende brand.

Udlændingen lykønskede bankmanden med at ilden ikke var kommet noget tættere på hans ejendom. Til dette blev den tiltalte på en gang flov og derefter vred og udbrød: "Hvad for en snak er dette? Dette er ikke en ordentlig form for snak!"

Først nogen tid efter opdagede udlændingen at pointen i forseelsen mod god opførsel lå i den underforståede antydning af at hvis ilden var kommet for nær, kunne den have brændt kontantbutikken, hvilket ville have været meget uheldigt, og selve tanken om dette, omend i lykønskningssprog, var derfor tabu!

Hver gang almindelige processer viser sig ude af stand til at stilne sociale storme, med andre ord når der er en sådan overvældende udladning af ch'i, at den ikke kan spredes uden en eksplosion, er begyndelsen på retssagen, en betegnelse som i Kina har skæbnesvanger betydning.

Det samme blinde raseri, som får en person til at tabe al kontrol over sig selv i et skænderi, fører ham efter de første stadier af udbruddet er passeret, til at beslutte at indbringe gerningsmanden for en magistrat, for "at have loven på ham".

Denne proces er i vestlige lande generelt uretfærdigt, men i Kina er den rent og skært vanvid. Der er god mening i ordsproget som roser manden, som hellere vil lide døden, før han vil gå til en

retssal, hvilket ofte vil være værre end døden.

Vi smiler ad indvandrerens raseri, hvis hund var blevet skudt af en nabo, og som blev advaret af en ven, da beslutningen om at gå til loven blev erklæret. "Hvad var hundens værdi?" "Den køter var intet værd, men siden han er så ond at dræbe den, skal han betale dens fulde værdi." I et vestligt land ville en sådan sag blive afvist med hensyn til omkostningerne, og der ville den ende. Men i Kina går den måske videre til begge parter ruin, og bliver årsag til fremtidige generationers fejde.

De "Hellige Edikter" indeholder en masse kloge råd om tåbeligheden ved at gå til loven over bagateller og derved spille tid, penge og styrke og fremkalde fjendskab, men gode råd er en af de varer, som kineserne aldrig er fattige på, og som har meget lidt effekt på det faktiske liv. Vi har kendt en tvist mellem en kunde fra landet og en pantelåner, som angik nogle få dårlige kontanter, hvis samlede værdi ikke beløb sig til fem cent, som blev fulgt op af en udskældningskamp, et organiseret angreb på pantelånerens hus af en gruppe landsbyboere, udsendelse af tropper af distriktet magistrat at genoprette ordenen, afbrydelsen af pantelånerens forretning i en halv måned, og en ruinerende retssag, hvor kunden fra landet naturligvis tabte, blev hårdt straffet for sit tåbelige forsøg på at få sine rettigheder, og for at forkæle sin ch'i på bekostning af en magtfuld virksomhed.

I et andet tilfælde førte en ubetydelig strid mellem nogle børn om retten til et par dadler til et slagsmål og en retssag, som trak sit destruktive spor, indtil et af vidnerne døde i yamen, hvilket resulterer i friske sagsanlæg og ultimativt ruin for alle parter.

I et andet tilfælde var et tilfældigt ord fra en kvinde til en anden om et barns beskidte udseende, som en af dem bar, tilstrækkeligt til at fungere som en langsom tænding for en stor eksplosion, der nærmede sig en afslutning lige så fatal som i det sidste tilfælde, men som blev justeret i et af sine tilsyneladende håbløse stadier af nogle af de mystiske midler, som kineserne fremviser så stort talent for.

Da disse eksempler gentages konstant i hverdagslivet, kan læseren let kan stille sig tilfreds med en lille undersøgelse. Det er kun ved opmærksom betragtning af disse fænomener, at man kommer til at forstå betydningen af de velkendte mottoer der så ofte ses over døråbninger, "Harmoni er dyrebar," "Fred og ro er tusindvis af guld værd."

En officer på et britisk orlogsskib nævnte engang til skribenten at han var blevet udsat for diverse ærgrelser på grund af en befalingsmands smålige ondskabsfuldhed, idet denne tvang ham til at sove på et spisebord, på grund af at der ikke var nogen ledig kahyt eller køje. På spørgsmålet om hvor lang tid en overordnet ville være i stand til at udføre sådanne forfølgelser, svarede officeren "Jamen, en grim mand kan gøre det grimt for dig hvor som helst!"

I vores bestræbelse på at studere de komplekse detaljer i kinesisk liv, er vi ofte blevet mindet om den britiske mands observation.

Tilstanden i det kinesiske samfund er sådan at den stiller store fordele til rådighed for en, som den

klassiske engelske forfattere plejede at kalde en "dristig dårlig mand."

Dette er en omfattende beskrivelse af den kinesiske bølle, en karakter af stor betydning i Kina, ukendskab til denne vil gøre det umuligt at forstå, hvorledes det kinesiske sociale liv fungerer.

Den kinesiske bølle findes i byen og på landet. Han er nogle gange rig, og andre gange er han fattig. Nogle gange kan han ikke læse, og nogle gange er han færdiguddannet med en eller flere grader. Nogle gange, mærkeligt at sige, er "han" en kvinde! Men i alle tilfælde forener han hos sig visse væsentlige egenskaber i mere eller mindre fuldstændige forhold, og alt efter i hvilket omfang disse kvaliteter udvikles, vil han få succes som "bølle".

Han må have kapacitet til styre forretninger og at handle med mennesker, og for at gøre sig gældende i regionen, som han dominerer over, skal han besidde et instinkt for generel indblanding. "Tofu-bøllen," siger en af kinesernes gådefulde ordsprog, "styrer et firkantet territorium, og bærestang-bøllen hersker over en stribe." Tofukagerne er firkantede, medens bærestangen er lang, og disse genstande er beregnede til ved deres form at repræsentere de områder som er domineret af bøller under forskellige forhold.

Bøller i visse byer nyder et nationalt ry, og er frygtede over hele imperiet. Således siges det, at der i visse dele af Kina er opslag over dørene til kroer, "Ingen Tientsin-mænd har adgang." Sorte-benene i denne havn er berygtede for deres voldelige tendenser, og bliver endda kaldt med et ejendommeligt øgenavn (hun-hsing-ize). Det var på grund af dem at Tientsin-massakren blev gennemført, og sådanne mænd er overalt lederne af de farlige klasser.

Omfattende erfaring fra mange provinser har vist, hvor nemt det til enhver tid er at ophidse disse elementer til at flamme op, på ethvert tidspunkt og under ethvert påskud, især i alle sager vedrørende udlændinge.

Det er i høj grad på grund af dem, at udlændingen i Kina eller i nogen del af landet, bogstavelig talt aldrig ved, hvad den næste dag eller en nat vil bringe. I lyset af deres mulige kombinationer, hjulpet af nogle ubetydelige omstændigheder, er hver dag for en udlænding i Kina tilbøjelig til at være en slags krise. Det var dette, som Dr. Williams henviste til, da han engang sammenlignede et ophold i Kina med livet i en diligence; man ved aldrig hvornår der vil blive et hold-up.

Det er en del af en fuldt udstyret bølles outfit at han er ekstremt intim med de dårlige karakterer, der gør yamens arbejde. Han kan føre en retssag med ringe eller ingen omkostninger, fordi det er ham at Yamen medløberne skylder deres levebrød, det vil sige at de personer, der er forpligtede til at gå til loven, og hvem yamen-folket får i processen, bliver i høj grad bragt til denne yderlighed ved hjælp af bøllerne som skaber uroligheder, eller tager ledelse af dem, efter at de er blevet skabt af andre.

For en bølle af denne specielle type er ballade af en slags en normal livstilstand. Når der ikke er nogen beskæftigelse af den slags ved hånden "ødelægger han for en kamp".

I kinesernes metaforiske ordsprog vil en sådan en person føle sig forpligtet til at håne køkkenguden, hvis han ikke har haft et skænderi i tre dage, blot for at holde sig selv i praksis! Hvis han er gennemført i sin kunst, er han i stand at udholde enhver mængde bambus-slag med relativ ligegyldighed, og aldrig forråde noget tegn på smerte, ellers ville hans prestige være væk.

Når de først har hævet sig over kødets almindelige begrænsninger, er mobberen sikret en lukrativ levevej i andres slagsmål. Hvis han bliver tævet af dommeren, som er meget sandsynligt vil have største antipati mod en sådan klasse af samfundet, tager han det som en selvfølge, og det kaldes at "støtte sin øverste halvdel, på bekostning af ens nederste halvdel."

Nogle gange provokerer disse bøller magistraten i en ånd af ren bravado, måske håner de ham endda åbenlyst i retten. Byens sorte-ben eller "bare-pinde" som han meget ofte kaldes, matches af sin landlige fætter, som, hvis mindre alsidig, er lige så tilpasset forholdene under hvilke han har sin tilværelse. Hvis han er en lærd, har han nogle ejendommelige fordele ved denne omstændighed; medens hvis han er en fattig mand, har han altid noget at vinde men aldrig noget at tabe, han har et stærkt beskyttet hjørne, hvorfra det er svært at fordrive ham. I begge tilfælde er han i stand til at øve indflydelse på sine anliggender i sin hjemlige landsby, hvilket er afgørende.

Byen New York har længe nydt den udmærkelse at være den dårligst styrede kommune i verden. Men hovedprincipperne, der karakteriserer den dårlige regering i New York under Tweed-ringens styre er udmærket forstået i Kina, og praktiseres med en grad af succes, som endda demokrati ikke kan konkurrere med.

Det er ikke alle kinesiske landsbyer, som er kontrolleret af sådan en mands magt, men disse tilfælde er meget almindelige, og en sådan er tilfældigvis den landsby, som Forsynet har udvalgt til bolig for denne forfatter.

I nogle år har vi nydt en ret uovertruffen mulighed for at studere midlerne ved hvilke landsbyens "bare pinde" opnår og bevarer deres magt. Deres kvalifikationer antages at være som allerede beskrevet. Det er i deres hænder at angive de linjer, som samtidshistorien skal bevæge sig efter med en liberal blanding af trusler såvel som hints om konsekvenser, hvis disse hints ikke bliver fulgt af historien. Hvis omgående sikker efterlevelse skulle fejle at finde sted, vil mystiske brande bryde ud i nattens mulm og mørke og på en time ødelægge brændstof tilstrækkeligt til en hel vinters forbrug, som ikke kan erstattes. Ingen bliver nogensinde fanget i at antænde disse brande. Da flere af dem har fundet sted, er det blevet tilstrækkeligt klart, hvem det er, som ildguden ikke favoriserer.

Så vidt vi har observeret er en kinesisk brand et skue på en gang patetisk og latterligt. Der er altid en perfekt hob af tilskuere, men meget få, der gør noget for at slukke flammerne og mængden af frivilliges råben i forhold til mængden af vand, er som ti tusind til en. Faktisk, en landsbybrand slukkes ofte uden vand overhovedet, eller en helt ubetydelig mængde af dette, ved simpelthen at blive begravet under en mængde jord, som kastes på den, for snavs er ugunstigt for forbrænding og har den store fordel frem for vand ved altid at være ved hånden i tilstrækkelig overflod.

Men i tilfælde af en landsbybrand, hvor landsbybøllen er mistænkt, er det på ingen måde sikkert at der vil blive udført blot et forsøg på at slukke den, for de, som er mest aktive, kan blive de næste ofre.

Hver landsby har mange sager af fælles interesse, som for eksempel bygning af templer, konstruktion og reparation af dæmninger vogte afgrøderne ved samordnet indsats, arrangere transport for den lokale embedsmand i henhold til hans krav og lignende. Mange af disse forhold involverer håndtering af betydelige summer, og landsbybøllen ved udmærket, hvordan man gør alle disse ting, og vil helt sikkert blive *ex officio* medlem af gruppen af "hovedmænd", som sørger for sådanne affærer.

Et eksempel på hans fremgangsmåde er givet af den landsby, hvortil der netop er henvist. Igennem en hel generation har ingen teaterforestilling fundet sted i denne landsby. Dette var fordi i den anledning, hvor en sådan begivenhed havde en familie i landsbyen udlagt penge, som aldrig var blevet tilbagebetalt, og når det var blevet foreslået at hyre en gruppe skuespillere, insisterede denne familie altid på at deres gamle tilgodehavende først skulle tilbagebetales, et krav, som uvægerligt annullerede alle yderligere skridt i sagen.

Men i året 1888 fornyede den lokale bølge forslaget om en teaterforestilling, måske følte han behov for hjælp til sin pengekasse, som var kronisk tom, og med en sådan overtalelsesevne at ingen turde afslå. Familien, som havde det skyldige beløb i udestående, nægtede ikke at samarbejde, men det lykkedes at modregne deres gamle gæld mod det nuværende krav på betaling. Forestillingen fandt sted og de samlede udgifter for en landsby med lidt mere end hundrede familier må have udgjort mellem fire og fem hundrede mexicanske dollars, hvoraf størstedelen af dette spildes på at underholde horder af pårørende og bekendte, som bliver tiltrukket af en enhver landsby, som har et teater i drift, som musvåger til et dødt muldyr.

Et år senere, da kornprisen var højere end på noget andet tidspunkt siden den store hungersnød elleve år tidligere, blev forslaget om teaterforestilling fornyet. For den praktiske kinesers sobre sans var det blotte forslag fejlagtigt. Hvilken mulig årsag kunne der være til at udgifterne til underholdning var det dobbelte af det almindelige beløb, når korn ville være faldet til sin normale sats i efteråret? Alligevel var styrken af de fremførte argumenter således at forslaget ikke blev mødt med alvorlig opposition og blev gennemført.

Den populære grund for at opføre teaterforestilling ved denne lejlighed var at den var beregnet til at fejre *følelsens harmoni* i hele landsbyen, hvori hver familie nu oprigtigt ønskede at samarbejde!

I løbet af forestillingens fire dage havde landsby-bøllen, ved hvis autokratiske ord al denne travlhed var opstået, etableret sig selv til som modtager af bidrag, idet han førte regnskab over de indleverede beløb. Det blev bemærket som en glædelig prøve på følelsens enstemmighed i landsbyen, at ingen måtte bedes om sit bidrag, "et mest usædvanligt fænomen", men alle bragte det og lagde det ved bøllens fødder med glædelig velvilje!

Det er velkendt, at der er nogle arter af ulve, som jager i enorme flokke. Hvis en hårdt presset rejsende skulle skyde en af dem, så den bliver handicappet, vil resten af flokken eller en del af den suspendere deres forfølgelse i et par øjeblikke, medens de fortærer deres fælle.

At der skulle være nogle fænomener, som overhovedet ligner dette blandt et så fredeligt og venligt folk som kinesere, virker ikke umiddelbart sandsynligt eller endog troværdigt. Men det sker ofte, at en enkelt kendsgerning, set i alle dens relationer, er tilstrækkelig til at forklare en lang række andre kendsgerninger.

Den kinesiske bølge i hans forskellige former for manifestation er ansvarlig for mange af det kinesiske samfunds onder, på en måde, som det ikke er særlig svært at forstå.

Den nationale frygt for at vække anstød er allerede blevet beskrevet. Når en mand af den her repræsenterede type en gang er introduceret, forsynet med anledninger til et skænderi, er der ingen kraft i det kinesiske samfund, som er tilstrækkelig til at håndtere ham. Offentlige følelser er faktisk imod ham, men hvad bekymrer han sig om følelser? Der er en sætning, som konstant bruges i forhold til en sådan person nemlig at han er en, som vi "ikke vover at provokere."

Da han ikke selv har noget at miste, er hans generelle princip at være tilhænger af alt, hvad der lover en forstyrrelse af tingenes eksisterende orden. Uden at være klar over det, er han en anarkist og en nihilist i et. Det er fra denne samfundsklasse, at spæde oprør samler deres momentum, indtil, ligesom T'ai-p'ingerne, de ruller som en langsom spredende bølge af ruin ud over hele imperiet. Den mindste åbning er tilstrækkelig til at fortræde trænger ind i uimodståelige former.

I en landsby tæt på forfatterens hjem skubbede et barn, der legede i et tempel, tilfældigvis til en af guderne, så den ene af lerfingrene faldt af. Den naturlige ting at gøre, hvis noget overhovedet skulle gøres, var at kræve at barnets far satte gudebilledet i samme stand som før. Men dette passede ikke den lokal bølge, der styrede affæren, og resultatet blev et skænderi af store proportioner og en bøde i penge, som i sig selv var en alvorlig byrde og en fest for "harmoni" for alle involverede.

Forstyrrelser af denne art sker konstant overalt, og er for almindelige til at tiltrække nogen opmærksomhed, men de når deres maksimum, når anledningen er nogens død, under sådanne omstændigheder, at de kan bruges til formålet afpresning. Det er den form i hvilken den kinesiske respekt for menneskeliv mest iøjnefaldende gør sig gældende. Der er et ordsprog af dyb mening, at medens en mand er i live, er han lige så ubetydelig som blot et græsstrå, men hvis han bliver dræbt, bliver han til en kilde til velstand for sin familie.

Fuldstændig i strid med loven bliver afgørelsen af sådanne sager ført til sådanne ekstremer at det ofte ser ud til at man kan tage stilling på den mest overfyldte gennemfartsvej, skyde den første mand, som man tilfældigvis møder og dog være rimelig sikker på at løse sagen ved en betaling af penge. Det er i høj grad sandt i Kina, at jorden har ingen sorger, som kontanter ikke kan lindre.

Der er to klasser i det kinesiske samfund, som er genstand for undertrykkelse, de fattige og de rige.

Førstnævnte lider af forhold, der adskiller sig meget fra dem i nogle andre lande, såsom Tyrkiet, i det vigtige, at det ikke er regeringen, der undertrykker dem. Grundskatten er meget moderat, og med sjældne undtagelser ser embedsmændene ikke ud til at gøre nogen krav til folkemassen.

Især i Kina er de fattiges elendighed deres fattigdom, og håbløsheden i deres tilstand skyldes deres manglende evne til at løfte sig ud af den ved deres egne sko-stropper. Og hvis de ikke kan gøre det selv, bliver det slet ikke gjort, således at den store masse af fattige vil forblive fattige. Dog er der nok undtagelser til at forklare den proces, i hvilken stor rigdom forsvinder i tre generationer, som ordsproget siger. Men disse undtagelser udgør ikke nogen væsentlig del af det totale antal sager.

Som regel har den fattige mand i Kina ingen chance for at forbedre sin stilling. Dem, der har rigdom, især hvis de har skaffet den selv, er ofte dybt præget af de kampe, som de har udkæmpet. Verden har ikke vist dem nogen tjenester, og der er ingen mærkbar grund til at de bør gøre verden nogen tjenester, medens der er meget overbevisende argumenter for, hvorfor de ikke bør gøre det.

Den talemåde, der sammenligner den permanente moralske forbedring af den rige mand med en kamels mulighed for at komme igennem et nåleøje, viser sig at være et nøgternt og matematisk præcist udsagn, når man nøje overvejer det kinesiske liv.

Inden for tre mil fra forfatterens hus bor en velhavende kineser, som har en pantelånerbutik og mellem to og tre tusinde kinesiske acres jord. Men i hungersnødsåret gjorde han ikke kun ingenting for de fattige i det distrikt, hvor han har tjent sine penge, men selv den lille landsby, der er sammensat af dem, der arbejder på hans egen jord, indeholdt sultede familier, som blev hjulpen af udenlandske penge, uden hvilke de fattige mennesker ville have været døde.

I en region, hvor omkring ti tusinde dollars blev uddelt fra udenlandske kilder til hjælp for ofrene for hungersnød, blev der næppe hørt om et tilfælde, hvor de lokale rige familier tog nogen del i at afhjælpe nøden, som var sådan, at det blev skønnet at i gennemsnit en person i hver familie døde enten af sult eller sygdom.

Under disse omstændigheder er det ikke mærkeligt, hvis ansatte i disse velhavende familier forholder sig til dem i en holdning af hemmelig fjendtlighed, der griber enhver lejlighed til at gøre dem en skade, hvis det ikke kan spores.

En pantelånerbutik, beliggende i en landsby tæt på forfatterens bolig, havde en mur, som var bygget på yderkanten af den grund, som firmaet ejede. Ved en lejlighed blev det nødvendigt at reparere denne mur, hvilket kun kunne gøres ved at placere et stillads på jorden udenfor til brug for murerne. Ejerne af denne jord nægtede at tillade den at blive brugt til dette formål, og da pantelånerbutikken, som er de fattiges arvefjende, for en gangs skyld var i deres magt, blev lederne tvunget til at betale en klemme på cirka tre hundrede mexicanske dollars for brugsretten i et par dage til en smule jord, hvis markedsværdi måske var to dollars.

Det er en af følgerne af den kinesiske sociale solidaritet, at enhver mand, der er blevet rig, bliver udsat for ødelæggende krav fra alle sine slægtninge, som uvægerligt udgør en enorm horde, og også fra sine "venner", som kan vise sig at være lige så talrige og trængende som slægtningene.

De mest iøjnefaldende eksempler på denne tingenes tilstand forekommer i Kinas sydlige distrikter, hvorfra udvandringen af kinesere til udlandet hovedsagelig finder sted. Hver tilbagevendende emigrant er allerede vejet på de sociale vægte, og vurderingerne er snart foretaget. På det tidspunkt, hvor han er blevet plukket til fordel for slægtninge og "venner" og beskattet for reparation af templer, har ånden i den grad forladt ham at hans største problem er at få en eller anden ven til at "låne" ham en sum tilstrækkelig til at få ham tilbage til det fremmede land, hvor han kom fra, for at begynde processen med opsparing igen.

Hvis en mand, der har jord, ikke er i stand til at dyrke det hele selv, føler hans fjerneste fætre sig bemyndiget til at klage, hvis arbejdet bliver givet til en anden. "En familie varm og velnæret", siger det populære ordsprog, "er genstand for ti andres misundelse."

Forfatteren er bekendt med en ældre mand, der har en velstillet nabo, som han tidligere var knyttet til i en af de hemmelige sekter, så almindelige i Kina. Da jeg udspurgte ham om denne nabo, hvis hus lå lidt fra hans eget, viste det sig at de to mænd, der var vokset op sammen, og havde boet nær hinanden gennem mere end tres år, aldrig mødtes. "Og hvorfor det?" "Fordi den anden mand er ved at blive gammel og går ikke meget ud." "Hvorfor går du så ikke nogle gange for at se ham og tale om gamle tider. Er du ikke på god fod med ham?" Den tiltalte smilede smilet af bevidst overlegenhed og rystede på hovedet. "Ja," sagde han, "vi er på tilstrækkelig god fod, men han er velstående, og jeg er fattig, og hvis jeg skulle komme der ville der blive talt. Folk ville sige, *hvad kommer han der for?*"

En af de sværeste opgaver er at formidle en sand ide om kinesisk godgørehed. I det kapitel, der allerede har været viet til dette emne, er vi kommet meget langt fra vort eget ideal. Ens første indtryk er at der ikke er nogen godgørehed i Kina. Denne fejl bliver efterfølgende rettet, og det opfattes sådan at der en stor grad af godgørehed. Men ved nærmere undersøgelse, viser det sig at være, hvad håndværkerne kaldte Irsk poplin, "halv ting." Alligevel, lejlighedsvis tilfælde gør os modvillige til at benægte dens eksistens, og dermed er vores sind efterladt i hvad Macaulay betegnede som "en urolig og uendelig passiv tilstand".

Vi ved, at der er sandhed; men vi kan ikke bestemme præcist hvor den ligger. Blandt et folk med så mildt sind som kineserne, må der være megen hjemlig venlighed, hvoraf intet er set eller hørt. Sygdom og problemer er ejendommeligt velegnede at fremkalde den bedste side af den menneskelige natur, og på et udenlandsk hospital for kinesere har vi været vidne til mange tilfælde af hengivenhed, ikke blot fra forældres side over for børn, eller børn mod forældre, men af hustruer over for ægtemænd og også af ægtemænd over for hustruer. Det samme er endnu mere almindeligt blandt fremmede mod hinanden. Mange kinesiske mødre, der ammer et spædbarn, vil give af sin overstrømmende overflod til et moderløst barn, som ellers måske vil sulte.

En sag, som for nylig blev rapporteret til forfatteren af øjenvidner, illustrerer en forskellig fase af det kinesiske liv. En kinesisk kvinde var på vej fra en by til en anden, en afstand på omkring tolv

mil, og red på et æsel.

Ved at krydse en vandpyt gled dyret og faldt, kastede kvinden til jorden mod en sten og hvilket gav hende meget alvorlige blå mærker på brystet og ryggen. Da æsel-drengen så hende ligge i denne hjælpeløse tilstand, jamrende af ekstrem smerte, tog drengen sit dyr og stak af. Dette skete omkring klokken syv om morgenen.

Selvom dette var på en af de mest berejste landeveje i Kina, som fører til hovedstaden, fik kvinden lov til at ligge der hele dagen, bortset fra at en eller anden flyttede hende lidt ud af sommersolens voldsomste varme.

Den eneste person, der tilbød at gøre noget for hende, var en mand, som foreslog at bringe hende til hendes hjem, to eller tre mil væk, for en sum svarende til omkring fem dollars, et forslag, som kvinden, selv i hendes ekstreme smerte, stadig var for fornuftig til blot for et øjeblik at tænke på at acceptere.

Cirka tolv timer efter ulykken fandt sted vendte æslets ejer, frygtede, at han ville blive holdt ansvarlig, hvis kvinden døde, tilbage til stedet, i håb om at hun var forsvundet. Da han fandt at hun stadig var der, blev en lille flad kurv anskaffet, hvori hun blev smidt, krøllet sammen som en gris og båret på en stang på to mænds skuldre ind til byen i nærheden, udmattet og halvdød af smerte og forskrækkelse.

Kvinden insisterede på at blive ført til udlændingens hus og erklærede, at hun ville dø, hvis de tog hende til hendes eget hjem, en forudelse, der havde stor sandsynlighed. Den lidende kvinde blev taget ind i klinikken og omhyggeligt tilset, medens der blev sendt bud efter hendes mand. Ved sin ankomst skældte han sin kone ud for hendes dumhed ved at falde af æslet! Efter flere ugers ihærdig sygepleje, kom kvinden sig.

Det følgende eksempel citeret af Mr. Baber fra en romersk-katolsk præsts fortælling, giver begge sider af billedet. Efter store trængsler og næsten nøgen var han var sluppet fra de barbariske Mau-tzu og med vanskelighed lykkedes det ham at komme ind i en kinesisk landsby. "Jeg havde store problemer med at finde et overnatningssted, ingen ville tage mig ind, for jeg havde ingen penge, jeg husker at jeg gik fra dør til dør og sagde de smukkeste ting i den mest dystre tone, uden nogen succes. Nogle anbefalede mig at være tålmodig og efterlod mig på gaden og bemærkende at tiderne var dårlige, og at jeg desuden ikke var den eneste uheldige, samt andre sandheder af lignende karakter. Disse var de mest høflige."

"Andre ville blankt erklære, at jeg var en tyv, og at deres hjem ikke var beregnet til folk som mig. Jeg så øjeblikket kommer for mig, ikke for at sove, men for at dø, på gaden i denne ugæstfri landsby. Mine bønner og mit mod var lige udmattede, da jeg hørte nogen kalde på mig. "Gamle fyr! gamle fyr! kom her!" Det viste sig at være en af dem, der havde nægtet mig husly. Den gode mand gav mig aftensmad, og udførte den aften en velgørenhedshandling, som for dem, der ved hvordan hedningerne er, vil synes utrolig."

"Der var kun et tæppe i hans hus, det andet var gemt i bjerget af frygt for røverne. Nå, min vært havde beholdt dette eneste tæppe til eget brug, og dog lånte han det til mig for natten uden at blive spurgt og sov selv i sit tøj på en bænk ved siden af et lille bål, som han tændte mere end en gang uden at det lykkedes at blive varm."

"Jeg er fast overbevist om at Herren i sin barmhjertighed vil give denne hedning troen, hvorefter han allerede har gerningerne, og jeg anbefaler på det varmeste hans konvertering, såvel som hans families til dine gode bønner."

Vi har hørt om et tilfælde, hvor en udenlandsk familie, som flyttede ind i en by i det indre Kina, blev hilst velkommen med tilsyneladende hjertelighed af folket, naboerne tilbød endda frivilligt at låne dem artikler til husholdningen indtil det tidspunkt, de måtte blive i stand til at anskaffe sig deres eget udstyr.

Der er utvivlsomt andre eksempler, men det er velkendt, at disse er helt exceptionelle. Men langt den mest sædvanlige modtagelse er total ligegyldighed fra folkets side, undtagen for så vidt nysgerrighed driver dem til at se, hvorledes de nytilkomne er; en ånd af grådighed for at få mest muligt ud af de "fede gæs", som skæbnen har sendt hid for at blive plukket; og surmulende fjendtlighed.

Hvis der er tale om udlændinge i nødstilstand, har vi aldrig hørt om nogen frivillig bistand givet af kinesere, selvom der selvfølgelig kan have været sådanne tilfælde. Vi har læst om tilfælde, hvor sømænd har forsøgt at rejse over land fra Tientsin til Chefoo, og fra Chefoo til Swatow, og under hele deres rejse lykkedes det dem aldrig en eneste gang at få et logi eller en mundfuld mad.

Vi har henvist til den almindelige forsømmelse af sygdom i familie, fordi ofrene "kun er kvinder og børn". Kopper, som vi i vestlige lande betragter som en frygtelig plage, er så konstant en besøgende i Kina, at folk aldrig forventer at være fri for dens hærgen. Men bliver der ikke tænkt meget over, på grund af at dens ofre hovedsageligt er børn! Det er overordentlig almindeligt at møde personer, der har mistet synet på begge øjne som følge af denne sygdom.

Den komparative tilsidesættelse af værdien af et spædbarns liv vises på måder, som vi på ingen måde skulle have forventes af kineserne, som protesterer så stærkt mod lemlæstelsen af den menneskelige krop. Små børn bliver ofte enten ikke begravet overhovedet, et almindeligt udtryk for deres død er sætningen "smidt ud", eller hvis de rulles i en måtte, er de så løst dækkede at de snart bliver et bytte for hunde. Nogle steder hersker den forfærdelige skik at knuse liget af et afdødt spædbarn til en uigenkendelig masse, for at forhindre "djævelen", som beboede det fra at vende tilbage for at plage familien!

Medens kineserne er ligeglade med kopper og de ikke forstår udlændingenes frygt for denne sygdom, har de en lignende frygt for tyfus og tyfusfeber, som betragtes meget som vi betragter skarlagensfeber. Det er meget svært at få ordentlig pleje, eller nogen som helst pleje, hvis man tilfældigvis bliver taget med nogen af disse sygdomme, når man er væk hjemmefra. Til alle appeller

om hjælp er det endegyldige svar, "den sygdom er smitsom."

Medens dette til en vis grad er sandt for mange typer feber, er det måske mest iøjnefaldende en frygtelig svøbe fundet i nogle af Yunnans dale og beskrevet af hr. Baber. "Den lidende bliver snart grebet af ekstrem svaghed, efter et par timer fulgt af stærke smerter alle dele af kroppen; delirium opstår kort efter, og i ni tilfælde ud af ti bliver resultatet fatalt."

Ifølge de indfødte beretninger "er alle dele af sygestuen optaget af djævle, selv bordene og madrasser vrider sig og udtaler stemmer og giver forståelige svar til alle, der spørger dem. De færreste begiver sig dog ind i sygestuen. Missionæren forsikrede mig om, at patienten i de fleste tilfælde bliver forladt som en spedalsk af frygt for smitte."

"Hvis et ældre medlem af familien bliver angrebet, er den bedste opmærksomhed han får at blive anbragt i et eneværelse med et kar med vand ved sin side. Døren bliver sikret, og en stang lægges i nærheden af den, hvormed de ængstelige pårørende, som to gange om dagen forsigtigt kigger ind, prikker og stikker til en syg person, for at finde ud af, om han stadig har nogle livssymptomer."

En ung dame i Amerika, som boede i nærheden af en jernbanelinje på hvilken der var en særlig stejl og vanskelig strækning, bemærkede at hun aldrig hørte de lange godstog slæbe forbi, trukket af et stønnende og pustende lokomotiv, uden at føle en impuls til at gå ud og give dem *et kraftigt skub bagfra*. Det er denne slags impulser, som i så høj grad karakteriserer den vestlige civilisation, som vi ser det i sidste fjerdedel af det nittende århundrede.

Disse impulser eksisterer utvivlsomt hos nogle få individer i Kina. Ifølge nogle af sekternes "dydsbøger" er der mange forskellige handlinger, hvorved mennesker kan akkumulere fortjeneste. Medens indsamling af spredte menneskelige knogler, indsamling af papirer på hvilke skrifttegn er skrevet, indkøb af fugle og fisk, så de kan blive genudsat til deres oprindelige element, optager en meget fremtrædende plads i sådanne ordninger, befinder handlinger af venlig velvilje mod mænd og kvinder sig, ifølge vores observation, generelt på et meget underordnet niveau.

Når disse handlinger finder sted, vil de næsten med sikkerhed følge et et stereotypt mønster, der involverer et minimum af besvær og tanke fra den, der udfører dem. Det er meget lettere at stå ved kanten af en flod, se en fisker sænke sit garn, betale for hele hans fangst og kaste den tilbage i vandet, end at se ind i de trængendes sag ved ens dør, og give hjælp på en fornuftig måde. Desuden er der en meget vigtig forskel for det praktiske kinesiske sind. Så snart fisken rører ved vandet, eller fuglen stryger gennem luften, er de på et helt selvforsørgende grundlag, og det er enden på arbejdet. De vil ikke forvente at manden, som har frigivet dem, skal yde dem og deres talrige og trængende familie og efterkommere midler til støtte. For manden er det kun tilbage at registrere sin dydige handling og gå i gang med sin virksomhed, fri for alle ubehagelige konsekvenser.

Men i Kina er "Dydens dør svær at åbne", og den er endnu sværere at lukke. Ingen kan overhovedet forudse alle langtrækkende virkninger af en eller anden velmenende handling af venlighed, og den

forsigtige vil være varsom med hvad han engagerer sig i.

Nogle indfødte herrer bad en missionær, der bor i en indre provins, om at gøre en god gerning for en fattig tigger, der var helt blind og give ham synet tilbage. Det viste sig at være et tilfælde af grå stær og et fremragende syn blev sikret. Da dette resultat var opnået, blev missionæren opsøgt af de samme herrer, som fortalte ham, at da han havde ødelagt det eneste middel, som den blinde kunne bruge til at skaffe sig til livets ophold, altså ved at tigge, var det missionærens pligt til at gøre det godt igen ved at ansætte ham som portvagt!

Nogle gange gør en godgørende gammel dame, som er begrænset i sin aktivitetssfære, en praksis af at underholde andre gamle damer, der ser ud til at fortjene det, men som er ofre for grusom skæbne. Vi har hørt om et tilfælde af denne slags - og kun et - og de er måske ikke så sjældne, som det antages.

Men efter alle forbehold må det indrømmes, at "rigtig venlighed, venligt udtrykt" ikke ofte er at finde i det kinesiske liv. De almindelige flygtningestrømme, som myldrer over landet i et dårligt år, får vitterlig lov til at slå lejr i vognskure, tomme rum med videre, men dette er i betydelig grad en nødvendighed. Hvis sådanne flygtninge kommer i betydelige bander og mødes med afvisninger i alle kvarterer ville de helt sikkert blive provokeret til en eller anden form for repressalier. Almindelig forsigtighed dikterer nogle indrømmelser til dem under sådanne omstændigheder.

I et vestligt land vil en fuldstændig fremmed, der rejser til fods, ikke usandsynligt blive inviteret til at køre med på en forbipasserende vogn, hvis der er plads. Men man kan rejse titusindvis af mil i Kina, og aldrig høre om et sådant forslag.

Dog har vi faktisk hørt om et tilfælde, hvor en godhjertet udlænding forsøgte at introducere denne vestlige eksotiske skik til kinesisk jord. En stakkels kinesisk kvinde, der stred sig afsted henad landevejen, blev inviteret til at køre med i en udlændings vogn, som blev standset for hendes bekvemmelighed. Så snart det lykkedes at få den gamle kvinde til at forstå forslaget natur, faldt hun i en lidenskab, idet hun lå nede på vejen og rullede igen og igen rundt i raseri, og udskældte sin vordende velgører med frygtelige skrig!

Det er på rejser i Kina, at fraværet af hjælpsom venlighed fra folkets side over for fremmede er mest iøjnefaldende. Når sommerregnen har gjort al rejse over land næsten umulig, vil den, hvis omstændigheder gør rejsen nødvendig, finde at "himmel, jord og menneske" er en tredobbelt harmoni i kombination imod ham. Ingen vil fortælle ham at den vej, han har taget, for tiden vil ende i en sump. Hvis han på tilbageturen spørger folkene, der arbejder på markerne, hvorfor de ikke fortalte ham at dette var den forkerte vej, lyder deres svar som en beruset person, der blev kritiseret af tilskuerne for at stige op på sin hest med ansigtet mod halen, hvortil han svarede med isnende hån og beruset værdighed, "Hvordan ved du hvilken vej jeg vil ride?" Hvis man vælger at køre ind i et morads, kommer det ikke de nærstående personer ved.

I forskellige sammenhænge har vi før talt om forsømmelsen af de kinesiske landeveje. Når den rejsende er kørt fast i en sump, som der er i overflod af på alle sådanne veje på bestemte årstider, og finder det umuligt selv at komme fri, vil en stor skare af personer hurtigt samles et eller andet sted fra, "deres hænder i deres ærmer, og passivt stirrende," som man siger. Det er ikke før en konkret handel er blevet lavet med dem, at enhver af disse tilskuere, uanset hvor talrige, på nogen måde vil løfte en finger for at hjælpe en.

Ikke blot det, men for lokale bønder det er en konstant praksis ved sådanne lejligheder at grave dybe gruber på vanskelige steder, med det udtrykkelige formål at fange den rejsende, som da kan være nødt til at ansætte disse samme bønder til at hjælpe den rejsende ud! Når der er nogen tvivl om vejen sådanne steder, kan man lige så godt styrte fremad uden hensyntagen til advarslerne fra de indfødte på stedet, da man aldrig kan være sikker på at de givne anvisninger ikke er designet til at hindre frem for at hjælpe.

Kinesiske færger er ikke forsynet med nogen ordentlig gangbro af planker, men er indrettet med et elendigt sortiment af smalle og skæve brædder, over hvilke det er nærmest umuligt for et dyr at gå.

Filosoffen, der fik at vide, at hans trange lejlighed ikke var stor nok til at "svinge en kat i", svarede passende, at han ikke ønskede at "svinge en kat."

Færgemanden er ikke åben for kritik for ikke at have planker over hvilke muldyr og æsler vil gå, for han ønsker ikke, at de skal gøre det. Hvad han ønsker, og helt sikkert vil opnå, er, at enhver, der har lejlighed til at tage dyr over floden er nødt til at leje nogle af de ledige, der altid er ved hånden sådanne steder, til at hjælpe ham få sine dyr ombord på den ærværdige ark, som tjener som færgebåd.

Den såkaldte "Grand Canal" er i øjeblikket stort set ude af drift på grund af mangel på vand, og krydses på broer af både. Men da dette simple transitmiddel ville gøre de opståede profitter fra smalle og skæve planker, der fører til en færge, overflødige, er et lykkeligt kompromis vedtaget, hvorved de rådne gamle planker som fører til bådene er lagt så uordnede, at det udgør næsten lige så megen forhindring som ved en færge, hvilket kræver afkobling af hele spandet og flere mænds arbejde for at gøre det, der overhovedet ikke burde gøres.

Nogle gange vil færgemænd lede rejsende til en ø midt i en flod, og nægte at bringe ham yderligere, medmindre resten af kanalen betragtes som en ny og anderledes flod, som der skal betales merpris for.

Skal floden krydses ved vadested, er der altid vagabonder i nærheden, som insisterer på at blive ansat til at lede dyrene over. Hvor lavvandet vandløbet end er, er det mere nødvendigt at sikre sig deres tjenester end det ved første øjekast ser ud til, for det sker ofte at de advarer dig om huller, hvis eksistens ingen mand ville have mistanke om, og som med vilje er blevet gravet af dem selv for at brække benene på sådanne rejsendes dyr, der nægter at underkaste sig disse vagabonders krav.

Man bliver konstant overrasket, indtil vanen har vænnet en til synet af den rolige ligegyldighed, hvormed en andens ulykke eller endda fuldstændige ruin af betragtes af kineserne. Ruin er et for almindeligt fænomen til at tiltrække megen opmærksomhed.

En almindelig kinesers holdning til en sådan sag synes at være den af hr. Wilfer, som havde så mange døtre, at han altid synes at sige til sig selv, når han mødte dem, "åh, ah, her kommer endnu en af dem!" Det er en bogstavelig sandhed i Kina at "Når en mand ruller ned ad bakke, ser alt ud til at være "smurt" til lejligheden."

Den generelle undladelse af at gøre noget for at forhindre drukning, som straks rammer udlændingen i Kina, modsvares af en lignende følelsesløshed i forhold til de mange tilfælde af nød, som ses næsten overalt, især langs rejsruter. Det er et almindeligt ordsprog at det ikke er dette at være fattig derhjemme, der skal regnes som fattigdom, men at være fattig på landevejen, langt væk fra hjemmet, vil koste en mand livet.

Uviljen mod at give hjælp til andre, medmindre der er noget særlig grund til at gøre det, er en egenskab, der går gennem kinesiske sociale relationer i mangfoldige manifestationer. Det er en almindelig og i mange tilfælde en fuldkommen gyldig begrundelse, som gøres, når en godt begavet dreng rådes til at prøve at lære at læse lidt, selvom han ikke har mulighed for at gå i skole, at ingen vil fortælle ham skriftegnene, selvom der kan være masser af belæste mænd inden for rækkevidde, som har rigelig fritid.

Selve omtalen af en sådan ambition er sikkert nok til at fremkalde umådelig latterliggørelse fra den del af dem, der har haft længst erfaring med kinesiske skoler, som om de sagde: "Hvilken ret mener denne fyr, han har til at skyde genvej, og tilegne sig på et par måneder, hvad der kostede os mange års slid, og så blev glemt på den halve tid af hvad vi brugte til at lære det? Lad ham hyre en lærer til sig selv, som vi gjorde."

Det er virkelig meget sjældent at møde et ægte tilfælde af en, der har noget, der kan kaldes en viden om skriftegn, selv de mest elementære beskrivelser, som han har "samlet" til sig selv, skønt sådanne tilfælde af og til forekommer.

Det er en slående kommentar til den irrationelle kinesiske uddannelses metode, der gør frembringelsen af litterære essays til alt eller intet ved slutningen af studiet; at i selve den region, hvor Confucius og Mencius levede, underviste og døde, kan man finde skolelærere, som kun har studeret de fire bøger, og det kun på den mest overfladiske måde, og aldrig har blot kigget på bøger om poesi, historie eller udvikling!

Denne fantastiske kendsgerning bliver kun overgået af den endnu mere almindelige, som vi allerede har beskrevet, men som det er umuligt at yde fuld retfærdighed, nemlig at det er overordentlig almindeligt at finde mænd, der har brugt flere år på at studere end de kan huske, som dog ikke kan læse den enkleste dagligdags bog, og heller ikke kan gentage en side af det, som de har studeret.

For et par måneder siden mødte forfatteren en mand i et apotek, som syntes at undersøge sin recept med en minutiøs opmærksomhed, som antydede at han genkendte skrifttegnene. Sidstnævnte var få og enkle, blot med angivelse af hans efternavn og nummer, "Wang, nummer 236." Da bliver spurgt, om han genkendte skrifttegnene, svarede han, at han genkendte "omkring halvdelen af dem." "Og har du studeret på en skole?" "åh, ja." "Hvor mange år har du studeret?" "Tolv år."

I Kina bliver man ofte slået af selv den mest almindelige kulis ressource-beredskab. Hvis han er interesseret i at få en ting gjort, selv om der ikke er nogen "måde" (fa-tzu), vil han finde en, for ingen steder er vejen og viljen mere fast cementeret i deres partnerskab end i det himmelske imperium. Men hvis sagen intet betyder for dem, vil ingen af dem løfte en finger for at assistere, selvom der kan være en hel landsby fuld af mennesker, fyldt med ressourcer. Medmindre han ser helt sikkert, hvad der kan hentes ved det, vil han intet gøre. Det er forhindringer af denne art, der peger på ordsproget at "ud af hver tiende ting vil ni gå galt."

Gentagne henvisninger er blevet gjort til de kinesiske synspunkter om emnet gæstfrihed. Dette kan ikke siges at være en særlig kinesisk dyd, selvom der er nok så megen kommunikation mellem venner.

Det er et diktum, lige så gammelt som de gamle klassikere, at gensidighed involverer at både at give og tage, og er der misligholdelse, i form af mangel af en af disse er det ikke ægte "gensidighed".

I nøje overensstemmelse med denne regel, er gensidighed i Kina i dag en eksakt videnskab. "Du giver mig en okse, så skal jeg give dig en hest til gengæld. Du ærer mig en fod, og jeg vil ære dig ti fod," (kontoen er stadig åben på dette punkt) "Der kommer en kasse, men der skal en anden kasse med tilbage til gengæld". I tilfælde af bryllupper og begravelser kræves, som vi har set, hjælp fra alle sider, her har kinesernes praktiske instinkter ført til et meget nøjagtigt system for social bogføring, som altid gør det muligt for hver vært at vide, hvem der bidrog til brylluppet eller begravelsen, og *hvor meget*.

Når et bryllup eller en begravelse finder sted i familien, vil det bidrag, som den nuværende vært opnår ved den lejlighed blive nøje vurderet i forhold til fortiden.

Ideen om at hvad et menneske sår, det skal han også høste, er ingensteds mere nøjagtigt sandt end med hensyn til ens sociale gæld i Kina.

I kampen for tilværelsen, som omfatter så stor en del af fænomenerne i det kinesiske liv, spiller social solidaritet en stor rolle. En mand, der er medlem af en stor familie, er i meget mindre fare for at miste sine rettigheder end en mand, der tilhører en ubetydelig familie. Dette generelle princip er uden tvivl sandt for alle lande og til alle tider, men det har specielle anvendelser i Kina. En stor landsby, hvor alle familier tilhører den samme slægt, der har samme forfædres sal og samme gravplads, er åbenlyst stærkere end en landsby, der er ringere i antal, og hvis beboere har forskellige efternavne og forenes af ingen andre bånd end det, som er forbundet med opholdssted.

Der er mange sager i hvilke landsbyernes interesser som sådan, til forskel fra landsbyens separate familiers sager, kan komme i kollision.

Fremtrædende blandt disse kilder til strid er dem, der opstår fra faren for oversvømmelse. En landsby eller et sæt af landsbyer er beliggende på et fladt terræn, der er tilbøjelig til at blive oversvømmet, når en flod bryder sine bredder. For at gardere sig mod den ruin, som dermed truer, opfører en gruppe landsbyer, måske med kendskab til og samtykke af den aktuelle lokale magistrat, et dige, som skal forhindre vandet i at overvælde nogen af disse landsbyer.

Men vand skal flyde et sted hen, og i et tæt bebygget land, som en stor del af Kina er, kan det ikke flyde nogen steder hen uden ødelæggelse for mange mennesker.

Når sådan et dige er nybygget eller repareret, og en ændring i floden forventes, holder store frivillige enheder fra landsbyerne, interesserede i at holde vandet ude, øje med bredden for at se til at det ikke bliver brudt.

Landsbyboerne, der bor inden for det område, som vil blive oversvømmet af de frygtede vandmasser, drager ud om natten og forsøger at bryde diget, om muligt på en sådan måde, at det fremstår at være sket ved vandets virkning. Det er når fjendtlige parter mødes under disse betingelser, at de mest blodige kampe finder sted.

At appellere til dommerne i første omgang anses for nytteløst, fordi ingen magistrat vil gøre noget i sagen, hvis han kan undgå det, og selv om han var villig, ville langsomheden af hans bevægelser bevirke, at faren enten ville være dreven over eller have manifesteret sig, før en mandarins indledende skridt var blevet taget.

Da selve folkets eksistens ofte er på spil, er kampene nogle gange af stor voldsomhed, og mange liv går tabt. Dette fører til retssager, hvilke ikke sjældent tysses ned af embedsmændene, for at de ikke skal miste deres position. Af denne grund er der ofte ingen henvisning til disse hændelser vist i Peking Gazette. Når vi overvejer størrelsen af territorier i Kina, som til tider er tilbøjelige til en sådan ødelæggelse, som vi har beskrevet, kan omfanget af ondskaben anes. *

* Under de hidtil næsten usete oversvømmelser i Nordkina i sommeren 1890 blev de her beskrevne fænomener bevidnet i stor skala. Et vandløb kaldet T'u-hai løber parallelt med løbet af Den Gule Flod på nordsiden og skærmes af et højt dige. Som ekstra beskyttelse af distrikterne nord for T'u-hai var der opbygget mindre diger for at begrænse vandet mod syd, hvis tidligere års oversvømmelser skulle blive gentaget. Disse diger i antallet fem eller seks, strakte sig med mellemrum som stængerne i et gitter. Da det store dige ved T'u-hai faktisk gik i stykker, blev indbyggerne i den første stribe oversvømmet og fandt deres afgrøder ødelagte, og deres huse væltede ned over dem. De rejste en stor styrke og forsøgte at gennembryde diget nord for dem, for at lukke vandet ud. Landsbyboere på den anden side gjorde modstand med en endnu større styrke, og resultatet blev et slag.

Da diget til sidst var nedbrudt, rejste landsbyboerne i den anden strimmel sig og angreb diget nord for dem, som blev kraftigt forsvaret af de mennesker, som det beskyttede. Da vandet til sidst havde nået sit højeste niveau, lå alle disse adskillige diger i ruiner, og hele landet var en stor sø. I de kampe, som havde

fundet sted, var utallige liv gået tabt, og det gjorde distriktsdommerne absolut intet for at forebygge. Tilfælde af denne art blev rapporteret over hele det store område med oversvømmelser, og der opstod voldsomme fejder, hvis bitre frugter vil fortsætte med at dukke op i kommende generationer.

De sager, der her henvises til, er sager vedrørende ekstraordinære diger, som er opført af folket, til forskel fra de almindelige, som findes langs vandløb, der løber gennem sletterne. I den sæson, hvor nogen af floderne truer med oversvømmelse, er flodbredderne er besat af ophidsede skarer af landsbyboere, der repræsenterer den region, som er truet af oversvømmelse. Der er mindre fare for kampe end under de omstændigheder, der allerede er beskrevet, da alle de involveredes interesserne i det væsentlige er de samme, men der er forskellige karakteristiske fænomener, som tjener som illustrationer af vort emne.

Ved sådanne lejligheder formodes den overhængende offentlige fare at opsluge alle private hensyn, og det "triumferende demokrati", som der er en hel del af i Kina, raser næsten ukontrolleret. Store masser af ophidsede bønder, de fleste af dem truet med total ødelæggelse af alle deres stående afgrøder, er på sådanne tidspunkter ikke nemme at kontrollere, uanset hvor lovlydige de normalt end måtte være.

De dukker op i landsbyerne som er nærmest flodbredden og under påskud af at de ønsker at stoppe en åbnende kløft i flodbredden, tager de hvad som helst, de får øje på og forlanger.

I en sag rapporteret til forfatteren ved en nylig lejlighed, konfiskerede en bande af denne art hele inventaret i et apotek, diske, dyre kommoder og så videre for at smide det hele i et hul i diget ved flodbredden, tilsyneladende ud fra en ånd af ren og skær ondskabsfuldhed.

For nogle få år siden på samme sted ved floden, blev det rapporteret at den lokale underordnede (erh-ya) repræsentant for distriktsdommeren blev trukket ud ved sin hårpisk og mange af møblerne i hans yamen, ned til selv tekopperne, blev alt sammen taget med, "for at stoppe hullet i diget."

Salt handlerne, som i almindelige tider har undertrykt folket ved at tvinge dem til at betale fuld pris for tolv ounces salt i stedet for seksten, er i tider som disse sårbare for repressalier af denne karakter. Kort sagt, ethvert nag kan luftes mod sit offer med forholdsvis straffrihed, hvis det blot udføres af en betydelig antal personer, og under påskud af at bruge materialer til det offentlige gode.

Den måde, hvorpå landsbybøllen dominerer i hele sit territorium, er allerede blevet illustreret. Det er en instruktiv kendsgerning, at nogle gange er landsbyen selv en bølge, og dens ofre er de mindre landsbyer, der ligger omkring den, og som ikke tør provokere deres antagonist. Blandt sådanne tyranniserende samfund skal nævnes nogle - dog langt fra alle - landsbyer, hvor indbyggerne i hovedsagen har familienavnene enten K'ung eller Meng, hvilke navne de praler med, gør dem til direkte efterkommere efter to af oldtidens store vismænd, og derfor føler de dem selv berettiget til at nyde den variation af "frihed", som er beskrevet i udtrykket "gør, som jeg vil, og få alt andet til også at gøre det."

For et par måneder siden havde en gruppe mænd fra en bølleby i nærheden af forfatterens hjem lejlighed til at grave deres jord, og gjorde det på en sådan måde, at de lidt efter lidt trængte ind på en gravplads tilhørende en familie i en anden landsby.

Sidstnævnte familie protesterede forgæves, men da deres efternavn var Meng, følte de sig ikke helt hjælpeløse. Efter at striden havde stået på i lang tid, med alle udsigter til seriøse slagsmål og uendelige retssager, gjorde den forurettede part sig rede til at sende en budbringer til Tsou hsien, sædet for efterkommernes af Mencius, for at påkalde deres magtfulde hjælp i at modsætte sig et angreb på en gravplads for en gren af klanen. På dette tidspunkt dukkede "fredsmægleren" op, og efter en stor mængde palaver blev sagen bilagt.

Disse store familiers antagelse om ekstraordinære rettigheder står i slående kontrast til den enestående ydmyge adfærd, som er obligatorisk for de familier, der tilfældigvis er de eneste af deres navn i en god størrelse landsby.

Sådanne familier forventer altid at "spise uretfærdige krav", og de bliver sjældent skuffende. Det er allerede blevet bemærket, at den kinesiske foragt for de "ydre" nationer, skønt det nødvendigvis er under anderledes betingelser, er af samme type som deres foragt for en "udenfor landsby."

Bundetheden af Kinesernes faste opholdssted er sådan, at det generelt er vanskeligt at flytte fra en landsby til en anden, især til en landsby længere væk. Sådanne overførsler finder faktisk konstant sted som følge af stress fra fattigdom og andre årsager, men det må bemærke, at tilflytteren ikke betragtes som identificerbar med en indbygger i den landsby, hvor han "opholder sig", men som en outsider.

Selvom han har opholdt sig længe i det nye hjem, vil han stadig fortælle dig, at han "bor" på det gamle sted, uanset afstanden til dette, og helt uafhængigt af om han har tænkt sig at vende tilbage.

I en landsby, der blev besøgt for at afhjælpe hungersnød, klagede en kvinde over at hendes navn var blevet udeladt af listen af landsbyens lederne, som efter at være bleven stillet til ansvar, sagde, at hun ikke "tilhørte" denne landsby. Som svar på et spørgsmål, blev det anført, at hun kun havde boet der omkring tolv år!

En lignende holdning blev observeret i forhold til et barn, der var blevet adopteret fra en "udenfor" landsby. Det gjorde ingen forskel at barnets forældre var aldeles velkendte; han er kun "hentet", og sådan vedbliver han, så længe han lever. Ja, vi har kendt tilfælde, hvor den samme behandling bliver forlænget selv til anden generation.

En landsbys klan-tilhørsforhold bliver ofte udstillet i de mest ubetydelige anliggender. Princippet om "boykot" er måske lige så gammel som det kinesiske samfund, og er ingen steder mere perfekt forstået eller praktiseret end i Kina.

Læren om Middelvejen anbefaler faktisk "overbærende behandling af mænd langvejs fra" for at de kan blive tilknyttede, men kineserne, ligesom USA, har nået det punkt, hvor "mænd langvejs fra" på ingen måde er sikre på at blive hilst velkommen. Hvis de er arbejdere, skal de ikke ansættes, så længe som nogen arbejdskraft haves derhjemme. Udlændinge støder konstant på kinesernes fordom om at en indfødt har "ret" til et job. Vi har vores syn på vores rettigheder, som kineserne har deres. Konsekvensen er nogle gange at håndværkere importerede fra andre steder, fordi de er billigere eller dygtigere, bliver set ned på af mennesker på det sted, de er rejst til. Det kan være at de nægtes at bruge vand fra landsbyens brønde - en yndet metode til at manifestere smålig trods, eller hvis de tager deres vandforsyninger fra et mudderhul kan der kastes snavs i det for at gøre dets vand uegnet til brug. Hvis der ikke er nogen direkte måde, hvorpå disse arbejdere kan blive forulempet, er de altid åbne for udskældelse, hvilket de lokale frit hengiver sig til.

Manglen på hjertelige relationer mellem landsbyer, som tilfældigvis er sammenhængende bliver ofte illustreret i usikkerheden af løsøre, især afgrøderne. Da disse er mere udsat for ødelæggelse end andre former for ejendom, bliver de bevogtet med særlig omhu. Nogle gange beskytter en lokal liga de stående afgrøder, og enhver, der bliver taget i at trænge ind, risikerer at blive hårdt straffet. Men disse strenge regler gælder kun de landsbyer, hvori der er en fælles organisation til at bevogte afgrøderne. At stjæle fra *andre landsbyer*, skønt nære naboer, anses for at være god tone.

Dette giver dem, som ejer jord, der er beliggende nær grænserne til andre landsbyers territorier, en ulempe, og sådan jord sælges til en pris, der er klart lavere end prisen for jord af samme kvalitet andre steder på grund af dets særlige eksponering over for afgrødetyve.

Medens disse linjer er i færd med at blive nedfældede på papiret, bliver en glimrende illustration af de forhold, der ofte findes mellem tilstødende landsbyer, ydet af en ung mand, der har besøgt os for at spørge os til råds.

Han bor i en forholdsvis lille landsby, som ligger i kort afstand til en forholdsvis stor. Den sidstnævnte er hovedsageligt sammensat af en enkelt familie, stolt og anmassende. Som enhver anden familie af enhver størrelse har den mange fattige medlemmer, og blandt dem er mange dårlige karakterer. Faktisk hele landsbyen betegnes af sine nabolandsbyer som en dårlig landsby, det vil sige, den er blandt landsbyer en bølge.

Nu ejer denne unge mand tilfældigvis seks acres land, som er omgivet af jord tilhørende den store landsby. Mærkeligt nok er dette land beliggende i bunden af et flodleje, der mest bruges som udløb for overskuddet af vand fra Canal Grande, når denne løber over.

I løbet af den første del af året er dette land ret tørt og kan blive dyrket, men i løbet af sommeren kan vandet til enhver tid stige og oversvømme afgrøderne. Det er derfor almindeligt hovedsageligt at plante høj hirse og hamp, eller at dyrke *arundo indica*, et siv, som de almindelige måtter er lavet af. Alle disse vokser til en stor højde, de to førstnævnte er i stand til at "holde deres hoveder over vandet" i nogen tid, medens den sidstnævnte er vandplante. Nu i flodlejet er der ingen almindelige

veje, og den eneste måde, hvorpå den unge mand er i stand til at komme til sin jord for at dyrke den eller beplante den, er ved at passere langs kanten af et andet stykke jord, men være forsigtig med ikke at gøre skade på stående afgrøder.

I disse landsbyer er der ikke noget offentligt system for afgrøde-overvågning, men hver landsbybeboer laver sine egne arrangementer.

Idet han kendte de risici, som han var udsat for på grund hans jords sammenhæng med en bøllelandsby, havde den unge mand ansat en mand fra netop denne landsby til at overvåge de seks acres. Ifølge almindelig rutine i sådanne tilfælde, stjal manden, som var hyret til at se efter afgrøderne, selv en del af dem, men blev taget på fersk gerning, og efter det sædvanlige forløb ville han være bleven hårdt behandlet. Men vel vidende at den unge mand var af en eftergivende disposition, ikke blot trodsede den mand, der stjal afgrøden, som han var betalt for at vogte, ejeren, men sendte også en kvinde af sin slægt til den unge mands bolig for at kræve flere skæpper korn som betaling for privilegiet at krydse den ydre landstribbe. Dette krav blev efterkommet, men den unge mand vover ikke at gå til loven med en anklage for afgrøde-tyveri (selvom han er næsten sikker på at vinde sagen hvad afgørelsen angår) på grund af de uundgåelige udgifter, der beløber sig til mere end hele værdien af afgrøden og jorden. Men hvis han tillader sagen at falde, frygter han med rette, at han ikke får lov til overhovedet at dyrke jorden i fremtiden.

Vi har hørt om en familie på seks brødre, som alle med undtagelse af en sluttede sig til den romersk-katolske kirke. Da de blev spurgt, hvorfor den ene holdt sig på afstand, svarede de med enkelhed at det var absolut nødvendigt at have en mand fri til at udføre familiens udskældning og til at spille bøllen, når lejligheden bød sig - meget på samme måde som en berlinsk avis siges at have haft en redaktør udtrykkeligt for at afsone fængselsstraffene for injuriedomme.

Principper, der ligner disse, sættes i praksis ind over for eventuelle indfødte fra andre egne, som handler i distrikter, hvor de ingen indflydelsesrige forbindelser har. De små tyverier i enhver region er fuldstændig organiseret, ligesom medlemmer af enhver anden profession, og er under kontrol af "tyvefanger" afdelingen i distriktsmagistratens yamen. Der er således i Kina en ejendommelig relevans i ordsproget "sæt en tyv til at fange en tyv", for der er bogstaveligt talt intet andet tyvefangende maskineri.

En bekendt af forfatteren, der var en indfødt i et distrikt i den østlige ende af en provins, blev drevet af hungersnød og oversvømmelse til at emigrere til den vestlige ende, hvor det til sidst lykkedes at komme ind i en lille, men profitabel virksomhed. En dag på et marked, gik han ind i en kontantbutik, hvor han uforvarende lagde en snor af kontanter, som med det samme forsvandt, som om den var fordampet.

Da beløbet for ham var stort (omtrent en halv dollar) blev han meget bedrøvet, og kom til forfatteren for at spørge, om noget ikke kunne gøres for at få pengene tilbage. Nu er det et diktum blandt de lærde, som vi allerede har nævnt, at i de gode gamle dage i Yao og Shun, blev alt hvad der

var tabt, straks bragt tilbage til dets ejere. Men for tiden er tingene helt anderledes. Intet er sværere end at få tabte artikler tilbage, selvom ejeren og den person, der har fundet dem, er meget velkendte. "En abes hånd taber ingen dadler," og "frikadeller kastet til en hund vender aldrig tilbage." Intet vil virke bortset fra personlig indflydelse og en mængde dertil hørende tale, hvori observationen at "inden for de fire have er alle brødre," sandsynligvis vil blive nænsomt blandet med en vis mængde messingkontanter for vidne om "harmonien" mellem ejeren og finderens.

Ved denne lejlighed fik en skolelærer, hvis hjem var i landsbyen, hvor markedet blev afholdt, til opgave at bringe sagen i orden. Dette gjorde han ved at opsøge hovedtyven (en af hans egne fætre) og nævne for ham, at manden, der var blevet bestjålet, ikke var et så passende offer, som det havde været formodet, da han var ven med en udlænding, som man ikke skulle spøge med. Hovedsmåtyven forsikrede sin fætter om, at den affære var en fejltagelse; tyve laugget vidste ikke at manden var så respektfuldt forbundet, for havde de vidst det, ville han ikke være blevet forstyrret! Næste dag blev pengene returneret, med undtagelse af et mindre beløb til diverse udgifter, og der blev givet ordre til tyve laugget om at lade denne mand være i fred fremover!

Vi har kendskab til at andre lignende tilfælde har fundet sted, og i hvert tilfælde med samme resultat. Det er uvægerligt en "fejl", det blev ikke opdaget at personen var en af vore venner; det skal ikke ske igen, og genstanden bliver altid returneret fratrukket et mindre beløb til kommission!

Kinesernes instinktive modvilje mod fremmede bliver udstillet i deres adfærd mod indfødte fra andre provinser, der bosætter sig i stort tal i store kommercielle centre. I dette tilfælde er det ikke fattigdom, der gør immigranten anstødelig, for handlende fra fjerne provinser er ofte mænd med stor rigdom, og de etablerer altid deres egne magtfulde laug. Rivalisering er heller ikke kilden til modviljen, for udveksling af produkter som således føres videre er velkendt som en stor fordel for begge parter. Sagens rod er at de fremmede er fremmede. De er ikke som "os", og derfor med en upartiskhed, der er en gammel græker værdig, kalder hver part den anden for "barbar."

Befolkningen i Canton er anerkendt af de nordlige provinser for at være klart overlegne i forhold til dem selv på mange områder, såsom mekaniske færdigheder og handelskapacitet. Alligevel kalder indfødte af disse provinser altid kantoneserne for de "sydlige barbarer". Mændene i nord, der rejser mod syd, bliver på samme måde stigmatiseret som "nordlige tatarer", hvilket betyder barbarer.

Mænd fra Shansi er Kinas jøder og de dygtigste bankfolk i imperiet, faktisk er de uundværlige; men de bliver alle vegne latterliggjorte, og bliver kaldt med mange fornærmende navne.

En udlænding klædt i kinesisk kostume, som rejste med forfatteren, blev i flere af de nordlige provinser gentagne gange taget for en "kantoneser". En ven af forfatteren, hvis hjem var i Canton, tog sine tjenere med til Swatow på besøg. En tjener tilhørende den sidstnævnte havn kom til sin veninde og bemærkede, at der var en mand udenfor, der lignede en kineser, og som bar kinesisk klædning, selv til hårpisken, men han "kunne ikke tale et ord "kinesisk!" Alligevel ligger Swatow

og Canton i samme provins.

I de sydlige provinser bliver den modvilje og foragt, som mange kinesere føler for udenforstående af deres egen race, iøjnefaldende manifesteret i behandlingen af Hakkas - hvis selve navn indikerer, at de er "fremmede familier". Det gensidige fjendskab mellem disse immigranter og de indfødte i syd spillede en vigtig rolle i den store T'ai-p'ing oprørs historie, hvis leder blev anset for at være en Hakka.

Hakka'erne ser ud til at være kommet fra nord på et fjernt tidspunkt i fortiden, og alle sikre spor af deres oprindelse er gået tabt. "Disse fyre," siger kantonenserne, "ved ikke, hvem deres egne forfædre var!"

Siden det foregående afsnit blev skrevet, er der i en af de kinesiske aviser, udgivet i Canton, trykt en klage over den måde, hvorpå de kantonesiske forretningsmænd, som besøger den tilstødende Fukien provins for at købe te, bliver behandlet, medens de er der. Kantonesere, som rejser i sådanne ærinder, står der, "*behandles som udlændinge*, og skal betale meget høje priser, ikke kun for te, men for alt hvad de ellers vil have."

En tilfældig, men slående bekræftelse af virkeligheden af de kinesiske fordomme mod dem af deres egen race, der tilfældigvis er født andetsteds, findes i det ofte observerede faktum, at en mand, der besøger en anden del af Kina for første gang er næsten sikker på at blive overbevist om folkets onde egenskaber.

Et af de seneste eksempler på dette, som vi har mødt, er en spåmand, som havde vandret vidt omkring og hvis håndværk ikke havde bragt ham i kontakt med de bedste samfundsklasser nogen steder. Idet han var sendt i et ærinde til en af de centrale provinser, kom denne mand tilbage med en sådan beretning om folkets fordærv (selv om han ikke selv på nogen måde led ulemper derved) som kunne sammenlignes med en australiers historier om tilstanden i samfundet i de oprindelige dage i Botany Bay. Selv deres sprog, når de skælder ud, var, sagde han, fordærvet ud over enhver beskrivelse!

Noget analogt med kritik af denne art kan lejlighedsvis ses i oversættelserne fra Peking Gazette. Guvernører og andre høje embedsmænd beretter konstant til tronen, at folket i den særlige provins, der styres af disse embedsmænd, er af en ejendommelig umedgørlig disposition, tilbøjelige til konstante voldelige udbrud; det vil derfor være nødvendigt at tillade provinsens embedsmænd stor frihed til at pålægge dødsstraf i hastesager, uden at vente på en godkendelse fra Peking.

For et par år siden fremsatte guvernørerne og generalguvernørerne af flere forskellige provinser nøjagtig det samme andragende om dette emne, idet hver især hævdede, at netop hans provins skulle være en undtagelse fra hovedreglen.

Vi har allerede talt meget om det karakteristiske fravær af offentlig ånd i Kina. Det kommer til udtryk på flere måder end man kan opregne.

"Offentligheden" er for en kineser blot en "lovmæssig fiktion," medens han og hans interesser er de eneste virkelige fakta. En mand, der graver en brønd, arrangerer den således at den krydser en landevej og gør det umuligt for vogne at passere, medens der bliver trukket vand op. Det samme er manden, der kaster en pøs med snavset vand på den støvede vej, eller en skovl halvfuld af jord på en mudret, og i hvert tilfælde holder sin håndflade ud mod næste rejsende, som var de en slags velgørere, der burde belønnes ved den symbolske handling. En kroer vil ikke engang fylde et dybt hul ved indgangen til hans herberg, selvom han har synlige beviser på, at andre kroer, der ikke er forsynet med mudderhuller, vil trække hans kunder væk.

Lange køer af vogne forlader kinesiske kroer meget tidligt om morgenen, idet de rejser sammen for gensidig beskyttelse. Men hvis en gruppe banditter er snu nok til at angribe den sidste vogn, og lade de andre slippe, er der vidnesbyrd fra dem, som burde vide kendsgerningerne, at plyndringen vil finde sted uhindret, medmindre den uheldige vognmand tilfældigvis har nogle særlige forbindelse med de andre.

Der verserer det ordsprog i vestlige lande at der er ære selv blandt tyve. Et lignende kodeks kan være gældende i Kina efter alt hvad vi ved, men det er underlagt nogle ejendommelige variationer på grund af kinesiske retssagers sædvaner. Beretninger offentliggjorte i de indfødte aviser, og som i et nyligt tilfælde, i Peking Gazette, viser, at det er en almindelig procedure hos kinesiske røvere, at når en af dem er blevet såret eller på anden måde er ude af stand til effektivt at flygte, at dræbe ham som den eneste måde at sikre sig at han ikke vil vidne imod resten.

I vestlige lande menes det at være et argument for at favorisere en ordening at det åbenbart er til fordel for almenvellet. Lejlighedsvis finder man enkeltpersoner, som er utilgængelige for appeller baseret på denne påstand, men det må være et ejendommeligt samfund, hvor det generelt niveau af den offentlige stemning ville gøre det muligt at forpurre en plan, som åbenbart var til fordel for den offentlige velfærd, og som ikke kunne gøre nogen skade. Alligevel kender vi til en stor havn i Kina, hvor forsøg på at købe grund til et indfødte apotek og hospital, som skulle være under kontrol af kineserne selv, blev fuldstændig blokeret af stedets *literati*, tilsyneladende uden anden grund end at projektet blev fremmet såvel som foreslået af udlændinge. *

* For nogle år siden fandt en offentligt engageret udenlandsk beboer i Chefoo vejen mellem hans hus og bebyggelsen i chokerende tilstand, og gik i gang med at reparere den selv. Den lokale dommer udstedte ordre om at stoppe ham, og sagde, at arbejdet tilhørte magistraten, og ingen anden måtte udføre det. Fra den tid til i dag er der ikke gjort noget ved det.

Det samme eksempel på den politik, som i historien er kendt som hunden-i-krybben, blev hyppigt mødt i nødhjælp under hungersnøden. Ved hele tre lejligheder blev forfatteren opvartet af en deputation af ledere fra forskellige landsbyer, der beskrev deres adskillige landsbyers fortvivlende tilstand og ydmygt bønfuldt den velvillige udlænding om at besøge deres ubetydelige landsbyer og administrere "vand til fisk i de tørre hjulspor".

Ved hver af disse lejligheder blev der stillet en vogn til rådighed for at eskortere inspektøren, og ved hver lejlighed opstod problemer med hensyn til vognens retur rejse.

Vanskeligheden syntes at være at bestemme, hvem der skulle betale den ringe pris for det næsten udsultede dyr, der blev brugt til at trække vognen, eller måske hvor meget det skulle tillades at bruge det elendige dyr selv eller vognen. Ved hver af disse lejligheder fandt der flere timers uenighed sted. I et tilfælde blev der til sidst fundet en mager hest, der meget lignede et fugleskræmsel, til at udføre den tvungne pligt, men i de to andre landsbyer var ingen køretøjer på vej efter at synet var overstået, og på trods af gentagne løfter blev udlændingen nødt til at tilbagelægge det meste af deres vej hjem til fods over adskillige mil.

En af disse landsbyer havde en befolkning på flere tusinde personer, og de involverede penge kunne ikke have beløbet sig til mere end femogtyve cent. Udover dette, var der den overhængende fare, levende fremsat af en rasende medhjælper ved fordelingen, at hele landsbyen kunne få lov at sulte, som en straf for den lurvede behandling, som var overgået erfarne inspektører. Alligevel var overvejelser af denne art utilstrækkelige til at frembringe det lille beløb, som var nødvendigt for at løse problemerne. Hver berørt person var fuldstændig opslugt af at sørge for, at *han* ikke gjorde noget, som han ikke fik betaling for, lige gyldigt om landsbyen som helhed sultede eller ikke sultede som følge af hans handlinger.

Det er et almindeligt kinesisk ordsprog, at hvis tre mænd bliver forenet i hjertet kan de forvandle gul jord til guld. Det virker som en energisk talemåde, men der er mere sandhed i den end det synes ved første øjekast.

Efter lang erfaring med deres sociale relationer, undrer man sig ikke over at kineserne rejser templer til de tre mænd, der var de mest berømte eksempler i kinesisk historie på en broder-alliance, Chang Fei, Liu Pei og Kuan Yii. Den gensidig mistanke, som er blevet så fuldstændigt illustreret forhindrer generelt handlingsharmonien, selvom der ofte kan være en høj grad af tilsyneladende enhed.

Det er et populært ordsprog, at hvis de litterære dimittender af første grad (hsiu-ts'ai) blev ladet uforstyrrede for at rejse et oprør, kunne de ikke gøre det på tre år. Absolut selvished og gensidig mistænksomhed vil normalt forhindre projektet i at blive til virkelighed, ligesom i tilfældet med T'ai-p'ing oprøret, hvor egoisme og mistænksomhed i sidste ende forårsagede ruin for den formidable bevægelse, som i mere end et årti truede imperiets eksistens.

Oprør er faktisk af konstant forekomst, som det allerede har været bemærket, men det underlige er, at de ikke er langt flere. Tingene skal være kommet til et desperat niveau, før massen af Den kinesiske befolkning bevidst trodser regeringen.

Selv i tilfælde af lokal uro, når der viser sig for kineserne at der ikke er nogen sikkerhed undtagen den beskyttelse, som de kan få af jordvolde kastet op omkring landsbyerne, og når faren, er mest nært forestående og kræver øjeblikkelig handling, er det nogle gange vanskeligt at sikre tilstrækkelig enstemmighed til at muliggøre en bymur.

I et sådant tilfælde tæt på forfatterens hjem, blev en stor landsby uenig, faktisk skiltes den i to sektioner som opførte to særskilte bymure, en i hver ende af byen, til gensidigt besvær og med en stor merudgift.

Et iøjnefaldende og typisk eksempel på kinesisk manglende evne til kombinere succesfuldt for den fælles velfærd ydes af erfaringer fra en del af Shantung-provinsen i sagen om dets kornafgift. I mange år har et misbrug været tilladt, i hvilket brøkdeler af en pint eller en peck (på grund af en fast sats per acre), hvor små disse brøkdeler end måtte være, behandles som om de var hele tal i den næste højere pålydende værdi. Ved denne simple opfindelse bliver den samlede mængde korn, der opkræves fra folket, enormt øget.

Selvom det er meget svært, at få sager af denne art bragt til myndighedernes opmærksomhed i Peking, da hvert mellemlid spærrer vejen, har de mest utrættelige anstrengelser fra nogle få personers side, som utvivlsomt var i besiddelse af en prisværdig mængde offentlig ånd, resulteret i at få klagen hørt og en dom afsagt. Det vides at kejserlige ordrer er blevet sendt fra Peking til de vigtigste myndigheder for at få stoppet disse afpresninger med det samme.

Men sådan er det ordsprogsagtige hemmelige samarbejde mellem alle kinesiske embedsmænd at i alle tilfælde er disse tvingende ordrer på et tidspunkt blevet undertrykt, eller er blevet fuldstændig ignoreret efter at de er modtaget.

Erfaringer med lignende afpresninger andre steder gør det fuldstændig sandsynligt at hvis folket i de berørte distrikter blot kunne samarbejde, ville de i sidste ende få fuldstændig succes, og mange lukrative stillinger ville blive ledige. Men, som det er, med ethvert motiv for sådant samarbejde, er der ingen synlig udsigt til at tilstrækkelig offentlig ånd og harmoni nogensinde vil blive fundet for at opnå dette.

Forholdet mellem karakteren af Kinas regering og de emner, der diskuteres, er mange og vigtige, men en fuld udvikling af dem ville kræve meget større viden end vi besidder, og ville desuden optage et helt bind.

Emnet gensidigt ansvar er allerede blevet behandlet grundigt, og en indsats er gjort for at yde dens fortræffeligheder retfærdighed. Men det må ikke blive overset at det også er ledsaget af alvorlige onder, som vi allerede har peget på, og som blev påpeget for mere end fyrre år siden af Mr. Thomas Taylor Meadows.

Hvis en embedsmand er ansvarlig for eksistensen af forbrydelser, som han ikke finder det let at kontrollere, eller, som han er uvidende om, indtil det er for sent forhindre dem, vil han uundgåeligt skjule fakta for at beskytte sig selv. Det er det, som hele tiden sker i alle regeringens afdelinger til fuldstændig undergravning af retfærdigheden.

Enhver forfatter om Kina har bemærket to yderligere onder forbundet med det officielle system.

Et af dem er fraværet af selvstændige lønninger til embedsmændene, hvis bevillinger er så absurd små at de ofte ikke ville kunne dække udgifterne til Yamen for en dag. Udover dette bliver embedsmændene udsat for så mange fradrag og modregninger at det siges at de sjældent trækker deres nominelle tillæg overhovedet, da det ville blive nødvendigt at betale dem alle tilbage i form af bøder, og ved hver betaling ville de blive udsat for klemmer i processen.

Det andet onde element i systemet er det konglomerat af opgaver, som er samlet i en myndighed, hvilket gør det til både en fysisk og en moralsk umulighed at disse pligter skulle blive korrekt udført. En mand, der på en gang er den civile og den strafferetslige dommer, sherif, retsmediciner og skattekommissær for et stort og folkerigt distrikt, kan umuligt følge med i detaljer om alt hans arbejde. Den absolutte nødvendighed for at opkræve klemmer og at modtage bestikkelse skyldes at *der ikke er nogen anden måde hvorved en magistrat kan eksistere.*

I, hvad der allerede er blevet sagt om den komparative frihed fra udnyttelse, som det kinesiske folk nyder, blev der henvist den store masse af befolkningen, og ikke til dem, der falder inden for omfanget af den officielle lasso, som med stor sandsynlighed vil kvæle alt, hvad den omslutter.

Det er velkendt at det er i en distrikt magistrats magt at udrydde en hel familie, og hvor ofte denne frygtelig magt udøves kan aldrig vides. Tilfælde er løbende kommet frem i lyset gennem dokumenter offentliggjort i Peking Gazette, såvel som i rapporter fra udlændinge spredt ud over de atten provinser. De viser, at når kinesisk regering er på sit værste, er det svært at overdrive dets mangler.

Embedsmændenes forhold til hinanden er fuldt ud udtrykt i det velkendte ordsprog som allerede tidligere er citeret, "de store fisk spiser de små fisk, de små fisk spiser vandinsekterne, vandinsekterne æder vandplanterne, vandplanterne lever af mudderet."

Der kan kun gives plads til to tilfælde, ud af mange, af det iøjnefaldende fravær af altruisme hos Kinas embedsmænd mod folket, hvis "fædre og mødre" de formodes at være.

En af disse vedrører det hemmelige samarbejde mellem myndighederne og de værste klasser af folket, når sidstnævnte er i ledtog med de skruppelløse rige.

For ikke mange år siden, udfærdigede guvernøren i provinsen Hunan en lang beretning, som blev offentliggjort i *Gazette*, der omfatter resultaterne af hans undersøgelser af et system af organiseret kidnapning og slaveri, der eksisterede i den provins i distriktet Lei-yang.

Flere hundrede kulminer eller "huller" i disse distrikter bliver udnyttet, indtil de bliver oversvømmede, og da bliver det nødvendigt at bruge meget arbejdskraft for at redde dem.

En omfattende forening kaldet "Vandkontrakt Hong", sammensat af de mest modbydelige elementer i samfundet, investerede store summer i gambling etableringer, som i kombination

med vin- og spisebutikker formåede ikke blot at få et stort antal uskyldige mennesker ud af alle deres eksistensmidler, men samtidig tynde dem med høje renter på spillegæld, indtil de fattige ofre i fortvivlede søgte at flygte fra deres plageånder og blev tvungen til at sælge sig selv, og da blev de dreven ned i minerne.

Andre personer blev nogle gange kidnappet til samme formål.

Over indgangen til disse tortursteder kunne godt have været skrevet inskriptionen, som Dante fandt ved indgangen til helvede, "Hvem der kommer ind her, lader alt håb bag sig".

Ofrene bliver strippet for enhver beklædning, de besidder, helt ned til deres sko og bliver sat til at tømme vand ud af minerne på skift. Denne operation fortsætter dag og nat uden pause, og den kulde og sult de udholder fremkalder ingen medlidenhed i deres vogteres hjerter. Hvis de viser de mindste symptomer på træthed, bliver de slået på ryggen med piske, og hvis de forsøger at flygte, bliver deres fødder stukket med knive. Minerne er mørke og atmosfæren fugtig og kold, medens arbejdets karakter er så ekstraordinært smertefuldt, at de med svagere helbred ofte bukker under efter en halv måneds slid, medens selv de hårdføre finder at deres fødder får koldbrand og deres maver svulmer op efter et par måneder med denne behandling. De må ikke hvile, og ingen medicinske midler bliver givet dem, når de er syge, deres plageånder sidder roligt til medens de dør foran deres øjne.

En endnu mere hjerteskrærende omstændighed er det faktum, at når arbejdet i minerne ophører i foråret, bliver de ulykkelige "vandfrøer", der har formålet at overleve de rædsler, som de har udholdt, stadig tilbageholdt af deres vand-hongs i deres fangehuller, så de kan være tilgængelige, når den næste sæson med at øse vand ud begynder.

De har ikke noget kommunikation med omverdenen, og i mange af disse miner bliver nogle hundreder elendige stakler årligt arbejdet ihjel, medens i ingen er dødeligheden mindre end omkring en snes om året.

Når de dør, bliver de begravet i et eller andet hul i bjergsiden, og deres slægtninge og venner ved intet om deres skæbne, ingen rapport om dødsfaldene bliver udsendt, eller noget ligsyn foretaget på deres kroppe.

Forbud har afløst forbud mod eftergivenesshed med disse barbarier, men hidtil er det lykkedes mine-ejerne og vand-hongs at omgå dem. Præfekten har dog nu sendt bud efter mine-ejerne og har tydeligt forbudt brugen af sådanne navne som "vandfrøer" og så videre med de barbarier, som de skjuler. De er blevet tvunget til at underskrive et bindene tilsagn om at afstå fra sådan praksis i fremtiden, og dette tilsagn er blevet noteret.

Samme beretning nævner tidligere års eksistens af misbrug af netop denne klasse i minerne vest for Peking.

De, som er bekendte med det kinesiske officielle liv, vil forstå betydningen af bemærkningen om at medens disse praksisser igen og igen er blevet forbudt, har vand-hongs og mineejere "formået at unddrage sig dem." Selv den mest overfladiske læser må rammes af den omstændighed, at den eneste straf, der blev udmålt til skaberne af dette gennem lang tid etablerede og skandaløse system af grusomhed er et strengt forbud mod at kalde deres arbejdere "vandfrøer" i fremtiden og et krav om at de med deres underskrift lover ikke at myrde flere af dem!

Hvor dårlige disse tilfælde end er, er de stadig usædvanlige og lokale. De involverer kun et forholdsvis lille antal embedsmænd. Andre og endnu mere lærerige eksempler på regeringens behandling af dens undersåtter ses ved de talrige lejligheder, ved hvilke der er maksimal fare fra oprørere, eller for lidelser på grund af oversvømmelse og hungersnød. Instinktet for selvopholdelse fører naturligvis til bestræbelser på at slå hvert et oprør ned, og indtil nu er disse bestræbelser altid lykkedes.

Men i mellemtiden, i lange perioder før embedsmændenes sløve og langsomme handlinger bringer lettelse blot i udsigt, lider de stakkels mennesker under mange elendigheder. Og det sker ikke sjældent at undertrykkelsen fra dem, der sendes til at slå opstanden ned, er et onde så meget større end oprøret selv at de stakkels mennesker drives til i selvforsvar at slutte sig til oprørerne.

At et lokalt anarki af den værste type kan eksistere side om side med en regering, der er så stærk, at den udmærket er i stand til at slå et oprør ned, hvis dens styrke bliver bragt til udfoldelse, er et af de mærkelige fænomener i det kinesiske imperium.

Uden at specificere detaljer, må det være tilstrækkeligt at nævne den betydelige eksistens af et stort antal bjergfæstninger i sådanne meget opdeltede provinser som Shansi, Szechuan og Shantung, hvortil folket har for skik at trække sig tilbage så snart en periode med lovløshed sætter ind og derved opgive alt, hvad der ikke er løsøre til plyndrende bander.

I nogle regioner er disse forter på toppen af næsten utilgængelige bjerge de mest iøjnefaldende objekter i landskabet, og vi er blevet forsikret om at i nogle af disse fæstninger har frygtelige massakrer fundet sted inden for det sidste kvarte århundrede. Folket har for evigheder siden lært at hvis de ønsker at undgå udryddelse kan det kun lykkes ved at gøre for sig selv så godt, som de kan, hvad regeringen burde gøre for dem.

Et lignende skue præsenteres, hver gang en flod går over sine banker og oversvømmer en stor region. Ofte er det ikke nemt at give eftergivelse af skatter, selv når folket ikke har noget at spise, og i langt de fleste tilfælde er der aldrig nogen, som har tænkt på at regeringen skulle bringe lindring til den lidende region.

I de store oversvømmelser, som var resultatet af kanalskiftet i Den Gule Flod inden for de seneste par år, og i de samtidige langvarige tilfælde af hungersnød i Honan, Anhui, Shantung og Shingking har regeringen gjort langt mere for at hjælpe de trængende end den gjorde under den store

hungersnød 1877-78. Men der er mange grunde til at formode, at denne nødhjælp - i bedste fald begrænsede - skyldes hvad nogle filosoffer har kaldt "oplyst selvished" ud fra en klarere opfattelse end hidtil om at ved opkrævning af skatter, kommer der ingenting ud af intet.

Da generaldirektøren for Den Gule Flod, ved hvis anstrengelser den tilsyneladende umulige opgave at lukke det store brud blev gennemført, foreslog kejseren at den eneste passende metode til at håndtere det mægtige problem, repræsenteret ved "China's Sorrow", er en udvidet inspektion, blev forslaget afvist som "for tidligt og for prangende". Enorme beløb bliver ødslet på et kejserligt bryllup, medens intet bliver afsat til nødhjælp for de tre provinser som er ødelagte af Den Gule Flod.

Samtidig med at udenlandske midler blev sendt ind i hungersnød distrikter, for at fordele korn som nødhjælp til hundredtusindvis af mennesker, der sultede, eksporterede regeringen korn fra disse selvsamme regioner, som var sendt til Peking som skatter.

Folket bringes hele tiden til at indse, at opkrævningen af statens skat er det vigtigste i den moderne historie. Hvis nogen del af denne skat eftergives (i betragtning af at den er umulig at opkræve), kaldes dette "kejserslig gunst".

For magistraterne ser det ud til at være den almindelige praksis i Kina, tvangsmæssigt at forbyde eksport af fødevarer, når der er nogen fare for knaphed, helt uanset hvad virkningen af et sådant forbud vil blive.

En beretning i Peking Gazette offentliggjort i August 1890, henledte opmærksomheden på at året før havde generalguvernøren for de to Kiang-provinser forbudt eksport af ris fra disse provinser. Resultatet var en stor stigning i prisen på ris andre steder i hele kejserriget, så i efteråret 1889 blev der faktisk krævet en højere pris for ris i provinsen Fukien, som stort set er afhængig af Kiangsu, end i Soochow, som var centrum i et oversvømmet distrikt.

I anledning af de store oversvømmelser i det nordlige Kina i 1890 beordrede kejseren disse restriktioner fjernet.

Under en hungersnød i provinsen Shantung i 1888 handlede et betydeligt antal distriktsdommere, der besidder stillinger i regioner nær ved dem, hvor afgrøderne var slået fuldstændig fejl, i henhold til det pågældende princip ved at udstedte proklamationer om tvangsmæssigt forbud mod salg af korn til udenfor distrikterne.

Denne handling blev foretaget, fordi man frygtede at salg af korn, for at tilfredsstille den naturlige efterspørgsel i andre områder, kunne øge vanskeligheden ved at opkræve kornafgiften i de egne, hvor der ikke var hungersnød.

Det var uden betydning for disse magistrater, at de fattige mennesker i de tilstødende distrikter intet havde at spise, og brød deres huse ned for at få penge til at købe mad.

Overvejelser af denne slags har ringe vægt hos kinesiske embedsmænd, som har deres egne interesser og deres overordnede at tilfredsstille.

De store masser af mennesker fordrevet fra deres hjem af den fuldstændige umulighed af at finde noget mad til dem selv og deres familier, drev hid og hid og tiggede hvor de kom frem.

Efter at have hørt et rygte om at arbejdskraft var efterspurgt i Shensi, i en afstand af en måned eller to's rejse mod vest, vendte betydelige masser af flygtninge af denne slags, hvis hjem var i provinsen Shantung, deres trætte skridt i den retning.

Da de nåede Shensis grænser, skabte deres ankomst tumult. Folket klagede til magistraten over dem, de lokale magistrater klagede til guvernøren og guvernøren igen kommunikerede med guvernøren for Shantung. Den sidstnævnte undskyldte officielt på sit folks vegne for den forstyrrelse som de forårsagede, som om Shensi og Shantung havde været forskellige kongeriger, og der blev udstedt en proklamation, der underrettede de indfødte i Shantung om at holde sig væk fra andre provinser, hvor de ikke var ønskede. Hvis de finder anledning til at sulte ihjel, så lad dem gøre det anstændigt i deres egne hjem eller så tæt på dem, som det er mest bekvemt.

Begivenheder af denne art, som er aldeles velkendte og som ikke fremkalder overraskelse hos andre end en udlænding, tjener til endnu en gang at fremkalde i hukommelsen den passage i de confucianske klassikere, som lyder (teoretisk set) "Inden for de fire have er alle brødre."

Relationerne mellem dette emne og forholdet mellem kinesere og udlændinge er talrige og vigtige. Vi behøver ikke at tøve med at bemærke at den menneskelige natur er den samme over hele verden, men der er store variationer i dens fremtrædningsform.

Nogle af de mest lærerige af disse former i Kina, som vi allerede har nævnt, møder vi i relationerne mellem herrer og tjenere. At kineserne på mange måder er de mest fremragende tjenere, vi ikke blot indrømmer, men fastholder mod alle indvendinger. Nogle af de bedste nationale karakteristika, for hvilke vi allerede har viet megen plads, er rigeligt illustreret af kinesiske tjenere.

Mange af dem har sans for intens loyalitet over for deres herrer, værdige til de feudale tidsaldrer, og det er meget almindeligt for kvinder ansat som barnepiger for små udenlandske børn at blive langt mere knyttet til disse spædbørn end til deres egne. Vi har kendt en tjener, hvis herre havde forladt Kina, og som imidlertid, ved herrens tilbagevenden, opgav alle sine engagementer og helligede sig udelukkende sin herres interesser i den tid han opholdt sig i landet.

Vi kender tilfælde hvor samme kinesiske tjener er blevet holdt i ansættelse af en udenlandsk herre i mere end tredive år.

Men da der er visse dele af Kina, der producerer bedre ris end andre, så der er visse dele, der producerer bedre tjenestefolk, og da der nu er gået nogle generationer siden efterspørgslen efter

kinesiske tjenere begyndte, er det rimeligt at antage at de gode egenskaber har haft en tendens til at overleve.

Den bedste måde at fastslå den reelle kvalitet af det råmateriale, som Kina er fuld af, er at kaste sig ud i det "dybe indre" og tage til tjenere hvem du kan få. På den måde kan man måske erhverve sig et lager af erfaring på et år, som tyve leveår i en havneby ikke et øjeblik kan konkurrere med.

En person, der havde været ansat som tjener til at servere ved bordet, blev under disse omstændigheder sat til at tjene ved et festmåltid, som blev givet af en udlænding for en kinesisk familiefest. I løbet af måltidet forsvandt denne person, således at der ingen var til at servere for gæsterne. Efter undersøgelse blev det konstateret at han var "gået hjem". Som svar på spørgsmål den næste dag, forklarede denne mand, som var udstyret med en melankolsk mine, *at han havde gæster i sit hus*, og at det derfor blev nødvendigt for ham at tage hjem og vente på dem! Dette er blot et udsnit af tilfælde, hvor det er den rolige antagelse fra en kinesers side, hvis tid og tjeneste du har betalt - ikke usandsynligt på forhånd - at hans interesser skal tilgodeses først. Idet han er sendt for at udføre et bestemt stykke arbejde, viser det sig at han er "gået hjem", med den besked at han kan ikke komme i dag, da han har en "aftale".

Emnet "fleksibel ufleksibilitet" er allerede blevet behandlet, som de fleste andre utilstrækkeligt, men det er nødvendigt at vende tilbage til det endnu engang.

Så vidt vi er i stand til at bedømme, ses denne kvalitet bedst muligt i distrikter, der er strengt landlige; men hvor den overhovedet findes, frembringer den trofaste eksempler tilpassede til at vinde priser på internationale udstillinger. Kokken, som absolut nægter at vaske sine viskestykker på en sådan måde at det er muligt at afgøre, om han overhovedet har gjort det. Tortur kan ikke tvinge ham til at grille sin oksebøf, hvis han engang har vænnet sig til at stege den. Hvis det fatale og mystiske element "ansigt" optræder i sagen er det hele op til den stakkels herre, som enten må opgive dette punkt eller tjeneren.

En godmodig mand fra landet, der vidste hvordan man laver mad og som i nødstilfælde ikke var for fin til at servere ved bordet, kunne ikke foranlediges til at holde fluerne væk fra det samme i en prøveperiode i hundedagene. Efter en eller to milde bevægelser med en vifte trak han sig blidt, men bestemt tilbage til køkkenet. Med udspekuleret diplomati lykkedes det til sidst at fremkalde den oplysning at hans indvendinger mod denne særlige form for anstrengelse var baseret på sund fornuft! Kinesiske skuespillere betragtes som en lav og fordærvet klasse i samfundet. Blandt skuespillere er de mindst respektable dem som er sat til at udføre "scene arbejde" med at fungere som lakajer, svinge en fluevifte og så videre. I lyset af disse associationer kan der ikke findes nogen mand fra landet med selvrespekt, der vil svinge en vifte over et spisebord, selvom han kunne blive formået til at trække et reb, som bevæger en "punkah"! (Indisk vifte anordning)

Landsby drengen tilbringer en stor del af sin tid med en kurv på ryggen, strejfende langs vejene på jagt efter gødning. Men når han bliver taget ind i en udenlandsk familie, hvor han modtager flere penge på en måned, end han nogensinde har ejet i hele sit tidligere liv, nægter han absolut at udføre

et så nedværdigende arbejde som at tømme natpotter.

Vi har hørt om gentagne tilfælde, hvor drenge, der er for fattige til at til at vide, om de vil få et regelmæssigt måltid tre gange om dagen i deres hjem, med ubønhørlig fasthed har stået på denne detalje og på grund af den med tilsyneladende munterhed har opgivet deres pladser.

Ligesom den dame, der nægtede at "stryge pudebetræk" på en søndag, følte de sig forpligtede til at "trække grænsen et sted". Hun trak sin ved pudebetræk - de trak deres ved natpotter.

I en by ansatte en udlænding engang en ung mand af meget fast karakter, som af sine arbejdsgivere fik besked på at køre barnevognen for en eftermiddagstur. Tidligere erfaringer havde gjort ham forsigtig med afslag, men overholdelse var udelukket. Efter et øjeblikks tøven sagde han, at han ville løbe ud og finde en mand, der ville gøre det. Han fik at vide at dette var overflødigt da herren selv var fuldt ud klar til opgaven, og han kunne betale *ham!* Følgelig blev den følsomme unge mand i slutningen af måneden præsenteret for sin løn, minus fem hundrede kontanter, betaling for de gange, hvor han havde ansat sin arbejdsgiver som vikar!

Denne sag er nævnt for at fremhæve bemærkningen om, at "ansigt" er i den dybere årsag til mange sådanne udbrud af stædighed. At køre en barnevogn er en kvindes arbejde, og må ikke udføres af en mand med høj selvrespekt. Dog udførte denne selv samme følsomme person, for en lille ekstra betaling, al tøjvask for det spædbarn, som han ikke kunne køre i hendes barnevogn!

At "skære næsen af for at trodse sit ansigt" er i Kina en proces for almindeligt til at tiltrække den mindste opmærksomhed. En bådsmænd eller en vognmand, der er engageret til at sejle eller køre hen, hvor end den udlænding, der lejer hans båd ønsker det, nægter nogle gange positivt at opfylde sin kontrakt.

Denne, en kinesisk vognmands uflexible stædighed ved sådanne lejligheder, kan passende illustreret af et af hans muldyrs opførsel, som ved at komme til et særligt støvet sted på vejen, med stor beslutsomhed lægger sig ned og tager et støvbad. Vognmanden slår i mellemtiden muldyret med sin pisk med al sin styrke, men forgæves. Muldyret er lige så upåvirket, som hvis en flue kildede den.

Når vi betragter de fænomener, som dette er analogt med, bliver vi ofte mindet om de ætsende kommentarer fra De Quincey, hvori han med en alt for gennemgribende generalisering bekræfter at den kinesiske race er udstyret med "en stædighed som muldyr."

Kineserne er ikke stædige som muldyr, for muldyret ændrer ikke sit humør, medens den samme ustyrlige vognmand, der trodser sin arbejdsgiver midt på rejsen, selv om han er bleven udtrykkeligt advaret om at hans "vinpenge" helt vil blive tilbageholdt, skulle han holde fast i dette, er ved rejsens afslutning klar til at bruge en halv dag på i k'o-tous for at bønfalde om den gunst, som han på afstand behandlede med foragtelig hån.

At en rejsende bør have en nedskreven aftale med sine vognmænd, bådsmand og så videre er almindelig forsigtighed. Som vi har forklaret i behandlingen af det kinesiske talent for misforståelser, må intet smuthul for en mulig fejlfortolkning stå åbent. Og alligevel, uanset hans anstrengelser på dette punkt, vil penge sandsynligvis volde udlændingen i Kina mere besvær end nogen anden enkelt årsag. "Penge og tøj styrer verden" siger det kinesiske ordsprog, i en forstand, som forekommer udlændingen ny og ejendommelig.

Intet citat fra klassikerne ses hyppigere over dørene til kinesiske butikker end ordene "Betragt retskaffenhed som vinding." Set i lyset af ens almindelige erfaring i butikker vil få citater slå den fremmede som en større kombination af det nøgterne og det groteske.

At bede en kineser om penge er som at spørge, om han har en fortand, som han kan undvære. Hvis man har forretningsforbindelser med en kineser, må man sandsynligvis blive mindet om skoledrengens fejlagtige formel, "Mennesket er sammensat af vand og grisk væv."

Kineserne er som børn med hensyn til den utilslørede fremtræden, som de giver deres egne påstande og ønsker. "Jeg har hørt, at din kusine er gift og har bosat sig i Japan," sagde en mor til sin datter, "og at hun er meget lykkelig." "Sludder om lykkelig", var den usympatiske svar; "sagde hun noget om den japanske dukke, som jeg vil have?"

Hvis en kineser nægter penge, når de bliver ham tilbudt, er det det næsten uvægerligt af en af to grunde, enten fordi han er bange for at tage imod dem, eller langt mere sandsynligvis fordi der ikke er nok af dem. Den berømte kinesiske officer Yang Chen fra After Han Dynastiet afviste en bestikkelse, og da han blev fortalt, at hvis han tog imod den, ville ingen vide det, svarede han "Himlen ved det, Jorden ved det, du ved det og jeg ved det."

Det er ikke urimeligt at antage, at der kan være kinesere i dag, der er lige så ærlige som Yang Chen, men hvis det er tilfældet, er de i det mindste kun kendt af "Himlen" og "Jorden".

For at en vesterlænding at lære at forhandle med orientalerne, er en opgave, der tager meget tid og de vigtigste forudsætninger er grænseløs takt og uendelig tålmodighed. Ikke sjældent kan der ikke laves nogen handel, for mellem sådanne intime venner må penge ikke meget som nævnes. Men det er ingen garanti for at når tiden for betaling endelig kommer, vil den samme mand, som var så delikat i sine følelser, at han ikke kunne bringe sig selv til at nævne nogen pris overhovedet, ikke skabe en stormende forstyrrelse, fordi han ikke har tjent så meget ved sit generøse forslag, som han forventede at gøre.

I et af sine bind som beskriver den proces, hvorved Congo Free State blev åbnet har Stanley givet en beskrivelse af sin omgang med en vis indfødt stamme. Han havde købt jord til en station, som siden var blevet ødelagt af de indfødte. Dette nødvendiggjorde en vis gengældelse og en efterfølgende "fred" fulgt af en betaling af en frivillig sum fra hans side for at gøre freden evig.

Efter tidligere at have krævet en godtgørelse fra dem, gav han nu til hver af de femten høvdinge og ældste et stykke klæde og ti messingstænger, der i værdi beløb sig til meget mere end erstatningen, som de havde betalt. Så viste deres grådighed sig. Idet de efterlod deres gaver på jorden gik de til side for at holde en palaver, hvorefter en af dem meddelte Stanley. "Bula Matari (Breaker of Rocks) vi har overvejet sammen. Vi er alle enige om at I bør give hver af os to stykker af stof og tyve messingstænger for at fejre denne fred." "Tag gaverne væk," sagde Stanley til sine tjenere. "Det er nok," fortsatte han og viftede med hånden til høvdingene. "Landet er jeres. Tag det, vi vil rejse bort for evigt. Jeg er træt af jer." Høvdingene sprang op "Nej! nej! nej!" råbte en af dem og stoppede tjenernes bevægelse. "Stop! Vær ikke vred på os; dette er skik hos Wy-yanzi. Hvis du havde givet os fire tusinde messingstænger, ville vi have bedt om ti tusinde; hvis du havde givet os ti tusinde, ville vi have bedt om ti gange det antal. Forlad os ikke. Giv os klædet og stængerne, og vi vil gå og fejre freden. Kender Bula Matari ikke Wy-yanzi endnu? Ja, Wy-yanzi'ernes grådighed er lige så umættelig som flodhestens appetit. Wy-yanzi elsker også penge for meget til at kæmpe mere. Så lev i fred, og lad dit hjerte hvile."

Wy-yanzierne er barbariske, og kineserne er civiliserede, men der vil være tidspunkter, hvor sidstnævnte vil ligne førstnævnte. "Når han forlanger, en pris, der når til himlen," siger ordsproget, "betal ham en pris, der kommer ned på jorden."

Har nogen af vores læsere haft fornøjelsen af at bygge et hus i Kina, med kinesiske entreprenører og kinesiske arbejdere? Er der nogen af dem, der har gjort det en gang, som tørster efter at gøre det igen? Hver mand ser ud til at have sin finger med i kagen, og hver finger er matchet af en tommelfinger klar til at udvikle en blomme.

Ved sådanne lejligheder er vi blevet mindet om den lille dreng, der blev vist billedet af Daniel i løvens hule, og som var meget forstyrret fordi der var en lille løve, der syntes at være så meget i baggrunden, at det var sandsynligt, at den "ikke får noget Daniel overhovedet!"

De håndværkere, der kan blive betalt per dag, kommer sent og går tidlig. Trist at fortælle, de vil til tider døse over deres arbejde.

En ven af forfatteren holdt øje med sine tømrere, indtil han følte sig tilskyndet til at vise dem en bedre måde, men han blev til advaret om ikke at røre ved lægterne, for at han ikke skulle "forkæle" dem. Vor ven var ikke den novice, som han syntes. I en tidligere periode af sit liv havde han mulighed for at tjene penge ved at sømme lægter på for så og så meget per kvadratyard.

Idet han ventede til arbejderne var gået til middag, greb han et bundt lægter, fordelte dem i rækker over gulvet, og med munden fuld af søm slog han hurtigt et i hver, langt nok ned til at holde dem på plads. Da lægterne var justeret på deres pladser slog han resten af sømmene i, hver med et skarpt slag (i stedet for seks eller otte sløve). På denne måde, medens tømrerne spiste deres måltid, var han i stand til at udføre lige så meget arbejde som de alle fire havde nået på en halv dag.

Den blotte opgave med at holde deres værktøjer i stand er for kinesiske arbejdere en alvorlig sag i tidsforbrug. Imidlertid, hvis værktøjerne tilhører udlændingen, er der dog ingen forlegenhed på denne måde. De er gået i stykker på mystisk vis, og alligevel har ingen rørt dem. *Non est inventus* er det passende motto for dem alle.

Stænger og små spær bliver kastet over muren, og alle nabolagets lænder ser ud til at være omgjorte med det reb, der var indkøbt til støtte for stilladset.

Under hele konstruktionsarbejdet er hver dag en krise. Alle tidligere erfaringer bliver til intet. Sandet, kalken, jorden på *dette* sted kan ikke bruges til nogen af de formål for hvilke sand, kalk og jord i almindelighed er beregnet til udlændingen er hjælpeløs. Han kan passende repræsenteres af Gulliver holdt nede af tråde, som sammenlagt er for meget for ham.

Permanent har vi nedfældet i vor hukommelse en Kantonesisk entreprenør, hvis løfter, som hans penge, gik op i røg, for han var desværre et offer for opiumspiben. Til sidst var overbærenhed ophørt med at være en dyd, og han blev konfronteret med en formidabel oversigt over detaljer af de ting, hvori han var kommet til kort. "Du fik at vide størrelsen af glasset. Du målte vinduerne tre til flere gange. Alle dem, som du har lavet, er forkerte, og de er ubrugelige. Ikke en af dine døre er sat ordentligt sammen. Der er ikke en ounce lim i dem. Gulvbrædderne er for korte i længden, for få i antal, fulde af knaster og overhovedet ikke tørre."

Efter at taleren var gået frem på denne måde i nogen tid, stirrede den milde kantoneser bedrøvet på ham, og da han kunne få sig selv til at tale, bemærkede han, i en tone af blid protest, "Sig ikke det! Sig det ikke. Ingen gentleman taler sådan."

Kinesernes gradvise overskridelser af aftaler og stadig nye krav, som er en konstant faktor i deres samkvem med udlændinge, er for sidstnævnte særligt irriterende, men de kan lige så lidt undslippes som varmen eller støvet eller insekterne.

Det kan bekræftes om de almindelige kinesere, specielt i hans forhold til udlændinge, som Hr. Arthur Sketchley's Mrs. Brown plejede at observere om "Old Brown," "åbn din mund, og han er nede i din hals."

Kamelen med næsen i teltet, til sidst efterfulgt af hele dets store krop, er ikke mere en type på kinesernes insinuerende fremskridt mod fuldstændig besiddelse af hvad de end angriber, end en elefant, der transporteres med jernbane på en fremadgående godsvogn, og var blevet tørstig, rakte sin snabel frem og dræned vandet fra lokomotivet, hvilket bringer hele toget til en stilstand.

Den metode, hvormed kineserne drager fordel af udlændinges uvidenhed, hjælpeløshed eller godhed, bliver illustreret af en ven af forfatterens oplevelse, da han tog bolig i hovedstaden i en indre provins.

Idet han i sin gårdhave ser en paria hund optræde på en mistænkelig måde, og han frygtede at hans lille søn, der legede i gården kunne blive bidt af dyret, som ikke usandsynligt havde rabies, tog faderen sin revolver og sendte det værdiløse og farlige dyr af sted til en anden verden.

En syerske, der var ansat i husstanden, kom tilfældigvis forbi, så den døende hund og gik ud på gaden for at sprede nyheden. Det varede ikke længe før en af naboerne dukkede op for at fortælle at denne særlige hund var hans egen darling, og der skulle betales kompensation for dens utidige ødelæggelse. Udlændingen protesterede naturligvis imod dette, og striden voksede voldsomt og blev mest urimeligt forlænget. Det blev endelig afgjort af "fredstalere", som gik med til at dræberen af hunden skulle betale en sum næsten svarende til fem mexicanske dollars, for en "kiste" til hunden, og næsten halvt så meget mere for at dulme de sårede følelser hos hundens "herre", som ikke havde mere reel forbindelse med udyret end læseren af disse linjer har.

Den næste gang, det blev nødvendigt at aflive en herreløs hund, sørgede udlændingen for - belært af erfaring - at administrere stryknin i en meget forklædt form sent om natten og omgående lukke hunden ud fra gården. Den næste morgen nævnte portvagten at i løbet af natten var den stakkel død af "sult", og denne gang blev udlændingen sparet for udgifterne til en "kiste".

Vi har andetsteds talt om det universelle talent for at absorbere, men det er et mere fremtrædende og mere konstant træk ved livet i Kina, end vi umiddelbart er i stand til at fatte. I det omfang det drejer sig om udlændinge, føler kinesere sig ikke begrænsede. Kinesere, der omgående ville ærgre sig over den mindste indtrængning i "kvindernes gård" i deres egne huse, vil drage fordel af et ubevogtet øjeblik, og sværme over hele en udlændings ejendom. De vil roligt plukke frugt og blomster, medens de vandrer omkring, og som svar på en udfordring sige at de blot "underholdt sig selv."

I deres behandling af denne type sager, kan udlændinge groft opdeles i to generelle klasser, de tolerante og de hårde og kompromisløse. At være rolig og selvsikker midt i sådanne oplevelser, er en "fin kunst". En krævende kineser bliver af og til "mødt med," en glædelig måde, ligesom en kroejer, der efter at have fået rigelig betaling om aftenen, når udlændingene næste morgen var ved at forlade hans gård, kræver noget yderligere. "Men hvis du havde noget at sige, hvorfor sagde du det ikke i går aftes, da jeg betalte dig?" indvender rejseselskabets kasserer. "Åh", var det klare svar: "Jeg tænkte: Vi ses igen i morgen". "Bare sådan," bemærkede den flintrede udlænding, "jeg vil se dig igen i morgen." Med hvilken bemærkning han steg på sit muldyr og red væk!

At enhver kineser eller for den sags skyld enhver udlænding, som er i vane med at modstå gradvis indtrængning fra dem, der føler det er deres pligt at tage alt, hvad de kan, vil blive upopulær, er en selvfølgelig sag. Vi har allerede talt om de måder, hvorpå de kinesere, der er forpligtigede til at afholde begravelser eller bryllupper, bliver udnyttet af deres mange venner. Hvis nogen, der har fået ansvar for den særlige afdeling af de komplicerede regnskaber, og hændelser ved sådanne lejligheder gør det for svært for de andre assistenter at fjedre deres reder i det omfang, de havde forventet, er det sædvanligt at protestere mod ham på en karakteristisk kinesisk måde.

Når han er engageret i at udføre sine pligter, vil de, som han således har fornærmet placere sig selv

så tæt på ham som muligt og med små bambussprøjter, som de selv har medbragt sprøjter de oliestrømme ud over hans fine tøj.

Dette er en praksis, der er så velforstået, at den skal tages i betragtning. For nylig bemærkede en ældre kineser, med hvem skribenten er velkendt, at hvis han tjente ved visse begravelser, må han være *forsigtig ved at bære sit gamle tøj*.

Det er nemt at engagere sig i lange diskussioner i spørgsmålet om kineserne er eller ikke er "taknemmelige".

Uden tvivl ser de ikke ud til at være sådan, men ligner snarere den primitive hawaiianer, der ikke havde noget ord i sit sprog som betød "tak". Når han blev underrettet om en gave var han vant til at svare "Ho-mai", "stik mig den," hvilket betyder, "det er lige hvad jeg ønsker."

Men det følger ikke med sikkerhed at fordi Kinesere normalt ikke udviser taknemmelighed, føler de det ikke. "Når den dumme mand sluger en tand," lyder ordsproget, "siger han måske ikke så meget om det, men det er alt sammen indeni."

Taknemmeligheden, som er blevet følt af mange tusinde kinesere for den nødhjælp, som de uventet modtog i tider med hungersnød, har været meget stor og meget oprigtig. Det har der ofte været uimodsigelige beviser for, dog var et minimum af dem demonstreret.

Det er ikke i tilfælde som disse, at manglen på taknemmelighed er mest fremtrædende, men i de mere almindelige dagligdags tilfælde, hvor en tildelt tjeneste ofte bliver gjort til grundlag for et klart krav om andre af en mere avanceret karakter.

Det er ikke kun under hungersnød, at tilfælde af tydelig taknemmelighed fra kinesernes side, må accepteres, men også i apotek- og hospitalsarbejde. Da kineserne ikke er demonstrative, er en sådan taknemmelighed på ingen måde sikker på at komme til kundskab hos dem, der har fortjent det.

Det er derimod en almindelig oplevelse at finde ud af at dem, der tilfældigvis bor nærmest sådanne institutioner som et udenlandske ambulatorium og hospital, er dem, der åbenbarer den mindste taknemmelighed ved at komme til at betragte disse etableringer som var de oprettet for deres særlige behov, og det medicinske personale som forpligtigede til at varetage disse umiddelbare naboers ønsker, uanset om det er inden for eller uden for normal åbningstid. "Kom, åbn dørene, og giv mig den medicin, jeg vil have, for jeg har travlt og har ikke tid at spille."

Hvis apotekets bestemmelser overholdes og deres krav ikke bliver opfyldt, vil sådanne personer gå væk og håne hospitalet og alle dem, der er forbundet med det, men de vil med sikkerhed besøge det, næste gang de tilfældigvis får brug for hjælp.

Det er en konstant oplevelse for udlændinge i Kina at møde kinesere, der tilfældigvis "mangler

rejsepenge" og ønsker at udlændingen bidrager til at hjælpe dem frem til deres destination.

Det er selvfølgelig let at forestille sig omstændigheder, hvori denne tingenes tilstand kan ske for hvem hvor som helst, men det sker for kineserne altid og overalt. Når en kineser, der er rejser, møder en anden kineser, som han kender, er intet mere almindeligt end at høre at en af dem er nødt til at "låne" lidt "rejsepenge" hos den anden.

Vi har kendt snesevis, og måske hundredvis af kinesiske patienter som ved ankomsten til et udenlandsk hospital, hvor nogle af dem skulle gennemgå seriøse kirurgiske operationer, ikke havde penge til mere end en dag eller to med økonomisk forbrug.

I et tilfælde var to mænd, der ønskede at blive helbredt for grå stær i øjnene, efter at have gennemført en rejse på mere end 150 mil, nødt til at returnere den næste dag, fordi de "manglede rejsepenge".

Vi har hørt en kineser klage over manglen på gode manerer hos en udlænding, som kineserne var gået langt for at se, fordi udlændingen aldrig så meget som spurgte, om hans ven "manglede rejsepenge"! For udlændingen virker sådan en adfærd uden tvivl meget absurd, men han vil overalt finde tingenes tilstand, som her beskrevet, meget virkelig, og godt tilpasset til at beskaffe hans altruistiske kræfter til det yderste.

"Men jeg kender dig jo ikke," sagde en rejsende som svar på en napolitansk tiggers krav. "Det er selve grunden, min herre, til at jeg spørger dig," lød det prompte svar.

På den anden side lyder den kinesiske begrundelse: "Du kender min fader, vær sød at hjælpe mig!" eller muligvis: "Jeg kender din fader, derfor skal du give mig et lift." I begge tilfælde tager han hvad som helst, han kan få, som en selvfølge og bemærker "det er tilstrækkeligt", hvis det er en ting, og hvis det er penge, næsten med sikkerhed, "det er ikke nok."

For nogle mennesker med erfaring er det et spørgsmål om praktisk rutine aldrig at rose en kinesisk tjener med den begrundelse, at ros er et stimulerende middel som med sikkerhed vil blive efterfulgt af en reaktion. Giv aldrig en tjener drikkepenge, siger andre, for hvis du gør det, skaber du forventninger, og han vil aldrig siden tjene dig uden gentagelse af denne dosis.

En udenlandsk læge, som bor i en indre provins, blev tilkaldt for at hjælpe med at bringe en medhustru til en velhavende mand, af hvem hun var blevet mishandlet, til bevidsthed. Ved hurtige og fortsatte foranstaltninger blev kvindens liv reddet, og kort efter sendte den taknemmelige mand med stor opstandelse en gave på to taels i sølv til ambulatoriet. En slægtning til ham, som var udlændingens lærer, følte sig meget væmmet over donationens ubetydelighed, idet han fortalte at hvis medhustruen var død, ville det have kostet hendes mand ikke mindre end to tusinde taels!

Det er en generel sandhed, at medens kineserne synes at være en mest hemmelighedsfuld race, er de

det kun i forhold til udlændinge. Før eller senere, vil deres sande animus komme ud gennem et tilfældigt ord til en portvagt eller til en kuli.

Utaknemmighed, hykleri og dobbelthed er så meget at forvente af kineserne, at vi ikke må blive skuffede, hvis vi finder at disse kvaliteter er mere fremtrædende end de synes at være i andre civiliserede lande.

Det var ikke Kina, som Frederik den Store talte om, da han sagde - ifølge traditionen - at han aldrig ydede en tjeneste, som ikke gav ham nioghalvfems fjender og en utaknemmelig ven.

At kinesisk karakter er meget defekt på dette punkt, bør ikke være en kilde til overraskelse, for, som vi skal fortsætte med at vise, grundlaget som den hviler på, er helt ude af stand til at opretholde en stabil og ærlig overbygning. Ingen race vil være permanent bedre end sin egne guddommeligheder, og kineserne er ingen undtagelse fra denne ubønhørlige lov.

XXXIX. Polyteisme, Panteisme, Ateisme

Der er skrevet bind om religionerne i Kina og om kinesernes religiøse ideer. Konfucianismen er nu godt forstået, og både buddhisme og taoisme er blevet så grundigt undersøgt at det er svært at tro at mere af overordnet betydning vil blive opdaget.

Mindst en bog mere om dette emne står dog tilbage at blive skrevet, eller rettere redigeret, nemlig en kinesisk mytologisk ordbog. Sådant et værk bør indeholde en redegørelse for alle de vigtigste guddommeligheder, som faktisk tilbedes af kineserne, med autentiske historiske beskrivelser om sådanne, som er historiske, sammen med en registrering af den måde, hvorved mange af dem er blevet ophøjet i det kinesiske pantheon, ligesom Kuan Ti, krigsguden, som fra begyndelsen var i en meget ydmyg position, er blevet "Himlens Adjudant".

Antallet af sådanne guddommeligheder vil sandsynligvis blive fundet at være meget mindre, end man normalt antager. Nogle af dem vil blive opfattet at være af ren lokal betydning, og andre at være i praksis nationale i deres indflydelse. Nogle af dem ville blive fundet at have været uafbrudt tilbedt i mere end et årtusinde, medens andre er blevet ophøjet fra den almindelige menneskelige rang for nylig. En sådan manual ville vise sig at være af den højeste interesse både for den almindelige rejsende, som ønsker at få en ide om kinesisk religiøs tilbedelse, som den eksisterer i virkeligheden og adskiller sig fra teorien, og også for den mere eller mindre fastboende, som ofte forvirres af de heterogene, hvis ikke modstridende tilbedelsesfænomener i Kina.

Vi har ikke til hensigt på nogen som helst måde at komme ind på det omstridte spørgsmål forbundet med kineserne religion.

Om kineserne nogensinde har haft kendskab til en sand Gud er virkelig et punkt af betydelig interesse. Dem, der mest kritisk har undersøgt kinesernes klassiske skrifter forsikrer os om, at de

lærdes vægt er på den bekræftende side. Andre, der gør krav på at have en uafhængig vurdering, afviser denne ide. For os ser det ud til at være af meget mindre praktisk betydning, end nogle vil gøre det til, og for vores nuværende formål kan spørgsmålet blive helt ignoreret.

Det, som bekymrer os i vor nuværende undersøgelse, er hverken om det ene eller det andet er en historisk eller en teoretisk sag, men en praktisk sag, det vil sige, hvad er forholdet mellem kineserne og deres guddommeligheder?

Da vi talte om kinesernes tilsidesættelse af det fundamentale, nævnte vi den enestående blanding, hvormed det samme individ på en gang en confucianist, en buddhist og en taoist uden nogen følelse af uoverensstemmelse.

I nogle tilfælde er det ikke svært at spore de stadier, hvor igennem antikkens helte og ærværdige fra at blive hædret kom til at blive mindet, og fra blot at blive mindet kom til at blive tilbedt.

Alle Kinas guder kan siges at have været døde mænd, og ved ritualer for forfædres tilbedelse kan det på en måde bekræftes at alle døde mænd i Kina er guder. Med kejserens samtykke bliver templer konstant opført for mænd, som medens de levede udmærkede sig på forskellige måder. Det er umuligt at sige om nogen af disse mænd måske ikke i tidsaldrenes langsomme udvikling vil stige til den højeste plads blandt de nationale guddommeligheder.

Der kan ikke være nogen som helst tvivl om, at som nation er kineserne polyteistiske.

At der i mennesket er en tendens til tilbedelse af naturen er en ren sandhed. Anerkendelsen af uimodståelige og ukendte kræfter fører til deres personificering og til ydre tilbedelseshandlinger, baseret på den antagelse, at disse kræfter er sansende. Således er der masser af templer til guderne for vind, torden og så videre. I Kina er Nordstjernen et objekt for konstant tilbedelse. I forbindelse med kejserlig tilbedelse er der templer for Solen og for Månen i Peking. Men i nogle regioner er tilbedelsen Solen en almindelig rutinemæssig handling fra folkets side, i almindelighed på en dag i den anden måned, som de betegner som Solens "fødselsdag". Tidligt om morgenen går landsbyboerne ud mod øst for at møde Solen, og om aftenen går de ud mod vest for at følge ham på vej. Dette afslutter tilbedelsen af Solen for et år.

En overordentlig almindelig manifestation af denne naturdyrkelse ses i ærbødighed for træer, som i nogle provinser (som for eksempel i det nordvestlige Honan) er så overordentlig almindelig at man kan passere hundredvis af træer i alle størrelser, hver af dem behængt med bannere, som indikerer at den er bolig for en eller anden ånd.

Selv når der ikke er noget ydre symbol på tilbedelse, vil overtroen eksistere for fuld kraft. Hvis et fint gammelt træ ses stå foran en elendig kro, er det moralsk sikkert, at træets ejer ikke tør fælde det på grund af guddommeligheden indeni.

Det antages ofte, at kejseren er det eneste individ i imperiet, der har privilegie til at tilbede Himlen. De meget enestående og interessante ceremonier, som udføres i Himlens Tempel af Kejseren personligt er uden tvivl enestående. Men det ville være nyheder for befolkningen i Kina som helhed at de ikke må tilbede Himmel og Jord hver for sig. Husene har ofte en lille helligdom foran væggen mod syd, og i nogle regioner kaldes denne helligdommen for Himmel og Jord.

Masser af kinesere vil vidne om at den eneste handling af religiøs tilbedelse, som de nogensinde udfører (bortset fra forfædre ritualer) er en underkastelse og et offer til Himmel og Jord på den første og femtende dag af hver måne, eller i nogle tilfælde ved begyndelsen af hvert nytår. Ingen bøn udtales og efter nogen tid fjernes offeret, og som i andre tilfælde bliver spist.

Hvad er det, som folk tilbeder på sådanne tidspunkter? Sommetider bekræfter de at genstanden for tilbedelsen er "Himlen og Jorden". Nogle gange siger de, at det er "Himlen", og andre gange kalder de det "Himlens gamle mand" (Lao-t'ien-yeh). Sidstnævnte udtryk fører ofte til et indtryk af at kineserne har en reel opfattelse af en personlig guddom.

Men når det er konstateret, at denne formodede "person" ofte matches af en anden kaldet "Bedstemor Jord" (ti-mu nai-nai) bliver værdien af slutningen åben for alvorlige spørgsmål. Nogle steder er det sædvanligt at tilbede denne "Gamle mand i Himlen," på den nittende dag i den sjette måne, da den er hans "fødselsdag".

Men blandt et folk, der tildeler en "fødselsdag" til Solen er det overflødigt at spørge, hvem der var fader til Lao-t'ien-yeh eller hvornår han var født, for om sager af denne art er der absolut ingen mening overhovedet. Det er svært at gøre almindelige Kinesere forståeligt at sådanne spørgsmål har nogen praktisk betydning. Han tager traditionen, som han finder den, og drømmer aldrig om at rejse nogen spørgsmål til dette punkt eller andre.

Vi har sjældent mødt nogen kineser, der havde en forståelig teori med hensyn til forfædre eller kvaliteter af Lao-t'ien-yeh, bortset fra at han antages at regulere vejret, og dermed afgrøderne. Den brede opfattelse blandt det kinesiske folk, af dette udtryk antyder en personlighed, for hvem dog, så vidt vi ved, ingen templer er opført, og til hvem ingen tilbedelse adskiller sig fra den, som udføres til "Himmel og Jord", og som synes at forblive uforklaret indtil videre.

Der er et andet analogt fænomen, som også inviterer til undersøgelse. Dette er eksistensen i Kina af tabletter indskrevet til "Sand hersker over himmel og jord, de tre grænser, de ti retninger, og de ti tusinde ånder", (T'ien-ti, san-chieh, shih-fang, wan-ling, chen-tsai). Nogle gange findes disse tabletter i små murstenshelligdomme uden noget billede. Nogle steder er disse skrifttegn stemplet på billeder af "Alle Guder" (tung-shen eller ch'uan-shen).

I egne, hvor disse "Himmel og Jord tavler" er aktuelle, bliver de købt af mennesker hen mod slutningen af året, som en køkkengud, tilbedt indtil den femtende af den første måne, og derefter brændt. Den eneste forklaring af sagen, som vi tilfældigvis har hørt, blev givet af visse Romersk-

Katolske Kinesere. De bekræfter at denne tablet blev introduceret i Kina i Chin-dynastiet, fra Persien, af lærere, der kaldte deres instruktion "Den Ti-karakterer Doktrin".

De separate sætninger, af hvilke inskriptionen er komponeret, er blevet sporet i forskellige værker af kinesisk litteratur, fra oldtiden og fremad mod nutid. Kombinationen af disse sætninger ser ud til at føre naturligt til monoteistiske forestillinger. Men kinesiske religioner har sådan en ubegrænset kapacitet til absorption at, som vi har set, det praktiske resultat viser sig blot at være en tilføjelse til de allerede tilstrækkeligt talrige udtryk, der betegner en magt, der er helt vag og ubestemt.

Ordet "Himlen" bruges ofte i de kinesiske klassikere på en sådan måde at det formidler ideen om personlighed og vilje. Men det er ligeledes brugt på en måde, der antyder meget lidt af begge dele, og når vi læser i kommentaren at "Himlen er et princip," føler vi at vagheden i udtrykket er på sit maksimum. Til denne tvetydighed i klassisk brug svarer den udefinerbarhed af mening givet til ordet i hverdagen.

Manden, der har tilbedt himlen, vil ofte, efter at være blevet presset til at forklare, hvad han mener med "Himlen", svare, at det er den blå flade oven over. Hans tilbedelse er derfor i harmoni med den del af ham, der tilbeder naturens kræfter, enten individuelt eller kollektivt. Hans trosbekendelse kan beskrives i Emersons frase som "enhed med blæsten i kløveren og den faldende regn". Han er med andre ord panteist. *Denne mangel på nogen bestemt personlighed er en fatal fejl i den kinesiske tilbedelse af "Himlen."*

Polyteismen og panteismen hos kinesernes lavere klasser modsvares i overklassen, af hvad der ser ud til at være ren ateisme. Om dette punkt er vi ikke parate til at tale med den samme tillid, som med hensyn til polyteismens og panteismens udbredelse, af den grund at muligheder for et tilfredsstillende skøn over hvad sindstilstanden hos de relativt højere klasser i Kina virkelig er, er ikke faldet i vores lod.

Men ud fra vidnesbyrd fra dem, der ved mest om dette punkt, ud fra rigelige overfladiske indikationer og fra forudgående sandsynlighed, har vi ingen problemer med at konkludere at der aldrig på denne jord har været en gruppe af uddannede og kultiverede mænd så grundigt agnostisk og ateistisk som massen af confucianske lærde. *

*Mr. Meadows bemærker at enhver konsekvent confucianist burde være en ren ateist, men da den menneskelige natur sjældent er konsekvent ideel, tror mange confucianister enten på guderne eller mener at de gør det.

Sætningen "forudgående sandsynlighed" refererer til den kendte indflydelse, som Sung Dynastiets materialistiske kommentatorer udøver over Kinas *literati*. Indflydelsen af Chu Hsi, den lærde fortolker af de kinesiske klassikere, har været så overvældende at det længe er blevet betragtet som kætteri at sætte spørgsmålstejn ved nogen af hans synspunkter. Virkningen har været at klassikernes lære er blevet overlejet med en fortolkning, som ikke kun er materialistisk, men som, så vidt vi forstår det, totalt ateistisk.

Efter Den Gule Flod dukker frem fra bjergene i Shansi og Shensi fortsætter den sin vej hundreder af mil til havet. I successive tidsaldre har den taget mange forskellige ruter, som spænder over seks eller syv breddegrader, fra munden af Yangtze-kiang, til den af Peiho. Men hvor end den har strømmet, har den medført ruin og efterladt sig et goldt affald af sand.

Ikke ulig dette har den materialistiske strømning introduceret af kommentatorerne fra Sung-dynastiet ført en strømning ind i kinesernes tanker, en strøm, som efter at have løbet ukontrolleret i syv århundreder har efterladt sig et moralsk affald af ateistisk sand, ude af stand til at støtte en nations åndelige liv.

Taoismen er degenereret til et system af besværgelser mod onde ånder. For at supplere sine egne medfødte mangler har den stort set lånt fra buddhismen. Buddhismen blev selv indført for at sørge for de iboende behov i menneskets natur, som konfucianismen gjorde lidt eller intet for at tilfredsstille.

Hver af disse religiøse former er blevet meget modificeret af de andre, og som de for tiden findes i Kina kan de sammenlignes med tre slanger.

Den første slange slugte den anden op til hovedet, ud over hvilket den ikke kunne gå. Den anden slange slugte på samme måde den tredje i samme omfang. Men den tredje slange, som har en mund af ubestemt kapacitet, nåede rundt og fandt halen af den første, slugte også denne slange op til hovedet og efterlod kun tre hoveder synlige i en overordentlig intim forening imellem alle tre kroppe!

Buddhismen slugte Taoismen, Taoismen slugte Konfucianismen, men til sidst slugte sidstnævnte både Buddhisme og Taoisme, og således "blev tre religioner til en!"

Kinesernes praktiske forhold til deres "tre religioner" kan illustreres ved forholdet mellem en angelsakser og de materialer, som hans sprog er sammensat af. "Saksiske og Normanniske og Danske er vi", men selv om det var muligt at fastslå vor fjerntliggende oprindelse, ville valget af vore ord ikke blive påvirket i den mindste grad af det omfang vi muligvis har saksisk eller normannisk blod i vore årer.

Vore valg af ord vil blive bestemt af vores mentale vaner og af de forhold som vi ønsker at sætte ord på. Den lærde vil bruge mange latinske ord, med generøs tilsætning af normannisk, medens landmanden for det meste vil bruge almindelige saksiske udtryk. Men i begge tilfælde er Saksisk basen, hvortil de andre bestande blot er tilføjelser.

I Kina er konfucianismen basen, og alle kinesere er konfucianister lige som alle englændere er saksere. I hvor høj grad buddhistiske eller taoistiske ideer, fraser og praksis kan lægges oven på denne base, vil blive bestemt af omstændighederne. Men for kineserne er der ikke mere

uoverensstemmelse eller modsigelse i kombinationen af de "tre religioner" i en ceremoni, end der er for vore tanker i sammenvævningen af ord af forskellig national oprindelse i samme sætning. *

* Den kinesiske vane med at betragte ting, der er praktisk talt forskellige, som "det samme i princippet" (i ko li), fører til mange mærkelige resultater. En Kinesisk kolportør solgte bøger på en stor messe her i blandt Dr. Milnes traktat med titlen, De To Venner, hvori en mand med familienavnet "Chang" introduceres som i samtale med en anden ved navn "Yuan," deres samtale er af den mest letforståelige beskrivelse. En læsende mand, som købte en af disse bøger, gav udtryk for sin tilslutning til den og bemærkede at han antog at denne "Chang" var den samme som "Chang T'ien-shih" (en kinesisk taoist født omkring tredive år før Kristus); og at "Yuan" var "Yuan T'ien-kang" (som siges at have levet omkring 600 e.Kr.)!

Et mærkeligt eksempel på den confucianske måde at se på andre "religioner" i Kina findes i kapitlet om "kætter" i de Hellige Edikter komponeret af kejser K'ang Hsi, og kommenteret af Yung Cheng. Alle tre religioners oprindelse i oldtiden bliver tydeligt påpeget; men Chu Hsi citeres imod buddhisternes og taoisternes doktriner på en måde, som kunne indebære en fuldstændig fordømmelsen af disse sekter.

Men i kommentaren er sproget således at man kan udlede at det trods alt ikke er de rigtige buddhisters og de rigtige taoisters doktriner, som er mål for kritikken, men derimod misbruget af disse doktriner ved at udnævne præster til egne formål. Der er intet, som tyder på at spørgsmålet om disse doktriner er eller ikke er *sande* var i tankerne på forfattere overhovedet. De anerkender simpelthen doktrinerne som de eksisterer, og påpeger det uhensigtsmæssige i at tillade mænd og kvinder med forskellig tro at samles for at brænde røgelse, og for andre påståede formål.

I mandarinudvidelsen af de hellige edikter, som siges at være udarbejdet af en navngivet saltkommissær ved navn Wang Yu-po, er disse indvendinger udviklet i stort omfang, og af en forfatter, der åbenbart var bittert fjendtlig mod buddhismen og Taoismen.

Praksis med at tage en af sønnerne i en familie, og gøre ham til en buddhistisk præst, hvilket ødelægger hans naturlige forhold til hans forældre, vækker confucianernes voldsomme vrede.

Nogle af de kinesiske "dydsbøger", som indeholder lister over dydige bedrifter for hvilke det er tilladt at tildele dydsmærker, tildeler hundrede sådanne mærker til kvinden, der aldrig i sit liv en eneste gang er gået til et tempel for at brænde røgelse. Disse "dydsbøger" er blevet nævnt tidligere, og fortjener en mere fyldig behandling, end vi har plads til at give.

Følgende citat fra Miss Fieldes *Pagoda Shadows* vil illustrere den praktiske etik og oprigtighed af disse såkaldte "Formaninger til moral:" - "En af disse bøger, som var givet til mig af en indfødt traktat-distributør, har et forord, som siger at hvis denne bog bæres i en båd, vil vinden være gunstig, og bølgerne vil ikke være høje; hvis den bæres på den rejsendes person, vil han ikke møde røvere, og selvom han går tusinde mil, vil han hverken føle varme, kulde eller tørst; hvis han overnatter i et hus vil dæmonerne alle trække sig tilbage fra boligen; hvis læst af en kvinde, skal hun føde fem sønner og to døtre; hvis læst af en mand vil han opnå en litterær grad; og alle, der studerer den nøje, vil få levetiden fordoblet. Efter denne række af løgner, fortsætter bogen med at opfordre sine læsere til at praktisere sandfærdighed og andre dyder."

Det er altid svært at få en kineser til at opfatte at to trosformer udelukker hinanden. Han ved intet om logiske modsætninger, og bekymrer sig endnu mindre. Han har ved instinkt lært kunsten at forene påstande, som er iboende uforenelige, ved voldsomt at bekræfte hver af dem, uden at tage noget som helst hensyn til deres indbyrdes forhold. Han er således forberedt ved al sin intellektuelle træning på at tillade de mest uharmoniske former for tro at forenes, som væsker blandes ved endosmose og exosmosis. Han har ført "intellektuel gæstfrihed" til randen af det logiske selvmord, men han ved det ikke og kan ikke bringes til at forstå det, når han får at vide.

To resultater af denne mekaniske forening af trosretninger er meget bemærkelsesværdige. Den første er den vold, der udøves mod det medfødte instinkt for orden, et instinkt, som kineserne udmærker sig særligt for, hvilket de iøjnefaldende viser i det udførlige maskineri af de omhyggeligt rangordnede rækker af embedsmænd, fra den første til den niende, hver mærket med sit eget emblem og hver med sine egne særlige begrænsninger.

Noget analogt med dette har man sikkert ledt efter i det kinesiske Pantheon, men intet af den slags findes. Det er forgæves at spørge en kineser, hvilken guddommelighed, som formodes at være den største, Yu Huang eller Buddha. Selv i "Templet-til-alle-guderne" er rækkefølgen blot vilkårlig og tilfældigt og udsat for konstante variationer. Der er ingen regulær graduering af autoritet i kinesernes åndelige verden, men sådan en fuldstændig forvirring, som hvis den fandtes på jorden ville svare til kronisk anarki.

Denne tingenes tilstand ses på en endnu mere iøjnefaldende måde i "De Tre Religioners Sale", (San Chiao Tang), hvor billederne af Confucius, Buddha og Laotze vises i tæt harmoni. Hædersposten er i midten, og denne skulle vi forvente at blive indrømmet til Confucius, eller hvis ikke til ham - da han ikke gjorde krav på nogen form for guddommelighed - da til Laotze. Der er god grund til at tro at dette spørgsmål om forrang i svundne tider har givet anledning til mange uenigheder, men i næsten alle de tilfælde, som vi tilfældigvis har hørt om, er de blevet afgjort til fordel for Buddha, omend en udlænding!

Et andet væsentligt resultat af foreningen af religioner i Kina er fornedrelsen af menneskets moralske natur til det laveste niveau, der findes i nogen tro. Dette er i overensstemmelse med en lov, beslægtet med den, hvormed en ringere valuta uvægerligt fortrænger den, der er bedre. Alle konfucianismens høje læresætninger har været fuldstændig ineffektive til at beskytte konfucianisterne mod frygt for nisser og djævl, som i så høj grad figurerer i taoismen. Det er ofte blevet bemærket, og med enhver overensstemmelse med sandhed, at der ikke er nogen anden civiliseret nation, der eksisterer, som er under en sådan trældom af overtro og godtroenhed som kinesernes.

Velhavende købmænd og lærde skammer sig ikke over at ses på de to dage i måneden afsat til dette formål, medens de tilbøder ræven, væselen, pindsvinet, slangen og rotten, som alle er på trykte plakater er benævnt "Deres Excellenser", og er tænkt at have en vigtig effekt på menneskets skæbne.

Det er ikke mange år siden at den mest fremtrædende statsmand i Kina faldt på knæ foran en vandslange, som det havde behaget nogen at anse for at være en legemliggørelse af Lung Wang, guden for oversvømmelser, idet han selv formodedes at være inkarnationen af en embedsmand fra et tidligere dynasti, hvis succes med at håndtere inddæmmede floder blev anset for at være mirakuløs.

Denne vane med at tilbede en slange, som påstås at være en Lung Wang eller en Tai Wang, når oversvømmelser ødelægger Kina, ser ud til at være generel. I distrikter i nogen afstand fra en flod, vil enhver almindelig jordslange passere som en Tai Wang, og der bliver "ikke stillet spørgsmål."

Hvis vandet trækker sig tilbage, afholdes omfattende teaterforestillinger til ære for den gud, der har givet denne velsignelse, nemlig slangen, som er placeret på en bakke i et tempel eller andet offentligt sted til formålet. Amtmanden, og alle andre embedsmænd går der hver dag for at lægge sig fladt ned og at brænde røgelse for guddommen.

I et tilfælde af denne art, i et under-præfektur af Kao-t'ang i Shantung, optrådte i løbet af de store oversvømmelser i 1890, en lille slange som antoges at være blevet fundet hængende fra bymuren, og blev annonceret som Tai Wang og blev tilbedt med ni dages teaterforestillinger og af hele byens embedsmænd. Enorme mængder papir blev brændt til hans ære, og da papiret blev lagt på bakken, hvori Tai Wang var indespærret, blev den uheldige guddommelighed enten kvalt eller sultet, og i slutningen af hans ceremoni fandtes at være ganske død!

Det blev så angivet at han var afgået for at besøge Kejseren, og liget af den afdøde Tai Wang blev eskorteret til floden i en elegant officiel sedanstol.

Denne Lung Wang bliver generelt betragtet som regnguden i områder, der støder op til vandveje, men på nogen afstand i det indre, er krigsguden, Kuan Ti, meget mere tilbøjelig til at blive tilbedt for samme formål, men undertiden fortrænges begge af Kuan Yin P'usa eller barmhjertighedens gudinde.

For en kineser ser dette slet ikke ud til at være irrationelt, for hans sind er fri for alle formodninger med hensyn til naturens enhed, og det er meget svært for ham at anerkende absurditeten, selv når den bliver demonstreret for ham.

I forbindelse med disse bønner for regn har et andet mærkeligt og meget vigtigt faktum ofte påkaldt sig vor opmærksomhed. I den berømte kinesiske roman kaldet Rejsen mod Vest, er en af hovedpersonerne oprindeligt en abe, skabt ud fra en sten og ved langsomme grader af evolution udviklet sig til en mand. Nogle steder dyrkes dette imaginære væsen som en regngud, med udelukkelse af både Lung Wang og Kuan Ti.

Intet tilfælde kunne rette et klarere lys end dette mod den totale mangel i Kina af enhver skillelinje mellem det virkelige og det fiktive. For et vestligt sind er årsager og virkninger korrelative. Hvad

kan være intuitionerne om årsag og virkning i en kinesers sind, som beder til en ikke-eksisterende abe om at fremkalde regn, det er vi ikke i stand til at gætte.

Det er vigtigt at spørge ind til, hvad kineserne gør med de kinesiske guder af denne heterogene beskrivelse. Til dette spørgsmål er der to svar, de tilbeder dem, og de forsømmer dem. Det er ikke særligt ualmindeligt at møde estimater over det beløb, som hele den kinesiske nation bruger til røgelse, papirpenge og så videre i løbet af et år. Sådanne skøn er naturligvis baseret på en beregning af tilgængelige fakta i et eller andet særligt distrikt, som tages som en enhed, og derefter bruges som en multiplikator for alle de andre distrikter i imperiet. Intet kan være mere usikkert end såkaldt "statistik" af denne slags, som bogstaveligt talt ikke har mere gyldighed end en optælling af en sky af myg, som blev udført af en mand, der "tællede til han blev træt, og så estimerede."

Som vi allerede gentagne gange har haft lejlighed til at påpege, er der er meget lidt, som man kan være sikker på at udsige om det kinesiske imperium som helhed. Tilbedelsen i de kinesiske templer er et iøjnefaldende eksempel på denne sandhed.

Den rejsende, der lander i Canton, og som opfatter røgskyerne, der står op fra de uophørlige ofringer til de guddommeligheder, som er mest populære der, vil konkludere at kineserne er blandt de mest afgudsdyrkende mennesker i verden.

Men lad ham holde sin dom tilbage, indtil han har besøgt den anden ende af imperiet, og han vil finde masser af templer forsømte, absolut ubesøgt undtagen den første og femtende dag af månen, i mange tilfælde ikke engang da, og måske endog ikke til Nytår, hvor, om nogensinde, viser det kinesiske tilbedelsesinstinkt sig.

Han vil finde hundredtusindvis af templer, hvis fjerne oprindelse i oldtiden er gået fuldstændig tabt, og som lejlighedsvis er blevet repareret, men som folket ikke kan gøre regnskab for, og som de ikke tager hensyn til.

Han vil finde hundredvis af kvadrat mil af folkerige territorier, hvori der næppe er eneste præst at se, hverken taoistisk eller buddhistisk. I disse egne vil han generelt ikke finde nogen kvinder i templerne, og børnene får lov til at vokse op uden den mindste instruktion om nødvendigheden af forsoning med guderne.

I andre dele af Kina er tingenes tilstand helt anderledes, og der er afgudsdyrkelsens ydre ritualer vævet ind i de mindste detaljer i livet hver enkelt dag.

De religiøse kræfter i det kinesiske samfund kan sammenlignes med de vulkanske kræfter, som har opbygget Hawaii-øerne. I de mest nordlige og vestlige dele af øgruppen, har vulkanerne i evigheder været uddøde, og deres steder er kun markeret af nedbrudte kratere nu dækket af frodig vegetation. Men på det sydøstlige del af øgruppen er vulkanerne stadig aktive, og fortsætter at ryste øen med mellemrum fra centrum til yderkredsen.

I nogle af de ældste dele af Kina er der mindst opmærksomhed på tempeldyrkelse, og i nogle af de provinser, der på tidspunktet for Kinas største herlighed var vilde og barbariske egne, er afgudsdyrkelsen mest blomstrende.

Men det er let at blive vildledt af overfladeindikationer som disse. Det er meget muligt, at de kan passere for mere, end de er værd, og før velbegrundede slutninger med sikkerhed kan drages kræver emnet en meget mere grundig undersøgelse, end det hidtil har været tilfældet.

At "ære guderne, men at holde sig på afstand af dem", var Confucius' råd. Det er derfor ikke mærkeligt at hans tilhængere i dag, anser respektfuld forsømmelse for at være den klogeste behandling af de mangeartede og uoverensstemmende guddommeligheder i det kinesiske pantheon.

I modsætning til Mongoler eller Japanere, menes det kinesiske folk at være forholdsvis fri for religionens påvirkning. Det er almindeligt at se det klassiske udtryk, "tilbed guderne, som om de var til stede," over dørene til templerne. Det folkelige instinkt har taget usikkerheden formidlet i ordene "som om" for dets sande værdi, og har legemliggjort den i de aktuelle ordsprog, som præcist udtrykker folkemassens sindstilstand:

"Tilbed guderne, som om de kom, *men hvis du ikke gør det, er det helt det samme*".

"Tilbed guderne, som om guderne var der, *men hvis du ikke tilbeder, er guderne ligeglade*."

Et skridt ud over respektfuld forsømmelse af guderne er *ceremoniel ærbødighed*, som består i at udføre en bestemt rutine på en bestemt måde, uden anden tanke end at sikre visse ydre resultater ved at gøre det.

Ideen om højtidelighed ser ud til at være fremmed for kinesernes sind. Vi ved ikke, hvordan vi skal tale om det uden at udtrykke en ide om, hvad der blot er kontrolleret korrekt opførsel i overensstemmelse med god smag og anstændighed. Al kinesisk tilbedelse af kinesiske guddommeligheder, som vi nogensinde har været bekendt med, har vist sig at være enten rutinemæssig ceremoniel, eller også et spørgsmål om byttehandel; så meget tilbedelse til gengæld for så megen gavn.

Når Lao-t'ien-yeh æres og omtales som et eksisterende væsen, viser den ensartede fremstilling af dette aspekt, med udelukkelse af alle andre, på en meget afgørende måde hvad tilbedelsen egentlig består i. "Fordi vi har vores mad og tøj fra ham," lyder svaret, når en kineser bliver spurgt om hvorfor han gør periodisk *k'o-t'ous* til denne "person". Selv når et individ ikke har bestemte meninger om den virkelige eksistens af et sådant væsen, forhindrer det ikke hans udførelse af riten. Forfædrene gjorde således og han gør hvad de gjorde. Hvad enten det nytter noget eller ikke, "hvem ved?"

Guderne tilbedes, ligesom i vestlige lande - som at tegne en forsikring, fordi det er den sikreste

måde. "Det er bedre at tro, at guderne eksisterer," siger det populære ordsprog, "end at tro, at de ikke eksisterer. Det vil sige at hvis de ikke eksisterer overhovedet, er der ingen skade sket, hvorimod hvis de eksisterer, og bliver forsømt, kan de blive vrede og hævnerrige.

Guderne formodes at blive drevet af de motiver, som man ved driver mænd. Det er et ordsprog, at den, der har et fårehoved (til et tempeloffer) kan få, hvad end han ønsker, og også at disse guddommeligheder, såsom de "Tre Rene", der intet specielt har at give, vil altid være fattige, mens gudinden for barmhjertighed og krigsguden vil være dem, der æres og beriges.

Kineserne baserer ikke blot argumentet for tilbedelsen af guder på det strengt hypotetiske grundlag, "Det kan ikke skade, og det kan måske gøre noget godt," men de går et skridt videre ind i en region, hvor det er totalt umuligt for et vestligt sind at følge dem.

De siger ofte og synes at tænke: "Hvis du tror på dem, så er der virkelig guder; *men hvis du ikke tror på dem, så er der ingen!*" Denne talemåde (en teori kan det næppe kaldes) svarer til en kineser, der skulle sige: "Hvis du tror på kejseren, så er der en, men hvis du ikke tror på en, så er der ingen kejser."

Når de bliver gjort opmærksomme på denne analogi, er kineserne rede nok til at indrømme det, men de ser ikke ud til at opfatte at det nødvendigvis gælder dem selv. Der er mange kinesiske tilbedere, som nogle gange kan ses lave en prostration for hvert skridt, idet de udfører trættende og vanskelige pilgrimsrejser på denne måde, sommetider over meget lange perioder. Når de bliver spurgt, hvad er deres motiv for at udsætte sig for disse strabadser, vil de fortælle os, som der er tilfældet, at der er så megen falsk tilbedelse af guderne, at det er nødvendigt for dem at demonstrere at deres hjerter er oprigtige med disse besværlige midler.

Uanset hvad der kan siges om sådanne usædvanlige tilfælde, tøver vi ikke med at bekræfte, at alt, hvad der heri før har været sagt om fraværet af oprigtighed blandt kineserne i deres forhold til hinanden, gælder med endnu større kraft for meget af deres tilbedelse.

Fotografiet af en gruppe præster tilhørende et tempel nær Peking er et perfekt mesterværk i repræsentationen af slangens list. Mænd, der har sådanne ansigter, lever et liv som svarer til deres ansigter.

Det er lige så sandt for kineserne, som det har været for andre nationer i hedenold at de har skabt deres guder helt sådan som de selv er, og ikke uden grund, for mange af guderne er landsmænd til dem, der tilbeder dem.

Menneskelige væsener formodes at være omgivet af en sky af ånder, magtfulde til det onde, men underlagt bestikkelse, smiger, overtalelse og tilbøjelighed til at blive snydt. En kineser er ivrig efter at drage fordel af manden, som han gør en handel med, og han er ikke mindre ivrig efter at udnytte - hvis han kan - den gud, som han laver en aftale med, med andre ord, den gud, som han beder til.

Måske køber han lyksalighed ved at betale for reparation af et tempel, men ikke usandsynligt får han sit bidrag på to hundrede og halvtreds kontanter registreret som tusind. Guden vil tage kontoen som den står.

Medens templet er undergået reparation, er et stykke rødt papir måske klistret over hver af gudens øjne, så han ikke kan se den forvirring, som han er omgivet af, og som ikke betragtes som respektfuldt. Hvis templet er beliggende i udkanten af en landsby og for hyppigt bliver brugt af tyve som et sted, hvor de deler deres bytte, kan døren være næsten eller fuldstændig muret til, og guden overladt til at kommunikere med universet som han bedst kan.

Det velkendte tilfælde med køkkenguden, der stiger op til Himlen ved slutningen af året for at aflægge sin rapport om adfærden hos familien, men hvis læber først er smurt med klæbrig candy for at forhindre hans rapportering om de dårlige gerninger, som han har set, er et typisk eksempel på en kineser, der overlister sine himmelske overordnede.

På den samme måde kaldes en dreng nogle gange ved et pigenavn, for at få de uintelligente onde ånder til at tro at han er en pige for at sikre ham lang levetid.

Mr. Baber taler om mord på kvindelige spædbørn i Szechuan, hvis ånder efterfølgende formildes ved falske penge, som brændes, for at de kan overføres til dem for deres udgifter!

Templerne for gudinden, der skænker børn, besøges, i modsætning til de fleste andre templer, ofte af kvinder. Nogle af disse templer er forsynet med mange små lerfigurer af drengebørn, nogle i armene på deres skytsgudinde og andre udstillet som varer på en hylde. Det er praksis for kinesiske kvinder, når de besøger disse templer, at afbrække den legemsdel, som karakteriserer barnets køn, og spise den for således at sikre at de føder en søn.

I tilfælde af at der er et stort antal af små lerfigurer, som netop beskrevet med henblik på behovet hos kvinderne, der frekventerer templet, som hver vil tage en figur, *men den skal være stjålet og ikke åbenlyst båret væk*. I tilfælde af at det ønskede barn bliver født, forventes kvinden at vise sin taknemmelighed ved at returnere to andre figurer i stedet for den, som hun stjal!

Kinesiske sømænd antager at det Kinesiske Havs frygtede tyfoner er forårsaget af ondartede ånder, som ligger i baghold og venter på at fange junkerne, medens de navigerer i de farlige farvande. Når stormen når et højdepunkt af ekstrem voldsomhed, siges det, at det er søfolkenes skik at have en papirjunkte, som er lavet som en nøjagtig kopi af deres egen, komplet i alle dets detaljer. Denne papirjunkte bliver derefter kastet i havet på det punkt, hvor der er størst bølgegang for at de vrede vandånder kan blive bedraget til at tænke at dette er det fartøj, som de er på jagt efter, og dermed tillader det rigtige at undslippe!

I et tilfælde, som vi tilfældigvis blev bekendt med, hvor en landsby besluttede at fjerne guderne fra et tempel og bruge det til et skolehus, havde de håbet at betale en betydelig del af udgifterne til

ændringerne med det "sølv", der skulle udvindes fra de afdøde guders hjerter. Men de enfoldige bønder var ikke bekendte med de kinesiske guders veje og dem, der lavede dem, som var som dem selv. For da de kom for at søge efter de dyrebare hjerter, fandt de ikke de rigtige, men de bestod simpelthen af tinklumper!

Der forekommer uden tvivl tilfælde, hvor præsterne skjuler deres skatte i deres gudebilleder, og de er modsvaret af tilsvarende tilfælde, hvor templerne er blevet røvet, og guderne enten båret legemligt bort eller pulveriserede på stedet.

Voldelig behandling af kinesiske guddommeligheder fra dem, der kunne forventes at tilbede dem, er på ingen måde ukendt.

Vi har hørt om et tilfælde, hvor en distriktsdommer behandlede en sag, der involverede en præst, og dermed underforstået Buddha, som var beboer af templet. Denne gud blev indkaldt til at møde for dommeren og blev bedt om at knæle, hvilket han undlod at gøre, hvorpå magistraten beordrede ham til at blive slået med fem hundrede slag, hvorefter guden blev reduceret til en bunke støv, og der blev afsagt en standard dom over ham.

Der er en historie om et medlem af Friends Community, som blev slået i ansigtet af en vred mand, til hvem kvækeren straks vendte "den anden kind til", som blev behandlet på samme måde. Herefter bemærkede den gamle herre til sin overfaldsmand: "Efter at have overholdt Skriftens påbud, har jeg nu til hensigt at give dig en lille sund rettelse," hvilken introduktion han fulgte op ved at give sin uretfærdige modstander en gang prygl.

Man bliver mindet om denne hændelse næsten hvert år i løbet af den sæson, hvor der uophørligt fremsendes andragender til regnguden, om at udøve sine kræfter på den udtørrede jord, som ikke kan beplantes før der er faldet nedbør. Efter at bønner har været fremført i lang tid uden resultat er det almindeligt, at landsbybeboerne administrerer "en lille sund rettelse" ved at trække billedet af Kuan Ti ud af templet og sætte ham på det varmeste sted de kan finde, så kan han på første hånd lære hvorledes atmosfærens tilstand virkelig er, og ikke blot ved rygter.

Den vane med at udvise utilsløret utilfredshed med gudernes adfærd, omtales i det nuværende ordsprog. "Hvis du ikke reparere taget af dit hus i den tredje eller fjerde måne, vil du forbande Lung Wang i den femte måne eller den sjette."

Vi har hørt om et tilfælde, hvor folk i en stor by i Kina, der var bleven hjemsøgt af en meget alvorlig epidemi, besluttede at dette skyldtes den ondsindede indflydelse fra en af distriktets særlige guddommeligheder. Idet de sluttede sig sammen, præcis som om guden var en levende bølge, angreb ham, og reducerede ham til hans oprindelige elementer. Vi har ingen beviser for nøjagtigheden af denne fortælling, undtagen dens aktualitet, men det ser ud at være tilstrækkeligt i sig selv. Hele proceduren er ikke uforenelig med de "kinesiske forestillinger om guder og ånder".

I lyset af kendsgerninger som dem, vi har rettet læserens opmærksomhed mod, er det måske mest naturligt for en, der var ikke bekendt med den kinesiske karakter, at drage den slutning, at det ikke er muligt for kineserne overhovedet at have nogen religion.

Denne udtalelse er faktisk ofte blevet fremsat i et eksplicit sprog. I Mr. Meadows' arbejde om *Kineserne og deres Oprør*, citerer han nogle af de alt for omfattende generaliseringer af M. Hue, kun for at fordømme dem og bekræfte, at de er: "grundløs bagvaskelse af det højere liv hos en stor del af menneskeheden." Hr. Meadows er klar nok til at indrømme, at kineserne ikke føler sig tiltrukket, enten af de nøgne resultater af århundreders doktrinære stridigheder eller af de nationers opførsel, der accepterer resultaterne som deres trosbekendelse, men benægter på det kraftigste påstanden om at kineserne har "ingen længsel efter udødelighed, ingen hjertelig beundring af hvad der er godt og stort, ingen urokkelig og uindskrænket hengivenhed til dem, der har været gode og store, ingen trang, ingen sjælens længsel efter at ære noget højt og helligt."

Sir Thomas Wade derimod, hvis langvarige fortrolighed med Kina og kineserne kunne formodes at give ham ret til at tale med autoritet om et så almindeligt spørgsmål som - om kineserne har eller ikke har en religion - har for nylig offentliggjort sin mening som følger: "Hvis religion anses for at betyde mere end blot etik, benægter jeg at kineserne har en religion. De har så sandelig en kult, eller rettere en blanding af kult, men ingen trosretning; utallige varianter af barnlige afgudsdyrkelse, som de er rede nok til at le ad, men som de ikke tør se bort fra."

Vi føler os ikke forpligtede eller faktisk kompetente til at komme ind på det interessante og på ingen måde let besvarede spørgsmål som her rejses. Det ville være let at diskutere det meget længe, men vi er ikke sikre på, at det vil kaste lys over det. Efter vores opfattelse er der en praktisk metode til at nærme sig sagen, som vil tjene vort formål meget bedre end abstrakt diskussion.

Taoisme og buddhismen har i høj grad påvirket kineserne, men kineserne er ikke taoister som sådan, de er heller ikke buddhister. De er confucianister, og hvad der end måtte tilføjes deres tro, eller hvad der nogensinde kan blive taget væk af de andre tankesystemer, vil Kinesere altid forblive confucianister.

Vi startede med at bemærke at konfucianismen nu er velforstået, og vi skal slutte ved at bestræbe os på at vise, i hvilke henseender den kommer til kort i at være en religion sådan som kineserne burde have. For at gøre dette, skal vi citere ordene af en fremtrædende kinesisk lærd, hvis konklusioner ikke let kan tilsidesættes.

Dr. Ernst Faber vier i slutningen af sin *Systematiske Sammenfatning af Confucius' Doktriner* et afsnit til *Konfucianismens Fejl og Mangler*, som bliver fremsat, samtidig med at det anerkendes, at der i konfucianismen er meget, der er fremragende med hensyn til menneskets relationer, og mange punkter, som næsten er et ekko af de kristnes åbenbaringer. Vi citerer de fire-og-tyve punkter specificeret, og tilføjer her og der et par kommentarer.

1. "Konfucianismen anerkender ingen relation til en levende gud."
2. "Der er ingen forskel mellem den menneskelige sjæl og kroppen, og der er heller ikke nogen klar definition af mennesket, hverken fra et fysisk eller et fysiologisk synspunkt."

Fraværet af en klar doktrin om menneskets sjæl er meget forvirrende for den udenlandske studerende af konfucianisme. Det ultimative resultat af hans lære - for mange almindelige mennesker - er at de ikke kender noget til nogen sjæl overhovedet, undtagen i betydningen af dyrs vitalitet.

Når en mand dør, er der klassisk autoritet for udsagnet om at hans "sjæl" (hun) går opad mod himlen, og hans "dyresjæl" (p'o) går ned i jorden. Men en enklere teori bliver konstant fremført, som er fuldstændig harmonisk med de sande konfucianisters agnostiske materialisme, som siger at "sjælen" eller åndedrættet (c'hi) opløses i luften og kødet i støvet.

Som vi andre steder har bemærket, er det ofte ganske umuligt at interessere en kineser for spørgsmålet om han har tre sjæle, en sjæl eller ingen sjæl overhovedet. Han vil investere samme art og grad af interesse, som han ville gøre for at lære hvilke særlige muskler i kroppen, der producerer bevægelsen af det pågældende organ forbundet med spisning. Så længe processen får lov til at fortsætte behageligt, bekymrer det ham ikke det mindste med hvilket navn anatomerne betegner muskelfibrene som frembringer resultatet. På lignende måde så længe som kineserne har nok at gøre med at varetage interessen for sit fordøjelsesapparat, og det af dem, der er afhængige af ham, vil han meget sandsynligvis heller ikke bekymre sig om sine "sjæle" (hvis han har nogen) eller om deres, medmindre det kan påvises, at sagen på en eller anden måde er forbundet med prisen på korn.

3. "Der er ingen forklaring givet på hvorfor nogle mænd er født som helgener, andre som almindelige dødelige."
4. "Alle mennesker siges at besidde det nødvendige sind og styrke, som er nødvendig for at opnå moralsk perfektion (chiin-izu), men kontrasten til den faktiske virkelighed forbliver uforklarlig."
5. "Der mangler i konfucianismen en bestemt og seriøs tone i behandlingen af syndslæren, for med undtagelse af moralsk gengældelse i det sociale liv, nævner den ingen straf for synd."
6. "Konfucianisme er generelt blottet for en dybere indsigt ind i synd og ondskab"
7. "Konfucianismen finder det derfor umuligt at forklare døden."
8. "Konfucianismen kender ingen mægler, ingen der kunne genoprette den oprindelige natur i overensstemmelse med det ideal, som mennesket finder i sig selv."
9. "Bøn og dens etiske kraft finder ingen plads i Confucius' system."

10. "Selvom der faktisk ofte insisteres på tillid (hsin), bliver dens forudsætning, sandfærdighed i tale, aldrig praktisk opfordret, men snarere omvendt."

Da vi talte om kinesisk mangel på oprigtighed, fremhævede vi allerede spørgsmålet om sandhed hos kinesiske historikere.

Det er vigtigt at huske på at ikke kun er undervisningen i Confucianisme meget defekt i denne særlige henseende, men praksis hos den store Mester selv er ikke sådan at den roser troskab mod historien.

Dr. Legge, som ikke lægger megen vægt på "visse beskyldninger, der er blevet uddraget fra uvæsentlige hændelser i vismandens karriere," lægger stor vægt på måden hvorpå Confucius håndterede sine materialer i "Forår og Efterår Annaler", som indeholder optegnelsen om kongedømmet Lu gennem to hundrede og toogfyrre år, ned til inden for to år af Confucius' død.

De følgende afsnit er taget fra Dr. Legges foredrag om konfucianisme, udgivet i hans bog vedrørende *Kinas Religioner*.

"Mencius betragtede Ch'un Ch'iu som den største af mesterens præstationer, og siger at dens udgivelse tilsyneladende slog de oprørske ministre og illoyale sønner med rædsel. Forfatteren havde selv en lignende mening om den og sagde at det var fra den at mænd ville kende ham og også (nogle af dem) fordømme ham. Var det hans eget hjerte der bekymrede ham, når han således talte om mænd, der fordømte ham for Ch'un Ch'iu?"

Faktum er, at annalerne er forbavsende magre, og ikke blot det, men undvigende og vildledende. "Ch'un Ch'iu," siger Kung Yang, som kommenterede den og supplerede den inden for et århundrede efter dens udgivelse "skjuler (sandheden) af hensyn til højt rangerende mænd, til slægtskab og til mænd af værdighed." Og jeg har vist i det femte bind af mine kinesiske klassikere at dette "skjuler" dækker alt, som er indeholdt i vore tre engelske ord, ignorerer, skjuler og misviser. Hvad skal vi sige til disse ting? * * * * Jeg ønsker ofte, at jeg kunne hugge knuden over ved at benægte ægtheden af "Forår og Efterår", som vi nu har det; men kæden af beviser, som binder den til Confucius' hånd og blyant i slutningen af hans liv, er meget stærk. Og hvis en udenlandsk studerende tager så voldsom en metode i brug for at sætte ham i stand til at se på filosofens karakter uden denne fejl af historisk usandhed, vil guvernørerne i Kina og størstedelen af dets lærde ikke have nogen sympati med ham, og ingen medfølelse med hans mentale nød. Sandfærdighed var et af de emner, som Confucius ofte insisterede på overfor sine disciple; men med "Ch'un Ch'iu", har han fået sine landsmænd til at skjule sandheden for dem selv og andre, hvor som helst de tror det vil påvirke imperiets eller dets vismænds omdømme på en skadelig måde."

Vi har gentagne gange henvist til K'ang's Hsi's Hellige Edikter. De intime forbindelser, der bestod mellem denne monark og hans tids Romersk-Katolske fædre er velkendte. Ifølge de katolske historikere synes der al mulig grund til at antage at K'ang Hsi selv ikke blot var meget gunstigt

indstillet til deres doktrin, men var klar nok til at indrømme deres sandhed. Fædrene nærede store forhåbninger til hans omvendelse og til kristningen af det Kinesiske Imperium gennem ham, som da Romerriget blev vundet for kristendommen under Konstantin.

Kejseren skrev med sin egen hånd de tekster, som fædrene præsenterede ham for, for at sikre stilens fejlfrihed og litterære finish. Han komponerede etiske tekster til deres kristne kapeller, hvor det sprog, der bruges, er af det meste opløftende og ortodokse kristne karakter. Disse tekster er blevet kopieret over hele imperiet, og deres forfatterskab er velkendt.

Dog, i kapitlet i Det Hellige Edikt, der henviser til "kætteri", udsletter Hans Majestæt "Vestens mænd" efter at have pulveriseret buddhister og Taoister ved at sammenligne dem med det forræderiske "White Lily Society" (Pai Lien Chiao), og erklærer tilbedelsen af "Himlens Herre" for "kættersk" (pu-ching) og forklarer folket at den eneste grund til ansættelsen af sådanne personer var, fordi de var dygtige til at lave almanakker.

11. "Polygami er forudsat og tolereret."

12. "Polyteisme er sanktioneret."

13. "Man tror på spådomme, valg af særlige dage, varsler, drømme og andre illusioner (phønix og så videre)."

14. "Etik forveksles med ydre ceremonier og en præcis despotisk politisk form."

Det er umuligt for dem, der ikke har indgående bekendtskab til kineserne, at forstå, hvor meget der er indikeret i det enkle udtryk, "Etik bliver forvekslet med ydre ceremonier." Ofte, når der refereres til dette emne, er vi langt fra at yde det retfærdighed. I alle forhold i det kinesiske liv er det, som ønskes overensstemmelse med en regel, men det er en ydre og ikke en indre overensstemmelse, som kræves.

Der er en historie om en mand, som da han blev fortalt af sin kone at der ikke var noget at spise i huset, svarede at så ville han stege guldfisken og grille kanariefuglen for på den måde at "udføre bevægelserne" forbundet med at spise.

Man bliver mindet om dette ved at se en acre jord eller to, engang dækket med rummelige templer, reduceret til forskelligt affald af knuste mursten, af hvilke nogle få, en eller to ubetydelige helligdomme, havde været konstrueret. I et tilfælde så forfatteren en lille murstenshelligdom bygget på den flade top af en gammel stub. Når man spørger til hvilken nytte denne overflod af karikeret virkelighed i kinesisk folkelig tilbedelse er, kommer det næsten sikre svar, "Det er måden at gøre det på" (chiu-shih-na-ma-ko-shih).

Hvis man rammer en særlig fin følelse i kinesisk litteratur og spørger en intelligent Kinesisk lærer,

om dette er grundlaget for kinesisk handling, bliver man mødt med det hjertelige og smilende svar: "Det er den måde, vi taler om det" (chiu-shih-na-ma-shuo). Efter at der er taget alle nødvendige hensyn, er det ofte svært at kæmpe mod overbevisningen om at det ægte motto for det kinesiske nationalflag burde være, Yu-ch'i-ming, wu-ch'i-shih. "Navnet, men ikke virkeligheden."

15. "Den stilling, som Confucius indtog over for de gamle institutioner var lunefuld."

16. "Påstanden om, at visse musikalske melodier påvirker folkets moral er latterlig."

17. "Indflydelsen af det gode eksempel alene er overdreven, og Confucius selv beviser det mest af alt."

Hvis det er sandt som Confuciansk etik hævder, at fyrsten er fadet og folket er vandet; at når fadet er rundt, vil vandet være rundt, og når fadet er fladt vil vandet være fladt, synes det svært at forklare, hvorfor Kinas store mænd ikke har udøvet en stærkere indflydelse for at ændre karakteren på dem, der fulgte deres liv. Hvis eksemplet virkelig er så magtfuldt, som confucianister fremfører, hvordan kan det da være at dets virkninger er så forholdsvis virkningsløse?

Den virtuelle guddommeliggørelse af "den overlegne mand" som nævnt nedenfor under nr. 20, matches af hele fraværet af nogen mediator, som allerede påpeget under nr. 8.

Uanset hvor "overlegen" vismanden måtte være, er han forpligtet til at nøjes med at give gode råd. Hvis rådet ikke bliver modtaget, ikke blot kan han ikke gøre for det, men der gives ingen yderligere råd.

For os har det altid set ud til at være en enestående fremtrædende passage, hvor Confucius sagde: "Jeg åbner ikke op for sandheden for en, der ikke er ivrig efter at få viden, og jeg hjælper heller ikke nogen, der ikke er ivrig efter at forklare sig. *Når jeg har præsenteret et hjørne af et emne til nogen, og han ikke kan lære de andre tre, gentager jeg ikke lektionen.*"

De råd, han giver, er kun for overlegne mænd. Sådanne råd er fremragende, men de er på ingen måde et forebyggende middel. Når de har undladt at virke som sådan, så er det som ønskes er et genoprettende middel.

Det er omsonst at stå over for en rejsende, der efter at være faldet blandt tyve, er blevet afklædt og såret, og belære ham om vigtigheden af at slutte sig til venligtsindede grupper af rejsende, om det u hensigtsmæssige i at pådrage sig alvorlige læsioner, hvorved meget blod sandsynligvis vil gå tabt og nervecentre skadet. Den sårede mand, som allerede er svag efter tab af blod, ved alt dette, ja, han har vidst det hele tiden.

Hvad han behov nu er ikke tilbageskuende foredrag om konsekvenserne af at krænke naturlove, men olie, vin, et tilflugtssted for en eventuel bedring, og frem for alt *en klog og hjælpsom ven*. For

de fysisk handicappede kan konfucianisme til tider gøre noget; for de moralsk og åndeligt sårede kan den ikke gøre noget.

18. "I konfucianismen er systemet i det sociale liv tyranni. Kvinder er slaver. Børn har ingen rettigheder i forhold til deres forældre; medens underordnede bliver placeret i børns position i forhold til deres overordnede."

Den virkelige stilling for enhver klasse af mennesker kan læres ved en undersøgelse af deres idealer.

En af de indfødte kinesiske aviser indeholdt for kort tid siden et opslag om en ung kvinde, hvis forældre havde forlovet hende med en ung mand, der viste sig at være udsvævende og som ødslede de få kvaliteter, han havde, bort ved umådeholdenhed og udskejelser. Pigens forældre ønskede at bryde forlovelsen, men dette ville have været umuligt, hvis den unge mand ikke var blevet indigneret og frivilligt sendte forlovelsespapirerne tilbage.

Pigens forældre var ved at arrangere en mere passende match. Da pigen blev bevidst om hvad der foregik; brød hun ud i gråd og erklærede, at hun var blevet forlovet med den unge mand og ville enten være hans kone i levende live eller hans åndelige ledsager i døden, og hun ville under ingen omstændigheder have en anden mand. Da hendes forældre nægtede at lytte til hendes bønner, hængte hun sig om natten med en strimmel bomuldsklud. Kommentaren i den lokale avis er betydningsfuld, "Sådan heroisk troskab og hengivenhed fortjener ros og agtelse." Denne unge kvinde var en fuldstændig confucianist, hendes forældre var kun delvise confucianister. Tilfælde af lignende opførsel fra kinesiske pigers side synes ikke at være ualmindelige.

19. "Sønlig hengivenhed overdrives til guddommeliggørelse af forældre."

20. "Nettoresultatet af Confucius' system, som fremstillet af ham selv, er tilbedelsen af genialitet, det vil sige guddommeliggørelse af mennesket."

21. "Med Undtagelse af forfædre dyrkelsen, som er uden nogen sand etisk værdi, er der ingen klar opfattelse af dogmet af udødelighed."

22. "Alle belønninger forventes i denne verden, hvilket ubevidst fremmer egoisme, hvis ikke griskhed, i det mindste som ambition."

Den åbne bekendelse til egoistiske motiver i alle fortjenstlige handlinger fører nogle gange til bemærkelsesværdige resultater.

I april måned 1889 forsøgte præfekten af Hangchow at rejse midler til ofrene for Den Gule Flods oversvømmelse ved at opkræve en skat på hver kop te solgt i te-husene i den store by. For de oplyste borgere af denne ældgamle hovedstad præsenterede dette initiativ sig i et lys svarende til

det, hvor Bostons borgere i 1773 betragtede den tids te-skat. Præfekten bestræbte sig på at overbevise folket ved en proklamation, hvori de fik at vide, at "lykke ville med sikkerhed blive deres belønning, hvis de fornøjede bidrog til så fremragende en sag". Folket bojkottede imidlertid te butikkerne, og var til sidst fuldstændig sejrige. Det er det ikke hver dag vi bliver tilbudt skuet af en by fuld af mennesker, forenede for at modstå obligatorisk "lykke!"

23. "Hele konfucianismens system giver ingen trøst til almindelige dødelige, hverken i liv eller i død."

24. "Kinas historie viser at konfucianismen er ude af stand til at bevirke for folket en ny fødsel til et højere liv og ædlere indsats, og konfucianismen er nu i det praktiske liv ganske legeret med shamanistiske og buddhistiske ideer og praksisser."

Vi har allerede talt om denne mærkelige sammenblanding af forskellige former for tro i Kina. At hverken konfucianisme eller en af dens medreligioner er i stand til at "bevirke for folket en ny fødsel til et højere liv og ædlere indsats", er velkendt af kineserne selv. Dette er slående vist i en af deres fabler, hvis litterære forfatterskab vi ikke har kendskab til.

Ifølge denne beretning, mødtes Confucius, Laotze og Buddha en dag i de Udødeliges Land og jamrede over den kendsgerning at i disse degenererede tider syntes deres fremragende doktriner ikke at gøre fremskridt i Riget i Midten. Efter en langvarig diskussion blev de enige om at årsagen måtte være den at medens selve doktrinerne anerkendes som beundringsværdige, er den menneskelige natur utilstrækkelig til at leve op til dem uden en konstant model.

Det blev derfor besluttet, at hver af stifterne af disse skoler skulle materialisere sig selv, gå ned på jorden; og prøve at finde nogen, der kunne gøre det, det var så nødvendigt at få gjort.

Denne plan blev straks gennemført, og efter et stykke tid, medens han vandrede rundt på jorden, stødte Confucius på en gammel mand af ærværdigt udseende, som dog ikke rejste sig, da vismanden nærmede sig, men inviterede denne til at sidde. Han engagerede ham snart i en samtale om oldtidens doktriner, og i hvilken grad de i nutiden i praksis blev forsømt. I samtalens løb viste den gamle mand så dybtgående kendskab til de gamles læresætninger og fremviste så klare konklusioner, som Confucius var meget glad for, og trak sig tilbage efter en lang samtale. Men selv da vismanden tog afsked, rejste den gamle sig ikke.

Efter at have fundet Laotze og Buddha, som havde været fuldstændig uden succes i deres søgen, fortalte Confucius dem om sine oplevelser og anbefalede at hver af dem på skift skulle besøge den siddende filosof, og finde ud af, om han var lige så velbevandret i deres doktriner som i dem af Confucius.

Til sin ublandede glæde fandt Laotze den gamle mand til at være næsten lige så fortrolig med taoismens principper som dens grundlægger og en model for veltalenhed og inderlighed. Som

Konfucius følte Laotze sig slået af det faktum, at selv om han opretholdt den mest respektfulde holdning rejste den gamle mand sig ikke fra sin plads.

Det blev nu Buddhas tur, han mødtes med samme overraskende og glædelig succes. Den gamle mand rejste sig stadig ikke, men han udviste et indblik i buddhismens indre betydning, som ikke var blevet set i evigheder.

Da de tre religionsstiftere mødtes for at drøfte sagen, var de enstemmig af den opfattelse at denne sjældne og forbløffende gamle mand var den eneste ene, ikke kun til at anbefale hver af de "tre religioner", men også for at demonstrere at "de tre religioner virkelig er en".

Derfor præsenterede de alle tre sig igen for den gamle mand, i selskab med hinanden. De forklarede formålet med deres tidligere besøg, og det høje håb, som den gamle mands visdom havde vakt, om at gennem ham kunne alle tre religioner genoplives og til sidst føres ud i praksis.

Den gamle mand, som stadig sad, lyttede respektfuldt og opmærksomt, og svarede som følger: "ærværdige vismænd, jeres velvilje er høj som himlen og dyb som havene. Jeres plan er beundringsværdig dyb i dens visdom. Men I har gjort en uheldig valg i den agent, gennem hvem I ønsker at opnå denne mægtige reform. Det er rigtigt, at jeg har kigget i bøgerne om fornuften, loven og klassikerne. Det er også sandt at jeg har en delvis opfattelse af deres ophøjethed og enhed. Men der er en omstændighed, som I ikke har taget højde for.

Måske er I ikke klar over det. *Det er kun fra min talje og opad at jeg er en mand; under dette punkt er jeg lavet af sten. Min styrke er at diskutere menneskers pligter fra alle forskellige synsvinkler, men jeg er så uheldigvis skabt, at jeg aldrig kan føre nogen af dem ud i praksis.*"

Confucius, Laotze og Buddha sukkede dybt og forsvandt fra Jorden, og siden den dag er der ikke bleven gjort nogen indsats for at finde en dødelig, der i levende live er i stand til at fremstille de tre religioners lære.

Der er ofte foretaget en sammenligning mellem tilstanden i Kina på nuværende tidspunkt og det Romerske Imperium i det første århundrede af vor tidsregning. At den moralske tilstand i Kina nu er langt højere end Romerrigets dengang, kan der næppe indrømmes rationel tvivl om, men i Kina, som i Rom, har religiøs tro nået et henfalds tidspunkt.

Om Kina kan man sige, som Gibbon bemærkede om Rom, at for almindelige mennesker er alle religioner lige sande, for filosofen er alle lige falske, og for magistraten er alle lige nyttige. Det kan bekræftes at både Kinas kejser og den Romerske kejser er "samtidig en ypperstepræst, en ateist og en gud"! Til sådan en tilstand har Konfucianisme, blandet med polyteisme og panteisme, bragt imperiet.

XL. Konklusion

Når vi taler, som vi har gjort, om konfucianismens defekter, har vi på ingen måde til hensigt at nægte den retfærdighed ved at benægte at den, som et tankesystem, er blandt racens mest bemærkelsesværdige intellektuelle præstationer.

Det er rigtigt, at den vestlige læser ikke kan undslippe en følelse af, at meget af det, han finder i de confucianske klassikere er simpelt og naivt. Men det er ikke kun ved at studere dem, at vi skal modtage vort mest magtfulde indtryk af, hvad de kinesiske klassikere er og har været, men ved at *overveje deres virkninger*.

Her er den kinesiske race langt den mægtigste samling af mennesker i en hvilken som helst nation på jorden, "med en skreven historie som strækker sig så langt tilbage som enhver anden, som verden har kendt, den eneste nation, der hele vejen igennem har bevaret sin nationalitet og er aldrig blevet fordrevet fra det land, hvor den først dukkede op."

Hvad er forklaringen på dette usædvanlige faktum? Med hvilke midler har denne uberegnelige masse af mennesker, som bor på de kinesiske sletter, fra historiens begyndelse til nu, været kontrolleret, og hvordan kan det være, at de ser ud til at være en undtagelse fra den universelle lov om nationers forfald og død?

Dem, der har undersøgt dette emne mest indgående er enige om at erklære, at dette resultat skyldes, at medens andre nationer har været afhængige af fysisk magt har Kineserne været afhængige af moralske kræfter. Ingen historiestuderende, ingen opmærksom rejsende, der kender menneskets natur, kan undlade at blive imponeret til et punkt af dyb ærefrygt, ved tanken om *den vidunderlige tilbageholdende magt*, som kinesisk moral har udøvet fra de tidligste tider til nu.

"Det ville være svært at overvurdere," siger Dr. Williams, "Confucius' indflydelse på hans ideelle fyrstelige lærde og magten til det gode over hans race, som denne opfattelse lige siden har udøvet". "Den umådelige indflydelse på eftertiden af karakteren, således portrætteret, beviser hvor høje hans egne standarder var, og den nationale samvittighed har lige siden tilegnet sig portrættets retfærdighed.", "Confucius' undervisning om menneskelige pligter," siger Dr. Legge, "er vidunderlig og beundringsværdig. Den er faktisk ikke perfekt". "Men de sidste tre af de fire ting, som Confucius kunne glæde sig over at lære" - "breve, etik, sjælens hengivenhed og sandfærdighed" - "er hans ytringer i harmoni med både Loven og Evangeliet. En verden ordnet ved dem ville være en smuk verden."

Hele fraværet i den kinesiske klassiske værker af alt, hvad der kunne forringe læsernes sind, er en meget vigtig egenskab, som det ofte er blevet påpeget, og som står i størst mulig kontrast til Indiens, Grækenlands og Roms litteratur. "Ingen mennesker," siger Mr. Meadows, "hvad enten de er fra oldtiden eller moderne tider, har som kineserne besiddet en hellig litteratur så fuldstændig fri for degenererede beskrivelser, og ethvert krænkende udtryk.

Der er ikke en eneste sætning i alle de hellige bøger og deres anmærkninger, som ikke kan læses højt i enhver familiekreds i England.

Igen, i alle andre ikke-kristne land har afgudsdyrkelse været forbundet med menneskelige ofre og med dyrkelsen af laster ledsaget af løsslupne ritualer og orgier. Ikke et eneste tegn på alt dette findes i Kina.

Kejserens direkte personlige ansvar overfor Himlen for kvaliteten af hans styre; folkets ophøjelse som af større betydning end herskerne, doktrinen om at de dydige og kvalificerede (hsien-neng) skal være herskere og at deres styre skal være baseret på dyd, den overalt kendte teori om de fem relationer mellem mænd indbyrdes. Disse punkter ragede op som bjergtoppe fra det generelle niveau af kinesisk tankegang og har tiltrukket sig iagttagerens opmærksomhed.

Afslutningsvis, hvad vi har at sige om kineserne, ønsker vi, at jeg lægger vægt på de moralske fortræffeligheder af det confucianske system, for det er kun ved at sætte disse fortræffeligheder i deres sande lys at vi kan håbe at komme frem til nogen retfærdig forståelse af det kinesiske folk. Disse moralske fortræffeligheder har gjort kineserne særligt modtagelige for moralske kræfter.

Brugen af de klassiske skrifter i embedsmands eksamener gennem successive tidsaldre har forenet folkets bevidsthed i en forunderlig grad, og de stærke motiver, som således er bragt i spil indgiver enhver kandidat en grad af håb om regeringens stabilitet som en forudsætning for sin egen succes. Dette har utvivlsomt været en væsentlig faktor i forevigelsen af det kinesiske folk helt op til vor tid.

De confucianske klassikere er det diagram, som herskerne af Kina bruger i deres bestræbelser på at navigere statens skib. Det er det bedste diagram, der nogensinde er konstrueret af mennesker, og måske er det ikke for meget at sige, med afdøde Dr. Williams, Dr. Legge og andre, at dets forfattere i en eller anden forstand kan have haft en guddommelig vejledning. Med hvilken succes kineserne har navigeret deres fartøj, og i hvilke vande de har sejlet; i hvilken retning de i øjeblikket styrer, det er spørgsmål af stor betydning, nu hvor Kina kommer i tætte forbindelser med så mange vestlige stater, og ser ud til i fremtiden at udøve en stor indflydelse.

Det er blevet sagt, at "der er seks indikationer på moralens et samfunds liv, som alle er betydningsfulde; når de alle er samstemmende i deres vidnesbyrd, giver de en ufejlbarlig test af dets sande karakter."

"Disse er (1) produktivitetens tilstand, (2) de sociale vaner, (3) kvindens stilling og familiens karakter, (4) regeringens organisation og herskernes karakter, (5) den offentlige uddannelses tilstand, (6) de praktiske virkninger af religiøs tilbedelse på det faktiske liv."

I diskussionen om kinesernes forskellige karakteristika som har tiltrukket sig vor opmærksomhed, har hvert af de foregående punkter i øvrigt været illustreret, omend ufuldstændigt, og uden det hensyn til proportioner, der er nødvendig for en fuldstændig behandling af disse emner.

I en undersøgelse af den kinesiske karakter er synsfeltet så omfattende, at mange emner fuldstændig må forbigås. De karakteristika, som er blevet udvalgt, er udelukkende beregnet som punkter, gennem hvilke linjer kan trækkes for at hjælpe med skitsering af det hele.

Hver læser ville kunne foreslå mange yderligere "egenskaber", som bør indgå i en fuld præsentation af kineserne, sådan som de er.

Mr. Meadows, den mest filosofiske af de mange forfattere om Kina og kineserne, udtrykte den opfattelse, at den bedste måde at bibringe en anden persons sind en korrekt ide om et fremmed folks genialitet, ville være at udlevere ham til gennemsyn en samling af noter, som omhyggeligt beskriver et stor antal hændelser, der har tiltrukket ens opmærksomhed, især dem der virkede ekstraordinære, sammen med en forklaring af de ekstraordinære dele givet af indfødte i landet.

Størstedelen af de illustrative hændelser, som vi før har citeret som eksempler på kinesernes forskellige "karakteristika", er blevet nævnt, fordi de ved undersøgelse viste sig at være typiske. De er som knogler i et skelet, der skal monteres på deres plads før hele strukturen kan ses. Det nytter ikke at ignorere dem, medmindre det måske kan blive vist, at de slet ikke er knogler, men blot efterligninger af gips.

Det kan måske indvendes, at hver separat knogle ikke er placeret på de rigtige steder og at andre, der er vigtige modifikationer af det samlede resultat, ikke er blevet tilføjet på deres rette pladser. Denne kritik, som er fuldstændig retfærdig, vi ikke blot indrømmer, men bekræfter udtrykkeligt og erklærer at det ikke er mere muligt at få en komplet ide om kineserne fra udvalgte "karakteristika," end det er at opnå en korrekt ide om et menneskeligt ansigt fra beskrivende essays om dets øjne, dens næse eller dens hage.

Men samtidig skal vi igen minde læseren om at de afgivne domme ikke er blevet dannet på en forhastet måde, at de er baseret på en mængde observationer, som i antal langt overskrider, hvad der er blevet henvist til, og som i mange tilfælde kunne have gjort meningen uendeligt meget stærkere, og stadig væk fuldt ud berettiget af fakta.

Disse fakta er som nemt tilgængelige oplysninger, som kommer inden for ens rækkevidde som en nordkinesisk støvstorm, der fylder øjnene, ørerne, næseborene, håret og tøjet med et næsten u håndgribeligt pulver, der ofte øger atmosfærens elektricitet og nogle gange gør lamper nødvendige ved middagstid. En mand kan tage meget fejl i hans teori om årsagerne til dette fænomen, men have fuldstændig ret i sin beskrivelse af det.

Men der er denne vigtige forskel mellem observation af fysiske og moralske fænomener; de førstnævnte tvinger sig selv på ethvert menneskes opmærksomhed, medens de sidstnævnte kun opfattes af dem, hvis muligheder er gunstige, og hvis evner er rettet mod de ting, der skal ses.

En romersk-katolsk lille pige fortalte nogle af sine protestantiske skolekammerater om detaljerne ved et af "miraklerne" i Middelalderen og blev mødt af den noget usympatiske reaktion, "Hvorfor,

det tror jeg ikke på." Hendes svar har en betydning for dem som er blevet konfronteret med ubehagelige moralske fænomener som andre bestrider ud fra deres overordnede standpunkt. "Godt, Jeg ville ikke tro det, hvis jeg var dig, men jeg er nødt til det!"

Sandheden er, at fænomenerne i det kinesiske liv er af en modstridende karakter, og den, der ser på den ene side af et skjold og ignorerer den anden, vil ufejlbarligt dømmes fejlagtigt, og vil dog aldrig komme til en opfattelse af at han tager fejl. Denne forening af to tilsyneladende uforenelige synspunkter i et koncept er ikke en nem opgave, men det er ofte en meget nødvendig en, og ingen steder er det mere nødvendigt end i Kina, hvor det er så svært at se selv den ene side fuldstændigt, for ikke at tale om begge.

I illustration af dette forhold, lad os et øjeblik vende tilbage til emnet konfucianismen, bedømt ud fra den afgørende test af dens resultater. Intellektuelt har det været det kinesiske folks vitale princip, uden hvilket de ikke ville have været kineserne.

"Den store T'ai Tsung," bemærker afdøde Dr. Williamson, "grundlæggeren af T'ang: dynasti, sagde at vismændenes forskrifter var for kineserne, hvad vandet er for fiskene." Konfucianismen har forenet sproget, tanken og racen. Den har udviklet en nation med skarpe intellektuelle evner, dygtige som vi allerede har bemærket at holde fast i deres eget overfor enhver anden race på planeten.

Vi bliver konstant overraskede og glade over den hurtighed, nøjagtighed og tilsyneladende lethed, hvormed nogle kinesere synes at tilegne sig viden, selv når den er støbt i fremmede støbeforme.

De har det geni, som er "uendelig kapacitet til arbejde", og disse blivende kvaliteter gør dem i stand til at vinde enhver konkurrence.

Deres uddannelse er snæver og utilstrækkelig. Men det er stadig uddannelse, og sætter dem i stand til at bruge deres sind, det sande mål for uddannelse.

En uddannet kinesers sind ligner en dampmaskine på skinner, det er monteret på sit særlige spor og på intet andet, i det øjeblik den forlader dette spor er den "afsporet" og hjælpeløs. Men så længe det forbliver på sporet, bevæger det sig med en lethed og en kraft, som virkelig er vidunderlig.

Denne intellektuelle kraft er heller ikke begrænset til dem, som er uddannede. Som den netop citerede forfatter har virkelig bemærket er det er meget almindeligt at møde dygtige mænd blandt kulierne. Kvindernes sind i Kina har været totalt forsømt i utallige tidsaldre, de ubetydelige undtagelser tjener kun til at illustrere det tætte mørke, der har hersket.

Alligevel har mange af de almindelige kinesiske kvinder et velafbalanceret og praktisk sind, og det er et meget almindeligt fænomen at finde kvinder nærmest i spidsen af hele etablissementet, og som dominerer deres mænd af ren og skær overlegenhed i mentale evner.

De litterære eksamener i Kina tilbyder en af de mest bemærkelsesværdige fænomener i menneskehedens intellektuelle historie, og de bliver stadig nogle gange citeret af vestlige statsmænd og forfattere som retningsgivende for de generelle linjer, langs hvilke reformen af embedsværket burde finde sted blandt vesterlændinge.

I intet land er lærdom mere respekteret end i Kina. Læreren er en slags konge. Læsende mænd bliver overalt forfremmet, og set på af uindviede med en art af ærefrygt. En mand, der åbner en bog på et offentligt sted vil næsten øjeblikkeligt blive omgivet af et dusin andre, måske ikke en af dem kan genkende et skrifttegn, selvom de stirrer på dem med længselsfulde øjne, som den mystiske vej til magten og yder dermed en ubevidst hyldest til den intellektuel krafts herredømme i Kina. Selv lærdommens avner er hellige, og godgørende samfund beskæftiger små hære af mænd, som spadserer omkring i de offentlige gader og opsamler det mindste skrot af skriftligt materiale, som skal brændes i specielt forberedte strukturer til dette formål.

Dette er den ene side af skjoldet. Lad os nu se på den anden.

Hele systemet med kinesisk uddannelse er rettet mod det mål at få eleverne til at huske klassikernes ord. Det er en forudsætning for det brug, som han til sidst skal gøre af dem. Derfor i de tidlige år, når hukommelsen er god, bliver den tungt lastet med den mest uoverensstemmende og fatale byrde af stof, hvoraf ikke en tusindedel bliver eller kan forstås af eleven. Hvis han fastholder sin kurs, vil tiden til sidst oprinde når denne masse af inaktivt stof vil blive mere eller mindre perfekt fordøjet. Forklaringer vil blive givet og modtaget, og intellektuelt dagslys vil gry.

Men for den store masse af elever, hvis studietid er begrænset til et par år, vil et sådant resultat ikke følge. De er ofrene for "intellektuelt barnemord" i en gigantisk skala. De har lært at gentage, men ikke at tænke; og erindringen om, hvad de lærte at gentage bliver svagere år for år og vil snart forsvinde totalt og efterlade en mere eller mindre fuldstændig mental tomhed.

Når vi taler om Kina som styret af dets lærde mænd, må vi tage højde for de utallige millioner af sind, der er blevet helt eller delvist ødelagt af dette forfærdelige system.

Den konstante uundgåelige tendens er at dyrke en dyb ærbødighed for formularen, på bekostning af det, som formularen skal stå for. Mængder, der kan genkende skrifttegn med forholdsvis parathed, findes udelukkende at være optaget af den korrekte fortolkning af skrifttegnene når de får en ukendt bog i hænde, med fuldstændig udelukkelse af enhver tanke vedrørende de ideer, som skrifttegnene har til hensigt at formidle.

Kinesisk uddannelse giver nogle bemærkelsesværdige resultater, men den producerer dem på bekostning af et intellektuelt spild, som kunne få engle til at græde.

De kinesiske litterære eksamener gennemføres ved hjælp af af temaer, som kandidaterne skal udarbejde essays om. Ifølge teorien er udarbejdelsen af et ideelt essay den mægtigste præstation af

det menneskelige intellekt.

Vi lige set at det er den teoretiske betingelse for god regering, at de vise og stærke bør herske; men når sagen bliver reduceret til praksis, viser det sig at være de mænd, der mestrer den mest korrekte litterære stil, og som kan udforme deres forslag i det mest fejlfrie sprog (hvoraf ikke et er eller kan være nyt), som bliver tilkendt graden, og som i et tilstrækkeligt antal i en langsom, besværlig og stadig sværere proces sandsynligvis endelig finder officiel beskæftigelse.

Vi har talt om de fordærvede sind, der bliver efterladt i den kinesiske uddannelses spor. I et imperium, der indeholder en samlet befolkning på måske tre hundrede og halvtreds millioner, synes der at være god grund til at estimere antallet af dem, der kan læse Kinesiske skrifttegn overhovedet *som ikke mere end femten millioner, og måske ikke mere end syv millioner.*

Det enorme spild af mental kraft, som opleves i de tidlige stadier af uddannelse, matches af et lignende spild i dets højere intervaller, hvor chancerne for at tage en grad ved nogen bestemt eksamen normalt ikke ser ud til at overstige en eller to ud af hundrede. Og når en lærd endeligt har opgivet at tage sin grad, er tiden brugt på opnå de tekniske færdigheder, der kræves for at skrive eksamen essays, praktisk talt spildt, medmindre han bliver skolemester og vier sit liv til at instruere andre sind i hvordan man gentager den samme opslidende runde.

Det irrationelle i at antage at den bedste essayist er den person, der er bedst egnet til at være dommer, eller at han er egnet overhovedet, er blevet afsløret så ofte, at vi kun behøver forbigående at hentyde til det. Alligevel er det dette ene punkt at al kinesisk uddannelse retter sig imod.

Så meget med hensyn til den intellektuelle indflydelse fra Confucianisme. Vi har allerede talt om dens høje moralske kvalitet. At den frembringer mange individer med en høj moralsk karakter, er vi parate til at tro. Det er hvad der bør forventes af et så fremragende moralsystem.

Men producerer det sådanne karakterer i nogen betydelig skala og med noget forsøg på ensartethed? Ethvert menneskes virkelige karakter kan afdækkes ved at besvare tre spørgsmål: Hvad er hans forhold til sig selv? Hvad er hans forhold til sine medmennesker? Hvad er hans forhold til genstanden for hans tilbedelse? Gennem disse tre faste punkter kan cirklen, der definerer hans sande position, tegnes.

De, der måske har fulgt os indtil videre, ved allerede hvilket svar, vi finder hos dagens kinesere på disse testspørgsmål. Hans relationer både til sig selv og til andre er præget af et fravær af oprigtighed og fravær af altruisme; hans forhold til genstandene for hans tilbedelse er en polyteists, en panteists og en agnostiker.

Hvad kineserne mangler, er ikke intellektuel formåen. Det er ikke tålmodighed, praktisk sans eller munter veloplagthed, for i alle disse kvaliteter udmærker de sig i høj grad. *Hvad de mangler, er karakter og samvittighed.*

Nogle kinesiske embedsmænd kan ikke blive fristet af nogen bestikkelse, og som den berømte Yang Chen, der allerede er nævnt, nægter at gøre noget forkert, som aldrig vil blive opdaget, fordi "Himlen ved det, Jorden ved det, du ved det, og jeg ved det." Men hvor mange kinesere kunne findes, som ville kunne modstå det pres, der blev påført dem for at anbefale en pårørende til ansættelse, som man vidste var inkompetent?

Forestil dig et øjeblik de *hjemlige konsekvenser* af sådan modstand, og er det mærkeligt, at enhver kineser skulle frygte for at stå over for dem? Men hvilke kinesere ville nogensinde finde på at føre teoretisk moral ind i et område som dette? Når det tages i betragtning hvilken rolle parasitisme og nepotisme spiller i Kinas administration, civilt, militært og kommercielt, er det da noget under at Kinesiske portvagter og betjente ikke er til at stole på med hensyn til ærlig udførelse af deres pligter?

En søndagsskole-lærer gentog engang en passage, der forklarede en fornem historisk karakters overlegenhed, således: "Så blev denne Daniel foretrukket frem for præsidenterne og fyrsterne, fordi der var *en fremragende rygrad* i ham." På dette punkt, hvor ifølge denne "reviderede version" Daniel var stærkest, er kineseren svagest, han mangler rygrad.

Vi har ofte bemærket, blandt dem, der har studeret kinesiske klassikere hele deres liv, en egenskab, som vi ville være glade for at tro ikke er generel, men som sandheden tvinger os til at erkende, er langt fra ualmindelig. Det er fraværet af den selvrespekt som forekommer os en så dyrebar skat, og som under diverse former så ofte bliver rost i klassikerne, som i ordsproget om at den overlegne mand vil være forsigtig med, hvad han gør, når han er alene.

Når en kinesisk litterær mand er blevet så reduceret, at han er nødt til at bede om udlændinges gunst, kan ingen være en mere påtrængende tigger end han. Hans anmodning, som ofte bliver en virtuel efterspørgsel, baserer han på sine litterære præstationer, og han er klar til at gennemføre den om nødvendigt med at lægge sig fladt på gulvet et ubegrænset antal gange, som for ham ikke har mere mening end lige så mange udråbstegn.

En udlænding, som havde i sin ansættelse en fed og meget værdig kinesisk lærer, blev en dag kaldt væk fra sit arbejde, medens han var engageret i at gøre en konto op og efterlod pengeskuffen åben på sit skrivebord. Ved hans tilbagekomst blev kontantbeløbet fundet at være for lille med flere dollars.

Det var ikke sandsynligt, at en selvrespekterende confucianist ville risikere sit omdømme på grund af så lille en sum, men det var tydeligt, at ingen andre kunne have taget pengene. Han blev derfor konfronteret med fakta, og selvfølgelig nægtede på det kraftigste ethvert kendskab til tabet. Men på grund af omstændighederne var beviserne så stærke, at den "uomgængelige" udlænding gav ham valget mellem at sige op, eller at betale pengene tilbage. Som forventet besluttede læreren straks at opgive stillingen, og trak sig tilbage med stor værdighed.

Imidlertid, ikke så snart beslutningen var truffet før han kom i tanker om sine landsmænds filosofiske ordsprog, som lyder således "Hvis du vil støtte din familie, så giv ikke efter for vrede. At give efter for vrede vil ikke støtte din familie." Efter at have mediteret hele natten over denne grundsætning, dukkede de gamles vismænds discipel op næste morgen for at sige, at han ville betale det manglende beløb tilbage af sin månedsløn.

En anden kinesisk lærer i forfatterens ansættelse havde for vane at bruge opium, som han sandsynligvis ville blive afskediget for. Ikke blot lovede han at opgive denne nydelse, men han understregede sin løfte ved det alvorlige forslag om, at hvis hans arbejdsgiver nogensinde skulle høre om gentagelse af forseelsen, burde han tage en kølle og slå det kloge indfødte hoved ned med den!

Da Rasselas blev tiltrukket af moral-lærernes filosofi, som han mødte, advarede hans kloge gamle mentor, Imlac, ham om at selvom de talte som engle, så levede de som mænd.

Dean Stanley bemærkede, at verden har føjet et ellefte bud til Bibelens ti bud, som lyder: "Du vil ikke blive afsløret i at bryde de ti andre."

Endog medens forfatteren overvejede denne karakteristik af kineserne fandt en hændelse sted inden for forfatterens erfaring, som ikke blot kan tjene som en illustration af dette træk, men også af både vismanden Imlacs og af Dean Stanleys observationer.

To kinesiske studerende på atten og toogtyve henholdsvis kom til udlændingens lokaler og aflagde et besøg i et værelse beboet af en sekretær i et apotek, som de kendte godt. Da han var ude på dette tidspunkt, trådte de ind i et andet værelse også beboet af en apoteksassistent, hvor de blev observeret og adresseret af en tjener i lokalet.

De besøgte også ambulatoriet, hvor de indledte en samtale med en lærer, som høfligt spurgte om deres navne, alder og bopæl.

Kun kort tid efter de forlod lokalerne kom apotek assistenten, i hvis værelse de sidst havde været, hjem til dette og savnede en fint forniklet vandpipe af mærket Soochow, som kostede omkring fem dollars. Da de gik ind i værelset havde den stået på et bord.

Apotek assistenten var sikker på at de to elever havde stjålet piben, som var ganske ulig nogen i brug på denne egn, og som han værdsatte som en gave. Han gik straks til en landsby omkring en mil borte, hvor en af eleverne boede. Her lykkedes det efter lidt besvær at se faderen til en af de unge mænd, og anførte det tab, som han havde lidt, og også at det var sikkert at de unge mænd må have taget piben, da ingen andre havde været i værelset. Han antydede også fornuftigt at han ikke var i tvivl om at den var blevet "lånt" af eleverne, under indtryk af at det en mands ejendom, som de kendte. Da sådanne sager er meget almindelige blandt kineserne, tilbød dette en perfekt mulig flugtvej for de unge, og en som de ville have gjort klogt i at acceptere. Så havde det blot været

nødvendigt at returnere piben, med undskyldning om at det var en "fejl", og sagen ville være slut.

De valgte dog at nægte alt kendskab til sagen, og ejeren af piben vendte forvirret tilbage. Ifølge den ufravigelige kinesiske skik, blev der den næste dag ansat mellemænd, der repræsenterede hver side. Nogle af dem blev viklet ind i sagen, indtil de ville ikke gå videre, og overlod så deres provisioner til andre.

I løbet af få dage blev næsten en snes personer, beboere i fire forskellige landsbyer, trukket ind i sagen på den ene eller den anden side. Drengenes lærer ville ikke et øjeblik indrømme, at hans elever kunne begå sådan en skændig handling (som at blive opdaget i at stjæle et vandpipe), hvis de virkelig havde gjort det ville han "slå dem alvorligt og udvise dem af skolen."

Men beviskæden var så uventet stærk, at det blev håbløst at nægte sigtelsen, samtidig med at det blev mere og mere udelukket at tilstå. Det var et andet tilfælde af det uimodståelige projektil, der rammer det usårlige mål.

Ejeren af piben frygtede, at med den stædige karakter, som mange kinesere er kendte for, ville de skyldige fortsætte med påberåbe sig deres uskyld, om de så blev udsatte for tortur i distriktets yamen, og dermed ville det trods alt lykkes for dem at redde deres "ansigt".

Der udover, hvem har nogensinde hørt om at køre en så ubetydelig sag til en så alvorlig ekstremitet? Hver side ville have været glad for at komme ud af vanskelighederne, men ingen af siderne kunne trække sig tilbage.

Det blev nu indrømmet at de unge mænd tog piben, *men da den kort efter var blevet stjålet fra dem*, var de helt ude af stand til at frembringe den!

Til sidst blev det aftalt, at sagen skulle forliges, som alle kinesiske anliggender må blive det, ved en fest. Ved denne var alle de hovedmænd og formidlere, der kunne samles, til et antal af næsten tyve. For at øge den moralske effekt besatte to udlændinge fremtrædende pladser.

Før festen begyndte, dukkede de to unge mænd op ved hoveddøren, og gjorde deres k'o-t'ou i dyb ydmyghed. Deres lærer henvendte sig strengt til dem og advarede dem om at være forsigtige med, hvad de gjorde næste gang. De blev kategorisk spurgt af ejeren af piben om de tog den, og de indrømmede, at de gjorde det.

Efter dette trak de sig tilbage. Men piben blev ikke fremskaffet, for ingen vidste hvor den var! Dens fulde værdi blev betalt kontant som en del af festlighederne!

Hele denne absurde transaktion illustrerede den "pragfulde falskhed", som kineserne er blevet så berømte for, men den illustrerede endnu mere kvaliteten af den kinesiske etik i praksis, efter hvilken begge de to unge confucianske tyves venner tænkte at det var bedre at give en tydelig løgn med

henblik på at redde deres "ansigt", end åbent at indrømme og bøde for deres skyld - og dette endog, selv om tyveriet blev offentligt og udtrykkeligt tilstået!

To dimittender og flere andre litterære mænd deltog i denne afgørelse, hvis virkelige formål så ud til at være at give deltagerne mulighed for at lyve sig ud af sagen bagefter, ved foregive at de var blevet tvungen til at betale erstatning for et indbildt tab, drevet dertil af frygt for udlændinge!

Den, som ønsker at lære sandheden at kende om den moralske tilstand hos kineserne, kan gøre det ved hjælp af kineserne selv, som selv om de klare til at dække over deres egne mangler og de af deres venners, ofte er enestående ærlige til at bekende de svage punkter i nationalkarakteren. Nogle af disse beskrivelser af kineserne, af andre kinesere, har ofte tjent os som påmindelser om en samtale, som Carlyle dvæler ved med tydelig glæde i et af hans bind om *Frederik den Stores Liv*.

Denne monark havde en skoleinspektør, som han var temmelig glad for, og som han godt kunne lide at snakke lidt med. "Nå, M. Sulzer, hvordan klarer jeres skoler det?" spurgte kongen en dag. "Hvordan går vores uddannelses forretning?" "Sikkert ikke dårligt, Deres Majestæt, og meget bedre i de senere år," svarede Sulzer. "I de senere år, hvorfor?" "Nå, Deres Majestæt, i tidligere tider, da man havde den forestilling at menneskeheden var naturligt tilbøjelig til det onde, herskede et system af strenghed i skolerne; men nu, hvor vi erkender, at den medfødte menneskets tilbøjelighed snarere er til det gode end til det onde, har skolemestre anlagt en mere generøs procedure." "Tilbøjeligheden er snarere for god," sagde Frederick og rystede på sit gamle hoved med et trist smil: "Ak, kære Sulzer, *Ach, mein lieber Sulzer*, jeg kan se, at du ikke kender den forbandede race af skabninger (Er kennt nicht diese verdammte Race) som jeg gør." "Her er en tale til dig!"

"Undskyld kongen, som selv var så godgørende og fremragende en konge," råbte adskillige redaktører af den rosa-lyserøde type. "Denne nuværende redaktør, vil for sin del straks tilgive; men kan han aldrig glemme!"

Det kinesiske samfund ligner noget af landskabet i Kina. Set lidt på afstand fremstår det smukt og attraktivt. Men ved en nærmere tilgang, er der uvægerligt meget, der er lurvet og frastødende, og luften er fuld af lugte, som ikke er velduftende.

Intet fotografi yder det kinesiske landskab retfærdighed, for selvom fotografi er blevet beskrevet som "retfærdighed uden nåde", er det ikke sandt for kinesisk fotografi, hvor snavset og lugtene er udeladt.

Der er intet land i verden, hvor symbolet, som betyder lykke, er så konstant for øje som i Kina. Men det kræver ikke lang tids erfaring at opdage, at det er en sand observation at *kinesisk lykke er helt udvendig*. Vi tror det er en kritik i det væsentlige retfærdig at *der ikke er noget hjem i Asien*.

Teorien om det kinesiske samfund kan sammenlignes med teorien om kinesisk musik. Den er meget gammel. Den er meget kompleks. Den hviler på en væsentlig "harmonisk" mellem Himmel og Jord, "Derfor, når musikkens materielle princip (det er instrumenter), er klart og rigtigt illustreret, bliver

det tilsvarende åndeligt princip (som er essensen, lydene af musik) perfekt manifesteret, og statens anliggender bliver vellykket udført." (Se Von Aalsts "Kinesisk Musik, passim") Skalaen synes at ligne den, som vi er vant til. Der er en bred vifte af instrumenter. Confucius fortalte at musik er afgørende for god regering og var så påvirket af præstationerne da han hørte et stykke, der på det tidspunkt var seksten hundrede år gammelt, at han i tre måneder ikke var i stand til at nyde sin mad, da hans sind udelukkende var hos musikken.

Desuden, sheng, et af de kinesiske instrumenter, som ofte omtales i Odernes Bog, legemliggør principper, som er "grundlæggende stort set de samme som dem i vore store orgler." Faktisk, ifølge forskellige forfattere førte indførelsen af sheng i Europa til opfindelsen af harmonika og harmonium. Kratzenstein, en orgelbygger i Sankt Petersborg, udtænkte efter at være kommet i besiddelse af en sheng, ideen om at anvende princippet om orgelstopper.

"At sheng er en af de vigtigste kinesiske musikinstrumenter er indlysende. Intet andet instrument er nær så perfekt, enten med hensyn til sødme af tone eller delikatesse af konstruktion."

Men vi hører, at gammel musik har mistet sit greb om nationen. "Under det nuværende dynasti, har kejserne K'ang Hsi og Ch'ien Lung gjort meget for at bringe musikken tilbage til sin gamle pragt, men deres indsats kan ikke siges at have været særlig vellykket. En total ændring er sket i ideerne hos det folk, som overalt er blevet repræsenteret som uforanderligt; de har ændret sig, og så radikalt, at musikkunsten, som tidligere altid besad hædersposten, nu regnes for det laveste kald en mand kan bekende sig til." "Seriøs musik, som ifølge klassikere er et nødvendigt kompliment til uddannelse, er fuldstændig forladt. Meget få kinesere er i stand til at spille på ch'in, sheng, eller yun-lo, og stadig færre kender til teorien om lyde."

Men selvom de måske ikke er i stand til at spille, kan alle kinesere da synge. Ja, de kan "synge", det vil sige, de kan udsende en kaskade af næse- og falset kagler, som på ingen måde tjener til at minde den ulykkelige forfatter om den traditionelle "harmoni" i musikken mellem Himmel og Jord. Og i populær praksis er dette det eneste resultat af teorien om gammel kinesisk musik!

Det kinesiske samfund kan sammenlignes med den kinesiske trillebør. Rapporterne om disse enestående instrumenter, som beskrevet af Jesuitiske missionærer, synes at have skabt stor overraskelse i Europa, især det faktum, at de til tider blev delvist drevet af vind. Hvor interessant! Hvor kloge må ikke kineserne være! Hvor meget bedre end vor klodsede metode!

Således taler Milton om:

"Sericana, hvor kinesere kører
"Med sejl og vind lyse deres cany vogne."

Således også Jules Verne, der synes at have fulgt Milton, med udelukkelse af nyere autoriteter, i en af disse mærkelige fortællinger, hvis mest fremtrædende træk formodes at være lighed med

virkeligheden, engagerer hans helt sig med en af disse vidunderlige køretøjer i imperiets dybe indre, og blot ved at udsige den magiske formel "ind i skafterne", tvinger hans Shanghai hus-dreng det alene og uden hjælp til at føre ham ad kringlede ruter, *men altid med gunstig vind*, flere hundrede mil til Peking!

Ikke ulig denne behandling af den kinesiske trillebør er den idealisering, som det kinesiske samfund har været genstand for, når det blev diskuteret af dem, der ligesom M. Verne, ikke overhovedet var "hæmmet af fakta."

Ved undersøgelse af den kinesisk trillebør er den ikke det mindste "cany", men findes at være lavet af hårdt træ og en hel del af det. Den er ikke "let", den er tung.

Med undtagelsen af det frygtelige slid i minerne, som allerede er blevet beskrevet, og trækning af junker i Yangtze-kløfterne, er det arbejde, som udføres af den kinesiske trillebør mand, mere som et dyrs arbejde end noget andet arbejde udført i Kina.

Således knager den kinesiske trillebør, for den bliver aldrig smurt (men Kineserne selv synes ikke at have noget imod det), og der er en uundgåelig friktion, som ikke blot høres, men mærkes.

Alt dette er lige så sandt for det kinesiske sociale liv som for deres trillebøre, og hvis denne beskrivelse betvivles af nogen, betvivles den bestemt ikke af kineserne selv.

I overvejelser om det kinesiske samfunds teori og måden hvorpå denne teori bliver omsat til fakta, bliver vi ofte mindet om de stentavler som ses på steder, hvor hovedveje krydser vandløb. Formålet med disse tabletter er at bevare i "evig erindring" navnene på dem, som lod disse broer bygge og reparere. Nogle gange er der en halvt dusin sådanne sten i umiddelbar nærhed, i forskellige stadier af forfald. Vi er meget interesserede i disse mindesmærker fra forhenværende dynastier og længst hengangne tider, og spørger efter broen, den konstruktion, som de mindes. "åh, den," får vi at vide, "forsvandt for generationer siden - ingen ved hvornår!"

Vi har allerede talt meget om kinesernes vitalitet. I mange henseender er de fysisk en vidunderlig race, uden sidestykke, uforlignelig. En rejsende kan krydse fra den ene ende af kejserdømmet til den anden, og se få tegn på sygdom, og sammenlignet med den enorme befolkning, næsten ingen tegn overhovedet.

Men lad et udenlandsk apotek åbne hvor som helst, uanset om det er i en stor by eller i en lille landsby er det uvæsentligt, så vil man snart lære, hvad der er menneskers fysiske tilstand. Optegnelsen over de behandlede sager i ethvert udenlandsk apotek og hospital i Kina ligner et indeks til et omfattende værk om medicinens teori og praksis. Næsten alle de velkendte sygdomme og læsioner er at finde, og mange nye tilfælde, ikke observeret andre steder.

Kineserne har en fremragende fysisk vitalitet; men behøver de eller behøver de ikke udenlandsk

lægevidenskab?

For et par år siden rejste forfatteren på Canal Grande, da modvind forhindrede yderligere fremskridt. Ved at spadserere en tur langs bredden, fandt vi bønderne travlt beskæftiget med at beplante deres marker. Det var maj, og landets udseende var af stor skønhed. Enhver rejsende kunne have beundret den omhyggelige og utrættelig flid, hvormed de dyrkede så store områder, som var de haver.

Men en kort samtale med de samme bønder bragte frem i lyset, at vinteren for dem havde været en tid fuld af bitter strengthed. Oversvømmelser og tørke havde i den forudgående år ødelagt afgrøderne, i hver landsby var folk sultet ihjel - nej, sultede i dette øjeblik. Magistraterne havde givet lidt lindring, men det var utilstrækkeligt, sporadisk og genstand for skammelige spekulationer, som de fattige havde ikke havde nogen beskyttelse imod, og som der ikke var erstatning for.

Alligevel dukkede intet af alt dette op på overfladen. Andetsteds blev fortalt at året havde været fremgangsrigt, høsten rigelig, og folket tilfreds. Ingen artikel i Peking Gazette, ingen nyheder i udenlandske tidsskrifter udgivet i Kina, havde taget hensyn til fakta. Men uvidenhed om disse fakta fra andres side havde bestemt ingen tendens til at ændre selve kendsgerningerne. Folkene i distriktet fortsatte med at sulte, uanset om andre mennesker vidste det eller ikke.

Selv den lodrette benægtelse af fakta vil vise sig ikke at være tilstrækkeligt middel for lindring.

A priori ræsonnement om hvad kineserne burde være, er en ting; omhyggelig observation af, hvad de faktisk er, er noget helt andet.

At mange af de onder i det kinesiske samfund, som vi har påpeget eksistensen af, også findes i Vestens "nominelt kristne lande," er vi helt klar over. Måske læseren kan føle sig skuffet over ikke at finde en mere bestemt erkendelse af dette faktum og nogle systematiske forsøg på sammenligning og kontrast. Sådant en procedure var i overvejelse, men den måtte opgives. Forfatterens bekendtskab med enhver vestligt land, bortset fra hans eget, er af en alt for begrænset og utilstrækkelig karakter til at retfærdiggøre et projekt, der ville mislykkes af andre grunde. Lad hver læser løbende lave sine egne sammenligninger, som han kommer frem, idet han frigør sig selv, så vidt han er i stand til det, fra "patriotismens partiskhed," og altid giver kineserne tvivlens fordel.

Efter en sådan sammenligning har været gjort, vil det laveste resultat, som vi kan forvente være det konstaterede faktum, at ethvert vestligt lands ansigt er vendt mod fremtidens gryende morgen, mens Kinas ansigt altid og overalt er vendt mod den fjerne fortids mørke.

En højst meningsfuld kendsgerning, hvis det er en kendsgerning, og en som vi beder læseren om at tænke godt over er, hvordan gik det til?

Kinas behov, lad os gentage, er få. De er de kun karakter og samvittighed. Nej, de er kun en, for

samvittighed er karakter. Det blev sagt om en berømt klavermager, at han var "som sine egne instrumenter - firkantet, opretstående og storslået." Har nogen af vores læsere nogensinde mødt sådanne karakterer i Kina?

I slutningen af biografien om en af de litterære mænd fra England, der døde for få år siden, optræder følgende passage, skrevet af hans hustru. "Omverdenen skal dømme ham som forfatter, prædikant, medlem af samfundet; men de, som kun levede sammen med ham derhjemme i hverdagens intimitet, kan fortælle, hvordan han var som mand. Over hans livs ægte romantik, og over de ømmeste, dejligste passager i hans private breve, skal kastes et slør; men det vil ikke være at løfte det for meget at sige at hvis i højeste, tætteste jordiske forhold, en kærlighed, der aldrig svigtede - ren, lidenskabelig, i seks og tredive år - en kærlighed, som aldrig afveg fra sit eget høje niveau til et forhastet ord, en utålmodig gestus eller en egoistisk handling, i sygdom eller ved godt helbred, i solskin eller i storm, om dagen eller om natten, kunne bevise at riddertidens tidsalder ikke er gået bort for evigt, opfyldte Charles Kingsley idealet af den "mest sande og fuldkomne ridder" for den ene kvinde velsignet med den kærlighed i nutiden og i evighed."

Den smukkeste frugt af den kristne civilisation er de smukke liv, som den producerer. De er ikke sjældne. Hundredvis af optegnelser af sådanne liv er blevet produceret inden for den nuværende generation, og der er tusinder og atter tusinder af sådanne liv der aldrig optræder i nogen offentlig registrering.

Enhver læser må have kendt mindst et sådant liv af hjertelig hengivenhed til andres bedste, og nogle har haft det privilegium at kende mange sådanne inden for rækkevidden af deres egne erfaringer. Hvordan skal der redegøres for disse liv, og hvorfra henter de deres inspiration?

Vi har intet ønske om at være unødigt skeptiske, men efter gentagne og langvarige overvejelse af emnet, er det vores bevidste overbevisning at hvis de kræfter, der gør livet for kineserne til hvad det er, skulle producere *blot en sådan karakter* som Mrs. Kingsley beretter at hendes mand har været, *ville det være et moralsk mirakel større end nogen eller alle, der er optegnet i bogen om Taoistiske fabler.*

Ingen menneskelig institution kan undslippe loven, ubønhørligt fordi den er guddommelig, på deres frugter skal I kende dem.

Konfucianismens kræfter har haft rigelig tid til at skabe deres ultimative resultater. Vi mener, at de for længst har gjort alt, hvad de er i stand til at gøre, og at fra dem er der ingen, der kan forvente yderligere frugter. De har opnået alt hvad mennesker alene kan gøre, og mere end mennesket har gjort i noget andet land, under nogle andre forhold. Og efter en tålmodig undersøgelse af alt, hvad Kina har at byde på, er selv den mest venlige kritiker tvungen, modvillig og bedrøvet, til at slutte sig til taleren Wendell Phillips dom: "*Svaret på konfucianismen er Kina.*"

Der findes tre indbyrdes inkonsistente teorier i forhold til reform i Kina.

Først at den er unødvendig. Der er ingen tvivl om at det er synspunktet hos nogle af kineserne selv, dog på ingen måde hos alle kinesere. Det er også den mening, der er antaget af visse udlændinge, som ser på Kina og kineserne gennem afstandens fatamorgana.

For det andet, en reform er umulig. Mange, der har haft for megen lejlighed til at kende de enorme forhindringer, som enhver permanent og reel reform må støde på, før den overhovedet kan testes, er kommet til denne pessimistiske konklusion, For sådanne personer ser den gennemgribende reformation af et så stort organ som det kinesiske folk ud til at være en lige så håbløs opgave som at genoplive en ægyptisk mumie.

For os forekommer det andet af disse synspunkter kun lidt mindre urimelig end den første; men hvis, hvad der allerede er sagt ikke kan gøre dette tydeligt, vil intet, der kunne tilføjes her være tilstrækkeligt til at gøre det.

Til dem, der er enige om at reformer i Kina både er nødvendige og mulige, er spørgsmålet om hvilke agenter, som skal skabe denne reform et vigtigt spørgsmål, og det er ikke overraskende at der er flere forskellige og uharmoniske svar.

Allerede ved selve begyndelsen må vi se forespørgslen i øjnene, *Kan Kina blive reformeret indefra sig selv?* At hun kan blive reformeret således, tages for givet af de af hendes statsmænd, der er i stand til at opfatte det afgørende behov for reformer.

Et tilfælde af denne antagelse kunne findes i en nylig artikel i Peking Gazette, hvori skribenten klagede over indbyggerne i en af de centrale provinser som turbulente, og erklærede, at et vist antal kompetente personer var blevet udpeget til at gennemgå provinsen for at forklare folket K'ang Hsi's Hellige Ediktets maksimer, ved hvilken kraftfuld handling man tilsyneladende forventede at befolkningens karakter med tiden ville blive forbedret.

Denne forkyndelse af moralske maksimer til folket er en yndet recept til ændring af tidens moral, på trods af manglen på resultater. Når det fejler, som det altid gør, er der ikke andet at gøre end at prøve igen.

At det må fejle, viser lang tids erfaring, med enhver ændring af omstændigheder, men ikke i resultaterne, som er så tætte som muligt på et ensartet nul. Dette er bleven tilstrækkelig vist allerede i den belærende allegori om den veltalende gamle mand, hvis lemmer var sten.

Men hvis den blotte forskrift er virkningsløs, kan det forventes, at et personligt eksempel ville være mere effektivt. Dette emne har også været diskuteret tidligere, og vi behøver kun at gentage det for at påpege årsagen til at de bedste eksempler i sidste ende altid undlader at producere de tilsigtede resultater. Det er fordi de ikke har magt til at udbrede impulsen, som gav dem liv.

Tag for eksempel sagen med Chang Chih-tung, tidligere guvernør i Shansi, hvor han er rapporteret

for at have gjort den mest energiske indsats for at sætte en stopper for praksis med opiumsrygning blandt embedsmændene, og udbredelsen af opium blandt folket. Hvor mange af hans underordnede ville ærligt samarbejde i denne indsats, og hvad kunne der muligvis gennemføres uden et sådant samarbejde? Enhver udlænding er tvungen til at erkende sin egen komparative hjælpeløshed i kinesiske anliggender, når mellemændene, gennem hvem alene, han kan handle, ikke føler sympati med hans reformplaner. Men hvis en udlænding er forholdsvis hjælpeløs, er en kineser, uanset hvilken rang han har, det ikke mindre. Det bedste, der kan forventes, er, at når hans formål ses at blive ufleksibelt frosset, vil den ubestikkelige embedsmand rydde alt foran sig (så vidt som den ydre optræden angår), som en kat rydder et loft for rotter, *medens katten er der*. Men i det øjeblik embedsmanden ikke længere er der, vil rotterne være tilbage på deres arbejde, næsten før han er fuldstændig gået, og alt vil blive som før.

At en kinesisk embedsmand bør nære håb om personligt at reformere sit land, er ikke kun ærefuldt for ham, men perfekt naturligt, for han kender ingen anden vej end den, som vi har beskrevet. En intelligent britisk embedsmand, som ved meget bedre, hvad permanent "reform" involverer, ville have været i stand til at forudsige resultatet med ufejlbarlig præcision.

Med henvisning til visse overgreb i det sydvestlige Kina, forbundet med produktionen af kobber, bemærker hr. Baber: "Før minerne kan blive passende drevet, skal Yunnan befolkes, Loloerne skal behandles anstændigt, veje skal anlægges, faciliteterne for navigation på den øvre Yangtze skal forbedres - kort sagt, Kina skal være civiliseret. Tusind år ville være for kort en periode til at tillade en sådan fuldbyrkelse, medmindre en eller anden kraft udefra accelererer "impulsen."* At forsøge at reformere Kina uden "en vis kraft udefra," er som at prøve at bygge et skib i havet; alle lovene om luft og vand konspirerer om at gøre det umuligt. Det er et princip i mekanikken, at en kraft, der begynder og slutter i en maskine, har ingen magt til at flytte den.

*Disse betydningsfulde ord fra den afdøde hr. Baber er for nylig blevet slående bekræftet af en artikel i *Peking Gazette* i august 1890, fra T'ang Chiung, direktør for miner i Yunnan, som udfærdigede en rapport om værkernes drift og produktion. Han fastslår at "En stor del af ulovlig minedrift udføres af folket, og embedsmændene er bange for konsekvenserne af at hævde regeringens rettigheder despotisk. En plan er dog blevet udtænkt om at købe det kobber, som de indfødte privat udvinder, til en lav pris, og dermed drage fordel af den ekstra arbejdskraft, ved en foranstaltning, som på en gang er rentabel og populær. På denne måde tror direktøren, at minerne vil fungerer godt, og ikke vil give nogen undskyldning for udenforståendes indtrængen." Rapporten anmoder blot skattestyrelsen til at "tage til efterretning."

I et efterskrift til artiklen informerer direktøren kejseren om *at ti tusinde kati kobber købes månedligt fra de ulovlige arbejder i private miner, og at arbejderne "ikke får løn, men forsynes med olie og ris."* Afslutningsvis beskriver han *"minerens tilstand som helhed meget tilfredsstillende"*

Det er ikke hver dag, at en embedsmand med rang af guvernør officielt informerer en kejser om at lovene i hans imperium konstant og bevidst bliver krænket af et stort antal personer, som magistraterne ikke tør anfægte; men hvem de på den anden side blødgør med "olie, ris" og en sum penge nok til at få dem til at afhænde deres stjalne kobber; og at, som følge af denne trods mod kejseren og hans embedsmænd, er tilstanden af kejserens miner "højst tilfredsstillende". Ikke underligt, at skattestyrelse blev anmodet om at "tage til efterretning!"

Mellem Tientsin og Peking er der et sving i Peiho, hvor den rejsende ser halvdelen af et ødelagt tempel stå tæt ved bredden. Den anden halvdel er skyllet væk. Lige nedenfor er en omfattende barriere mod vandet, sammensat af bundter af siv bundet til pæle. Halvdelen af dette er blevet båret væk af oversvømmelserne. Guderne står udsat for stormene, landet ligger udsat for oversvømmelse, floden er halvt tilslammet, et melankolsk udtryk for imperiets tilstand. Der er klassisk autoritet for påstanden om at "råddent træ kan ikke blive udskåret." Det skal skæres helt væk og nyt materiale podes på den gamle stamme. Kina kan aldrig reformeres indefra.

Det er ikke længe siden, at ideen om at Kina skulle genskabes ved at blive bragt ind i "nationernes søsterskab" blev vidt udbredt i de vestlige lande. Men den proces, hvorved hun blev introduceret ind i "søsterskab" var ikke af en sådan art at den kunne give anledning til noget velbegrundet håb om national fornyelse som en konsekvens.

Og nu, hvor adskillige førende nationer har haft deres repræsentanter i Peking i næsten tredive år, hvilken gavnlige virkning har deres tilstedeværelse så haft på de onskaber, hvoraf Kina lider? Den melankolske sandhed er at de internationale stormagternes indbyrdes forhold er netop sådan, at de synes at være til den mindste fordel.

Kineserne er skarpe iagttagere. Hvordan skal de få en overbevisning om at nogen af Vestens stater er styret af motiver, der er mere ophøjede end dem, der driver det imperium, som de ønsker at "reformere?"

Og nu, hvor Kina selv er ved at blive en "stormagt", har hun sine hænder fuldt optaget af at spille et sæt udenlandske interesser ud mod et andet uden at tage ved lære fra dem, der er meget mere optaget af at "udnytte" Kina, end i at lære hende moral. Hvis Kina skal reformeres, vil det ikke ske ved diplomati.

Der er ingen mangel på dem, der er fast overbeviste om at hvad Kina har brug for, er ikke blot optagelse i nationernes familie, men ubegrænset samarbejde, fri handel og del i det menneskets broderskab. Handelens evangelium er universalmidlet for Kinas behov; flere havne, mere import, en lavere told og ingen *likin* afgifter.

Måske hører vi ikke så meget om dette nu, som for et årti eller to siden, i løbet af hvilken tid kineserne er trængt mere fuldstændigt end før ind i Australien og USA, med resultater, der ikke altid er mest gunstige for "ubegrænset samarbejde" og "menneskets broderskab".

Har der ikke også været højlydt hvisken om at kinesisk te og kinesiske strå flet produkter har været mangelfulde i nogle ønskelige egenskaber, og har denne mangel ikke været delvist modsvaret af fejl i visse varer importeret til Kina fra Vestens lande?

Som en hjælp til civilisationen, er handel uvurderlig, men det er ikke i sig selv et instrument for reformer. Adam Smith, den store apostel i moderne politisk økonomi, definerer mennesket som "et

handelsdyr", to hunde bytter aldrig deres ben, siger han, men hvis de gjorde og hvis vi antager at i enhver storby ville hundebestanden etablere en ben-børs, hvad ville den uundgåelige effekt blive på hundenes karakter?

Oldtidens store handelsnationer var ikke de bedste nationer, men de værste. At det samme ikke er sandt om deres moderne efterfølgere, skyldes bestemt ikke deres handel, men helt andre årsager. Det er bleven godt sagt at handel, ligesom kristendommen, er kosmisk i sit mål; men handel, som regnbuen, *bøjer sig altid mod potten fuld af guld.*

Det er tilstrækkeligt at pege på det afrikanske kontinent med dets rom og dens slavetrafik, hver især introduceret ved handel og af kristne nationer, og hver forbundet med udsigelige forbandelser, for at vise at der *i sig selv* ikke er nogen reformatorisk indflydelse i handelen.

Der er mange venner af Kina, der kender hendes tilstand godt, hvis ordination er mere omfattende end nogen af dem, som vi har angivet. Efter deres opfattelse har Kina brug for vestlig kultur, vestlig videnskab og hvad Mr. Meadows kaldte "finansieret civilisation".

Kineserne har været en kultur nation gennem årtusinder. Da vore forfædre rodede rundt i urskovene, havde de allerede været civiliserede i evigheder. Hvis noget som helst sted på kloden denne opskrift blevet trofast afprøvet, så er det i Kina. Der er i kulturen som sådan intet af reformatorisk karakter.

Kultur er egoistisk. Dens bevidste eller ubevidste motto er "Jeg, snarere end dig." Som vi dagligt ser det i Kina, hvor vores pralede kultur er afsløret, er der ingen hån som intellektuel hån.

Hvis den kinesiske kultur ikke har været i stand til at udøve en behørig tilbageholden indflydelse på dem, der er blevet så grundigt gennemsyret af den, er det da sandsynligt at dette resultat vil blive opnået af en udenlandsk eksotisk?

Kineserne har utvivlsomt det største behov for videnskab. De har brug for enhver moderne videnskab til udvikling af de stadig latente ressourcer i deres mægtige imperium. Dette er de selv begyndt klart at opfatte, og vil stadig opfattes tydeligere i den nærmeste fremtid. Men er det sikkert at et bekendtskab med videnskaben vil udøve en fordelagtig moralsk indflydelse på imperiet? Hvad er processen, hvorved dette skulle finde sted? Ingen videnskab er tættere på vores moderne fremskridt end kemi. Ville spredningen af en generel viden om kemi i Kina, derfor blive et moralsk agentur for folkets genskabelse? Vil det ikke mere sandsynligt introducere nye og hidtil utænkelige muligheder for bedrageri og vold i alle afdelinger af livet?

Ville det være helt sikkert, taget i betragtning at den kinesisk karakter er hvad den er, at gennemsyre imperiet med en ubegrænset forsyning af kemikalier og en nøjagtig formel til fremstilling af hver af en række moderne sprængstoffer?

Med "finansieret civilisation" menes de materielle resultater af den omfattende udvikling af vestlige

fremskridt. Det inkluderer de mangfoldige vidundere som følge af damp og elektricitet. Dette får vi at vide, er hvad Kina virkelig har brug for, og det er alt, hvad hun har brug for. Jernbaner fra hver by til alle andre byer, damp navigation på hendes indre farvande, et komplet postsystem, nationale banker, prægede sølvmonter, telegrafer og telefoner som forbindelsesnerver, disse skal være de synlige tegn på de nye og lykkelige dage for Kina.

Måske var dette Chang Chih-tung's halvt formede ide, da han i sin artikel om emnet jernbaner, bekræftede at de ville fjerne mange risici forbundet med flodtransport, "såsom at besætningen stjæler." Vil introduktion af "finansieret civilisation" mindske moralske onder? Vil jernbanerne sikre ærlighed hos deres medarbejderes, eller endda hos deres ledere?

Har vi ikke læst "A Chapter of Erie", der demonstrerer hvordan den store landevej mellem stater blev stjålet fysisk medens aktionærene var hjælpeløse, og "ingen kunne bebrejdes"? Og vil de gøre disse ting bedre i Kina, end det endnu har været muligt at gøre det i England eller Amerika?

Er finansieret civilisation en original årsag i sig selv, eller er den virkningen af en lang række komplekse årsager, som arbejder i langsom harmoni gennem lange perioder?

Ville indførelse af stemmeurnerne i Kina gøre kineserne til et demokratisk folk, og gøre dem egnede til republikansk styre? Lige så lidt ville finansieret civilisation i det kinesiske imperium producere de forhold, der ledsager den i Vesten, medmindre årsagerne som har frembragt forholdene i Vesten, sættes i gang med at producere lignende resultater i Kina. Disse årsager er ikke materielle, de er moralske.

Hvordan kan det være at med objekt lektioner i Hongkong og Shanghai, og andre traktathavne før dem, at kineserne ikke indfører "modelbosættelser" i de indfødte byer i Kina? Fordi de ikke ønsker sådanne ændringer og ikke vil tolerere dem, hvis de blev introduceret. Hvordan kan det være at med objektlektionen den Kejserlige Maritime Tolds ærlige administration lige for deres øjne i mere end et kvart århundrede at regeringen ikke vedtager sådanne metoder andre steder? Fordi i Kinas nuværende tilstand, vil vedtagelsen af sådanne metoder til beskatning af kinesere ved kinesere, være en absolut moralsk umulighed.

Britisk karakter og samvittighed har været mere end tusind år om at nå deres nuværende udvikling, og den kan de ikke pludselig blive optaget af kineserne som deres egen og sættes i drift, som en Krupp-kanon fra Essen, monteret og klar til blive afsendt.

De kræfter, der har udviklet karakter og samvittighed hos den angelsaksiske race, er så veldefinerede som visse af historiens fakta, som Julius Cæsars landgang i Storbritannien eller Vilhelm Erobrerens invasion. Disse kræfter kom med kristendommen, og de voksede med kristendommen. Proportionalt med kristendommens rødder i det folkelige hjerte blomstrer disse produkter og ellers ikke.

Lyt et øjeblik til kulturens store fortalere, Matthew Arnold: "Enhver uddannet mand elsker Grækenland, skylder Grækenland taknemmelighed. Grækenland løftede nationernes bannere i kunst og videnskab, som Israel løftede banneret for retfærdighed.

Nu kan verden ikke undvære kunst og videnskab, og bannerførerne for kunstens og videnskabens banner var naturligt meget optaget af dem, og udførelsen var en almindelig hjemlig sag. Og dette strålende Grækenland gik under på grund af manglende opmærksomhed på *adfærd*; af mangel på god opførsel, stabilitet, karakter Nej, og den sejrige åbenbaring nu, selv nu, i denne tidsalder hvor der er så meget brug for mere skønhed og mere viden, og viden på ethvert niveau er så højt værdsat - den åbenbaring, som styrer verden selv nu, er ikke Grækenlands åbenbaring, men Judæas, ikke kunstens og videnskabens overlegenhed, men retfærdigheds storhed."

For at reformere Kina skal karakterens kilder være nået og rensset, samvittighed skal praktisk talt sættes på tronen, og ikke længere være fængslet i sit eget palads, som den lange række af japanske Mikados. Det er en sandhed, der er godt udtalt af en af de førende eksponenter for moderne filosofi at "der er ingen alkymi ved hvilken man kan få gylden adfærd fra blyholdige instinkter." Hvad Kina behøver er retfærdighed, og for at opnå det er det absolut nødvendigt, at hun har en klar opfattelse og en dyb overbevisning om at der er en "Kraft, der skaber retfærdighed." Opfattelsen af en sådan magt, giver en anden mening af historien end en blind udvikling af ukendte og uforudselige årsager.

Marcus Aurelius udtrykte følelsen i den bedste del af hedenskabet, da han sagde at i substansen, "gentages tingene igen og igen i al evighed", "uanset hvad der sker; eller skal ske, har faktisk allerede været. Det er kun det samme show, der gentages."

Men for kristne var tanken om fremskridt mod et guddommeligt udtænkt mål, hos agenter med en ny og transcendent effektivitet, almindelig og "det dannede kontrasten", som Neander har sagt, "mellem det kristne livssyn og den hedenske forestilling om en cirkel, der formålsløst gentager sig selv drevet af en blind nødvendigheds lov."

"Kristendommen er i dag, i højere grad end nogensinde før, civilisationens skabende kraft. . . . Den er faktisk gået ind i verdens tanke og liv; og alle nyere entrepriser blandt kristenhedens nationer, for fysiske fremskridt, for legale reformer, for retfærdige ændring af politiske forhold, tager impulser og mod fra dette håb for fremtiden. Tidsalderen er en "Isthmus' utålmodighed." Den er lige så utålmodig over for bjerg-barrierer, eller de hindringer for menneskelige samkvem, der er repræsenteret af vinde og bølger på havet, ved vandløb eller ørkenområder på landjorden. Og bag hver boremaskine, der skærer en tunnel gennem klippen i bjerget, bag hver motor, der driver skibet gennem storm og orkan gennem bølgenes urolige raseri, eller som driver lastede tog frem over alkaliske sletter og klippekammer, er denne usynlige åndens kraft, som siden den nye religion kom, har forventet en fremtid, der skal smedes af den, tilpasset til den, dens ultimative jordiske herligheds krone."* Kinas mangfoldige behov, finder vi da til at være et enkelt tvingende behov. Det vil blive opfyldt permanent, fuldstændig, kun af *Kristen Civilisation*.

*The Ditim Origin of Christianity, by R. S. Storrs, D.D.

Oversat af

Bent Hansen 31-06-2023

Upload i pdf format 02-10-2023

[Dalum Hjallesse Debatklub](#)

dhdebatklub (snabel a) gmail (punktum) com